הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

יד אברהם על שולחן ערוך יורה דעה

רבי אברהם משכיל לאיתן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יד אברהם על שולחן ערוך יורה דעה

רבי אברהם משכיל לאיתן

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יד-אברהם-על-שולחן-ערוך-יורה-דעה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 6
סימן ב 7
סימן ג 9
סימן ד 10
סימן ה 11
סימן ט 12
סימן י 12
סימן יג 14
סימן יד 16
סימן טו 17
סימן טז 19
סימן יז 21
סימן יח 21
סימן יט 23
סימן כא 23
סימן כג 24
סימן כד 25
סימן כה 25
סימן כח 26
סימן כט 26
סימן ל 28
סימן לא 32
סימן לב 33
סימן לג 34
סימן לד 38
סימן לה 39
סימן לו 41
סימן לז 45
סימן לח 50
סימן לט 52
סימן מא 55
סימן מב 56
סימן מג 56
סימן מד 58
סימן מה 58
סימן מו 58
סימן מז 63
סימן מח 63
סימן נ 65
סימן נא 66
סימן נב 66
סימן נג 67
סימן נד 67
סימן נה 67
סימן נו 69
סימן נז 70
סימן נח 71
סימן ס 72
סימן סא 72
סימן סב 74
סימן סג 74
סימן סד 75
סימן סה 77
סימן סו 77
סימן סח 78
סימן סט 79
סימן ע 86
סימן עא 88
סימן עב 89
סימן עג 90
סימן עה 91
סימן עו 92

סימן עט 92
סימן פא 93
סימן פב 95
סימן פג 95
סימן פד 96
סימן פה 98
סימן פו 98
סימן פז 98
סימן פח 106
סימן פט 109
סימן צ 109
סימן צא 111
סימן צב 113
סימן צג 118
סימן צד 119
סימן צה 124
סימן צו 126
סימן צז 127
סימן צח 128
סימן צט 133
סימן ק 140
סימן קא 141
סימן קב 145
סימן קג 147
סימן קד 150
סימן קה 153
סימן קו 161
סימן קז 162
סימן קח 164
סימן קט 166
סימן קי 168
סימן קיא 177
סימן קיג 178
סימן קטז 178
סימן קיז 179
סימן קיט 179
סימן קכג 179
סימן קכד 179
סימן קכז 179
סימן קמה 180
סימן קנג 182
סימן קנה 182
סימן קנז 183
סימן קנט 183
סימן קס 184
סימן קסא 188
סימן קסב 189
סימן קסג 190
סימן קסד 191
סימן קסו 193
סימן קע 194
סימן קעב 195
סימן קעג 195
סימן קעה 197
סימן קעז 198
סימן קפג 198
סימן קפד 198
סימן קפה 199
סימן קפז 200
סימן קפח 204
סימן קצ 204
סימן רא 205
סימן רו 205
סימן רח 206

סימן רי 207
סימן ריג 207
סימן רטו 207
סימן ריז 208
סימן רכז 210
סימן רכח 210
סימן רלב 211
סימן רלד 211
סימן רלו 213
סימן רלח 213
סימן רלט 213
סימן רמ 213
סימן רמא 214
סימן רמב 214
סימן רמג 215
סימן רמד 215
סימן רמו 215
סימן רמח 216
סימן רנב 217
סימן רנח 218
סימן רס 218
סימן רסא 219
סימן רסב 219
סימן רסד 219
סימן רסח 220
סימן רעד 220
סימן רעו 221
סימן רפ 221
סימן רפב 221
סימן רפה 222
סימן רצא 222
סימן רצד 222
סימן רצו 222
סימן רצז 225
סימן ש 226
סימן שג 227
סימן שה 227
סימן שח 229
סימן שכ 229
סימן שכח 234
סימן של 234
סימן שלא 234
סימן שלד 236
סימן שלו 236
סימן שלט 236
סימן שמא 237
סימן שמד 237
סימן שמה 237
סימן שמח 237
סימן שמט 237
סימן שנז 238
סימן שסב 238
סימן שסד 238
סימן שעב 238
סימן שעג 239
סימן שעח 240
סימן שעט 240
סימן שפא 240
סימן שצא 240
סימן שצז 240
סימן שצט 240

סימן א

(סימן א' בט"ז בפתיחה) **וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה כו'**. הרמב"ם בס' היד ריש הלכות שחיטה מנה שחיטה למצות עשה. וכ"ה בתוס' ביצה (דף כה) ובחולין (דף לז) דוזבחת הוא עשה. והראב"ד בהשגותיו כתב שאין לו טעם והכ"מ ביאר טעמו של הראב"ד משום שאין זה מצוה מחוייבת שאם ירצה שלא לאכול בשר או שלא לשחוט בעצמו רשאי אלא הוא לאו הבא מכלל עשה שתאכל שחוטה ולא אבר מ"ה ונבילה. ולדעת הרמב"ם תירץ הכ"מ דמ"מ הוא עשה למי שירצה לאכול בשר שישחוט או בעצמו או שאחר ישחוט לו. ותמוה שסותר הכ"מ דברי עצמו שכ' פי"א מהל' ברכו' דנטילת ידים ושחיטה הוו דבר הרשות דאפשר לו שלא לאכול. ולי נראה דטעמו של הרמב"ם והתוס' דחשבו שחיטה למ"ע. הוא מטעם שכ' הרא"ש בריש כתובות דמש"ה מברך על השחיטה וצונו אף שאינו מחוייב לשחוט ולאכול. דהא אפקי' קרא בלשון צווי דכתיב וזבחת ואכלת. וכן משמע דקדוק ל' הרמב"ם שם הלכה ד'. ועל כל הדברים האלה צוונו בתורה ואמר וזבחת כאשר צויתיך. משמע דמשום שאמר בלשון צווי קאמר דהוי מ"ע. וכ"ה גם לפ"ד התוס' שם.

ועיין בפמ"ג בפתיחה דעשה שאינו זבוח הוי בכל שהוא. ולא משמע הכי בתוס' חולין (דף לג).

(סעיף ה) **ושוטה דהיינו שהוא יוצא יחידי בלילה כו'**. לדוגמא נקטינהו וה"ה אם עושה שאר דברים דרך שטות וכ"כ בס' בה"י. וכ"כ הב"ש בא"ע ס"ס קכ"א וכ"מ בישו"ש פ"ק דחולין. ועיין בשו"ת זכרון יוסף חלק א"ע סימן יו"ד:

(בש"ך ס"ק כ"ז) **דקטן מצוה על השחיטה כו'**. פי' ומקרי בר זביחה והרי אסור להאכילו בידים ומצווים אנחנו שלא ניתן לו נבילות. וכמ"ש הפמ"ג וכ"כ בתשובת מהרי"ל והיינו אי אמרינן דאסור לספות לו בידים מה"ת דמשום דרבנן לא מקרי בר זביח' כמו דלא מקרי בר קשיר' גבי תפילין משום חנוך דרבנן. ויש להביא ראיה ממ"ש תוס' בע"ז (דף כח) דאקרי בר ברית והיינו משום שמצוין למולו דאל"כ תקשי דילמא קטן איכא בינייהו כעין שכתבו תוס' גבי מומר לערלות. וכן י"ל דחרש ושוטה ב"ב הן דאל"כ לימא הא איכא בינייהו. ומ"ש הפמ"ג כאן דחו"ש מוזהרים הם ובני מצות נינהו הוא נגד הסוגיא דר"פ מי שהחשיך. ורמב"ם פ"ט דעדות וספי"ד דיבמות דאין ב"ד מצווין להפרישן. וכ"כ המ"א סימן תקפ"ט ומשמע שם דגריעו מקטנים בני דעה:

ודע דמדברי התוס' דעבודת כוכבים מוכח דאף מומר להכעיס הוי ב"ב וכ"כ בס' אה"ע בא"ח סי' קפ"ט ודלא כהמ"א שם. וכ"ה מסוגיא דרפ"ב דקידושין וכ"כ בשו"ת ג"ש סימן

כ"ג. ומזה ראיה למ"ש הט"ז בר"ס ב' דהוי בר זביחה כיון שהוא מצווה אעפ"י שאינו עושה. ומה שהוכיח המ"א ממ"ש התוס' בסנהדרין י"ל דהתם בלשון ב"א קאמר. ועיין בב"ש סימן קכ"ג שכתב דמומר שייך בתורת גיטין. ובסימן קמ"א ס"ק מ"ז לא כ"כ:

(בש"ך ס"ק כ"ט) **דאין הברכה מעכבת בדיעבד כו'**. ובאשר"י ריש חולין משמע טעם אחר דבכל הברכות יוצא בדיעבד אם לא השמיע לאזנו אלא שבירך בלבו וה"ה כאן יצא אף שאינו שומע ע"ש. ונ"ל דנ"מ בין ב' הטעמים לדעת הגאונים וראבי"ה שכתב המרדכי פכ"ה דאם הזיד ולא בירך יש לקנסו. וא"כ לפ"ז אם שחט חרש המדבר ואינו שומע בכוונה אסור לדידי'. ואלו לטעם הרא"ש כשר אף לדידי'. וכ"נ דעת הט"ו שכתבו ואם שחט שחיטתו כשירה. ולשון זה היינו לכולי עלמא. וכדאמרינן בש"ס פ"ק דחולין (דף טו) גבי השוחט בשבת וביוה"כ ודו"ק:

ועיין בש"א סי' ו' שהוכיח מדברי הטור גבי נשתתק דאף היכא שאין ראוי לברך אפילו בהרהור מהני לשמוע מאחר ואמרינן בי' שומע כעונה. וכן גבי ערום אסור דשומע כעונה. וצ"ע דא"כ אלם יחלוץ וישמע קריאה מאחר דהוי כעונה ומדבר:

(בש"ך ס"ק ל"ז) **ועוד כיון שהוא ערום אינו רשאי לכוין בברכת חבירו**. ול"ל שומע כעונה עכ"ל. ומ"מ לענין זה הוי כעונה דאסור לשמוע אע"ג דהרהור מותר נגד ערוה כדאיתא בשבת (דף ק"ן) שמיעה אסור כדבור. וכה"ג כתבו התוס' בברכות (סוף דף כ') גבי בעל קרי. ובזה נסתלק מ"ש בס' א"ז באו"ח סי' ע"ה:

סימן ב

(סי' ב סעיף ד) **נאמן לומר מומחה שחט לי**. ולא הזכירו הטור והמחבר והג"ה לומר מומחה פלוני משום דאפילו בלא זה נאמן שהרי הוא מומר לתיאבון דלא שביק היתירא ואכל איסורא ובודאי מן המומחה קנה. (ועי' ב"י ובתשו' הרשב"א הביא ראיה דאמרינן דלא שבק היתרא אפילו במקום דאיכא טרחא דהליכה מהא דחמצו של עוברי עבירה אחה"פ מותר מיד מפני שהן מחליפין וכתב דכ"ש דנאמן על של אחרים לומר שהוא כשר) אבל בלא זה אפילו מומחה פלוני לא מהני באיסור דאורייתא כמ"ש הב"י ס"ס קי"ט והג"ה שם סעיף י"ט. ואין כאן סתירה למ"ש כאן דשם איירי בחשוד שאינו חושש כלל לאותה מצוה אפילו בלא תיאבון וכמ"ש הג"ה שם בסימן הנ"ל ס"ב ע"ש אבל כאן איירי בעובר לתיאבון דלא מקרי חשוד ולא שביק היתירא כו' וכל זה נראה פשוט דעת הט"ו והב"י והג"ה כאן ובסימן קי"ט דלא תקשי אהדדי. והט"ז והש"ך מסקי דבעינן ג"כ שיאמר מומחה פלוני כמו שם בסימן הנ"ל דאיכא נמי טעמא דמירתת. ואינו סותר

מ"ש הג"ה שם דבאיסור דאורייתא לא מהני דהיינו בחשוד משא"כ כאן. אכן בתשובת הרשב"א סי' תרפ"ז משמע דלא בעינן מומחה פלוני דלא משום מירתת מתיר אלא כל שאינו טורח כבדיקת סכין נאמן ועי' מ"ש בס' תפארת למשה שם דדוקא אדרבנן חשוד אינו נאמן:

(סעיף ה' בהג"ה) **ומי שאינו חושש בשחיטה כו'** דינו כמומר להכעיס עכ"ל. נראה דהיינו דוקא כשאיחזק כבר שעבר ג"פ ואף בכה"ג מבעיא לי' לרב אשי בתמורה (דף כ"ז) אי אמרינן לא שביק אינש היתרא ועביד איסורא כיון דאיתחזק גברא באיסורא ג"פ אבל אי לא איתחזק גברא באיסורא פשיטא לי' התם דאמר לא שביק כו' אם לא עבר להכעיס אף על פי שאינו לתיאבון כמו בההיא דתמורה וא"כ יש להתיר שחיטתו ואע"ג דבגליון הרי"ף כתב דמשמע בהשולח דכל היכא דשביק היתרא כו' הוי מומר להכעיס וכ"מ פ"ב דע"ז י"ל דהתם לענין להחיותו דוקא ואף מבפ"א כיון שהפקיר שוב א"מ להחיותו. אבל מ"מ עדיין יש לו נאמנות טפי ממומר להכעיס ולא ישבוק היתרא להבא. ונראה דגם הר"ן שכתב דאוכל נבילות שלא לתיאבון לא מהני בלא עע"ג היינו בעבר ג"פ דוקא אלא דס"ל דאף בג' פעמים מהני עע"ג. ובגליון הקשה מהשולח ולפמ"ש י"ל דל"ד ענין חיות מנאמנות:

וראיתי בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' מ"א מי שאכל בשר ואח"כ נודע שהיתה טריפה אינו צריך כפרה. והביא ראיה ממ"ש בי"ד סי' קפ"ה גבי שמשה שלא בשעת וסתה דא"צ כפרה דחשיב אונס. ויש לדחות דהתם ה"ט כמ"ש הנו"ב במ"ת חי"ד סי' צ"ו דלא ה"ל לאשה לבדוק את עצמה כדי שלא יהא לבו נוקפו ופורש מפ"ו. אבל כאן ה"ל להמתין. גם מ"ש בח"ג סי' י"ט לה"ר מדתנן בספ"ו דפסחים שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור. אינו ראיה די"ל דהתם טעמא משום טעה בדבר מצוה ואתיא כר"מ דפוטר אעפ"י שלא עשה מצוה וכמ"ש תוספות שם (דף ע"ג) ואף להרמב"ם דהתם מטעם אונס פטור הוא משום שלא היה אפשר להכיר משא"כ כאן שאם היה בודק היה אפשר להכיר קודם אכילה חייב על שלא בדק ולא המתין. רק מ"ש ראי' מתוס' דביצה (דף כ"ה) היא ראיה נכונה דמשמע דרק מה שאכל קודם הפשט ונתוח חשוב כשוגג ולא מה שאכל אח"כ וצריך לחלק בין זו למ"ש התוס' בב"ק (דף כ"ו) גבי חלב דאף אם לא הכיר בה מעולם שהיתה של חלב חייב וצ"ל דש"ה שהיתה ניכרת מיהת לשום אדם משא"כ כאן אירי ולא היתה ניכרת לשום אדם:

(סעיף ז) **מומר לערלות דינו כמומר לעבירה אחת.** שנתבאר דינו בסעיף הקודם דא"צ בדיקת סכין רק להרמב"ם. ומומר לערלות פירש"י פ"ק דחולין (דף ה') מבעט במצוה

זו משמע דהיינו להכעיס וכן משמע בתוס' אלא לאו מומר לאותו דבר ולתיאבון דאי להכעיס פשיטא דפסולה עכ"ל. משמע להדיא דחלו למאי דמוקי לה במומר לערלות ניחא אף להכעיס.

וצ"ע דבסימן זה ס"ה כתב המחבר מומר להכעיס אפילו לדבר א' דינו ככותי. וכ"כ הכ"מ ומביאו באר הגולה שם בס"ה דהמבעט במצוה א' שחיטתו נבילה ע"ש. ואלו במומר לערלות כתב רש"י מבעט כו' וצ"ע. ואפשר דס"ל דמומר לערלות היינו שאינו נימול מחמת צער דה"ל לתיאבון. וכן מצאתי להדיא בכס"מ ובס' מ"ה ע"ש: (

(סעיף י) **אם התחיל הפסול בחצי הקנה וגמר הכשר כשירה**. כ"כ בהגהת אשר"י ריש חולין וסיים דקיי"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף משמע דאלו למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף פסול ותימא דא"כ תקשי מזה למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף שהרי הוא ברייתא מפורשת ומביאה הש"ס פ' העור והרוטב (דף קכא) דאם התחיל נכרי בדבר שאין עושה אותה טריפה וישראל בא וגמרה כשירה. אלא ש"מ דלכ"ע כשירה דשחיטת נכרי אינה אלא מעשה קוף בעלמא ולא גרע מאלו היה חצי קנה פגום. ועי' ברש"י בחולין (דף כ'). ועוד ראיה ברורה ומוכרחת שהרי ר' יוחנן הוא דס"ל ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף בפ"ב דחולין (דף כ"ט) והוא עצמו ס"ל בפ"ק דחולין (דף יט ע"ב) דהתחיל נכרי בחצי קנה וגמר ישראל כשרה ע"ש. וזו ראיה שאין עליה תשובה. וכן הרמב"ם אף שפסק בפ"א מהל' פסוהמו"ק הלכה י"ח דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אפ"ה פסק הך ברייתא דהעור והרוטב בפ"ד מהלכות שחיטה. וזה ברור. ודברי הגהת אשר"י הנ"ל א"א ליישבה אם לא שנגיה אותה שכצ"ל אבל בדבר שעושה אותה טריפה פסולה. אף דקיי"ל אינה לשחיטה כו' והיינו דברי רבא בפ"ב דחולין (דף כ"ט) וכ"כ הרשב"א בתה"א ומביאו הב"י כאן ע"ש וצ"ע:

סימן ג

(סימן ג סעיף א) **או דזרק סכין לנועצה בכותל ושחטה כהלכתו כשירה**. והוא הדין אם חזרה לאחוריה מהכותל מחמת ההכאה ושחטה כהלכתה כשירה דהא נמי ה"ל מכח גברא כדאיתא בסנהדרין (דף ע"ז) גבי רוצח. ובפ"ק דחולין מדמה שחיטה לרוצח. ושוב מצאתי שכ"כ בשו"ת זכרון יוסף בחי"ד והוכיח כן מחולין (דף יב ב):

סימן ד

(סימן ד סעיף ד) **ישראל ששחט בהמת חבירו לעבודת כוכבים לא אסרה**. שאין אדם מישראל אוסר דבר שאין שלו שאין כוונתו אלא לצערו לשון הרמב"ם. ומוכח להדיא בתוס' פרק מרובה (דף ע"א) ד"ה בשלמא ע"ז כו' דכשנתן רשות לשליח לשחוט כרצונו ואפילו לעבודת כוכבים דאז אוסר השליח שהרי אין לומר לצעורי קמכוין כיון שהבעלים רוצין בזה. וכן מוכח בש"ס פר' כל הצלמים (דף מו) ופ' ר' ישמעאל (דף נג ב) גבי ישראל שזקף לבינה ומביאו הרב בהג"ה לקמן ר"ס קל"ט ע"ש. והטעם דכיון דגלי דעתייהו דאין מקפידין לא שייך לומר ש"א כו' אין שלו. ולא משום שליחות דהא א"ש לד"ע וכיון דאין צריך שליחות רק גלוי דעת ונתינת רשות מהני אף בדבר עבירה. וכה"ג כתב הנו"ב חלק אה"ע סי' ע"ז. וכ"כ בס' ברכי יוסף בא"ה סי' ה' ויישב בזה הא דהקשה בס' ג"ו בסוגיא דעבודת כוכבים הא אין שליחות לעובד כוכבים. ודחה הא דכתב בס' מחנה אפרים דמוכח מסוגיא הנ"ל דעובד כוכבים לעובד כוכבים יש שליחות ואף לדבר עבירה דהתם לאו מטעם שליחות הוא רק גלוי מילתא דניחא להו דהא לא בעי התם שליחות רק בגלוי דעת דניחא לי' סגי דליכא למימר א"א אוסר דבר שאינו שלו. ובחר"ש לב"ק (דף נ"א) אי' בהיפך ממ"ש בעל מח"א ובלא"ה י"ל לפמ"ש בשו"ת טור האבן סי' ל"ה דלא אמרי' א"ש לדבר עבירה אלא היכא שא"א בלא עבירה אבל היכא דאפשר בלא עבירה לא שלחו לעשות בעבירה דוקא הוי שליח אעפ"י שעשה בעבירה ובס' שושנת העמקים כלל כ"א כ"כ בכוונת התוס' דב"ק. ומיהו התוס' לא כ"כ רק למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו. והפ"י הקשה מעבודת כוכבים שם דאמר שליחותי' קעבד לכ"ע אוסר ובס' שושה"ע תי' דמ"מ הבעלים הראשונים לא עשאו שליח.

וע"ש בתוספות דיש להוכיח מדבריהם דאלו נתן לשליח לשחוט סתם ושחט השליח לעבודת כוכבים בשוגג דלא אסרה דאל"כ ה"ל לשנויי הכי ע"ש. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תר"ג ע"ש שהוכיח כן מפ"ג דנדרים (דף ל"ו) דמצ"ל לתקוני שדרתיך ולא לעותתי גבי פגול. ומיהו לפמ"ש הרשב"א בחי' שם אינו ראיה שהקשה דהא קיי"ל דאדם אוסר דבר שא"ש במעשה רבה מיהת. ותי' דה"מ בשאר איסורין אבל גבי פגול דקרבן. כשמשנה שליחותו לעוות נמצא שאינו שליח לכך ולא הוי כשוחט קרבן אלא כנוחר ולא הוי פגול וכשר נמי לא הוי. אלא דקשיא ליה אמאי הוי פגול ול"ק דלהוי כשר:

סימן ה

(ש"ע סי' ה' סעיף ג') **שנים ששוחטין וכו' ונתכוין א' מהם לשם דבר הפוסל פסול וכן אם סחט זה אחר זה ונתכוין א' מהם לשם דבר הרמב"ם.** וכתב הש"ך וז"ל נראה דבעינן שיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבילה וכדלעיל ס"ס ב' ע"ש. ואין הנדון דומה לראיה דבשלמא התם גבי שחיטת עובד כוכבים דהוי מעשה קוף בעלמא בעינן בדבר שעושה אותה נבילה. משא"כ כאן דתלוי במחשבה שחושב לשם קדשים דנראה כשוחט קדשים בחוץ אפילו שחט רק מיעוט סימן א' נראה כשוחט קדשים בחוץ ויבואו להתיר מיעוט סימן א'. והרי קיי"ל כר' יוחנן דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכמ"ש הרמב"ם פ"א מה' פסולי המוקדשין ואם שחט מיעוט סימנים בחוץ וגמרן בפנים חייב כמ"ש הרמב"ם שם והוא מבואר בש"ס פ"ב דחולין (דף כ"ט) ואף דנקט מיעוט סימנין ע"כ ה"ה נמי במיעוט קנה לבד כיון דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכ"כ רש"י בפ' מרובה (דף ע"ב) וז"ל ישנה לשחיטה כו' וכל כמה דחשיב הויא מחשבה עכ"ל. מבואר מלשון וכל כמה וכו' דאין חילוק בזה דאפילו במיעוט קנה לחיד דינא הכי ואחכ"מ בתב"ש ופמ"ג שפי' כן וכ"פ בשו"ת בית יעקב סימן ל"א וה"ר מתוס' דיומא (דף ל"ב ב') והא דברמב"ם פ"ד מה' שגגות משמע דאינו חייב משום שוחט בחוץ עד שישחוט כלו או רובו היינו לענין היכא דתחלת השחיטה לעבודת כוכבים היתה דאגלאי מילתא למפרע דמחתך עפר בעלמא אבל היכא דגמרן בכשרות ודאי דישנה לשחיטה מתחילה כו' וכמ"ש רש"י ותוס' ודו"ק:

עיין בס' פ"י שהקשה דאמאי נאמן הכהן לומר שפגל הא אין אדם משים עצמו רשע ואם נאמר דגזה"ש דגלי רחמנא גבי יוה"כ או מקרא דלו פגול יהיה א"כ השוחט בהמת חבירו ואמר ששחט לעבודת כוכבים לא יהא נאמן ולפמ"ש הנו"ב במ"ת חלק א"ה סי' כ"ג דטעמא דפגול דנאמן הוא משום דמכוון לטובה שלא להכשיל כהנים אחרים שלא יאכלו ממנו וכמ"ש כה"ג התוס' בב"מ (דף ג') א"כ ה"נ גבי בהמת חבירו נאמן. אך הוא עצמו תברא לגזיזיא שכתב שם סי' קנ"ו לקלקל לאחרים אינו נאמן לומר שעשה עבירה ועכשיו רוצה להציל חבירו מאיסור וה"ר מכתובות (דף י"ח) דאנוסים היינו מחמת ממון א"נ ואף בשטר' גיטין וקי' דאיכא למימר דמתכוון עכשיו להציל מאיסור אבל מסוגיא דשלהי נדרים גבי האומרת טמאה ברצון משמע דלא אמר אין משים עצמו רשע והיינו משום דמתכוונות להנצל מאיסור ואע"ג דמקלקלת לבעל וצ"ע. גם מ"ש שם דלא שייך אין אדם משים עצמו רשע אלא בדבר שהתורה קראתו רשע דהיינו שנתחייב מיתה או מלקות או מעיד עדות שקר שמפסל לעדות ולשבועה אבל באומר שהכשיל לאחרים

שאינו נפסל לעדות וא"מ מלקות ומיתה ל"ש א"א מע"ר אין זה מחוור דגם בעובר על עשה מקרי רשע כדמוכח ביבמות (דף כ') ובנדרים וכ"כ הש"א ועוד דכשחבירו עושה איסור ע"י חשוב כעושה מעשה כשאינו מפרישו:

סימן ט

(סי' ט' סעיף א') **אם שחט בסכין מלובנת שחיטתו פסולה ויש מכשירין**. הטעם איתא בש"ס ופוסקים דס"ל בית השחיטה מרווח רווח ואין הצדדים של הסכין נוגעים בחתך בית השחיטה. ונלע"ד ללמוד מד' התוס' פ' השוחט (דף ל') ד"ה השוחט כו' והרא"ש. דהשוחט בשני מקומות באורך הקנה בסכין מלובנת טריפה לכ"ע דכשנחתך למעלה או למטה תחלה לא מרווח רווח תו אח"כ כשחותך עוד במקום אחר ע"ש. וזה ברור:

וכתב הפר"ח דבעוף אם תפס הקנה לבדו באופן שלא נגע בוושט כלל כיון דפסיקת גרגרת ברובו וחידודו קודם לליבונו א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר קודם שריפת רובו וכשירה לכ"ע. ונראה דאפי' למאי דמסיק הט"ז ושאר אחרונים בר"ס כ"א דגבי שחיטה בעינן רוב הנראה לעינים דהיינו רוב גמור הניכר בלא מדידה וגבי טריפות ודאי סגי ברוב כחוט השערה. מ"מ כאן שרי שהרי בש"ס פרק השוחט (דף כט) מסיק דבעינן רוב הנראה לעינים בין בשחיטה ובין בטריפות אלא דאנן לא ידעינן פירושא דרוב הנראה לעינים מש"ה קיי"ל להחמיר אבל כאן ממ"נ שרי דאי הוה רוב הנראה לעינים כחוט השערה א"כ כבר נשחט ואי לא הוה רוב א"כ לא נטרפה ואי מחמרינן ה"ל כתרי חומרי דסתרי אהדדי כדאיתא פא"ט ופ"ק דעירובין. ועי' בש"ס דחולין (דף כ"ט) ותבין. אך ראיתי בס' כרו"פ שחולק על הפר"ח בזה. ועי' בפמ"ג:

סימן י

(סימן י' בש"ך ס"ק ד) **שבחייה עומדת לג' דברים לאכילה ולגדל וולדות ולחרישה עכ"ל**. ובס' כרו"פ ר"ל דבעוף שאין בו אלו הג' דברים שהרי אינו עומד למלאכה א"כ אינו מקלקל ועיי"ש. ואישתמיטתי' ולשאר אחרונים הא דאית' להדיא בש"ס דסנהדרין פ' ד' מיתות (דף נ"ט ע"ב) דעוף ראוי למלאכה דהיינו לדישה. והא ודאי דחרישה דנקטי רש"י והש"ך הוא לאו דוקא שהרי בכל בהמה איירי דהיינו שנחתכו רגליה מהארכובא ולמטה שאינה ראויה רק לדישה והיא כשירה. וכמ"ש רש"י פ"ק דחולין (דף ז' ע"ב) ע"ש ודו"ק. ועי' בהג"א פ' הזהב דטלה אינה ראויה למלאכה וצ"ע:

(ש"ך ס"ק ה') **השחזה מהני אף לכתחלה**. ור"ל אף שלא בשעת הדחק דאלו בשעת הדחק אפילו נעיצה שרי לכתחלה כמ"ש הג"ה. אך הט"ז נראה דלא ס"ל הכי שהרי כתב על מ"ש הג"ה ובשעת הדחק מותר לשחוט בה כה"ג לכתחלה. פי' אם משיפה במשחזת או נעיצה בקרקע קשה. אלמא דבלא דחק אף השחזה לא מהני לכתחלה. ותימא על בעל בית לחם יהודה שהעתיק תחלה דברי הש"ך ואח"כ דברי הט"ז כאלו בחדא מחתא מחתינהו וליתא וצריך עיון:

(בהג"ה סעי' א') **וע"כ יש לקלפו**. הטעם דבית השחיטה רותח. ועוד אגב דוחקא דסכין בלע ומוכח להדיא בש"ס ותוס' ואשר"י ושארי פוסקים בפ"ק דחולין (דף ח) דלא אמרינן בית השחוטה רותח ובלע אלא בסוף השחיטה דחיימא.

[**אמר** המעתיק נפתלי בהגאון המחבר ז"ל מכאן עד סוף הענין נמחק ולא נשארו רק התיבות האלה בעוף שהכשרו בסימן אחד רק שחט שיעור הכשר שחיטתו. ועיין מה שרמז לזה בסמוך לקמן]:

שם **לא ישחוט ע"מ לקלוף אח"כ**. טור בשם הרא"ש. ודעת מהרש"ל דהיינו דוקא בסכין בן יומו אבל באינו ב"י והוא נקי שרי לכתחלה לשחוט ע"מ לקלוף. ובס' כרו"פ האריך להוכיח שכן הוא דעת הרא"ש. ואישתמיטתי' שכן מבואר להדיא באשר"י פרק אין מעמידין סי' ל"ה וז"ל והא דאמרי' פ"ק דחולין על השוחט בסכין של עובד כוכבים רב אמר קולף מיירי בידוע שהוא בן יומו. א"נ בשוחט לכתחלה ע"מ לקלוף דדוקא בדיעבד התירו נטל"פ עכ"ל. ויש ללמוד מדברי האשר"י אלו והגהות אשר"י פ"ק דחולין ומביאו בד"מ סי' זה. דאם בישל במזיד בקדירה שאינה בן יומו דאסור אם אין ס' נגד האיסור ולא אמרינן נותן טעם לפגם שרי אלא א"כ עשה בשוגג ולא כשעשה במזיד. וכן הדין גבי סכין של עובדי כוכבים דאם שחט בו במזיד אפילו אב"י והוא נקי צריך קליפה. כמ"ש הג"א פ"ק דחולין והאשר"י פ' אין מעמידין. וכן משמע מד' א"ח הביאו הב"י בסי' צ"ט גבי ביטול איסור דדין בישול בקדירה ה"ל מבטל איסור לכתחלה דאסור אפי' בדרבנן. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז סי' תרי"ז. ומיהו כ' דלדעת התוס' בקדירה של חרס כיון שא"ל תקנה הוי כדיעבד ולא נהגו כן. ושוב ראיתי בפמ"ג סי' צ"ט שכתב מסברא דנפשי' לאסור במבשל במזיד. ותמה על תשובת ב"ז שהתיר התבשיל באשה שפשעה ובשלה לאחר מע"ל:

(סעי' ב') **סכין ששחט בה כשירה אעפ"י שהיא מלוכלכת בדם מותר לשחוט בה פ"א**. בלי הדחה וקינוח דע"י דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי דם. ועוד דדמא משרק שריק. כ"כ התוספות ואשר"י והג"א פ"ק דחולין ומביאם הב"י. וצ"ע הא הך דם שעל הסכין הוא דם בעין ובדם בעין לא אמרינן אגב דטריד למיפלט לא בלע ולא משרק שריק

כמ"ש התוספות והאשר"י פ' כל הבשר (דף קיב) וכמ"ש הג"ה ס"ס ע'. וצ"ל דשאני הכא דהפליטה הוא ג"כ מדם בעין כזה וכיון דטרוד הרבה ליפלוט דם בעין לא בלע דם בעין כזה. ובזה מיושב מ"ש הג"ה סי' ס"ט ס"ק. וכמ"ש שם בס"ד ע"ש:

ש"ע **ומותר לחתוך בה צונן ע"י הדחה שידיחנו תחלה**. אבל קינוח לא מהני כדמוכח להדיא בתוס' פ"ק דחולין (דף ח) ד"ה והילכתא והאשר"י שם וכ"ד הש"ך. וצ"ע בר"ן פכ"ה דמשמע שם כדעת רש"ל דקינוח היפה הרי הוא כהדחה. וכדברי הרמב"ם פ"ו מהל' מ"א. והה"מ בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל דמהני קינוח וצ"ע:

(סעיף ג') **סכין ששחט בה טריפה אסור לשחוט בה עד שידיחנה בצונן או יקנחנה בדבר קשה**. תיכף ששחט הבהמה או העוף וא"צ להדיחה עכ"ל הרי"ף בפ"ק דחולין. וכ"כ המרדכי דלא מהני קינוח אלא מיד קודם שנתקשה ומבואר מדברי הרי"ף שגם בעופות צריך קינוח ואם לא קנחו ושחט בה כשירה דבבהמ' צריך קליפה כמ"ש הש"ך. ובעוף כבר כתבתי בזה לעיל בסמוך בס"ד ע"ש. ודלא כהב"ח שכתב דבעופות א"צ קינוח וליתא:

וכתב בהגהות מיימנות פט"ז פי"ז מהל' מ"א וז"ל אומר ריצב"א שצריך לדקדק בהדחת סכין שיש בה שמנונית במים צוננין להעביר השמנונית תחלה כולה עד שיהיו הצוננין זבין מראש הסכין לזנבו ומזנבו לראשו ולא יעכבנו השמנונית מספה"ת עכ"ל. והובא בת"ח כלל ס"א. וצריך ליזהר בזה:

סימן יג

(סי' י"ג סעיף א') **חיה ועוף טעונין שחיטה**. כתב במהר"ם דלמ"ד א"ש לעוף מה"ת לא הוי מליקה נבילה כלל דכולה חדא נחירה היא אא"כ מתה מאליה או שהכה על ראשה הוי נבילה אבל בכה"ג הוי נחירה וש"ד. וקשה דא"כ אמאי איצטריך קרא לכל חטאתם לרבות חטאת העוף דנאכל דסד"א נבילה היא כדאי' בזבחים (ד' מ"ד) ומצאתי שהרגיש בזה בס' בא"י. ועיין עוד בת"כ פ"ו ויקרא דדריש ר"ש ג"כ מקרא אחרינא גם להתיר מליקה של כהנים:

(סעיף א' בהג"ה) **ומותר לאוכלם מתים. או לחתוך מהם אבר ולאכלו**. בס' פרי תואר השיג אמ"ש הפר"ח דטעמא דגבי דגים שרי אבר מ"ה הוא משום דאמרי' בפג"ה כל שאתה מצווה על דמו א"מ על אבריו. ואין זו ראיה דהך ילפותא לא הוי אלא לרבות טמאים דאסירי. ומנ"ל דאתא נמי קרא לאשמועינן קולא להתיר אמ"ה של דגים. ונעלם ממנו הא דאי' בסנהדרין (ד' נ"ט ב) דדרשי' להתיר אמ"ה בשרצים מקרא דנח מה"ט

שאין דמן חלוק מבשרן שאח"ע משום דם. וא"כ כ"ש דגים דדמן מותר לגמרי. ומ"ש הפ"ת דאי נאמר דקרא אתא להתיר דגים ק' לר"א דלמא להכי אתא ולא לאסור טמאים לק"מ דאיך נאמר לקולא ולא לחומרא ועוד דלקולא שמעינן מקרא דנח:

(ש"ך ס"ק ג') **דכל היכא דאין טעון שחיטה אין בו משום אותו ואת בנו ע"כ**. ופטור מן מתנות דכתיב מאת זובחי הזבח תוספתא:

בפמ"ג נסתפק אי מותר להושיט אבמ"ה של בן פקועה לב"נ דאפשר כיון דרהיט ואזיל שה מעלי' הוא ופודין בו אסור לב"נ. ועי' בפסחים שמדייק מדר' נתן שאסור להושיט אמ"ה לב"נ משום לפני עור דאי לא"ה שרי בהנאה ואי איתא דאמ"ה דבן פקועה אסור לב"נ אע"ג דמותר לישראל לא מוכח מידי וכ"מ שכתב בעצמו בספרו ראש יוסף. ומיהו י"ל דהתם דייק דמותר בהנאה מדאמר דדוקא לב"נ אסור הא לכלבים שרי אף לכלבים דעובד כוכבים ואי איתא דאסור בהנאה א"כ בהא נמי איכא משום לפ"ע שמהנה לעובד כוכבים ואיהו נמי אסור ליהנות עכ"פ אליבא דר"מ דלא תאכלו גופי' משמע לי' הנאה. ועפ"ז א"ש תמיהת תוס' שם. וכן א"ש דלא המצ"ל במפרכסת.

(סעיף ד') **בן ט' חי כו' וגדל ובא על בהמה דעלמא והוליד אותו הולד אין לו תקנה בשחיטה**. הוא מימרא דרב משרשי' בפ' המקשה (דף ע"ה) והרי"ף והרמב"ם השמיטו זה. וכתב הב"י ולא ידעתי למה ול"נ שהם מפרשים כמו שפרש"י שם דרב משרשי' פליג אדרבא דאמר ד' סימנים אכשר בי' רחמנא. דלרבא תהני לי' שחיטת עצמו. ולפ"ז כיון שפסקו להא דרבא שהוא בתרא אידחי' לי' מימרא דרב משרשי' ולא קיי"ל כוותי'. וכה"ג איתי בר"ן ס"ס י"ד.

והנה טעם דין זה מבואר בפוסקים דהיינו משום דמצד האב הוא כבר שחוט ומצד האם עדיין לא נשחט וה"ל כשהיה בתוך שחיטתו ומש"ה אין לו תקנה בשחיטה. וצ"ע לפ"ז בולד שאביו ואמו הם בני פקועות קלוטות שא"צ שחיטה כלל והוא אינו קלוט דטעון שחיטה מעליותא מד"ס מצד האב או מצד האם הוא כבר שחוט גמור ומצד השני אינו שחוט מדרבנן אי מהנייא לי' שחיטת עצמו. ויש להקל בזה כיון דבלא"ה לדעת רש"י וריף ורמב"ם ליתא לדרב משרשי' יש להקל בכה"ג.

ש"ע **ואם בא על בת פקועה כיוצא בו הרי בנו כו' כמוהו**. ומוכח בש"ס ורש"י ותוספות ר"פ המקשה (דף ס"ט ע"א) דאפי' בן ט' חי בן פקועה שיש בו איסור יוצא בחד אבר כמ"ש סי' שאח"ז. שבא על בת פקועה כיוצא בו שיש בה ג"כ איסור יוצא בחד אבר. דאין לאותו אבר תקנה בשחיטה כמבואר סי' י"ד. מ"מ אותו הולד שהוליד אין בו איסור באבר זה דמבלבל זרעו עיי"ש:

סימן יד

(סי' י"ד סעיף ד') **ואם חתך כל אבר ואבר בשעה שהוציא. אותו גם המיעוט שנשאר בפנים אסור**. זהו בעי' בש"ס ר"פ המקשה מי בעינן רובו בבת אחת או לאו ופסקה לחומרא דהוי כילוד. וצ"ע דמאי מיבעיא לי' דתפשוט לי' מהא דתנן שם (דף ס"ט) גבי בכור יצא רובו הרי הוא כילוד ונפטרה מן הבכורה. ומוכח שם להדיא בש"ס ורש"י ותוס' ורמב"ם וט"ו ר"ס שי"ט. דקאי בין שיצא רובו בבת א' ובין שיצא אבר אבר ע"ש. וצ"ל דליכא למיפשט מבכור דבפטר רחם תלה רחמנא והרי פטר ראשון הרחם ברובו ופוטר את הבא אחריו. ועיין רש"י שם. אבל גבי עובר דבלידה תלי ושמא מ"מ המיעוט שבפנים אינו כילוד. וכה"ג כתבו התוס' שם (דף ס"ח ע"ב) ד"ה הוציא כו' וריש (דף ע') ע"ש:

ובזה מיושב תמיהת התוספות ר"פ המקשה ד"ה טעמא כו' דאמאי לא פשיט הש"ס דיציאת ראש הוי כילוד ממה דנקט גבי בכור. ולפמ"ש לק"מ ומש"ה דייק מבכור לנחלה דלא תלה בפטר רחם לחוד אלא שיהא בן קיימא וש"מ דהוי כולו כילוד. דאל"כ הרי ראשו לבד אינו ראוי להיות בן קיימא. ועיי"ש הסוגיא ותבין שמ"ש הוא ברור:

(סעיף ו' בהג"ה) **ואם שחט עובר במעי בהמה לא מקרי שחיטה**. בעיא בפ' המקשה ולא איפשטא. ולא ירדתי לסוף דעתו של הג"ה שנמשך אחר הש"ס בזה שהרי מבואר להדיא בש"ס ורש"י (דף ע"ד) ותוס' (דף ע"ה סוף ע"א) ורשב"א ור"ן דמיבעיא לי' בבן ט' חי אבל בבן ח' חי לא איבעיא לי' כלל. וכ"כ התוס' בפ"ק דביצה (דף ו' סע"א) שהרי אפי' יצא לאויר העולם אין שייך בו שחיטה שהרי הוא כמת. הרי כמחתך בבשר שחוטה כדאיתא בשבת (דף קל"ו) ע"ש. וא"כ לא ה"ל להג"ה לכתוב דין זה. שהרי אפי' יצא לאויר העולם ושחטו מיד אסור דשמא אינו בן ט' וכדכתב הג"ה לעיל סי' י"ג ס"ג ע"ש. ומיהו ז"א אלא מצד החומרא ואינו נחשב לספק כמ"ש בסמוך אבל דין זה הוי ספק גמור ונ"מ לענין ס"ס אם יש כאן ב' ספיקות שמא במעי אמו אין זו שחיטה כלל ואת"ל שהיא שחיטה מ"מ שמא אינו בן ט' מיהו כיון דפסקינן באשת כהן דא"ח ש"מ דאזלי' בתר רוב ולדות:

גם דברי הש"ך שכתב אסור לשחוט האם אחריו בו ביום דשמא הוי שחיטה. אינן נראין דודאי לצורך שרי לשחוט האם אחריו מיד משום ס"ס הנ"ל ולאחר שחיטת בן ח' חי ודאי דשרי לשחוט האם אחריו בו ביום. שהרי קיי"ל דבן ח' אין במינו שחיטה ואין בכלל וזבחת מבקרך ומצאנך כמבואר בש"ס רש"י פ' המקשה (דף ע"ב) וכ"פ הרמב"ם פ"ב מהלכות אבות הטומאות והרשב"א בתה"א. וכ"כ התוס' ר"פ ג"ה ד"ה בולדות כו' ובתוס' (סוף דף ק') דבן ח' אינו נקרא שור ושה עיי"ש. וא"כ אינו בכלל ושור או שה אותו

ואת בנו לא תשחטו וגו' דאין כאן לא שור ושה ולא שחיטה אלא כמת שאין שחיטתו מטהרתו אפי' מידי נבילה כדאיתא בש"ס שם וברמב"ם כנזכר ע"ש. וס"ס כזו מהני אפי' בדבר שיש לו מתירין למחר. כמ"ש הש"ך בסי' ק"י ס"ק נ"ה ועיין שם סעיף ח' בהג"ה:

סימן טו

(סימן ט"ו סעיף ב') **ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו אסור משום ספק נפל עד תחלת ליל שמיני**. בס' ברכי יוסף כ' גדי שנשחט ונחלקו ב"א אם היה בן ח' מותר מכח ס"ס. ול"ד לנידון דהרשב"א גבי עובד כוכבים מסל"ת. ונראה דהיינו משום שכתב הט"ז דהתם הוי דשיל"מ והיינו כשעדיין לא נשחט משא"כ כשנשחט לא הוי דשיל"מ ומהני ס"ס. וא"כ ה"ה בספק אי היה בן ט' יש להתיר מה"ט. ובס' ת"צ מתיר מטעם אחר. אך לפמ"ש בשע"ה דל"מ ס"ס היכא דחשו חכמים למיעוט א"כ ל"מ אף שנשחט:

(סעיף ג') **אין סומכין על עובד כוכבים בגדיים קטנים הנקחים ממנו ואומר שהן בני ח' ימים**. ואפי' מסל"ת אינו נאמן באיסור דאורייתא ש"ך וכתב הפמ"ג דמשמע לכאורה מדבריו דכל שא"י אי כלו לו חדשיו הוי סד"א דאי דרבנן מהימן עובד כוכבים מסל"ת כמ"ש בסי' צ"ח וקל"ז. אלא דא"א לומר כן כדמוכח בש"ע סי' קנ"ו וקס"ו וכ"ה בס' ב"א. ולא ראו שכבר הרגיש בזה הכרו"פ דהא מוכח שם דרוב ולדות אינן נפלין רק מדרבנן חיישי' למיעוט והיכא דאיכא רוב סמכינן אעובד כוכבים מסל"ת כדאיתא בא"ח סי' תקי"ג. גבי עובד כוכבים המוכר ביצים ביו"ט א'. וכ"ה בשו"ת תפארת צבי ומ"ש הפמ"ג דאפשר דהאי איתחזק מקרי דעד עתה היתי' מעוברת וכ"כ בס' תפארת צבי. אך זה ודאי אינו דא"כ בא"ח שם גבי ביצים שמוכרים ביו"ט נמי נימא הכי ובהדיא כתב הר"ן דביצה לא איתחזיק איסורא ש"מ דלא מהני חזקת מעוברת והשתא הוא דילדה והיינו משום דאמרי' העמד הולד בחזקת היתר שהיה לו במעי אמו. וכה"ג כתבו תוס' רפ"ג דבכורות. אבל א"ש עפ"י מ"ש בשו"ת נו"ב מ"ת חלק אה"ע סי' י"ט כתב דגבי נפל דבהמה הוי איתחזיק איסורא משום שהיתה בחזקת שאינה זבוחה וסמכינן מיעוט נפלים לחזקה דאינה זבוחה. דאי הוי נפל לא מהני לי' שחיטה דבמיעוט המצוי לכ"ע אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה. ולפ"ז א"ש דלא סמכינן הכא אעובד כוכבים מסיח לפ"ת דהא הוי איתחזיק איסורא. וזה דלא כמ"ש בס' תפארת למשה בפשיטות דהכא לא הוי איתחזק איסורא דהא גם ביום א' שרי אי ידוע שכלו חדשיו וכשחי עד יום ח' איגלאי מלתא למפרע שלא היה נפל מעולם והוי קודם ח' כחתיכה ספק חלב עכ"ד. ולפ"ד הנו"ב ז"א כנ"ל:

ועפ"ז י"ל ג"כ מה שהקשה בס' בינת אדם על דברי הפוסקים שכתבו דס' נפל הוי סד"א. דכיון דאיכא חזקה המסייע למיעוט נפלים בבהמה והוא מיעוט המצוי י"ל דמה"ת חיישי' לי'. וכן מד' הפמ"ג כאן מוכח דאי הוי כאן חזקה לאיסור הוי אסור מה"ת. ובזה נדחו דברי הטורי אבן בר"ה (דף ז) ובארתי בחבורי להרמב"ם הל' בכורות:

ובזה מיושב נמי מה דהיה קשה לדידי דאפילו בלא מסל"ת להני רובא דעלמא דאפילו בדשיל"מ ודבר חשוב מהני לומר כל דפריש כמ"ש ס"ס ט"ז. וכ"ה במ"ל פ"ז דמעילה דכי לא מהני רוב בדשיל"מ הוא בתערובות אבל אי יש לומר שהוא מן רוב של היתר דעלמא אף בדשיל"מ אמרי' אי לא איתחזק איסורא. וכ"כ הר"ן פ"ק דביצה אהא דאמרי' התם כי לא בדק אימא מאתמול הואי דאע"ג שהוא דשיל"מ אזלי' בתר רובא כיון דלא איתחזק אי' וזה דלא כמ"ש הצל"ח שם לדעת הרמב"ם שהשמיט ההיא סוגיא שסובר דלא אמרינן כל דפריש בדשיל"מ כלל (מיהו בתוספות נדה (דף מ"ד) כתבו דמעוטי נפלים הוי מיעוט המצוי. ולפמ"ש המשנה למלך פ"ג מהל' א"מ הוא מטעם גזה"כ דליתסר שום ס' נפל). ולפמ"ש הנו"ב אתי שפיר דאיתחזק איסורא דאינה זבוחה. ועפ"ז א"ש הא דלא מהני כאן ס"ס להרשב"א כיון דיש חזקה לאיסור. אבל לא א"ש למאן דמתיר ס"ס אף במקום וחזקת איסור:

[**ועיין** בס' שעה"מ הל' יו"ט שהקשה על תי' הט"ז כאן דהרשב"א ס"ל דס"ס אסור בדשיל"מ. דהרי הרשב"א דהוא מארי' דהאי דינא ס"ל דס"ס מותר בדשיל"מ. וי"ל ע"פ מ"ש הגה שם לחלק בין דשיל"מ בדאורייתא או בדרבנן כמ"ש המ"א סי' תקי"ג. והה"מ בהל' יו"ט. ומיהו משמע שם דהרמב"ם מתיר אף בדאורייתא. אבל כתב השעה"מ בהל' מ"א דדוקא בס' א' בגופו וס' א' בתערובות דלא איתחזק איסורא אבל בס"ס בתערובות דאיתחזק איסורא גרע כמ"ש הרא"ש ואוסר הרמב"ם:

עוד כתב שם דהא דמהני רוב בס"ס ט"ז הוא משום דהוי רובא דאיתא קמן (ובס' החיים כ"כ מדנפשי'). ותוס' דדמאי שהביא המ"ל בהל' מעילה הוי נמי ס"ס שמא מפירות ח"ל ושמא מפירות שנה שניה וממעות שנמצאו ומתיבה שנשתמשו כו'. אין ראיה דאזלינן בתר רובא. שהרי הרמב"ם כתב דאפי' מחצה למחצה חולין. וע"כ ה"ט דלא שכיח דאדם נזהר במעות מע"ש. ומה שהקשה שם ממ"ש הטי"ד דאזלינן בתר רובא גבי חדש. י"ל דהוי דרבנן. וכן מהא דמע"ש י"ל דבזה"ז איירי דרבנן. וא"ר דאזלינן בתר רובא דליתא קמן בדאורייתא כדליתא קמן]:

וראיתי לבעל משכנות יעקב בחלק אה"ע סי' מ' שכתב דרשב"ג דאמר כל שלא שהה ל"י באדם וח' בבהמה הוי נפל הוי ס' מה"ת ולא כמ"ש תוס' והרא"ש דא"א מדרבנן

ומה"ת אזלינן בתר רוב ולדות בני קיימא. וה"ר מפ"ק דר"ה גבי בכור ב"מ דמונין לו שנה משנולד ומקשה מי קחזי. ומשמע מדאורייתא ל"ח לאכילה דאל"כ מאי מקשה דאטו משום איסורא דרבנן שרינן לי' לשהותו יותר משנתו דהוי אי' דאורייתא. וז"א ראי' רק לדעת הרמב"ם דשנה של בכור הוא מה"ת בבע"מ ומיושב בזה קושיית הטורי אבן. אבל לדעת החולקים וס"ל דא"א מדרבנן ויש ראי' לזה מירושלמי דר"ה פ"א דאי' התם אמר ר"א שנה של בכור בע"מ אינה מחוורת א"כ אין מהך דר"ה ראי' כלל. ועוד דבלא"ה י"ל דלשהותו הוי שוא"ת והכי מוכח בתוספתא שלהי מכות וברמב"ם הל' מעה"ק. וא"כ יש כח ביד חכמים להעמיד דבריהם ולעקור ד"ת בשוא"ת. ומיושב גם בזה לקושיית הט"א שם. וכן א"ש בזה מה שהקשה במשכנ"י לפ"ד התוספות והרא"ש דמאי מקשה בשבת מימהל היכי מהלינן לי' דאי אינו אלא חששא דרבנן שמא נפל האיך מקשה בפשיטות שנדחה מצות מילה בזמנה מחששא זו. ולפמ"ש לק"מ דה"נ כיון דאינו אלא שוא"ת יש כח בחכמים לדחות ד"ת מחמת גזירתם ואיסור שבות שאסרו מאיזה טעם אי' מחמת ספק. כדאיתא ביבמות פ' הא"ר ושפיר דמשום דס"ד דיש בזה אי' חבורה מחשש דרבנן שמא נפל דמי לשוא"ת ומה שהקשה דכיון דקרא דרשב"ג א"א אסמכתא וא"כ מנ"ל למילף מזה קולא בודאי כששהה ל' באדם וח' בבהמה יצא מידי נפל. לדידי' לק"מ דכיון דאינו אלא מדרבנן ומה"ת בלא"ה אזלינן בתר רוב והם אמרו להחמיר והם סמכו מכאן להתיר:

סימן טז

(סי' ט"ז סעיף ד) **אם שחט הא' בין השמשות של ליל ה' לא ישחוט הב' עד ליל ו'**. דשמא ביה"ש הוי לילה ומש"ה אסור לשוחטו כל יום ה'. ונ"ל דהיינו באם ובנה. דכל הסעיף איירי בהכי מדנקט מלקות. ואלו באב ובנו ליכא מלקות כמ"ש ס"ב אבל אם שחט האב בין השמשות של ליל ה' שוחט הבן בו ביום. דה"ל ספק ספיקא שמא בין השמשות הוי יום ואין הלילה הולך אחר היום ושמא אינו נוהג כלל בזכרים דהא מספקא לן אי נוהג או"ב בזכרים אי לאו כמ"ש סעיף ב' וס"ס כזו מהני אפי' בדבר שיש לו מתירין כמ"ש הש"ך סי' ק"י ס"ק נ"ה. וכמ"ש ס"ס י"ד. ושיעור ביה"ש עי' בא"ח סי' רס"ב דהוי כמו רביעית שעה קודם צאת הכוכבים. ועיין מ"ש בחדושי בשבת (דף ל"ד):

(סעיף י') **ואם יצא העובר חי אחד שחיטת אמו והפריס על גבי קרקע אין שוחטין אותו ביום אחד ואם שחט אינו לוקה**. ופשוט דאם נטרפה האם דלענין העובר לא הוי שחיטה וצריך שחיטה מדאורייתא כמ"ש סי' י"ג ס"ג. ולענין אותו ובנו הוי שחיטת

טריפה שחיטה. דקיי"ל כר"מ בש"ס פ' כסוי הדם (דף פ"ו) וכמ"ש הב"י והאחרונים ס"ק ט'. וא"כ אם שחט הולד באותו יום לוקה:

(סעיף י"ב) **בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונתערבה באחרות וצריך לשחוט מהם היום כו' נכבשינהו כו'**. עיין סי' ק"י ס"ו בהג"ה. ודקדק כאן לומר וצריך לישחט כו' דאל"כ אסור דה"ל דבר שיש לו מתירין למחר:

והש"ך כתב הטעם הא דלא בטיל ברובא. דבעלי חיים חשיבי ולא בטיל כדלקמן ר"ס ק"י. ולא דק דהא ה"ל דבר שיל"מ. ונ"מ איכא בזה אם עבר ושחטן במזיד דאסור לאותו אדם לבו ביום כמ"ש ס"ג ולא בטיל לדידי' אם נתערב מהתערובות הזאת לתערובות שני דקיי"ל סי' ק"י ס"ח בהג"ה דאסור בדשיל"מ ואלו לא הוי דבר שיל"מ אף דב"ח לא בטלי ולא מהני אם שחטן מזיד דה"ל מבטל איסור לכתחלה כמ"ש סי' ק"י ס"ב וסי' צ"ט וסי' ק"א ס"ו. מ"מ בטיל בס' כשאר איסורין. דמה שמותר לאחריני במבטל איסור כמ"ש סי' צ"ט ס"ה לא ה"ל דבר שיל"מ כיון דלדידי' אסור לעולם כמ"ש ס"ס ק"ב. ואף שכתבתי דאיירי כאן לצורך ובלצורך שרי אפי' בדבר שיל"מ כדמוכח שם בסי' ק"י ס"ח בהג"ה. מ"מ היינו דוקא בתערובות יבש ביבש שיש שם ב' ספיקות שמא של היתר נתערב בתערובות השני. ואת"ל של איסור שמא זה שאוכל אינו איסור. אבל כשנתערב בבישול ודאי דאין כאן ספק הב' ואוסר בנ"ט. ועוד דלדעת ר"י וש"ע שם לא שרי אלא תערובות הג' ע"ש ודו"ק. וי"ל דברי הש"ך דס"ל דאיירי שנתערבה קודם שנשחטה אמה או בתה דלא הי' ניכר האיסור מעולם וכה"ג קיי"ל דלא הוי דשיל"מ בא"ח סי' ש"כ וכמ"ש בספר נו"ב במ"ת חי"ד סי' ח' לדעת המ"א בא"ח סי' תקי"ג דלא אמרי' כל דפריש כו' בדשיל"מ. אך אין זה מוסכם כמ"ש המ"ל הל' מעילה וכמ"ש לעיל סי' ט"ו:

ודע דאם שחט להתערובות בשוגג שרי אף לדידי' דלא קנסינן שוגג אטו מזיד היכא דלא עבר אדאורייתא דמן התורה חד בתרי בטל וכדאיתא להדיא בש"ס דגיטין (דף נד) ומביאו הב"י סי' צ"ט. וכ"פ שם הט"ו סי' ק"א ס"ו וסי' ק"י ס"ב דאם שחטן בשוגג בטיל ולא קנסינן שוגג אטו מזיד אא"כ עבר אדאורייתא כגון שלא ע"י תערובות בסעיף ג' ובא"ח ר"ס שי"ח גבי המבשל בשבת בשוגג דאסור בו ביום עיי"ש:

וראיתי בשו"ת ח"י סי' קל"ג שכתב דלדעת הרמב"ם שאין שום איסור כשעבר ושחט וכ"מ בגמ' דחולין (דף קטו) ל"ש כאן איסור ביטול לא משום חשיבות בע"ח ולא משום דשיל"מ. דל"ש רק בדבר שאסור באכילה או בהנאה משא"כ כאן דא"א איסור שחוטה לכתחלה:

סימן יז

(סימן י"ז סעיף א') **שחטה ולא פרכסה כלל כו'**. וכתב הבאר הגולה לשון רמב"ם בפ"ד מה"ש. צ"ל מהל' מ"א:

סימן יח

(סימן י"ח סעיף ד') **סכין שתבדק בהולכה ולא הרגיש שיש בה פגם וכשהחזיר אותה בהבאה הרגיש כו' אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשירה ואם הביא שחיטתו פסולה**. נלע"ד דמוכח להדיא בש"ס ורש"י ותוס' וריי"ף ורמב"ם ורא"ש ורשב"א ור"ן ומרדכי וטור וב"י וש"ע והג"ה וש"פ בסימן זה דפגימה פוסלת במיעוט בתרא לכ"ע. שהרי כאן ע"כ איירי שנשחט שיעור שחיטה בהולכה לחוד דהיינו שיש בסכין שיעור שני צווארי' כמבואר ר"ס כ"ד. ואפ"ה אם הביא שחיטתו פסולה. אלמא דפגימה פוסלת במיעוט בתרא וזהו דלא כהר"ץ שמביא הש"ך סי' כ"ג ס"ק י"ג ע"ש. שבמח"כ נעלם ממנו כל הנך פוסקים:

שם **אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשירה**. ונ"ל דאי קיימא הפגימה אסיפא דסכינא דאסור דשמא השיב ידו מעט ולא הרגיש. וכמ"ש הרשב"א והר"ן והט"ו סעיף ה'. וכ"מ להדיא בהגהות מיימוני פ"א מה"ש דין י"ג:

(ש"ך ס"ק כ"ה) **אבל הרמב"ם כו'**. **כתבו הטעם דהיו מנדין לפי שיסמוך על שחיטתו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט בה עכ"ל כו' מיהו בש"ס פ"ק דחולין (דף י' ע"ב) משמע כרש"י והר"ן עכ"ל**. וגם הלח"מ הקשה כן על הרמב"ם שנתן טעם שלא נזכר בגמ'. והנה גם מד' התוספות דבכורות (דף לא) והר"ש ספ"ב דנגעים מוכח דס"ל ג"כ כהרמב"ם דהראות סכין לחכם לא מפני כבודו לבד נגעו בה אלא גם מפני חשש איסור. דאייתי ראיה דצורבא מרבנן נאמן להורות לעצמו באיסור והיתר היכא דלא איתחזק אי' מהא דאמרי' בפ' הדר בצורבא מדרבנן חזי לנפשי' בדיקת סכין וא"צ להראותו לחכם. ואי איתא דהראות סכין לחכם לא הוי רק מפני הכבוד לא שייך למילף מיני' להוראת איסור והיתר. אלא ש"מ דס"ל להתוס' והר"ש דאיסורא נמי איכא וכ"מ גם מדברי הנמק"י בפ"י דב"ב ע"ש. וקושיית הש"ך מהא דפ"ק דחולין כבר תירץ בעצמו בספרו הארוך דלא אמרי' עד א' נאמן באיסורין אלא בכשר ולא בפסול וזה שלא הראה סכינו לחכם לא מקרי כשר דעבר על תקנת חכמים ותו אינו נאמן וחיישי' שמא יעשה איסור פ"א. ויש לה"ר לזה דכה"ג מצינו גבי מומי בכור בבכורות (דף לו) דהא דצריך מום מובהק להראות לחכם הוא מפני כבודו ואפ"ה אמר התם (דף כ"ח) דאם לא הראה לחכם ונשחט אסור

משום גזירה דגזרינן מומין שבגוף שאין משתנין לאחר שחיטה אטו מומין דמשתנין הרי אע"ג שתחלת התקנה להראות לחכם היתה מפני כבודו ולא משום גזירות איסור אפ"ה כשעבר ולא הראה לחכם חיישי' שמא יבוא לאיסור. וה"נ לא אמרו מתחלה להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו ולא חששו לאיסור. מ"מ כשעבר ולא הראה חיישי' השתא שמא יבוא לידי איסור ולכך היו מנדין אותו ולא מהני מחילת החכם:

(סעיף י"ח בהג"ה) **נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו**. נראה דהיינו ששוחט לעצמו ולא למכור לאחרים וזה אינו אלא מכח מנהג אבל כששוחט לעצמו ומוכר לאחרים מדינא אסור דחשוד להכשיר הטריפה וכמבואר להדיא ברמב"ם פ"ח מהל' מ"א דין ז' ופ"ג ופי"א. ובטור וש"ע ס"ס ס"ה. ולמד זה מהש"ס דעבודת כוכבים (דף לח) דאין לוקחין בשר בסוריא אלא מן המומחה ופרש"י שם דחשודין דלא קפדי אלפני עור. אבל הן עצמן אינן חשודין שיאכלו איסור וכמ"ש ר"ס קי"ט בהג"ה. ותימא על א' מן האחרונים שכתב להיפך דהג"ה כאן איירי ששוחט לעצמו ומוכר לאחר דזהו דוקא אסור מכח המנהג. ולא ירדתי לסוף דעתו. דליכא למימר דר"ל שכאן איירי במוחזק בכשרות דא"כ מנהגא נמי ליכא:

ובט"ז הקשה דמשמע דמדינא שרי לשחוט ולבדוק לעצמו ואמאי הא איתחזק איסורא ולהוי אסור מדינא לשחוט וכדתנן שלהי פ"ב דנגעים כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורי עצמו. ותי' דלא שרי מדינא אלא לשחוט דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אבל אם אירע לו הוראה אל יורה. וק"ל ע"ד דהא ההיא דכל הבכורות כו' אוקימנא נמי במומחה ספ"ד דבכורות. והמרדכי שתי' כן פ"ק דחולין בשם ר' ברוך היינו מההיא דיבמות דע"א אינו נאמן אף לעלמא היכא דאיתחזק איסורא כו' אבל שיהא נאמן לעצמו ע"כ לא סגי בטעם זה כמו גבי בכור דהוי איתחזק כמ"ש הט"ז בא"ח סי' תצ"ח. אלא נראה דשחיטה הוי דומיא דמעשר דאמרי' התם דרואה מעשרותיו כיון דאי בעי הוי שדא בי' מומא בכולא עדרי מעיקרא וה"נ הוי בידו מעיקרא לשחוט שפיר ובכה"ג אפי' איתחזק אי' נאמן בשלו כמבואר סי' קכ"ז בהג"ה. וא"כ רשאי נמי להורות בדבר שהיה בידו ליזהר בשחיטה אבל בדבר שלא היה בידו ליזהר אסור להורות ולא מהני מומחה להורות בדבר דאיתחזק אי'. ומשמע דבטריפות דלא איתחזק אי' דנשחטה בחזקת היתר עומדת רשאי להורות אף שלא בידו הוא. וכן מותר לראות דמי אשתו כמ"ש תוס' ספ"ק דנדה והובא בש"ך ס"ס קפ"ח דנדה לא איתחזק אי' היא כמ"ש תו' ביבמות פ"ח ובריש גיטין. וכן הר"ש בנגעים כתב לחלק בזה. ועי' בשו"ת חו"י סי' קכ"א. ובס' תורת יקותיאל מחמיר שהשוחט לא יורה שום דבר דאיתחזק ריעותא לפנינו דחיישינן שמא התיר שלא

כדין בשביל הטבחים שכשירה ביוקר. אלא דקשיא מהא דאמר התם בבכורות גבי נשאל על טהרותיו משום דחזי לי' בימי טומאתו. וכבר הקשו התו' שם דבשאר או"ה וכי לא יהא נאמן וע"ש בבכור שור שתירץ דאיירי בדאיתחזק. ובזה נדחה מ"ש בס' תל"מ הל' נדה לה"ר דאסור להורות לעצמו. ומ"ש התב"ש כאן ליישב דברי הט"ז דר"ל שחיט' דאיתחזק אי' ולאו בידו לא הועיל דא"כ בכה"ג מאי מהני רוב מצויין א"ש מומחין הן כההיא דבכורות:

ועיין בשו"ת מים עמוקים להרא"מ סי' כ"ד בענין טבח שיצאה טריפה מת"י אם שוחט ובודק לעצמו או נוטל שכר מהכשרות יותר מטריפות שיש בדבר חימוד ממון ל"מ לחזור לכשרותו בקבלת דברי חברים רק שיעש' תשובה בענין חימוד ממון כמו שחטא דחשדי' אותן שעשו כן במזיד בשביל ממון ובאופן שאין בו הערמה כגון שיוציא טריפה מת"י או יחזיר אבידה במקום שא"מ אותו. ומ"ש הרשב"א והרא"ש דמהני תשובה בקבלת ד"ח הוא באותן השוחטים ששוכרים אותם הקהל לשנה ואין להן תועלת בכשרות דאלו אין חושדין אותן כמזידים דאין אדם חוטא ולא לו רק כפושע שא"ח להזהר להכשיל לאחרים תשובתן קלה בקד"ח והיינו בלא עונש רק שיקבל עליו להזהר בפני ג'. ואף באותן טבחים אם הוציא פ"ב וג"פ חשבינן להו כמזידים וצריכין תשובה חמורה ולא סגי בקבלת ד"ח. ואם היה בדבר חימוד ממון אף בפ"א שהוציא מת"י חשוב כמזיד וצריך תשובה חמורה כנ"ל. ולענין העברה מעבירין אותו אף בפ"א ולאו כל הימנו לומר שוגג הייתי:

סימן יט

(סי' י"ט סעיף א') **השוחט צריך שיברך**. הכי אית' בס"פ א"ע וכ"מ ספ"ו דברכות:

סימן כא

(סי' כ"א סעי' א') **השחיטה המעולה שיחתכו שניהם בין בבהמה ובין בעוף ולזה יתכוין השוחט**. ובס' כרו"פ כתב בשם רש"י דאינו אלא מדרבנן דאצרכו תרווייהו גם בעוף משום הרחקה כו' ומזה למד דמה"ת הוא רק חד בעוף והנה בהדיא כ"כ בחה"ר ר"פ השוחט דמדאורייתא בסי' א' סגי בעוף דהא אמרי' דהטילו הכתוב לעוף בין דגים לבהמה ובהמה נמי ברוב שנים כדאמרי' לק' דאף בקדשים אין ממרקין אלא משום דמצוה למרק:

שם **ואם שחט רוב א' מהם בעוף כו' שחיטתו כשירה ובלבד כשימדדו אותו ימצאו שהנשחט הוא רוב כו' אפי' כחוט השערה דיו**. כן פירשו הרשב"א והר"ן הא דאמרינן בש"ס פ' השוחט (דף כ"ט) דבעינן רוב הנראה לעינים דהיינו ע"י מדידה וכ"כ הט"ו אכן מדברי רש"י שם נראה דרוב הנראה לעינים היינו רובא דמינכר ור"ל בלא מדידה ודלא כהב"י שכתב דמדברי רש"י יש לדקדק כהרשב"א והר"ן וז"א וכמ"ש הט"ז. ויש לה"ר לזה מפי' רש"י פ"ק דחולין (דף כא עא) בד"ה שדומין לשנים שמבואר דרוב הנראה לעינים הוא רוב שדומה לשניים וסתם רוב הוא מצומצם. וזה מצאתי בפר"ח. ועי' בתב"ש. ובס' ראש יוסף מיישב דברי הפר"ח. ומצאתי עוד ראיה גמורה לזה ממ"ש רש"י פ' אין מעמידין (דף ל"ז ע"ב) להדיא דרובא דמינכר היינו רוב הנראה לעינים ורוב ע"י מדידה הוא רוב כל דהו וזה ראיה ברורה לפי' הפר"ח בדעת רש"י. וכ"מ מהא דברכות (דף מח) ואו"ח סי' קצ"ז ועי' במשנה בכורות מ"ד. וכ"כ הט"ז והאחרונים דבעי' רוב גמור הניכר לעינים בלא מדידה. ועיין מ"ש סי' ט'. וזה דלא כמ"ש הרדב"ז ח"א סי' י"ב דרוב הנראה לעינים היינו ע"י מדידה:

(סעיף ג') **לא שחט רוב הסימן במקום א' כו' ששחטו ב' בב' סכינים כו' וכשיש רוב אפי' במקום השני כשר אעפ"י שאין השחיטה מפורעת**. אע"ג דבית השחיטה מירווח רווח מיהו כשנחתך למעלה או למטה אינו מרווח ואינו מפורעת עכ"ל התוס' והרא"ש ומביאם הב"י. ונראה ללמוד מזה דאם שחט הב' בסכין מלובנת דטריפה לכ"ע אפי' לדעת היש מכשירין שהביא הש"ע סי' ט'. שהרי כיון דשחט הא' תחילה למעלה או למטה. תו לא מרווח רווח כששחט השני ונכוויץ הצדדין מחום הסכין. ונ"מ לדידן בעוף לפמ"ש הפר"ח להכשיר אליבא דכ"ע. ובכה"ג ודאי פסולה:

סימן כג

(סימן כ"ג) **הפמ"ג** ס"ק ח' הקיל בבהמה בה"מ בנמצא גמי או חתך באצבע דהוי רק ס' שהיי' משהו רק בעוף יש להחמיר אם לא שבשעת שחיט' לא הרגיש שחתך באצבעו יש להתיר אף בעוף דהוי ס"ס וס' דפלוגתא מהני אף במקום חזקה ועוד דהוי ג' ספיקות. ואם הושט מלא סובין וכדומה התיר אף בעוף ועמ"ש ס"ס ל"ד. ובשו"ת פנים מאירות ח"ב מתיר שחט באצבע שהרי הוא מתוח בחוזק כמו הסימן ועיין שו"ת ז"י חי"ד בזה:

סימן כד

(סימן כ"ד סעיף י') **אם לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מא' מהם ופסקו מותר ויש מי שאוסר גם בזה וראוי לחוש כו'**. היינו דעת רש"י ורא"ש וכתב הרא"ש דריב"ם מחלק דבשהייה ודרסה וחלדה שהוא דרך שחיטה ובמקום שחיטה יש לאסור במיעוט בתרא. אבל בהגרמה ועיקור שאינו במקום שחיטה ואינו דרך שחיטה אינו פוסל במיעוט בתרא וכתב הרא"ש דכן מסתבר ומש"ה בהגרמה בסעי' י"ב ובעיקור סעיף ט"ו לא הביא הש"ע דעת היש מי שאוסר ועי' ש"ך ס"ק ט"ז. ולענ"ד דלא בכל חלדה אסר הרא"ש והריב"ם אלא בחלדה ששחט ממעלה למטה. כגון שהכניס הסכין בין שני המיעוטים ושחט התחתון כהלכתו ממעלה למטה. או אפשר שלא הכניס הסכין כלל ביניהם רק ששחט תחת מטלית הדבוק בצוארו כמ"ש סעי' ח' אבל בחלדה שהזכיר הש"ע כאן שהחליד הסכין תחת מיעוט כו' ופסקו דהיינו ממטה למעלה בזה לא אסרי הרא"ש והריב"ם. שהרי ממטה למעלה לא הוי כדרך שחיטה כדאי' להדיא בש"ס ורש"י פ' השוחט (דף ל' ע"ב) והרי"ף והרא"ש וש"פ והרי בעיקור כיון שאינו דרך שחיטה לא אסרי. וה"ה בחלדה שממטה למעלה שאינו דרך שחיטה נמי לא אסר במיעוט בתרא. ולפ"ז דברי הש"ע צ"ע שהביא כאן היש מי שאוסר ולא הביאו בהגרמה ועיקור:

סימן כה

(סי' כ"ה סעיף א') **השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה כו' ואם לא ראה שרובן שחוטין אסור**. וכתב הש"ך והוי נבילה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת כו'. ועיין בתב"ש שכתב דכיון דאיכא בה איסורא דנבילה שרי לשחוט או"ב ביום א'. ובס' מקום שמואל כתב דאסור. וכ"כ בס' פמ"ג דאסור לשחוט השני בו ביום כיון דמטהר עכ"פ מידי נבילה הוי כטריפה דהוי שחיטה לענין או"ב. ולדידי נראה עיקר כהתב"ש. דלא דמי לטריפה שאין עליה שם נבילה כלל ולכך אע"ג דאסור' באכילה הוי שחיטתה שחיטה מעליא דקיי"ל שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. אבל בהך דהכא דרביע עליה שם נבילה לענין אי' ומלקות אפי' לדעת התב"ש דלא הוי נבילה לטמא במשא מ"מ הוי נבילה לענין איסור ודאי לא הוי שחיטה. וכן מסתבר דהא דשחיטה שא"ר הויא שחיטה גמרינן לה משחוטי חוץ בחולין (דף פ"ה) והתם הא לא הוי נבילה כלל וכדמוכח בבכורות (דף מ') אבל מניין לנו דהיכא דאיכא שם נבילה דמקריא שחיטה. ועוד דלא עדיפא מעריפת עגלה דמשמע מדברי הרמב"ם פ"ג מהלכות אבות הטומאה שאין שם נבילה עליה ואפ"ה

לא מחייב משום או"ב אלא בשוחט ולא בעורף כדמוכח בה"ש וכ"כ המפרש בירושלמי פ"ט דסוטה וכש"כ הכא שהוא בחזקת שאינה זבוחה לענין איסור.

ודברי הרמב"ם נראין כסותרי' שכתב כאן דהוי ודאי נבילה אע"ג דהוי ספק. ואלו בפ"ג מהל' שחיטה דין ח"י כתב דכל ספק בשחיטה הרי הוא ספק נבילה. ולפמ"ש הפמ"ג סי' ח"י ור"ס כ"ה א"ש דמ"ש הרמב"ם דכל ספק בשחיטה הוא ספק נבילה היינו דוקא רק בספק שהה ודרס דרוב שוחטין כהוגן ואין שוהין ודורסין ואמרי' סמוך מיעוטא לחזקה דבהמה בחייה כו' והוי פלגא. הא ספק שקול מוקמי' אחזקה והוי כודאי וה"נ הוי כס' שקול דאין רוב שוחטין רוב סימנים וע"ש.

ולפמ"ש יש ללמוד דבספק בדק א"צ לכסות כיון דחשבינן לה כנבילה ודאי אף לקולא ומתירין לשחוט או"ב. וזה דלא כמ"ש בס' בינת אדם ומצריך כסוי בספק בדק בסימנים:

סימן כח

(סימן כ"ח סעיף ח') **מי ששחט הוא יכסה**. עיין בכרו"פ שכתב דבדרך ותורת שליחות ולא דרך כיבוד יכול השוחט והאב לצוות לאחר לכסות או למול ולא כמ"ש הש"ך בח"מ סי' שפ"ב דמי שהוא מוהל א"י ליתן את בנו לאחר למול. ובסה"מ כתב דגם הש"ך מודה דבתורת שליחות שפיר דמי. וכ"מ בשבת (דף קלג) דפריך ואי איכא אחר ליעבד אחר כו' ע"ש דמשמע דאפי' יכול למול בעצמו אפשר ע"י אחר בדאיכא וכ"מ בתב"ש והארכתי במ"א ובס' בינת אדם כתב כא"ז והש"ך משום דא"מ דגלי קרא דוכסהו וכן וימל אברהם דמשמע בעצמו וכדאמר בסוט' (דף כז) מנחות (דף צג) והוא כר' יאשי' בב"מ (דף צ"ה) והסוגיא דשבת (דף קל"ג) דש"ה דאינו אלא ענף המצוה שימול האב בעצמו וענף א"ד לל"ת. ובכה"ג כתב בסה"מ סי' קצ"ה דמשום דמצוה בו יותר אין מצוה מן המובחר דוחה שבת. וק"ל דבמנחות (דף ס"ד) מצינו דמצוה מ"ה דוחה שבת גבי קרבן:

(סעיף י"א) **כסהו הרוח כו' ונתגלה חייב לכסות**. עיין בתב"ש אם הוא דוקא בדברים שאין מכסין או אפי' כסהו בדברים שמכסין. ונראה דמוכח מתוספות דר"פ כ"ה (דף פ"ג ע"ב) ד"ה צריך דאף אם כסהו בדברים שמכסין משום דמצוה שיתן הוא העפר שלמעלה:

סימן כט

(סימן כ"ט סעיף א') **שמונה מיני טריפות דין וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש**. יש כאן מבוכה רבה בב"י ובד"מ ואמרתי אענה גם אני חלקי:

גרסינן בש"ס ר"פ א"ט אמר עולא שמונה מיני טריפות נאמרו לו למשה בסיני. והם אלו

שמנה הש"ע כאן. וקאמר הש"ס לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא דאמר לקתה בכוליא אחת טריפה ופרש"י ופליג עולא עלי' לפי שאינה בכלל אלו. וכתב עוד וא"ת ישנה בכלל נקובה כו' הא ניקבה הכוליא כשרה. ותמה הב"י על הרמב"ם והטור שמנו רק אלו השמונה שהרי פסקו כרכיש וא"כ ה"ל למימר ט' מיני טריפות יש. ותירוצו דחוק מאד כמ"ש בד"מ ע"ש:

ולפעד"נ ליישב על נכון דס"ל להרמב"ם והטור דלקתה כוליא בכלל נטולה. שהרי לקתה קיי"ל ר"ס מ"ר דהיינו נתמסמס וקיי"ל נתמסמס הבשר רואין אותו כאלו אינו כדאית' בש"ס פא"ט (דף נ"ג) ופסקוה הפוסקים והט"ו סי' מ"ח ס"ה וס"ס נ' וסי' נ"ה ס"י דכל מקום דטריפה בניטול נתמסמס הרי הוא כאילו אינו וניטל ע"י חולי. וא"כ שפיר הוי נתמסמסה הכוליא ניטול ע"י חולי וכן קיי"ל בסימן מ"ד ס"ה ו' דהקטינה הכוליא או ניטלו לגמרי ע"י חולי דטריפה וא"כ שפיר הוי לקתה דהיינו נתמסמסה בכלל ניטול ע"י חולי שהרי הוא כאילו ניטול ואינו. וזה נ"ל נכון מאד:

אמנם הש"ס דייק שפיר דעולא פליג ארכיש שהרי אין לקתה בכלל א' מהן דליכא למימר דבכלל נטולה דאמר הוא דהא תנן (דף נ"ד) נטלו הכליות כשירה והאיך סתם עולא דנטלו הכליות טריפה ואי קאי אלקתה דהיינו נתמסמסה דהויא נטולה זה לא השמיענו עולא בשום מקום וה"ל לפרש דקיי"ל אמורא צריך לפרש דבריו (וכה"ג בתוספות מנחות (דף ל"ט ע"ב) דאמר דפליגא משום שאמורא צריך לפרש דבריו). וס"ל לתלמודא דעולא דמנה נטולה קאי על שאר אברים שנטרפים בנטולה כגון כבד ר"ם מ"א אבל לא קאי כלל אכוליא דאיך סתם היפך המשנה ואי ס"ל דטריפה בלקתה ה"ל לומר בהדיא ולא לכלול טריפות שלה בכלל נטולה בסתם. אלא ש"מ דלא קאי אכוליא דפליג ארכיש. וגם מוכח בב"י ורשב"א דצ"ל דס"ל לתלמודא דעולא לא ס"ל שום טריפות בכוליא דהיינו גם הקטינה דאי הוה ס"ל דטריפה א"כ כשמנה נטולה קאי גם אכוליא שאם הקטינה הרי ניטלה וא"כ גם לקתה בכלל ומנ"ל דמפיק לקתה. אלא מוכרת דס"ל להש"ס דא"א שיכלול שום טריפות הכוליא בנטולה דאמר והיינו מטעם דכתיבנא דה"ל לפרש ולא לסתום היפך המשנה. אבל הרמב"ם והטור והש"ע שפסקו בהדיא סימן מ"ד דהקטינה טריפה ולקתה דטריפה. א"כ שפיר הוא בכלל נטולה. וכבר פירשו הא דתנן ניטלו הכליות כשרה הוא בנברא כך כמ"ש סי' מ"ד ס"ו.

סוף דבר כיון דנכלל שפיר נכלל אלא דתלמודא דייק דעולא לא ה"ל לסתום. אבל הרמב"ם והט"ו הרי פירשו בהדיא טריפות הכוליא ושפיר כללו אותו כאן כמ"ש:

סימן ל

(סימן ל' סעיף א') **בהמה או היה שנחבס עצם גולגלתה כו'**. **טריפה**. בהגהת אשרי פא"ט בשם ראבי"ה כתב וכן בעוף (והכי אי' בירושלמי ספ"ג דנידה) דנחבסה פירושו שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה ואפי' נקב כל שהוא מפולש ליתא ומש"ה כשר אפילו בעוף המים. ונ"ל דאפילו אם ניקב ע"י זה כשר אם אין שיעור ליטרוף בו מחמתו בעוף דיבשה אם לא שלט החולה כלל בקרום כמ"ש סי' ל"ג ס"ד בהג"ה. ועמ"ש בס"ס זה. ומיהו י"מ נחבסה היינו נסדקה:

שם **בין ברוב גובהה ובין ברוב הקיפה טריפה**. מבואר ברמב"ם פ"י מה"ש דאינו אלא ספק טריפה. לפי שעלה בתיקו בש"ס אי הטריפות תלוי בגובהה או בהיקפה. אעפ"י שרוב היקפה גדול מרוב גובהה כמ"ש רש"י ור"ן וש"פ. מ"מ אפשר דעיקר החיות תלוי בגובהה. וכה"ג גבי מוח איכא למ"ד דהטריפות תלוי בתתאה ולא בעילאה וכמ"ש הט"ו ר"ס ל"א אעפ"י שהעליון עב וחזק יותר וכמ"ש התוס' (דף מ"ו ריש ע"ב) והרא"ש פא"ט סימן י"א. ונ"מ לענין אם יש עוד איזה ספק הוי ס"ס וכמ"ש לקמן בס"ד לענין הצטרפות הרוב דיש להקל עס"ק ו':

שם **טריפה**. וכתבו האחרונים הגולגולת הפוסלת כשנחבסה הוא מהעינים ולמעלה. ועבב"י שפירש כן דברי רש"י והטור ועט"ז. וכן צ"ל במ"ש הג' אשר"י פא"ט. וז"ל כתב ראבי"ה וכן בעוף (עיין מ"ש בסמוך ריש סימן זה) ופירש רוב הגובה מכנגד המצח ולמעלה עד יותר או מן העורף עד יותר מאמצע גולגולת הרא"ש מא"ז עכ"ל. מבואר ממ"ש מכנגד המצח ולמעלה. ר"ל דשם הוא נקרא גולגולת ואם נחבס שם רוב גובהה טריפה וכן מאחורי הראש כנגד המצח נמי שיעורא הכי וז"ש או מן העורף כו' ר"ל מאחורי הרא"ש ודו"ק. אבל למטה מהעינים שהתחיל כבר לשפע כמ"ש בטור לא נקרא גולגולת אלא לחיים. וכדאי' להדיא בש"ס ס"פ הזרוע. איזהו לחי לענין מתנות כהונה מן הפרק של לחי. ופירש"י אצל הצדעים שקורין שליפי"ן והוא נגד העינים ממש ושם מתחילין לחיים העליונים. והכי אית' להדיא בר"ס קפ"א שהוא סוף הראש מקום חבורו ללחי. ומאחורי הראש נגד זה ג"כ לא נקרא גולגולת אלא עורף שהוא להדי פנים. וכדאי' בש"ס פ"ק דחולין (דף י"ט) ובלחיים לא נטרפו בנחבסה ואפילו בחסרה כסלע ואפילו להרמב"ם ז"ל שאוסר בניטול לחי העליון היינו כולו או רובו מה שאין כן בנחבסה והוא פשוט ועמ"ש ר"ס ל"ג בס"ד:

שם **ואעפ"י שהקרום קיים**. ר"ל אעפ"י שגם קרום העליון קיים ש"ך. פי' לפירושו דלכאורה אפשר לפרש כוונת המחבר דר"ל שהקרום התחתון שבו תלוי הטריפות כמ"ש

ר"ס שאח"ז ואותו הוא קיים דאל"כ בלא"ה טריפה אבל אה"נ דצריך נקיבת העליון עם חביסת גולגולת וכמ"ש התוס' ר"פ א"ט (דף מ"ב) לענין חסרה כסלע ומביאם הב"י. וזה בא הש"ך לפרש דאדרבה המחבר בא לשלול דעה זאת. ור"ל דנחבסה טריפה בלא שום נקיבה איזה קרום שיהיה:

איברא שצ"ע דלא ה"ל להמחבר לאשמועינן זה בנחבסה דליכא למ"ד דטרפותו מצד עצמו. דהתוס' לא כ"כ אלא בחסרה. והכי מוכח להדיא בתוס' שם שהרי מה שהכריחם לומר כן הוא משום שהקשו אמאי לא פריך תלמודא אתנא דבי ר"י דתנא מניינא י"ח טריפות ותו לא והאיכא חסרה כסלע ומש"ה תירצו דחסרה לאו מצד עצמו אלא עם נקיבת קרום העליון למ"ד קרמא תתאה טריפה. או משום דסוף הקרום ליפסק ע"ש. וא"כ לפ"ז מוכח דאלו נחבסה דפריך מינה על תנא דבי ר"י הוא מצד עצמו טריפה. ובחידושי כתבתי טעם לזה די"ל דנחבסה כאיב לה יותר מחסרה וכמ"ש הרשב"א ומביאו הב"י. וא"כ טפי ה"ל לאשמועינן זה בחסרה בס"ב וצ"ע. וצ"ל דאה"נ דבחסרה ס"ל דלא מצד עצמה טריפה אלא משום דסוף הקרום ליפסק. וכמ"ש הש"ך ס"ק ד' ע"ש ודו"ק:

(סעיף ב') **אם ניקבה נקבים שיש בהן חסרון אם בין כולם כסלע כו' טריפה**. וכתב הב"י ואם אין בין נקב לנקב כמלא נקב גם השלם שביניהם מצטרף. כמו גבי גרגרת סימן ל"ד. ועי' בטור וב"י שלא ירדו לדעת הרא"ש בדין זה. שהטור כתב שמדבריו יראה להכשיר אפי' חסרה כסלע וכדעת ר' יונה ובה"ע. והב"י כתב ואין דברי רבינו נראין בזה. אבל באמת דעת הרא"ש מבואר ממ"ש גבי גרגרת בפא"ט בבעיא דבעופא מאי דהרי"ף פי' דקאי אחיסרון במקום א' והקשה הרא"ש וז"ל וקשה לפירושו דהא בעיא דמאי מבעיא ליה האי שיעור האיך משערין בעוף טפי מבשאר שיעורין כיוצא בו כגון גבי חסרון הגולגולת שהוא כסלע לב"ה ושיורא דכבד שהוא כשני זיתים כו' אלא ודאי מילתא דפשיטא היא דכל הני שיעורין בבהמה גדולה ובבריה קטנה משערין לפי קוטנה. הילכך נראה כפירש"י ומבעיא ליה בעוף דכי משערינן שיעור חסרון שלו כנגד איסר בבהמה גדולה אי מחמרינן בשיעור קטן כזה לצרף השלם עם החסרון כו' עכ"ל הרא"ש. הרי מבואר דעתו דס"ל דטריפה בחסרה כסלע בבהמה ובבריה קטנה לפי קוטנה ואם יש נקבים מצטרפין הנקבים וכמ"ש בש"ס (דף מ"ה נ"ז) ובגולגולת שיש בה נקב א' ארוך או אפילו יש בה נקבים הרבה כו'. וכמ"ש התוס' שם דה"ה לשיעורא דב"ה. וכ"כ הש"ע והד"מ. אבל מוכח להדיא ברא"ש שהבאתי דס"ל שאין השלם מצטרף. דא"כ גם לפירושו תקשי דאמאי מבעיא לי' אי מחמרינן בעוף לצרף השלם בגרגרת טפי מבגולגולת. אלא מוכרח דס"ל דפשיטא שאין שייך צירוף השלם בגולגולת אפילו בבהמה ודלא כהב"י.

וכן דעת הפר"ח והכרו"פ. ומיהו בתב"ש כתב די"ל דלא קמיבעי' ליה אלא בשיעור דאיסר קטן אבל בשיעור כסלע פשיטא דמצטרפינן:

ובזה א"ש מה שהקשו התוס' שם על מימרא דר"י בן לוי דאמר ניטלה ממנה רצועה לארכה מצטרפת לכאיסר והקשו התוס' שם (דף מ"ה) תימא לאשמועינן ניקבה וכ"ש רצועה עכ"ל. ויש להבין מפני מה לא הקשו התוס' כן תחלה אברייתא דלמה לי' למתני כלל נקב א' ארוך הא כ"ש הוא מנקבים הרבה. ובמ"ש ניחא דאתא לאשמועינן דנקט נקבים הרבה דומיא דנקב א' שאין שייך שם צירוף כן בנקבים הרבה לא מצרפינן השלם. וכה"ג מדייק הב"ח בדברי הטור ר"ס ל"ב גבי פסיקת החוט דנקט הטור שנפסק עורו של החוט כולו או רובו. ודייק מזה הב"ח דנקט רובו דכולו לומר שאין נטרף בנקבים. וכן נ"ל לומר כאן בברייתא לענין השלם. וכן יש לדייק מדברי רש"י שם ד"ה מצטרפין נקבים הקטנים. משמע הנקבים עצמן. וכאן שדעת רש"י ותוספות והרא"ש והפר"ח שאין השלם מצטרף יש להקל:

(עוד שם) **נקבים שיש בהן חסרון** מספקא ליה להש"ך באין בהן חסרון אי מצטרפי לרובא וה"ל נחבסה. וכבר כתבתי בסי' זה לעיל דנחבסה ברוב גובהה לחוד או ברוב היקפא לחוד הוי ספק וא"כ כאן הוי ס"ס ויש להקל:

ונלע"ד דהיינו שהוכתה מכות ונתרוצצה בסירוגין מעט מעט. אבל נקבים ממש אפילו אם תצרפנו לרוב ה"ל נפסקה הגולגולת ולא מצינו איסור פסיקה רק בגרגרת וחוט. כדאיתא בש"ס ר"פ א"ט (דף מ"ב) פסוקי תרין הוי. פירש"י גרגרת וחוט. ואפילו בחוט דעת הב"ח ומביאו הש"ך ר"ס ל"ב דלא מטרפינן בנקבים. ודברי הש"ך צ"ע דמשמע דאיירי בנקבים ממש דאי איירי בנחבסה מאי קאמר בסוף דבריו. ומיהו כשתמצי לומר דס"ל כמ"ש התוס' ר"פ א"ט דחסרון הגולגולת לאו מצד עצמה טריפה אלא משום דסוף הקרום ליפסק. וכיון שאין בנקבים חסרון אין סופו ליפסק עכ"ד ע"ש ואי בנחבסה הא ודאי מצ"ע טריפה כמה שכתבתי לעיל סוף סעיף א' וצ"ע:

(שם בהג"ה) **אבל פחות מזה יש להכשיר כו' דלא חיישינן בבהמה לנקיבת קרום של מוח**. משמע דהיינו אפילו נקב שע"י קוץ ומחט שהרי דומיא למ"ש גבי עוף ס"ג דאסרינן בכל שהוא בנשכתה חולדה בשיניה דהיינו כמחט. ודומיא דהכי גבי בהמה לא חיישינן לנקיבת הקרום וצ"ע שהג"ה נמשך אחר או"ה ולא שת לבו לעיין בפרש"י ור"ן ורע"ב במשנה דאלו כשרות בבהמה (דף נ"ד) נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מוח. וכתבו וז"ל העצם נפחת ורואין אנו שלא ניקב קרום של מוח. עכ"ל אלמא דצריך לראות שלא ניקב כו' והמשנה איירי בפחות מסלע וכמ"ש בטור. וכ"מ בפירש"י דף נ"ח. ויש להביא

ראיה מהא דאמר בסוטה דף מ"ח שהיו חובטין אותו במקלות בין קרניו א"ל עד מתי אתם מאכילין טריפות שמא ניקב קרום של מוח. ועוד הרי קיי"ל ר"ס נ"א בקוץ עד שתנקב לחלל. ואם ניקב לחלל חיישינן שמא ניקב א' מהאיברין שנקיבתן במשהו. וה"ה בכל האיברים שאם ניקב לחללו חיישינן שמא ניקב יותר וכמ"ש הרשב"א וכ"פ הרב בהג"ה בסימן ל"ג ס"ח לענין צווארו מלוכלך בדם. וכן בסימן כ"ג ס' שאם חתך רק העור חיישינן לסימנין. וכן בתולעת הנמצא בגולגולת חיישינן בסי' שאח"ז שמא ניקב הקרום וא"כ פשוט דאם ניקב במחט וכה"ג לחלל הגולגולת חיישינן שמא נגע בקרום וכ"ש לקרום עליון שהוא דבוק לעצם מבפנים. ואם ניקב טריפה לדעת הרב בהג"ה בר"ס שאח"ז והרבה מהאחרונים. נמצא כיון דצריך בדיקה ואין אנו בקיאין בזה כמ"ש סי' שאח"ז ס"ג וסי' כ"ז סי"ח יש להטריף ורש"י לטעמי' אזיל דס"ל דמהני בדיקא אפילו האידנא כמ"ש (ד' נ"ב) מה שאין כן לדידן ועוד נ"ל לומר דרש"י איירי שהפחת גדול ורואין אנו שלא נגע בקרום ובזה מהני אפי' לדידן כמ"ש סי' נ"א ס"ב. ואחר זמן רב שכתבתי זה מצאתי לא' מהאחרונים שכתב בשם תב"ש שגם בבהמה צריך בדיקת ראי' ודייק ממתניתין נפחתה כו' ופרש"י ורואין אנו כו' ע"ש. ולא ירדתי לסוף דעתו דאטו בבדיקת ראי' אנו בקיאין ואי בקיאין גם בעוף ה"ל לאסמוכי עלה שהרי איתא בש"ס (דף נ"ו) דרב שיזבי בדק בשימשא פרש"י נגד השמש מסתכל אם יראה נקב. ומביאו בב"י אלא ש"מ דלא מהני כנלע"ד ודו"ק אם לא שניקב ע"י חולי ורואין שלא שלט החולי כלל בקרום יש להכשיר וכמ"ש הג"ה סימן ל"ג ס"ד ע"ש:

(שם בהג"ה) **ואנן אין בקיאין בבדיקת הטריפות לכן יש להטריף אם ניקב עצם הגולגולת בכל שהוא אפילו בעוף דיבשה.** עמ"ש בס"ק הקודם דגם בבהמה הדין כן וכתבתי שם דע"י חולי כשר אפי' בעוף דבבדיקה כמו לראות אם לא שלט החולי כלל בקרום אנו בקיאין זולת בעוף המים דאם ניקב עצם גולגלתו בכל שהוא אפילו ע"י חולי טריפה דנקיבת העצם הרי הוא כנקיבת קרומו לפי שקרומו רך ואינו מתקיים כמ"ש הב"י ע"ש:

ודע דאם ניקב ע"י חולי דבבהמה שיעורו כסלע ובעוף דיבשה שיעורו לפי קטנו. וכמבואר בדברי הרא"ש שהבאתי בש"ק ה' וכ"כ ר' ירוחם. וכ"כ הט"ו סימן מ"א ס"ב גבי כבד וכ"כ הש"ך סימן ל"ד ס"ק ט' ע"ש. ודע דבעוף המים צ"ל דמצד עצמו טריפה מדתני יתר עליהן עוף כו' ולא משום דסוף הקרום ליפסק וכ"מ בתוש' ס"פ המקשה (דף ע"ו ע"ב). ושוב מצאתי שכ"כ בנ"ב סימן ה' וע"ש שמכשיר בנברא כך שאין שבורה נקרא בכה"ג שנברא כך גם מכשיר בעוף המים שעור מגין מבחוץ על העצם:

כתב בהגהת ש"ד ומביאו בד"מ סי' זה וסימן ל"א ס"ק ט' וז"ל פ"א בא לפנינו ראש מן צאן והיתה ליחה יוצאת מן הראש אצל הקרן מן השורש של הקרן והנה חלקנו וחתכנו הראש לב' והוסרנו המוח מן הראש והיה העצם מן הראש שלם (כצ"ל) והכשרנוהו כי הליחה לא היתה יוצאת רק מן השורש של הקרן עכ"ל. ונראה פשוט דמשום השורש של הקרן לא מיטרפא. ואפי' נעקרו הקרניים מן השורש ונעשה גומא בראש אם עצם הראש שלם כשר. והכי מוכח להדיא בש"ס דבכורות (דף מ"ד) דמדקאמר נעקרו קרניהן ונעשה גומא הוי מום לגבוה ש"מ דלהדיוט כשרה. וכ"פ הרמב"ם והטי"ד סי' ש"ט:

סימן לא

(סימן ל"א סעיף א') **המוח יש לו ב' קרומים זע"ז ניקב התחתון כו' טריפה**. כך היא דעת הרי"ף ומשמע להר"ן שכן דעת הרמב"ם פ"ו מהל' שחיטה. והטור כתב בשם הרמב"ם דאינה טריפה עד שינקבו שניהם כדעת ראב"ן. והב"י מסופק באמת בדעת הרמב"ם. ונעלם ממנו מ"ש הרמב"ם בפי' המשנה בפא"ט בהדיא כמ"ש הר"ן לדעתו ומשם נלמוד פי' למ"ש בחיבורו ואם ניקב התחתון טריפה ר"ל גם התחתון לבד. וכ"ה בס' מ"ש ובתב"ש ובס' ארוך. וזה דעת רוב הפוסקים הרמב"ם והרי"ף והר"ן והגה' אשר"י ומרדכי ור"ח והרשב"א ור"ע מברטנורא בפי' המשנה ורא"ה בס' בד"ה. והכי משמע להדיא בש"ס והרי"ף והרא"ש והרשב"א והט"ו בס"ס זה גבי עד הפולין נקיבת קרומו במשהו ומשם ואילך ברובו. וכ"מ להדיא ברמב"ם פ"ו מה"ש ומביאו הב"י סי' ל"ב גבי התחלת חוט השדרה מן הפולין ולחוץ ושיעורו ברובו ואלו למעלה מזה במשהו ע"ש ודו"ק:

ויש לתמוה על הטור שנראה מדבריו שאינה נטרפה בתתאה לחוד עד שינקבו שניהם. ואם כן האיך כתב בס"ס זה הא דאמר ר"י בן לוי בש"ס (דף מ"ה) עד הפולין ובהדיא איתא ברא"ש דריב"ל ס"ל בתתאה לחוד טריפה. ויש ליישב דנפקא מינה אם ניקב שם התחתון דטריפה אם ניקב גם העליון דאלו בעליון לחוד נמי אינה טריפה ודו"ק:

(שם סעיף ג') **אם נמצא תולעת בקרום המוח כו' ואין בקרום התחתון לא רושם ולא קורט דם כשרה**. המרדכי ורש"ל הביאו ראיה לזה מטיטוס שנכנס יתוש במוחו ואעפ"כ חי ז' שנים. ולפמ"ש התוס' פרק הניזקין (דף נ"ו) דיש חילוק בין טריפות דאדם לבהמה אין משם ראיה. גם אין ראיה מטיטוס דמעשה נסים הוה שנתן בו הקב"ה כח לקבל דינו על בקשו להלחם על ה' וכדאמרינן בפא"ט (דף מ"ג) גבי איוב ניסא שאני וק"ל. איברא נלע"ד ראיה מהש"ס ורש"י ור"ן דס"פ א"ט (דף ס"ז) קוקאני אסירי פרש"י תולעים שבכבד וריאה. ועי' רמב"ם פ"ב מהל' מאכלות אסורות שכתב תולעים שבמוח שבראש

של בהמה. מ"ט מינם ניים ועיילי' לי' באוסייה. פרש"י כשהבהמה ישינה נכנסים בחוטמה ומשם לקנה ריאה וכבד עכ"ל. ומשמע בהדיא שהבהמה מותרת כדין תולעים שבכבד סי' מ"א וכדין מורנא שבריאה סי' ל"ו ס"ה. והלא התולעים ודאי היו בגולגולת כשנכנסו דרך חוטמה וכ"ש למ"ש הרמב"ם דנמצאו שם. אלא ש"מ דכשרה אפילו נמצא בגולגולת לפי שנכנס דרך חוטמה ולא ניקב הקרום. וכמ"ש התוס' בפ' הניזקין (דף נ"ו) גבי טיטוס ד"ה ונקר מוחי' ע"ש:

ואין להקשות דא"כ לפי פסק הג"ה לאסור בתולעת הנמצא בגולגולת א"כ האיך מכשירינן מורנא שבריאה הא הוה ליה כמורנא בגולגולת כיון דודאי היו שם. יש לומר דלפי המסקנא דש"ס דס"פ א"ט הוא ס"ס ספק מינה קגבלי ולא הגיע למוח מעולם ואפ"ה אסור משום אבר מן החי כמ"ש הט"ו סי' פ"ד סט"ז. ואת"ל מעלמא אתו שמא לא ניקב הקרום ודמי לתולעת בחוטם דכשירה אפילו אם פי התולעת כלפי חוץ משום ס"ס כזה: **וצ"ע** דא"כ לפמ"ש הט"ז כאן לתירוץ א' דצריך בדיקה בקרום אפילו נמצא בחוטם א"כ יהא צריך בדיקה גם במורנא בריאה ותולעים שבכבד ולא אישתמיט שום א' מן הפוסקים לומר כן. אמנם אין נראה גם כן להחמיר בתולעת בחוטם שהרי היכא דאיכא ס"ס א"צ לברורי כמ"ש הד"מ סי' נ"ג והג"ה סי' ק"י ס"י ואפי' לפמ"ש הג"ה סי' נ"ג ס"ד להחמיר משום דהוי ספק חסרון ידיעה שאין אנו בקיאין בבדיקה. מ"מ כאן נ"ל עיקר תירוץ הב' של הט"ז דכאן ה"ל נמצא בחלל הוושט או הכרס כמ"ש סי' ל"ג וסי' מ"ח שאין עלינו לומר שעשה איזה נקב משא"כ היכא שי"ל שניקב י"ל שניקב עוד. ועיין מ"ש סי' ל"ו ס"ק ה' סברא זו בשם הרא"ה בבד"ה:

ודע שראיתי בדברי הרב תוי"ט בפי' המשנה דאלו טריפות בעוף דבר תמוה והוא שכתב דעוף נטרף בנקיבת קרום העליון לבד אפילו למ"ד בבהמה קרמא תתאה. והוא תמוה מאד דמוכח להדיא בש"ס ורש"י דפא"ט (דף נ"ו) והרא"ש בפא"ט סי' י"א והרשב"א בת"ה הארוך (דף ל') דלמ"ד בבהמה דאינה טריפה בעליון לבד ה"ה בעוף וכלל תני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף וצע"ג:

סימן לב

(סימן ל"ב סעיף ו') **בהמה שהכו אותה על השדרה במקל כו'**. ואם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים שמא נפסק החוט. וכן פרש"י בש"ס (דף נ"א). וצ"ע דבש"ס מוכח דחוששין דקאמר היינו לריסוק אברים דמדקאמר ברישא אין חוששין לריסוק אברים ש"מ דהיכא דאמר חוששין היינו לר"א. וכ"כ הטור ברמזים להדיא וברא"ש. וכ"מ

בהג"ה סי' נ"ח שכתב דאם הוכה במקום א' אין חוששין רק נגדו. וע"כ דהיינו לריסוק אותו מקום דכל הסימן איירי שם בהכי. וכן משמע ממאי דסדר התלמוד מימרא דרב יהודה הכה על ראשה כו' בפיסקא דנפולה ולא סדרו בפיסקא דפסיקת חוט השדרה (דף מ"ה) וק"ל. וצ"ל דרש"י והמחבר איירי בהולכת כדרכה דמסתמא במאי שהכה אותה על השדרה במקל יכולה להלוך וכיון דהולכת לא חיישינן תו לר"א כמ"ש סימן נ"ח. ואשמועינן כאן דאפ"ה בעיא בדיקה בחוט נגד הקשרים וכמ"ש הר"ן בשם איכא מ"ד ומביאו הב"י ודו"ק:

שם **וכן אם הכה לרוחב השדרה חוששין שמא נפסק החוט.** ונראה דכל שכן אם נשברה השדרה שכתב הש"ע סי' זה ובס"ס נ"ד דכשירה. דצריך לבדוק החוט. וזה כוונת התנא דנקט במשנה דאלו כשירות בבהמה (דף נ"ד) נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה. ר"ל שרואין אנו שלא נפסק החוט. וכה"ג דייק רש"י שם גבי נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של מוח כתבו רש"י ור"ן ורע"ב ורואין אנו כו' הבאתים סי' ל' ע"ש. וכ"ש לפי מ"ש רש"י ור"ן במשנה דא"ט דאורחא דמילתא דפסיקת החוט על ידי שבירת שדרה הוא בא עכ"ל. וא"כ כיון דאורחא הכי ודאי א"א להתיר בלא ברירה. וכן מוכח ממ"ש בש"ס (דף נ"א) גבי שגרונא ומביאו הט"ו בס"ס זה. דלא חיישינן לפסיקת החוט והטעם איתא בש"ס ופוסקים דשיגרונא שכיח חוט השדרה לא שכיח. מוכח בהדיא דאלו נשברה השדרה דשכיח הוא פסיקת החוט יש לחוש וזה ברור. ואח"כ מצאתי שכ"כ בעל נודע ביהודה בספרו דגול מרבבה וכתב דהילוך מהני בבהמה לסמוך על הבדיקה:

סימן לג

(סימן ל"ג סעיף ג') **ושט כו' שניקב לחללו בכל שהוא נבילה.** עי' בתב"ש וש"ך ונה"כ מ"ש בדעת הרמב"ם. ומדברי התוס' בכורות (דף ג' א') נראה דלרבא ושט שניקב לא הוי אלא טריפה עכ"פ מחיים וכ"מ ברא"ש פ"ב דחולין (דף ל') בשם ר"ת. וזה כמ"ש הנה"כ בדעת הרמב"ם ודלא כהתב"ש והש"ך ועיין בחיבורי להרמב"ם הלכות שחיטה פ"ג הלכה י"ט כי שם הארכתי:

(סעיף ד') **שני עורות יש לו לושט ניקב א' מהם כשירה כו' ואפילו ניקבו זה שלא כנגד זה אסורה.** וכתב הפמ"ג דניקבו שניהם זה שלא כנגד זה לא הוי אלא ספק טריפה אף אם אין רחוקים הרבה ונ"מ לספק ספיקא. ודקדק כן מלשון המחבר שכתב אפשר דמיתרמי אהדדי דמשמע דהוי רק ספק טריפה. ונעלם ממנו דברי הרמב"ם בהלכות שחיטה פ"ג הלכה כ' שכתב ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה נבילה. וגם לשון הש"ע לא מכרע דכוונת

הש"ע לומר דדוקא מרוח א' דאפשר דמתרמי אהדדי טריפה ואתו לאפוקי כשניקבו מב' רוחות דכשירה דאז אי אפשר כלל דלתרמי אהדדי משא"כ מרוח א' כיון דאפשר דלתרמי כודאי חשבינן:

(שם בהג"ה) **וכל זה לא מיירי אלא בניכר שהנקב בא מחמת חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ טריפה אפילו לא ניקב רק הפנימי**. כתב הש"ך ר"ל לא מיבעי היכא דידוע בודאי שניקב ע"י קוץ דטריפה אלא אפי' יש לחוש כו' עד שידוע בודאי שניקב ע"י חולי. וקשה הא כתב הג"ה בסימן מ"ט ס"ב ור"ס נ"א דאם ספק אם נעשה הנקב ע"י קוץ או חולי מותר משום דהוי ס"ס ספק ע"י חולי ובודאי לא ניקב יותר ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב יותר. וע"ש בנה"כ שכתב דהכא שכיחי שינקב ומצאתי בט"ז שם בסימן מ"ט שחולק על היתר זה וראייתו מהך דהכא. ונראה דבזה יובנו דבריו כאן שכתב על מ"ש הג"ה שאם יש לחוש שניקב ע"י קוץ אפילו לא ניקב רק הפנימי טריפה. כתב וז"ל וכ"ש אם ניקב החיצון לבד עכ"ל. וכתב הבאה"ט וז"ל ורבים תמהו על הכל שכן וצ"ע עכ"ל. ול"נ דה"פ דכ"ש אם יש לחוש שניקב החיצון ע"י קוץ דטריפה שהרי אין כאן ס"ס לומר שמא ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב הפנימי דס"ס כזה אינו ס"ס דהוי ספק מחמת חסרון ידיעה שאין אנו בקיאים בבדיקה כלל אפילו מבפנים. ולא מהני שלא במקום הפסד מרובה עכ"פ עי' ש"ך סימן נ"ג וסימן נ"ה. דמדינא דש"ס מהני בדיקה בושט מבפנים כדאיתא בפ' השוחט (דף כ"ח). משא"כ אם יש לחוש שניקב הפנימי ע"י קוץ דהוי ס"ס גמור ספק ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב החיצון ובדיקה לא מהני בושט מבחוץ מדינא דש"ס לדעת הש"ע ס"ז וזה נכון מאד בכוונת דבריו וקאי על אם ספק ממה נעשה דכ"ש יש לאסור בשניקב החיצון לבד. וכן עיקר ודלא כס' לחם הפנים שדבריו מעורבבים שמתחלה העתיק דברי הש"ך ואח"כ כתב דאם ספק ממה נעשה כשר. ועכ"פ בניקב החיצון במקום שא"י ויש ספק יש לאסור מה"ט שכתבתי דאין כאן ס"ס. וזה ברור לפענ"ד ודו"ק. ואפילו למאן דמתיר סימן מ"ט ור"ס נ"א דהתם יש ס"ס גמור דספק שמא לא ניקבו האברים הפנימים הוא ספק גמור דאפילו מדינא דש"ס אין אנו בקיאין בבדיקת כל האברים בנקב משהו לדעת רש"י והט"ו שם. משא"כ הכא. וזה דלא כמ"ש הפמ"ג דלהש"ך מחיצון לפנימי כשר בס' ממה נעשה מטעם ס"ס וז"א דשמא לא ניקב הפנימי הוי ס' חסרון ידיעה כמ"ש:

(סעיף ה') **עורות אלו החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו כו' אם שניהם אדומים או לבנים טריפה**. ורש"ל מכשיר בשניהם לבנים שאין לבן לקותא. ולא נהירא דמוכח ברש"י ורא"ש ורשב"א וש"פ דלבן הוי לקותא. וכמ"ש בריאה סימן ל"ח סימן מ"ד ס"ח

גבי כוליא דלובן לקותא הוי. והכי אמרי' בש"ס דנזיר (דף ל"ח) וגיטין (דף ס"ח) דחיוורא באוכמא לקותא הוי. פרש"י ותוס' טלאי לבן בעור שחור ודאי מחמת שחין ונגע הוא שהיה שם. וא"כ ה"נ איכא למימר דהכי קים להו דלובן שבעור האדום הוא לקותא דשחור ארום הוא אלא שלקה ונעשה מאדום שחור ומשחור נתהפך ללבן ודו"ק היטב:

(סעיף ט') **נמצא קוץ מונח בושט לארכו כשירה**. וכתב בהג"ה בשם הגהמי"י והטור אם אין עליו קורט דם מבחוץ. והש"ך חולק ע"ז דבטור לא מוכח מידי וכן בהג"ה מיימוני לא מכרע מילתא. ונעלם ממנו דברי הר"ן ריש פא"ט והרשב"א בתה"א (דף ל') שכתבו בהדיא דאפילו בנמצא מונח כך בלא חתיכה ויש קורט דם מבחוץ דטריפה. ומביאין ראי' מהש"ס. וגם מהט"ז אישתמיט שכל ראייתו שהביא הוא בהדיא ברשב"א ור"ן לפיכך אין להקל בזה. ואחר כותבי זמן רב מצאתי בס' תורת יקותיאל שהשיג נמי על הש"ך שנעלם ממנו מ"ש הרשב"א והר"ן והנאני ות"ל:

שם **אבל אם הוא תחוב בו אסורה כו'** וכתב בהג"ה ויש מכשירין אם אין קורט דם מבחוץ דלא חיישינן שמא הבריא. הרא"ש. אע"ג דלעיל ס"ד כתב הג"ה לאסור אם יש לחוש שניקב רק הפנימי ע"י קוץ דחיישינן שמא ניקוב גם החיצון. היינו כשאין תחוב בו אבל כשמוצאין אותו תחוב בעור הפנימי לבד לא חיישינן לחיצון. כן מבואר להדיא ברא"ש פא"ט שממנו מקור דברי הג"ה כאן ובסעיף ד'. ובחנם האריך הש"ך בזה עד שבא לסברא זו מעצמו ונעלם אז ממנו דברי הרא"ש וכ"מ בנה"כ ובתב"ש:

ודע שמדברי הרא"ש פא"ט מוכח להדיא דכיון דלא חיישינן שמא הבריא אפילו בדיקה דהיינו להפכו ולראות אם ניקב מעבר לעבר אינה צריכה. שהרי פסק כעולא דאמר אין חוששין וכתב דעולא אפילו בדיקה אינו מצריך. ועוד שהרי מדמה ושט למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד א' דקיי"ל דכשרה ואפי' בדיקה א"צ כמ"ש הב"י והג"ה שם בסימן מ"ח ס"ח בשם יש מכשירין. ופסק כן בהפס"מ להתיר בדיעבד אם א"א לבדוק כגון שהודח. ונראה דה"ט דהג"ה כאן שפסק כאן להתיר דלא חיישינן שמא הבריא אם אין קורט דם מבחוץ. ואף שאפשר שיש ק"ד מבחוץ ואינו ניכר מפני שהיא אדום ואין טיפת דם ניכרת בו כמ"ש סעיף ו'. או אוכלין משקין ששוטפים שם הם העבירוהו וה"ל הודח אפ"ה כשירה דמצד א' כשירה אם הלכה לה הבדיקה. ותימא על הט"ז שפסק שם לאסור גבי ביה"כ אפי' בדיעבד שא"א לבדוק וא"כ האיך מכשירין כאן בתחוב מבפנים לחוד הא א"א לבדוק דמי עדיף ושט מביה"כ. ואדרבה יש מחמירין בושט יותר הרי"ף וסייעתו כמ"ש הרא"ש ע"ש. ואין להקשות דשם פסק להקל בהפס"מ דוקא י"ל דשם אפשר אי הוה אתי קמן הוה מינקבה וכדאמרינן במחט בחתיכה דריאה בש"ס (דף מ"ח)

משא"כ כאן שאין ריעותא לפנינו וכל מה דאפשר לבדוק בדקינן. וכה"ג כתב הרא"ש רפא"ט גבי בדיקת ושט אצל דריסה. ועש"ך סימן מ"ח ס"ק ל"ב:

העולה מזה דאם נמצא קיץ תחוב בושט בעור הפנימי צריך להפכו ולבדקו מבחוץ ואם לא בדק כשרה. ונראה פשוט דאם נגד זה המקום שנתחב הקוץ בעור הפנימי שם העור החיצון לבן אף דהשתא לכ"ע מהני בדיקה דהוי מקום ידוע דמהני בעור לבן כמ"ש הש"ך ס"ק ז'. מ"מ טריפה דזה שנחלף העור החיצון שהוא אדום ללבן הוי כנקב כמבואר בפוסקים (עיין באה"ט ס"ק י"ב) וא"כ ה"ל ניקב מעבר לעבר וק"ל:

(שם בהג"ה) **אווזות שמלעיטין כו'**. עיין באה"ט בשם תשובת ש"א דאווזות שמלעיטין יש לכסות דמן קודם בדיקת הושט דסמכינן ארובא. ועיין בתשובת צ"צ מ"ש לחלק בין זה למ"ש סי' כ"ח גבי חיה דבודק הריאה תחלה דשם השוחט הוא הבודק משא"כ גבי אווזות שאין השוחט בודק הושט. ובהגהת ס' בה"י כתב טעם אחר דגבי אווזות שמלעיטין אם יבדוק קודם יהיה מחוסר בדיקה ובעי' שלא יהי' מחוסר דבר בין שחיטה לכיסוי כדאיתא בגמ' דכתיב ושפך וכיסה. ומיהו היינו דוקא גבי עוף דסמיך ליה אבל גבי חיה לא קפיד קרא שלא יהא מחוסר דבר דאל"כ שום חיה לא תצטרך כיסוי דכולן צריכות בדיקות הריאה. אלא ע"כ דקרא דושפך וכיסה ואמרי' מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא מי שמחוסר פדייה או גרירה כו' לא קאי רק על עוף. ואין דבריו מחוורין דאטו בדיקת הריאה או הושט הוא דאורייתא דנמעט מקרא דושפך וכיסה הא א"א מדרבנן ומה"ת אינו מחוסר דבר ואמאי נמעט להו מכסוי. ועוד נראה דדוקא כשמחוסר גרירה או פדייה קפיד קרא דהוי מחוסר מעשה משא"כ בדיקה לאו מעשה אלא ראיה בעלמא. וכה"ג איתא בסנהדרין (דף מ') ובר"ן פ"ב דגיטין. ומ"ש ראיה מרפ"ב דחולין דושפך את דמו נא קאי אחיה רק אעוף לאו ראיה היא דשם קאי למ"ד דאין שחיטה לעוף מה"ת ולא קי"ל הכי:

(סעיף י"א בהג"ה) **ניקב המעים שבין הזפק לקורקבן טריפה**. דיש ספק דשמא שייך להקורקבן ונקיבתו במשהו (ט"ז) במרדכי פא"ט בשם ריב"א במ"ש בפירוש מה שנמתח עמו האמור בש"ס גבי גגו של זפק (דף נ"ו) מבואר להדיא דאותו מעיי' שייך להקורקבן ולמעיים ונקיבתו במשהו ומביאו הב"י ואף שהב"י כתב עליו שדברי יחיד הם היינו למ"ש בענין גגו של זפק אבל לא קאי למ"ש בענין המעיי'. וכן מוכח לכאורה ממ"ש רש"י פא"ט (דף נ"ח) גבי ב' בני מעיים שכנגדן בעוף כשרה. י"מ שכל עוף דרכו כן שמן הזפק ועד הקורקבן קנה של מעיים א' וההוא קרי בני מעיים ובראש הקורקבן יוצאין בני מעיי' גמורין עכ"ל וכ"פ הרמב"ם והעתיקו הש"ע ר"ס מ"ז. וא"כ כיון דקרי ליה בני

מעיים הוא בכלל נקיבת המעיים דתנן. לפיכך נ"ל שאין להקל בזה ולעשות אותו ספק כמ"ש מקצת האחרונים וליתא שכ"ד רש"י ורמב"ם ומרדכי וריב"א:

סימן לד

(סימן ל"ד סעיף ב') **אין אנו בקיאין בשיעור כאיסר הלכך משערין אותו ברוב רוחב חלל הקנה**. עט"ז וש"ך דמסקי דשיעור איסר הוא יותר מרוב חלל הקנה דבהמה כדי ליישב קושית רמ"א. ודברי הש"ך צ"ע דבס"ק ז' הביא דברי הרא"ש ור' ירוחם דמוכח מדבריהם להדיא איפכא דשיעור איסר הוא פחות מרוב חלל דבהמה שהרי כתבו בבעיא דבעופא מאי הוא בנקבין הרבה ומבעיא ליה דבבהמה שיעורו כאיסר ובעוף שאין בגרגרת דידיה כאיסר. ואם נשער לפי ערך השיעור שבבהמה יהיה קטן מאד שיעור חסרונו. ואם נצרף השלם יהיה בזה חומרא גדולה ומש"ה משערין איתו בחפיית רוב חלל הקנה דידי' עכ"ד. ואי אמרת דשיעור איסר דבהמה הוא יותר מרוב חללו א"כ לפי ערך שיעור זה בעוף ג"כ הוא יותר מרוב חלל קנה שלו והאיך כתבו שאם נשער לפי ערך השיעור איסר שבבהמה יהיה קטן מאד שיעור חסרונו. מוכח להדיא דשיעור איסר דבהמה הוא פחות מרוב חלל שלו. וא"כ לפי ערך השיעור בעוף ג"כ הוא קטן מרוב חלל קנה שלו ומש"ה משערין אותו בחפיית רוב חלל קנה שלו שהוא פחות משיעור חסרונו לפי ערך. ואלו בנקב א' משערין לפי ערך שהוא פחות מזה כמ"ש הג"ה ס"ד בשם י"א. והש"ך לא הרגיש בזה. ומ"ש הש"ך בס"ק ד' שכן מוכח בר' ירוחם דשיעור איסר הוא יותר מרוב ליתא שהרי כתב להדיא כמ"ש וצ"ע:

(סעיף ד' בהג"ה) **ואם נחסרה גרגרת של עוף י"א דמשערי' כמו בניקבה כנפה** (**הרי"ף והרמב"ם**). יש לי להביא ראיה לדבריהם מהירושלמי דספ"ג דנדה דגרסי' התם ר' זעירא בשם שמואל גרגרת העוף ברובו אתא עובדא קומי ר' יוסי בא' שניקב מלא מחט. והשיב וכי אין אנו יודעין איזהו רובו ע"כ. וע"כ דזה היו מסופקים אש משערי' בנקב לפי ערך השיעור איסר דבהמה ואפשר לשער והשיב דאין חשש בזה דברובו משערינן וזה אנו יודעים ודו"ק:

(סעיף ט') **מצא גרגרת שנפסקה וא"י אם נעשה מחיים ולא יוכל לתלות שמחמת השחיטה נעשה ששחט בשני מקומות**. משמע דאי יכול לתלות שנעשה מחמת השחיטה ששחט בב' מקומות תלינן וכשירה. אע"ג דלפי מ"ש הג"ה סי' כ"ג דשהייה פוסלת בכל שהוא בין בבהמה ובין בעוף. וכן לדעת המחבר ר"ס הנ"ל שהיית העוף היא מועטת א"כ א"א להתיר בשחט בב' מקומות אא"כ יודע שלא שהה כלל כמ"ש

האחרונים ס"ס כ"א. מ"מ נראה דכאן שרי מחמת ס"ס ספק לאחר שחיטה נעשה בלא שחיטת בשני מקומות. (את"ל מחמת ששחט בשני מקומות שמא לאחר גמר שחיטה רוב שני סימנים שחט עוד בקנה למעלה או למטה. ועוד דזהו חומרא יתירא לפסול שהייה משהו ובספק לא מחמרינן ודו"ק. ועיין באחרונים סימן כ"ג וס"ס כ"א: שלום

סימן לה

(סימן ל"ה סעיף ב בהג"ה ב') **אם נמצאו בה ב' ורדות**. ויש להם שורש א' כו' ואם א' הפוך והב' אינה הפוכה הולכין אחר היותר גדולה ואם היא אינה הפוכה כשר. כתב הש"ך דאיש להם שורש א' קאי דאי אין להם שורש א' בלא"ה טריפה משום ב' ורדות. מוכח מדבריו דאפילו אם א' מהן עומדת שלא במקומה ה"ל ב' ורדות ואף שהוא הפוכה מ"מ הרי יש לה תואר ורד וכיס. ולטעמיה אזיל שכתב בס"ק י"ז דב' ורדות שא' עומדת בצד שמאל טריפה אם יש לה תואר ורד כהווייתה ואפילו במקצת אם יש לה כיס. לדעתו היא חומרא יתירה דנלפע"ד מוכח להדיא באשר"י וטור וב"י בשם הר"י ן' חביב ז"ל דעינוניתא בשמאל נחשבת לאונא יתירא ולא לורדא כיון דשינתא מקומה. וא"כ לדידן הוי יתרת מקמא דנוהגין להכשיר כמ"ש הג"ה ס"ג. וכן יש להוכיח מדברי התוס' פא"ט (דף מ"ז) והר"ן והמרדכי שכתבו דהא דאמרינן דביני ביני טריפה היינו היכא דגדולה הרבה ואינו דומה לעינוניתא דורדא. אלמא דכשיש שנוי שאינה דומה לעינוניתא דורדא ה"ל יתרת אונא ולדידן כשירה. לכן נ"ל שאפי' את"ל להחמיר בשני ורדות שא' עומדת בצד שמאל כשיש לה תואר ורד כהווייתה מ"מ בשיש לה שנוי קצת אין להחמיר כמ"ש מדברי התוס' והרא"ש והר"ן והמרדכי וטור וב"י ור"י ן' חביב ז"ל. ומכ"ש הט"ז ופר"ח מקילים בשני ורדות שא' עומדת בשמאל. ולפ"ז דברי הג"ה אתי שפיר כפשטי' שאם נמצאו ב' ורדות וא' הפוכה כו' איירי שפיר שאין להם שורש א' אלא שא' עומדת ברחוק ונידונית כיתרת מקמא משום שנוי שהיא הפוכה ודו"ק. ובשו"ת באר יעקב כ' דבהפס"מ יש להתיר בהפוכה. ואם ניקב הכיס מתיר הפמ"ג וכ"כ בתב"ש ס"ס ל"ט. ומיהו מ"ש הפמ"ג ראיה מסירכא סימן ל"ט אינו ראיה לנקב כדאיתא סימן מ"א גבי טרפש הכבד דהא ה"נ טריפות דכיס לאו מצד עצמה אלא משום הורדא וא"כ מהני סתימה וכן משמע בתב"ש. וא"כ אין ראיה לנקב. אלא דבלא"ה נראה דכיון דגם האוסרים לא הזכירו אלא חסר ויתיר וסתמא אין נקב בכלל כדמוכח סימן נ'.

ועיין מ"ש בסימן מ"ה דבניקבה או נסרכה הקטנה אין להתיר וע"ש הטעם. וגדולה מזו אוסר התב"ש בשינתה הקטנה מקומה כיון שטריפות זה הוזכר בתוס' פא"ט. ואין זה

סותר לסימן מ"ד ותשובת צ"צ גבי טחול דש"מ נמי מטעם נקיבה קאתינן. ועיין בשו"ת ז' יוסף בענין החלב של בהמה שנמצאה ורדא שלה הפוך יש להתיר קודם ג"י ובהפס"מ מתיר גם הבהמה. אך בנמצא חסר או יתיר ורדא אוסר הגבינות עד י"ב חודש וקודם י"ב חודש מותר ממ"נ או דאח"כ נעשה ואת"ל דנעשה מקודם א"כ מדחיתה יב"ח מוכח כמכשירין דגבי ספק פלוגתא מהני שהייה יב"ח או לידה משנולד הספק:

(סעיף ה' בהג"ה) **אם נמצא אונא ע"ג הריאה וגומא תחתיה כו' ושוה לשאר הריאה כו' כשרה**. דאין זה יתרת אלא פיצול הריאה ומאחר שיש לה גומא תחתיו לנוח בו אינו עתיד להתפרק כשאר יתרת וכשירה. משמע דתרתי בעינן דאין זה יתרת ועוד דאינו עתיד להתפרק אבל אי הוה יתרת לא מהני מה שאינו עתיד להתפרק כגון אי היה הפיצול קצרה מהגומא דטריפה. וכ"כ הט"ז ודלא כהפר"ח ונקה"כ שהשיגו עליו כיון דסוף סוף אינו עתיד להתפרק ע"ש. ולא ירדתי לסוף דעתם. דא"כ אמאי ביתרת נגד חריץ הורד לא מכשר הג"ה אלא בשעת הדחק והפסד מרובה והלא החריץ הוא מגין על היתרת שאינו עתיד להתפרק. ובד"מ איתא להדיא דלא מכשר אלא משום דבלא"ה יש מכשירין יתרת מקמא אבל בלא זה לא היה מכשיר משום דאינו עתיד להתפרק כיון דיתרת היא וקיי"ל כל יתר כנטול דמי. וכן אי' להדיא במהרי"ו שהוא מקור דין זה והובא בד"מ וז"ל וצריך שתתמלא הגומא ולא יהא רחב יותר עכ"ל. מבואר להדיא דאם הפיצול קצרה מהגומא שאינה ממלא אותה והגומא רחבה וגבוהה יותר דטריפה דאז לא הוי פיצול אלא יתרת וכל יתר כנטול דמי. ועוד נראה טעם הגון דאפילו אי לא הוה יתרת מ"מ הרי כאן הוי גומא בריאה דקיי"ל בהג"ה סימן ל"ו ס"ח דאם החסרון ככף כפופה ויוכל להניח בחסרון זה אגודל דטריפה וכ"ש דכאן ה"ל תרתי לריעותא יתר וחסיר ודו"ק. ואחר כתבי זה כמה שנים בא לידי ס' תורת יקותיאל וראיתי שם כדברים האלה והנאני ות"ל:

(סעיף ה' בהג"ה) **האונה התחתונה כו'**. עיין בש"ך מה שמחלק בין כשכל הריאה דבוקה דלא מהני היכר סי' אלו לאם ב' אונות דבוקות דמהני. ועפ"ז נ"ל ליישב מה שמקשים אהא דאמר רפרם דמיא לאופתא טריפה דל"ל ח"ד דבלא"ה תיפוק לי' דחסר אונא טריפה. ולפמ"ש הש"ך לק"מ דאיירי שאין לה חיתוכי דאוני אבל יש היכר סימנים אלו. וכן י"ל בזה מ"ש הלח"מ פ"י דהלכות שחיטה שמנה בשנים חסרה הריאה ממנין האונות ונמצאת הריאה בלא חיתוך אונים ואע"ג דכ"ש היא מחסר אונא א':

בהג"ה **יש אומרים דבגדיים וטלאים אין להטריף אם לא נמצאו בהם אונות כו'**. וכשמתגדלין גדלין האונות בהדייהו. דוגמא לזה אית' בפ' אלו טריפות (דף ס"ה) ופ' אין

מעמידין (דף ל"ט) גבי סימני דגים וחגבים דריש אעפ"י שאין לו עכשיו ועתיד לגדלן אח"ז דשרי וכ"פ הט"ו ר"ס פ"ג ור"ס פ"ה:

סימן לו

(סימן ל"ו סעיף ה' בהגה"ה) **ולא תלינן ביד הטבח אלא אם הנקב משוך כו' אבל אם הוא עגול לא תלינן בטבח כי אין דרכו וכו'**. כאן דקדק לומר לא תלינן בטבח ולא כתב בשום דבר כדכתב בסיפא באם אדום סביב הנקב כו' לא תלינן בשום דבר דכאן אם הנקב עגול (עי' זבחים דף ע"ב) בידא דטבחא הוא דלא תלינן שקורע ביד בצפרניו כמ"ש רש"י ור"ן והגהת אשר"י וש"פ וסתם קריעה היינו לארכו. משא"כ תולעים תלינן אפילו אם הנקב עגול שדרכו להיות כן. או בראש האיזמל הקטן או במחט וקוץ (עי' זבחים שם) ודאי דרכו להיות עגול ותלינן שפיר משא"כ בסיפא ולשון הגה"ה מדוקדק הדק היטב:

(ש"ע ס"ו) **ניקב אחד מהסמפונית לבשר מגין עליו וכשירה**. ונלע"ד דזה איירי שהבשר לא ניקב ג"כ כנגדו דאי היה ניקב כנגדו אזלא לה סתימה. וכדאמרינן בש"ס פא"ט (דף מ"ח) והביאו הש"ך ר"ס מ"ב גבי סתימת דופן לאונא וסתימת כבד למרה. וצע"ג דא"כ האיך מכשרי הט"ו סעיף ט"ז מחט שנמצא בבשר הריאה הלא כשיצאה המחט מהסימפון לבשר ניקב הבשר ג"כ כנגדו ואינו מגין ובפרט מחט שדרך לחסר הבשר. כדאיתא בש"ס שם (ע"ב) דמחט בריאה אינה כשירה אלא למ"ד חסרון מבפנים לא שמי' חסרון וע"ש בפרש"י. ומצאתי בס' פמ"ג בשם תב"ש שכתב דתלינן דמיד שנקבה המחט עברה בתוך הריאה ולא שהתה ולא נחסרה דהחסרון בא ע"י שהייתה כמ"ש רש"י ע"ש. ותמיהני דאכתי אף בלא חסרון יש כאן נקב וא"א להגין. דנקיבת הסותם ה"ל נקיבת הנסתם כדמוכח בש"ס שם דפריך ליתנו נקובת הדופן והכבד. וכבר ידעת שכל נקב במשהו ואפילו אין בו חסרון כמ"ש רש"י ור"ן ורע"ב וש"פ ריש פא"ט. וכן מוכח בש"ס ורש"י (דף מ"ז ע"ב) גבי הריאה שניקבה או שחסרה דשניקבה היינו שאין בו חסרון וזה ברור. ומ"ש בפמ"ג דבשר הריאה רך והדריא בריא צ"ע הא ה"ל קרום שעלה מחמת מכה שאינו קרום בכל הנקבים בין בסותם ובין בנסתם וכמ"ש הפמ"ג עצמו ר"ס מ"ב לענין סתימת כבד במרה דאם ניקב כנגדו ואח"כ עלה בו קרום לא מהני דקי"ל ר"פ המקשה (דף ס"ח) דטריפה אין לה היתר. וגם צ"ע במ"ש האחרונים דאם המחט מקצת תחובה בסימפון ומקצתה בבשר טריפה. שאין הבשר מגין שהמחט מונעת. ותימא דלפ"ז אפילו נמצאת בבשר הא בודאי מתחלה כשיצאה מהסימפון לתוך הבשר היתה מקצתה תחובה בבשר וא"א להיות מותר דטריפה אין לה היתר וצ"ע. ות"ל שאח"ז מצאתי קושיא זו

בפמ"ג ולא אשכח לה פירוקא. ובאמת הני קושיות עצומות הן. ולפיכך אין להכשיר מחט בריאה כלל אפילו במקום הפס"מ ודלא כהג"ה וצ"ע. ומיהו בס' תורת יקותיאל סי' מ"ד הוכיח דכל הטריפות יש להן היתר וחוזרין להכשירן ע"י עצמן רק קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום דסופו לסתור. וכ"מ בחה"ר פ' המקשה שכתב דטריפה אין לה היתר ע"י אדם כגון שיחתוך למעלה וכו' אבל פסול שחוזר ע"י עצמו או ע"י סמנין חוזר להכשירן:

(שם סעיף ז') **הריאה שנשפכה כקיתון כו' אם הסמפונות עומדין במקומן כו' כשרה. והוא שיהא מחוי המים זך אבל אם הם עכורים או סרוחים טריפה**. כך הוא דעת הרי"ף והרמב"ם. ובאמת לא כתב הרי"ף גבי נשפכה דצריך שלא יהא בהם סירחון רק כתב שלא יהא עכירי. וגבי בועות בהיפך הזכיר סרוחין טריפה ולא הזכיר עכורין. ודע שכל המפרשים לא ירדו לסוף דעתו של הרי"ף בזה לכן הרבו להקשות עליו. לכן אאריך קצת. **דע** שהב"י ר"ס ל"ז כתב בשם ס' א"ח שכתב בשם הר"ר יהונתן דכל היכא דלא אסרוח בחוץ לא חיישי' אי מסריח מבפנים. וכתב עליו הב"י שאין נראה כן מהגמ' והפוסקים. אבל לפענ"ד שדברי הא"ח בשם הר"י ברורים ומוכרחים בש"ס לפ"ד הרי"ף דגרסי' בסוכה פרק לולב הגזול (דף ל"ו) בעי רבא נולדו באתרוג סימני טריפה מהו כו' ומסיק כי קא מבעיא ליה כדעולא אמר ר"י ריאה שנשפכה כקיתון כשירה ואמר רבא והוא דקיימא סימפונא הכא מאי דילמא התם הוא דלא שליט בה אוירא הדרא בריא. אבל הכא דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחא. אי דילמא ל"ש. וקאמר ת"ש אתרוג תפוח סרוח פסול. מאי לאו תפוח מבחוץ סרוח מבפנים לא אידי ואידי מבחוץ ול"ק כו'. והנה מפרש"י מוכח שהאיבעי' דרבא איירי בשנשפך כקיתון מבפנים דהיינו חדרי הזרע שהגרעינין בתוכן ועדיין לא נסרח. והכי משמע לכאורה ממאי דאמר רבא אבל הכא דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחא. משמע שעדיין לא נסרח כלל. ויש לתמוה דא"כ היאך פושט מהך ברייתא דנקט סרוחה מבפנים דמיירי שכבר נסרח ובזה לא איבעיא לרבא כלל. ובס' כרו"פ הקשה להרי"ף דהא אם כבר סרוח אפילו בריאה פסול וכ"ש באתרוג. ולא דק דאפילו להחולקים על הרי"ף וס"ל דבריאה אפילו אסרוח כשר. מ"מ האיך רוצה למיפשט מהכא כיון דזה איירי בשנסרח והאיבעיא שלו הוא בשלא נסרח עדיין. ואין לומר דהכי פושט דאלמא דאתרוג חמור מריאה עכ"פ דבריאה אפילו אסרוח כשירה. ז"א דא"כ מאי דחייה רבא לא אידי ואידי מבחוץ דהא בריאה אפילו בכה"ג כשירה ובאתרוג טריפה. א"כ ע"כ מוכח דאתרוג חמור דאמרי' האי סברא דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחא. ואין להקשות דאמאי לא מבעיא ליה לרבא בשכבר נסרח כיון דבריאה אפילו

בכה"ג כשירה ובאתרוג מאי. י"ל דרבא ידע מהברייתא שמביא אתרוג תפוח סרוח פסול ולא מבעיא ליה אלא בשעדיין לא נסרח. איברא דקושיא הראשונה היא עצומה דהאיך פושט מהברייתא. וגם יש להבין שהרי"ף שם בסוכה השמיט האיבעיא משמע דס"ל לקולא וקשה הא ספיקא היא בתלמודא וה"ל להחמיר. וכבר עמד שם הרא"ש בזה ומ"ש דספיקא דרבנן היא הוא דחוק דמנ"ל דהני פסולין דרבנן הן:

אבל האמת יורה דרכו שדעת הרי"ף ז"ל דאפילו בריאה שנשפכה אי לא אסרוח מבפנים ובחוץ רק מבפנים לחוד אינה טריפה. ומבעיא ליה לרבא באתרוג כה"ג שנשפך ונסרח מבפנים לבד מאי אי אמרינן כיון דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחי פי' לגמרי אפילו בחוץ. כיון דמבחוץ הוא דשליט בי' אוירא מיסרחא שם. והשתא א"ש דבעי למפשט מהך ברייתא דאתרוג תפוח סרוח פסול מאי לאו סרוח בפנים אלמא סרוח בפנים לבד נמי טריפה. ודחי לא אידי ואידי מבחוץ. דשם הוא דטריפה דשם אפילו בריאה טריפה. וכיון דלא נפשטה פסק לחומרא דסרוח פסול בין בפנים לחוד ובין בחוץ. אבל בנשפך בלא סירחון כלל לא פסק בזה לחומרא דבזה לא איבעיא ליה כלל וזה ברור:

נמצא מוכח מכל הנ"ל דבריאה בעינן שיהא נסרח בחוץ וכמ"ש הא"ח בשם הר"י אבל לא בנסרח בפנים לחוד וא"כ בנשפכה כקיתון שהמחוי הוא בפנים אף אם הוא נסרח לית לן בה אי לא אסרוח הריאה בחוץ. ואינה טריפה אלא אם המחוי עכור וכמ"ש הרמב"ן במלחמות ה' הטעם דבעכורים א"א ליבדוק הסימפונות אי יש שורייקי חיוורי. וז"ש הג"ה ומי שהוא בקי לבדוק שלא נימוחו הסימפונות כו' ומשום עכורין נקט הכי דבזה צריך בקיאות. אבל גבי בועות שהם מבחוץ בריאה שפיר כתב הרי"ף דאם הם סרוחין טריפה ולא הזכיר עכורין כיון דא"צ בדיקת הסימפונות בבועות כמ"ש ר"ס ל"ז דלא כהרמב"ם. ובזה נסתלקו כל מ"ש עליו הרשב"א והרא"ש והר"ן והז"ה עי' בב"י שהביאם. ודוק היטב:

ואגב שהזכרתי הש"ס דסוכה אזכיר מה שיש לי תימא רבתי עלה. דהכא קא מבעי' ליה לרבא אי אמרינן כיון דשליט בה אוירא סרוחי מיסרחא או לא. ותימא דבפא"ט (דף מ"ו) אמרי' גבי ריאה שיבשה אפילו מקצתה טריפה וכמה אמר ר"פ משמיה דרבא כדי שתהא נפרכת בציפורן ופריך כמאן כר"י בן המשולם דתנן איזוהי יבישה לגבי מומי בכור כדי שתינקב ואינה מוציאה טיפת דם. רי"א יבישה כדי שתהא נפרכת בציפורן. ומשני אפילו תימא ר' גבי אוזן בכור דקא שליט בה אוירא לא הדרא בריא אבל ריאה דלא שליט בה אוירא הדרא בריא. אלמא דפשיטא ליה לרבא לחלק בהכי אפילו לקולא וכ"ש לחומרא כמו גבי אתרוג וצע"ג. וניחא לי דלענין יבישות האתרוג מיפסלא כשינקוב ואינו מוציא

ליחה דה"ל כאוזן בכור דבפירי ליחה שלו ה"ל דם כמ"ש הרא"ש שם בסוכה וכ"פ בא"ח סי' תרמ"ו. אבל מ"ש צ"ע. וצ"ל דבתר דבעיי' הדר פשטה ועיין מ"ל פ"ד מהל' תרומות ובכה"ג איתא בכ"ד. וכ"כ תוש' בעבודת כוכבים (דף ס"ח א') ונ"ל להחמיר בדין נולדו באתרוג כו'. וביש פוסלין שהביא בא"ח סי' תרמ"ח ס"ד. וע"ש בט"ז שנראה שמסכים כן וכן עיקר:

(סעיף ח' בהג"ה) **נחסר בשרה מבפנים אפילו מחזיק החסרון עד כדי רביעית כשירה יתר מכאן טריפה**. מה שמחלקין הרש"ל והב"ח בין זה לנשפך כקיתון דהכא החסרון במקום א' גריעי טפי. לא משמע הכי בש"ס פא"ט (דף מ"ח) גבי מחט בריאה דאמרי' שם דלמ"ד חסרון מבפנים לא שמי' חסרון כשירה אע"ג דכשנמצאת בבשר וטבע הברזל לחסר הבשר כששוהה שם. ולא הוזכר שם כלל חילוק זה בין רביעית ליתר מכאן ושם החיסרון במקום א'. והכי משמע להדיא בש"ס שם ורש"י ותוס' שמדמין חיסרון דהתם לחיסרון דנשיכה וכמו שמותיב ממתני' גבי נשפכה ומסיק דשרי כן התם ומתרץ דלר"ש איצטריך ולא מתרץ בפשוט דמתני' איירי בחיסרון במקום א' יותר מרביעית דשמי' חסרון. אלא ש"מ שאין חילוק כלל בין זה לנשפכה. ותמהני על הגה"ה שפסק לאסור ביותר מרביעית דא"כ גבי מחט בריאה אמאי מכשר סתמא בהפס"מ בסעיף ט"ז וה"ל לומר שיש לבדוק אם יש בחיסרון יותר מרביעית כיון שדרך הברזל לחסר הבשר כששוהה שם וצ"ע. ולכך נלע"ד שיש לסמוך על משמעות הש"ס ורש"י ותוס' ורשב"א במשמרת הבית. וכ"ד הרמב"ם שהרי השמיט מימרא דרב נחמן בש"ס מהברייתא דחיסרון במקום א' אפילו מחזיק רביעית כשירה. ולא כתב אלא דין נשפכה כקיתון ואי הוה ס"ל דיש חלוק בין זה לנשפכה לא הוה משמיט. וכ"פ הט"ז ודלא כהנקה"כ:

(ש"ע סעיף ט"ז) **ריאה שהרגיש בה במשמוש היד שמחט בתוכה כו' יש עליה קורט דם כנגד המחט מבחוץ טריפה אפי' היא שלימה**. זה נלמד מדין מחט הנמצא בבית הכוסות מצד א' לקמן סי' מ"ח ס"ח. ולדעת הרא"ש שם דא"צ לבדוק אם ניקב משני צדדים. וכן הוא בקוץ התחוב בושט מבפנים לדעתו וכמ"ש בס"ד סי' ל"ג. א"כ כ"ש כאן א"צ לבדוק אחר קורט דם שהרי כאן עדיף מתחוב מצד א' שהרי המחט נמצא בבשר הריאה ואינו תחובה אפילו בעור הפנימי. ומיהו כתבתי שם דבושט צריך לבדוק לכתחלה. וכ"מ בהגהת אשר"י ריש א"ט דריאה שוה לושט. וטעמא דטריפה במחט עבה הנמצאת בחתיכה דריאה וקופה לגו משום שיש לחוש שמא הבריא. פי' שמא יצא המחט לחוץ ונקבה וחזרה לאחורה כדחיישינן בושט להמחבר סי' ל"ג ס"ז וכ"כ הרשב"א בתה"א (דף ל"ו). ואף שהגה"ה פסק שם להקל דלא חיישינן שמא הבריא נראה דש"ה כיון שנמצאת

תחובה בתוך בשר הריאה א"כ כיון שנקבה כל כך חיישינן שמא נקבה עוד. ודברים אלו משמע בס' בד"ה לרא"ה (דף ל"ג ע"א). ולפי זה כשנמצאת בסימפונא רבא בלא תחיבה ה"ל דין נמצאת שנתבאר בושט סי' ל"ג וסימן מ"ח דכשירה. וע"ד אי איתא דכבר יצאה לתוך הבשר וחזרה מי מכוונה לאותו סימפון הילכך דברים ניכרים על כרחינו שלא ניקבה כלל. זה יש ללמוד מפרש"י פא"ט (דף מ"ח). ונ"ל דלפ"ז יש להקל בנמצאת בסימפונא רבא אפילו אם יש קורט דם או סירכא כשירה מבחוץ ודומה למחט הנמצאת בכרס. עי' בסי' מ"א ס"ח בהגה"ה ובאה"ט שם וסי' מ"ח ס"ק יו"ד ע"ש ודו"ק. ועמ"ש בענין מחט בריאה בסי' זה סעיף ו' דאין להכשיר כלל אפילו במקום הפס"מ ודלא כהג"ה כאן אם לא שנמצאת בסימפונא רבא והיא שלימה כשירה אפי' אם יש קורט דם או סירכא שהיא בלא"ה כשירה:

(שם סעיף י"ז) **מחט שנמצא בסימפונא רבה דריאה כשירה ואפילו בחתוכה**. משמע דגם בשלמה אפשר להרגיש ואין להקשות איך אפשר להרגיש במשמוש היד כשהיא בסימפונא רבא. דיש לומר כגון שנפלה דרך הקנה אבל היא עדיין שלימה:

כתב הש"ך בשם הב"ח דאפילו נמצא המחט תחוב בריאה מעבר לעבר אפ"ה אי ליכא קורט דם כלל אמרינן אחר שחיטה דחק ועבר כמו מחט הנמצא בביה"כ בסי' מ"ח. והש"ך הקשה עליו והמ"י מיישבו ע"ש. ומ"מ הניחו בצ"ע דשמא דמי לושט סי' ל"ג. ולפענ"ד טעם ברור דאמרינן המשקין שטפוהו דכיון שקרום התחתון של הריאה אדום כדאיתא בש"ס ופוסקים. אין טיפת דם ניכרת בו וכדאיתא גבי ושט בסי' ל"ג. והיכא שאי אפשר לבדוק טריפה כדלקמן סי' מ"ח ס"ח. וה"נ י"ל שמא עדיין יש קורט דם בפנים ואינו ניכר. ולי קשה עוד ע"ד הב"ח דנהי שאין לחוש לריאה בכה"ג דאמרי' דאחר שחיטה ניקבה מ"מ ניחוש לוושט במחט קלישתא או בקופא לבר דכיון שהריאה נקובה לא עדיף מחתוכה דכבדא דמטרפינן מה"ט. דבשלמא כשהריאה שלימה לפנינו לא מחזקינן ריעותא לומר דניקבה כבר ועלה בה קרום כדאיתא בפא"ט. אבל בנקובה לפנינו לא שייך זה:

סימן לז

(סימן ל"ז סעיף ב') **אם סירכא תלויה יוצאה מן הבועה טריפה**. כתב הש"ך ומביא בלחה"פ והבאה"ט ס"ק ו' וז"ל אם עור הבועא מישתנית למראה הריאה כשר דכיון שיש בו מראה ריאה לא ה"ל אלא חיסרון מבפנים עכ"ל. ולפ"ז כ"ש סירכא תלויה או שאר ריעותא שיוצאה מן המורסא שקורין בלאט"ר דלא הוה תרתי לריעותא (שהרי קרום

הריאה מכסה אותה) ואדרבה עדיפא מורסא מבועא דאינה אוסרת בסמיכי כיון שאינה גבוה מבשר הריאה. משא"כ בועא אף שנתכסית אוסרת בסמיכי כיון שגבוהה כמבואר בסעיף שאח"ז. וכל זה ברור ופשוט. ולא ירדתי לסוף דעתם של לחה"פ והאחרונים ס"ק י' שכתבו בשם מ"כ וז"ל מורסא שנמצאת בראשה סירכא תלויה אם יש בו מים זכים כשירה ואם מוגלא טריפה עכ"ל. וליתא אלא אפילו יש בו מוגלא כשירה דלא הוי תרתי לריעותא כיון שהיא אינה גבוהה. ות"ל שאחר כתבי ראיתי כן בס' פמ"ג והנאני. וע"ש שכתב דה"ה מורסא וטינרי העומדים על גבשושים או במקום דמשמעת קול כשירה דבועא דוקא אמרו וא"כ ה"ה מורסא על הקמט וכן שנוי מראה מהכשירות. וכן מע"ל אינו פוסל בה. סירכא תלויה מן האטום או מן מראה כשירה או מראה כשירה על הגבשושית מקרי ב' לריעותא. וב' לריעותא לא הוי אלא בשעומדין זא"ז ואין הפרש קש ביניהן ומעידין על שם א' ואיכא דעת א' להטריף בכה"ג מצטרפין. ולענין מיעוך ע"ל סי' ל"ט סעיף י"ג דל"מ רק בתלויה מבועא. ובשו"ת טור האבן סי' יו"ד מתיר ג"כ בסירכא לדופן במצר חזה מבועא כיון דכשר מדינא דגמרא מהני מיעוך אף בב' ריעותא:

ועיין בנודע ביהודה מ"ת חלק יו"ד סי' כ"ג דמטריף סירכא תלויה מחסרון בפנים כמו יוצא מבועא שאין לסירכא במה להתחזק כיון שהעור ריק ואין תחתיו בשר. עוד מטריף שם סירכא בגומא דאין לך תרתי לריעותא גדול מזה כי איך לא נחשב החיסרון לריעותא כיון שהרמב"ם מטריפו לחלוטין. וזה דלא כס' ל"ש דמתיר משום דגומא וחסרון בריאה אין סופו לנקוב ואין ב' ריעותא על שם א' וחולק על התב"ש. ובתשובה הארכתי והוכחתי דהעיקר כהתב"ש דכל מילי מטעם שסוף לנקוב הוא:

שאלה ותשובה בהלכות טריפות סימן ל"ז

נידון הלכה למעשה ששחטו שור א' ונמצא שנסרכה הריאה שלו לשמנונית הלב והסירכא היה יצא מגומא שהיתה ע"ג הריאה. והורה מורה א' לקלוף הסירכא כמו שהמנהג בכל הסרכות. וכאשר קלפוה נמצא שנתפשטו דלדולי הסירכא מהצדדים עד סמוך לקמט אשר היה ג"כ ע"ג הריאה. והמורה הנ"ל הורה לקלוף הכל והכשיר ואנכי כאשר שמעתי ותרגז בטני. כי לקוצר דעתי אין לו על מי להשען כאשר יתבאר בעז"ה. ובפרט ששמעתי שכבר היה מורה ובא כן מעודו ואומר כי גומא לא נחשב ריעותא. ותקע א"ע ע"ד ס' בית לחם יהודה שכתב בס"ס ל"ט להכשיר סירכא מתוך הגומא. וכמה גדלה סירכת נגע הצרעת אשר פשתה בזמנינו המורים מתוך ספרי הקיצורים אשר כבר הזהירו ע"ז וצווחו ככרוכיא כל הגדולים שלפנינו. וכאשר כתב ג"כ הרב פרמ"ג בסימן מ"ג ביחוד על ספר הנ"ל שמצא בו טעות כדרך הקוצרים. וצריכים גדולי זמנינו להזהיר

מחדש ע"ז. ואשובה אראה מנידון השאלה אם אפשר לקיים ולסמוך ע"ד הבל"י להכשיר סירכא מתוך הגומא כמו שחשב המורה הנ"ל אם נחקור הענין ממקורו.

הנה זה פשוט בכל הפוסקים ובודקים ומנהגים להטריף בכל תרתי לריעותא כשהם מעידים על שם ריעותא אחת וכל שיש דעה להטריף מחשב ריעותא אף דלא קיי"ל כוותה. וא"כ פשוט בספרי גדולי האחרונים אשר מימיהם אנו שותים בהלכות הללו ובראשם הרב המובהק בעל תבואת שור דגומא או קמט בריאה מבחוץ אפילו כל שהוא מצטרף לריעותא אחרת אעפ"י שאין המנהג להטריף בגומא פחותה מאגודל מ"מ ריעותא הוה שהרי מגדולי הראשונים המטריפים אף בכל שהוא והובא בש"ע סי' ל"ו בשם יש מי שאוסר. והן הרמב"ם בפ"ח מה"ש. והראב"ד מדלא השיגו מסתמא ג"כ הכי ס"ל. וכבר הובא דעה זו בתוס' פא"ט (סוף דף מ"ז) בשם יש מי שרצו לאסור ומסתמא לאו קטלי קני הוו כמ"ש התב"ש סי' ל"ו ס"ק נ'. ואף שהתוס' שם הקשו ע"ז דה"ל להגמרא לאוקמא מתני' דקתני או שחסרה בהכי. כבר האריכו כל האחרונים בישוב דבר זה בכמה אופנים וכיון דמהגמ' אין הכרע וגדולי הפוסקים מטריפים וגם הש"ע חשש לדעתם האיך יעלה על הדעת להקל בסירכא דבוקה היוצאה ממנה. ובפרט כמו לשומן הלב אשר המחבר בסי' ל"ט מטריף לגמרי. רק דאנן מקילין למעך והאיך ניקל כולי האי למעך כשיוצאה מתוך ריעותא גדולה כגומא. והרי אפי' ריעותא כל דהו שלא היה מי שיטריף כמו טינרא קיי"ל שאין ממעכין בסירכא דבוקה היוצא ממנה כמו שמבואר בכל האחרונים. והבל"י עצמו הביא זה מקודם שם בסי' הנ"ל. והשתא יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא דמטינרי אין ממעכין ומגומא ממעכין זה דבר שאין הדעת סובלתו. ובודאי אם אינו שגיאה בס' הנ"ל הוא ט"ס או דקאי על סירכא תלויה אבל לא בדבוקה כמו שחשב המורה הנ"ל. והרי לא נמצא בכל האחרונים שיהא מיקל בדין גומא וקמט לענין הצטרפות לשאר ריעותא רק מחבר א' מזמנינו בס' לבושי שרד. וגם הוא לא היקל רק שאינה מצטרפת לשאר ריעות' המעידה על נקב באומרו שגומא או קמט כשהם מתחלת הבריאה אין סופן לנקוב וטריפה רק מטעם חסר ולא הוי ב' ריעותות משם אחד וגם הוא אינו מיקל רק בשניכר שהוא מתחלת הבריאה בבירור ולא בספק. וכתב דהוי ס"ק חסרון ידיעה כמבואר בדבריו בסי' ל"ו ס"ק קמ"ב וס"ס ל"ז ואף במקום הפס"מ כדמוכח מדבריו בסי' ל"ו ס"ק ס' וסי' ל' ס"ק ר"ג. אבל מודה הוא שאין ממעכין סירכא היוצא מתוך הגומא או קמט אף שידוע שהוא מתחלת הבריאה כמבואר בספרו סימן ל"ט ס"ק קע"א. וכ"כ בסימן ל"ה גבי יתרת בדרי דאונא דעדיפי אף מטינרי לפ"ד דאינה מעידה על שם לקותא כלל ואפ"ה מעכבת קולא גדולה דמיעוך סירכא דבוקה היוצאה ממנה.

וק"ו ב"ב של ק"ו לסירכא מתוך הגומא כנ"ל והנה דבר זה פשוט באמת ולא הוצרכתי לכתבו רק להוציא מדעת המורה הנ"ל:

אמנם גדולה מזו נראה דאף לענין שאר ריעותא שעל הגומא או קמט דיינינן ליה להטריף ככל דין תרתי לריעותא כמ"ש להדיא הרב התב"ש בסי' ל"ו סעיף כ"א ס"ק מ"ה ובסימן ל"ז סעיף ה' ס"ק ח' והפמ"ג בפתיחה להלכות בדיקה ובסי' ל"ז כתב שכ"ד רוב הפוסקים דס"ל דכל טריפות הריאה מטעם נקב הוא וכ"ד הדרישה וכ"ה התב"ש מתוס' רפא"ט ומהטוש"ע ר"ס ל"ה וכ"ה הפמ"ג מדברי הש"ך שם. ונראה לקיים דבריהם אשר אנו חיים מפיהם:

וראיתי להלבושי שרד שבנה דיק ושפך סוללה ע"ד התב"ש בדברים שאינם מוכרחים ע"כ אאריך בזה דהתב"ש כתב דמוכח דברי התוס' בר"פ א"ט (מ"ב ב') ד"ה דאפיק דכל טריפות שבריאה הוי משום דסופן לנקוב שכתבו דלרבנן לא הוו אלא י"ז טריפות וחסרה לר"ש איצטריך דלרבנן הוו בכלל נקובה. וכתב עליו בס' לבושי שרד בס"ק ג' שאין מדברי התוס' ראיה דאין שום טריפות בריאה שלא יהא משום דסופו לנקוב. דאפי' נימא דטריפות דחסר ויתיר וחליף וכה"ג הוי אין סופן לנקוב רק מטעם חסרון טריפה אפ"ה שפיר כתבו דהוי בכלל נקובה לענין מניין ח"י טריפות שאין לחשוב אותן בפ"ע משום דכולן הוו בכלל נקב משהו שהוא הקל שבכל הריעותות וכיון דנטרף בנקב משהו שוב אין לחשוב בו ניטל וחסר דכ"ש הוא. דמה"ט לא תני במתני' ניטל וחסר ויתיר גבי לב ודקין כמ"ש תוס' שם. והנה הרב הנ"ל החזיק בסברא זו בפשיטות עד שמלבד שדחה בה ראיית התב"ש אלא דמחמתה הקשה בס"ק י"א על התוס' גופייהו דמשמע מדבריהם דלמ"ד חסרון מבפנים שמיה חסרון הוא נחשב במניין ח"י טריפות. ואיך אפשר לחשבו בפ"ע כיון דחסרון הוא כ"ש מנקב ובכלל הריאה שניקבה הוא. גם הקשה בסק"ח על מ"ש הב"י בסי' ל"ו לדעת הרמב"ם דמטריף קמט וגומא ע"ג הריאה ס"ל שהוא משלים מניין ח"י טריפות והאיך ישלים כיון שהוא לדידי' בכלל חסרה הוא כ"ש מניקב וכבר מנה שניקבה והניח בצ"ע:

אבל באמת סברא זו ליתא דלא כתבו התוס' כן אלא גבי ניטל כל הלב והריאה והדקין דהוו כ"ש מניקב כיון דבטל כל שימוש האבר ההוא אבל בלקותות הריאה שכולה שלימה רק שנבראת בה ריעותא במקום אחד זה ודאי לא הוי כ"ש מנקב ובפרט ריעותא שלא מצינו כיוצא בה בשאר איברים שנטרפים בנקב כגון חסר אונא ויתיר אונא וחליף ודמיא כאופתא. או בגישתא ודפחיזא. דודאי איצטריך למתני חסרה הריאה לומר דאף חסרון ולקותא דכה"ג טריפה. דה"א שאינה בכלל ניקבה הריאה כמו שאין נמצא ריעותא

כזו בכלל נקובה דשאר איברים. או ה"א דריעותות הנ"ל לא גריעי מאלו נבראת נקובה שאין נטרפת בו כיון שאין מפקעת זיקא כמ"ש הצ"צ וכן הסכים הוא בסק"י. וכיון דאיצטריך למתני חסר כזו שפיר איכא למימניה אותו במניין ח"י טריפות. דכה"ג כתב הרשב"א הובא בב"י סי' מ"ב וביש"ש פא"ט גבי הא דמנו נטולה וחסורה בשתים דלמד הרמב"ם מזה דכל שאמרו שנטרף בניטל אין נטרף בחסר. והוא חולק עליו וכתב דלכך מנוהו בשתים ללמדך שאחד ניטל ביד וא' חסר מן התולדה טריפה שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק ולומר דדוקא שחסרה מתולדתה אבל היה לה וניטל כשרה או להיפך ע"כ. והרי התוס' בקידושין (דף נז) כתבו דחסר הכבד טריפה כדעת הרשב"א וע"כ ס"ל ג"כ דלא מנו נטולה וחסורה בשתים אלא כדי שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק. וא"כ ה"נ י"ל חסרה הריאה חסרון בריעותות באיזה ריעותא שבה ונקובת הריאה בשתים שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק ולומר דדוקא ניקבה טריפה אבל נולד בה חסרון מאיזה ריעותא כשרה או להיפך. אלא ע"כ מדכתבו התוס' דלרבנן ליכא אלא י"ז טריפות ש"מ דס"ל דכל הריעותות שבריאה סופן לנקוב ולכן א"א לחשבן ולנקובה בשתים. דאלו בלא"ה שפיר הוה אפשר למנותן בשתים:

והשתא גם דברי הב"י א"ש דנהי דהרמב"ם לא ס"ל סברת הרשב"א גבי נטולה וחסורה לומר דמנאן בשתים משום שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק. היינו משום דלא מסתבר לי' שיהא מקום לבע"ד לחלוק ולומר דדוקא חסר מתולדה טריפה ולא ניטל וא"כ בחסר לחוד הוי סגי וניטל למה לי. אבל בטריפות דחסרון על הריאה מבחוץ דמטריף הרמב"ם דאיכא באמת מכשירים שפיר י"ל דמנאה ולנקובה בשתים כדי שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק. וכן למ"ד חסרון מבפנים שמי' חסרון שפיר יש לחשבו ולנקובה בשתים דהא ודאי יש מקום לבע"ד לחלוק. שהרי באמת חולקים עליו. ושפיר ס"ל דיש לחשבו ולנקובה בשתים. דכל שאינו כ"ש לכל הדעות יש לחשבו בשתים. ולא דמי לניטל כל הלב והריאה והדקין שאין עולה על הדעת כלל להכשיר. וא"כ מה שחשב הלבושי שרד לדחות דברי התב"ש אדרבה יש ראיה לדבריו שהן מוכרחין. (אלא דאכתי צ"ע לדברי הרמב"ם שמנאן בב' משמע שאין סופו לנקוב):

ועוד י"ל מטעם אחר יש לחשוב ריעותות הריאה שהן בכלל חסרה מבחוץ בשתים עם נקובה אף אם נאמר דהוי כ"ש מניקבה מ"מ איצטריך למיתני משום דנ"מ לענין סתומה דנקב מתכשר בסתימת דופן במיצר החזה ואלו חסרון לא מתכשר בסתימה כמ"ש הפמ"ג בפתיחה להלכות בדיקה. וכ"כ בס' חוות דעת סי' ל"ו ע"ש. וכיון שדינו חלוק מניקבה שפיר יש לחשבו בשתים. ולפ"ז נסתלקה קושיית הלבושי שרד מהתוס' והב"י והתב"ש:

גם מ"ש הלבושי שרד לדחות ראיית התב"ש מדברי הטוש"ע שהתחילו ריאה שניקבה טריפה ושבקוה ומפרשי לח"ו וחליף. וכתב דמש"ה התחילו לכתוב ריאה שניקבה טריפה שהוא הקדמה לכל דיני ח"ו וחלוף אבל לא שמענו דכל הריעותות סופן לנקוב. הנה דוחה דברי התב"ש בקש וכאלו לא ידע שו"ר. דהא אין הוכחתו של התב"ש הוא משום שהתחילו בדיני נקובה אלא משום דהתחילו ושבקוהו ומפרשי לדיני ח"ו באמצע ואח"כ חזרו וגמרו לדיני נקובה. ומזה ודאי יש לשמוע דכולן משום דסופן לנקוב הוא. דאי משום שניקב הוא התחלה לכל הדינים. ה"ל להתחיל ולגמור כל דיני נקובה תחילה. ולמה הכניסו דיני ח"ו באמצע דיני נקובה. אלא ש"מ כמ"ש התב"ש:

תו כתב הלבושי שרד בסק"ז לדחות דברי התב"ש ממ"ש הט"ז סי' מ"ג והצ"צ דאף נקב גמור כל שנברא כך לית בי' לתא דנקב כלל. וא"כ כ"ש חסר מתחלת בריאה שלא כצורת נקב כלל כגון חסר ויתיר אונא דלא הוי בכלל נקב. וכ"כ בס"ק י' ומה שחשבו לכ"ש אדרבה י"ל דבשלמא נקב שמתחלת בריאה כשר כיון דלא מפקע זיקא אבל חסר ויתיר אונא י"ל דטריפה משום דסופו לנקוב ויפקע זיקא:

גם מ"ש בס"ק י"א לדחות דברי התב"ש ממ"ש תוס' ריש א"ט דמשמע דלמ"ד חסרון מבפנים שמי' חסרון הוא משלים לח"י טריפות. ולדברי התב"ש שכל טריפות הריאה מטעם שסופו לנקוב. גם חסרון מבפנים סופה לנקוב ואיך ישלים המנין אלא ע"כ שאינו בתורת נקב. וא"כ ה"ה שאר ריעותות שבריאה מבחוץ כגון חסר אונא אינו בתורת נקב. ואינו ראי' כלל מחסרון מבפנים לשאר ריעותות שע"ג הריאה. דש"ה שהוא בתוך בשר הריאה ואין בו חשש לשמא ינקובו הקרומים שכ"כ הרשב"א בחידושיו דריאה שנשפכה כקיתון לית בה חשש נקב דמבפנים הוא שנימוק בשרה. ומשום נקב ליכא דעורה לא לקה כלל. ואע"פ שכתב זה למ"ד לא שמי' חסרון. מ"מ למ"ד שמי' חסרון נמי י"ל כן דלא מטריף רק משום חסרון הבשר שמבפנים דס"ל דשמי' חסרון ולא הדר בריא. אבל מודה שאין בו משום חשש נקב כלל מטעמא דאמרן. משא"כ שאר ריעותא שבחוץ ע"ג הריאה יש לחוש דסופן לנקוב אותה. וכ"מ בס' חוות דעת. הרי נתבאר שאין בדחיית וראיית הלבושי שרד ממש. ואין לנו אלא דברי האחרונים המפורסמים דכולן מטעם נקבה ומעידין על שם א' ומצטרפין לב' ריעותות:

סימן לח

(סימן ל"ח סעיף א') **ריאה שנמצא בה כל שהוא שחור כדיו טריפה**. בט"ז הביא הג"ה א' שכתב קבלה על מראה שחור שאינה לקותא עד שיכנוס תוך ב' הקרומים והבשר. והט"ז

פסק דאף שהמראה לא נכנסה בתוך הקרום רק עומדת מלמעלה נמי טריפה. והפר"ח מסיק דעכ"פ בעינן שיכנוס המראה לתוך ב' הקרומים. והנה לכאורה יש להקשות על הפר"ח מהא דאיתא בש"ס פא"ט (דף מ"ו) אמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשירה כולה טריפה ואסיקנא אלא לא שנא. ופסק הג"ה סעיף ד' כהרא"ש ור' אפרים דלא שנא וטריפה. וכ"פ התוס' בשם ר"ח וש"פ. ולדעת הפר"ח קשה האיך סברא להטריף במראה אדומה הלא אין ניכרת הלקותא רק בעור החיצון דעור הפנימי בלא"ה אדום. כדאיתא בש"ס ופוסקים וכמ"ש ס"ס ל"ו וכדאמרי' בושט סי' ל"ג ס"ה דאם שניהם אדומים אין כאן לקותא רק בעור א' וכמ"ש הרא"ש ריש פא"ט. ומש"ה יש פוסקים שם להקל. אך לאחר העיון היטב בש"ס ורש"י שם מוכח להדיא דלמ"ד דטריפה בהאדימה הוא משום דזה בא מחמת צרירת דם של הריאה ע"י מכה וחשיב לעור הריאה עור גמור שא"א להאדים העור מבחוץ בלא נקיבת עור הריאה מצד פנים וסופו לינקוב כולו ולצאת. אם כן מתחיל הלקותא מבפנים ושולט בב' הקרומים ואתי שפיר. וטעם הג"ה זו שמביא הט"ז נלענ"ד משום דיש להבין הא דאמרי' בש"ס דשחור אדום הוא אלא שלקה. וקשה הא שיטת רוב הפוסקים והש"ע והג"ה מכללם דאדומה בלא מכה בדופן כשירה דלאו מחמת מכה היא אדומה. וא"כ היאך אפשר שיעשה מאדום כזה שחור כיון שאדום הדרא בריא וכשנעשה שחור הוא נלקה. וצ"ל דהכי קים להו דשחור בא מחמת אדום שלקה מקודם דהיינו שנצרר הדם שבתוך בשר הריאה ונקב עורה מבפנים ואדום זה לא הדרא בריא ונלקה ונהפך לשחור. והכי איתא בנדה (דף י"ט) דדם מכה כשנעקר משחור. וא"כ אם כך היה הוה צריך להיות שחור בב' הקרומים והבשר ששם נצרר הדם ונהפך לשחור. וכיון שלא נמצא שחור רק למעלה בידוע שאינו בא מכח אדום שלקה ונצרר הדם וניקב העור מבפנים. אלא בא מחמת צרירת דם או כה"ג בריאה מבחוץ וכשירה. זהו הנ"ל להליץ בעד הג"ה זו:

(ש"ע סעיף ג') **יש מי שאומר שאין מראות הללו פוסלות אלא כשהשנוי הוא בעור מחמתו ולא מחמת המוגלא או דם נצרר כשירה.** הנה המחבר שכתב זה בשם יש מי שאומר אזיל לטעמיה שכתב בב"י בסוף הסי' וז"ל ואע"פ שהר"ן כתב דברים אלו בשם הרא"ה ולא חלק עליהם לא ראיתי לאחד מהפוסקים שחילק בכך עכ"ל. אבל יש לתמוה עליו שהוא עצמו כתב בר"ס זה בשם הרמב"ם. כל אלו המראות אינן פוסלות כו' וממרס בה בידו כו' והוא מ"ש הש"ע סעיף ב'. וכתב הב"י על זה דמש"ה דממרס דשמא שום ליחה היא על הריאה שמשנה מראיתה וכי מרס בידו עליה תעבור ותשאר הריאה בגווני הטבעי עכ"ל. הרי שגם הרמב"ם ס"ל הכי. ועוד דמאי שנא מאטום שאם נמצא בו ליחה

מותרת דבחיי הבהמה אפשר שהיתה הליחה יוצאת ע"י כיחה וניעה כמ"ש סי' ל"ו ובש"ך שם ס"ק כ"ו. וכה"ג איתא בהלכות גדולות והרשב"א בתה"א (דף ל"ו) והטור והג"ה סי' מ' גבי מחט בלב. ע"ש ס"ג בהג"ה. והכי מוכח לפענ"ד בש"ס ורש"י ורא"ש ורשב"א בתה"א וש"פ גבי ריאה שהאדימה דכשירה כמ"ש סעיף ד'. ואף דהאדימה לא הוי לקותא דהאדום בא מחמת צרירת דם שלה. רק אי לא אינקיב העור מבפנים ש"מ דאם בא השנוי מראה מכח מוגלא או דם נצרר כשר וזה ברור. ועי' רש"ל פא"ט סי' כ"ג: ועיין בשו"ת נודע ביהודה סי' י' דמסיק דיש להתיר כל המראות שאינן מוזכרים בגמ' וכל מראות המותרות בהפס"מ לא חשבינן ריעותא לגבי תרתי לריעותא. רק בהאדימה יש להחמיר:

סימן לט

(סימן ל"ט סעיף ב' בהגה"ה) **ויש מחמירין אם נאבדה הריאה כו'**. יש לשאול אי היתה תקנת חז"ל להצריך בדיקה גם לענין החלב שיש לו כבר ממנה כיון שאם נמצא סירכא אסור החלב שנחלב תוך ג' ימים למפרע כמ"ש סי' פ"א ס"ב בהג"ה. אי הצריכוה לבדוק הריאה בשביל זה. והאיך דינו אם נאבדה בלא בדיקה אי אסור החלב או לאו.

תשובה. נלענ"ד דהיינו דאיבעי' לן בש"ס פ"ק דחולין (דף י"ז) איברי בשר נחירה שהכניסו ישראל לארץ מהו. דמי אמרינן מהשתא אסר להו לינחור אבל מה שיש בידם ממה שנחרו כבר כשהיו במדבר שהיה בהיתר שרי או דילמא ל"ש. ועפרש"י והרא"ש שם שיש נפקותא בזה. ולענ"ד דיש נפקותא בזה לענין תקנת חכמים כגון זה שתקנו דאסור לאכול הבשר בלא בדיקת הריאה אי על הבשר לבדה היתה אבל אם יש בידו חלב שנחלב כבר בהיתר שרי לאכול או גם על מה שיש בידו כבר שהיה בהיתר ג"כ חלה על זה התקנה. וכיון דלא נפשטה בעיין נקטינן דספיקא דאורייתא לחומרא ודרבנן לקולא. וכן מצאתי להדיא ביו"ד הל' נדרים סי' רי"ח ס"ב בהגה"ה ובט"ז וש"ך ע"ש. וקיי"ל בדיקת ריאה דרבנן וספיקא לקולא וכמ"ש הרשב"א בתשובה ומביאו הג"ה סי' זה סעיף י"ז. ואין להקשות אמאי לא פשיט הש"ס ספק זה מהא דתניא בת"כ ר"פ תזריע ומביאו הילקוט שם על פסוק אשה כי תזריע וילדה פרט לשילדה לפני הדיבור. ומביאו תוס' בנזיר (דף נ"ד ע"א) ובנדה (דף ע' ע"ב) ע"ש. יש לומר דהתם בלידה תלה רחמנא והרי כבר עברה בהיתר קודם הדיבור אבל לענין נחירה הכי קא מיבעי ליה אי תלוי בנחירה והיא בהיתר היתה. או דילמא בתר שעת אכילה תלוי והרי היא אסורה ודוק היטב. אך קשה לי דתפשוט לי' מברייתא דת"כ ומייתי לה בהוריות (דף י') אדם כי יהיה

בעור בשרו לנגע כי יהיה מן הדיבור ואילך ופרש"י דאותן נגעים שאירעו לפני הדיבור אין מטמאין לאחר הדבור. והכי תניא בת"כ פ' מצורע גבי זב איש איש כי יהיה זב מן הדבור ואילך. ומדאיצטריך קרא גבי נגעים וזב לטהר מה שהיה קודם הדבור ש"מ דבעלמא דליכא קרא נאסרו גם מה שהיה מקודם. וי"ל ע"פ מ"ש בשו"ת נו"ב מ"ת חי"ד סי' ס"ד דלא מיבעי לי' רק באיברי בשר נחירה דבשעה שנצטוו לא נאסרו בהם מיד רק לאחר זמן משא"כ בדבר שנאסר מיד ודאי נאסר גם מה שהיה בידם מכבר ולכך לא מבע"ל בכל איסורים שנאסרו בשעת מתן תורה אם נאסרו במה שהיה בידם מקודם עכ"ד. ולפ"ז א"ש דלא הוי מצי למיפשט מההיא דנגעים וזב לאיברי בשר נחירה שיאסרו דש"ה שהיה הצווי שיטמאו מיד משא"כ בציווי זה דאיברי בשר נחירה:

ומיהו לענין השאלה לכאורה יש לה"ר לאיסור ממתני' דרפי"א דנגעים דתנן הלוקח בגדים מן העובד כוכבים יראו בתחלה. ופי' הר"ש דהאי בגד הוי חזי לנגעים. ובתשובת הב"ח סי' ק"ל מביאו האחרונים ס"ק ה' כתב לענין להאביד הריאה בידים דאסור משום החלב שיש לו כבר. ולפענ"ד דלענין נאבדה הריאה בלא בדיקה אפילו למאן דמחמיר לאסור הבשר אבל לענין החלב אין להחמיר:

(ש"ע סעיף ט"ו) **טבח שהכניס ידו ואמר טרפה ואח"כ נתברר שלא נפתח הטרפש מכשירין אותה**. זה מיירי שאומר בפירוש שבריאה מצא טריפות (כמ"ש הט"ז). אבל כשאומר סתם טריפה יש לומר שמצא פגימה על הסכין לאחר שחיטה מה שאין השני יודע. דכן המנהג אצל השוחטים דכשמוצא פגימה על הסכין תולה הטריפות בבדיקה. ומש"ה ראיתי כתוב שאין נכון שיבדוק אחר אלא השוחט הוא יבדוק:

(שם סעיף ט"ז) **אמר הבודק שלא כסדרן היתה ואחר מכחישו כו' מעמידין הבהמה בחזקת היתר**. וצ"ל דמיירי שנאבדה הריאה וא"א לברר אבל אם היה אפשר לברר חיישינן לדברי האוסר וצריך לברר. וכמ"ש התוס' פרק האומר (דף ס"ה ע"ב) ד"ה נטמאו (ובדף ס"ו) ד"ה שלח. וכ"פ הג"ה סי' קכ"ז ס"ג. וכן הדין בענין בועא בשיפולי שכתב הג"ה לעיל סי' ל"ז ס"ד. ועיין במ"י כלל כ' ס"ק י"ט. ועי' ש"ך סי' פ"ג ס"ק י"א דהיכא די"ל דמהיכי תיתי יש כאן אי' כלל א"צ לברור ומיהו ע"א גרע. והריטב"א בעירובין (דף נ"ט) כתב דאף בדרבנן היכא דאפשר למיקם עלה דמילתא לא אזלינן בהפיקו לקולא אא"כ איכא טירח' רבה דיינינן כמו דליכא למיקם עלה. ויש לי להביא ראיה דבסד"ר בספיקא דדינא א"צ לברר דהא דקיי"ל דבדרבנן עבדינן עובדא ואח"כ מותבינן תיובתא. והיכא דאיכא ס"ס א"צ לברורי וכן ברוב סמכינן רק בחזקה לא סמכינן וכ"כ בפסקי מהרא"י ובשעה"מ הל' מקואות. ובזה י"ל מה שהקשה על הרמב"ם פי"ב מהל' בכורים ע"ש.

וכתב בשעה"מ דהיה ספק א' בדרבנן. ומיהו כתב בס' ב"א דאם עומד להתברר ממילא כגון בהמה שצולעת אסור לאכול חלבה אף היכא דאיכא ס"ס שמא לא נשמט ואת"ל נשמט שמא לא איעכל ניבי'. מיהו בשו"ת ג"ש כ' להתיר. וכן בשו"ת טור האבן מתיר אף בודאי שף וא"י אי איעכל ניבי' דהוי ספק שקול והוה לה חזקה גופה להיתר שהרי לא נולדה בספק זה וגם בס' ב"א בעצמו חזר בו לקמן. ומיהו מ"ש הב"א ראיה מדברי הרא"ש פ"ב דע"ז אישתמיטתיה דכבר דחה זה בס' מ"י. גם בשעה"מ מסיק דלעולם א"צ לברר. ועי' בנו"ב שמחלק בענין ס"ס שהיה לו חזקת איסור אם החזקה היה מעולם כגון חזקת דבהמה בחייה שמעולם לא היה לה חזקת היתר צריך לברור. אבל איסור שהיה לו חזקת היתר מהני ס"ס להוציא מחזקת איסור ולהעמידה בחזקת היתר דמעיקרא וא"צ לברורי כגון חזקת א"א וכהג"מ גבי ג' ספיקות. וק"ל על הנו"ב דא"כ מאי מקשה הגמ' בפסחים (דף ט') מבדיקת חמץ על חבר שמת כו' וצ"ל דבדרבנן שאני:

(שם סעיף י"ז) **כיון שבאו שניהם בבת אחת לב"ד אין כאן עדות**. עיין ש"ך ועי' מ"ש בכרו"פ שהריטב"א שהביא הש"ך סי' קכ"ז חולק בזה דדוקא בדבר שבערוה שאין אחד נאמן הראשון כשניים ולא באיסורים דכל עד אחד נאמן. וכ"מ בש"ך ח"מ סי' פ"ז ס"ק ט"ו דלא הוי עד בתרא כחד לגבי תרי רק היכא דקמא מהימן ולא בתרא משא"כ היכא דעד בתרא מהימן כעד קמא כגון בממון. ואם כן ה"נ באיסור דעד אחד מהימן אין נאמן הראשון כשניים:

(ש"ע בהגה"ה) **מיהו אם טבחים עובדי כוכבים רגילין לעשות כך יש לחוש אפילו בדיעבד**. נראה דאם לא נמצא שום דלדול סירכא לא גרע ממ"ש הרמב"ם והעתיקו הש"ע לעיל סעיף ג'. בא עובד כוכבים או ישראל והוציא הריאה קודם שתבדוק והרי היא קיימת נופחין אותה. ולדעת האחרונים שמכשירים שם בלי הפס"מ ה"נ מכשירין כאן. ומיהו כשהניחה במזיד דה"ל כמבטל אי' במזיד כנראה מדברי הש"ך אסור לכ"ע. ודלא כהפמ"ג שכתב דלאחרים שרי כמו בכל מבטל אי' במזיד. וכ"כ בס' חגורת שמואל והביאו בס' ל"ש. וליתא דהא כתב הריב"ש בתשובה סי' תצ"ח גבי מבטל בדיקת הריאה דה"ל כאלו נתבטל בשביל כל הקהל למי שירצה לקנות ואע"פ שלא נעשה בשביל אדם מיוחד אלא על הסתם בשביל מי שירצה לקנות והרי הוא כמו שנעשה בשבילם ביחוד. וה"ר מהא דספ"ב דעירובין גבי תחומין דאם בא למכור גם בשביל ישראלים ה"ה כבא להם ביחוד. ושוב ראיתי שכ"כ גם התב"ש סי' ט"ז וה"ר לזה מגמ' דבכורות וגם הוא לא ראה שכבר הקדימו הריב"ש בזה. וכ"ז נעלם מהאחרונים כאן:

ובדין סירסא טרפש לכרס ואירע שלא בדק דעת הנ"ב סי' ט"ו לאסור בהפס"מ. אבל

אם בדק ומצא מחט מונח ולא נתחב מתיר וכן בכל מחט הנמצא בפנים ויש קורט דם בחוץ. ובמהדורא תניינא חי"ד סי' ט"ז אוסר אף שאשה אומרת שברי לה שלא היה מחט ומשום דכ"מ דלא רמיא שלא היתה יודעת עדיין מהסירכא ולא מהדין וע"ש:

סימן מא

(סימן מ"א סעיף א') **ניטל הכבד טריפה אא"כ נשתייר כזית כו'**. דע מימרא דר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בפא"ט (דף מ"ג) וכן משמעות הסוגיא (דף מ"ו) וכמ"ש התוס' שם. אבל במשנה דא"ט נקט הכי ניטלה הכבד ולא נשתייר ממנה כלום. משמע הא נשתייר כלום כשירה ולא בעינן כזית. ובגמ' שם מקשה אהדדי דבמשנה דאלו כשירות (דף נ"ד) נקט ניטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית ומשני הא ר"ש הא ר' חייא ובש"ס שם מקשה אר' יוחנן שפסק דבעינן כזית והא אמר רבב"ח אמר ר"י הלכה כסתם משנה. ופרש"י דמאי אולמי' סתמא דסיפא מסתמא דרישא ומשני תרי תנאי אליבא דר"י. מכל הלין מוכח דגרסי' במשנה דאלו כשירות כזית. והרי"ף והר"ן גרסי במתניתין דאלו כשירות כל שהוא. ותמה עליהם מהר"ם מטיקטין בגליון הרי"ף ע"ש. ואישתמיטתיה דברי הרשב"א בתה"א (דף ל"ט) שהקשה על גירסא הנ"ל וגרס במתני' דאלו כשירות כל שהוא ולא סתרי מתני' אהדדי. והש"ס מקשה מברייתא דתניא דבעינן כזית ומשני הא ר"ש כו' ומש"ה מקשה אר"י האיך פסק הברייתא ושבקי' למתני' והא אמר רבב"ח אמר ר"י הלכה כסתם משנה ומשני תרי תנאי אליבא דר"י וברור שזו היא גירסת הרי"ף והר"ן. ולענין דינא ודאי אין נפקותא בזה דודאי בעי כזית במקום מרה כו' כמ"ש הש"ע:

ודע דניטלה הכבד דטריפה הוא אפילו במינין שאין להם מרה בכבד ומקום שיורם שוה. ועיין אחרונים סי' מ"ב ס"ק י"ב. והכי מוכח להדיא בתוס' דקידושין (דף נ"ז) ד"ה שחטה כו' שכתבו גבי צפורי מצורע שנמצאת טריפה בבני מעיה כגון שניטלה הכבד ע"ש. צפורי מצורע היו צפור דרור כדאיתא בנגעים פי"ד ומביאו הט"ז סי' פ"ב. וצפור דרור אין מרה שלהם בכבד כמ"ש האחרונים סי' מ"ב ס"ק הנ"ל שהרי ניטלה הכבד אינה טריפה מטעם חסרה המרה שהרי אפשר להיות שניטל כל בשר הכבד ונשארה המרה דבוקה בגיד הכבד וכמ"ש התוס' ריש א"ט. ודלא כדמשמע מדברי הרשב"א בתה"א (דף מ"ג) ומביאו הב"י ס"ס זה דניטלה הכבד מטעם חסרה המרה אתינן עלה. והוא תימא דהאיך תלי תניא בדלא תניא דזהו משנה מפורשת דניטלה הכבד ולא נשתייר כלום דטריפה ואין מי שחולק בזה ואלו חסרה המרה דעת רוב הפוסקי' להכשיר כמבואר בב"י ובד"מ ובש"ך ר"ס מ"ב ודברי הרשב"א צ"ע. ולא משמע כן בשום פוסק שהרי אפילו במינין

שאין מרה שלהם בכבד טריפה אם ניטל הכבד שלהם וכמ"ש ועי' בתב"ש. ואם חסרה הכבד מתחלת ברייתה מבואר בב"י ס"ס זה ובש"ע סימן נ' ס"ג דלהרשב"א והר"ן טריפה ולהרמב"ם כשירה. מיהו הכרו"פ כתב דאף להרמב"ם י"ל דטריפה. ובתוס' דקידושין מבואר להדיא דטריפה שהרי כתבו דנמצאת טריפה בבני מעיה כגון שניטלה הכבד שודאי היה משנולד עכ"ל ע"ש. הרי שאם נברא חסרה הכבד טריפה. וכיון שדעת התוס' להחמיר אין להקל בזה דה"ל הרמב"ם יחיד לגבי התוס' והרשב"א והר"ן. ודלא כהג"ה סי' נ' ס"ג דפסק להקל בהפ"מ. וכ"נ דעת התב"ש והפר"ח להחמיר אפילו בהפ"מ ע"ש. ואישתמיטתיה דעת התוס' בזה ע"ש:

סימן מב

(סימן מ"ב סעיף ג') **אם חסרה המרה.** בש"י כתב דאם חסרה המרה י"ל בדקין והביאו הבל"י. ואם נאבדה המרה קודם טעימה מתיר בס' ב"א:

(שם סעיף ה') **יש מיני עופות שאין להם מרה.** הרא"ש ר"פ א"ט כתב יש מיני עופות שאין להם מרה ואין להטריפן מ"מ אין ללמוד כו' דכל מין בהמות א' הוא ואפילו זו גסה וזו דקה אבל עופות חלוקין במינן ואין ללמוד אלו מאלו עכ"ל ע"ש. וצ"ע שהוא נגד הש"ס דס"פ חטאת העוף (דף ע' ע"ב) ורש"י ותוס' שם להדיא איפכא דאווזין ותרנגולין מינא דעופות נינהו עם תורין ובני יונה. אבל עז לאו מינא דעגלה נינהו זו גסה וזו דקה. ובעופות לא שייך לומר מין גסה ודקה עיי"ש וצ"ע:

ועיין בשו"ת זכרון יוסף בעוף שלא נמצא לו מרה ולא ט"מ מחמיר לאסור הביצים דדיינינן לה דודאי טריפה שחיתה יב"ח או ילדה דאמרי' מעשה נסים הוא אא"כ שנתערבו הביצים באחרות בטילות ברוב כדין יבש ביבש:

סימן מג

(סימן מ"ג סעיף ב') **הטחול כו' נקב מפולש טריפה.** עי' בט"ז נשאלתי שנמצא באיזה גליל עגלים כו' והשבתי להיתר כו'. וכן במ"י כלל פ"ט כתב להתיר נקב נברא באיברים שאין להם חלל וכ"כ הצ"צ סי' ע"א. והנ"ב סי' י"ז מיקל בנקב נברא בטחול משום דהוא חידוש כמ"ש הב"י ואין לך בו אלא חידושו דוקא ניקב בקוץ או בחולי. ועכ"פ בהפס"מ יש לסמוך על הט"ז בנידון שלו אבל בשור הגדול משמע בכרו"פ שאין להקל. עוד כתב המ"י להתיר בהפס"מ חסרון מבפנים בטחול וכמ"ש הט"ז ס"ס זה והכרו"פ:

(ש"ע סעיף ה') **נמצאו שני טחולין**. בס' צ"צ סי' צ"ח הכשיר בב' טחולין וא' קטן וניקב בסומכיה כמו בורדא סי' ל"ה. וכ"מ דעת הש"ע בסי' ל"ה וסי' מ"ד. וקשה מהא דאיתא בחולין (דף נ"ה) אמר רב עוירא משמיה דרבא לא שנא אלא ניטל הטחול כשירה אבל ניקב טריפה. מתיב ר' יוסי בר אבין חותך מעובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה הא בהמה גופא שריא. והשתא מאי מותיב לרב עוירא דילמא איירי מתניתין שנמצא בהב' טחולין והיתר ניכר כגון שהוא קטן מהשני וחתך מן טחול היתר. ולדעת הצ"צ אין טריפות פוסל באבר היתר. וי"ל דע"כ לא איירי מתני' בכה"ג שחתך מן הטחול של יתר. דא"כ אמאי קתני דהחתיכה אסורה באכילה וטעמא משום שנאמר בבהמה אותה תאכלו ודרשי' אותה כשהיא שלימה ולא כשהיא חסרה. עיי"ש ברש"י. דז"א אלא כשחותך מאבר הצריך להיות בבהמה שלימה והוא מחסרה בחתיכה. אבל כשחותך מאבר שהוא יתר בה לא שייך לאסרה דהרי שלמה היא. וכה"ג כתבו התוס' לקמן שם (דף ס"ז) גבי דרנים שבבהמה דלא הוו אסירי משום דכתיב אותה שלימה ולא חסירה דלא נחסר בה דבר ע"כ. וא"כ ע"כ בדליכא אלא חד טחול אייריי:

(שם סעיף ו') **טחול העוף כו'**. לפיכך אין הנקב פוסל בו. עיין ט"ז שהקשה על הרמב"ם שפי' דהא דתני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף אטריפות שמנו חכמים במשנה קאי ולא אטריפות שאמרו האמוראים. וטריפות שבכוליא ושבטחול לא מנו אותו בבהמה במשנה. והקשה הט"ז דמצינו לשון זה בגמרא (דף נ"ד) דבי ר"פ מחו בכולייתא וקטלי אתו לקמי' דר' אבא א"ל וכי להוסיף על הטריפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים. וההיא ודאי לאו אמתניתין קאי אלא על כל מה שמנו גם האמוראים וא"כ מנ"ל לחלק ולפרש שם בענין אחר. ולי נראה דפירושו של הרמב"ם מוכרח הוא מהסוגיא דפא"ט (דף נז) גבי הא דאמר רב שמוטת ירך בעוף כשירה. ונדחקו התוס' שם דמשמע דדוקא בעוף מכשר ולא בבהמה ותקשי לי' ברייתא דתני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף ע"ש. ולפ"ד רבינו הוא מרווח דלוי לא קאי אלא על טריפות שמנו חכמים במשנה ושמוטת ירך לא מנו במשנה. ואח"כ ראיתי שכ"כ הרשב"א בתשו' סי' רצ"ד והת"ח כ"כ מעצמו. ועוד נראה דל"ד ההיא דתני לוי דהוי ברייתא שסידר מדברי התנאים שלפניו (עיין רש"י ספ"ג דביצה). וא"כ ע"כ שמנו חכמים במשנה ובריייתא דוקא קאמר. ולא דמי להך דאמר ר' אבא שמנו חכמים דהוא הוה אמורא משא"כ חכמים דתני בברייתא ע"כ אינן אלא תנאים שהוזכרו במשנה ובריייתא. ועוד מצינו בנדה (דף י"ח) דאף בלשון אמוראים קרו חכמים רק למשנה ובריייתא ולא לשמעתתא דאמוראי. וכ"כ בס' באר שבע ובתו"ח ס"פ ג"ה:

ובזה תתיישב גם קושיית הפר"ח על הרמב"ם מהא דקאמר בפא"ט (דף נ"ו) דמדמה ריאה דעוף לבהמה לענין טריפות אע"פ שאין דומין לענין חיתוך אונות וא"כ נדמה נמי טחול דעוף לבהמה לענין טריפות לחומרא. ולפמ"ש לק"מ דל"ד טריפות דטחול שלא הוזכר במשנה ובריייתא משא"כ טריפות דריאה שהוזכר כבר במשנה:

סימן מד

(סימן מ"ד בש"ע סעיף ב') **ואם נמצא בה דם דינה כמים**. כתב בת"ח כלל פ"ט דלאו דוקא דם בכוליא אלא דה"ה מים שיש בהם צבע דם לא מקרו עכורים אלא אי נשתנו מראה המים לצבע אחר. וכן הוריתי כמה פעמים הלכה למעשה:

(שם סעיף ה') **כוליא שהקטינה טריפה וכמה תקטן ותטרף בבהמה דקה עד כפול ופול בכלל**. הסכמת הש"ך בס' הארוך שלו דבהפסד מרובה ובכה"ג מי שבקי לשער בין כפול בכלל או לא בכלל יוכל להכשיר כפול וכדעת בה"ג והתוס' שכתבו דל"א ש"ח להחמיר אלא במשנה או בריייתא. ומיהו קשה שהרי גם במימרא דאמורא מבעיא לן בפא"ט ולא איפשטא. וכה"ג הקשה המעדני מלך פ"ב דברכות ושם כתבתי ליישב אבל כאן אין ליישב. אך מ"ש בס' א"צ להביא ראיה לאסור מהירושלמי דסוכה גבי הא דתני אתרוג עד כאגוז עצמו פסול ז"א דהתם בבריייתא היא וקיי"ל דשיעורא להחמיר משא"כ הכא דלאו בריייתא היא:

סימן מה

(סימן מ"ה סעיף א') **בהמה או עוף שניטל האם שהולד מונח בתוכה כשירה**. עי' בשו"ת אמונת שמואל סי' ח"י שהתיר עוף שנמצא בו (געשוואלענע אייער) והמעי שמונחים בו לא ניקב ולא נימוק. וכן נימוק הולד במעי בהמה כשרה:

סימן מו

(סימן מ"ו סעיף א') **נקבו הדקין טריפה כו' חלב טמא אינו סותם**. כתבו האחרונים דריש מעיא באמתא נהי דלא אכלינן ליה כמ"ש סי' ס"ד סעיף ט"ז מ"מ מיסתם מיהא סתים. וה"ה לפי' הגאונים שהוא סוף המעין כמ"ש סי' ס"ד. ולא נהירא דמבואר להדיא ברשב"א בתה"א (דף ל"ח) חלב טמא אינו סותם כגון ריש מעיא באמתא אינו סותם. ואין לנו להקל נגד הרשב"א בלי ראיה. ומ"ש האחרונים דה"ה סוף המעין לפי' הגאונים. תמהני טובא דאפילו לו יהי כן שהוא חלב טהור אפ"ה אינו סותם כיון שהוא עשוי ככובע

כדאי' בש"ס ופוסקים והטוש"ע סעיף זה שחלב שעל הכרכשתא אע"פ שהוא טהור אינו סותם. ות"ל שבא לידי ס' משנה למלך על הרמב"ם פי"ג מהלכות שגגות ומצאתי שם שהאריך הרבה בזה והקשה שם הכי והאריך לתרץ דלפי' הגאונים ריש מעיא הוא סוף המעיין שמחוברין לכרכשתא אבל לא הכרכשתא עצמה. ואינו נראה דלא משמע כן כלל ברשב"א ובב"י וש"ע וש"פ. שהרי כתבו נוטלין מן הכרכשתא מעט כו'. וכ"מ ברמב"ם פ"ז מהל' מ"א דין ט' שכ' וז"ל ויש מן הגאונים שאמרו שראש המעי שצריך לגררו הוא המעי שיצא בו הרעי שהוא סוף המעין:

ומה שהכריח להמשנה למלך לומר כן משום שהקשה לפי' הגאונים דריש מעיא הוא ראש הכרכשתא וא"כ למה ליה להש"ס ופוסקים לומר דחלב הכרכשתא אינו סותם מפני שהוא עשוי ככובע. הלא בלא"ה חלב טמא הוא. ומש"ה כתב דלדידהו ריש מעיא הוא סוף הדקין המחוברין לכרכשתא ולא הכרכשתא. ולא ירדתי לסוף דעתו שהוא עצמו סותר מ"ש בתחלת דבריו שם ליישב זה ע"פ מ"ש הג"ה סי' ס"ד סעיף ט"ז דריש מעיא אינו אסור רק הקרום שעליה ולא החלב שתחת הקרום הדבוק למעיא. וא"כ לק"מ אפילו אם נאמר שהוא הכרכשתא וכדמוכח מהפוסקים כמ"ש. ובלא"ה נמי לק"מ דהא משום חלב טמא לא ה"ל לומר דאינו סותם אלא ראש המעיא אבל משום שעשוי ככובע כולו אינו סותם. וכ"מ בכרו"פ. גם מאי דמספקא לי' להמשנה למלך שם בדעת הרשב"א אישתמיטתי' דברי הרשב"א בתה"א שהבאתי:

שוב בא לידי ס' שו"ת שב יעקב ומצאתי שם סימן כ"ו שכתב ממש כמ"ש דריש מעיא בין להמפרשים שהוא תחלת יציאתם מהקיבה ובין לפי' הגאונים שהוא הכרכשתא אינו סותם. ואין הטעם שוה דבתחלת יציאה מהקיבה הטעם משום חלב טמא דאפילו החלב שתחת הקרום אסור. עיי"ש שהאריך להשיג על הג"ה סי' ס"ד. ובסוף המעיא שהוא הכרכשתא הטעם משום שעשוי ככובע. אפי' שהוא חלב טהור מה שתחת הקרום. והוא ממש כמ"ש בס"ד.

עיין בנ"ב מ"ת סימן כ"א ע"ד הנקב הנמצא במעיא סמוך לקיבה והוא הולך בשפוע והוא בא מסמפוני הכבד ונמצא כן בכמה בהמות והטבחים אומרים שרוב בהמות כך. והשיב שהמקרה לא יתמיד וכיון שנמצא בצורה אחת פשיטא שהוא וריד הכבד ההולך למעיים ואף שהרשב"א בתשובה הטריפן ולא האמין לטבחים בימיו לא נודע עדיין מהוריד אבל דורות שאחריו עמדו עליו כדאי' בכלבו וכ"כ הרופאים. וגם אין לחוש שניתק הוריד בחיי הבהמה אלא תלינן שניתק בידא טבחא:

שאלה ותשובה בהלכות טריפות סימן מ"ו

עובדא בא לידי שהביאו לפני מן הדקין כאורך אמה מן הקיבה ובאמצע היה מחובר ע"י וריד רחב אל הכבד וחתכו את הוריד סמוך למעי' ונמצא שהיה חלל הוריד מפולש עד תוך המעי והיה ניכר כמין נקב באלכסון מחלל הוריד עד תוך המעי' וניכר שהיה נברא כך מתחילת הבריאה והעידו לפני כמה וכמה אנשים שיודעים בבירור שכך הוא דרך של כל הבהמות שהדקין אחר יציאתן מהקיבה איזה שיעור הם מחוברים אל הכבד ע"י וריד ואינו נפרד עד שחותכים אותו וכשחותכים אותו נמצא שהוא חלול ונקוב באלכסון מע"ל. וכן ראיתי בעיני ששחטו אח"כ כמה בהמות ונמצא כך:

הנה כפי הנראה הוא ממש נידון דהכל בו הובא בב"י סי' מ"ז שהיה מעשה בעיר בדר"ש שנמצא יתר במעי היוצא מן הקיבה לאחר שנמשך זרת או זרתי' והתירוהו ואמרו שכל הבהמות יש שם וריד א' מחובר בכבד ראשו א' והוא מחובר בדקין לאחר שנמשך מן הקיבה זרת או זרתות והוא חלול ונכנס לתוך המעי' כו'. אלא שלא נזכר שם אם הוריד נכנס מפולש עד לחלל המעי' או לאו. אבל מ"מ יש ללמוד כן מלשונו שכתב שנכנס לתוך המעי משמע לחלל ממש. ועוד אי איתא שאין הוריד מפולש לחלל המעי רק שהוא מחובר למעי מבחוץ. מילתא דפשיטא היא שאין לו דין מעי יתר אף אם לא היה כך בכל הבהמות. שהרי לא נקרא מעי יתר אא"כ משמש כניסה ויציאה של ריעי כמעי. דאל"כ אינו מעי אלא דילדול בעלמא כמ"ש בס' תב"ש סי' מ"ז. אלא מדלא התירוה רק משום שכל הבהמות כך ש"מ שהוא נכנס לחלל המעי ממש מעבר לעבר. והא שכתב שם הכל בו בלשונו שפעמים שנשאר כל הוריד בכבד כשחותכים הכבד מן הגוף ונמצא המעי היוצא מן הקיבה חלק שלא ניכר בו כלל אלא נשאר כאלו לא היה מחובר שם כלל. היינו שלא ניכר בו כלל שהיה מחובר שם כלל הוריד. אבל מ"מ אפשר שהנקב ניכר בו לעולם. א"נ אפשר דקושטא דבאותה בהמה שאירע המקרה לפעמים שנשאר כל הוריד בכבד ונמצא המעי חלק. הוא בלי נקב אבל ודאי דברוב פעמים שנשאר הוריד מחובר אל המעי כמו שמבואר מדברי הכל בו שם בפנים. הוא מפולש לתוך חלל המעי. דאל"כ לא היה עולה על הדעת להטריף משום יתר מעי' כמ"ש וכ"מ בפר"ח דכשהוא מסתבך במעי הוא חלול למעי רק שאין בו רעי. וא"כ ש"מ דאם נמצא הוריד שמחובר למעי מפולש לחלל המעי לית לן בה. ואין בזה משום ניקב המעי. דנהי דבאבר שיש לו חלל אף שנברא נקוב טריפה. היינו היכא שאין דרך רוב הבהמות בכך. ובהכי איירי הרשב"א שכתב בתשו' הביאו הב"י בסי' מ"ו שנשאל על נקב שנמצא בדקין סמוך לקיבה והולך בשיפוע כו'. ונראה מענייננו שנברא כן. ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב בהמות.

והשיב שהיא טריפה ואין חוששין לאותן אנשים שאמרו שכן דרכן של רוב בהמות שאין בדבריהם ממש ע"כ. והנה לא מבעיא לפמ"ש הצ"צ בתשו' הובא בתב"ש סי' ל' דטעמו של הרשב"א שהכחיש האנשים הוא דלא תלינן שנעשה מנגיחות הבהמה. וא"כ ודאי דבנידון דידן שהנקב מפולש לחלל הוריד והוא מחובר בכבד נראה שנברא כך ולא נעשה מנגיחה. אלא אפי' לפמ"ש התב"ש דטעמו של הרשב"א שהכחיש האנשים שכתב וז"ל אנו לא ראינו להבהמות כן כלל וכ"ש לרובן עכ"ל. וא"כ נידן דידן שראינו ושמענו שענין הוריד ונקבו הוא כמעט בכל הבהמות שלנו ועכ"פ ברובן האיך אפשר להטריף משום ניקבו הדקין הא אין רוב הבהמות טריפות דהא איפכא קיי"ל דרוב בהמות כשרות הן. וע"כ אין נקב זה בכלל נקבו הדקין. וכ"כ שם התב"ש לדעת הרשב"א דאלו בודאי היו רוב הבהמות כן מוכרחים אנו לומר שהן כשרים:

ומ"ש הי"ש על נידון דהכל בו דצריך דקדוק גדול בקבוץ טבחים ויודעים להבין הענין על בוריו אם הוא בדומה ממש לדבריהם ע"כ לא אמרה הרב אלא גבי יתר מעי אם דומה ממש ליתר מעי דהיינו אם יש בו רעי צריך דקדוק בזה אבל אם אינו דומה למעי רק לוריד כמו שהוא דרך כל הבהמות מעולם לא ראינו ולא שמענו שיהא צריך בזה דקדוק דא"כ יהא צריך לדקדק ולקבץ טבחים בכל הבהמות שלנו שנמצא בהם הוריד ולראות אם הוא דומה ממש להכל בו. ועוד דנראה דגם הי"ש לא אמרה אלא לכתחילה. וכ"מ לישנא דצריך כמ"ש הט"ז בי"ד סי' ע"ר. אבל אם כבר נחתכה או נאבדה וא"א לברר אם היה דומה ממש לנידון דהכל בו יש להתיר בהפס"מ עכ"פ. שהרי קיי"ל בסי' נ' דכל דבר שמצוי להתיר טפי מלאיסור אע"פ שודאי היה מחיים תלינן להתיר. וכן בסי' נ"ב ס"ו גבי נמצא שנוי בא' מהאברים ולא ידעינן שנפלה לאור תלינן השנוי בדבר אחר כגון בחולי כיון דנפילה לאור לא שכיח אמרי' דהשנוי הוא מהחולי. וה"נ כיון דנקב או יתר במעי לא שכיח והוריד הוא שכיח תלינן שהנקב או היתר שהיה במקום זה שמחובר המעי לכבד הוא מה ששכיח ברוב הבהמות. ועוד שכבר העיד הכל בו בעצמו שהוריד גופיה אינו לעולם בענין א'. דלפעמים נשאר כלו בכבד ומשמע דא"צ לחותכו מן המעי ופעמים נשאר ראשו במעי ופעמים נשאר שם באורך כרוחב ג' אצבעות או יותר. ופעמים שמקום חבורו במעי כרוחב אצבע או יותר ופעמים שהוא דק עד מאד ע"כ. וא"כ מסתמא גם הנקב משתנה דכל שהוריד גדול יותר גם הנקב רחב יותר וזה משתנה לפי גודל הבהמה ולפ"ז ודאי אינו שנוי מה שלפעמים הנקב נראה רחב יותר ולפעמים אינו כ"כ רחב:

ועוד דאפי' בס' שקול אי היה בו דבר המטריף מתולדה היה נראה להתיר אם חיתה י"ב חודש או ילדה ולד דכיון דרוב טריפות אינן חיות ואינן יולדות ובהמה זו חיתה

והולידה ש"מ שלא היתה טריפה כי נקב זה לא היה נקב המטריף אלא כמו שהוא דרך כל הבהמות. דאי איתא שהיה נקב המטריף א"כ נולדה כך ולא היתה חיתה ומולידה. ונהי דודאי טריפה אין מתירין מהא דחזינן שחיה ומולידה. היינו משום דרואין דע"כ היא ממיעוטא דחיות. אבל כשיש לתלות שאינה טריפה תלינן שפיר ולא גרע מספק טריפה דמתירין לאחר י"ב חודש. וכה"ג התיר שם התב"ש תרנגולים שיש חטוטרות בגולגלתן וא"י אי יש כשיעור חסרון המטריף דכיון דחי י"ב חודש איגלאי מילתא דלא הוה חסרון כשיעור:

(סעיף ה) **חלחולית כו'**. לפי שראיתי לרבינו הב"י שהשיג על הר"ן שלא כדת לכן הוכרחתי להעתיק הש"ס והפוסקים בס"ד. גרסינן בש"ס פא"ט (דף נ') אמר זעירי חלחולת שניקבה כשירה הואיל והירכיים מעמידין אותה. פרש"י ור"ן סותמות אותה שהרי אדוקה בהן. ואמרינן בש"ס עלה דזעירי וכמה א"ר אילעא אמר ר' יוחנן מקום הדבוק ברובו ושלא במקום הדבק במשהו ור"נ אמר מקום הדבק אפילו ניטל כולו כשר והוא שישתייר בו כדי תפיסה וכתב הר"ן וז"ל וכמה מקום בחלחולת מעמידין בו הירכיים לדון בו דין זה שלא תפסל בנקב מקום הדבק ברובו מקום שהיא דבוקה בירכיים לא מיתסר אא"כ ניקבה רובו ושלא במקום הדבק אסורה במשהו. והילכתא כרב נחמן דבמקום הדבק אפילו ניטל כולו כל שנשתייר בו כדי תפיסה כשר. הילכך ההיא דזעירי למעלה ממקום הדבק מתוקמא ובמשהו כשירה עד דאיכא רובא עכ"ל הר"ן. ופשוט הוא דמ"ש הילכך כו' ר"ל דזעירי איירי במקום הדבק למעלה שהרי כשהבהמה תלויה הוא קרוי מעלה ער"ס ל"ה. וסובר כר' יוחנן דבמשהו כשירה עד דאיכא רובא. שהרי ר' יוחנן בא לפרש דברי זעירי. ויותר נראה דהאי ממקום הדבק שכתב הר"ן הוא ט"ס וצ"ל במקום הדבק בבי"ת. ואפילו אי גרסינן ממקום הדבק ר"ל כמ"ש. וזה פשוט בעיני רק שראיתי להב"י שהניח דברי הר"ן בתימא מפני שהבין שמ"ש הר"ן הילכך ההיא דזעירי כו' ר"ל דזעירי איירי שלא במקום הדבק וקאי אמ"ש והילכתא כרב נחמן. ור"ל דר"נ פליג אר"י ג"כ בשלא במקום הדבק דלר"י במשהו אסורה ולר"נ במשהו כשירה עד דאיכא רובא. וזעירי איירי בשלא במקום הדבק וכר"נ. ומפני כך תמה עליו דמשמע דר"נ לא פליג אר"י בשלא במקום הדבק דלכ"ע במשהו אסורה. ולא דק דדברי הר"ן פשוטים וברורים כמ"ש. ותמה על עצמך דהאיך אפשר לומר דזעירי איירי שלא במקום הדבק הרי קאמר שהירכיים מעמידות אותה. ופרש"י ור"ן סותמות אותה שהרי אדוקה בהן. הרי דבמקום שהיא אדוקה בירכיים איירי. גם מ"ש הב"י ודוחק לומר שהר"ן מפרש דכי אמר ר"י דשלא במקום הדבק במשהו היינו לומר דכי אמר זעירי חלחולת שניקבה כשירה שלא

במקום הדבק קאמר והיא כשירה בכל נקב עד שיהא בו רוב עכ"ל הב"י תמהני דבהדיא לא כ"כ הר"ן. שהרי כתב על ר"י שלא במקום הדבק במשהו. פי' אסורה במשהו. סוף דבר דברי הב"י כאן צריכין נגר להולמן. וכל זה גרם לו על שר"ל שהר"ן מוקי לזעירי בשלא במקום הדבק וכבר הוכחתי דא"א לומר כן. וכן ברשב"א במשמרת הבית ורא"ה בס' בד"ה (דף ל"ז) מפרשים לזעירי במקום הדבק. אלא שהם מפרשים בע"א. ולפענ"ד שמ"ש בפי' הר"ן הוא הנכון שבכל הפירושים. וכן משמע מהר"ם מטיקטין בגליון הר"ן כדפרשתי עיי"ש ודו"ק. ועיין בב"ח ובס' ארוך מש"ך ובשו"ת מק"ב סימן י"א:

סימן מז

(סימן מ"ז סעיף א) **בהמה שנמצאו בה ב' מעיים כו'**. אם חזר ונתערב עם המעי ונעשה א' משני ראשיו ה"ז מותרת ואין כאן יתר ופשוט דאם ניקב אותו המעי יתר דה"ל נקיבת הדקין ר"ל אותן המעיין העיקרים ניקבו שהרי הן פתוחין למעי היתר וכיון שהוא ניקב הרי ניקבו הם. וכמ"ש הג"ה ס"ס זה. וה"ז דומה לעינוניתא דורדא או שאר אונא יתרת שאם ניקבה טריפה. וכמ"ש הרמב"ם פ"ח מה"ש דורדא שניקבה טריפה. והכי מוכח להדיא ברש"י ותוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן והט"ו סימן ל"ט ס"ו שכתבו דורדא לכל היכי דסריכא טריפה. וקשה מה בכך הא לפי דעתם חסרה הורדא כשירה. וקיי"ל סימן נ' כל מידי דאי נקיב טריפה ה"ה חסר דטריפה ואי כשרה בחסר גם בניקבה ה"ל לאכשורה. וכה"ג איתא בד"מ ר"ס מ"ה. ועוד כיון דיותרת היא אמאי טריפה יש בה. הרי פסק הש"ע סימן מ"ד דאם הקטינה הכוליא יתר כשר. וכ"כ הבאה"ט שם ובסימן מ"ג לענין טחול. וצ"ל דגבי ריאה ומעיים שאני דכיון דרוח הריאה נכנסת לורדא אם היא ניקבה הרי ניקבה הריאה וכן במעיין. זהו הנ"ל ברור. ושוב מצאתי שכן מוכח להדיא במרדכי פא"ט סימן תרל"ו ע"ש. וא"כ ע"כ לא מכשר הג"ה בסימן ל"ה אלא גבי הפוכה אם הקטנה היתרת נתהפכה אבל בניקבה אין להכשיר שם מטעם הנ"ל. ומיהו בשאר איברים יש להתיר טריפות ביתר כמ"ש הצ"צ גבי טחול עיין לעיל סימן מ"ג:

סימן מח

(סימן מ"ח סעיף ד') **אם נקדר הבשר הזה בעיגול או באורך אם היה יתד מכסלע ה"ז טריפה שאם ימתח קרע זה יעמוד על טפח**. נראה ללמוד מזה דבבהמה גדולה איירי ששיעורה בקרע טפח אבל בקטנה ששיעורה ברובה שהוא פחות מטפח. ה"ה בנקדרה משערין שאם ימתח הקרע יעמוד על רוב שלה והוא פחות מכסלע וק"ל. אכן ראיתי

להתב"ש שלא כ"כ. ועיין בפמ"ג ובס' ל"ש:

ודע דלפי פסק הרמב"ם והש"ע בסעיף הקודם דאם נקרע רוב עובי הבשר ה"ל כמפולש ה"ה גבי נקדרה. והכי מוכח להדיא ברשב"א בתה"א (דף מ"ג) ע"ש ודו"ק. וכ"כ הפמ"ג בפשיטות ותמה על הש"ך בס"ק ז'. אכן הש"ך אזל לשיטת בספרו הארוך שכתב לדעת הרמב"ם נמי נקדרה היינו מפולש דאי אינה מפולש אין זה ניקדרה ומשערינן בין באורך בין ברוחב בין בעיגול בכסלע ע"ש. ומה שהקשה הפמ"ג דבגמ' אמרו שאם תמתח תעמוד על טפח משמע דמשום טפח קאתינן עלה וא"כ אף באינה מפולש. ואין זה ראיה דהא אפ"ה קילא מדין טפח גבי בהמה קטנה כמ"ש התב"ש. אלמא דנקדרה בעיגול וליכא רוב באורך או ברוחב לחוד קיל. ומהאי טעמא קילא נמי באינה מפולש ולא מהני אלא במפולש כיון דליכא רוב בחד צד אלא בעיגול:

ונ"ל להביא ראיה לדעת הרמב"ם שבזה מתורץ קושיית תוס' רפא"ט (דף מ"ג) ד"ה הנך כו' דנקרע רוב החיצונה ובשר החופה נמי נחשוב כחד. וכ"מ בתב"ש. ומה שתמה על הב"י שהרי הרמב"ם ס"ל דניקב לחלל יש לו בדיקה כבר הקדימו הש"ך בס' הארוך:

(סעיף ח') **ואם עבד המחט מעבד לעבד ועודנו תחוב כו' בודקין אותו** אם לא נמצא קורט דם אחר שחיטה דחק ועבר וכשירה אם לא מלחו אבל אם מלחו טריפה אפילו ליכא ק"ד דאימור מלח העבירתו. נלענ"ד שזה נלמד מהא דאיתא בש"ס דע"ז (דף ל"ב) ורש"י וריי"ף והרא"ש ור"ן וש"פ גבי עורות לבובין דהיינו שיש קרע עגול כנגד הלב דאסורין בהנאה. ואמרינן בש"ס ופוסקים הנ"ל והוא שיש עליו קורט דם דאז ודאי מחיים נעשה אבל אי ליכא ק"ד אמרינן לאחר שחיטה נקרע. ואמרי' שם והוא שלא מלחו אבל מלחו אימור מלח העבירתו ואסורה אפי' ליכא ק"ד. וזהו ראיה ברורה למ"ש הש"ע. ודלא כהגהת אשר"י פ"א דמסופק בדין זה אי הדיחו או מלחו אי אמרינן נשחטה הותרה ע"ש. וליתא דלא אמרינן הכי אלא א"כ שיש לתלות שנעשה אחר השחיטה וכמ"ש הג"ה סימן נ'. ואין להקשות גבי עורות לבובין דאמר והוא שיש עליו ק"ד דאי ליכא ק"ד אמרינן אחר שחיטה נעשה. והא בפא"ט (דף נ"א) אמרי' דכל נקובי דעלמא היכא דליכא מידי למיסרך שאין נמצא שום דבר תחוב בנקב כגון מחט או קוץ לא בעי' ק"ד. דאפשר שנעשה מחיים ואפ"ה לא יהיה ק"ד דנתקנח בלחלוחית הבשר דאין לה במה למיסרך. דיש לומר דש"ה שנתקנח הדם בלחלוחית הבשר כמ"ש רש"י שם ע"ש משא"כ גבי עורות שאפשר לדם להסתרך בשערות העור. וכיון דליכא ק"ד ולא מלחו ודאי אחר שחיטה נעשה וק"ל. ומיהו הרמב"ם שהשמיט ההוא דע"ז בפ"ז מהלכות ע"ז ולא חילק בין שיש עליו קורט דם או שחין עליו ק"ד. נ"ל דהוא מטעם שהוקשה לו הקושיא הנ"ל וס"ל דנדחית ההיא

סוגיא מקמי סוגיא דחולין דקיי"ל דאי ליכא מידי למיסרך לא בעינן ק"ד. ומיושב תמיהות הלח"מ שם:

(סעיף י"א) **מחט שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ואינו ניכר לשום צד תולין להקל כו'**. וכתב הג"ה ויש מחמירין ויש לחוש לדבריהם אם לא בהפס"מ. ונ"ל פשוט דאם קופא לגו דהיינו לצד הקורקבן. וחודה לצד חלל כשירה שהרי בקופא א"א לינקוב אם הקופא כגרעין של תמרה. כמ"ש סימן מ"א ס"ו. וכ"מ ברא"ש פא"ט גבי מחט שנמצאת בעובי הירך ופסקו הט"ו סימן נ"א ס"ג דמשמע שם להדיא דאיירי שאינו ניכר לשום צד ואפ"ה אי קופא לצד חוץ כשר אלא דהוה אמינא לאסור בקופא לצד חלל וע"ז נתן טעם שדרכה להתחכך בכותל ואפילו קופא לצד חלל נכנסת ע"ש. אבל בקופא לצד חוץ בלא"ה כשירה:

סימן נ

(סימן נ' סעיף א' בהג"ה) **כ"מ שא"י לתלות שנעשה לאחר שחיטה אע"פ שיש לו בדיקה אם לא בדקוהו או שא"י לבדוק הרי הוא כספק טריפה ואוסרין אותה**. וכתב בשו"ת טור האבן סימן מ"א דאף הג"ה לא החמיר רק אם כבר נשחטה ונאבד האבר שא"א לבדוק אבל כשעדיין לא נשחטה מודה דאזלינן לקולא ומש"ה מתיר לשחוט ביו"ט עוף שנולד בו ריעותא. ומש"ה מתיר החלב מבהמה שצולעת ולא נודע אם איעכל ניביה. ובפרט בטריפות זה שבודאי לא נולדה עמו ויש לה חזקה דגופה גם התב"ש מיקל. ועוד ה"ר דאין מחזקינן מאיסור לאיסור בספק דמציאות מיבמות (דף קי"ט) דל"מ חזקה דאשת איש לחזקה דאיסור יבמה לשוק. וע"כ רק גבי זריקת גט מחמירין מטעם שכתבו התוספות בכתובות (דף כ"ב) שיש גט לפנינו משא"כ בס' שקול דטריפות אף שנולד ריעותא מחיים שהיתה בחזקת שאינה זבוחה הוי איסור אחר. וכ"ש דיש רוב כשרות ואין רוב אחר נגדו להוציאה ממנו. ואף בס' אם ניקב הושט דמ"מ נשחטה לפנינו. רק בס' שהה או דרס מחזקינן מחיים שהוא מחד איסור שא"ז וגם יש בו מאי' אבר מ"ה כבני מעיי' כשלא נשחטה כראוי דכמאן דמנחי בדיקולא הוו משנשחטה סימן א' ולא שרו אא"כ נשחטה שחיטה המתרת לישראל. ובסי' י"ז הסכים לדעת הצ"צ גבי מחט הנמצאת דתלינן דעתה נפלה וה"ה בנמצא שבור אם לא ניכר שנעשה מחיים אוקמי' אחזקה קמייתא והשתא הוא דאיתרע ודלא כהת"ש:

ועיין בס' לבושי שרד שכ' בפשיטות לאסור בנאבדה הבוקא בלא בדיקה וראיתו מדכתב המרדכי לאסור בלא נבדקה. ואין ראיה דהמרדכי לשיטתו דס"ל כהפוסקים שמביא

הש"ך דלא אמרינן נשחטה הותרה היכא דליכא למיתלי להיתר וכמ"ש בתב"ש סי' כ"ט. אבל למאי דמסיק הש"ך להתיר בהפס"מ ה"נ שרי:

(סעיף ב') **ור"ל שאמרנו בו אם נברא חסר טריפה כ"ש אם ניטל ביד**. וכל שאמרנו בו אם ניטל טריפה ה"ה לנברא חסר ויש מכשירין. הוא הרמב"ם. ונלענ"ד דאיירי בטריפות שמחמת עצמן נטרפה כגון ניטלה הכבד או גלודה דהוי בכלל נטולה כמ"ש רש"י ריש א"ט (דף מ"ג) ומביאו הש"ך סימן כ"ט. אבל בטריפה שאינה מחמת עצמן כגון ניטל לחי העליון שטריפה להרמב"ם כמ"ש סימן ל"ג ס"ב מטעם קרירת הריאה. וא"כ אין לחלק בזה בין ניטל ביד או נברא חסר דאם נברא הלחי חסר ה"ל חסירת הריאה דתנן במתניתין דא"ט או שחסרה כנ"ל ברור. ובזה מסולק השגת הרשב"א בתה"א (דף מ"ג) על הרמב"ם. ועמ"ש בס"ד סימן מ"א. ומ"ש התב"ש על הרמב"ם בס"ס כ"ט מגמ' דנדה (דף כ"ד) והניח בצ"ע גם הרב בכרו"פ הרגיש בזה ויישבו ע"ש. אכן מ"ש שיש ראי' להרמב"ם מהגמ' הנ"ל אד"מ שיש לחלק בין אדם לבהמה כמ"ש בחידושי לנדה ובחבורי להרמב"ם הל' איסורי ביאה. ועפ"ז יש לדחות ג"כ מ"ש ראיה מדברי התוס' דפא"ט (דף נ"ז) דס"ל כהרמב"ם:

סימן נא

(סימן נ"א סעיף א' בהג"ה) **ואם הוא ספק אם נעשה ע"י חולי או קוץ ומחט כשר**. מ"ש הכרו"פ דשני הספיקות הוא רק ספק א' אם נעשה נקב באברים הפנימים ומה לי אם היה מחט בקרב הבהמה או לא דמה לי אם אני אומר ספק שלא היה מחט ולא נקבו איברי' או שהיה מחט ולא נקבה ואין כאן רק חד ספק אם נקבו או לא יהיה מאיזה טעם אם מהעדר המחט או שלא ניקבה עכ"ד. וז"א דודאי הוי ס"ס בכה"ג דהוי כס' ביאה וס' מגע שכתבו התוס' בפסחים (דף יו"ד):

סימן נב

(סימן נ"ב סעיף ז' בהג"ה) **ויש אוסרין גם בבהמה כו' והכי נהוג**. ובס' בה"י כתב שא"י מה זה שכאב והכי נהוג בדבר שלא שכיח. וי"ל ע"פ מ"ש מהראנ"ח בשו"ת מים עמוקים סי' ה' דדוקא אם הוא מעשה אמרי' דל"ש מנהג בדבר דלא שכיח אבל אם נעשה ע"פ חכמים מנהיגי הארץ הוי קביעות. ובזה א"ש מ"ש הנ"י פ"ב דיבמות גבי אשת חמיו דבספרד המנהג להתיר ואע"פ שהוא דבר דלא שכיח. אך הכוונה שנעשה ע"פ חכמים. וכן א"ש מ"ש סכנה"ג בא"ח סי' ל"ב דמנהגנו דאף בדיבוק מאות לאות שנמצא בס"ת

בשבת או ביו"ט להוציא אחרת והוא דבר דל"ש ואפ"ה שייך בו מנהג והיינו כמ"ש. וא"כ גם הג"ה כאן נתכוון לזה. וגם י"ל בזה מה שהקשה הבה"י על הג"ה לקמן סי' רס"ז ס"ד ע"ש:

סימן נג

(סימן נ"ג סעיף א' ש"ע) **נשמטו וכו**. עיין בשו"ת טור האבן סי' מ"א דמסיק דמהני לידה ושהייה י"ב חודש לשמוטה מעת שאירע כיון דליכא לפנינו אח"כ דבר שיוגרע ול"ד לגף שנשבר שכ' הפר"ח דלא מהני דיש דבר לפנינו שאפשר שניקב הבשר את הריאה אחר השבירה וגם ה"ר דלא כהפר"ח:

סימן נד

(סימן נ"ד בט"ז ס"ק ד') **היכא שנמצאו צלעות יתירות כו**'. עיין בשו"ת מ"ב סי' ס"ו דרק צלע א' יש להניח ולא יותר:

סימן נה

(סימן נ"ה סעיף א') **שלשה פרקים יש רגל כו**'. ויש אוסרים בנחתך עצם האמצעי כו' אפילו שלא במקום צוה"ג. וכן אם נחתך בין הערקום ובין השוק טריפה. ופסק הט"ז אם נחתך דוקא בין הטשי"ך ובין השוק טריפה אבל בנחתך הטשי"ך עצמו כו' כשירה. דטשי"ך עצמו שייך לארכוב' התחתונ'. ועיין באה"ט דיש אחרונים שסוברים דהטשי"ך שייך לשוק ואם נחתך בו טריפה. ולפענ"ד עיקר כהט"ז. והכי מוכח בש"ס ותוס' דפ' המקשה (דף ע"ו) גבי הא דפריך עולא לרב יהודה דאמר דהא דקתני מתניתין שם דנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשירה מן הארכובה ולמעלה פסולה איירי בארכובה התחתונה ולמעלה מיד פסולה דהיינו בכל עצם האמצעי. ופריך דא"כ מאי קתני וכן שניטל צומת הגידין דהא כשנחתך עצם האמצעי לגמרי הרי ממילא נחתכו הגידין. ומשני תנא רכובה בלא צה"ג כגון שבר העצם והגידין קיימין. ופריך והא נחתכו קתני. אישתיק. ותמהו התוס' דמאי קושיא דילמא סובר כמ"ד צה"ג הוי דאגרמא ולבר דהיינו כשיוצא מן העצם אבל למעלה מן הארכובה לא מיטריף משום צה"ג. ותירצו דרב יהודה קאמר בסמוך היכא דפרעי טבחי כו' דהיינו עילוי ערקומא שהוא עדיין יותר עכ"ל ואי איתא דלרב יהודה הערקום בכלל מן הארכובה ולמעלה דקתני מתניתין א"כ אמאי אישתיק. הל"ל לעולא דלק"מ דמתניתין קתני מן הארכובה ולמעלה מיד טריפה

דהיינו בכל הערקום שאין שם טריפות עדיין בצוה"ג רק למעלה מן הערקום מתחיל טריפות של צוה"ג. וכמו שהקשו התוס' ודו"ק אלא מוכרת לומר דאפילו לרב יהודה אין הערקום עצמו בכלל למעלה מן הארכובא רק מסוף עצם האמצעי מתחיל טריפות מחמת חתוכת עצם. ושם מתחיל נמי טריפות דצוה"ג ומש"ה מקשה שפיר מאי וכן שניטל צוה"ג ואישתיק. גם מוכרח מסוגיא הנ"ל דנחתך בין הערקום והשוק דטריפה ודלא כהרא"ש שנסתפק בזה. דאי איתא דביניהם אין שייך טריפות מחמת העצם א"כ אמאי אישתיק הל"ל דאיצטריך שפיר למתני וכן שניטל צוה"ג דהיינו אפילו במקום שאין נטרפה בנחתך נטרפה מחמת צוה"ג. אלא ש"מ דשיעור חתוכת עצם ושיעור צוה"ג מתחיל בשוה. ועיין מ"ש בס' הארוך:

(סעיף ג' בהג"ה) **וי"א דוקא כשעור ובשר חופין את רובו**. עיין במ"י כלל פ' דמבואר מדבריו דאם העור מבחוץ שלם לא בעינן עור ובשר חופין בשמוטה לכ"ע וכ"ה הלכה למעשה. ועוד שלא הי' נפסק ניבי'. ועיין כרו"פ. וגדולה מזו כתב המ"ל פ"ה דמאכלות אסורות הלכה ח' בשם תשובת הרשב"א דבנשמט לא בעינן חפוי כלל ולעולם שרי. אך מה שהעתיק המ"ל דברי הרשב"א על דברי הרמב"ם שם כאלו הם שפה אחת ודברים אחדים זה אינו. כמו שהקשה הש"ך לקמן סימן ס"ב ס"ק י"ג על הג"ה שם שהעתיק דברי הרשב"א להלכה דהרשב"א לטעמי' אזיל דמתיר ביצים שנתלשו. אבל הרמב"ם פסק שם הלכה ז' שמט אבר כו' אסור לאוכלו ממנהג שנהגו כל ישראל מקודם שהרי הוא דומה לאבר מ"ה:

(סעיף י') **לא היה הבשר החופה את רובו במקום א' כו'**. או נקלף מעל העצם או שניטל שלישיתו התחתון אינם מצילין. זהו בעי' דלא איפשטא בפ' המקשה (דף ע"ז) ונלענ"ד דמוכח להדיא בש"ס שם וכל הפוסקים דהיינו שניקלף וניטל שליש התחתון ברובו אבל אם לא נקלף או ניטל רק מיעוט בבהמה או חציה בעוף וחציה מחובר מעלה ארוכה. שהרי בש"ס שם בעי' למיפשט מהא דאמר עולא אמר ר"י עור הרי הוא כבשר דעור לבדו מציל. וכיון שאין כאן רק עור כשר כ"ש כשיש בשר אלא שניקלף או ניטל שליש ודחה דילמא דקנה משכא דידי'. פרש"י דעולא איירי במקום שאין בשר כגון סמוך לארכובא והעור מדובק יפה בעצם ומחזיקו. והתוס' פי' שיש רירין בין העור והעצם. וכ"כ הט"ז סעיף ח' דכה"ג עור לבדו מציל. ובס"ז כ' דמיעוט עור מצטרף בבהמה ובעוף אפי' מחצה עור כשר. והיינו אפילו במקום בשר וניטול כל הבשר מחמת העור אפ"ה כיון שיש מחצה שהבשר לא ניקלף ולא ניטול כשר. וכ"מ בסעיף שאח"ז שכתב נקדר הבשר כו' בעיגול ורוב היקפו מכוסה כשירה והוא שיהא הבשר דבוק בעצם סביב הקדירה.

והשתא תימא דהא בלא"ה א"א להתיר אם אין הבשר דבוק אלא ניקלף. אלא ש"מ דבלא ניקדר אף אם נקלף עד מחצה כשר בעוף. מיהו הרמב"ם אף שפ' דעור לבד מציל אפ"ה פ' בעי' דניטל שליש התחתון דאסור. ועי' בלח"מ שהרגיש בזה וכתב שלא התיר הרמב"ם בחפוי עור לבד אלא היכא שאין עומד באויר. אבל דברי הש"ע יש לדייק כמ"ש:

סימן נו

(סימן נ"ו בש"ע סעיף ב') **צומת הגידין הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו ויש מי שאומר שהם כלפי פנים לצד חלל הבהמה.** וכתב בהג"ה ונוהגין להחמיר כב' הסברות וכתבו האחרונים בשם בי"ה ס"ק ג' וז"ל אבל בעוף אליבא דכ"ע שיעור צוה"ג הם מבפני' לצד חלל הגוף ולא לצד חוץ וכן נוהגין עכ"ל. ותימא דאישתמיטתיה דברי הרא"ש פ' המקשה ומביאו הב"י סי' זה וכ"כ הטור ברמזים להדיא דכן בעוף הם מצד חוץ כמו בבהמה לפי דעתו ע"ש. האיך כתב באה"ט אליבא דכ"ע כו' ואינו כן. וא"כ גם בעוף צריך לנהוג כשתי הסברות ואפי' לפי מ"ש הבי"ה דנוהגין לצד פנים לחוד אומר אני דמנהג טעות הוא ואינו כלום כמ"ש הב"י סימן ע"ד. והפר"ח סימן ל"ה ועי' תוס' עירובין (דף ק"א ע"ב) ע"ש וכ"מ בפא"נ (ריש ד"ע) דאטו במנהגא תליא. ועיין ש"ס ר"ה (דף ט"ז). שוב ראיתי אחרי כתבי בפמ"ג שכתב נמי הכי בפשיטות דעוף שוה לבהמה. ואחר זמן רב מצאתי שהשיג להב"י בשו"ת מ"צ סימן ל"ז:

ס"ז **צומת הגידים בבהמה ג' א' עב וב' דקים נחתך העב לבדו מותרת שהרי נשארו ב'**. משמע להדיא דאילו נחתכו העב וא' מהקטנים כולו דטריפה. ואף שפסק המחבר דברוב העב ורוב א' מהקטנים כשירה היינו לפי שלא הלכו בגידין אלו אחר הרוב. והכי מוכח להדיא ברשב"א בתה"א (דף מ"ב סוף ע"ב) עיי"ש. וכן מבואר להדיא ברמב"ם בפי' המשניות פ' המקשה. ודלא כהפר"ח שכת' להרמב"ם בנסדק רוב העב ורוב א' מהקטנים טריפה. וליתא ועש"ך ופר"ח שהחמירו בדין זה:

(סעיף י') **נשבר העצם במקום צה"ג ונקשר ונתרפא יפה יש מתירין אם לא נשתנה מראית הבשר שעל כו'**. ולדידן טריפה. ודוקא עוף אבל בבהמה אנו בקיאין אפילו נשבר ונקשר ודוקא כשנקשר אבל אם עדיין שבור יש לאסור גם בבהמה. ש"ך. ויש לדקדק דאם עדיין שבור בלא חשש צה"ג טריפה משום שבירת עצם אם אין עור ובשר חופין רובו. ולדידן שאין אנו בקיאין בכל ענין טריפה. כמ"ש סימן נ"ה ס"ה בהג"ה. ונ"ל דאיירי כאן שאין ריעותא בעור ובשר מבחוץ שהרי קאי על מ"ש המחבר אם לא נשתנה מראית הבשר שעל השבר. ובזה כשירה אפילו לדידן בהפס"מ כמ"ש הג"ה שם ואלו משום

חשש צה"ג אפי' בהפס"מ טריפה. וכה"ג תירץ הש"ך בסימן נ"ה והאחרונים שם ס"ק י"ז ע"ש. והשתא אתי נמי שפיר מ"ש האחרונים כאן דהש"ך ר"ל כל שנקשר אפי' אין שבר אל שבר יחדיו ידובקו כשר בבהמה. וקשה הא בלא"ה טריפה משום שבירת עצם. ולפמ"ש א"ש דאם עור ובשר מבחוץ שלם לא בעינן שבר אל שבר יחדיו ידובקו אלא אפילו שוכבים זה על זה כשר אף בלא הפס"מ לדעת האחרונים שם בסימן נ"ה ס"ק ט"ו. ובשו"ת ח"צ סי' נ"ח. וכתבו האחרונים דאף אם יש ריעותא בעור ובשר ולא נקשר יפה אין גוערין למאן דמיקל בהפס"מ וצורך גדול:

ודע דבצורך גדול הכשיר מהרי"ו אף במקום צה"ג כהיש מתירין. וכ"מ בהגהת ש"ד. ובנ"ב סימן כ' כתב דלהמתיר כאן מתיר ג"כ בנקשר בנשבר סמוך לגוף דלא חיישי' לניבי כשנקשר כמו בצה"ג. וע"ש שהקיל במליחה להתיר בקליפ' כראבי"ה וע"ש סימן כ"א באם יש ספק אם הוא מקום צה"ג ונקשר ואינו שאשי"י ונמצא אחר הבישול שא"י אם היה הבשר שלם ומשמע דאלו משום שבירת עצם ודאי אין להטריף בכה"ג. ובענין שבר הנמצא לאחר אכילה ולא היה שאשי"י באופן שצריך שיהי' העור והבשר שלם ולא נבדק מתחלה כתב בנודע ביהודה מ"ת ח"ד סימן כ"ג דמשמע שיש לאסור אף הכלים שאפשר להגעילם חוץ לאחר מע"ל ואף שהוא ספק דרבנן מחמיר בדשיל"מ וכלי שאפשר להכשירו ה"ל דבר שיל"מ. וכלי חרס שא"א בהגעלה מתיר לאחר מע"ל כמו ס' בדרבנן דס' אי היה הבשר שלם. ולפ"ד צ"ע דהא ה"ל ס' דרבנן ע"י גלגול אם לא שלא נמצא עד אחר מע"ל שנעשה דרבנן. אבל לא ראיתי נוהגין להחמיר בזה דתולין שהיה שלם. ונראה דתליא בדברי הש"ך סימן נ' אי אמרינן נשחטה הותרה בכה"ג:

סימן נז

(סימן נ"ז סעיף ב) **חוץ יש לו דריסה בגדיים וטלאים והוא שיקוב בציפרנו לבית החלל שאז מטיל ארס**. ונ"מ דאלו בקוץ כשניקב לחלל אין לו בדיקה כמ"ש ר"ס נ"א. אבל בנץ בודקין אותו. ועיין ט"ז. ומוכח בהדיא דנץ שניקב בצפורנו לחלל אית לי' בדיקה אי האדים הארס שלו ואי לא האדים לית לן בה. ותימא שהרי מבואר להדיא ברש"י פא"ט (דף נ"ג) והרשב"א בתה"א (דף מ"ה) והט"ו סימן זה סעיף י"ט דזיהרא דנץ לא מאדים ולא מינכר ולית לי' בדיקה. וא"כ למאי נ"מ כתבו הט"ו דין זה:

ונלע"ד דנ"מ אם ניקב בצפורנו לפנינו ונתחב לא' מהאברים כגון בלב ולא לבית חללו ונשמט הצפורן מרגלו ונשאר כך תחוב ונשחט מיד ונמצא שעדיין תחוב לא' מהאברים. דבענין זה לא חיישינן לנקיבת שאר אברים הפנימים כמ"ש סימן נ"א ס"ב. ואלו מטעם

דרוסה טריפה ואין לו בדיקה אפי' להמחבר ואף שהצפורן נשאר תחוב מ"מ בשעה שנוטל רגלו מטיל ארס כמ"ש הט"ז והבאה"ט:

(סעיף ו') **אין דריסה כו'** כתב הר"ן פא"ט דהיכא דאמר אין חוששין אפי' האדים העור והבשר מותר כי היכא דלא חיישינן כדלא מספקא לן בדרוסה כלל עכ"ל ומביאו הב"י. וכן מוכח להדיא בס' בד"ה לרא"ה(דף מ"ה ע"א) וזו ראיה ברורה למ"ש הט"ז סימן ל"ג. ודלא כהב"ח שנעלם ממנו דברי הר"ן אלו והשיא דעת הר"ן למה שלא עלה על דעתו. דודאי כל היכא שלא נולד לנו חשש דרוסה אפי' האדים הבשר לית לן בה וזה ברור:

ועיין בשו"ת מ"ב סי' פ"ז בענין מקום רחב בדרוסה דמדמה לה לדין צידה בשבת דכל היכא דמטי לה בחד שחיי' הוי מקום צר ואידך הוי מקום רחב וה"נ אי מטי לה הדורס במרוצה אחת בלי טרחא ותחבולה נקרא צר וחוששין לדרוסה והיכא דקשה לתופסו אם לא בתחבולה וטירחא יתירא הוי רחב ובכה"ג א"ח לדרוסה לכ"ע:

(סעיף י') **בד"א שאם חתך ראשו של א' מהם אין חוששין לאחרים דוקא כשנכנס כו'**. אבל כגון אלו החתולים שעולים על כלוב מלא עוף כו' אע"ג דקטעי' לראשי' כו' לא נח רוגזיה בהכי. כ"כ הב"י בשם הר"ן. וכן דעת הרא"ה בס' בדק הבית (דף מ"ה). אכן הרשב"א במשמרת הבית שם נראה שחולק עליו. וכ"נ שהרי אנן קיי"ל שאין חילוק בדרוסה בין יש לו מצילין ובין אין לו מצילין וסתמא אמרינן בש"ס דאי קטע לראשי' דחד מיניהו אמרינן נח רוגזי'. ועוד דלפ"ד סה"ת הביאו הטור אין דריסה אלא בשיש לו מצילין. וא"כ לפ"ז ודאי הש"ס איירי בהכי. וכן נ"ל שהוא דעת האו"ה ומביאו בד"מ שכתב על כלוב מלא עוף שהניח חתול ידו לתוכו והמית מהם רבים דאסור דלא אמרינן נח רוגזיה כשהרג יותר מא' וכמ"ש הש"ך בשם או"ה (אך בשו"ת צ"צ סימן ק"ה חולק וכתב דכל דלא דרס אחרים מותרים בהרג ב' וג'). מוכח להדיא דאלו המית רק א' מהם שפיר אמרינן נח רוגזיה אף שעמד החתול מבחוץ לכלוב והכניס ידו לתוכו. וכיון שכן דעת הרשב"א וסה"ת ואו"ה יש להקל עכ"פ למכרו לעובד כוכבים כמ"ש הג"ה ס"ס זה דהיכא דאיכא פלוגתא בדרוסה שרי למכרו לעובד כוכבים כנלענ"ד:

(סעיף י"ח) **לשהויי** י"ב חודש. עיין במ"י כלל ע"ג דבהמה דקה ה' חדשים ובגסה ט' אם נשתהה וילדה שרי ספק טריפה:

סימן נח

(סי' נ"ח סעיף ג' בהג"ה) **ואם הוכתה באבן במקום א' א"צ בדיקה רק כנגד המקום שהוכתה שם ולא בשאר אברים. כל בו וכן משמע לשון הטור**. היינו ממ"ש הטור

והוכתה באבן נגד כל גופו אבל לא היה צריך הרב לדקדוק זה דבסי' למ"ד ס"ג מבואר הכי להדיא גבי עוף שהוכה בעץ או באבן על ראשה חיישינן לקרום. ולא הוזכר שם חשש לשאר איברים. וכ"כ סי' ל"ב ס"ו גבי בהמה שהוכה במקל על השדרה דאם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים. ועמ"ש שם בס"ד דמוכח מן הש"ס ורש"י ור"ן וט"ו וש"פ דחוששין ממש קאמר לריסוק אותו מקום שהוכה בו ובעינן שיהא הולכת כמ"ש סי' זה ואפי' בהלכה חיישינן לנקיבת אותו אבר שהוכה בו אם הוא נטרף בזה וצריך בדיקה דבזה שהולכת לא יצאה מכלל נקיבתו דאפילו אם ניקב אפשר לה להלוך ע"ש:

סימן ס

(סי' ס' סעיף א' בהג"ה) **בהמה שנתפטמה בדברים אסורים מותרת כו'**. כתב הפר"ח דבאיסור אכילה מותר לכתחילה לפטם ובאי' הנאה ג"כ אין לאסור אא"כ כל ימיה נתפטמה בהן. ואף זה שרי למ"ד זו"ז גורם שרי אף כשאין בענין א'. וה"נ איכא גוף דהיתר ואכילה דאיסור. וא"כ יש להתיר לאכול החלב מבהמות שאוכלין חמץ בפסח. אלא דבפסח דה"ל דשיל"מ אסרי' זוז"ג רק מה שנחלב קודם פסח מותר:

סימן סא

(סימן ס"א סעיף ו') **אבל שחט ומצא טריפה פטור**. הרמב"ם השמיט הך ברייתא דספרי דטריפה פטור ממתנות דאמעיט מדכתיב מאת זובחי הזבח. וכתב בס' תורת יקותיאל דס"ל להרמב"ם דז"א רק לר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה ולא קרינן בה זבח אבל לרבנן דשמה שחיטה לא ממעטי טריפה מזבח. ולא ס"ל להרמב"ם מ"ש רש"י בחולין (דף קל"ו ע"ב) דממעטינן טריפה מדכתיב תתן לו ומשמע לא לכלבו. ויש להביא ראי' לדעת הרמב"ם מהסוגיא דחולין (דף קט"ו) דבעי התם כלאי בהמה דשרו להדיוט מנ"ל. והקשה בס' שער המלך הל' כלאים דאמאי לא יליף דכלאים שרו להדיוט מדילפינן מקרא דכלאים חייבים במתנות ואי אסירי באכילה אמאי חייבים וקושיא זו אינה רק להפוסקים דטריפה לכ"ע פטורה ממתנות משום דאסורה באכילה ולא מקרי זבח. אבל לדעת הרמב"ם לק"מ דלרבנן דקיי"ל כוותייהו טריפה חייבת במתנות ולדידהו ליכא לאוכוחי דכלאים שרו באכילה מהא דחייבינן במתנות כהונה:

ועיין בפר"ח שכתב דמסתבר דאף טריפה שמטריפין אותה מחמת חומרות אחרונים ומדאורייתא כשרה יפטר ממתנות משום דבעינן זבח הראוי לאכילה לכהן ולא לכלבו דמפיק לה בספרי מקרא דזובחי הזבח והאי הא לא חזי לי'. וצ"ע בסוכה (דף כ"ג ושבועות

(דף ל"א) דאיכא למ"ד דלא ממעטינן דרבנן מחמת קרא דאורייתא וכן גבי כסוי דם בחולין (דף פ"ו) וכ"כ בעצמו סי' כ"ח וסי' ט"ז גבי או"ב. וכ"מ בפמ"ג ע"ש:

(סעיף ט') **לא יחלקם להרבה כהנים כו'**. משמע דאם רוצה ליתן כל המתנות לכהן אחד רשאי. וכ"כ הרמב"ם פ"ט מהל' בכורים הלכה י"ז בהדיא. ומשמע אף בכל ימיו. וקשה מהא דאי' בעירובין (דף ס"ג) הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם. וכ"ת דהיינו דוקא כל המתנות שבביתו דא"כ ה"ל לומר כל מתנותיו. הגירסא ברי"ף. אבל סתם מתנות בכל מקום הוא זרוע ולחיים וקיבה כמ"ש הרמב"ם שם בר"פ. ונראה שיצא להרמב"ם מהא דב"ב (דף קכ"ג) ועי' בחי' ע"א. ועיין תוס' קדושין (דף כ"ז) דמוכח דס"ל דמדבר א' יכול ליתן כלו לכהן א' אבל משני מתנות אסור ואף בשנה א' ע"ש. ובחבורי להרמב"ם הארכתי:

(סעיף י"א) **במקום שאין מכירין שהוא כהן כו'**. כתב הפר"ח דבמקום שאין מכירין שהוא כהן לא מהני נשיאת כפים ובגמ' פ' הזרוע איירי שכבר היה מוחזק בכהן וסגי לי' בנשיאת כפים כדי שלא ישתכח הדבר וכפרש"י שם. וכ"כ הפמ"ג בשם ב"ח. וצ"ע דמדברי הרמב"ם פ"ך דא"ב וא"ע סי' ו' מוכח נשיאת כפים מהני למתנות כהונה אף אם לא היה מוחזק. ומיהו י"ל דלא מהני רק לדבר דרבנן ולא לדאורייתא ומתנות כהונה הוי דאורייתא גם בזה"ז ויבוא לידי ביטול מצות נתינה. אך לשון הש"ע שם דמהני להיות ככהני זמן זה משמע דמהני גם למ"כ שאוכלין בזה"ז דלא כהפר"ח והב"ח. ואפשר דה"ט דהט"ז שפירש אין מכירים בע"א כמ"ש הפמ"ג. ומפרש"י אין ראיה כ"כ למבין ודו"ק:

(סעיף טו) **לא נתן המתנות לכהן אלא אכלן כו' פטור כו'**. עי' בס' בה"י שכתב דמשמע בגמ' דלאו דוקא מתנות כהונה דה"ה תרומות ומעשרות כשעדיין ביד ישראל ולא בא ליד כהן פטור אם אכלן. והקשה דלא משמע הכי ברמב"ם פ"א דמעשר דין ה' אלא דמיד כשהרים חייב בתשלומין אף שלא בא עדיין ליד כהן וכבר הקשה כן בגמ' ותירצו ע"ש:

(סעיף כ"ב) **כהנים פטורים ממתנות**. ועי' בפמ"ג שנסתפק בחלל אי חייב ליתן מתנות כהונה דאפשר דמ"מ הוי כלוי דלא אקרי עם. ומאי דמספקא ליה פשיטא ליה להמשנה למלך דחייב כיון דפקע קדושתיה מיניה. ואף אם האב כהן הבן חלל חייב בפדיון. ומ"מ צ"ע דאפשר דלא הוי חלל בכלל עם שהרי עבודתו רצויה לדעת הרמב"ם אף משנודע. ובזה יש לדחות מ"ש בס' שושנת העמקים כלל י"ד דמנחת חלל נקמצת כיון שהוא כזר. ואין מוכרח שהרי עבודתו רצויה:

סימן סב

(סי' ס"ב ש"ך ס"ק ג') **ועיי"ל דבטהורים דאיכא אבר מן החי אסור להושיטו לבני נח כו'**. הפר"ח חולק אמ"ש בתשובת אמונת שמואל דאינו עובר על לפני עור כשאינו אסור בעצמו באותו דבר. וכ"ד הט"ז כמ"ש הפמ"ג. וכ"מ בתו' דב"מ (דף י' ע"ב) וגדולה מזו מוכח בתוספות דחגיגה (י"ד) דאף היכא דאיכא מצוה על המעשה אפ"ה שייך לפני עור כשמעשהו למי שאסור בה כגון מלמד תורה לעובד כוכבים וכן יש ללמוד ממ"ש תוס' בכתובות (ריש ד' מ') דאל"כ הל"ל דאיצטריך קרא לומר דאיכא עליו איסור לנושאה. שוב מצאתי שהרגיש מתוס' דחגיגה בס' שושנת העמקים כלל י'. ותי' בשם שו"ת בני חייא דמחלק בין ההיא דמושיט לו ובין כשמאכילו בידים ומלמדו כמאכילו. והרב שושה"ע כ' דלא ידע מנא לי' חילוק זה. ול"נ דבזה א"ש סוגיא דפסחים (דף כ"ב) דלא מוקי בטמא ומפרכסת ובכה"ג דליכא משום אבר מ"ה בישראל ואיכא בב"נ אלא ש"מ דבזה ליכא אי' הושטה. ועפ"ז א"ש ג"כ מ"ש התב"ש על תשובת אמונת שמואל מגמ' דחולין (דף לג) דאין מזמנין עובד כוכבים על בני מעיים אע"ג דשרו לישראל די"ל דמזמן לביתו הוי כמאכילו בידים:

ובנידן המאכיל לחבירו מה שמותר לפי דעת המאכיל כ' בח"ר בסוכה (דף י' ע"ב) דמעובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דהתם דאקלעו לבי ר"ג אגנינהו ר"נ בסוכה שנויה מופלגין ממנה ד' טפחי' שמעי' מהתם דהמאכיל לחבירו מה שמותר לפי דעתו של המאכיל אין בזה משום לפני עור ואע"ג שיודע דלפ"ד חבירו אסור. אם המאכיל הוא בעל הוראה. ומיהו יש שחולק דדוקא כשהדבר ניכר לחבירו הא בשאינו ניכר לא. וכ"מ בפ' כל הבשר. ומיהו היכא דאיפסקא הילכתא דלא כוותי' בין לנפשי' ובין לאחרים אסור:

סימן סג

(סימן ס"ג סעיף א') **בשר הנמצא ביד עובד כוכבים כו' אם היו מוכרי הבשר ישראל מותר כו'**. עיין במ"י סוף כנל ל"ב שהביא בשם כמה פוסקים דהיכא דהמוכרים והטבחים הם ישראלים דמכשירים בנמצא ביד עובד כוכבים וה"ה בשולח או מפקיד ביד עובד כוכבים בלא חותם שרי דלא כהש"ך. ושם ס"ק מ' גבי שולח עוף ע"י עובד כוכבים לשחוט כתב דכל היכא שאין לוהנאה בדבר לא חיישי' לאחלופי. ושם ס"ק ד' כתב דכל היכי שנתפס כגנב ולזייפן הדין כן. עוד כתב שם סוף כלל הנ"ל ובסולת למנחה דאם היו קשורים כמה חתיכות ביחד ונגנבו מהם דהנשארים מותרים במקום שרוב המוכרים והטבחים הם ישראלים:

סימן סד

(סימן ס"ד סעיף א') **חלב שור וכו' אסור ושל שאר מינים מותר**. עיין בפר"ח בחלב נבילה וטריפה דחייב משום חלב ומשום נבילה משום איסור כולל. ודלא כהמ"מ ברמב"ם פ"ז מהלכות מאכלות אסורות שכתב דחל משום איסור מוסיף משום דלא אקרי איסור מוסיף אלא כשניתוסף איסור בגוף החתיכה לגבי דבר שהיה מותר מתחלה. וכאן לא נתוסף איסור גבי חלב ואינו אלא כולל כמו גיד הנשה של נבילה וטריפה. וגם הלח"מ תמה כן על הה"מ. ולק"מ דבאמת ה"נ ניתוסף איסור נבילה וטריפה בהחלב גופי' לגבי גבוה שהי' מותר מתחלה וכמ"ש הרמב"ם לקמן בס"פ י"ד ואע"פ דבפ"ז שם אסברה לי' הרמב"ם משום כולל מתוך שנתוסף האיסור בבשרה כו' מ"מ באמת הוה מוסיף בחלב גופי' לגבי גבוה כמ"ש. ולא דמי לגיד נבילה וטריפה שכ' הרמב"ם רפ"ח בהדיא דהוי כולל. דהתם היה אסור גם מתחלה לגבוה כמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהלכות מעשה הקרבנות משא"כ חלב. ודבר זה מתבאר להדיא מדברי התוס' דזבחים (דף ע') וס"פ ג"ה (דף קא) ואף בבהמת חולין שאינו עומד להקרבה. וכ"מ בס' טעם המלך בהל' א"ב. ומה שהקשה שם מחלב הטחול דאסור לגבוה לק"מ דמ"מ הוא ראוי בעולה ודו"ק. [וכן אישתמיטתי' לבעל ס' המקנה פ"ב דקידושין (דף נ"ו ע"ב) ע"ש]:

ומה שהקשה הפמ"ג דהתינח חלב נבילה וטריפה דתמימין דהיו ראויין מתחלה לגבוה אבל דבעלי מומין אמאי הוה מוסיף. כבר הקדימו בס' מחנה ראובן. והנה מבע"מ לא קשיא דהיה ראוי לב"נ בבמה רק ממחוסר אבר קשיא. אך לדעת הרמב"ם אף מחוסר אבר מותר לב"נ כמ"ש השער המלך הל' שחיטה אך אכתי תקשי לפמ"ש בס' מראה כהן שלהי זבחים דטריפה מותרת לב"נ וא"כ ליכא שום מוסיף. וכן גבי נפל דחלבו אסור כשיצא ושם ליכא מוסיף ואפשר די"ל כיון דשם איסור זה דחלב נבלה אשכחן בי' מוסיף בתמימים מצי חייל אף היכא דלא הוי מוסיף דהכי אמרינן בקידושין דף (ע"ז) גבי הא דתניא דאיסור זונה חל על איסור חללה אע"ג דאינו מוסיף הואיל ושם זנות פוסל בישראל. ופרש"י כשזינתה תחת בעלה ואע"ג דהוא זנות לאו תחת בעלה הוא. מיהו שם זנות אשכחן בי' מוסיף בעלמא ע"כ. וה"נ דכוותה. אלא דיש לדחות דילמא שאני כהנים דרבי בהו הכתוב מצות יתירות ובעלמא לא הוי מוסיף בכה"ג. ונראה שזו היתה דעת התוס' ביבמות (דף לג) דמשמע מדבריהם דאיכא נבלה דלא הוי בה מוסיף רק כולל. וכ"מ בתוס' דשבועות (דף כ"ד) והיינו בכה"ג שהיתה מחוסר אבר דגבה לא הוה איתוסף איסורא לגבוה או בנפל ועוד כתבתי בזה בחי' ליבמות בס"ד:

ומ"ש הפמ"ג גבי חלב טמאה דמשנוצרה חל טמאה וחלב לאחר שכלו חדשיו דכ"ע

מודים דכל דלית לי' אוירא וחדשים דלית בי' איסור חלב. והא ליתא דמבואר בפג"ה (דף ק' ע"ב) דבהמה טמאה לא קרי' בה בבהמה תאכלו כאוירא דמיא וא"כ לל"ק חייב משום חלב לר"י בפ' המקשה קודם שכלו חדשיו וא"כ הרי חלב נמי חל כשנוצר לפ"ז: (שם סעיף י"ב בהג"ה) **יותרת הכבד יש מצריכין לנקר הקרום העליון של צד הכבד משום חלב הקרב שמונח עליו ויש מחמירין עוד לנקד השומן שתחת הקרום ההוא.** זה דעת ר' אליעזר ממיץ ור"ת שהביאו התוספות והרא"ש והמרדכי ר"פ גיד הנשה. וכתבו שהביאו ראי' מת"כ שאמר יכול יהא אסור חלב הדפנות ת"ל יקרב בראוי להקרבה אסר רחמנא אלמא דאפי' חלב הדפנות היה אסור אי לאו מטעם שאינו קרב. וא"כ שומן היותרת שקרב עם היותרת אסור. והקשה ר"י על זה דאי מטעם שקרב ליתסר חלב האליה ואי משום דאמרי' בפ' כה"ב חלב האליה אקרי חלב סתמא לא מיקרי. מ"מ ליתסר מטעם שקרב עכ"ל. וקושיא זו אינני מכיר דהא מסקינן בש"ס פכ"ה (דף קיז) ובפ"ק דכריתות (דף ד') דמחוורתא כדרב זביד דאמר דטעמא דשרי חלב האליה דלא אסרה תורה אלא דבר השוה בשלשתן. פי' דבר הקרב בשור וכשב ועז כגון חלב הכליות. אבל אליה אינה קריבה אלא בכשב ולא בשור ועז. וכ"כ הרי"ף בפג"ה והרשב"א בתה"א (דף ע"ט) ובה"ג. וא"כ שפיר קאמרי הרא"מ ור"ת דשומן היותרת שקרב עם היותרת בשור וכשב ועז אסור ודבריהם ברורין. שוב ראיתי אח"כ בס' יראים להרא"ם עצמו סי' קמ"ד שזה טעמו באמת ודלא כמו שהביאו התוספות ודו"ק והנאני ת"ל:

(שם סעיף ט"ו) **חלב שעל הדקין אסור באורך אמה כו' עד מ"ש הג"ה וא"צ להסיד רק הקרום כו'.** אבל לא השומן שתחתיו שעל אורך אמות אלו בתשובת שב יעקב סימן כ"ו השיג על הג"ה ומסיק דריש מעיא לפרש"י שהוא תחלת יציאתן מן הקיבה. שם גם השומן שתחת הקרום אסור. רק לפי' הגאוני' שהוא סוף המעיין דהיינו תחלת המעי שיוצא בו הרעי. שם השומן שתחת הקרום שרי ע"ש ולענין לסתום הנקב כ' דאינו סותם. דבתחלת יציאתן מהקיבה שם הוא חלב טמא ואינו סותם כמ"ש סי' מ"ו. ובסוף המעין שהוא ראש הכרכשתא אע"פ שהוא טהור אונו סותם מפני שעשוי ככובע ואינו מיהדק. וכמ"ש הט"ו בהדיא שם בסי' מ"ו. והוא ממש כפי דעתי. ודלא כהמשנה למלך פי"ג מהל' שגגות שר"ל דלפי' הגאונים ריש מעיא הוא סוף המעי' מקום חיבורן לכרכשתא ולא הכרכשתא עצמה וליתא כמ"ש בס"ד ר"ס מ"ו ע"ש:

(שם סעיף כ') **אין מולחין הבשר קודם שיסירו ממנו החוטין והקרומות האסורין וגיד הגשה. ואם מלחן מסירם אח"כ ומבשל הבשר.** כ"כ הטור בשם הרמב"ם וע' בב"י כאן ובסי' ק"ה דס"ל להרמב"ם דגיד הנשה שנמלח או נצלה עם הבשר שרי בלא קליפה.

ותימא על הט"ו דלפי דעתם בעי נטילה בירך שנצלה עם גידיו ובמליחה קליפה כמ"ש בסי' ק"ה ס"ה וס"ט ע"ש. וכאן הביאו דעת הרמב"ם כאלו הוא עיקר. והיש מי שאוסר טפל וסותר זא"ז ואחרי כתבי ראיתי שהר' פר"ח הקשה כן בסי' ק"ה ס"ט:

ואם לא הסירו הקרום שעל כל הדקין התיר בשו"ת עבודת הגרשוני. ואפשר דה"ה בחוטים שעל הדקים שכ' בס"ס ע"ה ע"ש. וכ"ש במקום הפסד שיש להתיר במליחת חוטים שיש בהם דם. ובסי' ס"ה כ' הש"ך בשם רש"ל דמותר בדיעבד אם נמלח ונתבשל. וכ"מ בהגמיי' פ"ו דמא"ס הלכה י':

סימן סה

(סימן ס"ה סעיף א') **יש חוטין שאסורין משום דם שבהם כגון חוטין שביד כו'** וחוטי הדקין שהם בתוך שומן הדקין כו' ומליחה לא מהני בהו אם לא שיחתכם תחילה. אגב שיטפי' הזכיר כאן חוטי הדקין לומר שאסורין משום דם. אבל לא קאי על מ"ש אם לא שיחתכם דבחוטי הדקין לא מהני חתיכה אלא ניקור. וכמ"ש הרשב"א והט"ו סוף סימן ע"ה ע"ש. והרא"מ בס' יראים בשם רב יהודאי גאון:

(ש"ע סעיף י"ד) **אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים אא"כ היה מוחזק בכשרות.** משמע דמדינא אסור. וצ"ע דלעיל סי' י"ח ס"ח כתב הג"ה דנהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו. אלא אותן הממונין מהקהל משמע דמדינא אינו אסור. וכ"כ האחרונים שם להדיא. וזה לכאורה סותר מ"ש כאן. והג"ה לא הגיה כאן כלום. וצריך עיון:

סימן סו

(סימן ס"ו סעיף ב') **דם ביצים אם ידוע שהוא מריקום האפרוח חייבין עליו אבל אם אינו ידוע שהוא מריקום האפרוח כו' חכמים אסרוהו.** פי' שאינו אסור מה"ת אא"כ ניכר בו צורת האפרוח בדם זה. אבל אם אינו ניכר בו צורת אפרוח אף שנמצא בחלמון לדעת הש"ע ס"ג שכל הביצה אסורה לפי שיש לחוש לריקום. מ"מ איסורו מדרבנן וזהו כתירוץ ראשון שבתוס' והרא"ש פא"ט ומביאם הב"י. ולשון הטור קצת בשנוי וז"ל אבל אם ידוע שאינו מריקום האפרוח כו' אסור מדברי סופרים. והיינו בחלבון לפי דעת הש"ע שאינו לחוש בו כלל לריקום אפ"ה אסור מד"ס. מוכח מזה דאלו בחלמון שיש לחוש בו לריקום אסור מדאורייי' וזהו לתירוץ השני שבתוספות והרא"ש. אלא שהטור תפס חומרת שניהם ע"ש ובב"י. וכתבתי זה לאפוקי ממ"ש הבאר הגולה שדברי הש"ע הם

כמ"ש הטור לתירוץ השני. וליתא שכבר בררתי השנוי שביניהם. וכ"כ הט"ז שהש"ע פסק כתירוץ ראשון שבכ"מ איסורו מד"ס ודו"ק. ומש"ה יש להקל בתערובות מין במינו ברוב היכא דהוי ספק אי היה הדם במקום האוסרו. רק אי הוה ודאי בחלמון דעת המ"י והל"ח דלא מיקרי ס' שמא קיי"ל כהרא"ה דהוי יחידאה נגד האוסרין בחלמון. אבל נראה דבהפס"מ חשוב כה"ג לספק כמ"ש סי' ק"י. ובביצה בת יומא מיקל המ"י על החלבון בצדדים:

(סעיף י') **דם אדם כו' שבין השינים מוצצו**. המ"י בשם ב"ש הטעם דאף דחזי לי' ניכר שבא מהאדם וליכא משום מראית העין. וכה"ג כתבו התוספות בשבת (דף ס"ב) וכ"כ בס' שער המלך הל' יו"ט מסברא דנפשי' ועי' תוספות ורא"ש ערובין (ע"ז ב') והבל"י כתב שנ"ל דלפרש"י בכתובות היכא דחזי לי' אסור. וכבר הקדימו המ"י סוף כלל ס"ב. ועיין מ"ש הפמ"ג כאן שהוא סותר מ"ש בסי' ה' וע' מ"ש בסי' פ"ז:

(שם בהג"ה) **וכל דם דגים ודם אדם הואיל ומדינא שרי אינו אוסר תערובתו**. היינו כשנתערבו בענין דליכא משום מראית העין שאין ניכרין בעין דאי לאו הכי אסור וכ"מ ברשב"א ומביאו ב"י והשתא א"ש גבי כבר בסעיף הקודם. שאם נשך ויצא דם ע"ג הככר צריך לגוררו אע"פ שאוכלו ע"י תערובות מ"מ ניכר הוא בעין:

סימן סח

(סי' ס"ח סעיף ה' בהג"ה) **ויש אוסרין מה שבתוך הקליפה דהיינו הטלפים כו'**. במ"י כלל ט"ו ס"ק ל"ד כתב דאם בשלו הרגל לאחר שנמלח עם טלפים ולא חתך מה שבטלפים דלא אמרינן בזה איסור דבוק:

(ש"ע סעיף י"א) **אפילו בכלי שני י"א שלא ימלוג ואם מלג מותר**. האי י"א הוא הרשב"א דס"ל דכלי שני אע"פ שאינו מבשל מ"מ הוא מפליט ומבליע. כמ"ש הי' ק"ה ס"ב. וכתב הש"ך דלהרשב"א אפי' בדיעבד אסור והשיג על רמ"א בת"ח שכתב דלהרשב"א בדיעבד שרי (ע"ש) ואישתמיטתיה מ"ש הרשב"א בתשובת הביאו הב"י ר"ס ס"ט ועוד שם גבי אם נכבש הבשר מע"ל בלא מליחה. שכתב להדיא דאע"פ דכלי שני מבליע ומפליט מ"מ מהני מליחה דע"י מליחה יצא הדם שבלע ממקום אחר אגב דמו. ושרי להניח בכלי שני חתיכה שיש בה קרח וכפור. ומיהו מדברי הרשב"א אלו משמע דאפילו לכתחילה שרי. וע' במ"י כלל ט"ו ס"ק ה'. והכי אי' בת' מיימוני השייכים להמ"א סי' ד' בשם תשובת ר' שמשון בר' אברהם. ולזה נתכוון הרמ"א שכתב דלהרשב"א שרי. ולא כמו שעלה על דעת הש"ך שהרמ"א נתכוון להרשב"א שהוא ר' שלמה בן אדרת ז"ל שחיבר ס' תה"א

ומש"ה השיג עליו ולא עיין יפה. ועיין בהל' ריבית ס"ס קע"ו דשני רשב"א היו א' הוא ר' שמשון בעל התוס'. והב' הוא ר' שלמה. וע' במ"י שם. וכן באו"ה כלל י"ז משמע דהרשב"א מתיר בדיעבד ולא אסר רק לכתחלה כמו כפלי עלוי' בישרא. וע"ש בכלל א' שכתב גם כן דהרשב"א מתיר כמ"ש הב"י: **ועיין** בראב"ן סי' כ"א דה"ה אם מלג בכלי שני ונמצא א' מהן טריפה דאין אחרות נאסרו וכן הכלי משום דכלי שני אינו מבשל ואין לחוש דילמא פליט הטריפה ונבלע בכשרה דרותחין צומתי' ואין מפליטין כדאמר גבי כזית בשר שנפל ליורה וגבי כבד דאי פליט אפילו תרי כשירי נמי לא דדלמא פליט האי דם ובלע אידך ואפילו חד נמי לא דילמא פליט והדר בלע ע"כ:

(שם ש"ך ס"ק ל"ד) **דמסיח לפי תומו לא מהני הכא. גבי מליגה**. עיין במ"י כלל ל"ב שהשיג על הש"ך דהא לא איתחזק אי' דלא ליעול מליחה וצליה ע"ש:

סימן סט

(סימן ס"ט סעיף א') **אם אחר שהדיח חתך כל נתח לב' או לג' צריך להיות ולהדיחם. ואם לא עשה כן הוי כלא הודח**. הטעם במרדכי דאגב דוחקא דסכינא מפליט דם בעין. ולטעמי' אזיל שהוא סובר דטעם הדחה קמייתא משום דם בעין שעל פניו שהמלח נתמלא ממנו ואינו מוציא דם. ולפ"ז נראה דדי בהדחה היטב בלא שרייה שהרי טעם השרייה הוא כדי שיתרכך הבשר והרי כבר נתרכך. וא"צ אלא להעביר הדם בעין אותו מקום שחתך. והשתא אתי שפיר דלא תקשי אהדדי מ"ש הג"ה בס"ס זה סעיף כ' דמותר לחתוך הבשר בתוך שיעור מליחה אם רוצה להדיחו שם ולחזור ולמלחו שם ע"ש ודו"ק. ועיין מש"ש. וכ"מ בס' לחם הפנים ובל"י. ואם נחתך רק מצד א' מסתמא יש ס' כמש"ל:

(סעיף ב) **אם מלח בלא הדחה**. חחיכת בשר תפל שלא הודחה שנוגעת לחתיכה מלוחה ה"ל דין נמלח בלא הדחה אותה חתיכה טפילה שהמלח מבליע בתוכה הדם בעין שעליה. אבל בשר תפל שלא הודח שנפל לציר אין הציר מבליע הדם בעין שעל פניה ושרי. זה יש ללמוד ממ"ש הש"ך סי' ע' ס"ק כ"ט ע"ש. ולא דמי לחתיכה תפילה שנפלה בין חתיכות מלוחות בכלי שאינו מנוקב דמותרת. שאני התם שאין הטפל פולט ע"י נגיעתו למלוח ואין הדם שבה פירש ממקום למקום. עמ"ש בס"ד בסי' ע'. מיהו במ"י כלל ו' ס"ק ד' משמע שפ' כאו"ה דשרי גם בנתערבה בלא הדחה בחתיכות מלוחות. ועכ"פ כשאינה נוגעת אלא מצד א' שרי כמש"ל: **כתב** בד"מ אם נכבש הבשר במים מע"ל קודם הדחה אחרונה ה"ל כמבושל בלא הדחה אחרונה דצריך ס' נגד דם ומלח שעליו כמ"ש ס"ט. ופשוט הוא. ודין הצלי עיין לקמן סימן ע"ו דלכתחילה צריך הדחה

ובדיעבד שרי בכל ענין. ובמ"י כלל ה' ס"ק ה' ביאר דלא שרי רק היכא דלא נמלח רק מעט ולא שהה שיעור מליחה ע"ש: **ושומן** אווז שלא הודח הדחה ראשונה התיר הבל"י ס"ק נ"ב בהפס"מ. ואם שהה ג' ימים בלא הדחה משמע שיש להתיר אף בלא הפס"מ ודלא כמשמעות המ"י כלל ד' ס"ק ה' ע"ש. ובסימן ע"ה מתיר בשומן בלא הדחה ראשונה לצלי ואם לא שהה שיעור מליחה או לא נמלח רק מעט אפילו לבשל. ולפי מ"ש בסימן זה היינו שלא נתבשל עדיין וליכא הפסד בצלייה דאי איכא הפס"מ אפילו לבשל שרי וכ"ש אם כבר נתבשל דאין לאסור. והפמ"ג מיקל בשומן שלא הודח בראשונה ומחמיר בשהה ג"י. ועי' בנודע ביהודה סימן כ"ד דאוסר ג"כ בשומן אווז ששהה ג"י בלא הדחה. ומיהו בלא הדחה אחרונה אוסר באו"ה בשם רוקח כלל י"א ד"ב אף בשומן אווז:

(סעיף ו' בהג"ה) **בענין לכבוד אורחים** כתב בסולת למנחה בשם תורת אשם דבכ"מ שהוזכר היינו שהם ראויים לכיבוד ואין בכלל זה הגרועים או הקבצנים שעוברים ושבים בשביל טרף ומזון שהם בכלל צדקה ואינם בכלל כיבוד אורחים. עוד כתב שם דלכתחילה לא יזמן אצלו חבירו שיהא צריך להקל בשבילו אבל אם כבר זימן אז יש להקל אף בבני העיר: **ובענין** הפס"מ כתב שם בכלל ל"ח דהכל לפי אומד דעת המורה לפי הזמן והמקום העשיר לפי עשרו והעני לפי עניו וגם לפי עניין ההוראה אם יש בו הרבה צדדים להקל או לא:

(שם ש"ך ס"ק ל') **אי נמי משכחת לה כשהודחו ע"י גשמים**. הכרו"פ הקשה על גירסא זו שהביא הש"ך דאיירי שהודחו במי גשמים דאינן מכשירין. הא ניחא ליה בהדחתם ומשקה שסופו לרצון מכשיר. וי"ל דס"ל להש"ך כמ"ש תוס' בב"ב (דף צ"ז) דבגשמים אין קרוי משקה מן הסתם עד שיחשוב אותן שיהיו משקה ולא מהני מאי דניחא ליה. ועיין בחולין (דף פ"ז). ועיין בס' תל"מ וח"ד. ול"נ כמ"ש. ועוי"ל דאיירי שהבעלים הן חש"ו שא"מ מחשבתן בלא מעשה. ומיהו דעת התוס' וח"ר בחולין (דף ל"א) דלא בעי' דוקא רצון בעלים דה"ה אם אי' רצון אחר מכשיר ודלא כהרמב"ם:

ס"י **עובד כוכבים משמש כבית ישראל כו'**. כ' הש"ך בשם ס' אפי רברבי דבעבדו ושפחתו שייך מירתת. משמע דאלו אינו עבדו לא שייך מירתת דכיון דאינו עבדו לא מירתת מיני'. וכ"כ בס' פמ"ג להדיא. ולא נהירא שהרי מוכח להדיא בש"ס פ"ק דחולין גבי בדיקת סכין דכותי. ובע"ז גבי אין השומר צריך להיות יושב ומשמר אלא אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר דאפי' בכל עובדי כוכבים שאינו עבדו שייך מירתת ביוצא ונכנס. וכן משמע מלשון הגהת מיי' בהל' מאכלות אסורות פ"ו הלכה י'. ובהלכות תפילין הובא באו"ח סי' ל"ב סעיף יו"ד. וכ"מ במרדכי פ' כל הבשר סי' תשכ"ו. וכן מצאתי להדיא בש"ך סי'

קי"ח ודחה דברי או"ה שר"ל דוקא עבדו. ות"ל שהנחני בדרך אמת שבא לפני ס' לחם הפנים וראיתי שהעתיק דברי הש"ך והוסיף לבסוף תיבת לעולם. ור"ל דבעבדו ושפחתו הקנויות לו שייך מירתת לעולם אף בלא יוצא ונכנס אבל לא נתכוון הש"ך כלל לומר דבאינו עבדו לא שייך מירתת ביוצא ונכנס. וזה ברור ומ"ש הט"ו עובד כוכבים משמש בבית ישראל כו'. לכאורה י"ל דאלו אינו משמש הרי בלא"ה נאסר משום בישולי נכרים. אבל בעבדו ושפחתו אינו נאסר לדעה א' שהביא המחבר סי' קי"ג ס"ד. אך דוחק לפרש כן דברי הטור שהרי הוא לא חילק בין עבדו ושפחתו לשאר עובדי כוכבים. גם דברי המחבר קצת דוחק הוא שהרי הוא ז"ל הביא ב' דעות בזה בסי' הנ"ל. וצ"ל דמש"ה נקטו עובד כוכבים משמש בבית ישראל. דאלו אינו משמש מסתמא אינו יודע מנהג ישראל ולא שייך מירתת כמ"ש הג"ה: **ומה** שיש לדקדק הרי בלא"ה נאסר משום בישולי עובד כוכבים נ"ל דמיירי שלא נתבשל עדיין ביד עובד כוכבים כמאכל בן דרוסאי ואז מהני בחתוי ישראל לכ"ע. לאפוקי אם היה נתבשל ביד עובד כוכבים כמאכל בן דרוסאי לא היה מהני תו חתוי ישראל לדעת הרשב"א שמביא הטור שם. וכ"פ בש"ע שם ס"ט ע"ש. והיינו שדקדקו הט"ו וש"פ וכתבו ושם הבשר בקדירה. ר"ל שלא נתבשל עדיין כלל אפי' כמאכל ב"ד רק ששמו הבשר בקדירה ונאסר משום נתבשל בלא הדחה אחרונה. דאפילו בכלי שני פסק הג"ה ס"ט לאסור. ואפילו הרתיח לא נתבשל בזה כמב"ד כדמוכח באשר"י פ' כירה סי' י"א ע"ש. וצ"ע בסי' י"ז: **ונ"ל** דבזה נכונים דברי הב"י שכתב דכאן אינו אלא אי' דרבנן דדם שמלחו אינו עובר עליו. ותמה עליו הד"מ דלא הוה צ"ל דהוי דם שמלחו שהרי הוא מבושל לפנינו ע"ש. ולפי מ"ש א"ש דע"כ איירי כאן שלא נתבשל עדיין כמב"ד. דאל"כ היה נאסר משום בשולי עובדי כוכבים. וכיון שלא נתבשל כמב"ד אין זה דם שבשלו דדם שבשלו לא הוי אא"כ נתבשל כמב"ד. וראיה לדבר מפרק כל הבשר (דף קי"ב) גבי בי דוגי דפריך התם ודילמא תתאה מטי עילאה לא מטי. ומאי פריך הא הוי ספיקא דרבנן. אלא מוכרח דאי לא מטה פי' שלא נתבשל כמב"ד אסור מדאורייתא וא"כ ה"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא. ויש לדחות ע"פ מ"ש בחה"ר דאף משתעלה תמרתו לא שרי' בלא גלוי מילתא דכל היכא דאיכא לתקוני ולמיפק מידי ספק מתקנינן ומפקינן ור"ל אף בדרבנן וכמ"ש המ"א בסי' יו"ד ושארי אחרונים. אך למאי דלא ידע מהתקנה לא ה"ל למיסר מספק. ובס' ר"י נדחק. וכן מוכח בתוס' פ' כה"ב (דף קי"א) ד"ה דם דאורייתא. וז"ל תחילה כשנפלט עד שלא נתבשל הוה דאורייתא עכ"ל. וכ"מ בשו"ת בי"ע סי' קע"ב. וזה דלא כמ"ש באו"ה כלל ו' סי' ח' דקודם שליש צלייתו אין אי' אלא מדרבנן עכ"פ לפ"ד הט"ו צ"ל דאיירי כאן שלא נתבשל ביד עובד כוכבים

כמב"ד ומיהו הג"ה פסק שם דבעבדו ושפחתו אינו נאסר משום בשולי עובדי כוכבים גם פ' דמהני חתוי ישראל אפילו אחר שבשלו עובד כוכבים כמב"ד וא"כ איירי כאן שפיר שבשל כל צרכו דהיינו כמב"ד. ומיהו אפשר דאע"ג שהבשר לא נתבשל עדיין כמב"ד אבל הלחלוחית של דם ומלח נתבשל. וכמ"ש הרא"ש פ' כירה סי' י"ז: **עוד** י"ל דברי הב"י דאף שנתבשל כשבא לפנינו כמב"ד מ"מ כיון שנולד הספק תחילה עד שלא נתבשל שהיה דאורייתא אף שנתגלגל אח"כ ונעשה דרבנן לא מהני מסל"ת דכה"ג לא מהני גבי ספק דרבנן דאזלי' לקולא אם נולד הספק כשהיה דאוריי' אע"ג שלא נודע עד שנעשה דרבנן. כמ"ש בס' שעה"מ:

(שם בהג"ה) **ובחד מינייהו סגי או במסיח לפ"ת כו'**. או יוצא ונכנס דמירתת. ופשוט דבמומר לא שייך לפ"ת כיון שיודע שאיסור והיתר תלוי בזה. אא"כ משכחת לה כמ"ש הט"ז והש"ך ס"ק מ"ב ע"ש. ונראה לי דגם מירתת לא שייך במומר כי הוא סבור שמחזיקים אותו כישראל גמור ולא יבדקו אחריו. כמ"ש התוס' והרא"ש וש"פ ריש פ"ק דחולין (דף ג) גבי בדיקת סכין דמומר דלא מהני יוצא ונכנס. וכאן הוא ק"ו משם. דשם הוא איסור דאורייתא ואפ"ה סבור המומר שלא יבדקו אחריו דמחזיקין אותו כישראל אפי' באיסור דאורייתא כ"ש כאן דאינו אלא איסור דרבנן כמש"ל דהוי דם שמלחו ע"ש:

(שם ט"ז ס"ק כ"ד) **ומעשה בא לידינו באשה אחת שבשלה כשר ושכחה אם מלחה אותו תחלה אם לא והתרנו דלא הוי אלא ספיקא דרבנן ולקולא. וא"ל דמוקמינן לה אחזקה דמעיקרא שלא היתה מלוחה כו'**. דיש רוב נגד החזקה דרוב פעמים מולחין תחילה ע"כ. השעה"מ הלכות מקואות כלל ז' הקשה על הט"ז דלפי מ"ש התוס' בפסחים (דף ט') בשם ר"י גבי חבר שמת והניח פירות דחזו לאדם כיון דהוי טבל ודאי מדרבנן אין ספק דשמא עשרן מוציא מידי ודאי אף דרוב מעשרין וה"נ כיון דחתיכה זו ודאי לא היתה מלוחה אין ספק מוציא מידי ודאי. ולק"מ דלא דמי חזקת איסור דטבל לחזקה זו דגבי חתיכה. דטבל כל הפירות הוו בחזקת איסור. משא"כ גבי בשר שלא נמלח. וכה"ג כתב הט"ז בסי' קכ"ז דלא אקרי איתחזק אי' גבי נאמנות דעד אם אין האיסור על כל החתיכה אלא שלא היה מבורר האיסור מההיתר. וכה"ג הוכיח בשעה"מ עצמו שם בכלל א' וב' בענין איתחזק איסורא בדרבנן כגון חד בחד שנתערב דאם היה ניכר האיסור מתוך ההיתר לא מקרי איתחזק איסורא לאסור כספק דרבנן שנולד אח"כ כגון שנאבד א' מהן וא"י איזו. וה"נ כיון דלא אקרי איתחזק איסורא דדם בחתיכת הבשר מקילין בספיקא. והא דהוצרך כאן לרוב הוא משום דהספק הוא במעשה. וכ"מ בט"ז בא"ח סי' ת"ט דטעמו דספק מעשה גרע. ומה שהקשה בס' בינת אדם על הט"ז דחשיב לי' רוב

מולחין הא הוי רוב התלוי במעשה. י"ל דבדרבנן מהני ויש לה"ר לזה מפסחים (דף ד) גבי המשכיר בית לחבירו בי"ד דקיי"ל שהוא בחזקת בדוק. והך חזקה היא מכח רוב בני אדם הבודקים בזמנו כמ"ש מהרל"ח והוי רוב התלוי במעשה וגם איתחזק איסורא דחמץ בבית. ואפ"ה מהני משום דבדיקת חמץ היא דרבנן. ועיין מה שכתבתי בזה בחיבורי להרמב"ם פ"א מהל' תפלה ופ"ו מהל' ברכות ופ"ו מהל' מאכלות אסורות: **ובנידון** א' ששלח לו חבירו בשר וא"י אם מלחו נראה דשרי. ול"ד להא דס"ס שי"ו גבי בכור דהתם בלוקח תליא לשאול כדאי' בגמ' אבל הכא בשולח תליא להודיע שלא יעבור על לפני עור אבל הנשלח אינו מחויב לשאול. ועי' בש"ג פ"ק דע"ז שה"ר מחולין (דף פ"ג) דבעל המעשה א"מ לשאול ע"ד שיש בו חשש אי' כיון שהוא א"י בודאי שיש בו איסור אין לחוש מספק אבל בע"ה שיודע בודאי שיש בו איסור עליו להודיע. והפמ"ג כחב דמבכור אין ראיה דהוה ד"ת. ועוד יש לה"ר מהא דאי' בתוספתא שלהי חולין:

(שם סעיף י"ג) **ושם שרו אותו במים בתוך ג' ימים כו'**. כתבו הט"ז והאחרונים ויש לשרותה היטב אבל אין די בהעברת מים עליו כו' אא"כ נקרו הבשר מגידי דם סומכין אז בדיעבד על זה כו' ומ"מ צריך אח"כ הדחה אחרת קודם מליחה אפי' בדיעבד עכ"ל. ונראה דזה קאי נמי אשרו היטב תוך הג' ימים. אפ"ה צריך אח"כ הדחה אחרת קודם מליחה אפי' בדיעבד שהרי כבר נתייבש. ולא ימס המלח ולא יוציא דם כמ"ש הט"ז והש"ך דהיינו אם לא נתבשלה עדיין ידיחנו וימלחנו שנית וכ"מ במ"י כלל וז"ש הג"ה לעיל סעיף ב' דבדיעבד סגי הדחה קצת קודם שמלחו שאין הבשר נגוב. ולדעת הש"ך ס"ק ה' הביאו המ"י שם ס"ק א' דכיון שנמלח סגי בהדחה מועטת וא"כ אין חילוק בזה בין שריה להדחה מועטת רק אי נתנגב או לא ודו"ק:

(שם סעיף ט"ו) **אא"כ יש במים ס' כנגדו**. נראה דאם נשפך וא"י אם הי' ס' נגד הבשר מותר דאיסור זה דכבוש א"א מדרבנן משום דמעורב הדם במים וא"ר להקריב ע"ג המזבח והוי כדם שמלחו כמ"ש באו"ה כלל ו' דין כ':

(שם סעיף ט"ז) **ואם מלח בכלי שאינו מנוקב כו'**. וכ' בהג"ה ואם הוא דבר לח בעינן ס' נגד הקליפה מן הקערה. עש"ך דמסיק דאפי' אם הקערה ג"כ חמה סגי בס' נגד קליפתה. לפי שלא נאסרה הכלי שא"מ רק כדי קליפה. וכמ"ש הג"ה סי' צ"ח ס"ד ע"ש. ולפענ"ד דבכלי חרס צריך לשער נגד כולה אם היא חמה דתתאה גבר. עי' סי' צ"א וסי' ק"ה לפי שכלי חרס בולעת הרבה. כמ"ש הב"י בשם הג"ה מיי' בפ"ו מהל' מ"א לענין כלי מנוקב דבשאר כלים שרי ובכלי חרס אסור וכ"פ האחרונים כמ"ש במ"י כלל י"א ס"ק ה' (ע"ש). והכי מוכח להדיא בד"מ סי' צ"ח שכתב בשם או"ה במעשה שהיה שנפל כלי חרס

מנוקב ליורה ופסק לשער נגד כולו ולא די בכדי קליפה לבד ע"ש. וא"כ כ"ש בכלי חרס שאינו מנוקב. ונלענ"ד שמ"ש הרשב"א בשם הראב"ד ומביאו ב"י דבכלי שא"מ צריך לשער נגד כולה בכלי חרס קאי. דאי אפשר לומר דבשאר כלים קאי שהרי הרשב"א עצמו כתב בשם הראב"ד ומביאו ב"י סי' צ"ח. דהא דאמרינן בש"ס פג"ה (דף צ"ז) גבי כחל בכולו משערינן דאי במאי דנפק מיניה מנא ידעינן כמה נפק. היינו דוקא בכחל או בכלי חרס שא"א להפריד האיסור ממנו. אבל לא בכלי מתכות וכה"ג שאפשר להפריד האיסור ממנו משערין באומד יפה כמה נפק מיני'. ומינה דהחולקים עליו ס"ל דאפי' בכלי חרס אינו מבליע יותר מכדי קליפה. וכן מוכח ברמב"ם פ"ו מהל' מ"א שכתב וז"ל קערה שמלח בה בשר אפי' היתה שוע באבר אסור לאכול בה רותח לעולם שכבר נבלע הדם בחרסית עכ"ל. הרי כתב שנבלע הדם בחרסית. משמע דהיינו בכולה דאל"כ הרי ממשות האבר דמעט כדי קליפה ודו"ק. וכיון שדעת הרמב"ם והראב"ד והאו"ה ורש"ל לאסור בכלי חרס כולה אין להקל. ודלא כמ"ש בח"ד ר"ס ע"ה. אך במ"י כלל פ"ה ס"ק י"א הכריע להקל. ובשו"ת מקום שמואל הסכים לדברי ע"ש. וכ"מ שכתב באו"ה כלל כ"ד דין ט'. ועיין מ"ש בס"ד בסי' צ"ח ס"ק ה' דז"ש הג"ה שם דע"י רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה. ואם נתבשל בה א"צ לשער רק נגד הקליפה היינו דוקא בפעם הראשון אבל כיון שנתבשל בה פעם א' בלא ששים מסתמא הרי הלך ונבלע בכולה כל מה שהיה בכדי קליפה ונעשה היתר הבלוע בה נבילה. כדאיתא שם סעיף ה' וסי' צ"ב גבי טיפה שנפלה כו' ע"ש. ובסי' צ"ט ס"ב. וא"כ ה"ה כאן אם הוחמה הקערה צריך לשער אח"כ נגד כולה אם לא במקום הפסד מרובה. וצ"ע דברי הש"ך דמשמע שהקערה הוחמה ריקנית או בלא ס' דהא כתב דמסתמא ליכא ס' וא"כ יהא צריך לשער בכולה. ואפשר דמיירי שלא שמשו בה ד"א תוך מע"ל וכ"מ בפ"מ סי' צ"ח שהניח בצ"ע. וע' במ"י שכ' שאין בלוע עושה בלוע נבילה:

(סט"ז בהג"ה) **בעינן ס' נגד קליפה מן הקערה**. עיין בס' ב"א דבקערה שלנו מסתמא יש ס' נגד הקליפה:

(שם בהג"ה ג') **אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר**. או אפי' בלא נקיבה אם הבשר שהה כבר במליחתו והודח הטעם דאין מליחה לכלים שאין כלי מפליט ע"י מלח. ומה שנרשם כאן ארוך הוא ט"ס. דלהארוך לא אמרינן אין מליחה לכלים בלא נקובה כמ"ש בד"מ סי' ק"ה ע"ש. וצ"ל הג"ה ש"ד [וצ"ע בש"ך ס"ק פ"ג וי"ל דבשאר איסורים שאני כמ"ש הט"ז סי' ע']. וכתב הש"ך דאפילו בכלי חרס אמרינן הכי דאין מליחה לכלים. ולי צ"ע דאפשר דדוקא בכלי מנוקב אין חילוק בין כלי חרס לשאר כלים אבל בלא נקיבה נראה

דהיינו בשאר כלים אבל לא בכ"ח דבתוס' והרא"ש פרק כה"ב (דף קי"ג) והמרדכי פרק כל שעה ובהג"ה ש"ד כתבו דאין מליחה לעץ. איברא במרדכי פ' כל הבשר כתב בשם ראבי"ה דאין מליחה לעץ ולמתכות ולחרס ולאבן. וכ"מ בתשובת הרשב"א ומביאו ב"י ר"ס ע' וסי' ק"ה וסי' קל"ז. וכ"? בש"ע שם ס"ד גבי כלים הבלועים מיין נסך דמותר לחזור ולמלוח בהם בשר ע"ש וצ"ע: **ומיהו** אפי' אי אמרינן הכי ג"כ בכ"ח דאין מליחה לכלים. מ"מ לא גרע מצונן דאמרינן בפ' כל שעה (דף ל') כל הכלים שנשתמש בהם חמץ בצונן מותר להשתמש בהם מצה בצונן. ופירשו הרבה מפרשים דדוקא נשתמש בהם חמץ בצונן אבל נשתמש בהם חמץ בחמין אסור להשתמש בהם מצה אפי' בצונן וקאי על כלי חרס. ויש בזה ב' טעמים. לפי שכלי חרס בולעים הרבה ופולטים אפי' בצונן והילכך כל צונן שנשתמש בו מדיחו. וכמ"ש הרשב"א בשם הרי"ף והרמב"ן וכ"כ הרב המגיד פ"ה מהל' חמץ והר"ן פ' כה"ב וכן נלפענ"ד דעת הכל בו והראב"ד ומביאו הד"מ סי' קכ"א שכתב קערות של חרס שנשתמש בהם איסור בחמין אסור להשתמש בהם אפי' בצונן לח לפי שא"א להדיחו. ועמ"ש בס"ד ר"ס צ"א. ולפ"ז כיון שפולטת נבלע פליטתה בבשר המלוח דמלוח כרותח לגבי הבשר ולא מהני הדחה וכה"ג איתא לעיל סי' יו"ד גבי סכין ששחט בה טריפה וחזר ושחט בה כשירה דצריך קליפה ע"ש בש"ך. ולפ"ז נלענ"ד דמ"ש הג"ה דמותר למלוח בה בשר שכבר נמלח והודח משום דאין מליחה לכלים בשאר כלים קאי ולא בכלי חרס. דמי יקל ראשו נגד הרי"ף והרמב"ן והרשב"א וה"מ והר"ן והכל בו והראב"ד. דלדידהו אפי' בדיעבד יש לאסור כדי קליפה. ויש עוד טעם משום דכיון דלית לי' תקנתא בהגעלה חיישינן שמא ישתמש בו חמין. ואפי' בדרך עראי אסור. וכ"ד המ"י כלל י"א ס"ק ו' ע"ש שכוונתי לדעתו בעזה"י. וע"ש ס"ק י"א: **ומ"ש** הש"ך והפר"ח דמסתמא ליכא ס' בקערה נגד הקליפה כן נלענ"ד מוכח בש"ס פ' כל הבשר (דף קי"א) דאיתא התם קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בו רותח. ומסיק דלא אפשר למיטעמי' פרש"י לפי שאסור הוא לפיכך אין לו תקנות היתר. א"ל ר"פ לרבא וליטעמי' קפילא ארמאה מי לא תנן כו' א"ל כי קאמינא בדליכא קפילא. וקשה דאכתי אמאי מחליט לומר דאין לו תקנות היתר להאי רותח בדליכא קפילא. הא רבא גופיה אמר בפ' גיד הנשה (דף צ"ז) מין בשאינו מינו וליכא קפילא בששים. אלא ש"מ דמסתמא ליכא ס' נגד מה שנאסר מהקערה דהיינו כדי קליפה. דמדינא דש"ס ודאי אין מליחה אוסר יותר כמ"ש הד"מ סי' ק"ה וש"פ. ואפשר דכלי חרס גרע. ודין טעימת קפילא עי' ר"ס צ"ח:

(שם סעיף י"ח בהג"ה) **אבל שאר חתיכות שעליה הנמלחים עמה מותרות**. כ"כ או"ה ומבואר שם דאפי' קליפה לא בעי וכ"כ הרב ט"ז. ולפענ"ד דא"א להתיר אותן בלא

קליפה. וראיה ברורה מהש"ס דפ' כל הבשר (דף קי"ב) גבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין וכ"כ הט"ו ר"ס ע'. ופריך הש"ס שם היכי דמי אילימא בכלי שאינו מנוקב מאי איריא דגים ועופות אפי' עופות ועופות נמי אסירי. והשתא מאי קושיא הא לא דמיא דאלו עופות ועופות אותן שלמעלה אפי' קליפה לא בעי'. ואלו דגים ועופות אפי' הדגים למעלה קליפה בעי כמ"ש הש"ך סי' ע' ס"ק ד' ואחרונים שם וש"פ. אלא מוכרח דאה"נ דעופות ועופות נמי הכי הוא. ומיהו במ"י הניחו בצ"ע אי בעי' קליפה בדגים למעלה ע"ש בכלל ב' ס"ק כ"ב:

(שם סעיף כ' בהג"ה) **ואפילו קודם שיעור מליחה אין האיסור משום הסכין אלא משום שיצא דם בעין**. ואם רוצה להדיחו שם ולחזור ולמלחו שם מותר. מזה מוכח דאם חתך נתח לשנים קודם מליחה אחר הדחה דא"צ לחזור ולשרות אותו רק בהדחת מקום חתך סגי. וכמ"ש ס"ק א'. וכ"כ להדיא בס' בל"י ולחה"פ. ואין להקשות הא קרי לי' דם בעין וא"כ כיון שיצא על הבשר יאסור הבשר דקיי"ל ס"ס ע' דאם נפל דם בעין על הבשר תוך שיעור מליחתו נאסר מיד ואין שיעור לדבר. ויש לומר דלא קרי לי' לדם הבלוע בחתיכה בעין אלא לענין דצריך להדיחו דאם ימלוח עליו המלח יתמלא ממנו ולא יוציא דם. כמ"ש המרדכי בטעם הדחה קמייתא. אבל לענין זה לא ה"ל בעין. אלא דם בלוע שהוא לח ויוצא ע"י מליחה אח"כ כנ"ל ודו"ק. ועי' מ"ש בס"ד סי' י' ס"ק ד':

(שם סעיף כ"א) **במקום שאין מלח מצוי יצלו הבשר עד חצי צלייתו ואח"כ יבשלוהו** עכ"ל הטור. והב"י הראה מקורו מהגהת אשר"י. וזה אינו שהטור לא הביא בשום מקום הג"א. אבל באמת נעלם מהב"י דברי הרא"ש ר"פ ג"ה סי' ז' והרשב"א בתה"א שכתבו וז"ל ושדרו ממתיבתא דבאתרא דלית להו מילחא ליטוויא טוויה דשייב לי' נורא. ובתר דמטוי פלגא אי בעי לבשולי בקדירה שפיר דמי עכ"ל. הרי מבואר להדיא כמ"ש הטור ולא הוצרך לעשות דקדוק קלוש מהג"א כמ"ש הב"י:

סימן ע

(סימן ע' סעיף א' בהג"ה) **חתיכה שמלח אותה ב' פעמים מותרת**. ודעת המ"י כלל ט"ו ס"ק י"ד דאפילו לאח"ז פליטת ציר מותר דיעבד דגבי מעט ציר אמרינן משרק שריק ודלא כהט"ז. וכ"כ בשו"ת מקום שמואל:

שם **אבל בשר עם דגים אפי' בשר עופות עם דגים אסור למלוח ואם עבר ומלחן יחד העופות מותרין אבל הדגים צריך ליטול מהם כדי קליפה ואם לא ניטלו קשקשיהם כשנמלחו מותרים**. לפי שהקשקשים הם במקום קליפה. ואפי' לדידן דמשערינן במליחה

בס' מ"מ מהני הקשקשים. לפי שאז הם צמיתי ואינם פולטין מהר ואגב שטרודין לפלוט אינן בולעין. ומבואר באשר"י ובטור ובאו"ה ובת"ח כלל כ' דלא מהני הקשקשים במקום קליפה רק אם הדג שלם. אבל אם הוא חתוך צריך לקלפו במקום חתך. וצ"ע למה השמיט המחבר זה:

(שם סעיף ב') **אבל אם דג מליח ועוף תפל ונתנם זה אצל זה אף דגים מותרין בלא קליפה**. הכי מוכח גם בר"ן ואע"פ שהוא ז"ל אוסר בטמא תפל וטהור מליח אם נוגעים זה בזה. דאז נמלח גם הטמא בנגיעתו למליח. והוא היש מי שאוסר שהביא הש"ע בסעיף שאח"ז. נ"ל לחלק דשאני התם שאיסורו מחמת עצמו כגון בשר טריפה ודג טמא דכל מה שפולט איסור הוא. וסגי בנגיעתו למליח לפלוט מגופו דבר מה ונבלע בטהור. וכ"פ הג"ה סי' ק"ה ס"י לאסור בנוגעין באין הפסד והיינו דוקא היכא שאיסורו מחמת עצמו. משא"כ הכא גבי דגים ועופות שהם בעצמם היתר רק שהאיסור מחמת דם הבלוע בהם. אין לנו לומר שמחמת נגיעתו למליח פולט דבר הבלוע ודמי לאיסור להא דקיי"ל סי' צ"ב וק"ה דאיסור הנבלע בחתיכה אין יוצא ממנה בלא רוטב. ואף שדרך מלח להוציא דם. מיהו אין הבשר יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה כדאיתא בש"ס ופוסקים. אבל אין נפלט ע"י נגיעתו למלוח. והיא סברא נכונה. וכ"מ בבד"ה ס"ס ס"ט במ"ש בשם ר' ירוחם בשם הראב"ד ע"ש ודו"ק. וכ"מ בש"ך ע"ש: **נשמע** מזה דאע"פ שכתב הג"ה סי' ק"ה ס"י לאסור בנוגעין אם אין הפסד. מ"מ באיסור הנבלע ודאי דאין לאסור ודוק. ואפי' חתיכה בדמה בכלל זה. ומטעם זה נראה להתיר חתיכה תפילה שנפלה בין חתיכות מלוחות בכלי שאינו מנוקב. דאין הטפל פולט ע"י נגיעתו למלוח. ואין הדם שבה פירש ממקום למקום שהוא טעם איסור חתיכה שנמלחה בכלי שאינו מנוקב. כמ"ש הש"ך והבאה"ט וש"פ סי' ס"ט סי"ח. ודלא כהמרדכי שרצה לאסור. ועי' ב"י סי' ס"ט וד"מ ס"ס זה:

(שם סעיף ג') **או שהטריפ' מלוח' והבשר' תפילה והם נוגעים זה בזה אסור**. משמע להדי' דבסיפא בטהור מליח וטמא תפל דשרי איירי ג"כ בנוגעין וכמ"ש הש"ך. והקשה הרא"ש ומביאו הב"י דכיון שנמלח הטהור ומונח על הטמא או תחתיו כו' הרי נמלח גם הטמא מלח שעל הטהור. ותירץ דמיירי שנמלח הטהור מכל צד רק במקום שנוגע בטמא לא נמלח שם עכ"ד. ולפ"ז דומיא דהכי בטמא מלוח איירי נמי הכי דאפי' לא נמלח במקום שנוגע בטהור ג"כ אסור. ואף דלפי תירוץ הב' שתירץ הרא"ש איירי שנמלח הטהור מכל צד אפי' במקום שנוגע בטמא. ואפ"ה לא הוה טמא מליח במה שנוגע במליח. וכ"מ דעת הט"ו והגהה וש"פ וא"כ דומיא דהכי בטמא מליח איירי נמי שנמלח

מכל צד. מ"מ נראה דיש להחמיר וכ"מ בת"ח סוף כלל כ' דבצ"א חשוב כרותח עיי"ש. ועיין בסי' צ"א ס"ה בהג"ה:

(שם סעיף ו' בהג"ה) **אם לא נכבש בתוכו יום שלם כו'**. דעת המ"י כלל ו' ס"ק ה' בדעת רמ"א דיום שלם דוקא הוי כבוש ושם בס"ק י"ד הביא כמה פוסקים דלא אמרינן הודח כו' ע"ש:

(ש"ך ס"ק מ"ז) **כתב בשם או"ה דבשר שלא נמלח כלל שרי אפי' נפל לציר בכלי שאינו מנוקב ע"י מליחה אח"כ. כשלא שהה מעל"ע**. וכ"מ בת"ח שם כלל ו' סי' ד'. ובחנם הניח בצ"ע שם המ"י ס"ק ז' דאישתמיטתי' דברי הש"ך הללו וכן הוכיח בספרו הארוך. ובס' ב"א מתיר במולח בכלי מנוקב ונפל בתוך שיעור מליחה בכלי שאינו מנוקב (והגביהו מיד) ואין אסור דק מה שבציר דמדינא פירש ממקים למקום שרי ומולח בכלי שאינו מנוקב אינו אסור אלא מקנס שעבר על תקנת חכמים כמ"ש שם:

סימן עא

(סימן ע"א סעיף א') **דראש חותכו לשנים**. הוא למצוה מן המובחר לדעת הט"ו. אבל לפ"ד הג"ה סי' ס"ח ס"ד מצוה מן המובחר לחתך לשנים שהן ארבע. והא דלא הגיה כאן כלום לפי שסמך אמ"ש בסעיף ב'. וע"ל סי' ס"ח כיצד נוהגין לכתחילה. ולא סגי לכתחילה בנקיבת העצם לבד. כמ"ש המחבר ס"ב לפי שצריך להניח הנקב למטה וחיישי' שמא יתהפך. שגם במליחה חיישינן שמא יתהפך. כמ"ש בד"מ סי' ע"ג בשם או"ה לענין למלוח בישרא עלוי כבדא דאסור מטעם זה (ועי' בש"ך סי' ע' ס"ק ח') והמחבר לטעמי' אזיל דס"ל דבמליחה לא חיישי'. כמ"ש שם ס"ה דמותר למלוח בישרא עלוי כבדא. וכל זה ברור אלא שיש לתמוה על רמ"א בד"מ סי' זה שחולק על הב"י והסכים לדעת הרא"ש דבמליח' לא חיישי' שמא יתהפך ע"ש. וסותר עצמו למ"ש סימן ע"ג וצ"ע:

(שם סעיף ג' בהג"ה) **עצמות שיש בהם מוח צריכין מליחה**. המ"י כלל ט"ו ס"ק כ"א הוכיח מהת"ח שם דצריך מליחה היינו לכתחילה אבל בדיעבד שרי דאין מחזיקין בו דם כמו בבני מעיים. ובעצמות עצמן הביא שם ס"ק כ"ג דאין מחזיקין ודלא כהש"ך. ולי נראה דהש"ך דקדק לשון הג"ה שכ' דמליחת העצם מועיל כו' דזה דייקא שמחזקין בו דם עכ"פ קצת יותר מבני מעיי' דאל"כ אין צ"ל לדברי' אלו. וכ"מ בס' הארוך ע"ש ודו"ק. וכן סתם צריך משמע עיכובא וכ"כ ב"י א"ח ר"י וכדאמר בכ"ד ה"א צריך א"ל תקנה קמ"ל. ובספ"ה דברכות המתפלל צריך שיכוון כו' והוא דיעבד:

סימן עב

(סימן ע"ב סעיף ב' בהג"ה) **ויש מחמירין בו אפילו במליחה ואסור שאר בשר שנמלח עמו.** ולפענ"ד שאין להחמיר בזה דהכי מוכח להדיא בש"ס דפסחים (דף ע"ד) גבי הא דמשני שאני לב דשיע. פי' ולא בלע כלל אפי' מצד פנים דאל"כ אלא דמבחוץ הוא שיע. אבל מבפנים אינו שיע אלא דנבלע בו שפיר. וא"כ אפי' לפ"ז ע"כ צ"ל כבולעו כך פולטו ולא משני מידי. אלא מוכרח דשיע מבפנים קאמר ולא נבלע הדם כלל בלב. וא"כ גם שאר בשר שעמו י"ל כשפי קנה למעלה [עיין מרדכי פ' כל הבשר] דבמליחה וצלייה אמרי' שיע אפי' לדידן וכמ"ש הש"ך וש"פ. וכן מצאתי בתוספות ומרדכי שכתבו נראה דה"ה מבחוץ הוא שיע מוכח בהדי' שר"ל דשיע דש"ס קאי אמצד פנים ומש"ה כתבו דה"ה מבחוץ וכו'. ועיין במלחמות פ"ק דשבת והר"ן כתב שי"א דאף נחתך קאמרינן דשיע. ע"ש ומביאו ב"י. וכ"כ המרדכי בשם תשובת רש"י דלב שנצלה או שנמלח או שנתבשל זורקו והשאר מותר דלב שיע ולא בלע ולא פלט ע"כ. ומביאו ב"י ע"ש. ואף דבהא לא קיי"ל כוותי' דבבישול לא אמרינן דשיע. מ"מ בהא קיי"ל כוותיה דבמליחה וצלייה אמרי' שיע ולא בלע ולא פלט וא"כ אפי' שאר בשר יש להתיר ודו"ק: **וכתב** עוד הר"ן דדוקא בדם אמרי' דשיע ולא בלע אבל לא בשמנונית דאיסורא דשפיר בלע. ואם נתבשל הלב עם בשר בענין שאין ס' נגדו דנאסר הבשר גם הלב נאסר דשמנונית הבשר נעשה נבילה ואוסר הלב. עכ"ד ומביאו ב"י ותימא עליו איך הביאו בסתם שהרי הר"ן יחיד הוא בזה שהרי קיי"ל ס"ס ק"ה וסימן ס"ט דאין הנאסר אוסר אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילך לשם. והר"ן לטעמי' דלא ס"ל כן בס"פ כל הבשר. וכ"מ מדברי הר"ן שכתבתי בסי' ק"ב. ומיהו בזה קיי"ל כהר"ן דבשמנונית לא אמרינן דשיע. ונ"מ לדידן במליחה או בצלייה אם נמלח או נצלה הלב עם בשר נבילה נאסר:

שם **ויש מחמירין לקלוף קצת במקום שהיה הלב דבוק.** ומטעם זה מצריך הרב רמ"א קליפה בבישול אפילו בדאיכא ס' לפי שכבר נמלח עמו ונאסר כדי קליפה. עכ"ל ש"ך ס"ק ה'. וצ"ע לפ"ז נצטרך ס' גם נגד הקליפה שנאסרה במליחה. וכמ"ש התוס' בפג"ה (דף צ"ו) ד"ה אם יש כו' והג"א שם וש"פ. וכ"פ הג"ה סי' צ"א ס"ד דכל מקום הצריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך צריך ס' נגדה. וכאן כתבו לשער ס' נגד הלב ולא הזכירו לשער גם נגד הקליפה. וצ"ל דכאן אינו אלא חומרא בעלמא לא בעינן ס' נגדה. ותירוץ זה כתב הש"ך ר"ס כ"ב גבי חוטים. ותיפוק לי' לפי מ"ש הש"ך דאפי' אינו דבוק הלב לבשר צריך ס' ואם אינו ידוע היכן נגע צריך לקלפו כולו. כדמוכח בסי' ק"ה סעיף ט' ע"ש ודו"ק. ואם נשאר ס' נגד לבו וגם נגד קליפתו הרי לא יהיה מסתמא ס' אפילו בעוף שלם. שהרי

כתבו דדוקא עם העור הוא ס' כמ"ש הש"ך והאיך כתבו דמסתמא יש ס'. אלא מוכרח דלא משערינן נגד הקליפה. וכ"ש שכבר כתבתי לעיל בסמוך דחומרא בעלמא הוא: **ועיין** במ"י שהחמיר באם הלב דבוק בחתיכה אע"פ שנמלח מקודם אם אין בחתיכה עצמה ס' נגד דם הלב. וכן אם הלב אינו דבוק נעשה כולו נבילה וצריך לשער נגד כולו אע"פ שנמלח. וכן נראה דק"ו הוא מדין מוח שבראש סי' ס"ח דאם יש ס' בכל המחובר אף הראש שרי. ואפ"ה לענין זה הוי דבוק דצריך לשער נגד כולו אם אינו מחובר וכ"ש בלב:

סימן עג

(סימן ע"ג סעיף א') **הכבד כו' אלא קורעו שתי וערב ומניח חיתוכו למטה וצולהו**. ולא דמי למ"ש הג"ה סי' ס"ח ס"א גבי צליית ראש שאין לצלותו שלם אף כשרוצה להניחו אבית השחיטה דחיישי' שמא יתהפך. ש"ה שאם יתהפך יהיה אסור מן הדין. משא"כ הכא לא חיישינן שמא יתהפך השפוד כדחיישינן בסעיף ד' שאני הכא שצולהו עם בשר. אבל הכא אף אם יתהפך דייב דמא שפיר שהרי לדעת הרי"ף והרמב"ם א"צ לצלי חתיכה כלל. כמ"ש הב"י שהרמב"ם מפרש מ"ש בש"ס קורעו שתי וערב לחליטה קאי ועיין שם שהקשה אמאי לא כתב הרמב"ם ש"ו דז"ל בפ"ו מהל' מ"א. הכבד אם חתכה והשליכה לתוך החומץ כו' ה"ז מותרת. ולפענ"ד שהרמב"ם ז"ל ר"ל אם חתכה לשנים. וכה"ג כתבו התוס' ברפ"ז דפסחי' (דף ע"ד) אהא דתניא התם חתכו ונתנו ע"ג גחלים דפירושו שחתכו לגמרי. וכ"כ הרמב"ם פ"י מהל' ק"פ ובכה"ג א"צ ש"ו כמ"ש רמ"א בהג"ה:
(שם סעיף א' בהג"ה ב') **נוהגין לאסור הכל**. בת"ח כלל כ"ד כתב להתיר הקערה. ובמ"י פי' דהיינו בנמלחה והניח בצ"ע על שהשמיטו בש"ע:
(שם ס"ו בהג"ה) **ואם יש ס' בכל הכל שרי מיהו הכבד עצמה אסורה**. ונלע"ד דאם נמלחה הכבד תחילה שנתמעט דמה והוי כבשר שלא נמלח כמ"ש הג"ה סעיף ד'. וא"כ ה"ל דין בשר שנתבשל בלא מליחה שנתבאר בסי' ס"ט סי"א דלצורך שרי אף החתיכה עצמה כשיש ס' ע"ש. וה"ה הכא שרי אף הכבד כשיש ס' ומ"ש הג"ה סעיף א' דנוהגין לאסור הכל אפי' נמלחה הכבד קודם בישולה. התם איירי בשאין ס' נגד הכבד מדכתב דנאסר הכל. ולא דמי ללב דאסור הלב אפי' בדאיכא ס' ואפילו נמלח מקודם דהתם איכא דם בעין שנתייבש בחללו כמ"ש הגהת ש"ד וד"מ וט"ז וש"פ. וא"כ כשהכבד דבוק בעוף דמסתמא נמלחה. יש להתיר לצורך אף העוף אם יש ס' בכל הקדירה נגד העוף. ומ"ש לאסור העוף היינו בשלא לצורך: **ונ"ל** דהחוטין אסורים עם כדי קליפה סביבם כמ"ש

בסי' כ"ב וס"ה וע"ב. והפר"ח חולק לגמרי על הג"ה זו ומתיר הכבד כשיש ס' בכל ענין. ולפע"ד כמ"ש:

סימן עה

(סימן ע"ה סעיף א') **כשמולחין החלחולת אין מולחין אותן בצד פנימי מעבר המאכל אלא מצד החיצון ששם השומן דבוק**. אף על גב דבסימן ס"ט נתבאר דלכתחילה בעינן שימלח החתיכה משני צדדים הכא שאני דאין בשומן כל כך דם כמו בבשר. עכ"ל באה"ט. ול"נ דלק"מ דמה לי שימלח מעבר המאכל שהרי אינו כלום כמ"ש הג"ה. וכ"כ במ"י כלל ט"ו ס"ק כ"ג ועיין שם. ואי ר"ל נצריך לקלוף השומן ולמלחו מכל צד. הרי זה דומה לחתיכה עבה שא"צ לחתכה לשנים. כמו שכתב הרשב"א בתשובה ומביאו הבית יוסף ר"ס ס"ט. וכ"כ ב"י סימן ק"ה שחתיכה שנמלחה בחלבה בענין דכשרה אין צריך למלוח שם כשקולף חלבה מעליה. ע"ש וכ"כ בספר התשב"ץ:

(שם בהג"ה) **ואם מלח החלחולת מצד פנים יחזור וימלחנו מבחוץ ומותרת**. ולא חיישינן שיבלע הצד פנימי מן החיצון מאחר שאין מוחזק כל כך בדם. או"ה ש"ך. אין לפרש שיבלע הצד פנימי של שומן הדבוק למעי מן צד החיצון של השומן. שהרי כאלו לא נמלח כלל ויש כל כך דם בצד פנימי של שומן כמו בצד החיצון שלו שמטעם זה אפילו בדיעבד אסור וגרע מחתיכה שנמלחה מצד א' דשרי לצורך כמ"ש סי' ס"ט בהג"ה. ושוב ראיתי סברא זו בנקה"כ שם. אבל במ"י שם ס"ק הנ"ל לא כ"כ. ונראה דר"ל שיבלע צד פנימי של המעי' שכבר פלט צירו ואינו טרוד לפלוט מן החיצון פירוש מן השומן שלא נמלח לא חיישינן לזה כיון שאין מוחזק כל כך בדם. וטעם זה מוכרח למ"ד דמעיין שנמלחו עם בשר אסורין בדיעבד כמ"ש ס"ב. וקשה דא"כ האיך מולחין המעי עם שמנו ויהא אסור בדיעבד. וכן למ"ש הג"ה דהמנהג לאסור לכתחילה והאיך מולחין המעי עם שמנו לכתחילה. אלא מוכרח לומר דהשומן אין מוחזק כ"כ בדם. וכך מצאתי להדיא בת"ח כלל ט"ו דין י"ב:

שם **ואם נתבשלה כך טריפה**. במ"י שם ס"ק כ"ד כתב דדוקא בחלחולת בדיעבד טריפה [ור"ל אפי' בסתמא וכדמוכח בק"א כלל י"א דין י"ב] מה שאין כן בשאר מעיי' מותר בדיעבד אם לא נמלחו רק הפנימי עיי"ש ור"ל בסתמא:

(סעיף ג') **ואותם חוטין כו' מותחן ונפשלים היטב כו**'. נראה דאם עבר ולא הפשיל חוטין שעל הדקין שרי בדיעבד דלא גרע מכל החוטין שאסורים משום דם דשרי בדיעבד אם מלחן בלא חתיכה כמ"ש הט"ז והש"ך בסי' ס"ה:

סימן עו

(סימן ע"ו סעיף ה') **צלי שלא נמלח וחתכו ע"ג ככר אע"פ שיש בככר מראה אודם מותר**. נלענ"ד דלפרש"י קאי אסמיק דש"ס פרק כל הבשר (דף קי"ב) על בשר שנצרר הדם מחמת מכה. כמו אומצא דאסמיק בפג"ה (דף צ"ג) שהרי כ' דאסמיק שהבשר אדום שנקוטר"א. והיינו כמ"ש גבי אומצא דאסמיק שנקוטר"א ע"ש. וכן בפא"ט (דף מ"ו) גבי ריאה שהאדימ' פרש"י שנקוטר"א דהיינו מחמת מכה שנצרר הדם כמ"ש בסי' ל"ח ע"ש: **ונראה** דרש"י לטעמי' אזיל דפירש בש"ס דפסחים (דף ע"ו) גבי הא דאמר התם האי אומצא דאסמיק חיילי' אסור. ופרש"י דהיינו בשר האדום מחמת שנצרר הדם. דאסור מוהל היוצא ממנו כשחותכו. והקשו עליו התוס' שם והרא"ש פג"ה ומביאם ב"י ס"ס ס"ז דאי נצלה יפה למה המוהל אסור והיינו כמ"ש הג"ה בסמוך דאפילו המוהל בעין שרי כשנצלה יפה דהיינו כחצי צלייתי דמסקינן בגמ' פ' כל הבשר שם דבכל ענין שרי דחמר בשר הוא. וליישב פרש"י נראה דהך דפסחים מצי איירי אף לפי המסקנת דפכ"ה דבכל ענין שרי הככר. מ"מ המוהל אסור וכדעת הראב"ד והר"ן ומביאם הב"י. דהגמ' איירי כשנצלה רק כמאכל בן דרוסאי שהוא שליש בישול. דהככר שרי. מ"מ המוהל בפ"ע אסור משום מראית העין. וזה נכון ליישב פרש"י ז"ל: **איברא** יש להקשות על הראב"ד והר"ן דאי יש לחוש למראית העין במוהל שעל הככר אמאי הככר שרי ומאי שנא מהא דאמרינן בש"ס דכריתות (דף כ"א) ופסקוה הט"ו ס"ס ס"ח דאם נסך אדם ככר בשניו ויצא דם ע"ג הככר צריך לגררו משום מראית העין וכמ"ש שם דכיון שהדם עומד בפ"ע ע"ג הככר איכא מראית עין. ולפיכך נראה עיקר כדעת רוב הפוסקים התוס' והרא"ש והרשב"א וטור וב"י ס"ס ס"ז והג"ה וש"פ דאם נצלה יפה אף המוהל בעין שרי ומיהו דוקא כשנצלה כחצי צלייתו. ובזה אפשר דכ"ע מודים. וכשלא נצלה כל כך מדינא אסור אפילו הככר. או בשר שאדום מחמת צרירת דם. כמ"ש התוספות והרא"ש וש"פ ודוק בכל זה:

סימן עט

(סימן ע"ט סעיף א' בהג"ה) **בשר אדם אסור לאכלו מה"ת**. עי' בס' בי"ה מ"ש אמעשה שנפל תינוק ליורה של דבש ומת שם שאסר בעל תוי"ט את הדבש משום דבשר אדם אסור מה"ת. ולפ"ד אין איסור לדעת הפוסקי' שמתירין מאחר שלא פירש ממנו ואינו נכנס בדבש רק הטעם. אך יש לאסור מטעם אחר דכיון שמת שם ה"ל בשר המת וקי"ל דמת אסור בהנאה מה"ת דגמרי' מע"ע. ובמשנה פ"ב דעבודת כוכבים איתא דע"ע אוסר

בכל שהוא וא"כ גם מת אוסר בכל שהוא ואין דבריו מוכרחין דהא דאוסר במשהו הוא מטעם דבר שבמנין. וז"א אלא כשנתערב ממשו ולא טעמא בעלמא:
(שם סעיף ג) **הנולד מן הטריפה מותר**. היינו כשנתעברה ואח"כ נטרפה. אבל נטרפה ואח"כ נתעברה אם נזדמן לפעמים כמ"ש הרמב"ם הולד אסור:

סימן פא

(סימן פ"א סעיף ב') **הוגלד פי המכה בידוע שג' ימים קודם שחיטה היה כו'**. בזה אמרתי ליישב פרש"י בקידושין (דף נ"ז) גבי ציפורי מצורע דסבר ר"ל דמשע' לקיח' נאסר' בהנאה. ופריך הש"ס עליה מהא דתניא שחטה ונמצאת טריפה יקח זוג לשנייה והראשונה מותרת בהנאה. ואי ס"ד מחיים נאסרה אמאי מותרת דילמא בשעת לקיחה לאו טריפה הואי ונאסרה. ומשני כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה. והקשו התוס' ד"ה שחטה וז"ל וקשה כי נמי נמצאת טריפה כגון שניקבו הדקין שמא הטריפות בא אחר הלקיחה וא"כ אמאי מותרת תיאסר מספק עכ"ל. ולאו קושיא היא דאירי שהוגלד פי המכה שבודאי ג' ימים קודם שחיטה הוה כדאיתא בש"ס פא"ט (דף נ"א) וס"פ המדיר (דף ע"ג) ובשעת לקיחה שהיא תוך ג' ימים לא היתה ראויה ולא נאסרה. ומ"ש התוס' תיאסר מספק לשיטתם אזלי כמ"ש פ"ק דחולין (דף י"א) דלא אמרינן השתא הוא דנטרפה ע"ש. אבל לפי מ"ש הרא"ש שם והטוש"ע סי' זה דאם נמצא נקב בקרום של מוח וכהאי גוונא לאתויי מאי כגון נקב הנמצא בדקין תלינן לקולא ואמרינן השתא הוא דנטרפה. וא"כ כ"ש לחומרא כגון גבי ציפורי מצורע תלינן השתא נטרפה ובשעת לקיחה כשירה היתה וא"כ בוודאי נאסרה ולא ספק ואזלא קושיית התוס' בפשיטו' דתהוי אסור בודאי: **ומ"ש** התוס' עוד שם בתירוצם דמיירי שנמצאת טריפה כגון שנטלה הכבד (עיין מ"ש סי' מ"א) שודאי היה משנולד עכ"ל. אינו עולה יפה לפי מ"ש התוס' בחולין פא"ט (דף נ"ד) והרא"ש שם בשם ר"י והט"ו ר"ס נ' דכבד אינו בכלל בני מעין בלשון הגמרא ולפיכך מחוורתא כמ"ש מעיקרא לפרש"י ז"ל דנמצאת טריפה בבני מעיה היינו כגון ניקבו הדקין והוגלד פי המכה ולפמ"ש בס' פני יהושע ס"פ המדיר דאף מאן דמטריף בגבינות אינו אלא בטריפות דאתא מגופה כגון ניקב קרום של מוח ע"י חולי דאפשר שנולדה כך. משא"כ בטריפות דאתא מעלמא כגון ע"י מחט או קוץ דל"ש לומר שנולד עמו. כ"ע מודו דהגבינות כשירות. דהוי חזקה מבוררת בשעתה ע"כ. ולפ"ד י"ל דבקידושין איירי שנמצאו מעי' נקובים במחט:

שם **ואם נטרף' ע"י סירכא כו' משום דהוי ספק ספיקא**. המ"י כתב דבהפס"מ אף בודאי סירכא אמרי' השתא הוא דנטרפה דרוב בהמות כשרות אף לענין סירכא בהפ"מ כמו בנאבדה סי' ל"ט:

(שם סעיף ד') **שליא** שהחמור נוצר בו מותר. וכת' הש"ך וכש"כ שליא של שאר בהמות טמאות והוא נגד דברי הרמב"ם פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"ח שכתב מפורש דהאוכל משליא של בהמות טמאות אף על פי שאסור ה"ז פטור. ומצאתי שהשיג עליו כן במנחת יעקב. וראיתי בס' כרתי ופלתי שמיישב דברי הש"ך עפ"ד הטור דס"ל להתיר מכל בהמה טמאה דלאו בשר היא רק דטהורה אסור משום אבר מ"ה דמ"מ אוכל הוא. וכל מאכל היוצא מחי אסור אע"ג דלאו בשר הוא כמו חלב וביצים. ואכתי אני תמה דהש"ך סותר את עצמו שכתב בסי' פ"ז סעיף ז' על מ"ש המחבר שם לשון הרמב"ם בפרק ט' המבשל שליא או עור בחלב פטור אבל איסורא מיהא איכא. הרי דלא אמר פירשא בעלמא הוא לגבי איסורא אלא דחשבינן לה כבשר גבי בב"ח וא"כ ה"ה דיש לחשוב בשר גבי איסור נבילה וטריפה או טמאה. ועוד דמשמע דאף אוסרת תערובת' בטעמא ודלא כמ"ש הכרו"פ עיי"ש. וגדול' מזו כתב הרמב"ם בס"פ י"ח מהל' פסוה"מ דאוכל מן השליא חייב משום פיגול ונותר וטמא כאוכל משאר בשר הזבח. ונהי דגבי בב"ח לא מחייב ה"ט משום דכתיב קרא גדי ודרשי' להוצי' את השלי' כמ"ש בס' מ"כ. וא"כ לענין איסורא איכ' ק"ו דאם גבי בב"ח אסו' ק"ו גבי שאר איסורין:

(שם סעיף ה') **מי רגלי בהמה וחיה הטהורים וחלב שלהן כו' מותר**. ויש מי שאוסר בזה. פי' במימי חלב משום אבר מן החי. וכתב הב"י דלפ"ז אף מי רגלים אסירי משום אבר מ"ה. והקשה על זה דא"כ מאי איבעי' לי' לרב ששת בפ"ק דבכורו' (ד"ו) במי רגלים דחמור אי אסירי כיון דאפי' דטהורה אסירי. ע"ש. ודבריו תמוהין דהא קיי"ל ר"ס ס"ב דאבר מ"ה אינו נוהג בטמאים. וא"כ שפיר מיבעי' לי' לרב ששת במי רגלים דחמור אי אסירי משום טומאה וצ"ע. ומיהו מסיק הב"י דמי רגלים דטהורה שרי לכ"ע דאינו אלא פירשא בעלמא. אלא דחמור מיבעי' לן כיון דעכירי ודמו לחלב. ועיין ר"ס זה בב"י. ועיין בס' צה"ח ספ"ג מהל' מא"ס. ובשו"ת ז"א חי"ד סי' כ"ו:

(שם סעיף ז') **ובתוך כ"ד חודש אפי' פירש כו'**. הכי מוכחין דברי ר"א בכתובות (דף ס') דכי היכא דסיפא דמילתי' דר"א התם דאמר מכאן ואילך כיונק שקץ ע"כ בשלא פירש נמי איירי מדפליג ר' יהושע ואמר אפי' ד' וה' שנים פי' לאחר כ"ד חודש וחזר כיונק שקץ. ה"נ רישא דמילתא ע"כ אפי' בפירש איירי. וכן יש לה"ר מיבמות (דף ל"ד) דאמר ר"א כל עשרים וארבעה חדש דש מבפנים וזורה מבחוץ:

(שם סעיף ח') **דבש דבורים מותר**. בס' בי"ה כתב אותן הנוהגין שאין אוכלין דבר מן החי רשאין לאכול דבש דבורים שהרי אינו מתמצה מגופו ול"ד לחלב כדאית' בגמ':

סימן פב

(סימן פ"ב ט"ז ס"ק ז') **האריך** הט"ז להוכיח מר"פ א"צ דצפור דרור טהור מדאסר לצודו ביום טוב וליתן לפניו מזונות ובנקודת הכסף השיג עליו ואין דבריו מחוורין. ולדידי הוא מבואר שם (דף כ"ה) וצפור דרור בשזימנה מבעוד יום צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה. הרי מבואר דטהורה היא. ושוב מצאתי שהקדימו הפר"ח באו"ח הל' יו"ט:

סימן פג

(סימן פ"ג סעיף ה') **ציר דגים טמאים כו' שמא לא נמלחו יחד**. במ"י כלל כ' ס"ק ד' וס"ק י"ד האריך להוכיח דציר דגים אפי' ע"י כבישה מעל"ע הוא דרבנן וא"כ בספק כבוש מעל"ע יש להקל. ודלא כט"ז וש"ך ע"ש וכ"ה בנ"ב סי' כ"ו:

בהג"ה **וסתם ציר מדגים מלוחים לית בהו שמנונית**. צ"ע דבש"ס ר"פ בכל מערבין (דף כ"ז סוף ע"א) מבואר דסתם ציר מדגים מלוחים אית בהו שמנונית עיי"ש ודו"ק. וצ"ע אם יש לסמוך על ספק זה כאן. דאף דאליבא דר"י בן גדיש אמרי' שם הכי מ"מ לא משמע דפליגי עלי' ר' בזה אלא דס"ל דא"נ הכי הוא שיש בו שמן מ"מ אינו ניקח בכסף מעשר מטעמא אחריני דאיתא התם בסוגיא ע"ש וצ"ע. מיה ובס' ת"ח שם פי' דלא כפרש"י אלא דשומנא דפרי לאו היינו שומן רק תמצית מוהל היוצא מהן ע"י כבישה:

(שם סעיף ו') **כלכית פרש"י שהוא דג טמא ואחרים פירשו שהוא דג טהור**. בתו' חדשים בגליון פ"ב דעבודת כוכבים מביא ראיה שהוא טהור מירושלמי דנדרים דקאמר שם הנודר מדגה אסור בכלכית. ואין כאן ראיה דאפילו אי דג טמא הוא ואסור באכילה מ"מ בהנאה שרי. ונפקא מינה במה שנדר לאסור בהנאה וכה"ג איתא בט"ז ר"ס ס"ד לענין חלב בהמה טמאה דלא נקרא חלב נפ"מ דאם נדר מחלב סתם אינו אסור בהנאה בשל טמא ועוד דאיכא נפקא מינה טובא כמ"ש בס' באר יעקב בסימן רט"ו לענין חלות הנדר על נבילה וטריפה. דנ"מ אם נעשה חשוד לעבור על איסור נדרים. א"נ אם יש לו חולה שצריך ליתן לו נבילה וטריפה אם חל הנדר וצריך לשאול עליו קודם שיתן לו וגם נ"מ אם צריך ליתן בעדם מ' זהובים כדין מי שנתחייב מלקות כמ"ש בח"מ סי' ב'. ועוד כתב דנ"מ דאם חל הנדר ה"ל דשיל"מ ולא בטל. וזה צ"ע כמ"ש שם: **ונלע"ד** ראי' ברורה שדג

טמא הוא מהש"ס דפ' גיד הנשה (דף צ"ז) גבי דאמר התם כילכית באלפס הוה. ואמר ר"י לטעמי' קפילא ארמאה. ופרש"י כלכית שקץ דגים קטנים נתבשל עם אלפס של בשר. מוכח להדיא דדג טמא הוא והיה אוסר הבשר בנותן טעם וצע"ג על הרמב"ם והעתיקו הש"ע בסמוך שכתב דדג טהור הוא. אח"כ הראו לי בר"ן פא"מ שכתב דלדעתם כל דג קטן בין טהור בין טמא אקרי כלכית:

סימן פד

(סימן פ"ד סעיף ד') **ויש אוסרין אפי' מת בתוך הפרי ופירש כו'**. מה שהקשה הפמ"ג בשפתי דעת דבפירוש מתה דהוי דרבנן כמ"ש הכרתי ופלתי ואמאי פסקו לחומרא. י"ל דבדתיקו מחמירין בדרבנן כמ"ש ברש"ל הביאו הק"נ ספ"א דביצה. והפמ"ג עצמו כ"כ בא"ח סי' רמ"ד. וצ"ע דבסי' קס"ב שם כתב בהיפך דבלא תיקו הוי ספק חסרון ידיעה:

(שם סעי' ה') **תולעים הנמצאי' בקמח כו'**. בנודע ביהודה סי' כ"ז מיקל שלא לבדוק אחר תולעים בקמח שבכלים. וכן אם נמצא תולעים ולא נודעו עד שאפה מהם פת. **ובספר בל"י** כתב דגם בקמח מהני טחינה ורקידה לאור היום כמ"ש סי' ד'. עוד מבואר מדבריו ס"ק כ"ב דלחם שנופלין ממנו מילבי"ן שיחתוך סביבו והשאר שרי:

(שם סעיף ז') **פרי שהתליע ואינו ידוע אם במחובר אם בתלוש אסור**. כתב במ"י ס"ק י"ד דבודאי התליעו בתלוש מהני נמי בדיקה דמים צוננים להשליך אותן שמבחוץ דמסתמא פירשו ומים רותחין לאותן שנשארו בתוך הפרי. ובסולת למנחה הסכים לדעת הפר"ח להקל בהפסד מרובה בקמח שהתליעו בתוך כלי אפי' הורק מכלי אל כלי

(שם סעיף י"ג) **דבש שנפלו בו נמלים יחממנו כו'**. ולא הוי מבטל איסור אלא לאכלו אבל כשמתכוין להתיר ההיתר ולהפריד ממנו האיסור מותר. כ"כ הרשב"א בתשו' סי' תצ"ד והר"ן פ"ב דע"ז גבי הגעלה. ובס' שער המלך הל' מאכלות אסורות הקשה דמדברי תוס' ור"ן בפסחים (דף ל') משמע דאסור אע"פ שאין מכוון לבטל האיסור כדי להנו' ולפמ"ש הפר"ח בא"ח סי' תנ"ג לק"מ דשאני גבי הגעלה שכוונתו להפריד האיסור מן ההיתר ובכה"ג לכ"ע מותר:

(שם סעיף י"ז) **שרץ שרוף מותר לאכלו משום רפואה**. משמע דבלא רפואה אסור. והמ"י כלל מ"ו ס"ק ט' הקשה דמניין לו זה דבש"ס ופוסקים משמע דלכתחלה שרי דכל הנשרפין אפרן מותר ואפרוח מביצת נבילה מותר מה"ט דאימת קגביל לכי מסרח עפרא בעלמא הוא. ואין הנדון דומה לראיה דהתם נשתנה לדבר המותר דכה"ג כתב הוא עצמו בא"ח הל' פסח. ועוד דאפרוח אי אתה בא לאוסרו כדיעבד דמי משא"כ בשרץ. ועוד

דמדברי הרא"ש בפ"ב דפסחים שאסור באכילה חמץ שחרכו קודם זמנו אע"פ שלא היה עליו שום איסור קודם ופסק כן הש"ע משמע נמי לאיסור וטעמא משום דאמרינן כיון דאכלי' אחשבי' ומלשון הרמב"ם פי"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"א נמי משמע הכי. שכתב אבל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם ה"ז פטור. ומשמע דאיסורא מיהא איכא כמו שדקדק הפר"ת בא"ח סי' תמ"ב ופסק לאסור בכל איסור שהיה עליו שם איסור מעיקרא ונפסד אח"כ מאוכל אדם. לבד מחמץ. ונראה דהוא מטעמא ההוא דאמרי' מדאכלי' אחשביה. וכן יש לדקדק מדברי הרמב"ם בפ"ד מהל' חמץ ומצה והעתיקו הט"ו בא"ח שם שכתב הפת עצמה שעיפשה כו' אינו חייב לבער. והיינו שעיפשה קודם זמן איסורו כמ"ש הה"מ ואפ"ה כתב רק שאינו חייב לבער דמשמע דבאכילה מיהת אסורה (ועיין בהל' שבועות) ונהי דגבי חמץ יש מתירין אף לכתחילה כמ"ש הרא"ש בפסחים מ"מ בשאר איסורים ודאי שיש לאסור מדרבנן. וא"כ הכא נמי אי לאו לרפוא' ודאי אין להתיר שרץ שרוף באכילה אף שנפסד מאוכל אדם משום דאמרי' דמדאכלי' אחשבי' רק כשאכלו לרפואה מותר דאז לא שייך לומר דמדאכלי' אחשבי'. דהא חליו מוכיח עליו שאינו אוכלו רק משום רפואה. וא"כ כ"ש יוה"כ דשרי לאכול אוכלין שאינן ראוין לאכילה לרפואה. דהא לא מגלה דעתי' בהכי וכמ"ש הט"ז בס' תרי"ב. ודלא כמ"ש הש"א בסי' ע"ה וההיא דכל הנשרפין אפרן מותר לאו לאכילה אירי אלא באיסורי הנאה וליהנות קאירי. ומהא דשרי בלא בדיקה בס"ח אינו ראיה שיש שם ספיקות טובי כמש"ה. ובפ"ע אפשר דאסור. וא"כ מנ"ל להתיר לאכילה לכתחילה הא כל האיסורים אע"פ שאין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן איסורא מיהא איכא כמ"ש תוס' בקידושין וברע"ד דנדה. ואי משום דאמרינן נבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה. נמי י"ל שאסורה מדרבנן כדמשמע מדברי הרמב"ם. וכ"פ הפר"ח בא"ח שם: **ודע** שדקדק הנודע ביהודה בחלק יו"ד ר"ס כ"ו מדברי הרמב"ם דדוקא בשאר איסורים פטור האוכל אחר שהסריח ובטל מאוכל אדם אבל בב"ח וכה"כ חייב. מכלל דפוסק כר"מ דמה שאין סרוח מעיקרא לא בעי ראוי לגר ולא פטר אלא בשאר איסורים משום דהוי שלא כדה"נ אבל עדיין שם איסור עליו. ואין דקדוקו מוכרח דאדרבה מדסיים גבי בב"ח וכה"כ דחייב כשערב דבר מר ש"מ דאם נסרחו פטור ג"כ בהם. וכמ"ש בס' חוות דעת סי' ק"נ דפרח שם האיסור ואף שתקנו עד שראוי לאכיל':

סימן פה

(סימן פ"ה סעיף א') **סימני חגבים כל שיש לו ד' רגלים וד' כנפים וכנפיו חופין את רובו אורך גופו ורוב היקפו**. בגמ' דע"ז פ' אין מעמידין (דף ל"ז) מייתי הא דתנן בעדיות פ"ח מ"ד פלוגתא ר' יוסי בן יועזר ורבנן באיל קמצא אי טהור הוא. ומפרש פלוגתייהו אי סגי ברוב כל דהו פרש"י דהיינו אם נמדדו אותו ימצאו רוב בצמצום דיוסי בן יועזר סבר דסגי ברוב כל דהו ורבנן סברי בעינן רובא דמינכר. פרש"י רוב הנראה לעינים. ומזה ראיה ברורה למ"ש ר"ס כ"א ע"ש. ומדברי הרמב"ם בפי' המשניות נראה דהילכתא כיוסי בן יועזר דתנן בבחירתא כוותי'. וצ"ע על הרמב"ם בחיבורו ועל הט"ו שהשמיטו זה ולא ביארו איזה רוב בעינן וצ"ל דמדסתמו דבעינן שיהא חופה רובו ממילא משמע דסגי ברוב ע"י מדידה. וכמ"ש הט"ו ר"ס כ"א לענין הכשר שחיטה ודו"ק ולדידן אין נפקותא בזה שאין חגב נאכל אלא במסורת:

סימן פו

(סימן פ"ו סעיף י') **אפרוח שנולד מביצת נבילה וטריפה מותר**. שאין האפרוח נוצר אך לאחר שנסרחת הביצה והוי כעפרא בעלמא ט"ז וש"ך. וק"ל דבירושלמי ספ"א דערלה איתא ביצת הקדש שנעשית אפרוח כהנא אמר אסורה ופודה אותה כמו שהיא שוה עכשיו רי"א כמו שהיתה שוה מעיקרא ותקשי הא נמי אימתי קגביל לכי מסרחת כו'. וצ"ל דהקדש שאני שאף שנעשה אפר אסור. וה"ה בע"ז וכן בנטל"פ. וכ"מ בירושלמי פ"י דתרומות ופ"ב דמ"ש:

סימן פז

(סימן פ"ז סעיף א') **ג' פעמים א' לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וא' לאיסו' בישול**. הכי אמרינן בש"ס פ' כל הבשר והרמב"ם בר"פ ט' מהמ"א כתב בזה"ל. בב"ח אסור לבשלו ואסור לאכלו מן התורה ואסור בהנאה וכו' ומי שיבשל משניהם כזית כאחד היה לוקה כו'. וכן האוכל כזית משניהם כו' היה לוקה עכ"ל. ויש לתמוה שלא כ' שהנהנה מבב"ח היה לוקה. כיון שהוא לאו דלא תבשל השלישי דכתיב. וגם במנין המצות לא מנה לאו זה. ויותר קשה לי על דברי הרב המגיד שכתב על מ"ש הרמב"ם פ"ח מהמ"א הלכה י"ו וז"ל כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לעובד כוכבים או לכלבים אינו לוקה עכ"ל. וכתב הה"מ ע"ז דהטעם דבפרק כל שעה אמרי' כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן. וכל הדבר הראוי באכילה

אין דרך הנאתו אלא דרך אכילה כתקנו עכ"ל. וכ"מ סברא זו ברש"י בעירובין (דף ל') עיי"ש. וקשה דא"כ בב"ח וכלאי הכרם דאמרי' שם בפ' כ"ש דהיה לוקה עליהם אף שלא כדרך הנאתן. וכ"פ הרמב"ם בפי"ד מהמ"א א"כ יהא חייב מלקות על הנאתן. והרמב"ם נקט סתמא כל מאכל כו'. לכן נ"ל שהרמב"ם לטעמיה דס"ל דכל דבר דאתא מריבוייא דקרא ומדרשא אין לוקין עליו כמ"ש הה"מ בכ"מ. ומש"ה בכל מאכל שאסור בהנאה אין לוקין על הנאתו שהרי לא כתיבא הנאתו בפירוש אלא מריבוייא דכ"מ שנאמר לא תאכל כו' א' איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע. כדכתב הרמב"ם פ"ח מהמ"א. נמצא עיקר קרא לאיסור אכילה אתא. ומש"ה אין לוקין על הנאתו וכמ"ש הה"מ בפ"ג מה' מ"א גבי ביצי עוף טמא ע"ש. וגבי בב"ח הרי שמעינן איסור הנאתו באם אינו ענין לבישול ואכילה תנהו ענין להנאה ומש"ה לא לקי. והא דכה"כ אע"ג דבירושלמי איתא דלוקה וכמ"ש בס' שעה"מ י"ל דבתלמודא דידן בחולין דף קט"ו לא משמע הכי כמ"ש במ"א. ומיושב בזה מ"ש תוס' דנהנה יהא בכרת. ואולי לטעמם אזלי שכתבו ר"פ א"נ דלקי באם אינו ענין ודו"ק. ובזה נדחה מ"ש בעל פמ"ג בספרו שושנת העמקים כלל ט' דלמאן דאוסר ג"ה בהנאה היה לקי על הנאתו משום דכיון שאין נ"ט הוי הנאתו דרך הנאה. ושוב אחר כתבי ראיתי שהרב בעל לח"מ כ"כ בטעמו של הרמב"ם שלא כתב דלוקה על הנאה דבב"ח: **וא"ת** דברמב"ם מוכח דאפי' שלא כדרך הנאתן מילקי הוא דלא לקי הא איסורא איכא. וכ"כ בהגמי"י בהדיא שם בפי"ד מה' מ"א והכי איתא להדיא בתוס' דנדה (דף ל"ב) ד"ה וכשמן כו'. ובס' שער המלך הביא ראי' לזה מדתנן ולא יסיק בו תנור וכיריים אף דהוי בחמץ שלא כדה"נ. (ומיהו י"ל דש"ה שאינו ראוי לאכילה וכיון שא"ר לכדה"נ הוי הסקה ג"כ כדרך הנאתו וסברא זו אי' בצל"ח) ואלו בפ' כ"ש (דף כ"ו) גבי שאני היכל דלתוכו עשוי מוכח דאפי' אי' דרבנן ליכא. דאי הוי בי' אפי' איסור דרבנן הוי איסור לרבא התם כשמכוון אע"פ שלא אפשר. כמ"ש תוס' שם בסמוך. וי"ל ע"פ מ"ש בס' שעה"מ דאיירי בהנאה דצל היכל. וצל ליכא בו מעילה מה"ת דאין בו ממש. וא"כ הוי תרתי דרבנן. אי נמי הוי חד דרבנן אתי שפיר דהתם היה צורך מצוה כדי לדרוש. וכה"ג תירצו התוס' שם גבי ההיא דמשלשלין האומנין: **אך** קשה דהא יש לה"ר דאיכא איסור דאורייתא דבקדשים ודאי מקיים מ"ע דאכילת קדשים בחי כדמוכח בפסחים (דף ע') ובמנחות ספי"א ואפ"ה משמע בזבחים דהוה מצוה דאכילה דוחה ל"ת אי לאו משום דהוי עשה ול"ת כו' ולא אמרינן דאפשר לקיים שניהם שיאכלו חי. ואף דאיכא אי' דרבנן ש"ד כדאיתא בעירובין (דף ק"ג ב') אלא ש"מ דאיכא איסור דאורייתא בשלא כדה"נ. וזה דלא כמ"ש בס' שעה"מ דאינו יוצא יד"ח העשה בשלא

כדה"נ. ויישב בזה ההיא דזבחים. וז"א דהא התם ודאי יוצא בחי. וע"כ כמ"ש דאיכא איסור דאורייתא שלא כדה"נ. וגם מה שהביא ראיה מתוס' דקידושין (דף ל"ח) וכ"כ ג"כ בעל פמ"ג בס' שושה"ע. ז"א דהא ה"ל לצאת במצה הינא אלא כמ"ש. והארכתי בזה במ"א. ובס' מחנה לוי בנו של בעל ההפלאה הביא ראי' מהירושלמי דשבועות (דף כ"ד) וכבר כ"כ בס' שעה"מ. אך ק"ל דאכתי אפשר לקיים שניהם דהיינו שיאכל חצי זית שלא כדה"נ. לפמ"ש בס' הנז' דאף אי נימא דאיכא איסור תורה שלא כדה"נ היינו בכשיעור אבל בפחות מכשיעור בודאי ליכא דהא לא חזי לאיצטרופי. וכתב עוד שם דה"ה בתערובות ביותר מכדי אכילת פרס ל"ח לצירוף ואין אסור מה"ת רק גבי חלב איכא קרא כי היכי דנאסר אף אי ל"ח לצירוף. ומיישב בזה גמ' דחולין (דף צ"ח ע"א) אך אין זה מוכרח די"ל דאף שאין מצטרפין למלקות רק לאיסור הוי צירוף. וגבי מצה אפשר דא"י י"ח מצה ה"ט משום דאין רשאי לאכול חי דכיון דיוצא בזה י"ח הרי גם איסור דחי קיבל ע"ע. וכה"ג כתב המ"ל בה' שבועות:

שם **והוציא איסור אכילה בלשון בישול כו'**. ומ"ש איסור הנאה בלשון בישול לפי' הרמב"ם דלא לקי באם אינו ענין א"ש. ולפי' התוס' י"ל דקמ"ל דיש בישול אחר בישול בב"ח וכמ"ש בסי' צ"ד. ודע שכתב הכרו"פ סי' צ"ב דבבישול תיכף מחייב רק באכילה אם אכלו טרם שנתבשל כמאכל בן דרוסאי פטור בתוספתא דהוי שלא כדה"נ. דס"ל דבב"ח נמי שלא כדה"נ פטור. ותלה עצמו במאי דאיתא בתוס' דחולין כמה יאכל ויהיה חייב כדי שיהא נאכל משום בישול ולא שאל כמה יבשל ש"מ דבבישול מחייב תיכף. ואישתמיטתי' תוספתא דמכות דאיתא התם כמה יתבשל. ומ"מ לפ"ד נתיישבה קושיית המ"ל בה' יסודי התורה שהניח דברי הרמב"ם בצריך תלמוד שכתב שם בפ"ה הלכה ח' כה"כ ובב"ח אסורין אפי' שלא כדה"נ משמע דאיסורא הוא דאיכא הא מלקות ליכא וא"כ ע"כ מפרש הרמב"ם הא דאביי בפ' כ"ש (דף כ"ד) הכל מודים בכה"כ שהי' לוקין עליהן שכדה"נ היינו באוכל דאלו בנהנה ליכא מלקות. וכיון דאיירי באוכל הל"ל הכל מודים בב"ח שהיה לוקין על אכילתן שכדה"נ עכ"ל. וע"פ דברי הכרו"פ א"ש דעת רבינו הגדול דאזיל לשיטתו שהשמיט בפ"ט מה' מ"א הך ברייתא דפ' כה"ב (דף ק"ח ע"ב) גבי בישול בב"ח באיזה בישול אמרו בבישול שאחרים אוכלים אותו מחמת בישולו. וסתם ולא נתן שיעור לבישול בב"ח. ומשמע דמחייב אף בבישול שאין ראוי לאכילה. ופי' בכרו"פ טעמו שמפרש דתנא דההיא ברייתא דפ' כ"ה דבעי בישול הראוי לאכילה ס"ל דגם בב"ח ליכא איסור תורה אף באוכל שלא כדה"נ. אבל למאי דקיי"ל דבב"ח חייבין על אכילתו אפי' שלא כדה"נ חייבים ג"כ על אכילה ובישול שא"ר לאכילה. ולפ"ז לא הוי

מצי אביי למימר הכל מודים בב"ח שהיה לוקין על אכילתו שכדה"נ דהא האי תנא דפ' כה"ב דבעי שיעור לבישול בב"ח כדי שיהא ראוי לאכילה ע"כ לא ס"ל הכי כמ"ש: **ולפ"ז** א"ש מה שהקשה בס' מח"ר אהא דבעי למילף בפרק א"ע (דף מ"ד) דטעם כעיקר בכל האיסורין מבשר בחלב ולא פריך מה לבב"ח שכן לוקין עליהן שכדה"נ. דאזלא למ"ד דלא ס"ל הכי. ומ"ש עוד במא"ר דבפסח נמי א"ח אלא דרך אכילה מדכתיב אל תאכלו ממנו נא. אין הבנה לדבריו דהא כיון שהוא נא לאו דרך אכילה הוא ואפ"ה חייבא רחמנא וקרייה אכילה וה"ה למבושל ואינך דכתיבי בההוא קרא מחייב שכד"א. ומ"ש בס' יד המלך דלא המצ"ל הכל מודים בב"ח משום דאיכא דיליף בחולין (דף קט"ו) מקרא דלא תאכלו וכו' כבר הרגיש בזה המגיה במ"ל בה' יסה"ת ודחה זה: **ומ"ש** עוד הכרו"פ דמאן דמפיק בב"ח מלא תאכל כל תועבה הוי לאו שבכללות ואין לוקין עליו. כ"כ המזרחי במשפטים וכ"מ בס' החינוך פ' ראה ועיין בס' שעה"מ ה' יסה"ת שיישב דלא תקשי ממ"ש הרמב"ם ה' פסה"מ:

שם **שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול**. כתבו האחרונים דערוי מבשל לפחות כדי קליפה וא"כ הוי דרך בישול ואסור מן התורה. ולפענ"ד שאינו אסור מה"ת. וראיה מהש"ס דר"פ כ"ה (דף ק"ד) דאמרי' שם דאסור להעלות בשר אפי' של עוף על שלחן שאוכל עליו גבינה גזירה אטו בשר בהמה שאסור דאורייתא. ופריך האי צונן בצונן הוא וא"כ ה"ל גזירה לגזירה דמדאוריי' אינו אסור רק דרך בישול. ומסיק גזירה שמא יעלה באלפס רותח דה"ל בישול. והשתא מאי דוחקי' לאוקמי הכי שהרי אין דרך להעלות האלפס שמבשלים בו על השלחן כמ"ש בתוס' חדשים בגליון ולא אוקמיה באלפס שני. ואף שכלי שני אינו מבשל. מ"מ כשמערה מהקדירה לכלי שני נאסר כדי קליפה. אלא ש"מ שאין בזה איסור דאורייתא וא"כ שרי בהנאה. וכ"מ סי' צ"א ס"ד ע"ש. ועוד ראיה לזה דבגמ' דפסחים (דף ע"ו) גבי בשר שנפל לתוך חלב דסבר רב עילאה גובר ואם הוא צונן סגי בקליפה. ותקשי לרב אמאי החלב מותר חלב נבילה היא דכדי קליפה מהחלב נאסר ומין במינו לא בטיל לדידי'. וכדפרכינן לדידי' בפכ"ה (דף ק"ח) גבי כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב. אלא מוכרח דמן התורה לא הוי זה דרך בישול היכא דאינו מבשל רק כ"ק לכך לא אסרינן היכא דא"א לקלוף כגון דבר לח כמו חלב. ודוק היטב. וכן מצאתי להדיא בר"ן ס"פ כל הבשר דחם לתוך צונן לא הוי דרך בישול. ומביאו הב"י סי' צ"ב וא"כ הכל שרי בהנאה: **ומ"ש** שם אלא דרך בישול. ואם צלי הוא בכלל בישול נחלקו האחרונים ודעת הפר"ח דצלי הוא בכלל בישול בב"ח. והביא ראיה מהא דאשכחן גבי פסח דאינו אלא צלי וכתיב ובשלת ואכלת אלמא דקרי לצלי בישול. וגם במעדני יו"ט

כ"כ. ובס' חוות דעת כתב דלאו ראיה היא דבב"מ מקשה הש"ס וכל היכא דכתיב ידו ממש הוא והכתיב ויקח את כל ארצו מידו ומשני שאני התם דליכא למימר ידו ממש אבל במקום דאיכא למימר דהוי ממש איצטריך ריבוי לומר דלאו ממש הוא. וא"כ ה"נ י"ל אף דקרא ובשלת היינו צלי הוא משום דליכא למימר התם רק צלי. אבל במקום דא"ל בישול ממש צריך ריבוי לצלי עכ"ד. ונראה שנעלם ממנו הסוגיא דנדרים (דף נ"ד) דגרסי' התם תניא ר' יאשיה אוסר בצלי הנודר מן המבושל ואע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר שנאמר ויבשלו את הפסח באש כמשפט. וקאמר לימא דר' יאשי' סבר בנדרים הלך אחר לשון תורה ומסיק דקסבר הלך אחר לשון ב"א ובאתרי' דר' יאשי' אפי' צלי קרו מבושל וקרא דקנסיב אסמכתא בעלמא. משמע דלמ"ד בנדרים הלך אחר לשון תורה ס"ל דהנודר מהמבושל אסור בצלי בכל מקום. וכ"מ בירושלמי דיליף מהא דגבי פסח קרי קרא לצלי בישול. וכ"מ שם בפירוש הרא"ש והר"ן. אלמא דאיכא למילף מפסח לעלמא כמ"ש הפר"ח ומעדיו"ט. רק לגבי נדרים לא יליף למאן דס"ל שאין הולכין אחר לשון תורה בהן אבל לעלמא מודה דילפינן מפסח דצלי הוא בכלל בישול דקרא. וכ"כ המרדכי בה' ט"ב וז"ל וכל דבר צלי נקרא תבשיל כדכתיב ויבשלו את הפסח. וכ"מ ברא"ש פ"ב דביצה. ועיין תוס' פג"ה (דף צ"ו). ומה שהקשה בחוות דעת דמפסח אין ללמוד לעלמא דש"ה דליכא למימר דויבשלו הוא בישול ממש כמו שאין ללמוד מויקח את כל ארצו מידו דלאו ממש הוא. נראה דלא דמי כלל קרא דפסח לקרא דויקח. דבשלמא התם ודאי ליכא למטעי כלל ולומר בידו ממש לקח את ארצו ולכך לא איכפת לי' לקרא לאישתעויי הכי אף דבעלמא הוי ידו ממש. אבל הכא גבי פסח אי איתא דבעלמא לא קרי לצלי בישול לא ה"ל למקריה כאן בישול ולא ה"ל לאסמוכי אהא דפסח דינו בצלי דמ"מ איכא דטעי למימר דאיכא בישול דשרי כגון אחר הצלייה ובהכי איירי קרא דויבשלו את הפסח. אלא ש"מ דצלי קרוי מבושל. וגדולה מזו מבואר מדברי הר"מ פ' בא דאף בלא קרא אמרינן דצלי בכלל בישול. **ולפ"ז** דצלי הוה בכלל בישול בב"ח אסור בהנאה. ונראה שאם נפלה טיפת חלב על חתיכה צלויה ואין ס' נגדה נאסרת כולה בהנאה. ודלא כמ"ש בס' חגורת שמואל שאינו אסור בהנאה בצלי אלא כדי קליפה. דהא הרבה פוסקים סוברים דחלב הוי אי' שמן ומתפשט בכולה. ויש להביא סעד לזה מהא דאמר בשלהי כתובות (דף ק"י) אקרא דזבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש. ועוד דהא אי' נמי בספרי פ' עקב שמנים כחלב כו' משמע דחלב הוי שמן. ואף מאגדה למידין מאי דלא איתפריש בש"ס והא דאין למידין היינו להכריע פסק הלכה במאי דפליגי בש"ס. כמ"ש הפר"ח בריש ס' מים חיים. א"נ דוקא אם הוא היפך הכלל המסור בידינו. כמ"ש הרדב"ז סי' תרמ"ז

ובס' כנה"ג הובא בספר באר יעקב בריש הל' גיטין והשיג אבעל באה"ט שחולק ע"ד הפר"ח שם. ונראה דהפר"ח אזיל לטעמיה כמ"ש. ונראה דהדין עמו שהרי בירושלמי ריש פיאה מדמה אגדות לתוספות ובודאי דמתוספות למידין כשאין נגד הכלל וה"ה מאגדות. ושוב מצאתי סברא זו בנ"ב מ"ת חיו"ד סי' קס"א בשם ח"א ומה שדחה הנ"ב. (כאן נמחק מן הכתב יד). ועוד דעל חתיכה שנפלה לכו"ע מתפשטת בכולה כדמוכח ביו"ד סי' צ"ב ובסי' ק"ה. וכן הוכיח בס' תורת יקותיאל סי' צ"א דלענין זה הוי לכו"ע כשמן שמתפשטת בכולה: **אך** שוב ראיתי בראב"ן סי' י"ז שהקשה על המפרשים גבי כחל דלצלי קרי בישול וילפי מפסח. וכתב דל"ד דהתם כתוב כמשפטו ומורה על ויבשלו דהוא צלי דזהו משפטו אבל הכא אינו מוכח ולא ה"ל לתנא למיתנו דאיכא למיטעי ביה ע"כ. וזהו כס' חוות דעת. ויש להוכיח ג"כ כהראב"ן מהסוגיא דנדרים הנ"ל שהבאתי דקאמר ר' יאשיה ואעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר. וכתב הר"ן ומיהו לאו ראיה גמורה היא כדאמר במסקנא דבנדרים הלך אחר לשון ב"א. וקשה דא"כ למאי דס"ד דר"י סבר דהלך אחר לשון תורה תקשי דאמאי לא הוי ראיה גמורה. אבל לפמ"ש הראב"ן א"ש דלאו ראיה היא אף לפי הס"ד. וע"ד זה י"ל ג"כ הא דאיתא במכילתא משפטים בפסוק ונמצא בידו אין ידו אלא רשותו ואעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ויקח את כל ארצו מידו. ולכאורה היא ראיה גמורה. אך משום דש"ה דאין לומר ידו ממש וכדאיתא בגמ' דב"מ (דף נו) ולזה נתכוון המכילתא. רק בירושלמי ר"פ הזורק אי' דר' ישמעאל יליף מקרא דויקח דידו היא רשותו:

(שם סעיף ג') **אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה**. כתב בס' בי"ה דם מבשל בשר טריפה או נבילה בחלב אסור מה"ת והביא ראיה לזה מחולין (דף קט"ו) דבי ר"א תני ל"ת כל נבילה כו'. וז"א דע"כ ר"א ס"ל איסור חל על איסור ולא קיי"ל כן:

(שם בהג"ה) **אבל בשר בהמה יש להניח אצל החלב שקדים**. כתב הש"ך דמיירי דרך בישול דאל"כ גם בבהמה אינו אסור דאורייתא. ונראה דה"ה בבשר חיה צריך להניח אצלו שקדים. כיון דמשום מראית העין נגעו בה. ובשר חיה דומה לבהמה. כדאיתא בפוסקים סי' פ"ט ס"ב לענין הא דאיתא בש"ס (דף ק"ד) דתני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן וכתבו דדוקא נקט עוף ולא חיה שבשרה דומה לבהמה. וכ"ה בבכורות (דף כ"ט) דבשר צבי דומה לעגלה ובפ' השוחט בשר בבשר מיחלף. ומשמע בתוס' שם (דף ק"ד סוף ע"ב) דכל עוף דנקט הש"ס שם בכולה סוגיא כגון לענין שהוא דרבנן וכן לענין העלאה ה"ה חיה. ובזה ניחא מה שדייק הש"ס שם ממה שאוסר העלאה גבי בשר עוף. ש"מ שהוא דאורייתא דאי דרבנן אכילה גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה.

ולא מדייק הכי על בשר חיה וכמ"ש התוס' דאפי' נאמר שהיא מדרבנן מ"מ לא הוי רק חדא גזירה דאי לא הוו גזרו על בשר חיה לא הוה מקויימת גזירה דבהמה. דהרואה יסבור שהוא בשר בהמה. וה"ה לענין זה ודו"ק: **ומ"ש** הש"ך דגם בעוף דאסור מדרבנן שייך משום מראית עין כמו בכל מילי דרבנן כו' ז"א בחדרי חדרים כמ"ש המ"א בא"ח ס"ס ש"א. והסוגיא דשבת (דף ס"ד) אינו אלא לרב דלדידי' הוא דאסור בכ"מ וכמ"ש הק"נ והצל"ח ועיין בבה"ג סי' ש"ה דאנן קיי"ל כנחום. וכ"כ הרא"ש פ' חבית והט"ז ס"ס רמ"ד. וגדולה מזו כתב הפמ"ג סי' ה' בשם פרישה דבאי' אכילה אפי' בדאורייתא לא אסרי' משום מראית עין. וזה דלא כמ"ש הפמ"ג ס"ס ס"ו דאיסור אכילה אפי' בדרבנן אסור בחדרי חדרים. ועוד יש לדחות ראיית הש"ך ממקח וממכר דאית בהו משום לתא דאורייתא דשמא יכתוב:

(שם סעיף ו') **דם בחלב פטור ואין לוקין על אכילתו משום בב"ח**. הוא לשון הרמב"ם והב"י והש"ך דקדקו מזה דמשום בב"ח הוא דאין לוקין על אכילתו אבל משום דם הי' לוקין על אכילתו אע"פ שבשלו וכדעת רש"י בפ' כה"ב (דף ק"ט). ומה שדחו הסוגיא דמנחות מהלכה י"ל מפני שסמכו עצמם אברייתא דמייתי בחולין פ' העור והרוטב (דף ק"כ) הקפה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב. וס"ל דהיינו הקפה באור דומיא דחלב דודאי אייריי שהמחהו באור דאי בחמה חי הוא ופטור כדאמרי' בפסחים (דף כ"ד) דאוכל חלב חי פטור. והתוס' שם בפסחים הרגישו בזה דנדחקו לומר דלצדדים קתני הקפה את הדם בחמה והמחה החלב באור. אבל רש"י והרמב"ם לא ניחא להו לפרש כן אלא דהקפה את הדם קאי נמי אאור וחייב. **אמנם** עיקר דקדוקם של הב"י והש"ך שדקדקו מדברי הרמב"ם דמשום דם הי' לוקה דס"ל דם שבישלו אסור מדאורייתא. יש לדחות די"ל דהרמב"ם אייריי שלא נתבשל כמאכל בן דרוסאי דמשום בב"ח הוי בישול: שהרי השמיט הא דתניא בפ' כל הבשר באיזו בישול אמרו בבישול שאחרים אוכלין אותו (ועיין מה שכתבתי לעיל בסעיף א') אבל משום דם שבשלו ס"ל דלא מפטר אלא בבישול שהוא כמאכל בן דרוסאי וכדעת שו"ת בית יעקב סי' קע"ב. אבל לעולם ס"ל להרמב"ם נמי דדם שבישלו פטור:

(שם בהג"ה) **אבל חלב מתה ומי חלב אוסרים המאכל וכו' ואפי' בבישול יש לאסור לכתחלה**. משמע דבחלב זכר כיון דלא מקרי חלב כלל ואינו אוסר המאכל גם בבישול אינו אסור. וצ"ע מי גרע מחלב אשה בסעיף ד' דאע"פ שאינו אוסר המאכל מ"מ אסור לבשל דבבישול שייך מראית העין לפי דעת הג"ה שם. כמ"ש הש"ך שם וצ"ע:

שם **י"א דאסור לחתות האש תחת קדירה של עובד כוכבים כו' שבא לידי בישול בשר בחלב.** ובגמ' פ"ק דע"ז (דף י"ב) גבי לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל ועובדי כוכבים ששפתו שתי קדירות על כירה א' ולא חשו להם חכמים. לא משמע הכי שהרי כשחותה ישראל קדירתו הרי חותה ג"כ תחת קדירתו של עובד כוכבים. ואפ"ה לא חשו להם חכמים משום שבא לידי בישול בב"ח מחמת כמה טעמים. חדא דסתם כלום ש"נ אין בני יומן. כמ"ש הט"ו סי' קכ"ב ס"ו. ולא מצינו שגזרו שאינן בני יומן לכתחילה אטו ב"י אלא לענין אכילה ולא לענין בישול הבלוע בתוכה. ועוד הגע עצמך דאת"ל שבישול הוא. א"כ האיך מותר להגעיל כלי הבלוע מבב"ח תוך מע"ל. הרי נתבשל בב"ח הבלוע בו. אלא ש"מ שאין לחוש לזה. וכ"כ הש"ך ע"ש:

שם **אין לערב מים שהודחו בהם כלים של בב"ח וליתן לפני בהמתו דאסורין בהנאה.** מילי מילי קתני. דלערב לבד הוא ג"כ איסור דה"ל מבשל בב"ח. ואם עירב אסורין בהנאה. ועיין ש"ך דהג"ה איירי שעירבם רותחין דהוה דרך בישול. עיין ר"ס זה. ועי' מ"ש שם. דצ"ל שהודחו הכלים כל א' בכלי ראשון ונתערבו ג"כ בכ"ר. דאם ע"י ערוי לא ה"ל בישול.

שם **הכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש אסור להשתמש בו דעושין אותה מאפר כו' ורגילות הוא להתערב שם בב"ח.** והא דלא מיתסר מהאי טעמא לחפיפת הראש. דלרחוץ ראשו לא חשיב הנאה. כיון שאין נהנה מגוף האיסור. ש"ך ואחרונים. וצ"ל דר"ל שכאן ה"ט דהג"ה דהבשר וחלב עדיין בעין ולא נעשה עדיין אפר ואין נהנה מגוף האיסור. אבל אם היה נעשה אפר היה נאסר לחפיפת הראש. כמבואר להדיא בסוף תמורה. כל הנקברין אפרן אסור וחשוב שם בב"ח. ופי' הרע"ב אפרן אסור לכיבוס בגדים ע"ש. וא"כ ה"ה לרחוץ ראשו דאסור. וכ"כ הרמב"ם רפ"ט מהל' מ"א להדיא דאפר בב"ח אסור. ואישתמיט לס' בי"ה סי' רצ"ד. ולבעל ס' מ"י בסופו שכתב דלא הוזכר בשום פוסק דאפר בב"ח אסור. והרי הרמב"ם כתבו להדיא כנ"ל. וכן בס' החינוך פ' משפטים:

(שם סעיף יו"ד) **חלב הנמצא בקיבה וכו' שעמד בו יום א' אסור להעמיד בו.** דכבוש כמבושל. כמ"ש ר"ס ק"ה. וגם עור הקיבה אסורה אם אין בה ס' נגד חלב צלול שבה. כדאי' בש"ס פכ"ה (דף ק"ט) קיבה שבשלה בחלבה אסורה. ונלענ"ד דאם נקרש החלב תוך מע"ל. לא הוי כבוש כדאי' בסי' ק"ד לענין שומן שנקרש. וכ"כ האחרונים ר"ס ס"ט לענין קרח והכי איתא במשנה ריש פ"ב דטהרות דחלב שנקרש לא חשיב משקה אלא אוכל. וכ"פ הרמב"ם פ"א מה' טומאת אוכלין הלכה י"ז ע"ש. ואפי' ספק אם נקרש תוך מע"ל או לאחריו. מ"מ יש להקל דס"ל ספק כבוש בב"ח שכתב הג"ה ר"ס ק"ה דשרי.

וכל זה נ"מ לענין עור הקיבה או לענין החלב בלא הפסד. דאלו לענין החלב כשיש הפסד בלא"ה דעת הג"ה בסמוך להתיר בצלול ונקרש ודו"ק. וכל זה ברור:

(שם סעיף י"א בהג"ה) **הרי זה וזה גורם ומותר אי איכא ס' נגד האיסור**. עיין בט"ז ובבאר הגולה. וכבר כ"כ באו"ה כלל כ"ה: **עיין** בתשו' ש"א בחמאה שבשלו בקדרת בשר בן יומא אי מותר להדליק בו נר חנוכה דמצות לאו ליהנות נתנו. ותמה בס' א"ז דהא ה"ל מבשל בב"ח ויש בישול אחר בישול וגם בתשו' ש"י סי' ל"ח כתב דזה הוי בישול. ול"נ דהעיקר כמ"ש השואל שם דזה הוי הבערה ולא בישול שהרי מחממו כדי לבערו מהעולם. וכ"מ בהדיא ביבמות (דף ל"ג ע"ב) וכ"כ בחידושי הרשב"א (שם דף ו') גבי בישול פתילה. ותדע דהא בב"ח הוא מהנקברים ותנן רי"א אם רצה לשרוף הנקברים רשאי. ש"מ דלא הוי בישול ובזה א"ש מה שהקשה הפמ"ג בא"ח סי' תקי"ד דאמאי מדליקין שמן בבהכ"נ ביו"ט הא הוי מבשל ובבישול לא אמר מתוך רק בהוצאה והבערה. ולפמ"ש א"ש דה"נ הוי הבערה. ועיין בא"ח הל' שבת סי' רס"ד שמביא האחרונים דאסור להדליק נר של שבת בב"ח: **ומה** שהקשה בס' דרישת הזאב על הש"א דאמאי מתיר להדליק נר חנוכה באיסור הנאה הא קא משתרשי לי' ומרויח ההוצאה שהיה צריך להוציא ע"ז ובכה"ג היכא דמשתרשי בזה אסרו בנדרים. וי"ל כמ"ש בס' יד המלך דדוקא בנדרים דהוו כהקדש אסרינן אם יש לו הנאה אע"פ שאין מכוון להנות. אבל בשארי איסורי הנאה לא איכפת לן מה שבא לו הנאה ע"י המצוה בלא כוונה אע"ג דהוי פס"ר שרי באיסור הנאה כמ"ש הר"ן בחולין. אך אין דברי הר"ן מוסכמים כמ"ש בחידושי ובחי' להרמב"ם. אך י"ל בא"א דבשעה"מ הל' לולב ה"ר מפרש"י בעירובין (דף ל"א) דגרם הנאה שאין מגוף דבר האסור בהנאה מותר. וכ"ד הר"ן רפ"ג דסוכה. וא"כ לא הוי כאן רק גרם הנאה שא"צ להוציא מעות אחרות ובכה"ג לאו הנאה ומותר מאי' הנאה. ושוב מצאתי שכ"כ בשו"ת שב יעקב ביו"ד סי' ג'. אך במודר הנאה מחבירו אוסר שם שיתן לו שמן לנ"ח כיון שהיה חייב לו לשלם והוא מוחל הרי מהנהו. ומדברי מהרש"ל שהביא הש"ך ס"ס רכ"ז מוכח דאף גבי נדרים מותר בכה"ג ודלא כס' נ"מ סי' ער"ה:

סימן פח

(סימן פ"ח סעיף א') **אפילו בשר חיה ועוף אסור להעלותו על שלחן שאוכל עליו גבינה שלא יבוא לאוכלם יחד**. וצ"ע דלא קאי האי טעמא בש"ס ר"פ כל הבשר. דהוי גזירה לגזירה. דאכילת עוף גופה גזירה מדרבנן כמ"ש ר"ס פ"ז ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה העלאת עוף אטו אכילתו. אלא מסיק דגזרינן העלאת עוף אטו העלאת בהמה בתוך

אילפס ראשון דהוי איסור דאורייתא. וכ"כ הרשב"א בתה"א והרע"ב ותוי"ט ע"ש. ומ"ש הט"ז בזה אינו מובן ע"ש ועיין בט"ז סי' צ"ח. והנלע"ד דהמעיין היטב בש"ס ורש"י שם יראה לעינים דגבי בהמה העלאה ואכילה אחת דהעלאתו היינו אכילתו שיבוא לאוכלם יחד. דאל"כ ע"כ גם לפי המסקנא הוי גזירה לגזירה. (ועיין בלח"מ ודבריו צ"ע). דגזרי' העלאת עוף אטו העלאת בהמה. והעלאת בהמה גופה גזירה אטו אכילתו. דליכא למימר דהעלאת בהמה בתוך אילפס ראשון היא גופה איסור דאורייתא שמבשל בב"ח. ומש"ה גזרינן העלאת עוף אטו העלאת בהמה. זה אינו שהרי לדעת המחבר סי' פ"ז ס"ד לא גזרי' שום גזירה אטו בישול. כמ"ש הש"ך שם ע"ש. אלא מוכרח לומר דהעלאה היינו אכילה שכשבאו לגזור על אכילה ראו שאם לא יגזרו על העלאה לא תהיה קיום לגזירה דאכילה והכל רק חדא גזירה. וכה"ג איסור בכמה דוכתי. ועיין הרב המגיד פ"ט מהל' מ"א הלכה ד' שנראה שנתכוון למ"ש ודלא כהלח"מ. וגם דלא כס' תו"ח ע"ש. וכיון שזכינן לדין שהעלאה ואכילה א' היא גבי בהמה. ה"ה גבי עוף. ולא איצטריך לן תו למימר דגזרינן העלאת עוף אטו העלאת ואכילת בהמה אלא דהעלאת עוף היינו אכילתו וזה מדוקדק בלשון הש"ע אסור להעלות שלא יבוא לאוכלם יחד. נמצא שאין כאן גזירה לגזירה. דגזרי' העלאת ואכילת עוף אטו העלאה ואכילה דבהמה. ולזה אפשר נתכוון הט"ז:

שם **אסור להעלותו**. ופשוט דאם העלם דאינו אסור לאכול כל א' בפ"ע. כיון שאפשר להפרידם זה מזה ולא יבוא לידי הרגל עבירה. ול"ד לעיסה שנילושה דאסורה לאכול אפי' במילחא. כמ"ש ר"ס צ"ז. ש"ה שא"א להפרידם ויבוא לידי הרגל עבירה. וכן יש לדקדק מפרש"י שם במשנה (דף ק"ד) דב"ה סברי דעוף לא עולה ולא נאכל. ופרש"י ולא נאכל עם הגבינה. ולכאורה שפת יתר הוא אלא אשמועינן דבפני עצמו לא:

ובנודר מאיזה דבר. כתב המ"י שאסור להעלותו על השלחן שאוכל עליו. וכ"כ הפמ"ג ובס' ח"ש חולק על המ"י ומתיר דכיון שאסר עליו הדבר ההוא מיבדל בדיל מיניה כמו חזיר ונבילה. ואין הנידון דומה לראיה דנבילה כולי עלמא בדילי מינה. אבל הנודר מן הדבר ורואה שאחרים אוכלין אותו אתי למיכל מיני' וסברא זו אי' בתורת יקותיאל. וכ"מ ביומא (דף י"ד). וקצת ראי' לאסור מהא דאמרי' לך לך אמרי' לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. וכ"מ בתוס' דע"ז (דף ו') דגבי נזיר חיישי' טפי שיאכל מנבילה וטריפה. ומיהו בבאה"ג בא"ח סי' תרי"ב כתב ע"פ התוס' דדמאי דגבי נזיר ואמ"ה דוקא אסור מן הסתם אבל בנדור מן הדבר אינו אסור אא"כ אמר בפירוש שיאכלנו. ועיין ג'יטין (דף ס"א):

שם **אבל בשלחן שסודר עליו התבשיל מותר ליתן זה בצד זה**. ובמשנה (דף ק"ז) מסיים ואינו חושש משמע להדיא דאפי' לכתחילה שרי. וצ"ל דמיירי מכוסים דאם הם מגולים

אסור לכתחילה כמ"ש סי' צ"ה ס"ה ו' דאסור להניח כד של בשר אצל כד של חלב דשמא יפול מזה לזה. וכ"כ בסי' קי"א סי"ח בהג"ה דאסור לבשל לכתחילה ב' קדירות של ישראל ועובד כוכבים דשמא יתזו ניצוצות מזה לזה. וע"ש בש"ך וכתב הר"ן על משנה הנ"ל וז"ל ובלבד שלא יהיו נוגעים זה בזה. עכ"ל וכ"כ התוי"ט והיינו כיון דמתיר אפי' לכתחלה. ואם הם נוגעין זב"ז אסור לכתחלה כדתנן צורר אדם בשר וגבינה במטפחת א' ובלבד שלא יהיו נוגעין זה בזה. וכמ"ש הט"ו ר"ס צ"א. אבל בדיעבד אפי' נוגעין בזה בזה ואפי' רותחין שרי. כדלקמן ס"ס צ"ב בהגהה דשתי קדירות רותחות הנוגעות זו בזו שרי. דאין הבלוע בכלי הולכת ממנה בלא רוטב. והא ראיה ממ"ש כאן דאין השולחן נאסר אע"פ שסודר עליו תבשילין רותחין של בשר וחלב. ומכאן ראיה למ"ש המגן אברהם בא"ח סי' קע"ג ע"ש. ונראה דכאן אפי' לכתחילה אין להחמיר דיש כאן כמה נותן טעם מן התבשיל של בשר לשלחן ומן השלחן לקדירה הב' של חלב וכולי האי ודאי לא חיישינן שיהא הבליעה נפלטת ביבש. ומיהו ישראל קדושים הן נהגו ליחד ספסל לבשר לבד ולחלב לבד:

(שם סעיף ב' בהגה"ה) **ודוקא שאין אוכלין מזה הפת כו'**. אבל אוכלין ממנו לא הוי היכר. נלע"ד לפרש דמיירי שדרכם לאכול כל א' מפת שלו ולשתות מכלי שלו. ומש"ה לא הוי היכר אא"כ שאין אוכלין כלל ממנו. דאי אוכל א' מהם ממנו לא הוי היכר שכן דרכה לאכול כל א' מפתו. אבל זה אין דרכם לאכול כל א' על מפה שלו. דאי כך דרכם האיך הוה היכר מה שאוכלין כל א' על מפה בפ"ע. ונראה דאי אין דרכם לאכול כל א' מפת שלו אלא שאוכלין כל השנה מפת ח'. והשתא אוכל כל א' מפת א' זה הוי היכר כמ"ש לענין נדה סי' קצ"ה ס"ג בהג"ה ע"ש ודו"ק:

שם **אם נתנו ביניהן כלי ששותין ממנו ובלא"ה אין דרכו להיות על השלחן הוי היכר.** ר"ל שאחד שותה ואי לא שדרכם בכך כל השנה. דאין לפרש דשותין שניהם היא גופה אסור. כמ"ש הג"ה בסמוך. ורש"ל חולק על הג"ה וס"ל דאי שותין ממנו לא הוי היכר מה שאין דרכו להיות על השולחן. ונלע"ד ראיה ברורה לדעת הג"ה ממ"ש התוספות בפ"ב דפסחים (דף קי"ט ע"ב) גבי מיחם שמחממין בו חמין למזוג הכוס ועומד באמצע. דהוי היכר והפסק חציצה. ומביאם התוי"ט ס"פ כיצד צולין ע"ש ודו"ק:

סימן פט

(סימן פ"ט סעיף ב') **צריך לקנח פיו ולהדיחו**. וז"ל הטור יש נוהגין לשרות פת ביין או במים ולאכלו והוא עולה בשביל קינוח והדחה. ויותר טוב להיות כל א' בפ"ע עכ"ל. ועיין סי' קט"ז ס"ג בהג"ה לענין רחיצת ידי' והפה בין דג לבשר וה"ה הכא:

(שם ס"ג בהג"ה) **שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כמו אחר בשר עצמו**. בד"מ מוכח דלאו דוקא גבינה עצמה אלא אפי' תבשיל של גבינה אחר תבשיל של בשר נהגו להחמיר וכ"כ מהרש"ל. אבל מדברי הג"ה בסמוך לא נראה להחמיר בזה. וכ"כ המ"י כלל ע"ז ובס' א"ז בא"ח סי' קע"ג שזהו דעת הג"ה דמהני קינוח והדחה:

שם **מיהו אם אין בשר בתבשיל רק שנתבשל בקדירה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה**. כתב הש"ך לקמן ר"ס צ"ה יתבאר דאפי' לאכלו עם גבינה שרי דה"ל נ"ט בר נ"ט דהיתרא ונראה דאתי לאשמועינן אפי' אם אין הקדירה רחוצה יפה ע"ש. וכתב א' מהאחרונים ס"ק י"ד. ולא אבין הלא לרמ"א שם אסור. וכבר הקדימוהו המ"י וס' א"ז שם וי"ל דהש"ך מדייק מהב"י שהוא מקור דין זה שכתב הג"ה דלדידי' שרי לכתחילה נ"ט בר נ"ט ומאי אתא לאשמועינן בזה. ותירץ דאתי לאשמועינן אפי' אם הקדירה אינה רחוצה וא"כ ה"ה לדידן וכ"מ בפמ"ג. וצ"ל דאיירי אפי' בדידעינן שלא היה ס' נגד השומן דאי מסתמא הא אמרי' שהיה ס' כמ"ש המ"י וא"כ אכתי מאי למימרא. ומיהו מלשון הב"י בא"ח סי' קע"ג משמע דלדברי האוסרי' קאמר מדמסיים ואם מותר לאכלו עם גבינה כ' ר' בי"ד סי' צ"ה. וכן בס' א"ז מחמיר ועיין בס' בל"י שכתב דאם נותן הממשות טעם בתבשיל אסור:

(שם סעיף ד') **אסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר**. נראה דעל מפה ארוכה מותר לאכול מצד א' בשר ומצד הב' גבינה. וראי' ממ"ש המחבר לעיל סי' פ"ח גבי ב' אנשים שאוכלין זה בשר וזה גבינה על מפה א' דאם יש היכר ביניהם שרי. ועוד ראי' מהש"ס דפ" כה"ב (דף ק"ז) וכן כתב הט"ו ר"ס צ"א צורר אדם בשר וגבינה במטפחת א' ובלבד שלא יהיו נוגעים זה בזה. וק"ל:

סימן צ

(סימן צ' סעיף א') **ואין משערין בו אלא כמות שהוא בעת שנתבשל לא כמו שהיה בשעה שנפל**. הוא ל' הרמב"ם פ"ט מהל' מ"א. וכתב הב"י שכוונתו בזה למאי דאמרי' בפג"ה (דף צ"ח) אטו דהיתרא. בלע דאיסורא לא בלע דמשמע מינה דבין איסור ובין היתר הכל משערין כמו שבא לפנינו ולא במאי דבלעה קדירה מן ההיתר. ע"ש. ולא

ירדתי לסוף דעתו בזה. דלפ"ד יהיה דברי הרמב"ם אלו סותרים למ"ש בפט"ו מהמ"א גבי שיעור האיסור דמשערינן באומד יפה מה שנבלע מן ההיתר ועומד בדופני הקדירה כאלו הוא בעין בתוך הקדירה. ומביאו הב"י עצמו סי' צ"ט. ובש"ע שם פסק להקל במין במינו שאין כאן איסור דאורייתא. וא"כ כ"ש שיש להקל בכחל שהוא עצמו דרבנן ובלא"ה מקילינן בשיעורו שהוא עצמו מן המנין משא"כ בשום שאר איסור אפי' דרבנן כמ"ש סי' ק"ט עיי"ש וצ"ע. ובאמת י"ל שהרמב"ם לא נתכוון לומר שההיתר משערין כמו שהוא בעת שנתבשל. רק קאי על האיסור דהיינו הכחל שבו משערין כמו שהוא בעת שנתבשל. אבל ההיתר אה"נ דמשערין. כמו שהיה בשעה שנפל הכחל לתוכו. וחשבינן להבלוע בדופני הקדירה כאלו הוא בעין בתוך הקדירה כדכתב בפט"ו. ועוד שם י"ל דלא בא אלא למעט מה שכלה ואבד מחמת האור שזה אין מצטרף. וז"ש לא כמו שהיה בשעה שנפל דאי הוה משערינן הכי היה מצטרף אף מה שכלה ואבד מחמת האור וזה א"א כמ"ש בפט"ו. אבל מה שעומד בדופני הקדירה בעין חשבינן ליה ודו"ק. ואנו אין בקיאין בזה ואין משערין כלל בבלוע. עיין אחרונים סי' צ"ט סק"ד. ושוב ראיתי אחרי כתבי שהרב בעל לחם משנה הקשה זה על הב"י ות"ל שכוונתי לדעתו. אמנם כדי שלא לשווייה להש"ע ח"ו כטועה ואינו מרגיש שפסקיו סותרין זא"ז. נלע"ד ליישב דכאן איירי שלא ראינו האיסור כמה היה בעת שנפל מש"ה אין משערין האיסור כמות שהוא עכשיו וההיתר כמו שהיה דאטו דהיתרא בלע כו' אבל בסי' צ"ט איירי כשראינו האיסור כמה היה אז כשנפל. וזהו דעת רש"י ור"ן ורשב"א:

(סעיף ג' בהג"ה) **וכן אם הניחו כך שלם קודם צלייתו בחלבו יום שלם מותר ולא אמרי' כבוש כמבושל בכי האי גוונא**. הטעם דחלב שחוטה דרבנן. ונראה ברור דהיינו שאינו נאסר מחמת כבוש בחלבו מהטעם האמור אבל מ"מ יש לו דין כבוש לענין דם שאם לא נמלח ונכבש יום שלם ה"ל כבוש בלא מליחה שנתבאר לעיל סי' ס"ט סט"ו וס"א בהג"ה ע"ש. והשתא אתי שפיר ששינה הג"ה מלשון או"ה דשם איתא ל' לכתחילה שמותר לכתחילה להניחו כך יום שלם והג"ה נקט לשון דיעבד. והיינו משום דע"כ צ"ל דאיירי שנמלח וא"כ אסור לכתחילה למלחו בלי קריעה אבל בדיעבד שרי כמ"ש הג"ה בסמוך. אבל דברי או"ה צריכין עיון שכ' דאפילו לכתחילה מותר להניחו כו' וע"כ איירי בלא מליחה. דאי נמלח בלי קריעה ס"ל דאסור אפי' בדיעבד כמ"ש בד"מ. ותימא הא נכבש בלי מליחה שכבוש כמשושל וה"ל לאסור אפי' דיעבד. וא"א ליישב זה וצע"ג:

(שם בט"ז ס"ק י"ב) **א"כ ה"ל גזרה לגזירה**. בעל נ"ב בס' דגול מרבבה כתב עליו דלדבריו בשר עוף שהוא ג"כ דרבנן ג"כ אינו נאסר בכבוש ומליחה וא"כ קשיא עובדא דבר גוזלא

דנפל לכדא דכמכא דלא שרי ר"ח אלא מטעם דנאכל מחמת מלחו בחולין (דף קי"ב). וסיים דלכן דברי הט"ז תמוהין בזה וצ"ע ע"כ. ונעלם ממנו מ"ש הט"ז בסי' צ"ח ס"ק ה' דמחלק בין בשר עוף דגזרו בהו אטו בהמה ועשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ול"ח גזרה לגזרה משא"כ בשאר דרבנן כגון מין במינו ע"ש:

(שם סעיף ד' בהג"ה) **עור הקיבה כו' מותר למלחו עם בשר.** צ"ל דלא איירי במליחת בשר להוציי דם דלעיל סי' ע"ה ס"ב פסק הג"ה שם דאסור למלוח המעיים לכתחילה עם בשר. ובר"ס הנ"ל קחשיב קיבה וכרס כו' וכ"מ במ"י סוף כלל פ'. ועיין במשבצות זהב בא"ח סי' תמ"ז שכ' בשר יבש כעץ מכמה שנים אם נפל לחלב י"ל שנתרכך:

סימן צא

(סי' צ"א סע"ב) **כל מידי דבעיא הדחה כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן.** נלע"ד דמקור דין זה הוא מהש"ס פ' כה"ב (דף קי"א) דאמרינן שם סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח. צונן אמרי לה בעי' הדחה. ופירשו בתוס' והרא"ש וש"פ פ"ק דחולין (דף ח') דבעיא הדחה אסכין קאי. וכ"מ בר"ן פ' כ"ש גבי כל הכלים ע"ש ובזה א"ש מ"ש בגליון הר"ן שפיר"ח ע"ש ודו"ק. אבל ע"י הדחת הסכין שרי לחתוך בו צונן וא"צ להדיח ההיתר אח"כ. וכ"פ הט"ו סי' י' ס"ב ובסי' ס"ט סעיף ט"ז ע"ש. ולפ"ז הט"ו כאן איירי נמי הכי שלא הודחה הקערה. דאי לאחר הדחתה שרי להניח בה היתר צונן בלא הדחה וכ"כ הש"ך. וכ"מ ל' הג"ה שכתב מותר להניח בו דבר יבש בלא הדחה כלל. אלמא דאיירי בלא הדחת הכלי ואמרינן בש"ס שם (דף קי"א) דרב אמי אמלח ליה בשרא בההיא פנכא של חרס ותברא. ומדתברה שמעינן מהא דכלי חרס שנשתמש בו איסור בחמין אסור להשתמש בו אפי' צונן אפי' ע"י הדחת הכלי. וכ"כ להדיא במ"י כלל י"א ס"ק ו' ע"ש. לפי שכ"ח בליעתם מרובה ופולטים אפי' בצונן והלכך כל צונן שנשתמש בו מדיחו. ומש"ה אסור לכתחיל' דדילמא אשתלי מלהדיחו. וע"ע ט"א בסי' ס"ט וזהו דעת רוב הפוסקים. הרי"ף והרמב"ן פ' כל שעה לפי גרסתם שם והרשב"א בחידושיו הביאו הב"י סי' ס"ט. והר"ן פ' כ"ה והר' המגיד פ"ו מהל' מ"א. וכן נ"ל שהוא דעת הראב"ד והכל בו ומביאו בד"מ סי' קכ"א גבי קערות של חרס ירקרקות אסור להשתמש בהן חמין לעולם. וכן כל דבר לח אפי' בצונן וכ"פ הש"ע ס"ס קכ"ב אלא שהשמי' איסור שמוש בצונן גם לא הזכיר כלי חרס ולא ידעתי למה. ונראה דהב"י העתיק דברי הראב"ד מספר א"ח ושם לא הוזכר כלי חרס ואפשר דמיירי בשאר כלים. אבל הד"מ העתיק דברי הראב"ד מהכל בו ושם איתא להדיא כמ"ש. וכ"ד או"ה ואחרונים סי' קכ"א ס"ק ז' דכ"ח

שיש להסתפק שמא שמש בו העובד כוכבים בחמין צריך שבירה. ולענין דבר מליח כתבתי בסי' ס"ט שצ"ע דא"ל דאין מליחה לכלים מ"מ כיון שבלא"ה פולטת אפי' בצונן דמה"ט צריך להדיח הצונן. וא"כ המלח שהוא כרותח לגבי הבשר מבליע בו הפליטה של איסור. ודמי ממש למ"ש הר"ן פ' כל הבשר והש"ך סי' יו"ד ס"ק י"ט גבי סכין ששחט בה טריפה דאין הסכין נאסר רק צריך להדיחו ואם שחט בו כשרה בלא הדחה צריך קליפה. וכ"כ בס' פ"ג ר"ס זה דהיכא דצריך הדחה ולא הדיחו אוסר ומיהו במ"י כלל כ"ב מ"ק ט"ו כ' דוקא בדבר צלול וצ"ע. ובאו"ה כלל נ"ח דין ח' משמע דאם אינו בר הדחה שרי כמו בקליפה. תדע דפנכא דרב אמי דתברא ואמאי תברא לימלח בה בשר חי שכבר נמלח והודח. כמ"ש הג"ה סי' ס"ט סעיף ט"ז. ולא שייך כאן דבעיא הדחה דהא בשר חי דרכו להדיחו כמ"ש הט"ו כאן סעי' זה. אלא ש"מ דבכלי חרס אין תקנה לזה אלא דבעי קליפה וכמ"ש שם סי' ס"ט: **וראיתי** להרב בד"מ סי' קכ"א שרוצה לומר שמותר להשתמש היתר צונן בכלי אסור אפי' בכלי חרס ומשמע שם מדבריו שר"ל אפי' צונן לח. ולא נהירא וכל בנינו שם מדברי הטור נהרס. שהרי מה שמדקדק שם ממ"ש הטור גבי כלי הנקח מעובד כוכבים מטבילו ומשתמש בו צונן. אינו כלום דהטור לא מיירי מכלי חרס אלא מכלי מתכות מדנקט טבילה. גם מ"ש הד"מ. וכ"כ הטור סי' צ"ד. אין כאן ראי' דהטור לא מיירי שם אלא מדבר יבש לגמרי מדנקט פירות. והכי איתא בתוס' פ' אין מעמידין ובפ"ת סי' נ"ו ומרדכי בשם ר"ת וב"י והבאר הגול' וכמ"ש שם בס"ק ה' ובדבר יבש לגמרי לא בעינן הדחה אפי' בכלי חרס. וז"ש הג"ה כאן מותר להניח בו דבר יבש בלא הדחה כלל היינו אפילו בכלי חרס. וצ"ע שהד"מ סותר עצמו שכתב גבי כ"ח של כותי דצריך שבירה. ודו"ק:

(שם סעיף ד') **בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד**. זה מיירי בכלי ראשון. וכמ"ש הג"ה סי' ק"ה ס"ג. וא"כ אפי' בהנאה הכל אסור דכלי ראשון ה"ל בישול ואסור מדאורייתא. וה"ה בצונן לתוך חם. אבל לא בחם לתוך צונן דלא הוי דרך בישול כמ"ש ר"ס פ"ז. וכן מצאתי בר"ן ס"פ כה"ב ודלא כהבל"י שם והמ"י כלל ח'. וכ"מ בשו"ת מקום שמואל הבאתיו סי' ק"א:

שם **והחלב מותר כולו**. זה דעת ר"ת אבל דעת ריב"א דבעינן ס' בחלב נגד הקליפה שנאסרה ממנה. וקשה לשער ס' בחלב נגד קליפתה. ונרא' דמשערין שיהא בחלב ס' נגד קליפתו של בשר שנפל לתוכו שהרי יותר מכדי קליפה אין נותן טעם בחלב. ודמי ממש למ"ש הג"ה לעיל סי' ס"ט סט"ז גבי כלי שאינו מנוקב ע"ש ודו"ק. ובר"ס פ"ז כתבתי דמוכח מן הש"ס דפסחים כדעת ר"ת דאיתא שם דלרב דסבר עילאה גבר סגי בקליפה

היכא שהתחתון חם. ותקשי לרב אמאי החלב מותר חלב נבילה הוא כדי קליפה ואוסר הכל דמין במינו לא בטיל ס"ל וכדפרכינן לרב בפ' כה"ב (דף ק"ח). אלא ש"מ דהיכא שא"א לקלוף שרי בדיעבד. ובזה אתי שפיר מה שהקשו התוס' בפסחים (דף ע"ה) ד"ה יטול כו'. וא"ת כי נגע הפסח בחרסו של תנור אמאי סגי לי' ביקלוף את מקומו הא הרוטב שיש באותה קליפה מפעפע כדי נטילה. עכ"ל. ולפ"ד ר"ת לק"מ דבדבר שאין שייך בו קליפה כמו הרוטב מאותה קליפה אינו אוסר וכמ"ש הג"ה סי' ק"ה: **ודעת** הרמב"ם פ"ח מהל' ק"פ משמע כדעת ריב"א כמש"ש בס"ד ודלא כהטור שכתב והחלב מותר כולו וכן יראה מדברי הרמב"ם וליתא דהרמב"ם סמך עצמו אמ"ש ה' ק"פ:

סימן צב

(סימן צ"ב סעיף ב' בהג"ה) **טיפת חלב שנפלה על חתיכה שבקדרה שהיא חוץ לרוטב כו'**. אם לא ניער כלל אינו אסור רק החתיכה לבד. כ"כ הב"י בשם הראב"ד והכי מוכח להדיא בתוס' והרא"ש פג"ה (דף ק') גבי הא דאמר חתיכה של נבילה ושל דג טמא אינה אוסרת עד שתתן טעם ברוטב כו'. וכתבו דמיירי שחתיכת היתר מונחת כולה חוץ לרוטב ועליה מונחת חתיכת נבילה ונאסרה רק אותה חתיכה. ואח"כ כשמנער הקדירה נאסרה כולה. עכ"ד. מוכח להדיא דבלא ניער לא היתה נאסרה רק אותה חתיכה. ובד"מ מסופק אם זה דוקא לר"י דמיירי כשהחתיכה כולה חוץ לרוטב אבל לרש"י דמיירי שהחתיכה שנפלה עליה הטיפה מקצתה ברוטב נאסרו שאר חתיכות אף בלא ניעור כלל. ודקדק מדברי הטור סי' זה דקדק קלוש דה"ה לרש"י בלא ניער כלל לא נאסרו שאר חתיכות שבקדירה. והט"ז כתב בפשיטות דלרש"י דמיירי שמקצתה ברוטב נאסרו שאר החתיכות אף בלי ניער. ונעלם מהם דברי הרשב"א בתה"ק והט"ו סי' ק"ה ס"ד ומבואר מדבריהם להדיא דה"ה לרש"י שכתבו וז"ל אם נפל איסור על חתיכה שבקדירה שהיא חוץ לרוטב ולא ניער הקדירה אינו אוסר אלא כדי נטילה. אבל אם היא ברוטב לרש"י כולה ולר"י אפי' מקצתה. הרוטב מפעפע הטעם ונכנס בכולו עכ"ל. הרי מבואר דאלו לרש"י מקצתה אין הרוטב מפעפע בלי ניעור והיינו אפי' אם היא ברוטב דהיינו אפי' מאותה נטילה הנאסר רק שפניה העליונים מגולים וכמ"ש הב"י ודו"ק היטב. ועיין ברשב"א המובא ביתה יוסף סי' ס"ו. והכי נלע"ד מוכח בפרש"י פ' כה"ב (דף ק"ח סוף ע"ב) שפירש אהא דאמר בש"ס שם אי לא ניער כלל ולא כיסה כלל מיבלע בלע מיפלט לא פליט. פרש"י החלב נבלע בחתיכה אבל אין נפלט ממנה לאסור שאר החתיכות בלא ניעור. שהחלב בגגה של חתיכה הוה עכ"ל. משמע דמיירי שהחתיכה תוך הרוטב

רק שגגה דהיינו פניה העליונים מגולים ששם נפלה הטיפה ושם היא עומדת ואינה מתפשטת ממנה לחוץ בלא ניעור. וכ"כ הג"ה מיי' ומביאו הב"י וז"ל מתוך פרש"י משמע כו' וכמו שפירש הב"י דבריו. עיי"ש. ונ"ל שמדברי רש"י אלו הוציא כן. דה"ה לענין הצטרפות שאר החתיכות לבטל הטיפה שאין מצטרפין אפי' היא ברוטב אם פניה העליונים מגולים. דכל שכן הוא דאם אינו אוסר שאר החתיכות כ"ש שאין מצטרפין לבטל. ועיין ש"ך ס"ק ו' וס"ק י"ג:

(שם בש"ע) **וכן אם נפל לתוך המרק כו'**. הוא לשון הרמב"ם. והטור תמה עליו דמה צורך לנער כשנפל לתוך המרק. ונלע"ד שהרמב"ם איירי במרק עב. וכדמוקמינן מתניתין בש"ס בפ' כה"ב (דף קח) לרב דס"ל מין במינו לא בטיל והא דלא מקשה אברייתא משום דלא שמיע ליה וכמ"ש התוס' שם ותירוץ זה עיקר כמ"ש בחידושי בס"ד. ונראה שזהו טעם ר' יהודה בש"ס שם (דף ק"ט) דס"ל דאפי' ניעור מיד אין מצטרפין שאר החתיכות לבטל הטיפה דחייש שמא לא ניער יפה יפה. ונעשה נבילה אותה חתיכה שנפל עליה הטיפה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה. דר"י סבר מין במינו לא בטיל ולא בארו אמאי חייש לשמא לא ניער יפה יפה. ולעד"נ דע"כ איירי ר"י במרק עבה וכדמוקמינן לרב שם דאי במרק צלול ה"ל שאינו מינו לגבי בשר ואמרי' סליק את מינו כו' ושא"מ רבה עליו ומבטלו. ואמאי קאמר ר"י שאוסרת כל החתיכות מפני שהן מינה. וא"כ כיון דאיירי במרק עבה מש"ה חייש שמא לא ניער יפה יפה כיון שהוא עב. וא"כ דומיא דהכי רבנן דר"י נמי איירי בהכי וס"ל דמהני ניעור דלא חיישי לשמא לא ניער יפה מיהו ניער ודאי בעי' כיון שהמרק עבה ודו"ק. ונלע"ד ברור ונכון בס"ד. ועיין בב"י שהקשה על הרמב"ם שכ' נער הקדירה הא אין מבטלין אי' לכתחילה. וי"ל דס"ל דזה לא הוי ביטול שהרי אין מוסיף רק שמערב וסברא זו כתב התוי"ט בפ"ד דתרומות משנה ח' והביאו הפר"ח בא"ח סי' תנ"ג. וגדולה מזו כתב המ"א ס"ס של"ה דאם אין כוונתו לאכול האי' רק להציל ההיתר בביטולו לא מקרי מבטל איסור ואם כן ה"נ אין כוונתו לאכול הטיפה של חלב רק שלא יאסר הבשר כולו וכה"ג מצאתי בתשו' מהר"ם מרוטנבורג סי' ק"צ ע"ש. וראיתי להפמ"ג כאן ובאו"ח שהקשה על הפר"ח שהביא ראי' ממתני' דשם איירי רק לר"י ולא קיי"ל כוותיה כמ"ש הרמב"ם וכן הקשה בתשובת ר"ע איגר סי' ע"ז ולא זכר שהקדימו הפמ"ג. ועוד הקשה דאי איתא דטחינה מותר כיון דאין כוונתו רק לתקן א"כ אמאי ב"ח לא בטלי ישחוט אותן כדי לאכלן וממילא יבטלו. וכן רימוני בדן יפצע אותן משום תיקון מאכל דמה הפרש יש בין טחינה בחטים לפציעה ברמונים. וי"ל דטחינה אסור כיון שנתערב הכל ביחד הוי כמכוון לבטל. ולבסוף תי' דשאני חטים

שטוחן הכל ביחד א"כ יש בזה ג"כ היתר. משא"כ בשחיטת בע"ח ופציעת רמונים דרך לעשות א' א' ועל כל א' ספק שמא הוא האיסור ל"מ כוונתו לתקן. אלא שהקשה קושיא א' דמהירושלמי משמע דלא קיי"ל להתיר רק גבי מדומע משום דהכהנים סופן לטחון אותן ואמאי מתיר לטחון חטין שיש בהן נצמחים ק"פ. וצ"ל דה"ט דעדיין היתר הוא ע"כ. ולפ"ז א"ש כאן דברי רבינו כאן דמערב כל הקדירה יחד קודם שנותן טעם דמי ממש לטחינת חטים ק"פ. ועוד יש לי לומר דהירו' דמשמע דאוסר טחינת חטים בשאר אי' הוא משום דחשיב לה כוונה לבטל משום דהוי פס"ר. וז"א רק למ"ד דבטיל אי' מה"ת אסור אבל למאי דקיי"ל דאינו אלא דרבנן לא חשיב כוונה מחמת פס"ר דקיי"ל דמותר בדרבנן:

(שם סעיף ג') **ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטל כולה ואם מכירה משליכה והאחרות מותרות.** ודע שגם רוב בעינן שיהיה רוב חתיכות היתר כדין יבש ביבש וכמ"ש הפוסקים ר"ס ק"ט וע"ש בש"ך ועיין ר"ס ק"ב. וזהו כוונת הש"ך שכתב ואם אינו ראוי' להתכבד בטלה ברוב. פי' ורוב עכ"פ בעינן:

(סעיף ד' בהג"ה) **דאמרי' בכל האיסורין חתיכה עצמה נעשית נבילה.** מבואר בר"ן ס"פ כל הבשר דאינו אלא מדרבנן משום גזירה דבב"ח ע"ש וכ"כ האחרונים. ונ"ל דכזית בכדי אכילת פרס דלר"ת היה לוקה על כל כזית מהתערובות דנהפך כל ההיתר להיות איסור. כמ"ש הרא"ש פג"ה והטי"ד סי' צ"ח. א"כ ע"כ חתיכה נ"נ מדאורייתא. ומוכח להדיא בתוס' והרא"ש והר"ן פג"ה (דף ק') והמרדכי שם סי' תר"פ דאפילו לר' אפרים שפסקו הט"ו דלא אמרי' חנ"נ בשאר איסורין רק בב"ח. מ"מ בכזית בכדי א"פ מודה. שהרי כתבו דמש"ה בב"ח ס"ל לר"א חנ"נ. וצריך לשער נגד כל החתיכה שנפל עליה הטיפה ולא סגי בביטול טיפה לחוד. לפי שבב"ח נעשה כל התערובות איסור דלוקה על חצי כזית בשר וחצי כזית חלב כדאי' בש"ס ע"ש מוכח להדיא דה"ה נמי בכל שאר האיסורין היכא דנעשה כל התערובות איסור ולוקה על כל כזית ממנו דהיינו כדי א"פ אמרי' שפיר חנ"נ וצריך לשער ששים נגד כל התערובת לכ"ע וזה ברור:

(שם בש"ך ס"ק ט"ז) **ולענין אי אמרינן חנ"נ במליחה כו' יש להתיר לצורך הפסד גדול כו' וכ"נ עיקר.** וביאר הטעם יפה בספרו הארוך הבאתיו סי' ק"ה. והמ"י כלל ל"ח ס"ק ה' לא ראה את הס' הנ"ל ולכן השיג עליו בחנם. וזה שלא ראה ספרו הארוך גרם לו ג"כ שהניח דברי הג"ה סי' ק"ה ס"ח בצ"ע דמשמע שמיקל גם בצלייה. ולפמ"ש שם יש להקל גם בצלי כמו שכתבתי שם. כתב הטור לדעת ר"ת דס"ל דאמרי' חנ"נ בשאר איסורים וצריך לשער נגד כל החתיכה דוקא שנאסרה בנ"ט אבל נאסרה במשהו לא נעשית כולה נבילה עכ"ל. נלע"ד מוכח להדיא בתוס' והרא"ש פג"ה (דף ק') והר"ן ס"פ

כה"ב וברא"ש פ"ב דעבודת כוכבים וטוש"ע סי' קל"ד ס"ד. דדבר הנאסר מחמת משהו לא נעשה נבילה. ואם נפל אח"כ בהיתר אחר א"צ לשער רק לפי ערך השיעור איסור הראשון. ואפי' לח בלח שנתערב יפה. והרי יש כאן משהו מאסור הראשון ממש. אפ"ה א"צ לשער נגד כל התערובות. ולא דמי למ"ש הט"ז גבי חמץ בפסח דאמרי' תרי משהו בלח בלח דשאני התם דגם בזאת התערובות אוסר איסור הראשון במשהו והרי יש כאן משהו ממנו. אבל אם בזאת התערובות אין אוסר איסור הראשון במשהו אלא בנ"ט צריך שיהא נותן בו טעם. והכי מוכח להדיא באשר"י פ"ב דע"ז גבי יין נסך שנפל לבור של יין היתר דנאסר במשהו. ואח"כ נפל שם קיתון של מים דאמרי' סלק את מינו כמו שאינו ושא"מ רבה עליו ומבטלו. וכתב הרא"ש וז"ל והא דלא אמרינן כאן חתיכה נעשה נבילה ויצטרך מים לבטל יין דהיתר ויין דאסור לפי שלא נפל מן היין האסור כדי נתינת טעם בהיתר אלא במשהו וכל דבר הנאסר במשהו לא אמרי' חנ"נ עכ"ל. ומביאו הב"י בסי' זה ובסי' קל"ד. וכ"פ בש"ע שם ס"ד ע"ש. ונ"מ לענין דבר שיש לו מתירין דאוסר במינו במשהו ושלא במינו בנ"ט כמ"ש ר"ס ק"ב. ואם נתערב במינו ונאסר במשהו ונתערב תערובות זאת בשא"מ ששיעורו בנ"ט. צריך שיהא איסור הראשון נותן בו טעם. וא"צ לשער נגד כל התערובות רק לפי חשבון איסור הראשון שבו. ומיהו אם התערובות בעין בפ"ע נשאר באיסורו לעולם. כי זהו אפי' לדעת ר"א. כמ"ש התו' והרא"ש פג"ה והש"ע ר"ס ק"ו. וזה ברור. ושוב ראיתי בס' א"ז בא"ח סי' תמ"ז שהקשה ע"ד הרא"ש הללו והניח בצ"ע אמ"ש משום שנתערב תחילה במשהו דמה בכך הא מ"מ אותו יין עצמו אסור. ולפמ"ש לק"מ דמ"מ אינו אוסר במשהו להמים דלא חמיר מאלו נפל עתה היין האסור לתוך המים:

(סעיף ה') **טיפת חלב שנפלה על הקדירה.** אם נפלה כנגד התבשיל א"צ אלא ס' נגד הטיפה. כתב המרדכי פ' כה"ב דה"מ שראינו הטיפה מקודם ועמד עליה כמה היתה. אבל אם לא ראינו אותה אלא לאחר שנפלה. חיישינן שמא נבלעת בדופן הקדירה וצריך לשער ס' נגד עובי הדופן שנפל עליה הטיפה. ע"ש ומביאו הב"י:

שם **ואם נפלה במקום הריקן כו' ואם יערה התבשיל יאסר התבשיל כו'**. ומיירי שאין בתבשיל ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטיפה דאם יש בתבשיל ס"פ ס"א אינה אוסרת אם עירה. ומ"מ לכתחילה אין לערות דאין מבטלין איסור לכתחלה וה"ה בקדרה חדשה שאסור לערות לכתחילה. וכתב הפר"ח ומיהו אם כלי זה אין דרכה להשתמש דבר מועט רק בשפע שרי לאישתמושי בה. דהא א"א לבוא לידי נ"ט כדלקמן סי' צ"ט וקכ"ב עכ"ל אחרונים ע"ש. ול"נ דאם נפלה שלא כנגד הרוטב דאמרי' שהטיפה אוסרת עד ס' נגדה.

א"כ לא ה"ל איסור מועט ואסור להשתמש בו לכתחילה ואולי הפר"ח קאי אנפלה נגד הרוטב וכה"ג. וכתב המ"י דבנפלה נגד רוטב לכ"ע שרי הקדירה כיון דאין כאן רק חשש בעלמא שמא נשאר איסור מועט בקדירה. וזה דלא כמשמעות הבל"י דלהט"ז והש"ך אסור גם כאן דלא כהפר"ח. ומשמע דר"ל אפי' נגד הרוטב וז"א: ונלע"ד דכאן בלא"ה אסור לערות לכתחילה אפי' יש ס"פ ס"א. דשמא לא יערה כולו בפעם א' אלא ישאר מעט בסוף העירוי עד שאין ס"פ ס"א ויאסור. וכדלקמן ר"ס כ"ז ע"ש. ונראה דאם אפי' כבר עירה ואינו יודע אם נשאר בקדירה או אם עירה בפ"א יש לאסור. וכדמוכח להדיא בטור וב"י ובט"ז ואחרונים שם בסי' ק"ז גבי ביצים שנתבשלו ונמצא אפרוח בא' מהן. דחיישי' שמא לא עירה כולם בבת א' ונשאר האיסור בלא ס'. וכ"ש כאן דכל מה שנשאר בקדירה איסור הוא ודו"ק וצ"ע. ודע דאם נפלה נגד הרוטב צריך שיהא ששים בתבשיל נגד הטיפה. אבל אין מצטרפין החתיכות שחוץ לרוטב לבטל הטיפה כמ"ש ר"ס זה לענין שאם נפלה טיפה על החתיכה שחוץ לרוטב שאין מצטרפין חתיכות שברוטב לבטלה ה"ה הכא ודו"ק. ומיהו בזה לא דמו אהדדי דאלו התם יש קולא ג"כ שאין נאסרין חתיכות שברוטב בלא ניעור כמ"ש לעיל בסעיף ב'. והטעם שאין איסור הנבלע בחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרות בלא רוטב כדמוכח בש"ס ופוסקים. כמ"ש שם לעיל בס"ד. אבל כאן נראה שאם אין ס' נגד הטיפה נעשה הקדרה איסור ואוסרת שאר חתיכות שמחוץ לרוטב. שכלי אוסר מאכל בלי רוטב. כמ"ש סי' ק"ה ס"ז ח' ע"ש. ועיין סי' צ"ד וסי' ס"ט: (סעיף ז' בהג"ה) **אם נשפך וכו' רותח והעמידו עליו קדירה חמה כו' והתבשיל מותר.** מכאן מוכח דלא כהמ"י שכתב כלל נ' ונ"ו דערוי לכ"ש כולו אסור וכ"מ ר"פ כה"ב כמ"ש סי' צ"ד:

שם **וקלוח מן הקדרה רותחת שהלך אל הקדרה צוננת אם נפסק הקלוח קודם שהגיע אל הצונן הוי נמי ככלי שני.** צ"ע דבר"ס ק"ה ס"ג כתב הג"ה דאם כבר מונח בכלי שני אינו אוסר כלל משמע דאם אינו מונח עדיין בכלי שני דהיינו ערוי שנפסק הקילוח אוסר מיהת כדי קליפה. וכמ"ש הש"ך ס"ס זה וסי' צ"ג וד"מ סי' ק"ה ודוכתי טובי. ושוב מצאתי קושיא זו בס' באר יעקב על יו"ד ע"ש. וכן בס' מ"ש סי' ק"ה ס"ב והניח בצ"ע. ונ"ל דשאני הכא שהקילוח נזחל ע"ג כירה ואי נפסק ה"ל כמונח ממש בכלי שני. אבל אם נפסק באויר לא הוי עדיין כ"ש ומבליע כדי קליפה. ומ"ש עוד בס' מ"ש שם מהא דס"ט ודאי לק"מ דטיפה א' כ"ח פוסק:

(סעיף ח' בהג"ה) **אבל** אם אין היד סולדת בזיעה הכל שרי. אם לא שהקדירה רותחת בפני עצמה. עכ"ל ב"י בשם מהר"י והביא במ"י סוף כלל נ"ו. ור"ל כדין חם לתוך צונן שנתבאר סימן צ"א ס"ד דסגי בקליפה והקדירה במקום קליפה וק"ל:

(סעיף ט') **חלב מהותך חם שנפל ממנו מפה על כלי צריך הגעלה**. הטעם דכיון שהטיפה רותחת מחמת חום האור עצמו אין לחלק בין אם התחתון חם או אפי' צונן כ"כ מהאר"י בתה"ד. וצריך עיון לענ"ד מהש"ס דפסחים פ' כיצד צולין (דף ע"ה ע"ו) גבי נטף מרוטבו של פסח על החרס וחזר אליו יטול את מקומו. ומוקי לה בש"ס בחרס רותחת דתתאה גבר והוא חם דאי בחרס צוננת אין הרוטב נאסר דתתאה גבר והוא צונן [ועיין מ"ש סי' ק"ה ס"ג ברמב"ם] וכ"כ הרע"ב והתוי"ט ע"ש. והרי התם הטיפה רותח מחמת האור עצמו. דהא מיירי בפסח שנצלה בתנור. ואפ"ה שייך שם דין תתאה גבר. וצ"ל דהיינו עטמא דטיפה א' כח חמימותה פוסק. אפי' רותח מחמת האור עצמו. ומיהו בהרבה שנשפך רותח לצונן יש להחמיר כמ"ש בתה"ד. וגדולה מזו ראיתי שכתב הראב"ן בסי' כ"א גבי מליגת רותחין על התרנגולת דאסור נמי לשמואל. דכי קאמר דתתאה גבר בחם לתוך צונן אבל ברותחין על צונן לא אמר דשאני רותח מחם ולא סגי ביה בקליפה משום דמבשל ומבליע ע"כ. ודע דלפ"ד יש ליישב מה שתמהו התוס' בשם ר"י בפ' כל שעה (דף ל"ז ע"ב) גבי המעיסה והחליטה ע"ש. ושוב ראיתי שכ"כ בעצמו בהלכות פסח דמוכח חילוק הנ"ל בפ' כל שעה. ודע דגם בכלי חרס אפשר לקלוף מעט מעט כמ"ש במ"י כלל י"ג ס"ק ג'. ועיין בג"א כלל נ"ה דין ו' ס"ק י"ט וע"ש. ועוד התיר שם בכלי חרס אחר מע"ל בהפס"מ ועיין מ"ש בסי' צ"ט:

(בט"ז סוף ס"ק ל') **מסיק דהתוס' בע"ז נסתפקו אי חשיב כ"ר כלי ששאב מכ"ר והעלו לחומרא**. (וכ"פ הרמ"א בא"ח) אלא דהרא"ש כתב בשם ר"י דהוה ככ"ר. וצ"ל דגי' אחרת היה להם בתוס'. ונראה שנעלם ממנו מ"ש בפסקי מהרא"י סי' ק"נ דהרא"ש לא קאי אלא אמילתא דסגי הגעלתה ע"י ערוי כמו לגבי י"נ. אבל כלים שצריכין כ"ר להגעילן לא מהני כלי ששאב לכ"ע דבעינן שתהא מעלה רתיחה בשעת הגעלה ומשמע דלענין בליעה מיהא הויא ככ"ר דאזלינן לחומרא:

סימן צג

(סימן צ"ג סעיף א' בהג"ה) **אם הכסוי חם והקדירה צוננת הכל שרי רק המאכל צריך קליפה אם אפשר לקלפו**. ואם לאו הכל שרי לטעמי' אזיל שפסק בסי' צ"א ס"ד דבדבר הנבלל שאין שייך בו קליפה שרי וא"צ ס' נגד הקליפה וכמ"ש שם ע"ש. ונראה דס' נגד

הלחלוחית שנפל מן הכסוי לקדירה מיהא בעיא וכמ"ש האו"ה הביאו הרב בד"מ. וזה שלא כ"כ משום דמסתמא איכא ס' כמ"ש שם. ומה שתמה עליו הד"מ האיך שייך ס' בחם לתוך צונן ע"ש. לק"מ דאדרבה קליפה לא שייך לפי מ"ש שם דמעט הלחלוחית שנפל לקדירה לא הוי אלא כלי שני. דטיפה א' כח חמימותה פוסק דלכך הקדירה שרי. א"כ ה"ה דאינו אוסר המאכל. דס"ל לאו"ה דכלי שני אינו מבליע ואינו אוסר כלל. וכמ"ש הג"ה סי' ק"ה ס"ג רק אם הרתיח אח"כ המאכל בעינן ס' נגד הלחלוחית שנפל דכן משמע באו"ה דמיירי בשהרתיחה ע"ש. או אפילו אם לא הרתיחה אלא שהמאכל דבר לח שנבלל צריך ס' כדין לח בלח. אבל אם לא הרתיחה וגם אינו דבר לח שאינו נבלל רק שהלחלוחית עומדת בעין כשנפל לכ"ע צריך קליפה כדי להשליך הלחלוחית בעין שיש שם באותו כדי קליפה. ולא משום הבליעה שכ"ש אינו מבליע. כנ"ל ברור בדעת האו"ה ולק"מ מה שהקשה עליו בד"מ ע"ש ודברי האו"ה ברורין: **העולה** מזה לדינא. בדין כסוי חם שנתנו על קדירה צוננת אם הרתיח אח"כ הקדירה או בדבר לח בעינן ס' נגד הלחלוחית שנפל לבד. לא הרתיח והמאכל אינו לח שנבלל בעי' ס' להשליך כ"ק משום הלחלוחית ולא משום הבליעה ודלא כהד"מ שר"ל משום שנבלע כ"ק. והוא תימא שהוא סתר מ"ש בכמה דוכתי דטפה א' כח חמימותה פוסק ואינו אוסר. ואפי' לפ"ד הש"ך לאסור הקדירה משום דהלחלוחית שנפרש מן הכסוי לקדירה ה"ל ערוי שאוסר מיהא כ"ק. וכמ"ש ס"ס דלעיל. מ"מ המאכל לכ"ע שרי דלדידי' ה"ל כלי שני ממש. שהרי נזחל הלחלוחית מן הכסוי ע"ג הקדירה ומשם למאכל. והרי כתב הג"ה לעיל סי' צ"ב ס"ז והבאתיו שם בסעיף ז' דה"ל כ"ש ממש ע"ש ודו"ק. אלא צ"ל כמ"ש דהקליפה היא כדי להשליך מה שיש באותו כ"ק איסור בעין. ואם נתבשל אח"כ א"צ ס' נגד הקליפה. אף לדעת הש"ך סי' צ"א ע"ש:

סימן צד

(סימן צ"ד סעיף א') **התוחב כף חולבת בקדירה של בשר משערים בכל מה שתחב ממנה.** מדברי המהרש"ל שהביא הש"ך כאן משמע דאם אומר ברי לי עד היכן תחב משערי' כמו שאומר ואע"פ שבשעה שתחב לא ידע שזה בב"ח. ומזה למד בנודע ביהודה מ"ת חי"ד סי' י"ו דאע"ג דקיי"ל דכ"מ דלא רמיא עליה דאינש ל"א היינו כשלא ידע בשעה שעשה שיש קפידא בזה בשום פעם כההיא דסי' א' ששחט מי שא"י הל' שחיטה אבל אם ידע בשעה שעשה שיש קפידא בזה בשום פעם מהני כשאומר אח"כ ברי לי אף שלא היה רמיא עליו בשעת מעשה כדהכא. וקשה דכאן גבי כף מיקל מהרש"ל וגבי

חתיכת סכין מחמיר כמ"ש הש"ך בס"ק כ"ח בשמו. והש"ך מיקל גם שם וכתב הפמ"ג שם בשם הפ"ת דהיינו משום דגבי סכין הוי דרבנן ובאי' דרבנן לא אמר דל"א. ותימא שלא הרגישו דגבי כף הוי דאורייתא ואפ"ה מקילין והוא מטעם הנ"ב וכ"ש שיש להקל גבי סכין. ומזה קשה אמ"ש בעל צ"צ בסי' ס"ה גבי אשה שבדקה בתוך ה' לשמושה ושוב לא בדקה דל"מ הבדיקה לז' נקיים משום דלא רמיא עלה אז לז"נ שעדיין לא היתה ראויה אז להתחיל וה"ר מא"ח הל' פסח ומדלעיל סי' א'. ולפ"ד הנ"ב א"ר כמ"ש וע"כ מכאן מוכח כהנ"ב ומש"ש בנו של הצ"צ בס"ס לה"ר מחגיגה (יט) דלא אמרינן דלא רמיא אם לא נתכוון לשום דבר לדידי א"מ דאין ענין נידון דהתם לזה דו"ק ותשכח. ועי' ס"ס ק"ץ ומכאן י"ל דעת נה"כ שם להקל גבי כתמים ולא קשה מ"ש המ"י שם מא"ח סי' תמ"ז דהתם הוי אי' דאורייתא וגם לא עלה פסח על דעתו והוי כמאן דלא ידע שיש קפידא בזה וזה אף בדרבנן אסור. וכן י"ל ממ"ש הרא"ש בר"פ כ"ש:

(שם בהג"ה) **התוחב כף חולבת ששמשו בו בכלי ראשון תוך מע"ל דאז נאסר כולו**. ונ"ל דאם נשתמש ע"י ערוי שלא בלעה רק כ"ק א"צ לשער רק ס' נגדה. ושוב מצאתי כן להדיא בש"ך סי' צ"ח ס"ק י"א ובאו"ה כלל ל"ז בשם סמ"ק דאף מספק רתיחה צריך ס' לבטלו ואף אם ספק אם נתחב כולו או מקצתו צריך ס' נגד כולו דטכ"ע וספיקא לחומרא:

שם **ויש מי שאומר שאם הכף של מתכת משערינן בכולו משום דחם מקצתו חם כולו**. וכתב בהג"ה וסברא ראשונה היא עיקר. דאע"ג דחם מקצתו חם כולו. אינו מוליך בליעתו בכולו ש"ך. ולפענ"ד עיקר כמ"ש בחידושי פ' דם חטאת (דף צ"ו ע"ב) דמוכח שם בש"ס דפשיטא דמפעפע בכולו כשבישל במקצתו כיון דחם כולו. ואפ"ה בשאר איסורים לא מיבעיא ליה דפשיטא דלא בעיא מריקה ושטיפה בכולו כבכ"פ וכמ"ש הג"ה סי' קכ"א. אבל בקדשים שפיר קא מבעיא ליה אי אמרינן הכי דחזינן דלענין כמה דברים החמיר בם יותר משארי איסורין עד דמסיק דקושטא דהכי הוא דגלי לן קרא ואם בכלי נחושת בושלה ואפילו במקצת דאל"כ אי אפשר ליישב סוגיא דהתם כלל כמה שתמהו התוס' שם עיי"ש. וכ"מ בר"ן פ' כל שעה גבי סכיני דפסחא. ולא ירדתי לסוף דעת א' מהאחרונים שכתב דמוליך בליעתו בכולו אלא דאינו מפליט מכולו וכ"מ בס' מ"א וכ"ה בס' ב"א. אלא דהעיקר כמ"ש מן הש"ס דאמרינן דמוליך בליעתו בכולו ומפליט מכולו. ונראה לומר דהיינו דוקא מה שבלע ע"י שמוש קצתו דכלל גדול כבליעתו כך פליטתו. אבל מה שבולע ע"י שימוש כולו אינו פולט ע"י תחיבת קצתו. ולפי שאין דרך להשתמש כך לא חיישינן מסתמא. ובזה ל"ק על הש"ך מאו"ה שהק' בס' ב"א שכתב כלי הנאסר מבליעת איסור ונפל מקצתו ביורה א"צ לבטל רק אותו מקצת. דאיירי שלא שמשו בה במקצת

רק בכולה ובכה"ג אינה פולטת מכולה איברא אי ידעינן דבתוך מע"ל תחבו קצתו תוך כ"ר יש לשער בכולו וצ"ע וזמן רב אח"כ מצאתי דאתי לידי שו"ת פ"מ וראיתי שכוונתו ב"ה לדעתו בישוב הסוגיא דפ' דם חטאת. וכן הסכים לדינא רק כתב דדוקא כשכל הכלי חם ע"ש. שוב ראיתי בס' ב"א ג"כ חולק על מ"ש הש"ך שאין מוליך בליעתו בכולו אלא שכתב שאעפ"י שמוליך הבליעה בכולו אינו מפליט מכולו אף שהוא חם. ונראה שלא ראה מ"ש בשו"ת פ"מ הנ"ל:

(ס"ב בהג"ה) **אם תחב הכף בקדירה ב"פ סגי בפ"א ס'**. ופשוט דדוקא אם תחב אותו הכף עצמו די בפ"א ס'. כיון שאין נ"ט. אבל אם תחב כן אחרת צריך לבטל שניהם. דקי"ל דחוזר וניעור. אם ניתוסף איסור הראשון כמ"ש סי' צ"ט ס"ו בהג"ה. ועיין סי' צ"ח ס"ה בהג"ה:

(סעיף ג') **ואם אין ס' הכל אסור בהנאה**. מ"ש באה"ט דאפי' לכלב שאינו שלו כ"כ באו"ה כלל כ"א וכ"כ מהרש"ל. ובס' מ"ח סי' תמ"ח לא כ"כ. ונראה שלא ראה דברי מהרש"ל ביש"ש ואו"ה. וכ"כ בהגמיי' בה' חמץ דצריך דוקא קבורה. ועי' רש"י מנחות (דף ק"א ב') דמשמע דהנאה לא הוי אלא בכלב שלו דמזונותיו עליו. וכ"מ בשבת (דף קנ"ה ע"ב) ובקדושין (דף ח' ע"ב) וכן דקדק בס' פ"י מדברי רש"י בפסחים (דף ה') למ"ד דא"צ שריפה דוקא רק השבתתו בכל דבר יכול ליתן לכלב שאין שלו. ובס' או"ח כתב דפרש"י א"א לחזקיה דס"ל דלא יאכל בצירי אתא לאסור חמץ בהנאה אבל לר"א דל"ת נמי משמע הנאה איהו דריש לא יאכל בצירי למאכל לכלבים. ודבריו א"מ דהא רש"י שם לר"ע קאי ואיהו ס"ל כר' אבהו כדאי' שם (דף כג). אלא דאף לר"א י"ל דדריש הצירי לחייב המאכיל כדאיתא בירושלמי. והך דרשא דכלבים אתיא למ"ד דא"צ לחייב מאכיל וגם לא לאסור הנאה וגם לא לחצי שיעור כמ"ש הרמב"ם:

שם **הכל אסור בהנאה אפילו הקדירה**. דה"ל בישול ואסור מדאורייתא ומש"ה אסור בהנאה. ער"ס פ"ז וא"כ אסור לכתחילה לתחוב כף ב"י חולבת בקדירה של בשר או איפכא דה"ל מבשל בב"ח. והיינו דאמרינן בש"ס פג"ה (דף צ"ז) ובזבחים פ' דם חטאת (דף צ"ו) וכ"כ הט"ו ר"ס צ"ג. קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב. בישול ממש קאמר דאסור דה"ל מבשל חלב בתוך שומן הבשר הנפלט מן הקדירה למים. ולא תקשי ממה שכתבתי לעיל בסי' פ"ז סעיף ו' דבבלוע בכלי לא שייך בישול. די"ל דה"מ שאין כאן שום דבר בעין שהבשר והחלב שניהם נבלעו בכלי. אבל היכא שהבשר בעין והחלב בלוע ה"ל מבשל בשר בתוך חלב הנפלט למים או איפכא. וצ"ל דזהו עדיף יותר מצלי

קדר ומיני טיגון דלא הוי בישול כמ"ש בסולת למנחה כלל פ"ה עפ"ד התוס' דסנהדרין. דש"ה דע"י המים חשוב בישול משא"כ היכא דלא הוה צלול כמים:

שם **אך מותר לתת לתוכה פירות או צונן**. נראה דצונן דומיא דפירות דהיינו דבר יבש לגמרי אבל לא דבר לח. וכמ"ש התוס' פ' אין מעמידין (דף ל') בשם ר"ת ובפסקי תוס' שם סי' נ"ו והמרדכי שם ומביאו ב"י והבאר הגולה ע"ש. ובזה אתיא שפיר מה שהקשה הב"ח על הט"ו דלמה לא מצריך הדחה תחילה. דהא כבר כתבתי ר"ס צ"א דלדבר יבש לגמרי לא בעינן הדחה אפילו בכלי חרס ע"ש. אבל דבר לח אסור לתת בכלי חרס ואפילו הדחת הכלי לא מהני. אלא צריך להדיח מה שנשתמש בו. שכ"ד רוב הפוסקים הרי"ף והרמב"ן והרשב"א והר"ן וההמגי"ד והכל בו והראב"ד. עי' סי' ס"ט:

(סעיף ד') **אם אין הכף ב"י כו'**. ק"ל דהא נטל"פ מנבילה שא"ר לגר גמרינן והתם שריא שלא כדה"נ משא"כ בב"ח. וי"ל דאיתקיש בב"ח לנבילה את שאסור משום נבילה כו' כדאית' בגמ':

(סעיף ה' בהג"ה) **קדירה שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף ב"י והקדירה אינה ב"י כו' או שיש במאכל ס' הכל שרי**. ומותר לאכול המאכל כמין הכלי שהיה בתוכה. עכ"ל ד"מ בשם או"ה. ונראה דר"ל כמין הקדירה שהיה המאכל בתוכה. ואפילו לכתחלה שהרי טעם הנפלט מהכף נתבטל בס'. וכ"מ שם דקאי אמ"ש שיש ס' ע"ש. אבל לאכול כמין הכף ודאי אסור מחמת טעם הקדירה. ואף דה"ל נ"ט בר נ"ט. מ"מ אסור לכתחילה כבישול כמ"ש סי' צ"ה בהג"ה: וז"ש הג"ה בסמוך דנוהגין להחמיר לאכול המאכל כמין הכלי שהוא בן יומו. קאי אחלוקה ראשונה דאירי שהא' ב"י והא' אינו ב"י ולא קאי אחלוקה שיש במאכל ס'. דא"כ הכי הל"ל לאכול המאכל כמין הקדירה. ומ"ש דנוהגין לאסור הכלי שאב"י הוא דוקא גבי תחיבת כף דמצוי כמש"ל סי' צ"ה. ובס' ח"ד אוסר הכלי שאב"י אף שיש ס' נגדה וא"מ:

(סעיף ז') **בשר רותח כו'**. עי' מ"ש הש"ך ס"ק כ"ו והתב"ש כתב מדנפשיה כן. ולא ראה שכבר הקדימו הש"ך:

(שם בהג"ה) **אבל אם הוא כלי שני הבשר צריך קליפה**. דכלי שני אינו מבליע יותר מכדי קליפה אפילו היכא דאיכא דוחקא. וזה דעת הג"ה. אבל דעת רש"ל דגבי דבר גוש אין לחלק בין כלי ראשון לכ"ש וא"כ אפילו הבשר מונח בכלי שני צריך ס' כנגד הסכין. ונראה דאפילו לפ"ד רש"ל אין לאסור הבשר בהנאה אם אין ס'. דעכ"פ לא הוי זה דרך בישול לאסור מדאורייתא וכ"מ במ"י סוף כלל ס"א. והביא ראיה לזה מהש"ס דר"פ כה"ב (דף קד) דאמרינן שם דאסור להעלות בשר וגבינה על שלחן א'. כמ"ש ר"ס

פ"ח דשמא יעלם באלפס ראשון דה"ל דרך בישול. אבל אם יעלם בכלי שני לא איכפת לן משום זה דאינו מבשל ואין כאן איסור דאורייתא. אלמא דאפילו בדבר גוש כמו בשר וגבינה שייך נמי דין כלי שני שאינו מבשל בו. וקיימתי הראיה זו מדנפשי. וכ"כ הפמ"ג. אך שבתי וראיתי דא"ר כלל דהא ע"כ עם רוטב איירי דבלא רוטב לא מקרי בישול כמ"ש הוא עצמו בפתיחתו להֿ בב"ח ע"פ סוגיא דסנהדרין וא"כ לא מקרי גוש כמ"ש התורת אשם הביאו המ"י בסולת למנחה כלל כ"ג דבכה"ג שמערב הבשר עם הרוטב מתקרר גם הבשר ע"י הרוטב שמסבבו ומ"מ אף שא"ר יש להקל בהנאה ומ"ש הפמ"ג דהיכא דאיכא דוחקא דסכינא יש לאסור גם בהנאה. לא נהירא כלל דבשלמא לענין בליעה שייך לומר אגב דוחקא מבליע. כדאי' בש"ס פ"ק דחולין (דף ח'). אבל מאי בישול הוא זה דאין בישול אלא ע"י אור וק"ל. כדמוכח להדיא בש"ס ורש"י דפסחים (דף מ"א ע"א) בסופו. וגדולה מזו התיר הוא עצמו בפתיחתו להל' בב"ח דבשר חם עם גבינה חמה בלא רוטב לא הוה דרך בישול והוא נגד דבריו כאן. גם בס' ב"א משמע דאי אמרינן שיש בישול אחר בישול אסור בהנאה. וז"א כמו שאכתוב בסמוך: **איברא** שצ"ע מטעם אחר שהרי מוכח מדברי התוס' בפסחים (דף ע"ו) ד"ה אלא. דאם חותך בשר רותח בסכין נתחמם הסכין ומבשל הבשר. אלא דגבי פסח מש"ה שרי דקי"ל אין בישול בכה"ג אוסר אחר שנצלה כדי צלייה [ובזה י"ל מ"ש בס' ב"א דאמאי שרי אם סכו בשמן של חולין לפסח הא הוי בישול ולק"מ לפ"ד התוס'] ובב"ח מוכח בדוכתי טובי דיש בישול אחר בישול [וכ"מ בפ"מ וכ"כ בס' א"ז בא"ח סי' תרע"ג ודלא כמ"ש בס' טעם המלך הל' א"ב] שהרי כבר נתבשל כדי לאכול כל א' בפ"ע והשתא הוא מערב כשמעלם על השלחן. ונ"ל דשאני התם בפסח שהוא צלי וכל זמן שהוא רותח ה"ל דין כלי ראשון. [וא"כ יש לדחות מ"ש בס' ב"א להֿ"ר דכל זמן שאינו מונח בכ"ש מבשל מהא דקי"ל גבי ביצה ע"ג סודר הוי בישול. דש"ה דדבר שנוטל מכ"ר י"ל שנתקרר] וכן מצאתי סברא זו בט"ז ובמ"א בא"ח ס"ס שי"ח ע"ש. ועי' מ"א בסי' תמ"ו וא"כ מחמם לסכין שיהא כ"ר ומבשל. משא"כ הכא שהסכין נתחמם מחום כלי שני ואינו מבשל. דהא ה"ל תרתי כ"ש דלא גרם בישול יותר מחד כ"ש כדמוכח בפ' כה"ב (שם) דהא כשעירה החלב בכ"ש דיהיה עכ"ס חם ואפ"ה כשעירה הבשר לתוכו אינו בישול. וכ"ש הכא שחומו של סכין נולד מהבשר שהוא כבר בכ"ש. אך אי הוה הבשר צלי רותח וחתכו בסכין חולבת לא הוי בישול בחלב כמ"ש תוס' ורש"י פ"ק דסנהדרין (דף ד') דהא לא הוה צלול כמים. וזה דלא כמ"ש המ"י כלל נ' דערוי לכלי שני מבשל ואוסר כולו דהכא קרי לה כלי שני:

סימן צה

(סימן צ"ה ס"א) **דגים שנתבשלו וכו' בקדירה של בשר אם לא היתה רחוצה יפה אסור לאכלם בכותח**. צ"ל דאגב רישא נקט כותח ולאו דוקא. דה"ה דאסור אפילו בפני עצמו אם אין ס' נגד שמנונית הבשר משום סכנה וכדלקמן סי' קט"ז ס"ב וע"ש די"א דאפילו ס' לא מהני דחמירא סכנתא מאיסורא. ועי' מ"ש בסי' פ"ט דאם אכלם בפ"ע שרי לאכול אחריהם גבינה מיד אף אם לא היה ס':

(סעיף ב' בהג"ה) **וכן אם היה הכלי שנתבשלו בו לפגם נוהגין בו היתר לכתחילה**. וזה כוונת ר' ירוחם שהביא הב"י בשם בד"ה וז"ל ואם אינו בן יומו מותר לאכול אותו תבשיל עם גבינה עכ"ל. ובכדי השיג עליו הב"י שהוא פוסק ממש כהג"ה. וכ"ד הגהת מיימ' הביאו הד"מ בסי' דלעיל גבי ב' כפות שתחבו בקדירה שאסור להשתמש בו לכתחילה. דנ"ט בר נ"ט אסור לכתחילה בבישול כמ"ש הש"ע בסימן דלעיל ס"ה. וכתב הגהת מיימ' שאם תחב הכף השני לאחר מע"ל של תחיבת הראשונה מותר לכתחילה להשתמש בו ממין האחרון עכ"ל. וכיון שכ"ד ר' ירוחם והגהת מיימ' ואו"ה וד"מ והג"ה וט"ז אין להשגיח על רש"ל שאוסר בזה. גם ראייתו לאסור נצלו בדיעבד אפילו אם כבר נתנו בחלב מדנקט עלו ולא נקט נצלו דהוי רבותא טפי והביאו המ"י לא הבנתי דא"ר אלא דלא שרי לכתחילה בחלב כמו עלו וכ"מ בהגהה סי' דלעיל ס"ה ובד"מ שם כמ"ש שם:

שם **אבל אם היה דבר חריף כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר כו' אם אכלו בחלב אוסר אפי' דיעבד**. צ"ל דלאו דוקא בחלב אוסר. דאפילו אם נתנו בכלי של חלב אוסר אפי' דיעבד שהרי אין כאן נ"ט לפגם ולא נ"ט בר נ"ט דהיתרא. שהרי דבר חריף מוציא והרי בלוע בו טעם ראשון. ואם נתנו אח"כ בכלי של מין השני ג"כ מוציא ממנו טעם ממש כראשון. והרי נבלע בו בשר וחלב ממש. וצ"ע באשר"י פרה כה"ב: **כתב** המ"י כלל נ"ז דסתם קדירה וקערה יש בתבשיל ס' נגד הלכלוך רק בהדחה לא אמרי' הכי וא"כ בכה"ג אין נפקותא במ"ש דסתם כלים נקיים אלא כשלא נשתמשו בהם בשפע והתב"ש חולק עליו:

(סעיף ג' בהג"ה) **ואז כל הכלים מותרין**. תימא לי דלעיל סי' צ"ד ס"ה גבי אם תחב כף ב"י בקדירה שאינו ב"י כתב הג"ה דנוהגין לאסור הכלי שאינו ב"י וא"כ ה"ה גבי הדחה. וכ"כ התוס' פ' כה"ב (דף קי"א) סד"ה הילכתא דגים כו וצ"ע. ושוב ראיתי בט"ז שהקשה כן ותירץ דדוקא שם נוהגין לאסור משום מראית העין שהרי צריך לאכול המאכל כמין הכלי שהוא ב"י. ומש"ה אוסרים הכלי שאינו ב"י לגמרי שלא יבוא לאכול המאכל כמינה. ולע"ד הוא דוחק גדול דלגזור הא אטו הא דהוא גופא חומרא לאסור המאכל לאכול כמין

הכלי שאב"י שהרי הוא נ"ט בר נ"ט. ונחמיר לאסור ג"כ הכלי מחמת המאכל. ועוד דא"כ הא תינח כשיש מאכל בקדירה אבל אם רק מים גרידא שכתבו הט"ז והש"ך שם לאוסרם לאותם מים. א"כ אמאי אוסרין הכלי שאב"י. שהרי הג"ה איירי שם כשבשלו בקדירה ירקות או מים. ושוב מצאתי בפ' פמ"ג שהרגיש בזה. ותירוצו לא נהירא עי"ש. ונלע"ד טעם אחר יותר נכון לפי מ"ש הט"ז סימן זה ס"ק ח' דתחיבת כף מצוי ביותר. א"כ אין לחלק בזה בין לכתחילה או דיעבד דכשאתה מתירו כשנעשה ה"ל כמו שאתה מתירו לעשות לכתחילה כיון דמיד יהיה נעשה עוד. וכמ"ש מהרי"ק בתשובה הביאו בד"מ סי' ע"ו ע"ש כנ"ל. וכ"מ בש"ג ספ"ג דביצה בשם שו"ת הרא"ש ע"ש. וכ"ה בתשו' הרא"ש כלל כ"ג ס"ס ו' ובטא"ח. דכיון שרגילין בכף אין זה נקרא דיעבד אלא לכתחלה:

שם **ואם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שנאסרים**. אפילו רגיל באותו בית להדיח בכלי ראשון מותרים מכח ס"ס. ספק לא הודח עמהם. ואת"ל הודח שמא לא היה בן יומו. או"ה ט"ז נלע"ד דהכא איירי שלאחר שהוציאו הכלים מהיורה שהודחו בתוכה. נמצאת בה הקערה לבסוף. דיש לחוש שמא היתה גם מקודם שהודחה עם הכלים. דמזמן לזמן מחזקינן איסורא. ומש"ה אין להתיר רק מכח ס"ס הנזכר. ואי ליכא רק חדא ספיקא כגון שודאי ב"י היא יש לאסור הכלים. דשמא כבר היתה ביורה. אבל אם נמצאת הקערה בין הכלים לאחר שהוציאם מן היורה וטלטלם למקום אחר. אפילו היא ודאי ב"י שרי דלא מחזקינן איסור ממקום למקום למימר דביורה הודחה עמהם. אלא אמרינן כאן נמצאת וכאן היתה כבר. ולא הודחה עמהם. אלא שאח"כ היא נתערבה בשניהם. וכה"ג אי' בא"ח סי' תס"ז סעיף י"א וי"ב בהג"ה ובמ"א. ובזה מיושב תמיהת התוי"ט במסכת טהרות פ"ז. וכ"כ בתוס' חדשים. ועי' מ"ש סי' ק"ד. ולחנם נדחקו בזה הפר"ח והפמ"ג וכ"מ בס' תי"ק סי' ק"ד. וכן מצאתי בס' בל"י שכ' בשם הגהת ש"ד הטעם דאין מחזיקין אי' ממקום למקום וכ' דלטעם זה אפילו הוי ב"י אין לאסור אך מ"מ החמיר להגעילן במקום שאפשר ובכ"ח להמתין עד מע"ל: **איברא** שצ"ע בזה דמאי ס"ס הוא דספק השני שמא לא היה ב"י אינו מועיל. דמ"מ מסתמא היה מלוכלך עד שלא היה ס' נגדו עד שיאמר ברי לי שלא היה מלוכלך. כמ"ש הש"ע ס"ג והרא"ש והד"מ בשם או"ה. וכ"כ הש"ך ר"ס זה. וספק הרגיל הוה קרוב לודאי כדמוכח בתוס' פ"ק דפסחים (דף ט') ד"ה ואם ובפ"ק דכתובות דף י"א ד"ה ואב"א. ועי' סי' פ"ד וט"ז ס"ס קכ"ב. שיותר יש לומר שהיה מלוכלך דאל"כ אמאי מדיחה וכמ"ש הש"ך ונ"ל דמ"מ הוא ס"ס ספק לא הודחה עמהם. וספק שלא היה ב"י והכל נ"ט לפגם. ואף דמסתמא היה מלוכלך. שמא בישל בה דבר הפוגם כשהוא בעין. וה"ל ג"כ

נטל"פ דספק גמור הוא דמה"ט סתם כלים אינן ב"י. כמ"ש הפוסקים והט"ו סי' קכ"ב ס"ו. ועוד יש לומר שמא נתן בכלי אפר דפוגם כשהוא בעין כמ"ש הש"ע סעיף ד'. ושוב ראיתי שהמ"י סוף כלל נ"ח הרגיש בזה. וכתב שאו"ה איירי שידוע שהיה נקי. ולפמ"ש ה"ה בסתמא הוי ס"ס ובכה"ג גם ספק הרגיל נחשב לספק כמ"ש המ"י כלל נ"ט ומש"ה חשבו לס' ג"כ שמא אב"י ודו"ק. וכ"כ הוא עצמו בסלת למנחה כלל ס"ו דבאינו ב"י שרי דמסתמא היה ס' וע"כ ר"ל כמ"ש ודו"ק. וצ"ע דבסי' קכ"ב ס"י כתב המחבר דאם שלח הישראל כלי עם מאכל אצל עובד כוכבים. אם לא ניכר המאכל ששלח אסור דחיישינן שמא הודח בתוך כלי איסור. ותימא דהוא סותר למ"ש הג"ה כאן. דמי גרע מאם היתה נמצאת עם כלי איסור דלהג"ה כאן אין לאסור דהוי ס"ס ספק שלא הודחה כלל. ואת"ל הודח בתוך כלי איסור שמא בישל בה העובד כוכבים דבר הפוגם בעין. או שמא נתן בה העובד כוכבים אפר כשהדיח. והג"ה לא הגיה שם כלום. מיהו בת"ח סוף כלל נ"ט מבואר דהתם חשיב ודאי הודח עם כלי איסור:

סימן צו

(סימן צ"ו סעיף א') **וי"א דה"ה לאינו בן יומו והוא מקונח**. הבל"י הביא בשם הכה"ג שהסכים לדברי ס' א"ר שהביא הש"ך שמיקל במקונח ואב"י אף בדבר חריף והבל"י הכריע כן במקונח יפה. וא"כ ה"ה לענין כבוש וכ"ש כשל"נ אלא כשיעור שיתנו מים על האש. וזה דעת המ"א בהל' פסח סי' תמ"ז ס"ק כ"ח וט"ס יש שם. ובחנם השיג עליו הח"י. עוד הביא הבל"י בשם הפר"ח דלפמ"ש הר"ן ס"פ כה"ב לא אמרינן חנ"נ בדבר חריף שאינו דרך בישול. וכבר מבואר בס' ארוך מהש"ך הבאתיו סי' ק"ה שבהפס"מ יש לסמוך על זה. ועמש"ש דיש מקום שהתיר אפילו בלא הפ"מ היכא דבלא"ה יש פוסקים להקל כנון בשאר פירות. ועי' ש"ך סי' כ"ב. וא"כ א"צ למ"ש המ"א סי' תמ"ז ס"ח גבי זיתים דאינו נ"נ משום דקודם פסח עדיין היתר הוא. ובזה י"ל קושית המ"י ארמ"א שהקיל בלימוניש שנחתכו בסכין ש"ג ולא אמר התם חנ"נ: **המ"י** הוכיח מדברי הרב בת"ח שאם חתך בסכין של איסור שאתה צריך לאוסרו זה חשוב דיעבד וסגי בנטילת מקום. וכתב שכ"מ בתשו' מהר"ם מלובלין. ונראה דעכ"פ במקונח ואב"י יש לסמוך על זה דיש ב' צדדים להתיר. ובתפוחים חמוצים מקיל בס' ב"א וכן בסכין של בשר מטעם נ"ט בנ"ט אף בב"י ובסכין של א"י באב"י: **הפמ"ג** במשבצות זהב בא"ח תמ"ז הניח בצ"ע אי מפליט דוחקא וחריף מאוכל בלי רוטב ואי חתך בסכין חלב צנון שחתכו בסכין של בשר אי נאסר הסכין חלב דאפשר דדוחקא וחריף עדיף מחם בחם בלא רוטב (וי"ל דלא

גרע מדוחקא וחום ביה"ש דאינו אוסר יותר מכ"ק וקי"ל דסכין ששחט בו אסור לאכול בו רותח ואי מהני דוחקא בחום דביה"ש כ"ש דלהני כאן):

סימן צז

(סימן צ"ז סעיף א') **אין אופין פת בתנור שטחו באליה כו'**. עב"י מ"ש דנ"ל דמהני בזה ג"כ שינוי דכעין תורא. ועיין תוס' שבת (דף ע"ח):

(שם בהג"ה) **אין לאפות שום פת עם פלאדי"ן בתנור דחיישינן שמא יזוב מן השומן אל הפת**. ואם זב תחתיו דינו כאלו נילוש עמו. ר"ל וכיון שדינו כאלו נילוש עמו אם זב תחתיו אסור אפי' לאכלו במלח. כמ"ש ר"ס זה. אבל אם אין זב תחתיו ממש לא ה"ל כאלו נילוש עמו ומותר לאכלו במלח לכתחילה. וגם אם נתערב בחלב בדיעבד שרי דה"ל נ"ט בר נ"ט מן השומן לתנור ומן התנור הלכה הבלוע עד הפת וה"ל טעם שני בפת. ואף דה"ל בישול מ"מ כבר כתב הג"ה בסי' צ"ה ס"ב דבדיעבד שרי. פי' אם כבר נתנו בחלב ה"ל דיעבד אם נאסור. אבל מ"מ לכתחילה אסור לאכלו בחלב דמה שכבר נתבשל לא חשוב דיעבד. דמ"מ אפשר לאכלו בלא חלב. ואי נתיר ליתן בחלב ה"ל לכתחילה. ועיין טור וב"י וד"מ וש"ע והג"ה ר"ס צ"ה ות"ח ותבין שורש הדברים. דלבשל לכתחילה דבר בכלי של בשר כדי ליתנו בחלב זה אפילו להב"י אסור. דהא בש"ס פ' כל הבשר (דף קי"א) איתא דגים שעלו כו' וכ"כ הט"ו ר"ס הנ"ל דגים שנתבשלו כו'. רק אם כבר נתבשל דעת המחבר ב"י דשרי לכתחילה ליתנו בחלב. ולהג"ה אסור אא"כ כבר נתנם לא אסרינן. וכל זה ברור ופשוט ולא הוצרכתי לכתבו רק כדי להוציא ממ"ש הרב מ' עוזר בס' אבן עוזר דלהג"ה אם כבר נאפה הפת עם הפשטיד"א ולא זב תחתיו דה"ל נ"ט בר נ"ט שרי לאוכלו בחלב ולא כוון יפה. ואפשר דר"ל אם אין לו פת אחר לאוכלו בחלב דזה ה"ל דיעבד. כמ"ש הג"ה סי' ק"ח לענין ריחא. ולא ידעתי מניין לו לדמות לריחא דש"ה דמקילינן בה. והכי איתא בתוס' פ' כל שעה (דף ל') דריחא קיל מתנור שטחו באליה עיין שם (ומיהו נ"ט בר נ"ט קיל מריחא כמ"ש המ"י ריש כלל נ"ז) והיינו שדקדק הג"ה שם בסי' ק"ח בצחות לשונו דזה מקרי לענין זה דיעבד. משמע שר"ל דדוקא לענין זה דריחא מקרי זה דיעבד מה שאין לו פת אחר לאכלו בחלב ולא לענין אחר. ועיין בבאר הגולה סי' צ"ה ס"ה. וכ"מ בפמ"ג דלכתחילה אסור לאכלו בחלב ובדיעבד שרי דהוה נ"ט בר נ"ט. ומיהו אם אין לו פת אחר לאכלו עם חלב יש להקל לפמ"ש המ"י דקיל מריחא:

סימן צח

(סימן צ"ח סעיף א') **איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו כגון חלב שנתערב בבשר יטעמנו עובד כוכבים כו'**. כ"כ הטור וכ"כ הב"י בשם מצא כתוב. וכ"כ המרדכי בסוף חולין ובפ"ב דע"ז בשם רש"י דתרבא בבישרא הוי ב' מינים. והכי מוכח ודאי ממ"ש רש"י בפ' כל הבשר (דף ק"ט) דהילכתא כר' יהודה דאמר מין במינו במשהו. ואם נתבשלה חתיכת בשר בחלבה הדבוק בה אם אין ס' בה לבדה נגד החלב נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות במשהו מפני שהן מינה. מוכח בהדיח דאם היה בה ס' נגד החלב היה מתבטל אלמא דתרבא בבישרא הוי שאינו מינו. והכי מוכח נמי ממ"ש המרדכי פג"ה גבי חלב ובשר שנמלחו יחד דלראבי"ה לא משערינן במליחה בס' אלא די בקליפה דאין חלב מפעפע מחתיכה לחבירתה במליחה. משמע דמיהא בחתיכה עצמה שהחלב דבוק בה מפעפע ובעינן ס'. וכמ"ש הב"י סי' ק"ה שזו היא דעת ראבי"ה. אלמא דה"ל שאינו מינו. שהרי ראבי"ה סובר כרש"י דמין במינו לא בטיל וכמ"ש המרדכי ומביאו הד"מ סי' זה והב"י סי' ע"ג. וכן משמע באמת לומר כן שהרי בין למ"ד בע"ז (דף ס"ו) דלענין מין במינו אזלינן בתר טעמא ובין למ"ד שם דבתר שמא אזלינן. ופסק כן הג"ה סעיף ב'. אית לן לחשבן לשני מינים. שהרי אינן שוין לא בטעמא ולא בשמא. ומיהו בחה"ר כתב בשם הראב"ד דחלב מקרי בשר והביא ראיה מס"פ ג"ה דחייב עליו משום בשר מ"ה. אך א"מ די"ל דהתם משום אבר מ"ה אירי ולא משום בשר מ"ה כמ"ש בעצמו בס"פ. ומ"מ נראה שזו היתה דעת רש"י שהרי בפסחים (דף ל') פירש דהילכתא כרבא דמין במינו במשהו. ולכך אם נפל חלב לקדרה אוסר במשהו. משמע דס"ל דתרבא בבישרא ה"ל מין במינו. וכ"מ בפ' כה"ב (ק"ח ע"א) גבי שומן עם בשר וזה דלא כמ"ש בפ' כל הבשר (קט) ובשילטי הגבורים פ"ב דע"ז האריך בזה ע"ש ולא הרגיש שדברי רש"י סתרי אהדדי. ומהרש"ל הגיה פרש"י דפסחים ונמשך אחריו בס' א"א ולא הרגישו בפרש"י דחולין (קח). אך י"ל דס"ל כהראב"ד וא"כ למ"ד בתר שמא הוי מינו ובפ' כה"ב אירי למ"ד בתר טעמא. ודמי למ"ש רש"י בפא"ט גבי שומן דמקרי חלב וה"נ בשר שמן מקרי חלב. ועפ"ז י"ל מה שהק' בס' מ"כ דבזבחים (דף ק"י) אי' דחלב ובשר הוי מב"מ ואיך ס"ל כאן לכ"פ דהוי שאינו מינו. ולפמ"ש א"ש דהתם למ"ד בתר שמא והפוסקים כאן לענין ביטול איירו וס"ל דבתר טעמא אזלי'. אבל הראב"ן כתב בהיפך דבשם אין שוין רק בטעם: **ולפמ"ש** א"ש מה שהקשה בח"ר פג"ה (דף צ"ו ע"ב) גבי הא דמקשה אשמואל דמתיר ירך שנצלה עם ג"ה מהא דר"ה דאוסר גדי שצלאו בחלבו ומשמע התם דאי הוה ס' מותר גם לשמואל ואיהו סובר דמין במינו במשהו. ואליבא דר"ה כתב דס"ל דבטל אבל לשמואל קשה

דחלב ובשר מב"מ. ולפמ"ש א"ש דהא דהוי מב"מ הוא למ"ד בתר שמא. ושמואל ור"ה אפשר דס"ל בתר טעמא. וכ"כ תוס' בע"ז (דף נ"ו ע"ב). והא דתנן הנודר מבשר מותר ברוטב וקיפה ופי' הרא"ש דק דק של בשר ושומן דלאו בשר הוא. י"ל דשאני נדרים דאזלינן בהו בתר לשון ב"א ובלשון ב"א לא אקרו בשר. אך לפ"ז ק' דברי המ"כ שהביא הב"י: **ועכ"פ** יש ליישב ג"כ מה שהקשה בש"ג שם לפ"ד הסוברים דחלב ובשר ה"ל מין במינו האיך נתבטל שומן של גיד הנשה בס' לדעת רש"י דמין במינו במשהו. והניח בצ"ע ולפמ"ש י"ל דלק"מ דהא ודאי לא עלה על דעתם ז"ל לומר שהחלב הנקרא בתורה כגון חלב הקרב וכה"ג בשומן הדקים שיהיו נקראים מין בשר וכדמוכח מהפוסקים הנ"ל. רק ר"ל דחלב הדבוק לחתיכת בשר וכה"ג בשומן הצלעות והבשר נקראים מין בשר שהם בשר שמן. וזה מוכח להדיא בש"ס פ' כה"ב (דף ק"ח) במאי דמשני הכא במאי עסקינן ברוטב עבה. פירשו רש"י ור"ן דק דק של בשר ושומן דכוליה מין בשר הוא עכ"ל. הרי מבואר להדיא דשומן הבשר הוי מינו עם הבשר דבשר שמן הוא מקרי. וא"כ ה"ה חלב של בשר הוי מינו עם הבשר. וא"כ בשומן הגיד שדבוק לגיד מקרי שומן של גיד וה"ל מינו עם הגיד. וגיד ובשר שני מינים הם. כדאמרינן הנודר מהגיד מותר בבשר. בי"ד סי' רי"ז. ועי' במ"כ שהביא הב"י שהביא ג"כ ראיה לענין שאינו מינו מנדרים ע"ש. וזה נ"ל ברור. ולפ"ז לא תקשי עליהם מה שיש להוכיח מהש"ס בכמה דוכתי דחלב ובשר משערינן בס' כגון בפג"ה (דף צ"ח ע"א) וכמ"ש בס' אגודת אזוב. דהתם איירי מחלב הקרב וכה"ג שאינו דבוק לבשר. אבל חלב שדבוק בתולדתו לבשר מקרי בשר שמן לדידהו: **ודע** דכל זה לפי פסק הג"ה בסמוך דבתר שמא אזלינן. ומש"ה כיון דמקרי בשר שמן ה"ל מינו עם הבשר. אבל למ"ד דבתר טעמא אזלינן ודאי דכל חלב אין טעמו שוה לבשר (אבל הראב"ן סי' כ' כתב דחלב ובשר אין שוין בשמא ושוין בטעם). ומש"ה המחבר ש"ע דמיירי לענין לטעום האיסור יפה כתב כגון חלב שנתערב בבשר ואתי לכ"ע ודו"ק. ודברי המחבר אלו הם מימרא דרבא בפג"ה (דף צ"ז) מין בשא"מ בטעמא. מין במינו דליכא למיקם אטעמא בס'. וע"כ ר"ל שא"מ שאין טעמם שוה דאפשר למיקם עלה דמילתא. ומין במינו היינו דשטעמם שוה דליכא למיקם עלה דמילתא משערינן בס'. ולאו היינו דאמר רבא בפ"ב דע"ז (דף סו) דאזלינן בתר שמא. דהתם קאי לאיסורין דלא אזלינן בתר טעמא או ס' אלא שאוסרין במשהו במינו. וכמ"ש הש"ך ובזה אתו שפיר דלא תקשי דברי רבא אהדדי. וכ"מ בפר"ח ולא קשיא מ"ש תוס' פ' כ"ש ופג"ה אר' אפרים דכיון דאזיל בתר שמא לא היה מקרא אותו מין במינו דקושטא דבכה"ג דמשערי' בס' לא אזיל בתר שמא: **ודע** דהמ"י כלל ע"ד הניח בצ"ע לפ"ז אמ"ש הטור סי' שכ"ג בחלה שנתערבה בככרות

אחרות דהיינו חטין בשעורין בטיל בס' דהא חלה ותרומה הוא מאותן ששיעורן למעלה מס' וא"כ אזלינן בתר שמא ותרווייהו ככרות מיקרי כמו דאמרינן לענין חמירא דמקרי מין במינו אפילו חיטי בשערי. וי"ל דס"ל כמ"ש באו"ה כלל כ"ג בשם הרשב"א דאיסור דרבנן שאין לו שורש בדאורייתא כגון בש"ע וג"ע וחלה וכה"כ של ח"ל אם נתערב בטל ברוב והיינו אף היא ברי' וחהר"ל ע"כ. וכן הטור איירי בחלת ח"ל ולכך אף ככר שלם בטל והא דכתב ס' משום דאיירי בשא"מ וה"ה במינו בק"א לפי דעתו דאף חלת ח"ל בעי ק"א במינו ואין חילוק בין דבר חשוב כיון שאין עקרו מה"ת:

שם **אם הוא מין במינו**. כגון חלב שנתערב בשומן טור. ואף שכתב הג"ה סעיף ב' דלענין מין במינו אזלינן בתר שמא מ"מ חלב ושומן חד שמא הוא. דשומן נמי חלב מקרי ושומן אינו אלא לשון חכמים. כגון גבי ב' חתיכות א' של חלב וא' של שומן דע"כ קרי לה שומן דגבי חלב מתניה. כ"כ רש"י פא"ט (דף מ"ה) גבי הא דקאמר התם חלב שע"ג דופני הריאה שהוא קנה שומן שמחובר ללב. והוי בכלל שומן הלב דמקרי חלב. כמ"ש הב"י בשם מצא כתוב וכ"מ נמי ברש"י ותוס' בבכורות (דף י') ע"ש ובס' מע"מ כ"כ מסברא דנפשיה ולא זכר פרש"י דפא"ט שזכרתי. וכתב עוד הב"י דשומן הצלעות וחזה ואליה בשר שמן מיקרי ולא חלב. מ"ש דשומן הצלעות הוי מינו עם הבשר כבר כתבתי לעיל בסמוך ראיה לזה מהש"ס דפ' כה"ב (דף ק"ח). ומ"ש דחלב האליה לא מקרי חלב נראה ראיה לזה מהש"ס דפרק כל הבשר (דף קי"ז) ופ"ק דכריתות (דף ד') דאמרין שם דחלב האליה אקרו חלב סתמא לא אקרי. ועי' רמב"ם פ"ז מהמ"א ומביאו הב"י סי' ס"ד וז"ל האליה לא נקראת חלב אלא לענין קרבן בלבד כו' ע"ש. והפר"ח חולק על הב"י וכתב דפשיטא דאליה הוי כשומן עם חלב. ואד"מ לפמ"ש רש"י פא"ט דשומן מקרי חלב אבל אליה לא נקראת חלב. ועיין מ"ש בסי' ק"א: **כתב** הפר"ח דאף כשחלוקין בשם לא הוו ב' מינים אם הם באמת מין א'. והביא ראיה מדתנן גבי תבלין ב' ג' שמות ממין א' מצטרפין. וכן שאור ועיסה ממין א' אף שחלוקין בשמן הוי מין א'. וכתב שכ"ד הרמב"ם ודלא כהמרדכי. ובזה נ"ל ליישב קושי' הרשב"א שכתבו התוס' בב"ב (דף צ"ה) דלימא דלרבא נמי ריחא חלא חלא ואפ"ה בטל בחלא משום דריחא חלא נקרא מין במינו והוא אזיל בתר שמא ולפ"ד הפר"ח א"ש ולק"מ:

שם **משערים בס'**. כתב המ"י כלל פ"ה שאין לשער ס' ע"י משקל לפי שאין כובד הדברים במשקל שוה והמשער כן טועה ועי' בפר"ח סי' צ"ט סעיף ד' שהאריך בזה:

(סעיף ב') **אם נתערב מין במינו ונשפך. אם נודע שהיה רובו היתר מותר**. בתוס' ובראב"ש פג"ה וש"פ מבואר דהיינו אם נתערב שם טעמו ולא ממשו או אפילו ממשו של איסור

והוא בעין אבל אינו ניכר דאם ניכר צריך לזרקו כמ"ש הג"ה סעיף ד'. ולפ"ז צ"ל שנשפך לאחר שנצטנן. דאי נשפך בעודו רותח אף היה ודאי ס' א"א להיות מותר כיון שעכשיו אין ס' והאיסור בעין בקדירה הרי אוסר עכשיו. וכמ"ש הט"ו ס"ס ק"ו והב"י ס"ס ק' בשם הרשב"א. וכ"מ להדיא בסי' צ"ט ס"ד: **ועיין** במ"י כלל פ"ה דכשא"י לכתחילה כמה נפל מהאיסור לא מקרי ס' חסרון ידיעה ואם נודע שהיה רובו היתר שרי במינו. וא"כ ה"ה באיסור דרבנן בשאינו מינו. וכ"כ בשו"ת אמונת שמואל סי' כ"ח ובפר"ח:

שם **אם נודע שהיה רובו היתר מותר**. ומוכח ברשב"א וטור וב"י דה"ה באיסורין שעיקרן מדבריהם אפילו מין בשא"מ תולין להקל דה"ל ספיקא דרבנן ולקולא. וכ"מ להדיא ברשב"א והעתיקו המחבר בסמוך וז"ל אבל אם הוא לפנינו אלא שא"א לעמוד עליו אע"פ שהוא מאיסורין של דבריהם אין תולין להקל. מוכח להדיא דאלו נשפך תולין להקל באיסורין של דבריהם וזה פשוט: **ובספר** יד המלך הקשה דמה לי ספק דנשפך מה לי ספק שהיה אף קודם שנשפך אם יש בו נ"ט ואעפ"כ חששו חכמים להצריך ששים וא"כ אף כשנשפך וא"י אם היה בו ששים שם ספק חד הוא ונראה שלא ראה מ"ש הר"ן דשאני ס' נשפך שבא באקראי הקלו בו חכמים משא"כ ספק אם יש בו טעם הוא לעולם וכל א' ישער כפי הבנתו: **כתב** המ"י דבאי' דרבנן אפילו לא נודע שהיה רובו היתר ומסופק אם היה ס' מותר. ומה שהקשה הכרו"פ הא איתחזק אי' ותי' דהקדירה בחזקת היתר הוא כמ"ש בס' שעה"מ. אבל אינו כן דעת הש"ך בסי' קי"א גבי חד בחד ונפל להיתר ולפ"ד ק' כאן קושיי' הכרו"פ. אבל י"ל דזה לא הוי איתחזק אי' כיון שלא היה התערובות מעולם בחזקת ודאי איסור דשמא היה כדי ביטול בתחילה:

(סעיף ד' בהג"ה) **אבל ע"י רתיחת מליחה אין נבלע בכלי רק כדי קליפה**. וא"צ לשער רק נגד הקליפה. ונראה דהיינו דוקא פעם ראשון שנתבשל בה אבל כיון שנתבשל בה האיסור פעם א' בלא ס' הרי הלך הבלוע באותו כדי קליפה בכולה ונעשה כל מה שהיה בלוע בה מה שנשתמשו בה תוך מעל"ע נבילה דלדידן אמרי' בבלוע חנ"נ כמ"ש סעיף ה' וסי' צ"ב ס"ו. וא"כ בסי' ס"ט סט"ז גבי מלח בכלי שאינו מנוקב דמבואר שם ג"כ דלא נאסרה רק כדי קליפה. וא"צ לשער רק נגד הקליפה. מיירי שלא הוחמה מקודם. אבל אם הוחמה מקודם דנ"נ כל הבלוע בה מהיתר תוך מע"ל צריך לשער נגד כולה. אבל מדברי הש"ך שם לא משמע לחלק בהכי. ושוב ראיתי בס' פמ"ג שהניח בצ"ע. ומיהו לפמ"ש בסי' ק"ה דלא אמרינן חנ"נ אלא בבישול וא"כ י"ל דאין היתר בלוע נ"נ מאי' בלוע דבב"ח בלוע לא הוה בישול כששניהם בלועים הבשר והחלב כמ"ש סימן פ"ז וצ"ד. ועי' במ"י ריש כלל נ"ו. וכ"ה בחי' מדברי התוס' דחולין (צ"ז ב'):

(סעיף ה') **אבל כף ישנה ובת יומא משערינן בכולה**. דכל הבלוע בה נעשה נבילה. ודעת הרמב"ן שהוא היש מי שאומר שהביא המחבר דאין לומר חנ"נ בבלוע והטור כתב בזה"ל. אבל כף ישנה שניער בה כמה פעמים אין יודעים כמה בלע ומשערין בכולה. וכתב הב"י שהטור סתם דבריו כדעת הרשב"א דאמרינן בבלוע חנ"נ. וכתב הד"מ ואינו נכון שהרי בסי' ק"ז כתב הטור בהדיא כהרמב"ן. ור"ל מדכתב שם הטור גבי זבוב שהוציאוהו מהקדירה בכף שא"צ לשער רק נגד הזבוב כיון שידוע הוא כמה האיסור הנבלע בה. אלמא דס"ל שאין הבלוע בכף נעשה נבילה. ודבריו תמוהין דמאי מייתי ראיה מזה דהא הטור ס"ל בסי' צ"ב ור"ס ק"ו ושאר דוכתי דלא אמרינן חנ"נ כלל בשאר איסורין. ומאי ראיה היא מזבוב לבב"ח וצ"ע. ושוב ראיתי שהרגישו בזה האחרונים הובא במ"י כלל נ"א:

(ס"ח בהג"ה) **ולכן מלח ותבלין כו'**. בס' יד המלך הא דתבלין בטלין היינו בשא"מ כשאין הטעם נרגש כמ"ש הש"ך אבל מין במינו אין מתבל ומחמץ בטולין כלל ועיי' בפר"ח שהאריך בזה ומסיק דהכל תלוי באם יש כדי לתבל בשא"מ לא בטל במיני'. ועי' בס' ר"י פג"ה שהאריך בזה. ועי' בס' בה"י בהל' חלה שכתב דשאור בעיסה בטל בק"א ולא אמר דלא לבטיל באלף. ועוד פסק שם להקל בתערובת חלת ח"ל דרבנן ברוב כדעת המחבר:

(סעיף ט') **קדירה שיש בה נ"ט זיתים כו'**. נלע"ד דדין זה דאיסורין שאין טעמם שוה מבטלין זא"ז. לא שייך אלא בשני מיני איסורין של שני שמות. כמו חלב ודם שכתבו הרא"ש והט"ו. אבל באיסור של שם א' אף שאין טעמם שוה ואין נרגש בקדירה כגון חלב ובשר של נבילה או טמאה (עי' רמב"ם פ"ב מהל' מ"א ופ"ד ופ"ז. ועיין ט"ז ר"ס ס"ד). מ"מ א"א שיהא א' מבטל לחבירו. כיון דהכל איסור א' הוא. צריך ס' לבטלו ואי אין ס' אף שאין הטעם נרגש ה"ל כמין במינו דאף שאין טעמו נרגש בעינן ס' ודוק. וכן טריפה ונבילה מצטרף למלקות כמ"ש הרמב"ם בהל' מ"א מפני שטריפה תחלת נבילה היא וכן מוכח בפ"ב דערלה מ"ב שהוא מקור דין זה דקתני התם הערלה מעלה את הכלאים כו' והערלה את הערלה. וכתב הרע"ב דהיינו שאין איסורן משם א' כגון ערלה ונטע רבעי. דאי איסורן משם א' א"א שיהא מבטל קצתו לקצתו עכ"ל. וכן מוכח מהא דקתני התם מ"ו ז' דשנים או שלשה שמות ממין א' או ב' מינים משם א' אסור ומצטרפין זה עם זה וכיון דמצטרפין לאסור ולמלקות א"א שיהא מבטלין זא"ז. וכדמוכח להדיא בתוספות דזבחים (דף ע"ח) ד"ה והפיגול לשנויא בתרא ודוק היטב. ועי' תוס' כריתות (דף י"א) וצ"ע בתוס' שבת (פ"ט ב') ומיהו לדעת הראב"ד פי"ד מהל' מ"א הלכה ו' אין מצטרף למלקות כשחלוק בטעמו וא"כ אפשר שמבטל זא"ז. ועי' בר"ש שלא פי' כהרע"ב אלא

דערלה מעלה ערלה כשהיתה לו ידיעה והמפרש כתב שם דב' מינין שאין שוין בטעם ובשר מבטלין זא"ז אף שהן שם איסור א': **ונ"ל** דזהו כוונת הטור שמביא בס"ס זה הא דאמר ר"ל בזבחים (דף ע"ח) הפגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור. וז"ל הטור וכן ג' מיני איסורים של יבש כו' ותמה הב"י דלמה ליה להטור לכתוב מה שאין נפקותא האידנא. [ומ"ש בשו"ת עבודת הגרשוני סי' ל' דגירסת הטור וב"י הוא ר' יוחנן ולכן פסק כוותיה נגד ר"א. ק"ל דהא מסיים ש"מ תלת וא' מהן דה"ס ל"ש התראה ואלו ר"י ס"ל שמה התראה ברישׁ שבועות] ונ"ל דהטור הביא זה כדי ללמוד מזה דבעינן שיהא נתערב בהיתר ב' מיני איסורים משני שמות דאז מבטלין זה את זה ועי' מ"ש בס"ד בסי' צ"ט סעיף ו' כוונת הטור עוד בזה. ונלע"ד מן ההכרח לומר כן מהא דאמרינן בש"ס פג"ה (דף צ"ז) גיד בס' ואין גיד מן המנין. וכתב הרא"ש דס"ל יש בגידין בנותן טעם. והשתא קשה דלמה לא יהיה הגיד מן המנין שהרי צריך לשער ס' נגד הגיד ונגד שמנו שהרי קאי על מתניתין (דף צ"ו) דירך שנתבשל בה גיד הנשה דמיירי ששמנו ג"כ נתבשל כדמוכח להדיא בתוס' ר"פ ג"ה (דף פ"ט) ד"ה אם יש כו' ע"ש. והרשב"א בתה"א וש"פ וא"כ אמאי לא יהיה הגיד סיוע לבטל שמנו ושמנו יבטל טעם הגיד. שהרי אין טעם גיד שוה לטעם שמנו. אלא מוכרח דה"ט שהשומן איסורו משום הגיד וא"א שיהא מבטל זא"ז. וכ"מ בתב"ש סי' ל"ג שכ"כ בשם הב"ח. וכ"כ הפמ"ג בפתיחה לה"ת. ומיהו כתב דז"א רק מדרבנן אבל מה"ת שרי כל שאין טעמו נרגש. אבל באו"ה כלל כ"ד משמע דאף מדרבנן שרי ולא כתב הרמב"ם דמצטרף אלא עצמותו אבל בטעמי' לא שייך צרוף וכל שאין בו טעם מותר. וכ"כ בתשובת עבודת הגרשוני סי' ל'. ועי' בס' ח"ד סי' צ"ב ס"ק ט"ו שכתב דמשמע באו"ה דמצטרף לאיסור וצ"ע:

שם **ונפלו בה ב' זיתים א' של דם וא' של חלב כו'**. משמע אפילו בבת א' וכ"מ בש"ך ס"ק ל"ד. וק"ל דמבואר בר"ש ורע"ב ותוי"ט רפ"ב דערלה גבי ערלה וכלאים דאינן מעלין זא"ז אלא בנפלו זא"ז אבל מעורבין יחד שנפלו לתוך היתר מצטרפין לאסור וכת"ק שם במשנה א' ובס"פ דהילכתא כוותיה וצ"ע. וכ"מ ברמב"ם פט"ז מהל' מ"א שכתב שבטל האי' שנפל תחילה. וי"ל דהיינו במין במינו אבל בשאינו מינו בטל. והטעם י"ל ע"פ מ"ש הר"ן ספ"ז דנדרים דבכה"ג שהוא איסור באיסור רבנן נמי מודו דמין במינו לא בטל:

סימן צט

(סימן צ"ט סעיף א) **חתיכת נבילה שיש בה בשר ועצמות שנפלה לקדירה.** עצמות שבה מצטרפין לבטל האיסור כ"כ הר"ש פ"ה דתרומות והרא"ש והר"ן פג"ה והרשב"א בתה"א

(דף צ"ו ע"ב) והראב"ד בהשגות פי"ג מהל' תרומות. מהא דאיתא בירושלמי קליפי איסור מעלין ההיתר וה"ה לעצמות הנבילה שאין בהן טעם עי"ש. ונלע"ד ברור שלא אמרו אלא קליפי איסור שהן עצמן אינן איסור. וכיון שאין בהן טעם מצטרפין לבטל. אבל איסור בעצמו א"א שיהא מצטרף לבטל אע"פ שאין בו טעם כלל. תדע שהרי גיד הנשה דקי"ל אין בגידין בנ"ט והרי הוא כעץ. ואפ"ה אמר ר"נ בש"ס פג"ה (דף צ"ז) גיד בס' ואין גיד מן המנין. וכתב הרא"ש אמתניתין קאי דס"ל יש בגידין בנ"ט א"נ משום שומנו עכ"ל. וכ"פ הפוסקים והט"ו סי' ק' ס"ב וכ"כ הרמב"ם להדיא פט"ו מהל' מ"א דשומן הגיד בס' ואין הגיד מן המנין אלא בעינן ס' דהיתר. וכ"מ בסי' צ' גבי כחל דבפ"א הוא מן המנין מפני שהוא עצמו היתר כפרש"י ור"ן ש"פ. ובפ"ב כיון שנאסר תו אין מצטרף אע"פ שכל עצמו הוא בשר וה"ל ליבטל להחלב. ע"ש ודו"ק וא"כ יצא לנו הדין באיסור אבר מן החי שיש בו בשר ועצמות שנפל לקדירה שאין העצמות שבו מצטרפין לבטל כיון שהן עצמן איסור ומצטרפין ללקות עליהם בכזית כדאי' בש"ס ס"פ ג"ה (דף ק"ב) והתוס' שם (דף צ"ו ע"ב) והרמב"ם פ"ה מה' מ"א. ודוקא בחתיכת נבילה וכה"ג שאין עצמות שלהם אסור כמ"ש הר"ן ואין לוקין עליהם אא"כ בכזית בשר כמ"ש הרמב"ם פ"ד מהל' מ"א הלכה י"ח. מצטרפין לבטל ולא באבר מ"ה שהעצמות שלו מצטרפין לכזית בשר למלקות אין מצטרפין וכן בהעלאת חוץ לר"י זבחים (ק"ז ע"ב) ומנחות (כ"ג). ועי' תוס' זבחים (דף ע"ח). ועי' בפמ"ג ס"ס ס"ב אי צריך ס' לבטל הגידין והעצמות באמ"ה. ומשמע דלהיתר ודאי אין מצטרפין:

(סעיף ב') **בד"א שנפלה כשהיא חיה אבל אם נתבשלה תחילה עצמות שבה מצטרפין עם האיסור לפי שבלעו מבשר הנבילה.** נראה דגם להיתר מצטרפת לבטל האיסור. שהרי כתב הרשב"א ומביאו הב"י סי' זה ור"ס ק"ו וכ"פ בש"ע בסמוך סעיף ד' דלדעת ר' אפרים דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין. חתיכה הבלוע מאיסור מצטרפת לבטל האיסור. וה"נ דכוותה ואפילו לדידן כאן גבי עצמות לא אמרינן חנ"נ כמ"ש הט"ז והש"ך. וא"כ אף שבלעו איסור מ"מ מצטרפין לבטל כמ"ש המחבר ר"ס זה. וכן לדעת הג"ה במקום הפסד ודו"ק. אחר כתבי מצאתי כן בס' להפ"פ בשם פר"ח ות"ל:

שם **אבל אם נתבשלה תחילה עצמות שבה מצטרפין לאיסור לפי שבלעו מבשר הנבילה כשנתבשלה לבדה.** כתבו האחרונים דה"ה אם נמלחה הנבילה כבר ע"י המלח בלעו העצמות מן האיסור. ולעד"נ דדוקא בעצמות שיש בהן מוח מבפנים שהן רכים ונבלע בהן מעבר לעבר. וכדמוכח להדיא ברשב"א ומביאו הטור והג"ה ס"ס ע"א. דמליחת העצם מועיל למוח שבקרבו. ועי' במ"י כלל ט"ו ס"ק כ"ג. אבל בעצמות שאין בהם מוח הרי הם

ככלי עצם כמ"ש הט"ז והש"ך. וכבר נתבאר בסי' צ"ח ס"ד בהג"ה דכלי אינו נאסר ע"י מליחה רק כדי קליפה ואם נתבשל א"צ לשער רק נגד הקליפה. ועי' מה שכתבתי שם סעיף ד' דומה למ"ש המחבר כאן ע"ש ודו"ק: **ובמה** שכתבתי אתי שפיר מה שנתקשו הר"ש פ"ה דתרומות והרא"ש פג"ה והרשב"א והר"ן. הא דאמרינן בש"ס פג"ה (דף צ"ח) גבי זרוע בשילה דאיל נזיר דלמ"ד שיעור האיסורין בס' סבר בשר ועצמות דזרוע נגד בשר ועצמות דאיל משערינן וה"ל ס' ושרי. ותמהו הפוסקים הנ"ל אמאי צריך לשער נגד עצמות הזרוע הא בירושלמי איתא איפכא דקליפי איסור מעלין ההיתר וכמ"ש הש"ע ר"ס זה. ומ"ש הר"ן דעצמות הזרוע יש בהם מוח. אינו מספיק לפי מ"ש הש"ע דאפילו עצמות שיש בהם מוח מצטרפין להיתר רק המוח שבהם מצטרף עם האיסור. ודברי באר הגולה בזה אינן מדוקדקין עי"ש. ולפי מ"ש א"ש על נכון דבזרוע בשלה ע"כ איירי שנחלחה תחילה משום דם כדין מליחת בשר לקדירה משום דם. וזה פשוט וא"כ כבר בלעו העצמות מן המוח שבהם מבפנים ומן הבשר דא"א לדם בלא שמנונית עי' זבחים (דף כ"ו) ורמב"ם רפ"א מהל' פסוה"מ חולין (דף ח') ומש"ה צריך לשער נגדם. ואין ראיה כלל מכאן לאסור אם לא נמלחו בעצמות שיש בהן מוח ודלא כש"ך ע"ש וכל זה נראה ברור ופשוט ודו"ק היטב:

(סעיף ד') **משערין ההיתר והאיסור כמו שבאו לפנינו.** אע"ג שהיה בהיתר יותר מתחלה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדירה. לפי שגם מן האיסור נבלע ונתמעט מכמות שהיה. רש"י וטור. נראה דאם האיסור הוא בשר שור זקן שדרך להתמעט ע"י בישול וההיתר הוא בשר עגל הרך שדרך להתפוח ע"י בישול כדאי' בעוקצין פ"ב מ"ח ומייתי לה במנחות (דף נ"ד) אין משערין האיסור כמו שבא לפנינו לפי שודאי נתמעט מכמות שהיה והטעם נשאר בקדירה ולא דמי להא דתנן בטהרות פ"ג מ"ד ופסקו הרמב"ם פ"ד מהל' אבות הטומאות דכזית נבילה שנתמעט אזלינן בתר השתא לענין טומאה. ש"ה שהטעם נשאר בקדירה ואם ההיתר ג"כ בשר שור אמרינן שנתמעט לפי חשבון. ונ"ל דאם האיסור הוא בשר עגל שנתפח ע"י בישול וצריך לשער נגדו כמו שהוא עכשיו ואם נשפך הרוטב ונודע שהיה ס' נגדו כמו שהיה כשנפל אלא שאין ידוע אם היה ס' נגדו כשנתפח אזלינן לקולא. שהרי מה שנתפח הוא איסור דרבנן כדאיתא במנחות (דף נ"ד) ועי' בשו"ת רדב"ז ח"ג:

(סעיף ה') **אין מבטלין איסור לכתחילה.** כתב הנודע ביהודה במהדורא תניינא חלק י"ד סי' מ"ה דאף האומרים שמותר לבטל איסור לכתחילה מה"ת היינו רק כגון זרוע בשילה שאין נתערב רק הטעם אבל לערב גוף האיסור כגון יבש ביבש לכולי עלמא אסור מה"ת [ועי' בפי' הרע"ב ורא"ש פ"א דערלה מ"ו משמע דאף תערובות יבש ביבש בעין

אין אסור רק משום גזירה דרבנן] וכ"מ במשנה למלך הל' מעילה. אך מה שמביא ראיה מחולין (ק"מ) אין ראיה דאסור ברוב דאיתא קמן. דהתם הוי רוב דליתא קמן כמ"ש ביד המלך. עוד י"ל סוגיא דחולין ע"פ מ"ש הריטב"א בחולין (דף צ"ח) אהא דאמר גבי זרוע בשילה חידוש הוא שהוא מבטל איסור לכתחילה דא"ש אף להאומרים דמותר לבטל אי' בעלמא מה"ת אפ"ה הוי חידוש בזרוע בשילה שמצותו בכך לבטל איסור לכתחילה משא"כ בעלמא שהוא רשות ע"כ. ובזה א"ש הסוגיא (שבדף ק"מ) גבי שלוח דצפור דמצורע דאי איתא דאסור לא אמרה תורה שמצוה לשלח. ובס' שעה"מ הל' מ"א הק' ע"ד תוס' שמתירין לבטל איסור מה"ת מהא דחולין (ק"מ) ולא זכר חילוק הנ"ל. וכן י"ל (בדף קט"ו) גבי שלוח הקן. ולכאורה גם לכ"ע קשה דהא קי"ל דאם אינו מכוון לבטל לכ"ע שרי (וכ"מ בפי"א דתרומות אך הפר"ח באו"ח סי' תע"ג אוסר אם האיסור ניכר ונהנה ממנו ומיהו כאן אין נהנה בעצמו ודילמא אמרה תורה שישלח שלא יכוין לבטל. ולפמ"ש א"ש הכל גם א"ש מה שהק' בס' לקוטי שושנים דלמה לי קרא כל צפור טהורה תאכלו לרבות המשולחת דמותרת דמסברא ידענא דלא אמרה תורה שלח לתקלה. ועי' באו"ח סי' תרכ"ו דגבי מצוה לא אמרינן אין מבטלין איסור לכתחילה דכיון שמכוון למצוה לא גזרינן שמא יעשה המצוה כולה באיסור ועוד משום דמצות לאו ליהנות ניתנו. ולכאורה קשה מזרוע בשילה דאמאי הוי היתר הבא מכלל איסור מה שמבטל הזרוע הא הוי מצוה לבשל יחד אך לפמ"ש א"ש דמ"מ אמאי צותה תורה דוקא לבטלה ועוד י"ל דהתם באו"ח ה"ט משום דמצות לאו ליהנות ניתנו כמ"ש האגודה וזה לא שייך היכא דאיכא הנאה לגוף:

(שם בט"ז ס"ק ט') **אי סבר שמותר לרבות באיסור מקרי שוגג**. דטועה בדין מקרי שוגג ולא מקרי אונס אף לגבי שבועה וחייב קרבן כמ"ש הרשב"א בחידושיו פ"ז דשבת. ונראה דלאו דוקא בע"ה שלא ידע שיש איסור בזה. דאף ת"ח שטעה בדבר שראוי להסתפק בו מקרי שוגג. רק גבי הבחנה מקרי מזיד באהע"ז סי' י"ג כמ"ש בס' ברכי יוסף בח"מ סי' ל"ד. וכ"מ בירושלמי דגיטין דאיתא התם כסבור שמותר לטמא תרומה וכן כהן שסבר שמותר לפגל הוי שוגג ובס' פנים מאירות ח"ב סי' קס"ג הביא ראיה מב"ק (דף צ"ה) והעושה ע"פ הוראת חכם שטעה מקרי שוגג אף בהבחנה כמ"ש המ"ל פי"א מהל' גרושין בפשיטות דאין לך שוגג גדול מזה. ודלא כמ"ש הח"מ באה"ע דהוי מזיד וכן בתוס' דעירובין (כ"ט) מוכח דהוי שוגג ולא קנסי' אטו מזיד למאן דלא קניס. וכ"כ המ"א באו"ח סי' שי"ח וכ"כ תוס' בסנהדרין (ל"ג) והא ראיה שהרי העושה ע"פ הוראת ב"ד מביא קרבן כמ"ש הט"ז באה"ע ס"ס י"ז. וכ"כ הבית מאיר שם בסי' י"ג. ומ"ש הג"ה שם דהוי אונס

כתב בס' בר"י דז"א רק בהוראת ב"ד הגדול: **וראיתי** בשו"ת ר"ע איגר סימן ר"ו שדחה דברי חכם א' שהתיר אשה שהיתה זקוקה ליבם ונשאת מחמת שטעתה בדין וסברה שאינה זקוקה. והביא החכם הנ"ל ראיה מדברי מהרי"ק כלל ס"ח דגבי א"א שזינתה מחמת טעות בדין אסר משום דמ"מ מעלה באישה משמע דבלא"ה מותרת והרע"א השיב עליו דקי"ל כרבא במכות דאומר מותר הוי קרוב למזיד ולא זכר שדברי החכם הנ"ל הם דברי הט"ז כאן ויש עוד ראיות לזה מתוס' דבכורות וכן מתוס' עירובין:

(סעיף ו') **איסור של דבריהם אין מערבין אותו בידים**. [עיין בר"ן פ"ג דפסחים גבי כיצד מפרישין] אבל אם נפל מעצמו ואין בהיתר כדי לבטלו מוסיף כ"כ הטור בשם הרשב"א אלא שכתב איסור של דבריהם שאין לו עיקר בדאורייתא והב"י תמה על הטור שמאחר שאע"פ שמתחילה כתב הרשב"א כן הרי סיים דיש לחוש להמחמירין ותמהתי על הב"י שבחנם תמה עליו דהמדקדק היטב בדברי הרשב"א שמביא הב"י יראה לעינים שזה לא עלה על דעת הרשב"א שלא להוסיף על איסור שעיקרו מד"ס רק הביא י"א דאפילו לכתחילה מותר לערבו בידים. וע"ז כתב שיש לחוש להאוסרים לערבו לכתחלה אבל להוסיף בזה לא אמר להחמיר וכמ"ש הט"ו ושוב מצאתי אחרי כתבי שהרב פר"ח השיג ג"כ על הב"י בזה וכ"ה בס' מ"ש וכ"ד הרמב"ם פט"ו מהל' מ"א שכתב וז"ל חלב שנפל לקדירה שיש בה בשר עוף ונ"ט בו מרבה עליו בשר עוף אחר ומבטלו וחשיב ליה אין לו עיקר בדאורייתא וכמ"ש המרדכי וכ"ד ר' שמחה שמביא בהגמ"י שם ומביא הב"י. [וזה נראה דאישתמיט להפר"ח באו"ח סי' תצ"ו ע"ש. ונסתלק מה שהקשה שם על הר"ן ספ"ב דפסחים מר"פ ר"א דמילה ופ' כה"ב]. ומשמע לי מדברי הרמב"ם דכשמרבה באיסור של דבריהם. צריך שירבה מדבר שגם הוא אינו חיסור דאורייתא עם האיסור המעורב וז"ש מרבה עליה בשר עוף אחר כדי שיבטל טעם החלב משמע דאלו בהמה שאסור מדאורייתא אסור להרבות בה לבטל טעם החלב. דה"ל מבטל אי' דאורייתא ואף שאינו בא לידי איסור עדיין מ"מ לכתחילה אסור אם אפשר. ונ"ל דאם ביטל בבשר בהמה שריבה מותר ולא ה"ל מבטל איסור דאורייתא כלל שעדיין לא בא לידי איסור כלל. דומה למ"ש הרמב"ם פ"ג מהל' מ"א והש"ע לעיל ס"ס פ"ז דאם העמיד החלב בקיבת כשירה בנותן טעם דכל זמן דלא יהיב הבשר טעם בחלב עדיין היתר הוא: **ונראה** דהיינו דוקא כאן שאפשר לבטל בבשר עוף אסור לכתחילה להוסיף בבשר בהמה. אבל היכא שאי אפשר בע"א ואם לא נבטל בבשר בהמה יאסור התבשיל שרי להוסיף בבשר בהמה. דלא ה"ל מבטל איסור דאורייתא לכתחילה שהרי עדיין אין כאן איסור דאורייתא ובזה מיושב היטב תמיהת המפרשים על הרמב"ם ז"ל פ"ט מהל' מ"א גבי טיפת חלב שנפלה

על החתיכה א' שבקדירה נוער את הקדירה כדי שיתערב טעם הטיפה בכל הקדירה וכמ"ש סי' צ"ב ס"ב. ותמהו הלא אין מבטלין איסור לכתחילה. ולק"מ דכיון שממהר לערב טרם שנתנה הטיפה טעם ועדיין היתר הוא אין כאן איסור ולא ה"ל מבטל איסור לכתחילה. וכה"ג איתא לקמן סי' ק"ט גבי תערובות יבש ביבש דמותר להוסיף עליו כדי לבשל משום דעדיין היתר הוא שלא נתן טעם והוא מכוון שלא יבוא לידי איסור כלל וזה דלא כס' צ"צ סי' פ' שאוסר לבטל מעט חלב ביין ומדמה לה למבטל איסור לכתחילה דישתה היין עם בשר ואע"ג דהשתא היתר הוא. ועיין מ"א וט"ז באו"ח סי' תמ"ז. ובפר"ח שם סי' תנ"ב ותנ"ג ועיין לעיל שכתבתי ליישב דברי הרמב"ם בע"א ועיין בשעה"מ הל' מ"א שהקשה אהדדי דברי הר"ן דבפ' כ"ש דמשמע שאוסר אף שאין כוונתו לבטלו ובפ' א"מ מתיר בכה"ג ולפמ"ש הפר"ח בסי' תנ"ג לק"מ וכמש"ש פ"ד: **ועיין** בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' תקמ"ז שאוסר ליקח מן העובד כוכבים דבר שנתבטל בס' דהא בשעה שלוקחו מן העובד כוכבים כאלו מבטלו לכתחילה שאוסר בדבר שיש לו עיקר מה"ת ולפמ"ש במ"י ריש כלל ל"ה הביאו הבל"י סי' ק"ח דאין הקניה חשובה לכתחילה ועיין בע"ז (כ"ג) קרי לה דיעבד וכ"מ בר"ן בחולין (דף ו') ובס' יד המלך הק' ג"כ על הרדב"ז ואעפ"כ לא מלאו לבו לחלוק עליו למעשה ולא נזכר מד' האחרונים הנ"ל וגם מגמ' דע"ז הנ"ל. ומיהו גם הרדב"ז מסיק דאין אוסר מטעם לכתחילה רק כאן גבי בטול גזר שמא יאמר לבטל:

(שם בהג"ה) **איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון חוזר וניעור.** ל"ש מינו ל"ש שאינו מינו פי' שהאיסור עם ההיתר הוא שא"מ. אבל איסור הנתוסף הוא מינו עם האיסור הראשון דאי אינו מינו בטעמא כבר נתבאר ס"ס צ"ח דאיסורין מבטלין זא"ז ולפי מ"ש שם דצ"ל גם חלוקין בשמן דהיינו שאין איסורן משם איסור א' לפ"ז אפשר לפרש הג"ה מ"ש ל"ש מינו שאינו מינו קאי גם על איסור הניתוסף שהוא אין שוה בטעמא אבל הוא אסור משום איסור הראשון חוזר וניעור:

שם **ל"ש יבש.** נלע"ד שזה קאי גם על מ"ש הג"ה בתחלת הג"ה שנתוסף בו מן האיסור הראשון חוזר וניעור. וע"ז כתב ל"ש יבש. דדוקא שנתוסף מן איסור הראשון שהוא אסור משם א'. אבל אי נתוסף בו מאיסור של שם אחר כגון טריפה וטמאה לא אמרינן דחוזר וניעור אם נודע התערובות מקודם דאמרינן שכל מין איסור מצטרף עם ב' חתיכות של היתר לבטל אי' השני ברוב כדין יבש ביבש. וזה ממש דין ג' מיני איסורין של יבש שכתב הטור ס"ס דלעיל שכל ב' מינים נתרבים על הג' ומבטלין אותו ופטורים על שלשתן עכ"ל. והב"י תמה דלמה ליה להטור למימר זה מה שאין נ"מ האידנא ולפי מ"ש אתי שפיר דנ"מ טובא איכא לענין דינא דיבש ביבש דקי"ל דיבש ביבש מין במינו חד בתרי בטיל

ואם נתוסף אח"כ א' של מין איסור אחר שאין אוסר התערובות שכל ב' מיני איסורים מבטלין זא"ז ומצטרף כל א' של איסור לב' של היתר לבטל אי' השני ודוק היטב ועפ"ז יש נ"מ בין נבילה לטריפה לענין יבש בחוזר וניעור ובחנם נדחק בזה הב"ח הביאו הפמ"ג סי' כ"ז:

שם **ל"ש לח**. דעת המ"י כלל פ"ה ס"ק ל"ח דבלח בלח ולא נודע יש לסמוך על או"ה והת"ח דאם ניתוסף בשוגג שרי כיון דבלא"ה דעת כמה פוסקים דלא אמרי' חנ"נ בלח בלח ובס' ב"א התיר מטעם זה בא' שעשה מולייתא לשבת והיה בו רבע שומן שלא נמלח ורבע נמלח בענין שכנגד הרבע שלא נמלח היה בו ס' ולא נגד כולו וניתוסף עליו בשר ורוטב קודם שנודע. ועוד דדם שבישלו דרבנן ועוד יש להתיר משום דבמליחה לא אמר חנ"נ במקום הפ"מ כמ"ש סי' צ"ב בש"ך והנה מעשה כזה אי' בתשובת ר"ע איגר סי' ס"ז ואסר המולייתא ומשם נשארה באי' שבלעה תחילה גם למאן דל"ל חנ"נ. וגם מחמיר לומר חנ"נ גם בלנ"ו ומ"ש בס' ח"ד דנ"ח דאסור הנאתן לכ"ע אסור להוסיף דנהנה בזה שמבטלו ונתוסף קשה מסוגיא דגיטין (דף נ"ד ע"ב) דא"כ אמאי מתיר ר"י לבטל לכתחילה גבי נטיעות של ערלה וכ"פ הרמב"ם נהי דס"ל דמילתא דלא שכיחא היא מ"מ הא נהנה במה שתולש ומבטלו:

(סעיף ז') **אם נבלע איסור מועט לתוך כלי בשר אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר מותר להשתמש בו**. ואפילו בבן יומו ולענ"ד עיקר כמ"ש התוס' בפסחים פ' כ"ש (דף ל') ד"ה לישהינהו בשם ר' יוסף. דאם האיסור רק משהו והכלי אינו בן יומו דאיכא תרתי משהו ונותן טעם לפגם ואז שרי לבטל לכתחילה והיינו כמסקנת הט"ז דאינו שרי אלא באיסור פגום ועיין נר"ש סימן צ"ב. וכ"כ המרדכי פכה"ב: **ומ"ש** התוס' עוד שם בשם ר' יצחק דקדירה של חרס אי אסרינן הוי דיעבד ומותר לבטל לכתחילה איסור משהו עכ"ד ע"ש נראה דס"ל דגבי איסור משהו היכא דאיכא פסידא שרי לבטולי לכתחילה שלא יבוא לידי איסור. ונ"ל שכ"ד הרמב"ם ז"ל פ"ט מהמ"א והעתיקו הש"ע לעיל סי' צ"ב ח"ב גבי טיפת חלב שנפלה על החתיכה שבקדירה שכתב נוער את הקדירה כדי שיתערב טעם הטיפה בכל הקדירה ולא יתן טעם לאסור ונדחקו מהר"י בן חביב והט"ז והש"ך שם הלא אין מבטלין איסור לכתחילה ולק"מ דכיון דאין שם אלא איסור משהו מותר לערב טרם שנתנה טעם עדיין כדי שלא תתן טעם ותאסור ותפסיד דומיא דהכא גבי כלי וכ"ש התם דעדיין היתר הוא כמ"ש לעיל סעיף ו' בס"ב ודברי הרמב"ם ברורין בלי גמגום:

סימן ק

(סימן ק' סעיף א') **ואבר מן החי**. הוי בריה. כ"כ התוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן ואחריהם נמשכו הט"ו. וצ"ע שהם הוציאו זה ממימרא דרב פ' ג"ה (דף ק"ב) אבל צפור טהורה כו' וצ"ע דהא רב ס"ל בהמה בחייה לאברים עומדת כמ"ש להדיא הרשב"א בתה"א (דף ק"ד) והרי רבא שהוא בתרא ס"ל אליבא דרבי יוחנן דהילכתא כוותיה נגד רב דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת בפג"ה שם (דף ק"ג) ואין איסור שם אבר מ"ה חל בשלמה וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מה' מ"א והראב"ד מדלא השיגו ודאי דהכי ס"ל וכ"ד הרב המגיד שם והרא"ה בס' החינוך מצוה תנ"ב ע"ש והא דרב פסקה הרמב"ם בפ"ד מהל' מ"א לע"א ע"ש. ולפ"ד הגדולים הללו תהוי בטילה שהרי אין איסורו מתחלת ברייתו ושוב מצאתי שכ"כ בעל פמ"ג בספרו ר"י וכ"ה בס' עצ"ל ונ"ל שיש לדונן כספק בריה דאזלינן לקולא ובפרט באיסור דרבנן כגון אבר המדולדל דהא דבריה אינה בטילה הוא מדרבנן דמדאורייתא בריה בטילה ועיין ר"ס שאח"ז מיהו המ"י כלל כ"ט ס"ק י"ט כתב דלדעת התוס' והרא"ש מקרי בריה אף שאין אי' מתחלת ברייתו כל שאלו יחלק אין שמו עליו:

שם **וביצה שיש בה אפרוח וכו' בריה**. אע"ג שאין איסורה רק מד"ס כמ"ש הרמב"ם והט"ו סי' פ"ו ס"ח והיינו אעפ"י שנגמרה כולה ולא יצאה לאויר העולם כ"ה דעת הרשב"א וכן הוכיח בס' פמ"ג מדברי הש"ך סי' ט"ו ודלא כהאומרים דאם נגמרה איכא בה אי' נבילה מה"ת ולפ"ז גיד הנשה דהוי בריה ל"ש גיד הפנימי שאסור מדאורייתא ול"ש החיצון שאין איסורו אלא מדרבנן לא בטיל עיין סימן ס"ה ס"ד ובס' ראש יוסף נסתפק בזה אי הוי בריה משום דאין אסור אלא מדרבנן ותליא אי טעם בריה משום דלקי בכ"ש בטל בדרבנן. אי טעמא משום דחשוב ובדרבנן נמי לא בטיל. ורצה לפשטה ממ"ש הש"ך סי' פ"ו גבי ביצת נבילה שאינה בטילה למאן דחשיב בריה בלא בריית נשמה וש"מ דאף אי' דרבנן חשיב בריה דהא ביצת נבילה דרבנן אך הקשה על הש"ך דבריש ביצה מוכח דביצת יו"ט לא הוי בריה ובטלה. דלא הוי בריה אא"כ תחילת יצירתה באיסור וכאן לא הוי תחילת יצירתה באי' רק גמרה דאי' נטרפה תחילה אינה יולדת. ולבסוף כתב דנראה להקל באי' דרבנן ומש"ה לא כתב הג"ה כאן כמ"ש בסי' ק"א גבי חהר"ל ויש לתמוה על בעל פמ"ג שנעלם ממנו דין ביצת אפרוח ומ"ש הג"ה בסמוך ועיקר גיד הנשה אינו אלא שעל הכף ואם הוא שלם מקרי בריה לא בא למעט החיצון שאינו על הכף רק מובלע תוך הכף אלא בא להשמיענו דעיקר גיד פנימי אינו אלא מה שיש ממנו על הכף ולא מה שנתפשט ממנו בכוליה ירך דאפילו אם נחתך אותו חלק ממנו ונשאר

רק מה שעל הכף אפ"ה הוי בריה ולא ה"ל דין נחתך הבריה דבטיל כמ"ש סי' ק"א ס"ו והדק היטב לשון הג"ה ואם הוא שלם וכו' וראיה ברורה לזה מהש"ס דפג"ה (דף צ"ו) דאמרינן שם במשנה אכלו ואין בו כזית חייב דהוי בריה. ובש"ס אמרינן דס"ל לרבנן כשמואל. דלא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד כמ"ש סי' ס"ה ואפ"ה אמר דהוי בריה וחייב מלקות וכ"מ ברמב"ם פ"ח מהל' מ"א: **ונ"ל** דג"ה של טמאה לא הוה בריה שהרי אינו אסור משום גיד דקי"ל שאינו נוהג בטמאה וגם אין אסור משום אבר מ"ה דאינו נוהג בטמאים כמ"ש ר"ס ס"ב וזה פשוט ועיין פמ"ג סי' ס"ה ומש"ש דטריפה נמי אין איסור גיד חל עלי' ל"נ דהא קי"ל אין בגידין בנ"ט ואי' טריפה ליכא ובטמאה טעמא משום דבעינן בשרו מותר כדאי' בגמ' משא"כ טריפה כמ"ש תוס' פג"ה (דף ק"ג ע"א) דדרשי' מין שבשרו מותר:

שם **לאפוקי עוף טהור שנתנבל**. שאין אסור מתחלת ברייתו שאיסורו מחמת אבר מ"ה הלך לו במיתתו. משא"כ עוף טמא שנתנבל לא הלך ממנו איסורו הראשון שעדיין אסור מחמת טמא כדאי' בש"ס (דף ק') והוי בריה:

שם **ושור הנסקל**. לא הוי בריה ובטל זה קאי נמי אנתנבל דאי בע"ח בלא"ה חשובי ולא בטילי כמ"ש ר"ס ק"מ ולפ"ז לכאורה גם בשנתנבל לא נ"מ בזה דלא הוי בריה לפי פ' הג"ה סי' שאח"ז אפילו בהמה שלמה לא בטיל משום חתיכה הראויה להתכבד ומ"מ י"ל דנ"מ אם הוא בעורו דלא הוה חתיכה הר"ל כמ"ש שם ובסימן ק"י ס"ב: **כתב** בס' בינת אדם דמרקחת וכה"ג שנמצאו בו ב' מלבי"ן לא הוי איתחזק דקי"ל ג' זימני הוי חזקה רק בנשואין ומילה הוו ס' נפשות סגי בב' פעמים אבל בכל אי' צריך ג' פעמים וכ"ד ט"ז ופר"ח. ודלא כהמ"י שכתב דדוקא בממון בעי' ג"פ ולא באי' וי"ל להר"ר מעירובין (דף צ"ו) ופסק באו"ח סי' ל"ט גבי חזקה דמומחה גבי תפילין דבעי' בדיקה ג"כ ג"פ ובחידושי הריטב"א שם כתב דקי"ל כרשב"ג התם דבעינן ג"פ דהלכתא כוותיה נגד רבי שהיה אביו ועוד דרב קאי התם כוותיה דרשב"ג ועיין בסנהדרין (דף פ') ועיין בס' בר"י בק"א באו"ח שם שכתב דבאיסור תורה אזלינן לחומרא:

סימן קא

(סימן ק"א סעיף א' בהג"ה) **ואם הוא ספק חתיכה הראויה להתכבד אזלינן לקולא**. דברי הט"ז בכאן צריכין עיון שכתב לענין גבינות העובדי כוכבים דלא בטילי שהרי ראוים הם להתכבד אא"כ ידוע שלא הועמדו בעור קיבת נבילה משמע שר"ל דאפילו אם רק יש לחוש שהועמדו בעור כו' דה"ל איסור בב"ח ולא בטילי ולא ירדתי לסוף דעתו בזה

שהרי הוא ספק אי אסורין מחמת עצמן דשמא לא העמיד בעור וכו' שהרי דעת התוס' ור"ת והרשב"א והרבה פוסקים הביאם הב"י סימן קט"ו. דלא קי"ל כמ"ד איסור גבינות העובד כוכבים משום שמעמידין אותן בעור וכו' אלא כריב"ל בש"ס דע"ז (דף ל"ד) דטעם משום שאין נזהרין בגלוי ועוד שמא העמיד בחלב קיבת נבלה וטריפה וכפרש"י שם לחד מ"ד ולא ה"ל איסורו מחמת עצמו ולא הוי ראויה להתכבד וכמ"ש הט"ז עצמו סי' פ"א לענין ספק אם הגבינה מחלב טריפה דבטיל דה"ל ספק ר"ל ועוד דהרי מוכח להדיא מדברי התוס' פא"מ (שם הבאתי ר"ס ק"ה) והרשב"א והרא"ש והר"ן והרמב"ם פ"ג ופ"ט מהמ"א והרע"ב והב"י ס"ס פ"ז דגבי עור קיבת נבילה לא שייך איסור בב"ח שאין נותנין ממנו רק דבר מועט ובב"ח בטעמא תל' רחמנא וכל אימת דלא יהיב טעמא עדיין אין כאן איסור בב"ח וראיתי בפמ"ג שר"ל בפשיטות שהט"ז מיירי בשאין ס' נגד הטור ויש כאן איסור בב"ח וכ"כ הח"ד ומ"מ קשה דמי יאמר שהעמידוהו בעור ועד שאין ס' נגדו וכן המ"י מיקל בסתם גבינות עובדי כוכבים דלא הוה אי' מגופו אלא מכח תערובות כדאיתא בירושלמי ור"ן וזה דלא כט"ז דקרי ליה אי' בב"ח ועיין בבאה"ט של מ' זכרי' מענדיל ומיהו הפר"ח כתב דאיסור ג"נ הוי איסור מצד עצמו דהרי אף אם העמידוהו בעשבים אסור:

(סעיף ב' בהג"ה) **כל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה בטלה שהרי הקליפה אינה ראויה להתכבד**. כתב הש"ך בשם סל"ח תימא דמהיכן נאסרה כ"ק אם ע"י שקבלה טעם מאיסור אחר ותיפוק ליה דה"ל איסור בלוע. וכן בס' מ"ש הניח בצ"ע. ול"נ דלק"מ שהרי אפשר להיות אסורה כ"ק מחמת עצמה כגון מקום חתך דאמרינן בש"ס פ' המקשה (דף ס"ח) ופ' ג"ה (דף צ"ט) דבעלמא אסור ופרש"י כגון הוציא העובר את ידו סי' י"ד ס"ב ואבר המדולדל סימן נ"ה ס"ה דבכולן מקום חתך אסור עכ"ל משמע דאפילו מדאורייתא אסור שהרי גבי זרוע בשילה אמר שם זהו היתר הבא מכלל איסור ע"ש ודו"ק ועוד משכחת לה במבשל בשבת ע"י ערוי שנאסרה כדי קליפה מצד עצמה והשתא א"ש דמשמע מדברי הג"ה דבטילה ברוב קאמר כדין יבש ביבש ר"ס ק"ט ולפי מ"ש הש"ך דאיירי שנאסרה כ"ק ע"י בב"ח בחם לתוך צונן תקשי דהאיך תבטיל ברוב כיון שאם יבשלם יתן החלב טעם כמ"ש ר"ס הנ"ל דכה"ג ס' בעינן וא"כ נצריך ס' נגד הקליפה לפ"ד הש"ך סימן צ"א ס"ד ולפי מ"ש א"ש ועיין סי' ק"ה מש"ש בס"ד ועוד דכבר הוכחתי ר"ס פ"ז דבחם לתוך צונן לא הוי דרך בישול ואינו אסור מדאורייתא ומש"ה לא הוי איסורא מצד עצמו. וכ"ה בס' מ"ש ולפמ"ש א"ש: **ודע** דחתיכה הנאסרה כ"ק בטילה ברוב ביבש

וא"צ לקלוף את כולן מספיקא וכמ"ש המרדכי פג"ה בשם ראבי"ה ומביאו הב"י סימן ק"ה גבי חֵלב ובשר שנמלחו יחד:

(סעיף ג') **וכן כבש שלם כו' לא חשיבה ראויה להתכבד**. עיין בספר חוות דעת שהוכיח מהסוגיא דפסחים (דף פ"ח) דלא כמ"ד דכבש שלם בטל ולא חשיב חתיכה הראויה להתכבד דאמרינן התם גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהן זה בזה ונמצאת יבלת באחת מהן כולן יוצאין לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני. ואמר עלה אביי לא שנו אלא שנתערבו אחר זריקה דבעידנא דאיזדריק דם מיהא חזי לאכילה אבל נתערבו לפני זריקה חייבין לעשות פ"ש כיון דבשעת זריקה לא הוו חזו כולם לאכילה והשתא למ"ד דכבש שלם בטל תקשי הא נמי נתבטל ברוב הפסח הבעל מום בארבעה השלימים ויהיו כולם מותרין באכילה וזריקת הדם הוי שפיר לאכילת בשר וא"כ ליפטרו מפ"ש אף כשנתערבו לפני זריקה ואין לומר משום דאין ראוי להקטר האימורין דהוי כאברים באברים דכולן יוצאין לבית השריפה כדאיתא בזבחים (דף ע"ז) מטעם דהוי דרכן למנות דחשובין הן כיון שעולין לגבוה דז"א דלא יהא אלא נטמאו האימורין או שאבדו דמותר הבשר באכילה א"ו מטעם חתיכה הר"ל אינה בטילה עכ"ד. והמתבאר מדבריו דאלו להפוסקים דס"ל דכבש שלם אינו בטל אתי שפיר הא דחייבין פ"ש כשנתערבו לפני זריקה משום דכלהו אסירי כיון דהפסול לא נתבטל ברוב הכשרים והוא תמוה אצלי דאף למ"ד דס"ל דכבש שלם לא בטל אכתי תקשי אמאי חייבין בפסח ב' מחמת שא"ר לאכילה דהא דלא בטיל הוא מטעם חתיכה הראויה להתכבד וז"א אלא מדרבנן אבל מה"ת ודאי בטיל וכולן ראוין לאכילה והאיך מחייבין ליה בפסח שני כיון דמדאורייתא פטור ה"ל חולין בעזרה וכה"ג הקשו התוס' בפסחים (דף פ' ע"ב) וכ"כ שם (דף ס"ב ע"א) ע"ש אלא נראה דהא דאסורין באכילה אינו משום תערובות דבשר הפסול בהכשרים דהוי דרבנן דמדאורייתא בטל ברוב אלא משום לתא דאורייתא משום תערובות האימורין שנתערבו של הפסול בכשירין ונפסלו כולן מהקטרה דלענין זה לא מהני ביטול ברוב דמה שעולה לגבוה חשוב ולא בטל וכדתנן בפ"ח דזבחים גבי תערובות אברין באברין וכיון דאסור להקטיר האימורין של כל החמשה פסחים לא הוו ראוין לאכילת הבשר מה"ת. דהא קי"ל דכל כמה דלא מתקטרי אימורן לא מתאכיל בשר וכיון שאסורין באכילה מה"ת חייבין בפסח שני ומה שדחה זה בעל חוות דעת דלא יהא אלא נטמאו האימורין או שאבדו דמותר הבשר באכילה אין הנידון דומה לראיה דבנטמאו לא חזי להקרבה מה"ת מש"ה הוי כאלו נאבדו וליתנהו כלל ואין מעכבין אכילת הבשר אבל פסול דתערובות שאינן ראוין להקרבה רק מדרבנן כמ"ש התוס' בזבחים שם וביומא (דף ס"ד) אבל מדאורייתא

מחזי חזי. דלא הוי כנאבד אלא כאלו איתנהו וא"כ מעכבי אכילת הבשר מה"ת. ושפיר חייבין בפסח ב' מה"ת ולפ"ד השאגת אריה בסוף ספרו בכה"ג שא"ר להקרבה מדרבנן מעכבי אכילת בשר אף לרבנן ועיין מ"ש בזה בחידושי לפסחים (דף נ"ט): **ובספר** יד המלך כתב דה"ט דלא בטל ההוא דפסח בעל מום בד' הכשרים ונימא על כל א' מרובא פריש דהא כבר הופשטו ונטלום הבעלים על כתפותיהן קודם שנולד הספק במקום הקביעות. משום דהתם אין הרוב מסייע לבטל כיון דבלאו איסור מום אסור פסח א' לחבירו משום שלא למנויו ואינו נכנס בגדר ספק היתר ע"כ אין מצטרף לבטל ומזה מוכיח דאם נדר א' שלא לאכול מכל בהמה וחלב שבעולם רק מאחת אסור לאכול גם מאותה שלא נדר משום דלא אמר אצלו דפריש מרוב כשרות כיון דבלא"ה כולן אסורות לו מחמת נדרו. עיין בס' נודע ביהודה סי' ט"ז דמתיר בחלק אחוריים שנתערב טריפה בכשרות שמתבטלים ולא הוי ראויה להתכבד כיון שא"ר לישראל כמות שהן ויש בזה טירחא גדולה לנקר טפי מתרנגולת בנוצתה וכבש בעורו:

(סעיף ו' בהג"ה) **ואין חילוק בין אם נתערבו במינם או בשא"מ**. ואפשר להיות נתערבו בשא"מ כגון במינו דגים שאינם שוים בשמם כגון טמא וטהור ושוים במראה כגון שנחתכו בענין שאינם ניכרים כמ"ש סי' פ"ג ס"ד והנה בזה יש פלוגתא בין או"ה והד"מ סי' צ"ח ס"ק ה' דדעת או"ה דהא דאמרי' ששני מיני דגים שאינם שוים בשמא ה"ל ב' מינים ה"מ כשהן שלימים אבל כשהן חתוכין הכל מקרי חתיכות דג וכתב עליו הד"מ ואין דבריו נראין דאין זה שמן העצם שנלך אחריו לענין מין במינו כנ"ל עכ"ל. ונלע"ד דכל א' לטעמיה אזיל דאו"ה סובר דחתיכה הראויה להתכבד בשא"מ בטיל ומש"ה הוכרח לומר דחתוכים הוא מין א' דאל"כ תקשה עליו מהש"ס דפג"ה (דף ק') דאמרינן שם דהא דתנן שם במשנה (דף צ"ו) חתיכה של נבילה ושל דג טמא שנתבשלה עם חתיכות דהיתר אם אין מכירן כולן אסורין ואין בטלין מיירי בחתיכה הר"ל אלמא דאפילו בשא"מ לא בטילי דהא דג טמא וטהור אינם שוים בשמא כמש"ה. ולענין חהר"ל לכ"ע בתר שמא אזלינן ומש"ה הוכרח לומר דחתוכין הוא מין א' אבל לפ"ד הג"ה דאין חילוק בין אם נתערבו במינם או בשא"מ אתי שפיר הש"ס בלא"ה ומשו"ה אינו מוכרח לומר דחתוכים הוא הכל מין א'. אלא יותר מסתבר דב' מינים הם כדהיו מעיקרא דמה שנקראים עכשיו כולן מין א' אין זה שמן העצם והפר"ח לעיל סי' צ"ח לא הביא רק דברי או"ה וכתב דדבר ברור הוא שאין חלוקין בשמן רק כשהן שלמין אבל כשהן חתוכין אין חלוקין בשמן דנקראין בשר שור ובשר איל ודמי לדם הפר ודם השעיר דמקרי מב"מ משום דשם דם א' הוא וה"נ שם בשר א' הוא וי"ל דש"ה דכל דם מקרי סתמא ולא על שם המין משא"כ בדג

ובשר דאף החתוכים לא אקרו דג ובשר סתם רק על שם מינו חתיכת דג ובשר של מין פלוני ומש"ה י"ל דהוו עדיין ב' מינין ול"ד למ"ש התוי"ט בשלהי כלאים גבי צמר גמלים דהוו מין במינו עם צמר רחלים אע"ג שיש להם שם לווי וזה לכאורה כמ"ש האו"ה דש"ה דמעולם לא היה להם ב' שמות גמורים רק שם לווי משא"כ כאן שהיה להם ב' שמות גמורים ועכשיו נשאר עדיין שם הראשון בלווי שפיר הוו ב' מינים:

סימן קב

(סימן ק"ב סעיף א' בהג"ה) **מיהו אם לבנו בה מאכל או נתנו בקדירה לתקן אינה בטילה.** הטעם כתבו הפוסקים שכל דבר הצריך זה לזה מקרי לענין זה מינו כגון מים ומלח בעיסה האמור בש"ס ופוסקים שלהי ביצה (דף ל"ט) ובאו"ח סי' שצ"ז סי"ב דאינו בטל מחמת דבר שיל"מ. ואין להקשות דתיפוק ליה דמלח בלא"ה אינו בטל דלטעמא עביד כדאיכא בש"ס שם ובפ"ק דחולין (דף ו') והג"ה לעיל סימן צ"ח ס"ח דיש לומר דנ"מ לענין זה וזה גורם כגון שנתן ג"כ מלח של היתר דבשאר איסורין מותר בכה"ג כדמשמע באו"ח סי' שי"ח ס"ט בהג"ה ועיין ס"ס פ"ז. ואלו כי הוה דשיל"מ לא מהני זוז"ג כמ"ש הט"ז ומ"א בא"ח שם והתוי"ט פ"ז דנדרים ע"ש ולהדיא בי"ד ר"ס רט"ז וה"ה לענין שאור מדשיל"מ שהחמיץ בו עיסת היתר שאינו בטל אף שנתן בו ג"כ שאור היתר דהוי זוז"ג. ואפילו אם השאור של חטים והעיסה של שעורים מ"מ כיון שצריך זה לזה ה"ל מינו. ועיין ר"ס רצ"ג לענין חדש דה"ל דשיל"מ ובמ"א סי' תמ"ה מבואר דה"ה בכל אי' שאוסרין במשהו והא דמתיר בסימן תמ"ב היינו קודם פסח ובענין חזותא עיין בתשובת הר"ן סי"ע דמסיק דהוא בעיא דלא איפשטא בב"ק (דף ק"א) ונקטי' לקולא בדרבנן:

(סעיף ג') **כלי שנאסר מבליעת איסור ונתערבה בטילה ברוב ואין דנין כדבר שיל"מ.** והיינו דוקא שבלעה איסור שאין לו מתירין דלא הוה כדשיל"מ מה שניתר בהגעלה לפי שצריך להוציא כו' אבל כלי שבלע איסור שיש לו מתירין כגון חמץ בפסח שפיר אינה בטילה. וכ"מ באחרונים בא"ח סימן תמ"ז בשם הב"ח ומיהו לדעת הג"ה דטעמא בטל בדשיל"מ ואפילו אין איסורו מחמת עצמו נ"ל דה"ה גבי כלי דאפילו בלעה דשיל"מ בטילה ברוב. וכ"כ המ"י אי ליכא רק כליטרא וק"ק אהג"ה דלמה הוצרך לומר הטעם דבטל גבי כלי לפי שצריך להוציא שנמשך אחר הרשב"א דנ"ל דהרשב"א קושטא דס"ל דטעמא אינו בטל בדשיל"מ וכדעת הר"ן ס"פ כה"ב הביאו הד"מ והת"ח וז"ל אם נפלה חתיכה שיש לו היתר לתוך רוטב אוסר רוטב אחר במשהו דה"ל מינו ואע"פ שאין ברוטב אלא הטעם וכ"ד הש"ך אבל על הג"ה קשה וי"ל דלא כ"כ אלא ללמוד לכל כיוצא בזה

וכדמסיים בצחות לשונו וק"ל אבל לפ"ז לדעת הרשב"א לעולם ה"ל דשיל"מ מדאורייתא לאחר מע"ל: **ודע** דבמ"ש הר"ן דרוטב הראשון שנאסר מחמת אינו מינו בנ"ט אוסר רוטב אחר במשהו דלדידיה ה"ל מין במינו לא קי"ל כוותיה בהא דהא קי"ל סימן ס"ט סי"ח וס"ס ק"ה דאין הנאסר חמור מדבר האוסרו וא"כ הרוטב שנאסר משא"מ אינו אוסר לרוטב אחר יותר משא"מ והכי מוכח להדיא בתוס' פ' כה"ב (דף ק"ח ע"ב) ע"ש ודו"ק. והר"ן לטעמיה אזיל דאיהו ס"ל דהנאסר חמור וכמ"ש סימן ע"ב. ועיין מ"ש סי' צ"ב בדין דבר שיל"מ ומשמע מדברי הט"ז שם דבלח בלח אמרינן תרי משהו ואי נתערב דשיל"מ לח בלח חוזר ואוסר במשהו שהרי יש משהו מתערובות הראשון בשני ונ"ל ראיה לדבר ממ"ש הט"ו הל' נדרים ר"ס רט"ז דאם אמר קונם פירות אלו עלי אסור אפי' בגידוליהן וגידולי גידוליהן וכתב רמב"ם פ"ה מה"נ הטעם דלמה לא יבטל העיקר האסור בגידולין שרבו עליו שהרי הן דבר שיש לו מתירין עכ"ל. וכמ"ש הג"ה סעיף ה' דנדרים ה"ל דשיל"מ בשאלה. ואלמא דגידולין הראשונים שנאסרו ולא בטלו בשיעורם מחמת דשיל"מ אפ"ה חוזר אותן גידולים ואוסר השניים אע"פ שרבו עוד ומשמע דאין חילוק אם זרע כל גידולין הראשונים או קצתו ודו"ק: **ואם** נתערב כלי חלב וכלי בשר דהוי דומיא דיבש ביבש מין בשא"מ דמצריך הג"ה ס' בסי' ק"ט דעת כמה אחרונים ג"כ להחמיר מיהו כיון דז"א אלא מדרבנן יש להקל עכ"פ לאחר מע"ל וכה"ג דהוי תרי דרבנן וכ"ש בכלי חרס שא"א בהגעלה. ודלא כהפר"ח הביאו הבל"י כאן והוא עצמו התיר באיסור דרבנן בהפ"מ בסימן ק"ט וכה"ג סימן ס"ט: **ונראה** לי דמוכח מהש"ס דפר"ק דביצה (דף ד' ע"ב) גבי עצים שנשרו לתוך התנור ביו"ט דהיכא דמקלי קלי איסורא אפילו בדשיל"מ בטיל וכ"פ באו"ח סימן תק"ז ס"ב ונ"מ לענין ריחא מילתא שדעת הג"ה סי' ק"ח להחמיר באיסור האוסר במשהו כגון דבר שיש לו מתירין וכדמוכח ברי"ף ובר"ן פג"ה. ואלו בזה אח"ז אין להחמיר דה"ל מקלי קלי איסורא וכדמוכח שם בש"ך ס"ק י"ב ע"ש: **ומיהו** בהקדש נ"ל להחמיר אף אי מקלי קלי כדמוכח להדיא בש"ס דפסחים (דף כ"ז ע"ב) דאיתא התם בעי מיניה רמי בר חמא מרב חסדא תנור שהסיקוהו בעצי הקדש ואפה בו את הפת לרבנן דשרו בעצי ערלה הכא מאי ומה בין זו לערלה אמר רבא הכי השתא ערלה בטילה במאתים הקדש אפילו באלף לא בטיל. פי' אפילו לענין זה דהיסק התנור בעצי הקדש לא בטילי אפילו באלף עצים דהיתר. ומיושב באמת תמיהת התוס' שם וז"ל תימא מאי חומר היא זו הלא הקדש הוא דשיל"מ ע"י חילול ומטעם זה אין דינו להיות בטל אפילו באיסור קל כו' עכ"ל ולק"מ דהתם קאי להיכא דמקלי קלי איסורא דזה דוקא משום חומרא דהקדש הא דאינו בטל ועי' בס' מג"ש. ובביאורי הגאון בא"ח סי' תמ"ה

כתב שר"ל דה"נ כיון דמקלי קלי ליבטל כמו בכל דבר שיל"מ: **ועיין** במ"י כלל ע"ד ס"ק י"ג דמסיק דביצה טריפה שנולדה ביו"ט הוי דשיל"מ אע"ג דלאחר יו"ט ג"כ אסור מכח טריפות מ"מ יסתלק איסור נולד וכל מה שאפשר למיעבד יותר בהיתר עבדינן וכ"כ בס' צ"צ סי' ס"ט וכ"מ ממ"ש בס' בא"י סי' רט"ו. וכן אם ההיתר שיבוא אינו מוסכם מהכל הוי דבר שיל"מ דמ"מ יהיה ספק אי' ועכשיו הוא ודאי איסור ונראה דבזה א"ש גבי חמץ בפסח דיש חולקים וס"ל דמקרי דשיל"מ אף שיאסר לאחר הפסח עי' בסעיף ד' בהג"ה משום דאינו אלא מדרבנן. ובזה נדחה מ"ש בס' בינת אדם גבי חדש דיי"ש ביי"ש וכה"ג לא הוי דשיל"מ כיון שאסור מחמת חמץ ואישתמיטתיה דברי המ"י דמ"מ יסתלק איסור חדש בתוך הפסח. ובמ"כ כתב דלי"א דחמץ לא הוי דשיל"מ כיון שחוזר לאיסורו ה"ה מוקצה לא הוי דשיל"מ וה"ה תחומין דבעי שיקנה שביתה כמ"ש בטעם המלך הל' חמץ וע"ש טעם מחלקותן:

(סעיף ד' בהגה"ה) **מי שנדר מדבר אחד ונתערב**. עי' בפמ"ג בפתיחה להל' יו"ט שכתב דהנודר הנאה ונתערב י"ל דבטל דכי אמרי' דשיל"מ לא בטיל ה"מ באכילה ולא בהנאה וכן לענין טלטול י"ל דבטל ע"ש. וכ"כ הצל"ח דבשלמא לענין אכילה אין לו הפסד בזה שיאכל אחר זה כשנעשה היתר אבל באי' טלטול יש לו הפסד שהרי ראוי היום ומחר וח"א הקשה לפ"ז ע"ד הש"ך שכתב לענין שמוש כלי לאחר מע"ל דה"ל דשיל"מ והרי התם ג"כ יש הפסד שימוש היום ונראה שי"ל דמ"מ מה שישתמש היום באור יפסיד וכשלא ישתמש בו היום יכול להשתמש בו אח"כ נגד זה יותר:

(שם בהג"ה) **אם נשאר לאחד לעולם אסור אף שמותר לאחרים כגון המבשל בשבת לא מקרי דשיל"מ**. ועיין מ"א בא"ח סי' שי"ח דמיירי שנתערב לאחר שבת. דאלו בשבת ה"ל ממש דשיל"מ לאחר שבת לגבי האחרים. וכגון נמי לענין מ"ש סימן צ"ט סעיף ה' ו' דאם ביטול איסור במזיד דאסור לו לעולה ולאחרים מותר ואם נתערב בטל בס' ושרי אפילו לדידיה:

סימן קג

(סימן ק"ג סעיף א') **כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר תערובתו**. ודבר שאין נ"ט כלל אסור וצריך ס' כנגדו ש"ך ור"ל אם נתערב טעמו וממשו כיון שעכ"פ הוא עצמו אסור צריך ס' נגדו כמ"ש סימן ק' ס"ב גבי גיד שנימוח אבל ודאי טעמו לחוד אינו אוסר כיון שאין בו טעם כלל כמו ג"ה דקי"ל דאין בגידין בנ"ט סי' ס"ה וא"צ ס' לבטל טעמו [ובזה נסתלק מ"ש כמ"י כלל פ"ה ס"ק ע' מקיבה שנתייבשה ס"ס צ' דהתם לענין הטעם איירי אבל

אם נמחה גופו שפיר י"ל דאוסר דומיא דג"ה ומיהו ל"מ הכי בגמרא גבי ג"ה של טמאה למ"ד אין בגידין בנ"ט דמשמע דלא אמר הכי אלא בג"ה וכ"ד המ"י ומ"כ]. והשתא א"ש דלא תקשי אמ"ש הג"ה סעיף ב' גבי רגלי דבורים שאין בהם טעם כלל ואינם אוסרים תדע שהרי בדבר שאין בו טעם כלל מקילינן יותר מדבר שיש בו טעם אבל הוא פגום שהרי גבי איסור הנטל"פ כתב הג"ה שם לאסור הקדירה דשמא יבשל בו דבר שהאיסור יתן בו טעם לשבח שדבר זה ישתנה לפי התבשיל ואלו ברגלי הדבורים מתיר אפילו היורה דכיון שאין בו טעם כלל אין לומר בו שמא יתן כו': **ומעתה** אני אומר דלא כתב הג"ה לאסור הקדירה אלא היכא שהאיסור בפני עצמו מוטעם ומשובח או פגום קצת אבל אם הוא בעצמו פגום לגמרי כגון דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם אפילו הקדירה שריא כדמוכח ברשב"א וב"י וש"ע והג"ה ס"ס שאח"ז וממ"ש הג"ה סימן פ"ז ס"ו דאין לאסור הכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש ונוטלין מאפר הכירה ורגילות הוא להתערב שם בב"ח דהאפר פוגם וכמ"ש סימן צ"ה ס"ד [ובשו"ת ח"צ סימן ק"א ושו"ת מ"ש סי' ע"ד] גבי הדחת הכלים של בב"ח ביחד שאם נתן אפר במים פוגם ואין נאסרין אף אם השומן דבוק בהם אלמא דאפילו הכלי שרי כשהאיסור נפגם לגמרי וכ"מ במ"י: (סעיף ב') **ויש מי שחוכך להחמיר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו אסור**. ויש לה"ר לזה מהא דמשני בע"ז (דף ס"ח ע"א) גבי שאור:

שם **או פוגם ולבסוף השביח אסור**. אף קודם שהשביח ומיהו היינו דוקא היכא דידעינן שסופו להשביח אבל מספיקא נ"ל דאין לאסור וכ"מ בב"י וכנ"ל דעת הרמב"ם פט"ו מהל' מ"א והעתיקו הש"ע ר"ס צ"ח טועם העובד כוכבים אם אומר שהוא פגום מותר ובלבד שלא יהא סופו להשביח עכ"ל ע"ש ודו"ק ולפ"ז אפשר לומר שאין מחלוקת בין הש"ך והפר"ח ודלא כמו שראיתי לא' מהאחרונים שעשה מחלוקת ביניהם וליתא וצריך עיון:

(שם בהג"ה) **אע"ג שהאיסור נ"ט לפגם והמאכל שרי מ"מ הקדירה אסורה**. דחיישינן שמא יתן האיסור טעם לשבח בתבשיל שיבשל. כבר כתבתי לעיל בסעיף א' דהיינו דוקא שהאיסור בפני עצמו משובח או פגום קצת אבל אם הוא פגום לגמרי או שאין בו טעם כלל אפילו הקדירה שריה כדהוכחתי שם בראיות ברורות בפ"ד וכתב המ"י כלל פ"ה דבכ"ח שא"א להגעילה י"ל לכתחילה להשתמש בו אחר מע"ל בהפס"מ דהוי כדיעבד וכן הבאתי סימן יו"ד בשם הרדב"ז ול"מ הכי בר"ן וריטב"א בפ' כל הבשר גבי פנכא דר"א ובתו' דפסחים (דף ל') ונ"ל דשרי לבשל תבשיל שיודע בודאי שהאיסור הראשון יתן בו

טעם לפגם ואין לחוש שמא יבשל בו דבר שיתן בו טעם לשבח. כמ"ש ס"ס שאח"ז ע"ש וראיה מקדירה שאינה ב"י דאסרינן לבשל בה לכתחילה גזירה אטו ב"י כדאית' בש"ס סוף ע"ז (דף ע"ו) וכל הפוס' ולא אמר דגזרינן אטו בישול דבר חריף שיתן טעם לשבח אלא ש"מ דלא חיישינן להא ולא הוה ג"כ מבטל איסור לכתחילה דה"ל נ"ט בר נ"ט דהיתרא כיון שנבלע בהיתר בקדירה וגם השתא נ"ט בהיתר דכל נטל"פ רחמנא שריא ועיין סי' צ"ה כה"ג וכן כתבתי שם סעיף ב' דנ"ט בר נ"ט דהיתרא ונטל"פ לכתחילה שרי ולא גזרינן אטו דבר חריף וזה מוכח בכמה דוכתי ונראה דבדיעבד אם בישל בה ואינו יודע אם נותן האיסור הראשון בו טל"פ או לשבח לא אסרינן ואי לשבח שמא היה בו ס' נגד טעמו שנבלע בקדירה וכ"מ לשון הג"ה שכתב ואם בישל בו תבשיל שאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח נאסר אם לא היה בו ס' ולכאורה שפת יתר הוא ומאי קמ"ל בזה אלא דאתי לאשמועינן דאין לאסור אלא אם בישל בה תבשיל שידוע שאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח ובודאי לא היה בו ס' נגדו וכן מוכח בש"ך שכתב דא"צ ס' נגד כל הבלוע בקדירה דכיון שהיה פגום לא נעשה נבילה וקשה דליחוש שמא נתן האיסור טעם לשבח בתבשיל שבישל בה קודם שבישל בה האיסור תוך מעל"ע ונ"נ כל הבלוע בה תוך מעל"ע עי' סי' צ"ח ס"ה וסי' צ"ב ס"ו. כדחיישינן שיתן טל"ש בתבשיל שיבשל אח"כ וצ"ל דהיינו כמ"ש דמספיקא אין לאסור בדיעבד ודו"ק:

(סעיף ז') **קדירה שהיא בלועה מבשר וחלב כו'**. כתב המ"י כלל נ"ט ס"ק ט' דבהפסד מרובה יש לסמוך על ר"ת דלינת לילה פוגמת היכא דאיכא עוד ספק א' ויש לה"ר לדעת ר"ת מפ"ח דשביעית כמ"ש הר"ש שם: **ודע** דבס' יד המלך כתב דבב"ח וכה"כ וע"ז שלוקין עליהן שלא כדה"נ ה"ה כשהן בעין ונפגמו עד שאינן ראוין לגר שאסורים רק כשנתערבו בטלין ברוב משום שאז ה"ל דבר שא"י לאכול הפגום שאין נהנה ממנו ולא דמי למתעסק בחלבים שכן נהנה משא"כ כאן ונראה שלא ראה מ"ש השאגת אריה סי' ע"ה דע"כ שא"ר קיל משלא כד"א כדמצינו גבי יה"כ ומיהו אפשר דהיינו דוקא כשא"ר מעיקרא ולא בנסרחו אח"כ וכמ"ש בנ"ב סימן כ"ו דגרע מפגום מתחילה ועד סוף אבל ל"מ כן בס' ח"ד גם מ"ש הנ"ב ראיה מהרמב"ם א"מ: **בירושלמי** פ"י דתרומות ופ"ב דמעשר שני אהא דתניא ר' יהודה מתיר בצל שנתבשל בצחנה שאינה אלא ליטול את הזוהמא ואינו משביח מודה ר"י בבצל של הקדש ושל ע"ז ונראה דהיינו משום דבהו אסור נטל"פ. ואין נראה מ"ש המפרש דהיינו משום דנהנה מהקדש וע"ז דא"כ בכל איסורי הנאה נמי ועוד משום הנאה ששאב הזוהמא יאסור כל התבשיל יוליך הנאה זו

לים המלח אלא כדאמרן וצ"ע ברא"ש שלהי ע"ז דמשמע דבשל הקדש נמי נטל"פ מותר: **ועיין** בשו"ת ח"צ סי' ע"ה ופ' שפסק להתיר לאחר י"ב חודש אף במקום שנטל"פ אסור:

סימן קד

(סימן ק"ד סעיף א') **עכבר שנפל לשכר כו' ואם נחתך לחתיכות דקות כו' הכל אסור דחיישינן שמא יפגע בממשות האיסור**. וכתב הג"ה ודוקא בשרץ יש לחוש כו' הטעם מבואר בד"מ דשרץ תחלת ברייתו בכעדשה כדאיתא בחגיגה (דף י"א) ושיעורו הכי לטומאה ולמלקות וכך שיעורו להיות בריה ולא ליבטל ע"ש ויש לי פטפוטי דברים על א' מהאחרונים בסי' זה שכתב דלפי מ"ש הש"ך דשרץ שיעורו כעדשה והוי בריה ולא בטיל ניחא מה שהקשה בסימן ק' גבי ביצת אפרוח שכתבו שם הט"ו דהוי בריה דהיכי משכחת לה דאם מכירה משליבה והטעם בטל ואם אינו מכירה ע"י שנמחה בתבשיל תבטל דקיי"ל נתרסקה הבריה בטילה כמ"ש סימן ק"א ס"ו. דיש לומר דאיירי שנמחה במאכל עב ואפרוח הוי שרץ ושיעורו כעדשה והוי בריה עכ"ל ודבריו תמוהין דזהו דאמרינן דשרץ שיעורו בכעדשה להיות בריה היינו דוקא בשמונה שרצים שיש להם טומאה וכשיעור טומאתם בכעדשה כן שיעור אכילתם למלקות בכעדשה כדאי' בש"ס דמעילה (דף ט"ז) וכיון דכך שיעורם לענין טומאה ומלקות הכי נמי שיעורם שלא ליבטיל דטעם שבריה לא בטיל משום דכך שיעורו למלקות וה"ל כאלו אמר רחמנא לא תאכלנו בכל שהוא כדאית' להדיא באשר"י פג"ה ותוס' ור"ן וש"פ וב"י ר"ס ק' אבל כל שאר שרצים שאין להם טומאה שיעור אכילתם בכזית כמבואר להדיא בש"ס דמעילה שם וברמב"ם פ"ב מהל' מ"א ופ"ד מהל' אבות הטומאה ובתוס' דזבחים (דף ק"ו ע"ב) ויבמות (דף קי"ד) וא"כ אי אפשר לומר דכעדשה מהם יהיה בריה ולא ליבטל הא אין כאן לא טומאה ולא מלקות ועוד דאין תחלת ברייתם כעדשה שיהא נחשב בהכי בריה ועוד שאפרוח של עוף טהור לא הוי כלל שרץ מדאורייתא ואין איסורו רק מדברי סופרים דאסמכוהו אקרא דשרץ השורץ כמ"ש הרמב"ם והט"ו סי' פ"ח ס"ח רק אפרוח של עוף טמא אסור מן התורה משום שרץ העוף אבל ברור שאין בשרץ העוף טומאה וגם שיעורו בכזית ועיין ש"ס פא"ט (דף ס"ד) לכן דבריו כאן אינם נכונים וצ"ע ותדע דנמלה וזבובים ויתושים דאסורין משום שרץ השורץ ומשום שרץ העוף ואפ"ה כשאינם שלמים בעינן כזית כמ"ש תוס' והרא"ש והר"ן פג"ה ועיין ס"ק ה' ועיין היטב ברמב"ם פ"ב מהל' מ"א: (סעיף ב') **אם נפל ליין ושמן וכו' א"צ ס' לבטל פליטתו**. לאו דוקא פליטתו דאפילו אם נתערב ממשו רק שנמחה לגמרי סגי ברוב כמ"ש סעיף שאח"ז ור"ס ק"ג וכך צ"ל במ"ש

הרא"ש פג"ה ומביאו ב"י סי"ק גבי בריה דאינה בטילה באלף והא דאמר בירושלמי הורה ר"י בעכברא א' לאלף לא איירי בעכבר שנתערב בהיתר כו' עד דאם נימוח ואינו ניכר טעמו בטל בס' עכ"ל איירי שנתערב בהיתר שהעכבר נותן בו טעם לשבח כגון שכר וחומץ או שומן לפ"ד הרא"ש דאלו בדבר הפוגם א"צ ס' אפי' כשנמחה ממשו רק שיהא נימוח לגמרי או שיהא אפשר לסננו כמ"ש הט"ו סעיף א' וק"ל:

(שם בהג"ה) **ויש מחמירין בשומן ואפילו אם הוא קשה לפנינו**. וכתב הט"ז דבאו"ה מתיר אם בא לפנינו קשה שאנו הולכין בתר שעת המציאה ואפילו היה רך ודאי כשנפל דתלינן שנתקשה בתוך מע"ל והביא ראיה מהא דאמרינן כל הטומאות כשעת מציאתן וחולק עליו בד"מ ובת"ח דבספק א' אזלינן לחומרא והנה קושיית הד"מ ות"ח הוא מספק כבוש דאסור ול"נ שהדין עם או"ה דשאני שומן שדרכו להקשות ועומד לכך וגם נמצא ובא לפנינו קשה אזלינן בתר המציאה ואמרינן שהיה כבר קשה תוך מע"ל דאיתרע חזקה קמייתא שהיה רך כשנפל האיסור דכה"ג כתב הט"ז סי' שצ"ז גבי נמצא מת וספק אם היה כן מקודם יום ל' דאזלינן בתר שעת מציאה מה"ט וע"כ גם הט"ז לא כתב כאן אלא לסברת הד"מ ולי' לא ס"ל תדע דהא חולק בהדיא בסי' ק"ה אמ"ש הג"ה שם לאסור ספק כבוש עי"ש ומ"ש בח"ד לה"ר לאסור מהא דס' אה"ט דרבנן גם הפמ"ג כ"כ אך אינו ראיה דהתם אע"ג דלא איתחזיק אי' טמא וטעמא דעשאוהו כשל תורה לטמא אדם לשרוף עליו תו"ק עשאוהו נמי כשל תורה לטמא ספק אלא צ"ע מ"ש הט"ז סי' ר"א ס"ק פ"ו שפי' שם דברי המחבר דאוסר כר' יוסי והוא לשון הרמב"ם ג"כ בהל' מקואות: **ונראה** דכאן חזקת היתר דשומן מסייע לשעת המציאה ואי משום דאיתרע בשעת נפילת העכבר כיון שבא לפנינו קשה ודרכו בכך לא איתרע בכך וכ"מ באו"ה וא"כ לפ"ז כ"ש שיש להתיר במ"ש הש"ך אם ידוע שהיה רך יום שלם ונתקשה אח"כ ולא ידע אם היה בו העכבר כשהיה רך דהא בכה"ג ודאי לא איתרע חזקת היתר דשומן ומסייע חזקה זו לשעת המציאה ובכה"ג שיש חזקה המסייע אזלינן בתר שעת המציאה אפילו לקולא כמ"ש תוס' בנדה ומזה ראיה למ"ש הפמ"ג סי' נ"ז ס"ק כ"ה גבי נמצא הנדרס מת דאזלינן בתר השתא ואמרינן דכבר מת בשעת דריסה ע"ש ודמי לנמצא שרץ שרוף ע"ג הזיתים דמטהרים ספ"ט דטהרות והא דבגיטין חיישינן שמא הגט קודם למיתה ואינה מתיבמת ולא אזלינן בתר השתא שנמצא מת אע"ג דהתם נמי בחזקת היתר ליבום היתה עומדת דהתם כבר איתרע חזקה זו ע"י הגט שבידה קודם ששמעו בו שמת ומההיא דגיטין משמע דלחומרא מיהא אזלינן בכל אי' דאורייתא בתר השתא ולא בתר חזקת חי אפילו היכא דלא מסייע חזקה לשעת המציאה דהא חיישינן שמא מת כבר קודם הגט וחולצת ומצאתי שהרגיש

בזה בספ' שעה"מ הל' אישות וכתב דהתם נמי י"ל חזקה לאיסור וזה דלא כמ"ש התב"ש דאי איכא חזקת איסור לא אזלינן כלל בתר שעת מציאה וגם דלא כמ"ש תוס' בנדה ובכתובות דכל הטומאות כמציאתן אינו אלא לחומרא בתרומה וקדשים גם קשה לי על התב"ש ממ"ש תוס' ביבמות (דף ס"ח) גבי בא עליה ספק בן ט' דפוסל מן התרומה כשנמצא בן ט' השתא ולא מוקמינן ליה בחזקה דמעיקרא וכה"ג כתב בשו"ת הרא"ש סוף כלל ל"ג אלמא דחזקה שעשויה להשתנות לאו חזקה היא ועיין סי' פ"א בט"ז ופמ"ג וסי' ק"ה שכ"כ דחזקה העשויה להשתנות כו' גם כ' שם דכל שיצאה מחזקתה זמן מה וא"א ליתן גבול דא"א לומר דברגע שנמצא נעשה אין סומכין עליו וכ' דהוי ספיקא וע' בשו"ת הר"ן שהביא הב"י בס"ס ר"א שכתב דאזלינן בתר חזקה המתנגדת לחזקה העשויה להשתנות ולא בתרה אעפ"י שעתה עומד כבראשונה אלא דק"ל אתוספות דיבמות והסוגיא דקידושין דמשמע התם דאי איכא חזקה המסייע לחזקה דמעיקרא לא אזלינן בתר השתא וכ"מ בעירובין: **עוד** נלע"ד ליישב דעת או"ה שכתב להתיר גם בידוע שהיה רק כשנפל דאמרינן שמא נתקשה תוך שיעור כבישה אע"ג שהוא ספק כבוש דאסור דלטעמיה אזיל דס"ל ספק חסרון ידיעה הוי ספק כמ"ש בד"מ בשמו סימן נ"ה לענין שמוטת גף בעוף ע"ש וא"כ יש כאן ס"ס ספק שנתקשה תוך שיעור כבישה ואת"ל לאחריו שמא אינו משביח בשומן אלא פוגם דאפילו בשיכרא וחלא כתב הש"ע ר"ס זה מספקא לן כו' ע"ש. [ומיהו י"ל דשאני התם דס' שמא לא ניקבה הריאה אינו מזיק דא"צ בדיקה היכא דאיכא ס"ס כמ"ש ס"ס ק"י ועוד דכיון שאין עתה מי שיודע לא מקרי חסרון ידיעה כמ"ש הט"ז. ועוד דזה אמרינן מחמת חומרא ובאמת מצ"ל]. וגם הד"מ לטעמיה אזיל דלא ס"ל להחשיב ספק כזה כמ"ש שם סי' נ"ה. ושוב מצאתי סברא זו בש"ך ר"ס זה דספק אי פוגם או משביח הוי ספק חסרון ידיעה וכ"כ אחרונים בדיני ס"ס מהדורא קמא סימן ל"ד ומהדורא בתרא סי"ה דאם הראשונים עצמן נסתפקו בדבר הוי חסרון חכמה ואינו ספק כלל אפילו לענין ס"ס ועיין תוס' יומא (דף מ"ז) ועוד י"ל דאפילו או"ה לא עלה על דעתו להתיר איפכא כשבא לפנינו רק ואינו ידוע אימתי נפל דודאי יש לחוש שמא נפל כבר קודם מעת לעת דה"ל מזמן לזמן דמחזקינן איסורא כמ"ש בא"ח סי' תס"ז סי"א וי"ב וכמ"ש ס"ס צ"ה ע"ש ולא התיר רק בזה כשבא לפנינו קשה דלא מחזקינן איסורא לומר שמא היה רק שיעור כבישה שהרי זה דומה לממקום למקום דלא מחזקינן איסורא דאמרינן כאן נמצא וכאן היה ה"נ אמרינן כמו שנמצא קשה כך היה קשה כבר תוך מע"ל ולמד זה מהא דתנן כל הטומאות כשעת מציאתן: **ומכאן** ק"ל אמ"ש בתשובת מ"ש סימן ס"א לפרש דברי הב"ח שהביא המ"א סימן תר"ז גבי חטה שנמצאת

דהוי ס"ס שמא עתה נפלה ואת"ל שהיה קודה שמא לא נתחמצה דהיינו אז שנפלה לא היתה רך כ"כ רק עתה נעשית כך תוך מעל"ע וכה"ג כתב בשו"ת ג"ש ס"ס פ"ג גבי חטה שנמצאת בחבית בפסח לאחר שפנו ממנה המשקה ואמאי לא נימא כמו שנמצאת רך כך היה כשנפלה ואיתרע חזקת היתר דחבית וצ"ל דש"ה כיון דאיכא עוד ס' דעתה נפלה ועוד דהתם אין עומד לכך: **ונ"ל** דאפילו לדידן דמחמרי' בין בזה ובין בזה מ"מ אם בתוך מע"ל נשאו הכלי עם השומן ממקום למקום ושם נמצא העכבר יש להתיר אפילו אם בא לפנינו רך ולא ידעינן אימתי נפל לא מחזקינן איסורא ממקום למקום ואמרינן כאן נמצאת וכאן היתה וכ"מ במ"א הלכות פסח ובשו"ת שמן רוקח הקשה ע"ז עי"ש ועיין שו"ת פ"מ שאלה ט"ו:

(סעיף ג') **דברים המאוסים כו' כנמלים וזבובים ויתושים אפילו נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכו אם ההיתר רבה עליו סותרין**. כאן לא דקדק למימר שנמחה לגמרי כדכתב גבי עכבר ר"ס זה דשם הוי שרץ ושיעורו כעדשה משא"כ בשרצים אלו שזכר הש"ע כאן שיעורם בכזית אם אינם שלמים:

(שם בהג"ה) **מיהו בשכרא וחלא יש לחוש כמו בעכבר**. צ"ע דלפ"ז ליתסר הקדירה שנתבשל בה תבשיל שנימוחו בו זבובים דשמא יבשל בו שיכרא וחלא שהאיסור יתן בו טוב טעם וכדלעיל סימן ק"ג סעיף ב' בהג"ה ובתשובת הרשב"א הובא בב"י שממנו מקור דין זה מבואר דאפילו הקדירה שרי וכ"מ בס"ס ק"ז בטוש"ע שם ע"ש והכי איתא להדיא שם בב"י ובד"מ ואו"ה דאפילו הכלי שרי גבי זבוב וצ"ל דהיינו כמ"ש שם בסימן ק"ג סעיף ב' דשרי לבשל תבשיל שידוע שהאיסור נותן בו טעם לפגם ולא חיישינן שיבשל בו דבר שיתן בו טעם לשבח מיהו לבשל בו שיכרא וחלא לכאורה היה נראה ליאסר דאף לפמ"ש שם דאם בישל בה דבר שמסופק אם יותן בו איסור הראשון טעם לפגם שרי בדיעבד מ"מ שיכרא וחלא לא הוי ספק גמור דהא ספק חסרון חכמה הוא כמ"ש סעיף ב' מיהו נראה דאין להחמיר לענין טעם הנפלט מן הכלי שהרי הרבה פוסקים ס"ל דזבוב אין בו טעם כלל ואינו אוסר אפילו בשיכרא וחלא עיין ב"י ס"ס ק"ז:

סימן קה

(סימן ק"ה סעיף א' בהג"ה) **וספק כבוש אסור**. עיין מ"ש בס"ד בסי' ק"ד ובס"ס פ"ז וס"ס צ"ה ודברי הט"ז בכאן צ"ע דכאן חולק על הג"ה וס"ל דספק כבוש שרי בכל האיסורין ואלו לעיל סי' ק"ד גבי עכבר מסכים לאסור וכ"כ בסי' פ"ג ס"ק ו' גבי דגים והביאו במ"י כלל כ' ס"ק י"ד וצ"ע מיהו באיסור דרבנן לכ"ע ספק כבוש שרי ובזה א"ש מ"ש באה"ט

בא"ח סי' תר"ז ס"ק ל"ד ועיקר הדין כהג"ה וספק כבוש פירושו שאנו רואין שנכבש רק שאין אנו יודעים אם נכבש כשיעור כדמוכח סי' דלעיל אבל אם ספק אם נכבש כלל או לאו שרי דה"ל ס"ס דשמא לא נכבש ואת"ל נכבש שמא לא נכבש כשיעור כדמוכח סי' דלעיל עי"ש ואין להקשות על זה ממ"ש התוס' פ' כל הבשר (דף קי"ו) ובע"ז (דף ל"ד) גבי איסור גבינות העובדי כוכבים מטעם שמעמידין אותם בעור קיבת נבילה דדוקא נקט עור קיבת נבילה דאיכא איסור דאורייתא אבל משום בב"ח לא היו אוסרים אותם מספק דצונן בצונן הוא דמדאורייתא אינו אסור רק דרך בישול וכ"כ בשלטי הגבורים בע"ז שם ולכאורה אפילו מטעם דמעמידין אותה בעור קיבת נבילה לא ה"ל למיסר מספק דהא ה"ל ס"ס ספק אם נכבש כלל דשמא העמידוהו בדבר היתר ואת"ל נכבש שמא לא נכבש שיעור כבישה ושמא נתקשה החלב תוך מע"ל וכמ"ש ס"ס פ"ז דיש לומר דשאני התם דרגילין היו להעמיד בעור קיבת נבילה והוי מיעוט המצוי כמ"ש התוס' שם אבל היתר שיש ספק אם נשרה כלל עם איסור לא מחזקינן איסורא אלא אמרינן כאן נמצא וכאן היה וזה ודאי דמי להההיא דמקוה שהביא הט"ז דליכא ריעותא כלל ובשלמא כשרואין שנכבש איכא ריעותא ול"ד למקוה כמ"ש הפר"ח ובס' ע"י כתב דלא מהני חזקת היתר רק כשנולד בה ריעותא מצד עצמה ולא מצד תערובות ודבר אחר אבל כשאין רואין ריעותא ודאי שרי: **ובענין** דם כבוש עיין בפמ"ג אי הוי כמבושל ואסור מדרבנן ועיין באו"ה כלל ו' סימן ח' שכתב דא"א מדרבנן מאחר דנתערב במים ואין ראוי להקרבה:

שם **ואם הוא כבוש בתוך ציר וכו'**. אם שהה כדי שיתננו על האור וירתיח הכי איתא באשר"י פ"ב דע"ז אבל לעיל בסי' ס"ט סי"ח כתבו הט"ו כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח וכן נ"ל עיקר והוא שיעור יותר מאלו הרתיחת הציר דנעשה מהר דאפי' ע"י עירוי וכ"ש ציר מבשל כדאיתא בשבת (דף מ"ב) ועיין פסחים (דף מ' ע"ב) והג"ה לעיל סי' ס"ט ס"ט וזה יש ללמוד מהא דאיתא בש"ס דע"ז (דף ל"ב) ציר שורף אור לא כל שכן. אלמא דמדמה כח הציר לכח האור ובשיעור שהיו מים נרתחים על האש גם ציר מרתיח ומפליט ומבליע בשיעור כזה ועי' רשב"א וב"י וטור סימן קל"ה:

(סעיף ג') **נפל איסור חם לתוך היתר חם כו' הכל אסור דתתאה גבר כו'**. פסק כשמואל ר"פ כיצד צולין (דף ע"ו) ובגמרא התם מקשה עליו מהא דתנן התם גבי פסח נטף מרוטבו על החרס דהוה האי רוטב צלי חרס וחזר עליו יטול את מקומו בשלמא לרב דאמר עילאה גבר אזיל רוטב ומרתח ליה לחרם והדר חרס מרתח לה לרוטב וה"ל צלי מחמת דבר אחר מש"ה יטול את מקומו אלא לשמואל הא אקורי קא מיקר ליה לרוטב ומוקי לה בחרס רותחת ומקשה נמי מסיפא נטף על הסולת וקמוץ את מקומו ומוקי לה נמי בסולת

רותחת ותמה הלח"מ בהמ"א ובפ"ח מהל' קרבן פסח על הרמב"ם דפסק כשמואל ולא הצריך שיהא החרס והסולת רותחת ול"נ דקשיא ליה להרמב"ם קושית התוס' שם (דף ל"ז ע"ב) גב' מוגלשין ע"ג קמח דפטור מחלה דה"ל מבושל למ"ד תתאה גבר וניחא ליה דכיון דמסקינן דאדמיקר ליה בלע כדי קליפה ה"ה דמבשל כדי קליפה וכ"כ התוס' שם ובפ' דם חטאת (דף צ"ה) וא"כ צ"ל דהא דמוקי לה בסולת רותחת משום דאכתי לא שמיע ליה הך ברייתא דסייע לשמואל וקתני חם לתוך צונן קולף והא דגבי רוטב צריך נטילה היינו משום דכשחזר על הפסח שהוא רותח ה"ל אז דין תתאה גבר דבצלי צריך נטילת מקום שרוטב מפעפע בו כל כך וכדמוכח טעם זה ברמב"ם עצמו עיין שם אבל הרוטב והסולת עצמם אין נאסרין רק כדי קליפה ודו"ק ולכך שינה הרמב"ם ז"ל מלשון המשנה גבי סולת וכתב יקלוף ולא כתב יקמוץ וכבר עמד בזה הכ"מ. אבל בא להשמיענו שלא נאמר יותר מכדי קליפה ולפ"ז מוכח דעת הרמב"ם כדעת ריב"א סי' צ"א הבאתיו שם ודלא כהטור שם:

(שם בהג"ה) **ואם כבר מונח בכלי שני אינו אוסר כלל**. דקדק לומר שכבר מונח דאי לא"ה שלא היה עדיין כלל בכלי שני אלא שנפסק הקילוח צריך קליפה כמ"ש בס"ס צ"ב וצ"ג גבי כסוי. ועיין מ"ש בס"ד בסי' צ"ב:

שם **אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב כו' ובדיעבד אין לחוש**. וצ"ל דהיינו דוקא בכה"ג שהאיסור הוא משום הלהב של הנר שעולה למעלה ואוסר הכלי ומש"ה אין לחוש דיעבד כי אין כל כך איסור בלהב הנר דמקלי קלי איסורא כמ"ש הפר"ח סימן ק"ח ומביאו ס"ס צ"ב ס"ק מ"ב אבל המערה מקדירה של היתר לקדירה של איסור בסמוך כל כך שהיד סולדת בזיעה הזיעה עולה ונבלע בקדירה ואוסרתה וכמ"ש לעיל סי' צ"ב ס"ה וסי' ק"ח בהג"ה וכ"כ הפר"ח סי' קכ"ב דזיעה מתבשל חשוב כגוף התבשיל ואפילו בדיעבד אסורה וכאן לא בארו האחרונים באר היטב:

(סעיף ד') **אם נפל איסור על חתיכה שבקדירה שהיא חוץ לרוטב ולא ניער אינו אוסר אלא כדי נטילה**. ולפענ"ד עיקר כמ"ש הב"י בשם הסמ"ק והגה' מיי' פט"ו מהל' מ"א דאם חתיכת האיסור נוגעת בכל החתיכה של היתר נבלע בכולה ואוסרתה בנותן טעם וכן נלע"ד מוכח להדיא בתוס' פג"ה (דף ק') והרא"ש והר"ן וש"פ שהרי פירשו דרב מיירי שם כגון שחתיכת היתר מונחת כולה חוץ לרוטב וחתיכת נבילה מונחת עליה ונתן הנבילה בה טעם עי"ש אלמא שאוסרת כולה בנ"ט ולא סגי בכדי נטילה וע"כ אי אפשר לומר דמיירי שחתיכת נבילה שמינה דא"כ אמאי הצריכו ניעור לבסוף לאסור שאר חתיכות שבקדירה כמ"ש בתוס' ורא"ש שם והבאתים ר"ס צ"ב. הא באיסור שמן

מפעפע בכל החתיכות כמבואר בש"ס וכל הפוסקים והט"ו סי' זה ס"ח וט' אלא צ"ל דהתם היינו טעמא דכיון שחתיכת נבילה מונחת ונוגעת על כל חתיכה של היתר אפילו באיסור שאינו שמן אוסר כולו אבל אין יוצא מחתיכה לחבירתה בלא רוטב באיסור שאינו שמן דומיא דטיפת חלב כמ"ש סי' צ"ב והכי מוכח להדיא בש"ס דזבחים (דף צ"ז) דאיתא שם במשנה חתיכה כשירה שנגעה בפסולה אסורה לא כל החתיכה אסורה אינו אסור אלא מקום מגעו בלבד ובגמ' תניא יכול נגע במקצת חתיכה יהא כולה אסורה ת"ל יגע אין אסור אלא מקום מגעו לבד הא כיצד חותך מקום שבלע מוכח להדיא דדוקא שנגע במקצתה חותך מקום שבלע דאינו נבלע רק במקום הנגיעה בלא רוטב בכחוש ואף שהיה ברקיק שמן מקרי כחוש כמ"ש במ"י כלל ל"ו ס"ק י"א אבל כשנגע בכולה נבלע בכולה וכולה אסורה והשתא אתי שפיר מה שהקשה המרדכי בשם ר"י בפכ"ה אהא דש"ס דזבחים דבפסחים פ' כ"צ (דף ע"ו) איתא חם לתוך חם כולה אסורה ובזבחים אמרינן דאינו אסור רק מקום מגעו והניח בצ"ע וצ"ל דס"ל דאין חילוק בין בישול לצלי בלא רוטב בחם לתוך חם וכמקצת פוסקים דס"ל הכי הובאו בת"ח ואפי' לפ"ז לק"מ דבזבחים איירי להדיא שלא נגע רק במקצתה ובפרק כיצד צולין איירי שנוגעת לכולה ושוב מצאתי בתשו' הרשב"א סי' רס"ד שהקשו לו קושיית המרדכי הנ"ל והשואל תירץ בין שהם זה ע"ג זה ובין זא"ז והרשב"א לא ניחא ליה חילוק זה ותירץ דבזבחים בכחוש איירי דומיא דרקיק ובזה מיושב מה שהקשה בת"ח כלל כ"ג על הטור סימן צ"ב שכתב ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטל כולה ומשמע שגמר בישולה כך כמו שהיתה חוץ לרוטב ויש נ"מ גם לדידן בכחוש לגמרי כמ"ש המ"י כלל ל"ז ס"ק ג' וכמ"ש בא"ח ר"ס תמ"ז גבי ככר חמץ ומצה דסגי ואם נגע בכולה אסור:

(סעיף ה' בהג"ה) **ודוקא באסור חלב וכו' דשייך בו שמנונית אבל באיסור שלא שייך בו שמנונית והוא בודאי כחוש אינו אוסר רק כדי נטילה.** ולפענ"ד נראה דסגי בקליפה. וראיה ברורה לזה מהש"ס דפסחים (דף ע"ה) נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו ועיי"ש ברש"י ותוס' ורע"ב ורמב"ם פ"ח מהל' קרבן פסח אלמא דאפילו בצלי אם האיסור כחוש לגמרי סגי בקליפה וכמ"ש הש"ע ס"ט גבי מליחה דצלי ומליחה שוין בזה ונ"מ לדידן באיסור דרבנן והאיסור כחוש לגמרי דסגי בקליפה דבזה אוקימנא אדינא דש"ס וכך מצאתי ברש"ל וט"ז ובאה"ט סימן ס"ה ס"ק ט"ו ע"ש וזה ברור: **ובענין** חלב אי חשיב איסור שמן יש לה"ר מהא דאמרינן שלהי כתובות זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש:

ס"ז **אם אין בה איסור אלא מה שבלע וכו' אינה אוסרת אחרת.** הפרישה הקשה מא"ח ס"ס תס"ז ותירץ דאם האיסור למעלה חיישינן שמא נטף ממנו ור"ל מהחיטה עצמה אבל באיסור בלוע שאין כאן איסור בעין בכל ענין אינו אוסר ודלא כמ"ש המ"י כלל כ"ח ע"ש דכל היכא שחתיכת האיסור למעלה חייש שמא נטף ומצריך גרירא דודאי איסור הנבלע אין יוצא כלל לעולם:

(סעיף ח' בהג"ה) **נתבשל כך הכוליא וכו' וצריך ס' נגד כו'.** המ"י הניח בצ"ע בכלל ל"ז סק"ח דמאי איריא נתבשלה אפילו בצליה ומליחה נמי אמרינן חתיכה נעשה נבילה ולא הקיל שם בכלל ל"ח ד"ב אלא בהפ"מ ובמליחה דוקא מטעם דרבים מקילין במליחה אף בשמן דאינו אוסר רק כדי קליפה משא"כ בצלי וכתב דאפשר דכוליא שאני כיון דבלא"ה דעת כמה פוסקים דהקרום מפסיק לא מחמירין לענין חנ"נ וא"מ דלא ה"ל להתיר כצלי בלא הפ"מ דלא עדיפא צליה דכולי' ממליחה דעלמא. ומפני שהרגיש בחולשתו לא נתקררה דעתו בזה והניח בצ"ע אבל זה גרם לו דאישתמיט מיניה דברי הר"ן בזה שכתב בס"פ כל הבשר דכיון דחנ"נ בשאר איסור' אינו אלא משום לתא דבב"ח ע"כ לא אמרינן אלא בדברים המתבשלים דוקא דומיא דבב"ח והביאו הש"ך סי' כ"ב ובספרו הארוך ונסתייע מזה פסק הרב בת"ח דלא אמרינן חנ"נ במליחה וא"כ ה"ה בצלי קדר לפמ"ש תוס' בסנהדרין דלא הוי דרך בישול ומה שהקשה דלא התיר הרב אלא במליחה מטעם דרבים מקילין כו' לא ראה דברי הש"ך שם דכ' דכוונת הרב לומר דמליחה קיל מבשול שהרי רוב הפוסקים דבמליחה אינו אוסר בכחוש כדי קליפה וא"כ י"ל דה"ה דאינה נ"נ והכריח שכ"ה כוונתו שהרי בדין א' כתב שרבו המחמירין במליחה בס' א"ו כדפי' וא"כ גם בצלייה מטעם זה י"ל דאינה נ"נ דקיל מבישול לרוה"פ בכחוש וא"כ י"ל דה"ה דאינה נ"נ אף בשמן. סוף דבר לפ"ד הר"ן והש"ך הנזכר איני רואה לחלק בין צלי למליחה לענין נ"נ ואף שנא התיר בת"ח רק בהפ"מ בזה י"ל דכולי' שאני כו' וצלי ממש דהוי בכלל בישול כמ"ש האחרונים קושטא דהוי נמי בכלל נתבשלה הכוליא דנקט:

(סעיף ט') **מליח וכו' דינו כרותח ומפליט לאסור כדי קליפה ואם הוא שומן הגיד וכו' ואם הוא חלב ממש צריך ס' לבטלו ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן אפילו בשומן הגיד כו'.** הלשון אינו מדוקדק שהרי אף בחלב ממש צריך שיהא מבשר שמן דאז החלב מסתמא שמן או שהחתיכה שנמלחה בחלבה היא שמינה דאי לא"ה ה"ל חלב ממש כחוש ואינו מפעפע כמו שומן דגיד והכי איתא להדיא בטור וז"ל אם החתיכה שמינה ונמלחה בחלבה או איסור מליח והיתר תפל והוא שמן מפעפע ואוסר כולו עכ"ל ועיין מ"ש בס"ד בדבור הסמוך לאחר זה:

שם **ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן אפילו בשומן הגיד צריך ס' לבטלו.** כתב הש"ך אף לדעת הט"ו דוקא בששניהם מלוחים אבל אם האיסור מליח והיתר תפל אין בו כח לפטם האיסור עכ"ל ומה אעשה דנלע"ד שמבלי עיון בטור וב"י כתב כן דבהדיא כתב הטור והבאתי לשונו בסמוך לפני זה דאפילו איסור מלוח והיתר תפל והוא שמן מפעפע ואוסר כולו וכ"כ הב"י להדיא בד"ה כתב הרשב"א דוקא כשהאיסור המלוח למטה כו' וז"ל וגדולה מזו כתב רבינו הטור דאפילו איסור כחוש אם ההיתר שמן כל היכא דאיסור מלוח וטהור תפל אוסר כולו עכ"ל ע"ש וכ"כ הש"ע סעיף י"א וכ"כ הב"י להדיא סימן צ"א וכן בס' פמ"ג הניח דברי הש"ך בצ"ע בע"א ע"ש וכן במ"י כלל כ"ג סק"ח הרגיש במ"ש ובזה נ"ל לתרץ מה שיש לתמוה על המחבר ש"ע סעיף יו"ד שכתב וז"ל בד"א כשאיסור והיתר שניהם מלוחים ואפילו איסור מליח וטהור תפל והוא תמוה מאד דמבואר בש"ס ורש"י פ' בה"ב (דף קי"ג) וברי"ף ורא"ש ור"ן ובטור לעיל סי"ע דכל שכן אם הטמא מליח והטהור תפל דאסור ולפי מ"ש אתי שפיר דהמחבר ש"ע בסעיף י' קאי על סעיף ט' הקודם דאיירי שם כשאחד מהן שמן דאוסר כולו דיותר מסתברא לאסור בששניהם מלוחים מאלו איסור מליח והיתר תפל והוא שמן ומש"ה כתב דאפילו הכי אסור כולו ודו"ק איברא דברי הטור א"א ליישב בהכי דשם איירי מאיסור קליפה דלא מיירי עדיין מאחד מהן שמן וכתב כלשון הש"ע ואפילו איסור מליח כו' וסותר מ"ש בסי"ע בהיפך וכל שכן אם הטמא מליח כו' וצ"ע גדול:

שם **וכל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה.** או מונח אצלה ש"ך. ור"ל שמונחת סמוך לה בפליטתה אפילו אינה נוגעת בחלב וכדלעיל סי' ע' ס"ג בש"ך ס"ק י"א ע"ש:

שם **אם ידוע שלא נגע אלא באחת מהן ואין ידוע אי זהו כולן מותרות דחד בתרי בטל אע"ג שהבשר בלוע מחלב.** נ"ל דס"ל להמחבר דלעניין מין ומינו בתר שמא אזלינן וכבר כתבתי ר"ס צ"ח דחלב הדבוק לבשר בשר שמן מקרי וה"ל מינו עם הבשר ומש"ה בטל ברוב יבש ביבש כמ"ש ר"ס ק"ט אמנם דעת הש"ך והפר"ח דכל היכא שהאיסור הוא נותן טעם אינו בטל ברוב שהרי אם יבשלם יתן טעם ומש"ה הכי נמי אינו בטל ברוב אלא בעינן ס' נגד החֵלב ועיין מ"ש על הש"ע בחידושי פ"ג דמנחות (דף כ"ג) ודו"ק ומיהו כיון שאינו אלא מדרבנן דמדאורייתא בטל ברוב יבש ביבש בשא"מ כמ"ש הש"ך סי' ק"ט סק"י אזלינן בספיקו לקולא כמ"ש הת"ח כלל ל"ט סוף דין ד' וא"כ יש להקל היכא דאינו בודאי שמן וכ"ש בכחוש אפילו לדידן דאינו אלא חומרא לשער בס' אם נתערב אח"כ חד בתרי בטל: **ועי"ל** כוונת הש"ע דמיירי שנגע בחתיכה שמינה כמ"ש בתחלת

דבריו אם הבשר שנמלח עמו הוא שמן כו' ע"ש. א"כ ה"ל מין ומינו חלב ושומן דאם יבשלם לא יתן החלב טעם ומש"ה בטל ברוב ומיירי בשכל החתיכות שמינות ויש כאן רוב שומן נגד החלב וכבר כתב הש"ע סימן צ"ח ס"ב דאם נתערב במינו ושא"מ אמרינן סלק שא"מ כו' ע"ש ודע דהמחבר ש"ע קאי גם אשומן דגיד או בחלב כחוש דסגי ליה בקליפה ואם ידוע שלא נגע אלא באחת וא"י אי זהו א"צ לקלוף את כולן מספיקא דחד בתרי בטל כדאית' להדיא במרדכי והגהות אשרי פג"ה וכמ"ש סי' ק"א בס"ד ואם נגע באחת וא"י איה מקומו צריך לקלוף את כולו כדאיתא במרדכי והגהות אשר"י וכמ"ש בסי' ע"ב:

(סעיף י') **בד"א כשהאיסור והיתר שניהם מלוחים ואפילו איסור מלוח והיתר תפל.** עיין מ"ש בס"ד בסעיף ט' ודע דזה מיירי אפילו אם הטהור אינו נוגע בטמא רק שפליטת הטמא מגיע אצלו וכמ"ש לעיל:

שם **אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל א"צ אלא הדחה.** זה מיירי בנוגעין דוקא דאי לא"ה אפילו הדחה א"צ וכמ"ש הש"ך סי"ע ואפ"ה לא מצריך רק הדחה ומש"ה כתב הג"ה ויש אוסרין בנוגעין ולא כתב סתמא ובסימן ע' ס"ג כתב המחבר עצמו אלו הי"א ובש"ך כתב שם דסברא ראשונה עיקר ועיין מ"ש שם בס"ד:

(סעיף יא) **זה שאמרנו באיסור מלוח והיתר תפל והוא שמן אוסר כו'.** עיין מ"ש בסעיף ט' וסיים הטור ומ"מ חתיכה שנפלה מקצתה לתוך הציר שאנו אומרים מה שבתוך הציר אסור והשאר מותר אפילו אם יש בו שומן אינו מפעפע כו' עכ"ל. והמחבר שהשמיט זה מפני שסמך על מ"ש סימן ס"ט סי"ח ובס"ס זה דאין הנאסר אוסר במקום שאין האיסור עצמו יכול לילך וכתב בד"מ בשם או"ה וז"ל ולא חיישינן הואיל ומקצת חתיכה נגעה בציר קודם ששהתה שיעור מליחה לא היה לו מקום לפלוט ודומה למלוח בכלי שא"מ דלא חיישינן להא דאף בכלי שאינו מנוקב חומרא יתירה היא לאסור הכל עכ"ל וצ"ל דאיירי בשאין מקום לדם לזוב דאז אסור עכ"פ מה שבתוך הציר בתוך שיעור מליחה דאי איירי בשיש מקום לדם לזוב א"כ בתוך שיעור מליחה אמאי אסור אותו מקצת שבתוך הציר תהני לה הדחה ומליחה שנית דאגב שיפלוט דם של עצמו יפלוט ג"כ דם שקיבל מעלמא וכמ"ש או"ה וד"מ והג"ה סי"ע וע"ש בש"ך ס"ק מ' ובת"ח כלל ז' דין ב' ועיין בש"ך ס"ק מ"ז ובמ"י כלל ו' ס"ק ז':

(סעיף י"ב) **גביגות שנעשו בדפוסי עובדי כוכבים אע"פ שנמלחו בתוכן מותרים.** לשון הטור כמו איסור תפל והיתר מלוח וכ"כ המרדכי והגהת אשר"י פ' כה"ב ונ"ל ללמוד מזה דהדחה מיהא בעיא כמו איסור כו' כמ"ש לעיל בסעיף יו"ד ואף שהטור לא כתב

בפירוש דבעי' הדחה באיסור תפל והיתר מלוח מ"מ נלמוד מדקדוק לשונו שכתב ואפילו קליפה לא בעיא והקשה הב"י סי"ע דלשון שאינו מדוקדק הוא דכיון דברישא גבי איסור מליח דאסור אינו אלא כדי קליפה סיפא גבי איסור תפל דשרי ע"כ היינו לומר דאפילו קליפה לא בעיא ול"נ דלשון מדוקדק הוא דאתי לאשמועינן דקליפה הוא דלא בעיא הא הדחה בעיא כדין צונן בצונן כמ"ש ר"ס צ"א ובפירוש לא הוצרך לכתוב זה דשם בסי"ע מיירי בבשר חי וסתם בשר חי אין מבשלין בלי הדחה כמ"ש סימן צ"א ס"ב ונ"ל דה"ט דהג"ה שאסר למלוח לכתחילה גבינות בדפוסי עובדי כוכבים דכיון דבעיא הדחה וגבינה אין דרכו להדיח חיישינן דילמא אישתלי להדיחו כמ"ש ר"ס צ"א והשתא א"ש דלא תקשי אמ"ש הג"ה לעיל סי' ס"ט סי"ו גבי כלי שאינו מנוקב דאסור להשתמש בה צונן בלי הדחה דכתב הג"ה שם אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר כו' ע"ש ומשמע שם דאפילו לכתחילה שרי מטעם דאין מליחה לכלים ולפי מ"ש א"ש דשם איירי מדבר שדרכו להדיח אבל כאן מיירי מדבר שאין דרכו להדיח וזה ברור ונכון. ואחר כתבי מצאתי כן בש"ך שם בסי' ס"ט והנאני ובזה א"ש מ"ש הג"ה והש"ך ואחרונים סעיף י"ג גבי מלח ותבלין שהם יבשים לגמרי שרי לכתחילה להניחם בכלי איסור. דכבר כתבתי ר"ס צ"א וסי' צ"ד דבדבר יבש לגמרי שרי להניחו אפילו בכלי חרס וא"צ להדיחו ומש"ה לכתחילה שרי ומ"ש הג"ה שם והמחמיר תע"ב ולא אסר מן הדין כדאסר גבי גבינות היינו נמי מה"ט שכתבתי ועי"ל שבא להשמיענו דאפילו אם כבר נתנם בכלי של בשר המחמיר שלא ליתנם בחלב לכתחילה תע"ב וכ"מ ס"ס צ"ה דכיון שאפשר ליתנו בבשר ה"ל כלכתחילה משא"כ גבי כלי איסור שאם אתה אוסר ה"ל דיעבד ועיין סימן צ"ה וסימן צ"ז כה"ג ודו"ק: **וראיתי** בגליון המרדכי פ' כל שעה על מ"ש שם כמרדכי דאין מליחה לכלים שכתב בספר גדולת מרדכי וז"ל ותימא דמשמע הא בדבר אוכל מפליט המלח וקשה הא אמרינן טהור מליח וטמא תפל מותר עכ"ל ולא עמדתי על סוף דעתו דהא דאמרינן טהור מליח וטמא תפל מותר היינו לאחר שמלחו להטהור נתנו על הטמא או תחתיו או בצדו אבל אם היה מולח הטהור על הטמא הרי נמלח גם הטמא ממלח שעל הטהור וה"ל טמא מליח כמבואר בראש"ש פ' כה"ב וטור וב"י סי"ע אבל גבי גבינות שמולחין אותן בתוך דפוסי עובדי כוכבים כמ"ש התוס' והרא"ש והמרדכי והטוש"ע וש"פ וא"כ אי לאו האי טעמא דאין מליחה לכלים ה"ל לאסור דה"ל טמא מליח אבל מטעם הנ"ל ה"ל טמא תפל כמ"ש המרדכי והטור והגהת אשר"י וזה ברור:

(סעיף י"ג בהג"ה) **וה"ה אם היו בכלי איסור דמאחר שהם יבשים אינן בולעים מן הכלי.** בא"ח שממנו מקור דין זה מבואר דמותר לכתחילה לתתם בכלי איסור. דאף דבדבר

לח אסור לכתחילה כמ"ש הג"ה סי"ב גבי גבינות. היינו מטעם דבעינן הדחה כמ"ש סי' צ"א ס"ב וחיישי' דילמא אישתלי. משא"כ בתבלין יבישים לגמרי דא"צ הדחה לכתחלה מותר וכבר הארכתי בזה לעיל בסמוך עיי"ש:

סימן קו

(סימן ק"ו סעיף ב') **חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה שיש בה ס' לבטל החלב.** כתב הש"ך ואין להקשות דהא ע"כ החתיכה נמלח תחילה דאל"ב נאסר משום דם ויהיה צריך לבטל כולה. וא"כ ע"כ נאסרה תחילה משום שנמלחה עם החלב י"ל דמיירי בחלב כחוש דאינו אוסר אלא כדי קליפה לדעת המחבר סי' דלעיל ה"ד ט' עכ"ד הש"ך והא ראיה דמקור דין זה הוא מהרשב"א והוא קאי להדיא על חתיכה שדבוק בה שמנו של גיד עיין ב"י ס"ס ק'. ושומן של גיד הוי חלב כחוש כמבואר סי' ק"ה ס"ד וה' וט'. וא"כ צ"ל דמ"ש הש"ך שנאסרה במליחה כ"ק הוא שלא בדקדוק. שהרי בסי' ק"ה הצריך נטילה לשומן דגיד ולפ"ז היה צריך ס' נגד החלב וגם נגד הנטילה שנאסרה כבר במליחה למ"ד חתיכה נ"נ בשאר איסורים. וכמ"ש התוס' פג"ה (דף צו) ד"ה אם יש כו' והג"א ממהרי"ח שם. לענין אם נאסרה במליחה כדי קליפה. ונראה דאפילו לפי מ"ש הג"ה סי' צ"א ס"ד דכל מקום הצריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך בדיעבד שרי. היינו דוקא היכא שלא נאסרה רק כדי קליפה. אבל אם נאסרה תחילה כדי נטילה לכ"ע צריך ס' נגדה אם נתבשל כך בלא נטילה. וכדמוכח להדיא בטור וש"ע והג"ה ר"ס צ"ו גבי צנון שחתכו בסכין של בשר שאסור כדי נטילה. ואם בשלה בחלב צריך ס' כנגדה. והרשב"א והש"ע שלא הזכירו לשער ס' נגד הנטילה היינו לפי שאין סוברים חתיכה נעשית נבילה בשאר איסורים. וכמ"ש התוס' והג"א ממהרי"ח שם בפג"ה דלר' אפרים דלא ס"ל חנ"נ ניחא ע"ש. איברא אני אומר דאי משום הא לא איריא דשפיר מצינו למימר דאיירי כשלא נמלחה החתיכה מקודם. ומ"ש הש"ך דא"כ צריך ס' לבטל כולה שהרי אסורה משום דם. לק"מ שהרי קיי"ל לעיל ס"ס צ"ח דכזית דם וכזית חלב שנפלו לקדירה שיש בה נ"ט זיתים של היתר כל א' מצטרף לבטל טעם חבירו ע"ש. ולפ"ז ה"ה כאן מה בכך שהחתיכה לא נמלחה לא גרע מאלו היתה כולה דם דמצטרף החלב לבטלה והיא להחלב. ומיירי שהבשר שלא נמלח בשיעור שוה להחלב ואי איכא ס' עם החתיכה נגד החלב אין כאן איסור מחמת החלב וגם אין כאן איסור מחמת דם. אם יש ס' עם החלב נגד הבשר שלא נמלח. ואז גם החתיכה עצמה שרי לדעת הש"ע סי' ס"ט סי"א. וכן לדידן אם לא היו דבוקים היו מצטרפין לבטל זא"ז. והחתיכה שנתבשלה בדמה היתה אסורה אם לא לצורך. כמ"ש

הג"ה שם בסי' ס"ט. וכל מה שכתבתי בדברי המחבר הוכרחנו ג"כ לומר בפרש"י פכ"ה (דף ק"ט) והבאתיו ר"ס צ"ח ע"ש:

שם **צריך ליזהר שלא יסור שום דבר מהקדרה בעוד חתיכת האיסור בתוכה דחיישינן שמא תשאר באחרונה בשעה שאין בקדרה ס' כו'**. משמע דאפי' לערות כולה בקערה אסור דשמא לא יערה כולו בפעם אחת וכמ"ש סי' צ"ב. וכתבתי שם דאפי' אם כבר עירה ואינו יודע אם עירה בפ"א אם לאו אסור כדמוכח בטור וב"י וט"ז ובאה"ט ר"ס שאח"ז:

שם **ומה תקנתה יניחנה עד שתצטנן הקדרה**. וכ"כ לקמן ר"ס ק"ז גבי ביצים שלא יוציאם מהקדרה עד שיצטננו או עד שיתן עליהם מים צוננים עכ"ל. ודע דמאי שנא ממ"ש הש"ע לעיל סי' צ"ב גבי טפת חלב שנפלה על הקדירה מבחוץ על מקום הריקן דנהגו לאסור ולא להמתין עד שיצטנן דשמא יערה קודם צונן דרך מקום הקדירה שנאסרה. ובשלמא גבי ביצים ר"ס שאח"ז יש ספק אי איכא איסור כלל משא"כ כאן שיש איסור בודאי. ומאי שנא מהא דסי' צ"ב הנ"ל. וצ"ל דש"ה שאפי' להניע הקדירה ממקומה אסור שם. כמ"ש שם הש"ע דאסור ליגע בה כשהיא חמה דשמא ינענע אותה. וכולי האי אפשר ליזהר ומש"ה נהגי לאסור. אבל כאן ליכא איסור בנגיעה ונענוע רק שצריך ליזהר שלא יסור ממנה שום דבר וזה אפשר ליזהר:

שם **ולדידן מסיר החתיכה האסורה משם והשאר מותר. ואין צריך להמתין עד שיצטנן עכ"ל ר"מ**. וצ"ע דלעיל סי' צ"ח ס"ה כתב בד"מ והג"ה דאם נפל חלב לתוך התבשיל אף אם יש ס' צריך ליתן לשם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולהציף למעלה על המים ויסירנו משם מאחר דאפשר להסירו הוי כאלו מכירו וצריך להסירו משם עכ"ל. וא"כ גם בכאן הרי צריך להמתין עד שיצטנן או ליתן מים צוננים כדי להקפיא להחלב שנמס בקדרה וצ"ע:

סימן קז

(סימן ק"ז סעיף א') **המבשל ביצים הרבה בקליפתן לא יוציאם מהמים עד שיצטננו**. משום דחיישי' שמא ימצא באחת מהן אפרוח ואם היה מוציא מהם שמא היתה נשאר כו' עם האחרונות והיתה אוסרתן לפי שלא נשאר שם ששים לבטלו צ"ל דלאו דוקא ס' שהרי ס"א בעינן כמ"ש סי' פ"ו וסי' צ"ח סעיף ז'. ואע"ג דלהמחבר ש"ע דלא ס"ל חנ"נ בשאר איסור כמ"ש סי' צ"ב ור"ס ק"ו וא"כ אין הביצים שנשארו בקדירה נעשים נבילה וכשיערה הכל לקערה בס' נגד האפרוח סגי מ"מ הביצים עצמן נאסרים. כמ"ש ר"ס ק"ו דהחתיכה שנאסרה אין חוזרת להיתרא לכ"ע. וא"כ בעי' שיהא רוב ביצים דהיתר נגדם

לבטלם כדין יבש ביבש ר"ס ק"ט. וזה ברור דעת הש"ע. אמנם דעת הטור צ"ע דלפ"ד ר"ס ק"ו אף החתיכה שנאסרה חוזרת להיתרא וא"כ למה לי' לכתוב דין זה שנמשך אחר הסמ"ג שהוא סובר חנ"נ בשאר איסורין וא"כ צריך שיהא ס' נגד כל הביצים שנאסרו. אבל הטור שסובר דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין וא"צ לשער רק נגד איסור הראשון שנבלע בחתיכה. ובשיש ס' גם החתיכה חוזרת להיתרא. וא"כ אפי' יהי כן שנשאר האפרוח לבסוף ואסר הביצים שנשארו שם. מ"מ כשמערה אח"כ הכל לקערה אם יש רק ס' נגד אפרוח כל הביצים צריכין להיות מותרין ולא ירדתי לסוף דעת הטור בזה וצע"ג. שוב מצאתי בשו"ת גבעת שאול סי' צ"ח שכתב לדעת הטור דאע"ג דלא ס"ל חנ"נ בשאר איסורין מ"מ אין מתבטל האיסור בס' דאפשר דלא מתפשט האיסור ע"י נגיעה חם בחם ביבש רק לאותן הנוגעין בסמוך ולא ידעי' כמה הן ע"ש:

(שם בהג"ה) **ויש מתירין בכל ענין דלא מחזקינן איסורא לומר שנשאר האיסור בלא ס' וכן עיקר**. ולפי טעם זה מותר בכל ענין אפי' אם נשאר מים בקדירה ועירה אותן על הביצים שבקערה. ובטור איתא ט"א והוא שאותן כ' או ל' דגים שנאסרו בטלין ברוב תערובות כדין יבש ביבש. וכ"כ הגמי"י פ"ג דמ"א גבי תולע הנמצא בשרביט. ואין להקשות דהא קיי"ל ר"ס ק"ט בהג"ה דיבש ביבש דבטל ברוב הוא במינו אבל בשא"מ ס' בעינן כיון שאם יבשלם יתן טעם. יש לומר דדג טמא וטהור טעם א' להם. ומיהו הש"ך כתב דאינם שוים בטעמא. ועיין בס' באר יעקב שהקשה עליו מהסוגיא דפג"ה גבי הא דפריך גבי ציר והאר"י מין במינו לא בטל דהא לאביי דאזלי' בתר טעמא הוי טמא וטהור ב' מינין. ועיין תוס' מנחות (כ"ב ב) והכי מוכח להדיא בש"ס ורי"ף ורא"ש וש"פ פג"ה (דף ק') דדג טמא וטהור בטל ברוב יבש ביבש היכא דלא הוי בריה וחתיכה הראויה להתכבד וכאן הדגים הנאסרים מחמת שקבלו טעם איסור אין להם דין בריה כדאי' בטור. ועי' ר"ס ק"א ולענין ביצים יש לומר דאפרוח איסורו מדרבנן כמ"ש סי' פ"ו ס"ח. ובדרבנן אף בשאינו מינו בטל ברוב יבש ביבש דאפי' אם יבשלם ויתן טעם א"א לבוא לידי איסור דאורייתא כמ"ש סי' ק"ט הש"ך והבאה"ט שם ס"ק ח' וסי' ס"ט ס"ק מ"ז. והנה לפי טעם זה אין להתיר רק ביבש אבל לא כשעירה עים חמין מהקדירה לקערה דאז ע"י הרוטב יוצא האיסור הנבלע בדגים לדגים האחרים לא ה"ל יבש ביבש כמבואר כל זה בד"מ עיי"ש. ולפענ"ד צ"ע דבטור וב"י מוכח להדיא דאפי' אם עירה מים חמין אפ"ה ה"ל יבש ביבש שאין איסור הנבלע חוזר ונבלע ביבש רק ע"י בישול. וכתב הב"י שכוונתו ע"י בישול ממש ולא ע"י מים שמערה. והוא תמוה דהא קיי"ל דערוי מפליט ומבליע לפחות כדי קליפה כמ"ש הט"ו סי' ס"ח ס"י. ות"ל שאחר כתבי מצאתי תושיא זו בט"ז וש"ך

בשם הב"ח ותירוצם דחוקים כמובן למעיין בדבריהם. ונלע"ד ברור שדעת הטור וב"י כדעת או"ה והג"ה לעיל סימן צ"ה ס"ג דאם עירה מכלי ראשון על כלים של בשר וחלב אין נאסרין דאין ערוי ככ"ר ממש שיעשה שהכלים יבלעו זה מזה עכ"ל. והיינו אפי' ערוי שלא נפסק הקילוח שהרי דומיא למ"ש שם דאם עירה מכלי בשר על של חלב דאסור דמיירי ודאי בשלא נפסק הקילוח כדאיתא להדיא בש"ך שם וס"ס צ"ד וס"ס ס"ח. א"כ אי בכלים אמרינן הכי דקיי"ל דאיסור הנבלע בכלי יוצא אפי' בלי רוטב כמ"ש סי' ק"ה ס"ז בהג"ה. א"כ ק"ו בשתי חתיכות של איסור דקיי"ל שאין איסור הנבלע בחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרת בלא רוטב. דאין ערוי עושה שיפליט זה ויבלע זה. ושוב ראיתי להדיא שכתב הט"ז ס"ס ס"ח דס"ל להש"ע דערוי אינו מפליט ומבליע כאחד. וכ"ד הט"ז ס"ס צ"ה. ועל טעם זה יש לסמוך להתיר כאן אפי' אם עירה מים מהקדירה לקערה. והר"ב כתב בד"מ דנוהגין להתיר בכל ענין מטעם שכתב בהג"ה דלא מחזקינן איסור כו' ולפעד"נ כמ"ש. כתב בהגהת מיי' פט"ו מהמ"א בשם ר"י דאעפ"כ א"צ להגעיל המחבת דבשביל ספק זה אין לחוש שנשארו לבסוף אלא העמד המחבת בחזקת כשרות שהיתה מתחילה עכ"ל והובא בת"ח:

סימן קח

(סימן ק"ח סעיף א' בהג"ה) **אם אפו או צלו או"ה תחת מחבת א' מגולין אסור אפי' בדיעבד**. וה"ה אם אפו בכה"ג פת עם בשר אסור לאכלו בחלב אבל בזה אחר זה אין לחוש. ואפי' לכתחילה שרי לאוכלו בחלב בזא"ז. ואפי' בדבר שיש לו מתירין. שהרי לדעת הרי"ף והר"ן פג"ה ה"ל פת יש לו מתירין שאפשר לאכלו בפ"ע ואפ"ה שרי בזה אחר זה לאכלו בחלב. והכי מוכח להדיא בש"ס רפ"ק דביצה (דף ד') דהיכא דמקלי קלי איסורא שרי אפי' בדבר שיל"מ. ועיין תוס' פסחים (כ"ז ב') ובביאורי הגאון. ובזא"ז ה"ל מקלי קלי איסורא כדמוכח בש"ך ס"ק י"א שכתב שכן משמע בש"ס דע"ז גבי הא דמשני גבי ריח כמון דמקלי קלי איסורא ע"ש ודו"ק ועיין סי' ק"ב:

שם **י"א דכל מקום דאמרי' ריחא מילתא ה"מ בדליכא ס' אבל בדאיכא ס' אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור ולצורך הפסד יש לנהוג כן**. וצ"ל דמ"ש ולצורך הפסד כו' קאי אמ"ש להקל לומר שכל מה שבתנור מבטל האיסור. דזה לא מקילינן אם לא לצורך הפסד. אבל לא בדאיכא ס' בחדא חתיכה זה אפי' באין הפסד שרי כדמוכח בכמה דוכתי גבי גדי שצלאו בחלבו. או חתיכת איסור שמינה שניצלית עם חתיכות היתר דמשערין

ס' כמבואר בתוס' והרא"ש פג"ה בשם ר"ת ובכל הפוסקים. והרי ר"ת ס"ל ריחא מילתא היא ואפ"ה לכ"ע מהני ס' וזה ברור וכ"מ בת"ח כלל ל"ו דין ז':

שם **י"א דאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח ריחא מילתא היא ואוסר אפי' בדיעבד אם התנור קטן והוא סתים והאו"ה מגולין כו'**. וצ"ע דאלו במקום שאין הפסד הרי כתב הג"ה לעיל בסמוך דיש להחמיר אפי' בשאר איסורים בתנור קטן וסתום לגמרי ומאי איריא איסור האוסר במשהו. ונ"ל דדעת הג"ה כדעת המג"א בא"ח הל' פסח סי' תמ"ז דבחמץ בפסח בתנור קטן וסתום לגמרי אפי' במקום הפסד אין להקל. אא"כ שפתוח קצת במקום שהעשן יוצא ובשאר איסורים שרי בכה"ג אפי' באין הפסד כמ"ש הג"ה לעיל וזה נ"ל ברור ודו"ק:

(סעיף ה' בהגה"ה) **אבל אסור לטועמו אע"פ שאינו בולעו**. והיינו דוקא באיסור ודאי אבל באיסור ספק מותר לטעום ולפלוט כדי לברר אם יש איסור כלל כמו גבי טעימת המרה לעיל סי' מ"ב ועיין בט"ז ר"ס צ"ח. ובזה שכתבתי לא תקשי אמ"ש הג"ה כאן. ועי"ל דש"ה שאינו נוטל כלום בתוך פיו רק מלחך בלשונו. משא"כ הכא דנוטל היין בפיו יש לחוש שיבלענו דהוי איסורא דאורייתא דח"ש אסור מן התורה. וכה"ג כתב הב"י בא"ח סי' תרי"ג בשם סמ"ק גבי יה"כ וכמ"ש בא"ח סי' תקס"ז לענין תענית צבור דאסור לטעום ולהפליט ע"ש. ומיהו משמע שם דאין הטעם שמא יבלע דאפי' אם יודע להעמיד עצמו שלא יבלע אסור לטעום. וכ"מ בא"ח ס"ס ר"י דמותר לטעום ולהפליט בלא ברכה ולא חיישי' שיבלע. וצ"ל דבאיסורין החמירו אפי' כשיודע להעמיד עצמו שלא יבלע הטעימה בעצמה היא אסורה. וכ"מ לשון הג"ה כאן [ולשון הת"ח סוף כלל ל"ו דאסור לטעום דבר אי' אף אם אינו אוכל דלא גרע מריחא מילתא ע"כ משמע בהדיא כמ"ש והמ"י שם הק' דבריב"ש אי' שמא יביא לאכלו. ולפמ"ש א"ש] ובא"ח סי' תקס"ז וגבי ברכת הנהנין שאין נהנה בזה מש"ה מותר. ועייו בס' באר יעקב. אבל מהרש"ל אוסר לטעום וללחך בלשונו וכ"כ האחרונים הביאן המ"י כלל פ"ח ס"ק ג' ובכבד ה"ט דע"פ רוב ימצא טעם מר. וגם רה"פ מכשירים בלא"ה ומשום דם אה"נ דצריך להדיחו מן דם בעין שעליו ולא התיר רק באיסור פגום ע"ש. וכן הוא בתשו' צ"צ סי' מ"ז דהתיר לטעום הבורית מפני שהוא פגום ולא אסרו רבנן בפגום רק אכילה ולא טעימה. וכ"מ בתוס' דיבמות:

(סעיף ז') **בשמים של עבודת כוכבים וכלאי הכרם וערלה אסור להריח בהם**. במ"י שם הביא פוסקים דאפי' אי' אכילה אסור להריח אם עומד או מכוון לכך. ודלא כשו"ת אמונת שמואל שהביא באה"ט בא"ח ר"ס רט"ז [אך באו"ה כלל ל"ט איתא כא"ש וראייתו

מהמוסק ומתוס' דע"ז] וא"כ כ"ש באיסור הנאה דאסור להריחו אם מכוון אע"פ שאינו עומד לכך וכ"מ ממ"ש הפר"ח בא"ח סי' תמ"ח לאסור להריח לחם של עובדי כוכבים כפסח וכ"כ בהגהת או"ה. ונראה לה"ר לזה ממ"ש הרא"ש גבי ברכת הנהנין דחייב כשמכוון אף שאינו עומד לכך וה"ה לענין איסור דאסור כשמכוון דאי לא היה אסור לא היה חייב לברך וכמ"ש כה"ג הט"ז בא"ח ס"ס רי"ז:

(שם בש"ך ס"ק כ"ז) **ואדרבה משמע לכאורה איפכא כו'**. עיין בשו"ת אמונת שמואל סי' ס"ה שמיישב קושיית הש"ך מעל המרדכי:

סימן קט

(סימן ק"ט בהג"ה סעיף א') **ויש מחמירין להשליך א' כו'**. וראיתי להפר"ח בא"ח סי' תמ"ז שהקשה ע"ד האומרים כן מדתנן במסכת ערלה הערלה וכה"כ עולין בא' ומאתים וא"צ להרים וה"ה ביבש כשנתבטל ברוב ואף באיסור הנאה וכתב על רש"י מה שאינו נכון שפירש בפ"ק דביצה גבי חבילי תלתן של כה"כ יעלו בא' ומאתים היינו שיעלה א' מהן וידלק והשאר מותרין. ונראה שנעלם ממנו מ"ש המרדכי בזה בפ"ק דביצה גבי ביטול ברוב דצריך לזרוק א' מהן ולא דמי לתרומה דהכל מעורב ביחד ואין יכול לאכול האיסור לבדו בלא תערובות חולין ולכך א"צ להסירה כ"א מפני גזל השבט ע"כ. ובזה א"ש נמי דלא תקשי על פרש"י גבי תלתן מההיא מתני' דערלה דא"צ להרים דאיירי בדברים שא"י לאכול האיסור לבדו בלא תערובות היתר משא"כ בחתיכות וחבילי תלתן:

שם **ואין חילוק בכל זה בין אם האיסור מדאורייתא או מדרבנן**. ב"י מסיק הש"ך ואולי הג"ה קאי אמ"ש דבעינן חד בתרי עיי"ש. והא ראייה דמקור הג"ה מהב"י ושם איתא הכי להדיא בסוף הסימן ע"ש. דהשיג אמ"ש הש"ד דבאיסור דרבנן חד בחד סגי. אלא דאין חילוק בזה עיין מהרש"א פ"ג דפסחים ונ"ל שכ"ד הרמב"ם פי"ג מהל' תרומות הלכה י"א [וכ"כ פ"ו מהל' ביכורים דין י"ב וע"ש בכ"מ שכוונתי לדעתו בעז"ה] גבי תרומת ח"ל דרבנן דחד בחד סגי וסמך אירושלמי שהביאו תוס' במנחות (ס"ז:) והראב"ד בהשגות חולק עליו וס"ל דרוב בעינן והכי מוכח לפע"ד בש"ס פג"ה (דף צח) דאמרינן שם לא תזלזל בשיעורי דרבנן ופרש"י אפילו דבר שאיסורו מדרבנן לא תזלזל בשיעורו. וכ"כ הפוסקים והט"ו סי' צ"ח ס"ו ומשמע דכל השיעורין קאמר בין שיעור ס' בלח ובין שיעור רוב ביבש לא תזלזל והרמב"ם לטעמיה אזיל שגם לענין ס' בלח זלזל באיסורין דרבנן וס"ל דאיסור מן המנין. אבל כבר השיג עליו הרשב"א וכ"פ הט"ו סי' צ"ח דבכל איסורין דרבנן דבעי' ס' בלח אין האיסור מן המנין זולת כחל ר"ס צ' וסי' צ"ח ס"ח. א"כ ה"ה

לענין ביטול יבש ברוב נמי לא מזלזלינן וק"ל. נ"ל דאם נתערב חד בחד ואח"כ נפרר חתיכה א' לב' אסור דדילמא האיסור נפרר. ואפי' אם ניתוסף אח"כ חתיכה של היתר דאי לא היה נפרר היה שרי כמ"ש הג"ה סימן צ"ב ס"ה דלא אמרי' חתיכה נ"נ ביבש ואי ניתוסף היתר שרי. אבל כאן אסור דדילמא איסור נפרר ואין כאן רוב היתר. וכמ"ש סי' ק"א ס"ו שאין תולין להקל ה"נ דכוותה ע"ש ודו"ק. ונ"ל עוד שאם נתערבה חתיכה הראויה להתכבד בה עם ב' חתיכות היתר דקיי"ל ר"ס ק"א שאינה בטילה ואח"כ נחתכה א' מהן לב' דאסור ממ"נ אם היא היתר הרי האיסור עדיין בשלימות שר"ל ואינו בטל. ואפי' אם תמצי לומר שהאיסור נחתך אין להתיר שהרי אין כאן רוב חתיכות היתר כדי לבטלה שהרי נתרבה א' של איסור דקיי"ל חוזר וניעור אף ביבש סי' צ"ט ס"ו בהג"ה. ואפי' נתרבה מתוכו כדמוכח בפ"ה דתרומות והב"י ס"ס הנזכר גבי סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין טחנו והותירו כו' ע"ש ודו"ק. ומ"ש סי' ק"א דכל הנחתכות מותרות היינו שנשאר עדיין רוב חתיכות היתר וכדמוכח שם דלא התיר אלא בממ"נ ע"ש. משא"כ כשאין רוב אין ממ"נ: **עוד** נ"ל דיבש ביבש שנתערב חד בתרי ונפל מהתערובות א' לב' אחרים דתערובות הב' שרי לאדם א' לאכול כולם וא"צ להשליך. שהרי מ"מ יש כאן ס' א' דשמא אותו שנפל היתר הוא ואין כאן איסור כלל. דמה לי אם יש כאן ודאי אי' אלא שא"י אם אוכל האיסור שנפל או אם אוכל ודאי מה שנפל אלא שא"י אם הוא איסור. ועיין באשר"י פג"ה סי' ל"ח:

(בש"ך ס"ק ח') **סתמא דמילתא כשחלוקין בשמן חלוקין בטעמן**. הנראה מדבריו דכל שני מיני בהמה ועוף חלוקין בטעמן כשם שהם חלוקין בשמן כגון בשר שור וכבש ועז וכן מטין דברי הפמ"ג. ויש להוכיח שגם דעת התוס' כן הוא בזבחים (דף צ"ו) שכתבו אהא דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו דאפי' לבשל חטאת והדר שלמים שרי ואף על גב דממעט באכילה דשלמים דמיתסרי לזרים ואין נאכלין אלא ליום ולילה כחטאת. י"ל דמין במינו מדאורייתא ברובא בטיל ובכלי המקדש ברגל אוקמא אדאורייתא. וכ"כ התוס' בחולין (דף קי"ב) והקשה שם הראש יוסף דא"כ דאמרינן מין במינו בטל מה"ת גבי פליטת טעם כלים אמאי הצריכה תורה כלל מריקה ושטיפה בכלי מתכות ושבירה בכלי חרס כיון שהטעם בטל במינו מה"ת ברובו. ואפי' למ"ד דאסור לבטל אי' מה"ת לכתחילה מ"מ כאן שאינו מכוון לבטל האיסור רק להשתמש בכלי אין לאסור. עוד הקשה דא"כ אמאי מקדש חטאת כשנגע והבליע בשאר קדשים הא בודאי יש בהקדשים רוב נגד הבלוע ונתבטל מדאורייתא. והניח בקושיא ע"ד התוס' אך לדעת הש"ך י"ל דה"ט שהצריכה תורה מריקה ושטיפה בכלי מתכות ושבירה בכלי חרס לאחר בישול

בשר חטאת ולא סגי בביטול ברוב. דהתינח אם יבשל בו במינו אבל חיישינן שיבשל בה שאינו מינו כגון שיבשל שלמים של שור לאחר שבישל חטאת של עז וכה"ג דהוי שאינו מינו ולא בטל ברוב מדאורייתא. וכן הא דחטאת מקדש בבלוע איירי בשאינו מינו אבל במינו אפשר דלא אסרה תורה ומ"ש דהתירו לבשל שלמים אחר חטאת היינו דוקא במינו כגון שהיו שניהם של שעורים וכה"ג:

סימן קי

(סימן ק"י בש"ע סעיף ג') **ט' חנויות כו' ה"ז אסור שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.** כתב הש"ך שיש עוד קבוע דאורייתא כגון שיש בחנות א' טריפה ואינו יודע באיזה חנות ולקח מא' מהן ויודע מאיזה הוי קבוע דאורייתא. והוא נלמד מהד"מ שפי' כן דברי הטור בדברי הרשב"א. אבל לפ"ז יהיה דברי הרשב"א דכאן סותרים לדבריו שבחידושיו פ' התקבל גם דברי הטור דכאן יהיו סותרים לדבריו שבאה"ע סי' ל"ה כפי מ"ש המ"ל פ"ט מהל' אישות דסובר דכה"ג לא מיקרי קבוע וכמ"ש התוספות בנזיר (דף י"ב) ד"ה אסור. ובפ"ק דמציעא (דף ו') וז"ל וקבוע לא שייך אלא בדבר שאיסור והיתר נמכרין וידועין ולא ידע מאיזה לקח כגון ט' חנויות. ומ"ש בס' ח"ד מפי' רש"י בגיטין (נ"ד ב') א"מ די"ל דלאו מטעם קבוע הוא אלא משום שהאיסור מופרש ואינו ראוי להתערב וכמ"ש הרמב"ם בפ"ט דתרומות ותוי"ט שם וברי"ש פרק ג' דשביעית. וכ"כ המ"י כלל ע"ג בשם ס' כריתות דלא מיקרי קבוע רק אם האיסור ניכר וידוע במקומו. וכ"מ להדיא בס' אלי' רבה בא"ח סי' תרצ"ח ובשו"ת מוצל מאש סי' נ' ויש לה"ר מפ"ג דברכות גבי מדלגין היינו ע"ג ארונות ש"מ כו' דרוב יש בהם פ"ט ומיעוט אין בהם פ"ט והתם הרי הארונות קבועין במקומן ולא אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה אלא ש"מ דבעינן שיהא האיסור ניכר וידוע ומיהו בס' ב"א כתב בשם הרוקח דהתם היינו משום שיש ספק אם יש שם ארון שאין בו פותח טפח ומספק לא אמר קבוע. ועי' בעבודת כוכבים (נ"ג ב') דמשמע דאילנות של אשירה לא נתבטלו ברוב ואף אותן שאינן נכרין ומיהו ע"ז שאני שאין לה בטול לעול' אף בשאינו קבוע: **בס'** שעה"מ הל' מגילה כתב בשם ס' לשון למודים דלא אמר קבוע כמחצה על מחצה אלא היכא דשקיל או שפירש לפנינו מן הקבוע אבל היכא דלא יצא מהקבוע כגון עיירות דבאפי נפשייהו קיימי אזלינן בתר רובא כמ"ש הר"ן שם לענין קריאת מגילה. אבל מדברי ס' כריתות משמע דכה"ג חשוב קבוע כגון כשיש שדה דודאי אסורה בחרישה וזריעה ונולד ספק בשאר שדות והקשה עליו מפ' כל הצלמים דאם יש מקום אחד שודאי עובדים ובשאר מקומות ספק לא הוו נאסרים:

(שם סעיף ג') **אבל בשר הנמצא בשוק כו' ואפי' נמצא בין החנויות ה"ל פריש**. כ"כ התוס' פ"ק דכתובות ודוקא דחנות א' ניכרת אבל היכא דידוע שיש טריפה בחנות א' ולא נודע באיזה אם פי' אסור להרא"ש דאוסר פי' עמילא דאיכא למיגזר שמא יקח מן הקבוע כיון שאין האיסור נודע ונרא' דאם יש ס' דאורייתא בחנות א' ולא נודע באיזה ופירש ממילא שרי לכ"ע כדמוכח בש"ס דנזיר גבי האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת שאסור בכל הנשים ופריך אלו אשכחן בשוקא וקדיש נימא כל דפריש מרובא פריש. ודע דבמ"י התיר בהפסד מרובה אי פירש ממילא בדברים החשובים: **ולענין** אי אזלי' לקולא בספק דד"ק כתב הרמב"ן הובא בח"ר פ"ק דמגילה דהוא כד"ס. אך בט"א כתב דאזלי' לחומרא בספיקו וה"ר מת"ב דבה"ש שלו אסור. יש לה"ר מהא דאמר במגילה קטן היית ואין מביאין ראיה מן הקטן ואי ד"ק הוי כד"ס הא בדרבנן נאמן גדול להעיד מה שראה בקוטנו. אך מדברי הכס"מ פ"ו מהל' אה"ט גבי טומאה ע"ז דפ' הרמב"ם לקולא ושם הוא ד"ק. ועי' תוס' סנהדרין (י"ב): **ולכאורה** יש לה"ר לדעת הרמב"ם דס"ד מה"ת לקולא מפסחים (פ"ג ב') וחולין (צ"א) גבי הוכרו ולבסוף נתערבו דאי הוו אסור מה"ת לא לבעי שריפה מיהו אזלינן בכל צד לחומרא וכן מוכח דחד בחד לא איתחזק איסורא הוא דאל"כ מה"ת אסור ואמאי בעי שריפה מיהו י"ל דכי היכי דאיתחזק אי' לענין אי' אכילה איתחזק ג"כ לענין שריפה. ומ"ש בס' עצי לבונה ראיה להרמב"ם מקושית התוס' בשבת (דף ק"ל) דאמאי איצטריך קרא לאסור ספק מילה בשבת א"מ דשבת שאני דאיכא בו א"ת ודו"ק: **עוד** שם ס"ק י"ד הניח בצ"ע אפרש"י בזבחים דמקשה לר"א ולר"נ ממתני' דשור הנסקל שנתערב כו' ימותו דאמאי דנימא דאיסורא מית והשאר יקרבו דמאי קושיא הא ע"כ צריך להקריב ב' בבת אחת והאיך יכול אחד לשחוט ב' זבחים בבת אחת הא אמרינן תזבחהו שלא יהא אחד שוחט ב' זבחים. וי"ל דכיון דאי אפשר בענין אחר שלא ימותו ולא יבואו קדשים להפסד הוי כדיעבד:

(שם בט"ז ס"ק ה') **וכי תימא דבמקולין דשכיחי רבים גזרינן טפי והא איפכא תנן בפ' חבית** (דף קמ"ז) **אבל עשרה בני אדם כו' ופרש"י כיון דמרובין הן מדכרי אהדדי**. ועי' בנקודת הכסף שהשיג עליו דשאני התם דהעשר' בנ"א הם במעמד אחד ע"כ אמרינן דמדכרי אהדדי כו' אבל הכא יש לחוש שיבואו ליקח בזה אח"ז ונ"ל דחילוק זה הוא מוכרח מהא דריש עירובין (דף ג') גבי מקצת קורה בתוך עשרים ומקצת למעלה מעשרים כו' דאמר רבה במבוי פסול ומפרש רבא מפרזנקא טעמא דמבוי לרבים הוא סמכי אהדדי ולא מדכרי ותקשי מהא דתנן בפרק חבית (שם) דאדרבה דברבים מדכרי אהדדי. אמנם לפי מה שחילק בנקוה"כ בין אם הרבים במעמד אחד אם לא א"ש נמי הך דעירובין

דהתם נמי לפעמים אין רבים במבוי ואתי יחיד להשתמש באותה שעה וליכא מדכר ומ"מ אין מהתם קושיא על הט"ז דחילוק זה אינו רק להך לישנא אבל ללישנא קמא שם דרבה אמר רבים מדכרי בכל גווני אמרי' רבים מדכרי אהדדי. וכן עיקר כמ"ש בחידושי לעירובין (דף י"ח) ויש משם סעד לדעת הט"ז:

(שם סעיף ז' בהג"ה) **ואפי' לאכלם שתים שתים אסור לאדם אחר לאכול את כלם.** הפר"ח הקשה ע"ז מהא דגבי מזבח ג"כ מתיר ר"א להקריב ב' ב'. ועי' בס' אמרי צרופה שלהי יומא שתירץ דשאני גבי קרבן דלא החמירו חכמים כ"כ כמ"ש תוספות זבחים (דף ע"ד):

(שם בש"ך ס"ק נ"ט) **ספק איסור דרבנן בדשיל"מ אסור.** ודע שכתב הפר"ח בהל' יו"ט והפמ"ג בא"ח דהיינו דוקא בספק מעשה כמו ספק נולד ביו"ט דגבי ביצה וס' מוכן אבל בספק דפלוגתא דרבוותא וספיקא דדינא אזלינן לקולא בדרבנן אף בדבר שיל"מ וכ"מ בש"א סי' צ"ו ויש להוכיח כן מסוגיא דמנחות (דף ס"ח ע"ב). ובזה א"ש סוגיא דשלהי שבת דא"ר יוחנן הלכה כר"ש דלית ליה מוקצה ופריך והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן כו' אין משקין ושוחטין את המדבריות ומשני ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח ומסיק דב"ה כר"ש ס"ל ופרש"י ב"ה חשוב כסתמא. וקשה דאכתי מאי אולמא לר' יוחנן ב"ה מסתמא. אבל לפי מה שחילק הפר"ח בין ספיקא דעובדא לספיקא דדינא או פלוגתא דרבוותא דאזלי' לקולא א"ש הך דשבת דבאיסור מוקצה דרבנן לא בעינן לאולמא סתמא דב"ה דלית להו מוקצה דאף בשוין קיי"ל דהלכה כדברי המיקל בדברי סופרים וכדפסק ר' יוחנן גופיה בפ"ק דעבודת כוכבים (דף ז'). וכן מוכח דעת הרשב"א והר"ן בנדרים (דף מ"ז ע"ב) שכתבו דמסתברא דנקטינן בעיא דרמי ב"ח לקולא ואם אמר קונם פירות אלו על פלוני מותר בחילופיהן דכיון דגבי איסור הנאה בעלמא לא הוו חליפין כגדולין אלא מדרבנן ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא עכ"ד. וקשה הא נדרים ה"ל דשיל"מ בשאלה כדאיתא התם (דף נ"ט) וגבי דבר שיל"מ אחמור בספיקו. כדאמר רב אשי בריש ביצה (דף ד') גבי ביצה שנולדה ביו"ט דספיקה אסורה משום דה"ל דבר שיל"מ וכל דבר שיל"מ אף בדרבנן לא בטל ופרש"י דכי היכי דאחמור בביטולה ה"נ אחמור מה"ט בספיקא אלא מוכח מזה דס"ל להרשב"א והר"ן דדוקא בספיקא דעובדא כי ההיא דספק נולדה ביו"ט או בחול הוא דקאמר רב אשי דאחמור נמי בספיקא משא"כ בספיקא דדינא בפלוגתא דרבוותא או באיבעיא דלא איפשטא כההיא דנדרים אזלינן לקולא בדרבנן אף בדשיל"מ וכתבתי עוד בזה בס"ד בחי' לחולין:

(דיני ספק ספיקא בש"ך אות ב') **כתב בשם תשובת הרשב"א דבאיסור דרבנן שי"ל חזקת איסור אזלינן לחומרא**. ובס' אבן העוזר פ"ב דשבת חולק על זה דלא קיי"ל כר"י בספק טבל כמ"ש הרמב"ם דסתמי משניות דלא כוותיה. וכ"כ המ"ל פ"ד דבכורות וכ"ה דעת הר"ן בסוכה (מ"ו ב') ועיין ס' ע"י וס' ח"ד. ומיהו הסתם דטהרות א"מ דהתם בספק טומאה שלא היה לו חזקת איסור אייריו ולא בס' טבל כמ"ש התוי"ט. אלא טעמו של רבינו דלא קי"ל כר"י מחביריו וכ"מ במ"י. ומ"ש בס' ב"א שזה תלוי בב' תירוצים שכתבו התוס' בפסחים (דף ט') ותמה על שלא הזכירו האחרונים כבר הקדימו בשעה"מ ה' מקוואות כלל ז' ובצנ"ח ברכות וגם דבריו שם א"מ לדעת הרמב"ם כמ"ש במ"א. ועי' בספר סדרי טהרה. ומ"ש בס' ע"י ראיה לאיסור מהא דמחמירין בספק מוכן ליתא דהתם הוא דשיל"מ. ומ"ש בס' ב"א ראיה לאיסור מעירובין (דף ל"ב) אישתמיטתי' דברי המ"ל בה' בכורות ע"ש. ומ"ש בח"ד לה"ר לאסור מהא דספק אה"ט דרבנן. גם הפמ"ג כ"כ אך אינו ראיה דהתם אע"ג דלא איתחזיק איסור טמא וטעמא עשאוהו כשל תורה לטמא אדם לשרוף עליו תרומה וקדשים עשאוהו נמי כשל תורה לטמא ספק. אלא צ"ע מ"ש הט"ז סי' ר"א ס"ק פ"ו שפי' שם דברי המחבר דאוסר כר' יוסי. והוא לשון הרמב"ם ג"כ בה' מקוואות. ומ"ש בספר כרתי ופליתי להביא ראיה להתיר ממנחות (ס"ח ב') גבי ס' יום הנף דאיתחזיק איסור דחה בס' ע"י וס' ח"ד דהתם עדיף משאר ספק דהא אנן בקיעין בקביע דירחא. ויש לה"ר לדבריהם ממ"ש הרמב"ם רפ"י מה' מ"א דס' אסור מד"ס ואי היה זה ככל הס' היה אסור מה"ת כיון דאיתחזיק איסורא בס' איסור דאורייתא: ובענין ס"ס משם א' כתב בשו"ת טור האבן סי' מ"א דהיינו כההוא דשם אונס גבי פתוי קטנה דממילא הוי אונס ואם לא היה אונס מסתמא לא היתה קטנה אבל אם יש בספק אחד פלוגתא ובספק א' לכ"ע שרי לא הוי שם א' דהוי כמו שא' מתיר יותר מחבירו: כתב בס' לבושי שרד דדעת של פוסקים שלא הובאו בש"ע לא מצרפים אפי' לס"ס [וכיוצא בזה ראיתי שכתב האורים ותומים בדיני תפיסה דאין לומר קים לי כדעת שלא הובא בש"ע]. ושארי לי' מארי על זה וכי ע"פ הכרעת הב"י והד"מ נשים דעת גדולי פוסקים כלא. וכבר כתב כן הגאון בנ"ב חלק אה"ע סימן מ"ז:

שאלה ותשובה לסימן ק"י

שאלה ששחטו שבע בהמות בכפר א' מהלך פרסה מעירנו ולקח איש א' מאנשי עירנו מעי א' הנקרא צפצוחע והוליכו לביתו ושם מצא בו מחט והובא לפני והיתה בולטת ראשה מעבר החיצון ורובה היתה תחובה לפנים באלכסון עד לעבר השני לחלל הצפצוחע ולא היה שם ק"ד כלל רק מבחוץ סמוך למחט היה מראה אדום אבל לא

היה ניכר שום חולי ומסמסה כלל. גם חתכתי במקום שהיתה אדומה ולא היה בו שום לחלוחית של מוגלא ודם. גם חלודה לא העלתה. רק באמצע היתה שחורה. וראיתי בחלל הצפצוחע שהיה בה עדיין פרש וסבור הייתי שלא הודחה עדיין עד ששאלתי ואמרו שהודחה וקודם מציאת המחט נחתכו כל הז' בהמות לחתיכות גדולות כנהוג הכל ביחד ומלחום בג' וד' מקומות והודחו ואח"כ מצאו המחט הנז' של בהמה א' מהז' בהמות ולא נודע מאיזה. והיה בדבר הפסד גדול וגם שעת הדחק:

תשובה נראה להתיר התערובות כדין יבש ביבש בסי' ק"ט כיון שנודע קודם בישול דאין לאסור כאן לא מחמת המליחה ולא משום חתיכה הראויה להתכבד כמו שאבאר. ומתחלה דליכא כאן אלא ספק טריפות שהרי כל האיסור שבכאן הוא משום שהודחה הצפצוחע קודם שהובא לפני שאם לא הודחה מקודם היה פשוט להתיר ע"פ מ"ש הש"ך בסי' מ"ח ס"ק י"ד וס"ק ל' דבין בהמסס ובין בביה"כ כשר בהפס"מ אפי' תחובה המחט מעבר לעבר אי ליכא קורט דם דאמרינן אחר שחיטה נתחבה דהא איכא מידי למיסרך ואי איתא דמחיים הואי ק"ד הואי וכ"מ פשטא דסוגיא דפא"ט (דף נ"א) דבכל היכי דאיכא מידי למיסרך אמרינן הכי ומה לי המסס או ביה"כ וא"כ ה"ה בקורקבן וכ"כ המ"י (ולפני העידו שזה המעי הוא ביה"כ ולפ"ד אין נ"מ בזה) ואי משום י"א שהביא בהג"ה סי' הנזכר שאין אנו בקיאין בבדיקת ק"ד. כבר כתב הש"ך שם שכמה אחרונים לא הביאו זה דלא ס"ל חומרא זו ושכן ראוי להורות וכ"כ המ"י. ואי משום שהיתה אדומה מבחוץ. כבר מבואר בס' פרי מגדים בשם שו"ת נ"ש בס"ס מ"ו ובסי' מ"ח דאדום הבשר לחוד אין מזיק אפי' במחט דאין שינוי מראה לחוד פוסל באיברים כמ"ש שם ובס"ס נ' ובסי' מ"ג וכ"כ בנ"ב סי' י"ג אא"כ שיש לקותא מצד א' והמראה מעבר לעבר. ואי משום חלודה שהיתה באמצע המחט אינו מזיק לדעת רש"ל ואף שהב"ח חולק עליו מ"מ בהפס"מ ודאי יש לסמוך על רש"ל שהרי גם הרב בספר כרתי ופלתי מסכים עמו וביאר הטעם דכיון דאין החלודה על ראש המחט שנוקבת בה אמרינן דלאחר שחיטה דחקה ונקבה בראש שלה וכן המ"י כלל צ"ד לא הביא רק דעת מהרש"ל. ובפרט כי חלודה לא הוזכרה בגמ' וגם אינה ראיה כל כך כדם לומר דמחיים הואי דאפשר שבלעה כך מחט מחולדת ומט"ז מקיל הפר"ח ושארי אחרונים בחלודה בנמצא המחט בחלל המעי משא"כ בדם וכן בתחוב מצ"א ולא בדקה אם יש עליה חלודה מתיר הכנה"ג והביאו בל"י אף בלי הפס"מ משא"כ כשנאבד בלא בדיקה מק"ד. ונמצא דכיון שכל הריעותא בכאן הוא משום שהודחה קודם הבאת המחט והלכה לה הבדיקה וא"כ לא הוה רק ספק טריפה וכ"כ הרשב"א בתשובה שממנו מקור דין זה דהודח דמטרפינן לה מספק

ומביאו ב"י ובאה"ג. וא"כ עכ"פ מהני לענין ספק ספיקא כמו שיתבאר. ואע"ג דמהר"ם מלובלין בתשובה הביאו בש"ך סי' נ' כתב גבי מחט דשכיח הוה לאיסור טפי מלהתיר היינו לענין להתירה לגמרי דלא מטעם נשחטה הותרה. אבל מ"מ נחשב שפיר ספק לענין ס"ס וכמ"ש להדיא בס' פמ"ג בפתיחתו להלכות טריפות ובמשבצות זהב סי' ל"ג ס"ק ו'. משום דהא יש לה חזקה להיתר דכשנולדה לא היה בה מחט וסברא זו כתב ג"כ בס' פ"י ס"פ המדיר ואי הוה הספק שקול לגמרי היה לנו להתיר משום חזקה אך מחמת דשכיח לאיסור טפי אין אנו מתירין אבל משום דיש לה חזקה מהני לענין ס"ס. והגע עצמך אם הראבי"ה מסופק בדין הודח ועלה על דעתו להתיר לגמרי מטעם נשחטה הותרה כמ"ש בהג"א פא"ט אנן לא נחשבהו מיהא לספק. ועוד וכי גרע מספק דרוסה שכתבו התוס' דהוי שכיח לאיסור ואפ"ה מהני לגבי ס"ס בסי' נ"ז. וכן בנמצא הגף שבור ואינו ידוע אי מחיים נעשה אי לאחר שחיטה מתירין מטעם ס"ס בסי' נ"ג וס"ס ק"י והתם נמי הא שכיח יותר שישבור מחיים שמנדנדת והולכת אנה ואנה כמ"ש בשו"ת בית יעקב סי' פ"ד. דאע"ג דשכיח לאיסור הוה ספק לגבי ס"ס משום דיש לה חזקה להיתר. ועוד יש לומר הכא למיתלי נמי להיתר שאפשר שע"י הנענוע מטלטולה מהלך פרסה דחקה ועברה מעבר לעבר וקודם לכן לא היתה מעבר לעבר ומש"ה לא נראית המחט במעי' קודם שטלטלוה וכן אמרו לי שהיתה המעי' מונחת אצל הכותל שמניחים שם מחטים ובכה"ג איכא למיתלי נמי להיתר דמתירין כמה אחרונים לגמרי כמבואר בסי' נ' ובשו"ת בי"ע סי' הנזכר. דתליא עדיף מספיקא. וכיון שזכינו לדון דלא הוה עכ"פ אלא ספק טריפה א"כ אם היתה ניכרת בפ"ע ודאי דמחמת המליחה לחוד לא היינו אוסרים השאר שהרי השבות יעקב התיר ספק טריפה שנמלחה עם בשר כשר משום דהוה ס"ס דשמא לא הוה טריפה ושמה הלכה כראבי"ה דס"ל דמליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה ומביאו בס' פרי מגדים סי' ק"ה ובכמה מקומות דלא כבל"י שהקשה על המ"י דיחיד נגד רבים לא מקרי ס"ס דע"כ בהפ"מ סמכינן איחיד נגד רבים כדאית' בח"מ סי' כ"ה ובש"ך י"ד סי' רמ"ב תדע דהא המ"י עצמו כ"כ בדיני ס"ס דיחיד כו' גם מ"ש הבל"י לאסור מחמת הקליפה שנאסר במליחה הוא עצמו לא כ"כ בסי' צ"א. ועיין בנ"ב סי' ך' מ"ש שאין לאסור בבישול מחמת קליפה שנאסרה במליחה במינו דשמא לא אמרינן במליחה חנ"נ ונסחט אח"כ האיסור בבישול הוי כספק נשפך בדרבנן. וכ"מ מדברי הב"ח סי' ע"ד הביאו המ"י כלל ל"א דבספק איסור לא אסרינן במליחה יותר מכ"ק. וע"ש בפמ"ג: **ועוד** יש להתיר דהא כאן יש ספק אם נמלחו כלל האיסור עם היתר כ"כ עד שלא היה אח"כ בשאר התערובות רוב וגם אפשר שנמלח האיסור רק בפ"ע ואח"כ נתערב וא"כ דמי

ממש לספק נמלחו דגים טמאים עם טהורים דשרינן בסי' פ"ג ס"ה מטעם ס"ס דשמא לא נמלחו כלל ביחד ואת"ל נמלחו ביחד שמא לא היה בהם שומן ואז אינם אסורין אלא מדרבנן. וה"נ שמא לא נמלחה הטריפה עמהם כלל ואת"ל נמלחה שמא היתה כחושה ואז א"צ ס' אלא מדרבנן כמ"ש בספר פמ"ג בפתיחתו להלכות תערובות. ועיין באחרונים סי' ס"ט סעיף י"א דכל שיש לתלות שלא נמלח כלל האיסור עם ההיתר תלינן לקולא במינו אפי' בחלב ושומן. והא דבסי' ע' משמע דספק נמלח בשר טריפה אסור אע"ג דהוה במינו י"ל דהתם לאסור כ"ק קאמר א"נ בשאין רוב אבל כשיש רוב וספק נמלח שרי ובשו"ת עה"ג כתב דכה"ג הוי כספק תערובות דשרי במו"מ כשיש רוב כמבואר סי' קי"א. וכיון דמחמת נתינת טעם דמליחה אין לאסור. א"כ אין כאן אלא משום דהאיסור נתערב ואינו ניכר בפ"ע וא"כ הוה ליה דין יבש ביבש דקיי"ל דחד בתרי בטיל דנהפך כל התערובות ונעשה היתר. ואי משום דה"ל חתיכה הראויה להתכבד דקיי"ל סי' ק"א דאינה בטילה יש לדון כאן דשפיר בטיל דהא יש כאן ספק ספיקא גמור מענין א' דשמא הלכה כר"ת וסייעתו שמביא הטי"ד סי' ק"י דספק טריפה שנתערבה ולא נודע הספק איסור קודם דשרי אף בדברים חשובים שאינם בטלים דס"ל דזה נחשב לס"ס אף דהוה ספק א' בגוף האיסור וספק הב' ע"י תערובות. ואת"ל דאין הלכה כר"ת להתיר כה"ג בדברים משונים שמא הלכה כהרשב"א וסייעתו הובא ביו"ד סי' ק"א דס"ל דחתיכה גדולה לא הוה ראויה להתכבד אא"כ שראויה להתכבד כמות שהיא וכן הביא שם המחבר דעה זו בסתם ואע"פ שהג"ה שם כתב שנוהגין כהיש מי שחולק שהביא שם דבנל ענין הוה ראוי להתכבד כבר מבואר בספר פמ"ג שם ובס"ס ק"י דכה"ג נחשב לספק עי"ש. וא"כ הוה ספק ספיקא גמור דהוה כולו בתערובות דשמא כר"ת דאף בדבר חשוב בטיל כה"ג. ושמא כרשב"א דלא הוי דבר חשיב כלל ובודאי בטיל ברוב. ושוב מצאתי דכה"ג איתא בהדיא בתשו' מ"ב סי' ל"ז והבל"י בסי' הביאו דאם נתערבה באחרות החהר"ל שנוהגין להחמיר ואיכא ס"ס אפי' ס' א' בעוף כו' לכ"ש מותר והיינו כמ"ש. ותו דאף בכל א' מהני ספיקות יש כמה אחרונים שמקילין שהרי הש"ך בקיצור דיני ס"ס סי' א' פסק כר"ת. ואף שהחמיר בזה לאכול ב' ב' מ"מ שארי אחרונים מקילין לגמרי בלא נודע כמ"ש המ"י הובא בס' פמ"ג והסכים לזה. וכן בענין חהר"ל הביאו האחרונים בשם ס' מ"כ שכתב שראוי לסמוך על רשב"א דחתיכה גדולה לא הוה ראויה להתכבד. ובפרט שלדעת הרי"ף חתיכה הר"ל בטילה כל שאינה איסור הנאה כמ"ש הרשב"א והרא"ש הביאו ב"י סי' ק"א. וכן מצאתי אני לרבינו ירוחם שכתב כן בשם רש"י פ"ב דע"ז. וכיון שכן אין לנו להחמיר כל כן בדין חתיכה הר"ל כמו כנידון דידן שיש נמי ס"ס

להתיר. וכהג"מ בנ"ב סי' ל"ג. ואין לאסור משום הא שכתר הש"ך י"ד סי' ק"י סעיף ה' דאם נמצא טריפה במקולין אסור ליקח מכאן ואילך אפי' חתיכה שאינה ראוי להתכבד שאין הכל בקיאין בזה ויטעו בין ראויה להתכנד לשאינה ראויה. דהא דוקא במקולין שרבים קונים וקרוב הדבר לטעות גזרו לאסור אפי' חתיכה שאר"ל. ובנה"כ ביאר דהכא הרבים אינם במעמד א' ומש"ה לא אמר דמדכרי אהדדי ומישב בזה קושי' ט"ז כאן מפ' חבית ע"ש. [ודע דבזה נדחה ג"כ מ"ש הט"ז בהלכות אבל סי' שפ"א ע"ש. ונראה להי"ר לחילוק זה מהא דאמר בש"ס ריש ערובין (דף ג') גבי מבוי שמקצתו בתוך כ' ומקצתו למעלה מכ' דרבים סמכי אהדדי ולא מדכרי דהתם נמי אין הרבים כולם במעמד א'] ומה שהקשה בספר פמ"ג פי' ק"א על הרשב"א והמחבר שכתבו דין זה דמקולין והא ס"ל דחיה בטילה וליכא למיגזר אטו חתיכה ר"ל. ליתא דהרשב"א כתב להדיא בס' משמרת הבית (דף ק"כ ע"ב) דחתיכה חיה הוה שפיר ראויה להתכבד כל שהיא ראויה להתכבד כמות שהיא והמחבר נמי כתב כן להיש מי שחולק שהביא שם בסי' ק"א דחתיכה חיה או גדולה חשיבא ראויה להתכבד ושייך שפיר למיגזר שאינו ראוי אטו ראוי וכל זה במקולין דשכיחי רבים והתם נמי אינו אלא חומרא בעלמא כמ"ש הטור בשם הרשב"א והוא בתה"ק והרשב"א גופי' בתה"א דף ק"כ כתב גבי מקולין דדוקא חתיכה בינונית הר"ל אסורה אבל חתיכה שאר"ל מותרת. וכן כתבו כל האחרונים שדין זה דמקולין אינו אלא חומרא בעלמא והבו דלא להוסיף עלה ומש"ה ליחיד בביתו אין להחמיר כלל לאסור חתיכה שאר"ל. והא שהביאו שם האחרונים בסעיף ה' מעשה דבה"י בקצב ששחט ז' בהמות בביחו כו' ונמצא מחט בביה"כ שהיה טריפה ע"פ הדין בלי פקפוק והטריף כל אותן שהיו בבית כו'. דהתם נמי בקצב הואי דשכיחי ביה רבים ואף שהיה בביתו מ"מ כל דשכיחי ביה רבים גזרו שאינה ר"ל אטו ר"ל. וכן משמע מלשון הש"ך שם שכתב וליחיד בביתו אין להחמיר משמע דלקצב בביתו יש להחמיר. ועוד דהתם טריפה בלי פקפוק הואי משא"כ הכא דהוה רק ספק טריפה וליחיד בביתו ודאי דאין להחמיר מה"ט דכתיבנא. תדע שהרי הרב פמ"ג ושאר אחרונים הביאו מעשה דבה"י הנזכר ואפי"ה התיר בכה"ג כמו שאכתוב וע"כ הוא מה"ט דאמרן. וגדולה מזו ראיתי להרב פמ"ג בשפתי דעת סי' ק"י ס"ק ל"ז שהתיר בספק טריפה בחנות שנתערבה עם חנות כשירה דשמא הלכה כר"ן שסובר דתערובות חנויות לא הוה קבוע ובטיל ושמא אינ' טריפה. ואם בתערובות חנויות דאיכא למ"ד דהוה דאורייתא ועוד דנתערבו חד בחד התיר משום ס"ס הנזכר כ"ש שיש להתיר בחתיכה הר"ל דרבנן שנתערבה ברוב דהוה ס"ס גמור כתערובות כדכתיבנא: עוד יש בנידון דידן סניף להתיר ע"פ מ"ש בשו"ת

מהריב"ל בשור ספק טריפה להתיר הכלים לבשל בהם לאחר מע"ל מטעם ספק דרבנן לקולא ומביאו האחרונים בסי' א' גבי שוחט שהמיר או שנמצא שאינו יודע. וכן הביאו בעל פמ"ג ריש דיני ס"ס ומצדד שם להקל בהפס"מ בכה"ג בספק איסור תורה שע"י גלגול נעשה דרבנן בלא נודע מקודם עד שנעשה דרבנן. כגון ספק איסור תורה נפל למינו בלח לרוב ולא נודע ע"ש וכ"כ בסי' פ"א. וא"כ ה"נ בנידון דידן יש לצדד דנעשה ספק דרבנן כיון שלא נודע עד לאחר שנתערב במינו ברוב ואפי' לא הוה יבש מהני וכ"ש הכא שיש פוסקים המתירין וס"ל דבטל בלא"ה כנ"ל ועיין בסי' ל"ש. אך לפמ"ש בשעה"מ הל' מקואות כלל ו' מסוגיא דיומא (דף נ"ה ב') משמע דל"מ מה שלא נודע רק כשבאו ב' הספיקות ביחד מהני. ול"נ להר"ר מפרש"י בשבת (דף ל"ד ע"א) ובהכי י"ל מ"ש הב"י סי' ס"ט ודוק שם. וע' בתשובת הרי"ף שהביא הב"י בסי' ק"א דמשמע אף שלא באו הב' ספיקות ביחד ע"ש. וע' בר"ן פ' כל שעה שה"ר מהסוגיא דפ' אלו עוברין (דף מ"ד) גבי הא דאמר ואי אמרת כזית בכא"פ דאורייתא אמאי אמרי' שאני אומר משמע דאי אמרי דהוי דרבנן ניחא דתלינן לקולא ואע"ג דעיקר אי' דאורייתא כיון דשיעורו דרבנן אזלי' לקולא וכ"מ ממ"ש הרמב"ם בפ"ח מהל' מקואות. ומיהו לפמ"ש הש"ך בדיני ס"ס סי' י"ט א"ר מהתם דתלינן שלא היה כאן איסור כלל. א"נ דהתם באו כאחד. וכן דברי הרשב"א בתשובה סי' תפ"ח יתיישבת בזה ע"ש. אבל יש לה"ר מהא דיומא (דף ס"ד) גבי תערובות פסולי' בעלי מומין דבטלי' מה"ת רק מדרבנן אינן בטלים ותלי' לקולא אם קרב א' מהן כו' אע"ג דודאי נתערב בו איסור. אך לפמ"ש בשעה"מ הל' מקואות א"ר גם מהתם. וע' ג'יטין (דף נ"ג ב') וכ"מ בתשובת הרשב"א שם דספק אי' דאורייתא שנתערב ברוב ה"ל ספק בדרבנן. וע' רא"ש פ"ג דסוכה גבי בעי' דאתרוג ובפ"ב וג' דפסחים גבי ספק משהו וספק בדיקה שניטלו ואח"כ נתגלגל ונעשה דרבנן דאזל לקולא בס' דרבנן אף דעיקר חיובו דאורייתא. וכן הביא בסתם בש"ע או"ח סי' תרמ"ח ס"ד: העולה מכל מה שכתבתי הוא דנידון דידן לא הוה אלא יבש ביבש ולדעת הרי"ף ורש"י ור"ת וסייעתו והש"ך והמ"כ והמ"י והפמ"ג ומהריב"ל התערובות שרי וא"כ אין לנו להחמיר באיסור דרבנן כי התורה חסה על ממונן של ישראל כדאמר פ' אלו טריפות (דף מ"ט) וכדאי הם כל הנך פוסקים לסמוך עליהם בכה"ג:

נאום המשיב לשואלו דבר וכותב וחותם אברהם בהרב הגדול א"א מוה' יהודה ליב נ"י מ"מ ומ"ץ דק"ק פעטראוויץ בעה"מ ס' משכיל לאיתן:

סימן קיא

(סימן קי"א בט"ז ס"ק ו') **כתב הט"ז דגם באיסור דאורייתא תלינן לקולא בזה אחר זה.** והביא ראי' מפ"ז דתרומות גבי ב' קופות א' של חולין וא' של תרומה וא"י איזוהי אכל א' מהם פטור בא אחר ואכל את השניה פטור ומדמי התם בירושלמי לב' שבילין בזא"ז והניח בצ"ע על הרשב"א שאוסר אפי' בנפילה א' בזא"ז. וכה"ג הקשה בא"ח ס"ס תל"ט על הטור גבי עכבר שנכנס לא' מב' בתים ואינו יודע לאיזה דמצריך בדיקה בזא"ז. ובס' ס"ט בהל' נדה סי' ק"ץ כתב ע"ז דאינו מוכרח. ול"נ די"ל כמ"ש המ"ל בפי"ט מהל' שאר אבות הטומאה דהיכא שבא בספק הא' אי ששניהם מכח חד קאתי ל"מ בזא"ז וה"נ בחמץ ונפילת איסור משא"כ בתרומה וב' שבילין. אבל מ"ש הפמ"ג באו"ח לדחות ראיית הט"ז מתרומה די"ל דאירי בתרומה בזה"ז או בתרומת פירות דרבנן. לא נראה דהא ר' יוחנן מוקי לה בירושלמי אליבא דר' יוסי דס"ל ביבמות תרומה בזה"ז דאורייתא וגם מפירות לא אירי התם מדקתני התם פלוגתא דר"מ ור"י בחלה דאינה אלא בחמשת המינין. וכן הרמב"ם פי' מהל' תרומות כתב הטעם דפטורים דהמוציא מחבירו ע"ה. משמע דבתרומ' דאורייתא נמי אלא שאין ללמוד מזה לחמץ ממ"ש המ"ל. ומיהו בהשגות הראב"ד פ"ב מהל' חמץ מבואר כמ"ש הט"ז:

(בש"ך ס"ק י"ט) **הקשה על הרשב"א** דאוסר באיסור דרבנן שנפל לא' מב' קדירות אפי' הן של ב' בני אדם וא"י לאיזו ובאו לשאול בזא"ז דהא בפסחים (דף י') ובכתובות (דף כ"ו) מוכח להדיא דתולין להקל בזא"ז בב' ב"א באיסור דרבנן. ונראה כמ"ש הכס"מ בפ"ב דהל' חמץ ומצה הלכה י"א שכתב בטעמו של הרמב"ם שם דלא מצריך בדיקה בשני בתים פעם ב' משום דהוי ס"ס דעל כל אחד אפשר לומר שלא נכנס העכבר לתוכו אלא לחבירו. ואת"ל שנכנס לתוכו שמא אכלי'. ובכתובות גבי כרכום כתב ג"כ הרא"ש דהוי ס"ס דשמא נחבאת ואם תמצ"ל שלא נחבאת שמא לא נטמאת וע"ש בקרבן נתנאל שכתב דהוי כספק ביאה דמקילין עכ"פ בדרבנן. וכיון דאתיין עלה דבהא דפסחים וכתובות איכא ב' ספיקות ע"כ הוא קיל מאיסור דרבנן. ואין מהתם סתירה לדעת הרשב"א ותדע דהא בכתובות שם מקילין אף בב"א. וכן בההיא דפסחים לדעת הרמב"ם. ובמ"א הארכתי עוד בענינים אלו: מעשה היה שנמלחו על השלחן ח' חתיכות בשר ועל הספסל ג' ודי' חתיכות ואחר שהודחו ונתערבו יחד מצא ביניהם י' חתיכות טריפות וידוע שא' מהן היה על הספסל אלא שא"י אם יתר החתיכות שהיו על הספסל היו ג"כ הטריפות ולא נמלחו הכשירות עמהם כלל או לא והתרתי דהנה מלבד מה שהעליתי בענין ספק נמלח בתשובה לסימן ק"י שבסמוך. יש כאן עוד מקום להתיר מהא

דסימן זה [סי' קי"א ס"ד] גבי ב' קדירות א' של היתר וא' של איסור ונפלה חתיכת נבילה לא' מהן דאמרי' לתוך איסור נפלה. ואף דהתם נודע מיד נפילת החתיכה מ"מ ה"ה אם לא נודע עד שנתערבו ב' הקדירות בצונן ונמצא ביניהם ח"נ וא"י לאיזה קדירה נפלה מתחילה דאמרי' לתוך של אי' נפלה ותלינן הקלקלה שנמצא עכשיו במקולקל וכדמוכח סימן ק"ץ סמ"א:

סימן קיג

(סימן קי"ג סעיף ט"ז) **כלים שבשל בהם העובד כוכבים כו'**. אף לדברי המצריכים הכשר אם הוא כלי חרס מגעילו ג"פ ודיו מפני שאין לאיסור זה עוקר מדאורייתא. בבאר הגולה הראה מקורו מדברי הרשב"א וק"ל דהנ"י פ' הספינה כתב בשם הרשב"א דאפי' בדבר שאין לו עיקר מה"ת לא התירו אלא בתרומה דרבנן שהוא איסור שאינו שוה בכ"מ. וכ"ה שם בשם הרמב"ם שכ' שאין למדין מתרומה לשאר אי' דרבנן. ועיין בק"ע בפי' ירושלמי פסחים שהקשה דבירושלמי שם אמר רב הכי גבי חמץ בפסח לבשל שא"מ בכ"ת מועלת הגעלה ג"פ ואף שא"ל עיקר מה"ת:

סימן קטז

(סימן קט"ז סעיף ו') **אסור לאכול מאכלים ומשקים שנפשו של אדם קצה בהם כו'**. שכל אלו בכלל אל תשקצו את נפשותיכם. וכתב הט"ז דלא לקי רק מכת מרדות משום דהוי לאו שבכללות דנכללו בו דברים רבים. והפרישה כתב דזה לא הוי לאו שבכללות דכל מיני שקוץ א' הן ולא אסרה תורה כ"א ד"א והא דלא לקי מלקות גמור הוא משום דאין זה אלא אסמכתא בעלמא מדרבנן. והתב"ש בסי' י"ג השיג על הפרישה דאישתמיט מיני' דברי הסמ"ג. והסכים עם הט"ז דהוי דרשא גמורה רק דהוי לאו שבכללות. ולדידי הדין עם הפרישה דדעת הפוסקים אינן כהסמ"ג אלא כהפרישה דהכי מבואר להדיא במכות (דף י"ח) ובמנחות (דף נ"ח) דכל שהוא שם א' לא חשיב לאו שבכללות. וכ"ה דעת הרמב"ם והרמב"ן בס' המצות וכה"ג כתב הכס"מ לדעת הרמב"ם רפי"א מהל' עבודת כוכבים. ומה שהקשה התב"ש על הפרישה מסנהדרין (דף ס"ג) דקרא דלא תעבדם הוי לאו שבכללות כולל כל מיני עבודה ואפ"ה הוי לאו שבכללות. נעלם ממנו מ"ש הראב"ד בספ"ג ד"ה ע"ז:

סימן קיז

(סימן קי"ז בט"ז ס"ק ד') **פליג על תשובת משאת בנימין** דאוסר לנחור תיישים בשביל העורות ולמכור אח"כ הבשר לע"א. והפר"ח תמך בדברי המ"ב ודחה ראיות הט"ז. וכ"כ בס' א"ז בא"ח סי' ת"ק נ"א דלנחור מותר משום העור וכה"ג אבל למכור הבשר אסור:

סימן קיט

(סימן קי"ט סעיף ח') **החשוד על איסור חמור חשוד על הקל ממנו**. ובשו"ת הרשב"א סי' ס"ד דחשוד על החמור אפי' על הקל ממנו אינו חשוד דמומר לערלות אינו מומר אצל שחיטה. וצ"ל דכוונתו כמ"ש הב"י הובא בט"ז דדוקא בדבר מאכל אמרי' דחשוד לחמור חשוד לקל אבל בב' מינים לא. א"נ כמ"ש הט"ז בשם הפרישה דדוקא כשיש לו הנאה ממנו אבל בלא הנאה לא ומ"ש הש"ך ע"ד הפרישה אד"מ. ועיין בדגול מרבבה שכתב על הש"ך דאין ראיה ממילה דאף שהיא חמורה בעונש כרת מ"מ יש לו זמן כל ימי חייו משא"כ שאר איסורין שאם עבר שוב אין תקנה. וז"א לפמ"ש הג"ה לקמן בריש הל' מילה דבכל יום עובר באיסור כרת וא"כ לא מתקן על העבר במה שמל אח"כ:

סימן קכג

(סימן קכ"ג סעיף ד' בהג"ה) **וה"ה בדבש לחוד או פלפלין לחוד**. כ"כ בתשובת ריב"ש:

סימן קכד

(סימן קכ"ד סעיף י"ז בהג"ה) **אם שכשך בגופו של הכלי בלא הגבהה לא מקרי שכשוך ולכן אין להחמיר במקום פסידא**. בשו"ת נ"ב מ"ת חי"ד סי' ס"ט כתב על דברי הגהה דלדידן מותר אפילו הגביה ושכשך במקום הפסד דלא גרע ממגע עובד כוכבים ע"י ד"א כמ"ש בסי' כ"ד והתם אפילו שכשך והגביה:

סימן קכז

(סימן קכ"ז סעיף א') **והוא שיאמר לו נתנסך יינן בפניך או שא"ל ידעת כו'**. ועיין בש"ך שפי' דאי לאו הכי לא הוי שתיקה כהודאה דהא דשותק מפני שאינו יודע בירור הדבר. וכן מפרש דברי הרמב"ם בפ"ט מהלכות נזירות שפסק אם שתק או נסתפק לו ה"ז מביא קרבן אפילו ע"פ ע"א. היינו שנסתפק לו ושותק מחמת כן ותרי גווני שתיקה קתני או מחמת הודאה או מחמת ספק שא"י הדבר ברור ואפ"ה העד נאמן. וגם הלח"מ בפ"ח

דשגגות פי' כן דעת רבינו דבאינו יודע מביא קרבן. דהיינו ששותק מחמת שאינו ברור לו ולא באומר בפירוש אינו יודע אך בתשובת ש"י סי' מ"ג פי' כוונת הרמב"ם דאיירי שהעד אמר לו אתה ידעת שנולד לך ספק והוא שותק ולכך הוי כהודאה אבל בלא"ה לא הוי כהודאה ולכאורה נראה כוונת הרמב"ם דלא כהש"ך והלח"מ שפסק בספי"ב מהלכות מעשר המוכר פירות לחבירו ואחר שיצא מת"י אמר ללוקח טבל הן שורת הדין דאינו נאמן ומשמע דאינו מחויב להאמינו כשאינו יודע. וצ"ל דהיינו שמלמדין אותו שיאמר בפירוש שאינו מאמינו כמ"ש בהג"ה שם דאל"כ אלא שישתוק מחמת שאינו יודע נאמן העד לאסור. וכן צ"ל בכוונת הרמב"ם פ"ד מהל' ק"פ: שנולד לך ספק והוא שותק ולכך הוי כהודאה אבל בלא"ה לא הוי כהודאה ולכאורה נראה כוונת הרמב"ם דלא כהש"ך והלח"מ שפסק בספי"ב מהל' מעשר המוכר פירות לחבירו ואחר שיצא מת"י אמר ללוקח טבל הן שורת הדין דאינו נאמן ומשמע דאינו מחויב להאמינו כשאינו יודע וצ"ל דהיינו שמלמדין אותו שיאמר בפירוש שאינו מאמינו כמ"ש בהג"ה שם דאל"כ אלא שישתוק מתמת שאינו יודע נאמן העד לאסור וכן צ"ל בכוונת הרמב"ם פ"ד מהל' ק"פ:

סימן קמה

(סימן קמ"ה בש"ע סעיף א') **הנהרות והמעיינות שלי רבים כו' אינם נאסרין**. עיין בט"ז שנתקשה מאי דוקא של רבים הא בשל יחיד נמי אין נאסרין בכה"ג שאין בהם תפיסת יד אדם. ונראה דטעמא דמים של רבים אינן נאסרין הוא משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכמ"ש הנקה"כ כאן בסוף דבריו. וא"כ לפי מה שכתב הרמב"ם בהל' שחיטה לחלק בענין זה דאין אדם אוסר דשא"ש בין ישראל לעובד כוכבים דדוקא ישראל אינו אוסר דבר שאינו שלו אבל עובד כוכבים אוסר אם כן ה"נ אין להתיר מים של רבים הנעבדים וטפחינהו בידים רק כשנעבדו מישראל אבל כשנעבדו מעובד כוכבים אסורין. וא"כ מאי דנקטו לשון של רבים לאו למידק מיניה לשל יחיד דנאסרין אלא לדיוקא ולומר דאם יש בהן תפיסת יד אדם ותלשן גם בשל רבים אסורים כשעבדינהו עובד כוכבים. ומיהו ישראל אינו אוסר מים של רבים אפילו תלשן ומ"ש בס' מרכבת המשנה ח"ב דקני ליה ישראל בהגבהה ומש"ה יכול לאסור של חבירו ז"א דהא כתבו התו' בפ"ב דחולין דלא קני בהגבהה רק לענין להתחייב באונסין. [ומ"ש הש"ך בנקה"כ דבש"ס דעבודת כוכבים פ' כה"צ ס"ל כר"ל דאוסר בתלושין. לדידי אינו מספיק דהא לא אסר אלא במים שסגדו עובד כוכבים אבל מנ"ל דאוסר ג"כ אף בשל ישראל]: **ובזה** תתיישב תמיהת הלח"מ מעל הרמב"ם רפ"ח דהלכות עבודת כוכבים שפסק המעיינות הנובעים לרבים מותרין

דמשמע דפסק כר' יוחנן. ותמה דא"כ למה כתב דמותרין מפני שאין בו תפיסת יד אדם ולא נשאו אדם הא במים של רבים אף כשיש בו תפיסת ידי אדם כשטפחינהו בידים אינן נאסרין כדאמר ר' יוחנן התם ולפמ"ש א"ש דהרמב"ם קאי שם מפורש כשעבדן עובד כוכבים וא"כ שפיר כתב דמותרין משום שאין בהם תפיסת יד אדם דאם תלשן עובד כוכבים אוסרן דעובד כוכבים אוסר דבר שא"ש. אך קשה דמשמע בגמ' פרק ר' ישמעאל דר' יוחנן התיר מים של רבים אפילו בשסגדו להן עובדי כוכבים וטפחינהו בידים. ונראה לי דר' יוחנן לטעמיה אזיל דלא מחלק בין עובד כוכבים לישראל אלא סבר דתליא בעבד מעשה ושינוי בגוף הדבר וכדאמר בספ"ב דחולין (דף מ') אע"ג שאמרו המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה ומשמע דהיינו אפילו במעשה זוטא ששינה בגופה כגון ששחט בה סי' א' נאסרה להדיוט וש"מ דסבר דאף ישראל מצי אסר של חבירו כשעשה בו מעשה. ולהיפך כשלא עשה בגופו שינוי אף שהגביהו בכה"ג ס"ל לר' יוחנן דגם עובד כוכבים אינו אוסר של ישראל כמ"ד בחולין (דף מ"א) דמתיר גבי עובד כוכבים שנסך יינו של ישראל מטעם דיכול לומר לו לאו כל כמינך שתאסר יינך לאונסי וש"מ דאף עובד כוכבים אינו אוסר דבר שאינו שלו. וראיה לזה דר' יוחנן ס"ל כן מעבודת כוכבים (דף ל' ע"ב) א"ר אסי א"ר יוחנן משום ריב"ב ג' יינות הן יין נסך אסור בהנאה וכו' המפקיד יינו אצל עובד כוכבים אסור בשתייה ומותר בהנאה. ופירשו התוס' דאיירי שהפקידו בחותם א' ותמהו דמאי קסבר ריב"ב אי לא חייש לזיוף כר"א התם אפילו בשתייה לישתרי ואי חייש לזיוף כרבנן אפילו בהנאה ליתסר דשמא נגע בו העובד כוכבים ונסכו. ותירצו דריב"ב לטעמיה דאמר יין של ישראל שנגע בו העובד כוכבים מותר בהנאה ע"כ. וא"כ ר' יוחנן דאמר משמיה דריב"ב מסתברא דאיהו נמי כוותיה ס"ל וש"מ דסבר ר' יוחנן דאף עובד כוכבים אין אוסר דבר שא"ש בנגיעה והגבהה וכה"ג בלי שינוי בגופו של דבר והשתא א"ש דמתיר ר' יוחנן מים של רבים הנעבדים בשטפחינהו בידים גם בשסגדו להם עובדי כוכבים משום דס"ל דהתלישה לא חשיבה מעשה כלל ולא הוי שינוי בגופן ובכה"ג גם עובד כוכבים אינו אוסר של ישראל אע"פ שהגביה כמו שהוכחתי והא דגבי יי"נ לא שרי רק בהנאה ולא בשתייה שאני יי"נ דחמירא. ואנן דלא קי"ל כריב"ב אלא כת"ק דעובד כוכבים אוסר יינו של ישראל בנגיעה ושכשוך אפילו בהנאה ש"מ דלאו משום חומרא דיי"נ נגעו בה מדלא סגי לאסור שתיה לבד אלא דדינא הכי בכל מקום דאף בלי שינוי בגוף הדבר עובד כוכבים אוסר דבר שא"ש. ומש"ה קי"ל לאסור כאן במים של רבים כשעבדן עובד כוכבים ותלשן בידים כנ"ל:

(שם בש"ך ס"ק ח') **ובהגהת דרישה דישראל מומר דינו כעובד כוכבים**. עי' בט"ז ר"ס קל"ט שהשיג עליו ממ"ש רש"י בעבודת כוכבים (דף מ"ז ע"ב) דישראל מומר א"י לבטל. וכן מוכח בסוגיא (דף נ"ג ע"ב):

(שם בש"ע סעיף ח' בהג"ה) **תקרובת** ?**ב"ח ומשמשיהם נאסרים**. צ"ע ברש"י עבודת כוכבים (דף כ"ד ע"א):

סימן קנג

(סימן קנ"ג בש"ע סעיף א') **על הרביעה**. עיין בט"ז דמשמע דאין כאן רק איסור לכתחלה משום לפני עור אבל בדיעבד אין חשש איסור לענין היתר אכילה אף כשיש עדים שנרבעה. ונ"ל להר"ר לזה מהא דתניא בספרי פ' ראה עדיין לא ארבה את שנעבדה בו עבירה ע"פ שני עדים ועדיין לא נגמר דינו תלמוד לומר שור שה כשבים ושה עזים תאכלו. משמע להדיא דאפילו לכתחלה שרי לאכלו קודם גמר דינו. וכ"מ שלהי חולין גבי נוגח. וזה דלא כמ"ש בשו"ת בית יעקב סי' קי"ח דחייבי מיתות אסור לכתחלה לשחטן ולאכלן אפילו קודם גמר דינם. ועי' בתשובת צ"צ סימן מ"ו ושם איתא דהיינו בזה"ז דליכא ב"ד אבל בזמן שהיה ב"ד אסור לכתחלה לשוחטה דצריך להביאה לב"ד לדונה. וכן אי ליכא ב' עדים שרי בכל זמן. ודע דברבעה עובד כוכבים אינה חייבת כלל מיתה כמ"ש הרמב"ם הל' א"ב:

סימן קנה

(סימן קנ"ה בש"ע ס"ג בהג"ה) **מותר לשרוף שרץ או שאר דבר אסור ולאכלו לרפואה**. וכתב המנחת יעקב כלל מ"ו דאינו יודע מנין לו שאסור שלא לרפואה. דהא בלא"ה נפסד לאכילה ונעלמו ממנו דברי הרא"ש בפ"ב דפסחים דחמץ שחרכו קודם זמנו אסור לאכילה אע"פ שלא היה עליו עדיין שם איסור קודם משום דאמרי' מדאכליה אחשביה. וא"כ ה"נ גבי שרץ שרוף אי לאו לרפואה ודאי אין להתירו באכילה אף שנפסד מאוכל אדם מההוא טעמא דאמרינן דמדאכליה אחשביה. רק כשאכלו לרפואה מותר דאז לא שייך לומר דמדאכלי' אחשבי' דחליו מוכיח עליו שאינו אוכלו מחמת חשיבותו רק משום רפואה וכן משמעות דברי הרמב"ם בפ"ד מהל' חמץ הפת שעיפשה כו' אינו חייב לבער והיינו שעיפשה קודם זמן איסורו כמ"ש הה"מ. ואפ"ה לא כתב רק שאינו חייב לבער. אבל באכילה משמע דאסור והיינו משום דאמרינן מדאכליה אחשבי' ונהי דגבי חמץ יש מתירין גם לאכילה כמ"ש הרא"ש בפסחים. מ"מ בשאר איסורים ודאי שיש

לאסור מדרבנן וכן בפי"ד הלכה י"א פסק הרמב"ם אכל אוכל האיסור אתר שהסריח והבאיש ובטל מאכל אדם ה"ז פטור משמע נמי דאיסורא מיהא איכא וכן דקדק הפר"ח בא"ח סי' תמ"ב אלא טעמא דאמרינן מדאכליה אחשביה. ומה שהקשה המ"י מדקי"ל דנשרפין מותרין י"ל דמותר בהנאה דוקא גם מה שהקשה מהא דקי"ל דאפרוח ביצת נבילה מותר משום דאימת קגביל לכי מסרח. לק"מ דהתם נשתנית לדבר המותר ואסור שנתערבו:

סימן קנז

(סימן קנ"ז סעיף א' בהג"ה) **אנסים שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם כו'**. ודע דבילקוט שמואל סימן קנ"ב מסיים אמר רב יהודה בד"א שהוא מבפנים והם מבחוץ אבל הוא והם מבפנים הואיל והוא והם נהרגין (נראה דר"ל בבת א' ואין כאן אף חיי שעה לדידיה) יתנוהו להם ולא יהרגו כולם. וכ"ה בתוספתא והובא ברש"י סנהדרין (דף ע"ב ע"ב). ועי' בנ"ב מ"ת חי"ד סי' ע"ד שכתב דאם כבר לקחו אנשים ידועים י אסור להשתדל להצילם רק קודם שנלקח אף א' מותר להשתדל להציל א'. וכמ"ש הש"ך בח"מ סי' קס"ג ובהג"ה שם ש"פ. ונראה שהוא עצמו יכול להשתדל אף שנלקח דחייך קודמין: **ומ"ש** בהג"ה בשם הר"ן דמשום א"ע א"צ ליהרג. עיין בכ"מ הל' יסה"ת שהקשה על ראיית הר"ן. ועיין בתי' ריטב"א שה"ר מחולין (ק"א ב'): **ועיין** בבאה"ט דאם אמר א' הנח לי לקצץ א' מאבריך ואם לאו אמית את חבירך. דחייב להניח שיקוץ לו אבר א'. עיין בחיבורי להרמב"ם פכ"א הלכה י"א מהל' אישות שהוכחתי להיפך דאינו מחויב להניתח ליקצץ לו אפי' אבר שלא ימות ממנו עיי"ש:

סימן קנט

(סימן קנ"ט בש"ע סעיף ג') **הקראים כו'**. עי' מ"ש הש"ך בענין הקראים ובס' תפארת למשה הקשה עליו מהא דאיתא בא"ע סי' מ"ד דקדושיה קידושין וש"מ דלחומרא עשאום כעובדי כוכבים ולא לקולא וכבר הקדימו בס' בה"י. ועי' בס' תולדות אדם שהרב ר' זלמן מווילנא ז"ל הקשה ע"ד הש"ך ממ"ש הרמב"ם בהלכות ממרים. ועי' בתוי"ט פ"ו דנדה דמשמע נמי דלקולא א"י לעשותן כעובדי כוכבים דאע"פ שחטאו ישראל הן ורק גבי כותים יכולים או ס"ל דגירי אריות הן וזה לא שייך גבי קראים. ובס' עצי לבונה הקשה מד"ת ב"מ (דף ע"ב) מוכח דיש כח ביד חכמים להקל. וי"ל דש"ה דמגו דיש להן כח לתקן בממון מהני ג"כ לאיסור וכמ"ש בחידושי:

סימן קס

(סימן ק"ס סעיף א' בהגה"ה) **והא דלוה עובר דוקא ברבית דאורייתא כו'**. עי' מ"ש המ"ל פ"ד דהל' מלוה. ועי' בס' יד המלך:

(**שם סעיף ד'**] **אפילו אם הלוה נותן לו יותר מדעתו בשעת הפרעון שלא התנה עמו כו' אסור**. ונראה דה"ה ברבית דרבנן כל שהוא דרך הלואה כגון סאה בסאה שהלוה לו במקום הזול ונותן לו במקום היוקר דהוי ריבית דרבנן כדאיתא בש"ס פרק איזהו נשך (דף ע"ג). והט"ו לקמן סי' קע"ג סי"ז וכפירש"י להדיא שם ע"ש ואסור אפילו אם לא התנה עמו ואינו אומר שנותנו לו כאן משום רבית אסור. וראיה גמורה ממ"ש הרא"ש בתשובה והביאו הט"ו לקמן בס"ס קס"ב שכתב וז"ל ואם יתחייב לו חטים והלואה היתה במקום אחר והתביעה במקום אחר והחטים יקרים יותר במקום התביעה לא ישלם לו אלא כששוין במקום הלואה עכ"ל. והרי שם לא התנה עמו בתחלה ואפ"ה אסור:

(שם בהגה"ה) **ומיהו אם לא היו המעות בידו דרך הלואה רק דרך מכר מותר בכהאי גוונא**. שנותן לו סתם ואינו אומר בשביל מעותיו ונ"ל דדוקא בשנותן לו דבר מועט שאינו ניכר שבשביל מעותיו שהיו בטילים אצלו הוא נותן לו. אבל הרבה ה"ל כמפרש וכמ"ש הטור והגה"ה סי' זה ס"ו גבי רבית מאוחרת. וא"כ כ"ש גבי מכר שהרי רבית מאוחרת קיל מאבק רבית וכדכתב הרשב"א בתשובה ומביאו ב"י ס"ס זה ובסי' קע"ז בבד"ה וכ"כ ב"י ר"ס קס"א והג"ה שם ס"ב ע"ש. וכן דעת הטור ר"ס קע"ג ומביאו המחבר שס סוף ס"א בשם יש מי שאומר. וכן מוכח ממ"ש בש"ס שם גבי מנטרי באגי ופסקוה הפוסקים והט"ו בסי' קע"ג סי"ב שומרי השדות כו' אסור להוסיף להם בשכר כדי שימתינו כו'. ומשמע דאיירי בסתם שאינו אומר שנותנו לו בשביל מעותיו וכדמשמע בפרש"י ורמב"ם פ"ח מהל' מלוה ע"ש ודו"ק. תדע דאי איירי במפרש בהדיא פשיטא. ועוד דא"כ מאי אמר להם רבא הפוכו בבי דרא שיסייעו לדוש בגורן הל"ל שיתנו בסתם. ועי' פרש"י וז"ל ואם יוסיפו לכם אין זה שכר המתנת שכרכם אלא אוזלי הוא דקא מוזילי גבייכו עכ"ל וכ"כ נמק"י. ועי' מ"ל פ"ד מהל' מלוה וצ"ע מוכח להדיא דאיירי בסתם ואפ"ה אסור להוסיף בשעת הפרעון השכירות ואם כן כ"ש גבי מכר דאסור שהרי שכירות קל ממכר כדמוכח בהגהה' מיי' פ"ח מהל' מלוה ובב"י ס"ס זה בשם ה"ר אליעזר מטוך ור' ירוחם ע"ש. ואף דלא קי"ל כן כמ"ש הגה' אשר"י פא"נ והגה' רמ"א סימן קע"ו ס"ו וכ"ש אם כבר נתחייב לו דמי השכירות כו' ע"ש מ"מ מוכח דאין להחמיר בשכירות יותר וכיון דבשכירות אסור ה"ה במכר ועמ"ש ר"ס קס"ג בס"ד:

(שם סעיף ו') **אסור להקדים הרבית או לאחר אותו כיצד נתן עיניו ללות ממנו והיה משגר לו דורון**. כתב הג"ה שפירש בשביל שילוהו או שהוא מתנה מרובה. אבל מתנה מועטת מותר בסתם לאחר הפרעון ונ"ל דה"ה כל דבר שאין ללוה בו רק טובת הנאה דבלאו הכי הוה נותנו לאחריני אפילו אם הוא מתנה מרובה והנאה גדולה אצל המלוה כיון שאין הלוה חסר הו"ל מתנה מועטת וכדמוכח להדיא בש"ס ורש"י ותוס' וש"פ בפ' הזהב (דף מ"ט ע"א) ע"ש ודו"ק. ורמב"ם פ"ז מהל' מכירה ופ"ז מהל' מעשר ודו"ק וא"כ שרי בריבית מאוחרת כשזה נהנה וזה לא חסר בסתם. ועי' בב"י שמביא בשם הגהת אשר"י ס"פ א"נ דדבר שאין רגיל מקודם אסור אף אם זה נהנה וזה אינו חסר והבין הב"י דקאי על רבית מאוחרת ואוסר אפילו בסתם ע"ש. ולי נראה דהגה' אשר"י ממהרי"ח קאי התם להדיא אמילתא דרשב"י דאמר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו ת"ל נשך כל דבר אפילו דבור והוא מ"ש הטור והמחבר בסעיף י"א. וע"ז קאי הגהת אשר"י הנ"ל דה"ה כל דבר שאין רגיל אסור אפילו אם זה נהנה וזה אינו חסר דומיא דשאילת שלום ומיירי בשעדיין חייב לו שהרי קאמר שנושה בחבירו מנה. וכך משמע בתוס' פ' א"נ (דף ע"ג ע"ב) ד"ה ושפרי ליה טפי וז"ל אין זה רבית מאוחרת שלא היו מזכירים שנותנים לו בשביל מעותיו שהיו בטילות אצלם כדפי' הקונטרס ולא דמי להלוהו ודר בחצרו שצריך להעלות לו שכר לעיל (דף ס"ד) אע"פ שאינו אומר שיהא דר בשביל ביטול מעותיו דשאני התם דעדיין חייב לו עכ"ל וכיוצא בזה כתב הג"א משמע דאלו לאחר שפרעו א"צ להעלות לו שכר בהלוהו ודר בחצרו האמור בש"ס שם ורש"י פי' שם דאיירי בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר דה"ל זה נהנה וזה לא חסר והרי התוס' פירשו כך לפי' הקונטרס. וגם התוס' פירשו הכי לתירוץ קמא שם (דף ס"ד ע"ב) ד"ה אמר רב נחמן ודו"ק. וכן מוכח להדיא בפסקי תוס' וכן מוכח ברמב"ם פ"ב מה"מ והעתיקו הש"ע סי' זה סעיף יו"ד דאסור לו ללמד את המלוה מקרא כו' כל זמן שמעותיו בידו משמע דאלו לאחר שפרעו שרי אף שהמלוה נהנה כיון שאין הלוה חסר שהרי הרמב"ם למד זה מנשך כל דבר אפילו דבור וכרשב"י וכן משמע בטור וש"ע סי' זה ס"ט שכתב כל זמן שמעותיו בידו ע"ש:

שם **הרי זה אבק רבית**. כתב הב"י ויש לדקדק לדברי האוסרים רבית מאוחרת בסתם היכי שפירש ואמר בשביל מעותיך שהיו בטילות אצלי אי הוי אבק רבית או רבית קצוצה ע"ש. ונראה מדבריו דאלו להמתירים בסתם ואינן אוסרין אלא במפרש ליכא למיבעי כלל דהא בש"ס ר"פ א"נ (דף ס"ב) גבי מימרא דרב ספרא מוכח להדיא דלא הוי אלא אבק רבית וכיון דבסתם אינו אסור א"כ ע"כ איירי הש"ס במפרש. אבל באמת אפי'

לפי מ"ש הג"ה להתיר בסתם במתנה מועטת מ"מ איכא למיבעי דשמא הש"ס איירי בסתם ובמתנה מרובה דאסור משום דניכר שמחמת הלואה הוא נותן לו והא ודאי דרבית קצוצה לא הוי בסתם אבל במפרש רבית קצוצה נמי הוי: **ונלע"ד** ראיה ברורה לזה מהא דאמרינן בב"מ פ' א"נ (דף ס"ט) אמר רבא שרי לי' לאינש למימר לי' לחברי' הילך ד' זוזי ואוזפן לפלניא זוזי מ"ט לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה ופסקוה הפוסקים והט"ו בסעיף י"ג מוכח להדיא ממה שאמר לא אסרה תורה כו' דאי היה נותן הלוה למלוה ד' זוזי קודם הלואה ואומר לו כדי שילוהו היה אסור מן התורה אע"ג דהוי רבית מוקדמת כיון שמפרש בהדיא הוי רבית קצוצה. וזהו כוונת הגה' אשר"י ממהרי"ח פא"נ שכתב על רבית מוקדמת וז"ל ודוקא בשלא פירש לשם רבית ר"ל אז הוי רבית מוקדמת דאינו אלא מדרבנן אבל כשפירש הוי ר"ק ופירוש זה עיקר וצ"ע בהג"ה ועי' ב"י ומ"מ י"ל דבמאוחר להלואה אינו אסור כה"ג מה"ת כיון דבשעת הלואה עדיין לא נקצץ. וגדולה מזו איכא דס"ל דלא הוי ר"ק כשקצץ לו בעוד שחייב לו כמ"ש בסי' קס"ו: (סעיף י"ג) **מותר לומר לחבירו הילך זוז והלוה י' דינרים לפלוני**. נ"ל דלאו דוקא שנותן לו מיד קודם הלואה אלא אפי' לאחר הלואה נותן לו זוז כדי שירויח לו הזמן שרי אם אינו חוזר ומקבל מהלוה. ולא דמי למ"ש הט"ז ואחרונים ס"ק י'. דאם אמר לו כל זמן שלא יתן לך פלוני מעות שאתה מלוה לו אני אתן כל חודש דינר שזה אסור. היינו משום דכל מה שמאחר הלוה לפרוע הקרן יש על זה חוב הרבית יותר. וה"ל כמלוה גם הקרן משא"כ כשנותן לו זוז בפ"א ושוב ראיתי אחרי כתבי שכן מוכח להדיא בתוספות והר"ן והמרדכי פ"ק דקדושין (דף ו' ע"ב) ד"ה דארוח כו' ע"ש ודו"ק. ועיין תוס' מנחות (דף צ' ע"ב):

שם **והוא שלא יחזור ויקחנו מהלוה**. כתבו הט"ז ואחרונים נראה פשוט דכ"ש שלא יקדים הלוה לנותן מתנה דרך שכירות שישתדל לו הלואה מהמלוה והיא חוזר ונותן למקבל המתנה ההיא או פחות או יותר דרבית גמור הוא עכ"ל ומה מאד יש לתמוה שבמחילת כבודם לא עיינו שדין זה מביאו הרמ"א בהג"ה בסמוך סי"ו. והוא מבואר להדיא בתוס' רפ"ק דקדושין (דף ו') ד"ה דארוח כו' ובהרב המגיד פ"ה מהל' מלוה ולוה. ומבואר שם דלא הוי רבית גמור אלא הערמת רבית משום שנראה כשלוחו וכמ"ש הג"ה שלא יבואו להערים והט"ז העלים עיניו מכל זה. וכתב נראה פשוט כו' כאלו הוא דין מחודש ולמראה עיניו ישפוט וע"ש בשעה"מ פ"ה ה"א: **נ"ל** דאסור להנותן לקבל מעות ההלואה בעצמו דנראה כאלו הוא הלוה (וצ"ע במרדכי וב"י). וכמ"ש בד"מ ובהג"ה סי' ק"ע ס"ב גבי עובד כוכבי' שלוה מישראל וישראל ערב לו בעד הרבית לבד שהוא מותר

ובלבד שלא יקח הערב המעות בעצמו מן המלוה ומיהו ע"י משכנות הלוה והמלוה סומך עליהם שרי מכ"ש ממ"ש שם גבי עובד כוכבי' דאע"ג דאין שליחות לעובד כוכבים כמ"ש ר"ס קס"ח וא"כ ה"ל הישראל כלוה ואפ"ה שרי. כל שכן הכא דיש שליחות לישראל ואין הרבית באה מיד לוה למלוה ודו"ק:

(סעיף י"ח) **כל רבית דרבנן סותר במעות של יתומים**. אין להקשות הא יש איסור ללוה ליתן רבית וכמו שהקשו התוס' בפא"נ (דף ע') ד"ה מעות של יתומים ע"ש דיש לומר דהתוס' הקשו כן לפי ס"ד דשרי אפי' ברבית דאורייתא וא"כ הרי יש איסור ללוה דהיינו לא תשיך וגו' אבל לפי מאי דמסיק התם דלא שרי אלא ברבית דרבנן מ"ש הט"ו בלא"ה א"ש שהרי ברבית דרבנן אין לוה עובר אלא לפני עור וכמ"ש הג"ה ר"ס זה א"כ כאן שאין איסור למלוה אין לוה עובר לפני עור וק"ל וצ"ע במשנה למלך פ"ד מהל' מלוה:

(סעיף י"ט) **אפוטרופוס שהלוה מעות היתומים בר"ק אם הלוה נטל לחלקו כל כך ריוח כמו שהתנה לתת להם חייב ליתן להם**. דעת הט"ז אפילו אם חצי הריוח עולה יותר מהקציצה חייב ליתן להם כל החצי שהרויח דמה שקצץ שהיה באיסור בטל וה"ל כאלו אתני קרוב לשכר ורחוק להפסד רק שינכה להם שכר טרחו ע"ש ולא ידעתי מה זה שהצריך לתת לו שכר טרחו הרי אצל יתומים א"צ זה שהרי אין זה אלא אבק רבית כדאיתא להדיא באשר"י פא"נ גבי הא דאמרינן התם נותן לו שכרו כפועל בטל. וכ"כ התוספות (דף ע') וברמב"ם פ"ו מהל' שותפין הלכה ב' להדיא וז"ל ונמצא באין לידי אבק רבית עכ"ל ע"ש. וכ"כ הט"ז עצמו בהדיא בסי' קע"ז ובאה"ט שם ס"ק ט' דא"ר הוא וכיון שכן דבר ברור הוא שאין מחוייבים ליתן להם ולא אישתמיט שום א' מהפוסקים המתירים רבית דרבנן במעות יתומים לומר כן והגע עצמך דמה ענין ליתן להם שכר טרחו דבשלמא גבי אינש דעלמא שמחוייב להפסיד החצי וה"ל פלגא פקדון ואם לא יתן לו שכר טרחו נמצא מטריח בחלק הפקדון שלו בשביל חלק המלוה כמבואר בפוסקים ובטוש"ע ר"ס הנ"ל משא"כ גבי יתומים שכל ההפסד הוא על המקבל נמצא הכל הוא מלוה אלא דשרי לקבל חצי הריוח משום דמעותיהם הרויח והוי אבק רבית דשרי אצל יתומים אבל שכר טרחא מאי מהני אינו מעלה ואינו מוריד: **עיין** בשו"ת מים עמוקים להרא"מ סי' כ"ג דמתיר להלוות מעות יתומים על תנאי שאם לא יפרע לזמן פלוני יתן להם סך נוסף ע"ד קנס שאינו אגר נטר ואינו אלא הערמת רבית ובשל יתומים לא גזרו כמו בקרוב לשכר ורחוק להפסד דמותר בשל יתומים:

סימן קסא

(סימן קס"א ש"ע ס"א) **כל דבר אסור ללוות בתוספת ואפילו בפחות משוה פרוטה יש איסור רבית**. נלע"ד עיקר כמ"ש הרא"ש והטור בשם ר"י דבקרקע ובפחות מש"פ ליכא איסורא דאורייתא דהכי מוכח סוגיא דריש איזהו נשך (דף ס"א) גבי מימרא דרבא למה לי דכתב רחמנא לאו בגזל לאו ברבית לאו באונאה ואי איתא לימא דאיצטריך לאו ברבית לרבית קרקע ופחות מש"פ דלא הוה מצינן למילף הכי מלאו דגזל ואונאה דאין קרקע נגזלת וגם אין אונאה לקרקעות. וגם אין גזל לפחות מש"פ כדתנן בפ' הזהב (דף נה) חמש פרוטות הן וכן אונאה לכ"ע ליתא בפחות מש"פ כדמוכח התם אלא ש"מ דאין רבית לקרקע ולפחות מש"פ איברא רש"י כתב בסנהדרין (דף נ"ז) דיש איסור גזל בפחות מש"פ וכ"כ הש"ע ח"מ סי' ש"נ. וכ"ד הרמב"ם רפ"ו מהל' מלוה גבי רבית ועי' סי' קס"ה ובשו"ת פ"מ ובמ"ל רפ"ד מהל' מלוה ובשו"ת בית יעקב סימן קי"ג ובבאר יעקב ובחידושי כתבתי שמסוגיא הנ"ל מוכח דלא קיי"ל כרב כהנא דאמר התם בפ' הזהב דאין אונאה לפרוטות וכמ"ש המחבר בח"מ סי' רכ"ז ס"ה דא"כ האיך מסיק שם הש"ס דלאו בגזל אתא לכובש שכר שכיר דלגזל גופי' לא אצטריך דאיכא למילף מרבית ואונאה. והשתא הא איצטריך לגזל גמור ולפרוטה דהאיך ידעינן שיעור פרוטה מאונאה כיון דאין אונאה לפרוטות וה"ה לגזל ומרבית לחוד ליכא למילף דחידוש הוא כדאיתא התם אלא משמע דקיי"ל כלוי דאמר בפ' הזהב התם דיש אונאה לפרוטות וכמ"ש הרמ"א בהג"ה בח"מ בסי' הנזכר. ומיהו י"ל דאיסורא מיהא איכא עי' רא"ש פ' הזהב סי' כ' וכה"ג תי' המ"ל רפ"ד מהל' מלוה ובבאר יעקב. ומ"מ ק"ל דבח"מ סי' הנזכר ס"ו משמע דבמטבע ליכא אי' היכא דליכא אונאה וא"כ ע"כ סבר דבא דיש אונאה לפרוטות גם ד' הרא"ש דר"ל רבא אליבא דמ"ד אין אונאה צ"ע וי"ל ועי' בבאר יעקב:

(ש"ע סעיף ה') **רבית דאורייתא שהוא בדרך הלואה בדבר קצוב יוצאה בדיינים**. כ' הב"י כר' אליעזר דהכי משמע (בדף ס"ב) דהילכתא כר"א ור"ל ממימרא דרב ספרא התם. ותמיה לי מלתא (דבדף ס"ה ריש ע"ב) איפסקא הילכתא הכי בהדיא וכ"כ רש"י והגה' מיי' פ"ה מהל' מלוה וש"פ:

(סעיף י"א) **שטר שיש בו רבית בין של תורה כו'**. גובה את הקרן לבדו והוא שיהא ניכר שהוא רבית אבל אם אינו מפורש אלא שכולל הקרן עם הרבית אינו גובה בו אפי' הקרן דוקא בו ר"נ בשטר אינו גובה כלל אבל אם הלוה מודה גובה הקרן כדין מלוה על פה. ובח"מ ר"ס נ"ב הביא הג"ה שם ב' דעות בזה. וכבר כתבו הט"ז כאן והש"ך שם בח"מ שאין הלכה כדעה זו דס"ל דאינו גובה כלל ואין מי שסובר כן ע"ש. ולענ"ד לכאורה

להביא ראיה לזה מהש"ס דאיזהו נשך (דף ע"ג) גבי ישראל שלוה מעות מעובד כוכבי' ברבית ונתגייר אם משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית ופסקוהו הפוסקים והטו"ו ר"ס קע"א. ופירוש זקפן עליו במלוה פירש"י שם דהיינו שחשב עמו על הרבית ועל הקרן וכתב לו שטר עליהם שחייב לו כך וכך עכ"ד. ומביאו הרב המגיד בהל' מלוה. והיינו כמו זקפי רווחא אקרנא האמור בש"ס שם (דף ס"ח) שפירושו שכולל הקרן עם הרבית ואפ"ה לא קניס קרנא אטו רווחא וגובה הקרן אם הלוה מודה כדין מלוה על פה שהרי לא אמר גובה בו קרן דהיינו בשטר כדאמר הכא אלא גובה סתם כדין מלוה ע"פ. ומיהו לדעת הרמב"ם התם הוי רבית דרבנן מה שעלה קודם שנתגייר:

(שם בהג"ה) **או שלא היה נכתב בשטר רק הקרן ועדים מעידים על הרבית.** טור. ר"ל שכל הסך הכתוב בשטר הוא רק קרן אלא שעדים מעידים על פה שהתנאי היה שיתן לו רבית ומש"ה לא שייך למיפסל השטר. אף לפי פסק הט"ו דאם כולל בו קרן ורבית פסלינן שטרא וכן מבואר להדיא בטור וב"י ע"ש. ולא ירדתי לסוף דעת הט"ז שמפרש דר"ל שעדים מעידים שהסך הכתוב בשטר בסתם יש בו רבית דהיינו שכולל בו קרן ורבית ופסק כהרמב"ן בזה ופליג על המחבר ונמשך אחריו הבית לחם יהודה וליתא שהרי מקור הג"ה זו הוא מהטור ושם איתא להדיא כמ"ש והג"ה לא פליג אהמחבר כלל. ושוב ראיתי שהש"ך בח"מ ר"ס נ"ב השיגו וכתבו התוס' בפ' השולח (דף מ"ד ע"ב) דשטר שיש בו רבית דקונסין אותו ואינו גובה בו לעולם היינו אפי' בנו דכיון דקנסו זכה בו הלוה עכ"ל:

סימן קסב

(סימן קס"ב ש"ע ס"א) **אסור ללוות סאה בסאה אפילו לא קצב לו זמן לפרעון.** והא דתנן ס"פ א"נ לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטים ואני אתן לך לגורן. לאו למימרא שאינו אסור אלא בקוצב לו זמן לפרעון אלא הא קמ"ל דאפילו אמר לו אתן לך לגורן שאין דרך להתייקר בגורן אפ"ה אסור. וכמ"ש התוס' והב"י נדחק בזה בחנם ע"ש:

שם **אם לא שיעשנו דמים שאם יתייקרו יתן לו אותן הדמים.** צ"ע דמאי קמ"ל דאפילו אם לא עשהו דמים נותן לו דמים שהיו שוים בשעת הלואה אם נתייקרו כמ"ש בסמוך. ואדרבה הוה להו להטו"ו לאשמועינן איפכא דאם עשהו דמים נותן לו אותן הדמים אפילו אם הוזלו. דאם לא היה עושהו דמים היה אסור לקבל דמים שהיו שוים בשעת הלואה אם הוזלו כמ"ש הטו"ו בסמוך. והכי מוכח להדיא בש"פ ורש"י (ריש דף ע"ה) והרי"ף

והרא"ש ונמק"י ע"ש. ומיהו היתרא דהלואה אתי לאשמועינן שיפסק שאף אם יתייקרו כו' ואז שרי לקבלם ממנו אף אם הוזלו:

(סעיף ג') **היה לאותו מין שער בשוק קבוע וידוע לשניהם מותר ללוות סאה בסאה.** נלע"ד דהמלוה סאה בסאה על סמך שער שבשוק צריך לנכות לו שיעור חסרונות כדין פוסק על שער שבשוק כמ"ש סי' קע"ה ס"ה ובח"מ סי' רצ"ב סי"ב לענין פקדון. שהרי צריך שלא ירויח המלוה בדבר כלום ק"ו מהפוסק שהוא דרך ממכר. שהרי בודאי אינו קיל הלואת סאה בסאה על שער שבשוק מפסיקה על שער שבשוק שהרי איכא למ"ד בפ' איזהו נשך (דף ע"ג שאסור ללות על שער שבשוק ואילו גבי פסיקא ליכא למ"ד דמשנה מפורשת היא שם יצא השער פוסקין וא"כ כי מסקינן דשרי ללוות בודאי לאו להקל אמרו. והכי משמע להדיא בש"ס דפא"נ (דף ס"ג) גבי סאה בסאה דאמר חיטי דקדחי באכלאבי דצריך שלא ירויח המלוה בדבר. וכ"כ הרא"ש ס"פ א"נ ע"ש. ואפ"ה אי לא יצא השער אסור. וכן משמע בתוס' (דף ס"ב) גבי אינהו בתורת פקדון אתו לידיה היינו משום דאינו מרויח בזה הוי כמו פיקדון וה"ה לדידן ביצא השער דשרי דהוי כמו פקדון. וא"כ צריך שיוציא לו חסרונות כמו גבי פקדון. וזה נ"ל ברור והמקל עליו הראיה ובפ' האומנין (פ' ב') גבי הלוה פירות ש"ש דמשמע שי"ל ריוח בדבר התם בשהיה לו מעט כשלוה. ועיין ט"ז ס"ס ק"ס: **ונ"ל** פשוט דאם הלוה לו בימות החמה והחזיר לו בימות הגשמים א"צ להוציא לו חסרונות מפני שמותירות וכמ"ש בח"מ סי' הנ"ל גבי פקדון. ומיהו היכא דלא קבע לו זמן נראה דא"צ לנכות. ועי' ברמב"ם רפ"י מהל' מלוה:

סימן קסג

(סימן קס"ג סעיף א') **מי שהיה נושה בחבירו מעות כו' א"ל צא ועשה אותם עלי כו' ויהיה לך אצלי בהם חטים בהלואה אם יש לו חטים כו' מותר אפילו לא יצא השער.** ונותן לו בזול דאוזיל קא מוזיל גביה. ב"י בשם נמק"י והרמב"ן. וצ"ע דלעיל סי' ק"ס ס"ב כתב המחבר שם דאם נותן לו יותר בשעת הפירעון שלא התנה עמו אסור ועמ"ש שם בסעיף ד' בס"ד וא"כ כיון שנותן לו בזול הרי הוא רבית על שהלוה לו מעות. וכן מוכח ברמב"ם פ"ח מה' מלוה גבי שומרי השדות שפורעין להם השכירות בחיטים בזול בגורן דאסור ומסתמא לא יצא השער עדיין ואפ"ה אסור ליתן להם בזול. וכ"ש הכא דהלואה היא וצ"ל דלא שרינן הכא אלא שיתן לו בשער הזול שדרך לפסוק בזה השער כגון שער הלקוטות כמ"ש התוס' פא"נ (דף ס"ג) והרא"ש והטור סי' קע"ה. וכיון שדרך לפסוק כך אין ניכר שמוזיל גבי' בשביל הלואה דאפילו אם היה נותן לו עתה מעות היה מוזיל גבי'

הכי. דומיא דלקמן סי' קע"ג ס"ב ע"ש ודו"ק משא"כ גבי שומרי השדות שהיו נותנין להם בזול הרבה מחמת המתנת פירעון השכירות וזה אסור בכל ענין וכמ"ש שם בסי' ק"ס ס"ב בס"ד ע"ש:

שם **ואם לאו אסור אפילו יצא השער כיון שאין נותן לו עתה מעות לקנות.** אבל אם נותן לו עתה מעות לקנות מותר. אפילו אין לו אם יצא השער כמ"ש סי' קע"ה ע"ש. וכתב הב"י דלהלוות מעות ע"מ שאם לא יתן לו לזמן פלוני יתן לו פירות כשער של עכשיו אסור כיון דמחמת הלואה קאתי ומביאו הש"ך והבאה"ט בסתם ולא ה"ל לסתום אלא לפרש דצ"ל דמיירי שלא א"ל מעכשו אבל אם א"ל אם לא אתן לך לזמן פלוני אתן לך מעכשיו ולזמן העיכוב פירות בשער של עכשיו שרי. וכמבואר להדיא בסי' קע"ז סי"ד בהג"ה ע"ש וכ"מ בריטב"א פא"נ ע"ש:

(סעיף ב') **הרי שהיה לו חטים ועשה הלואתו עליו כו' א"ל צא ועשה אותם עלי יין כשער שבשוק עתה אם יש לו יין ה"ז מותר ואם לאו אסור.** ודע דזה מיירי ששם החטים עליו בדמים שאומר לו כך וכך הם דמי החטים תן לי בהן יין וה"ל כמלוה דאסור באין לו ואפילו מתחלה היה נותן לו מעות על חטין אבל כשאומר סתם כך וכך סאה חטין יש לי אצלך תן לי בהן כך וכך יין שרי אפילו אין לו יין כמו שנותן לו עתה מעות על יין. כל זה מבואר בש"ס ורש"י ותוס' ור"ן ונמק"י וב"י והג"ה סי' קע"ה ס"ו ע"ש. ומוכח להדיא בתוס' פא"נ (דף ס"ב) ד"ה לקח כו' דאם מתחלה כשפסק על החיטין לא היו לו ובאיסור פסק אסור אח"כ ליתן לו יין בדמי החיטין כמו שנתייקרו עכשיו אפי' אם יש לו יין:

סימן קסד

(סימן קס"ד בש"ע סעיף א') **מי שהיתה שדה ממושכנת בידו לא יחזיר וישכיר אותה לבעל השדה.** משמע דאלו לאחר שרי שהרי אין הרבית באה מיד לוה למלוה כמ"ש סי' ק"ס סי"ג. ועי' במ"ש שם וה"ה כאן דאם אינו דר בו ונותן לו דבר קצוב לכל שנה של זמן המשכונא ה"ל הוא כלוי ואסור וכמ"ש שם הט"ז וסברא זו הביא בב"י סי' קס"ח בשם בעה"ת והבאה"ט שם סי"ג ודלא כרבינו ירוחם בשם מורו ה"ר אברהם בן אסמעאל שמביא הב"י בסי' קע"ב גבי חכירת המשכונא דאם אחר מקבל עליו ליתן דבר קצוב לשנה למלוה דשדי כיון שאין הרבית באה מלוה למלוה וליתא ותימא על הב"י שהביאו בסתם וזה סותר למ"ש בסי' קס"ח בשם בעה"ת ע"ש אא"כ שדר בו ואז אינו כלוה שהרי בעד דירתו הוא נותן:

(שם סעיף ד') **הלוהו על שדהו וא"ל אם לא תתן לי מכאן ועד ג' שנים הרי היא שלי ולא אמר מעכשיו בענין שאין המקח קיים תוך ג' שנים לא יאכל הפירות כו' הוי רבית קצוצה כו'**. דקדק ברישא לומר ולא אמר מעכשיו כו' משום סיפא דאם אכלם הוי ר"ק. דאם היה אומר מעכשיו בענין שהמקח קיים לאחר ג' שנים למפרע אין זה רבית קצוצה אלא אבק רבית מה שאכל תוך ג' שנים שהרי הוא צד א' ברבית דצד הפדייה בא לידי רבית צד הב' שמא לא יפדה ונמצא הקרקע שלו למפרע ושלו אכל. וזה מבואר להדיא בפירש"י פא"נ (דף ס"ג) גבי עשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור. וע"כ איירי שם במעכשיו דאל"כ אין כאן צד א' ברבית ולא הוה פליג ר' יהודה התם וכפירש"י להדיא (דף ס"ה) ע"ש. ועוד ראיה שהרי מסייע בברייתא שם (דף ס"ג) וכך היה ביתוס בן זונין עושה ע"פ חכמים. והיינו כמ"ש במשנה התם (דף ס"ה) ובש"ס מוקמינן להדיא דבמשנה איירי מעכשיו (בדף ס"ו ריש ע"ב) וע"ש בפרש"י דמוכח שם להדיא דבפלוגתא דר"י ורבנן במעכשיו איירי דלר"י לוקח אוכלן אלא שמ"ש שם רש"י וכ"כ הנמק"י ולרבנן משלשין הוא תמיה לכאורה דבהדיא אמרי ר' בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר (דף ס"ג) דלמה לא יאכלם המוכר כיון שאין לוקח חייב כלום למוכר ובשלמא גבי המוכר שדהו ונתן לו מקצת דמים ואמר לו לכי מייתית מותר המעות קני מעכשיו אסור לו לאכלם דשמא יביא מותר ונמצא אכלם בשביל שהמתין המוכר ללוקח משא"כ כאן שאין הלוקח חייב לו כלום והטור אף שכתב דאבק רבית הוא מ"מ דקדק לומר שלא אמר מעכשיו משום סיפא דמה שאכל לאחר שלש צריך להחזיר וכמ"ש הג"ה דזה דוקא כשלא אמר לו מעכשיו דאל"כ קנה לאחר שלש נמצא למדין בדין זה דהלוהו על שדהו דהמוכר לעולם מותר. ומש"ה לא הזכירו הט"ו משום דפשוט הוא והלוקח אסור לו לאכול בתוך ג' בכל ענין אפילו אמר לו מעכשיו אלא דבזה הוי אבק רבית דהוי צד אחד ברבית. וכן מבואר להדיא בתשובת הריב"ש שהביא הב"י ר"ס קע"ד ע"ש ובלא מעכשיו להמחבר הוי ר"ק ולהג"ה אב"ר ולאחר ג' במעכשיו קנה למפרע ואם יש עדיין פירות בעין יתנם ללוקח וכמ"ש סי' קע"ד ס"ה ע"ש. ואפשר לומר דאף רש"י ז"ל לא נתכוין לומר דמשלשין משום דאסור אף למוכר משום רבית אלא בא לומר שאם אין רצון הלוקח שיאכל המוכר שהרי אם לא יפדותו הרי הם שלו למפרע אמרינן משלשין אם לא יפדותו לזמנו הרי הם של לוקח וכך מצאתי להדיא במהר"ם שי"ף ז"ל. אבל צ"ע דמשמע מדברי המחבר כאן דצד א' אבק רבית הוא וכן איתא בתשובת הריב"ש שהביא הב"י ר"ס קע"ד וכן הביא הב"י בסי' קע"ז בשם תשובת הרשב"א דצד אחד אבק רבית הוא ותימא דבדין שפסק הט"ו ר"ס קע"ד מכר שדה לחבירו וא"ל לכשיהיו לו מעות

תחזיר לי כתב שם דרבית קצוצה הוי והוא ג"כ מדברי הרמב"ם והרשב"א כמ"ש שם בב"י וכן בתשובת הריב"ש הנזכר כתב כן ותימא דבש"ס (דף ס"ה ע"ב) מבואר להדיא שדין זה הוא צד א' ברבית דשמא לא יהיו לו מעות ולא יחזיר לו הקרקע וכיון שכן האיך כתבו דהוי ר"ק וביותר סותרים דברי הרשב"א והריב"ש וצע"ג: וכן מוכח להדיא בש"ס דמגילה (דף כ"ז ע"ב) דמכירה על תנאי דאם ירצה יחזור ה"ל צד א' ברבית ע"ש. מיהו לפי' התוס' פא"נ (דף ס"ג ע"א ודף ס"ד ע"ב) משמע דלרבנן דר"י צד א' הוי דאורייתא ודו"ק. וכ"מ בסוגיא (דף ס"ז ע"א) אבל ד' הפוסקים הנזכר צ"ע:

(שם בהג"ה) **וי"א דמה שאכל תוך ג' לא הוי אלא אבק רבית כו' אבל מה שאכל לאחר ג' צריך להחזיר וכן עיקר.** הטעם משום דהוי מחילה בטעות דסבור המוכר דלאחר ג' נתלטה ללוקח ואינו יודע דאסמכתא לא קניא ואי הוה יודע לא הוה מחיל ליה כמבואר בפוסקים. ונלענ"ד דאם היה המוכר קפיד בארעא דהיינו שמקפיד על מכירת קרקעותיו בסוף ג' שנים שלא למכרן כלל אפילו בשווין בזה קנה הלוקח הפירות שאכל וא"צ להחזיר לפי פי' הג"ה שהרי הוא מימרא דרב פפא בפ' א"נ (דף ס"ו ע"ב) אי קפיד בארעא ודאי קנה ופרש"י שם כמ"ש. ופסקו כן הרא"ש והטור והג"ה בח"מ סי' ר"ז ס"ט אלא שמיאנו בפירש"י מכח קושיא דמאי ראיה היא זו שאין חפץ עוד לפדותה וגמר ומקני דילמא מש"ה אין חושש למכור קרקעותיו בשוויו ולפדותה באותן המעות דידע דאסמכתא לא קניא ומפרשים דברי ר"פ בא"ע וא"כ אף לפי דברי התוספות והרא"ש הקרקע לא קני אבל הפירות שאכל ממ"נ א"צ להחזיר דאי לא ידע דאסמכתא לא קניא א"כ אפילו הקרקע היה קונה. ואת"ל שידע דאסמכתא לא קניא דמש"ה לא קנה הקרקע מ"מ הפירות א"צ להחזיר שהרי מחילה גמורה היא כיון שידע ושתק:

סימן קסו

(סימן קס"ו בש"ע סעיף ב') **א"ל הלוני ודור בחצרי אי קיימא לאגרא הוי ר"ק ואי לא קיימא לאגרא הוי אבק רבית.** צ"ע דלפי מ"ש הג"ה ס"ס ק"ס תהוי ר"ק אפילו אי לא קיימא לאגרא בהלוני דה"ל טובת הנאה שיכול ליתנו לכל מי שירצה לדור בה בחנם ולמ"ד דטובת הנאה הוי ממון הוי ר"ק וכדעת הרמב"ם ומביאו הטור. ועיין בלח"מ פ"ה מהל' אישות דין ו' ודו"ק וכ"מ להדיא בראש"ש דפא"נ שממנו מקור הג"ה הנ"ל שבס"ס ק"ס דלמ"ד טובת הנאה הוי ממון הוי ר"ק. רק למ"ד טובת הנאה אינה ממון לא הוי אלא א"ר וצ"ע דבס"פ האיש מקדש (דף נ"ט) פסק הרא"ש שם כמ"ד טובת הנאה הוי ממון ובפ' א"נ סי' י"ז משמע דס"ל דלא הוי ממון וע"ש שכ"כ בשם הרמב"ן וצ"ע שהפוסקים

כתבו בשם הרמב"ן דטובת הנאה הוי ממון והביאום הש"ך בח"מ ס"ס ש"ן. ומיהו לדעת הרמב"ם שפ' בפ"ה מהל' אישות ופ"ב מהל' גניבה דטובת הנאה אינה ממון ל"ק דהאיך ס"ל דבחצר דלא קיימא לאגרא ה"ל ר"ק בהלוני. די"ל דלטעמיה אזיל דס"ל דרבית כל שהוא יוצאה בדיינים כמ"ש רפ"ו ובודאי כ"ש איכא ודו"ק. וכה"ג כתב הש"ך בח"מ סי' ל"ז ס"ק ט' גבי נוגע בעדות ע"ש דכיון דלא בעינן נגיעה של ממון דאף נגיעה של שום הנאה נמי פסול הוי ט"ה ממון לכ"ע ועי' בשעה"מ פ"ה מה"א שהאריך בזה. ומ"ש הלח"מ קושיא חזקה דהא משכחת לה תרבית בלא נשך וכ"ה מהר"ם שיף. לדברי הרמב"ם לק"מ דמרבי כ"ש מנשך כל דבר וכמ"ש המ"ל וא"כ הרי נשך כו'. ולדעת התוס' פ"ד דכתובות דליכא איסור בכה"ג דפחות משוה פרוטה וט"ה אינו ממון לרבא כמ"ש הש"ך שם וכ"מ ב"מ (דף י"א ב') מ"מ קרא ע"כ לא איירי בכה"ג דחצר דל"ק לאגרא כו' וכמ"ש במע"מ דהא אל תקח ואם לקחת אהדר קאמר קרא והכי הא לא שייך וכמש"ש הרא"ש ונשך בלא תרבית לא משכחת לה אפילו באומר זרוק דינר לים ואילך מנה דכ' הריטב"א בשם הרמב"ן פא"נ (דף ס"ט) דהוי ר"ק (ודלא כהמ"ל ספ"ה מהל' מלוה שנסתפק בזה) דש"ה דמחמת צויו של המלוה עבד הכי וה"ל כאלו בא לידו מעיקרא מדין ערב ואיכא נמי תרבית:

סימן קע

(סי' ק"ע סעיף ב' בהג"ה) **ואם הישראל ערב לו וכו'**. בעד הרבית ולא בעד הקרן מותר. ונראה דלא בכל ערבות מותר אא"כ שמקבל עליו ליתן דרך קצוב לכל משך ההלואה. אבל אם קבל עליו ליתן דינר לכל חודש ה"ל כלוה גם הקרן וכמ"ש בעל התרומות הביאו הב"י סי' קס"ח והבאה"ט שם סעיף י"ג. וכ"כ הט"ז סי' ק"ס סי ג והבאתיו שם בסעיף י"ג ובר"ס קס"ד ע"ש. ומ"ש הב"י והש"ך סי' זה בשם בעה"ת דאין חילוק בין ערב שמקבל עליו דבר קצוב או דינר לחודש התם קאי להדיא שערב לו בעד הקרן גם כן וההיתר הוא מטעם שמקבל עליו המלוה שלא לתבוע להערב תחילה ומש"ה אין לחלק בזה. אבל היכא שערב לו בעד הרבית לחוד דשרי אע"פ שתובע הערב תחלה ודאי דאין להתיר רק בענין שכתבתי. ודברי בעה"ת אינם סותרים זא"ז:

שם **ואם היה לישראל כו' ערב עובד כוכבי' ובא ישראל וא"ל למלוה שיפטור ערב העובד כוכבים והוא ערב לו צריך לשלם לו כל הרבית שעלה כו'**. הטעם במרדכי בשם ראבי"ה שהישראל נכנס תחת הערב העובד כוכבים ובדיניהם היה הערב העובד כוכבים פורע תחילה. מש"ה גם הישראל שנכנס במקומו חייב לשלם. וצ"ע דאמאי סתם הג"ה האי

דינא שהרי לפי מ"ש הרא"ש והטור והג"ה ר"ס זה דהאידנא נהגו גם הם בדיניהם שלא לתבוע הערב תחלה רק תובעין תחלה להלוה אם יש לו. ולפ"ז גם הישראל שנכנס תחת ערב העובד כוכבים א"צ לשלם תחלה אלא יכול לדחותו אצל הלוה וראבי"ה לטעמיה דס"ל כמ"ש הש"ע סימן זה בשם י"א דבדיניהם תובעין תחלה את הערב וכמ"ש הב"י והבאר הגולה שזהו דעת ראבי"ה:

סימן קעב

(סימן קע"ב ש"ע סעיף א') **המלוה את חבירו ומשכן לו בית** אם התנה בעל הקרקע עמו שבכל זמן שירצה הלוה לסלקו שיסלקו מהשדה מותר. משמע דאיירי באתרא דלא מסלקי מדבעי' לאתנויי' וא"כ לא מהני תנאי זה בלא קנין. אם התנה כן בשעת מתן מעות כדאי' בש"ס פא"נ (דף ס"ז) ופוסקים. באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקנא צריך למיקנא מיניה ודעת רש"י ותוס' ורא"ש וטור והרב המגיד פ"ז מהל' מלוה דהש"ס איירי בשעת מתן מעות. ולא מהני אפי' תנאי של הלוה דכיון דמתחלת ההלואה לא התנה כלום וירד אדעתא דמנהגא שלא יוכל לסלקו לא מהני תו תנאי לסלקו אפילו התנה הלוה אא"כ מתחלת ההלואה התנה כן מהני אם התנה הלוה בלא קנין אבל לא תנאי המלוה דהוי פטומי מילי לשנות המנהג. וכן נ"ל דעת הרמב"ם שכל הסעיף הזה הוא לשון הרמב"ם ולא הזכיר דבעי קנין וצ"ל דאיירי שבתחלת ההלואה התנה כן ומ"ש הרמב"ם בפ"ז דבעי קנין איירי בשעת מתן מעות ואפילו התנה הלוה ועי' בחידושי כתבתי זה איך שאינו סותר למ"ש ר"ס קע"ד דבתחלת ההלואה לא הוי פטומי מילי דש"ה דבעי לשנות מנהגא. ויש לתמוה על הב"י שהקשה דאי בשעת מתן מעות התנה אמאי לא מהני תנאי המלוה ואפשר כיון דלוה איבעי ליה לאתנויי ואתני מלוה הוה פטומי מילי עכ"ד ועי' ר"ס קע"ד ובח"מ סי' ר"ז. ולא כוון יפה דהא מבואר להדיא בתוס' והרא"ש והטור וש"פ. דאפי' התנה הלוה לא מהני בלא קניין מטעמא דכתיבנא דבתחלת ירידתו ירד אדעתא דמנהגא שלא יוכל לסלקו:

סימן קעג

(סימן קע"ג סעיף ב') **היו לו פירות שאם ירצה למכרם בשוק וליקח דמיהם מיד מוכרם ביו"ד ואם תבע אותם הלוקח לקנותם ויתן המעות מיד יקנה אותם בי"ב ה"ז מותר.** למכרם לו לזמן בי"ב מאחר שהם עכשיו י"ב. כל זה הוא לשון הרמב"ם פ"ת מה' מלוה דין ד'. ולענ"ד מוכח להדיא ברמב"ם שם ובטור דאפילו אם שוה עכשיו י"ב אסור לומר

בפירוש אם מעכשיו הרי הוא לך בפחות. ואם לזמן בי"ב. דמ"מ יש לחוש שיאמר כן אף אם אינו שוה עכשיו י"ב. שכל הסעיף הוא ל' הרמב"ם ושם מוכח להדיא דאיירי בסתם שהרי לעיל מיניה דין ב' כתב וז"ל. מכר לו סחורה בי"ב כשוויו ע"מ לפורעו לאחר זמן יכול לומר לו תפרע לי מיד ולא אקח ממך אלא עשרה עכ"ל. הרי שאפילו כשוויו לא התיר לומר בפירוש אם מעכשיו בפחות כו' אא"כ שמכר לו בסתם יכול לומר לו כו' דהוי כחוזר ומוכרה לו. נמצא למדין דלהרמב"ם לא שרינן אלא בשוויו ובסתם אבל אם מפרש לא מהני מה ששוה וכן כשאינו שוה כל כך לא מהני בסתם לפ"ד כמ"ש הרב המגיד והב"י לדעת הרמב"ם אלא דבזה חלוקים עליו הט"ו וס"ל דבסתם שרי בדבר שאין לו שער ידוע ואין שומתו ידועה למוכרו ביוקר לפרוע לזמן פלוני כמ"ש ר"ס זה ומש"ה בסעיף שאח"ז בדין שכתב הרמב"ם מכר לו סחורה בי"ב כו' השמיטו הט"ו תיבת כשוויין. דאפילו אם אינו שוה עכשיו כלכך שרי בסתם לפ"ד. אבל בזה ל"פ אהרמב"ם שמ"ש סעיף זה היה לו פירות כו' ה"ז מותר למכרם בזמן בי"ב היינו בסתם דזה שמוכר לו לזמן בי"בהיינו סתם כמ"ש ס"א למוכרו ביוקר לפרוע לזמן פלוני אבל אסור לומר תן לי מיד בפחות אא"כ כבר מכר לו סתם וכמ"ש סעיף שאח"ז וכן מוכח להדיא בטור סי' זה שכתב וז"ל ובשכירות מותר אפילו אם מפרש בהדיא כגון שמשכיר לו דבר ששוה י"ב ביו"ד ואומר לו אם מעכשיו כו' מותר עכ"ל ע"ש מוכח להדיא דאלו גבי מכר אסור לומר בפירוש אם מעכשיו כו' אפי' בששוה כל כך. דאל"כ מה בין מכר לשכירות: **דע** שדעת הצ"צ להתיר כמ"ש הט"ז בא"ח סי' רמ"ז בשם רב א' ע"י מכירת חפצים וכן נראה דיעת הפמ"ג שם וכתב הטעם דכל שאין דרך הלואה ממש ותואר מכירה לא הקפידה תורה ושריא. וכ"מ בבל"י סוף ה' רבית. וכ"ד הבכור שור והשיג על הט"ז בא"ח וכ"ד הנ"ב כמ"ש בסמוך ובס' ע"צ בח"מ סי' ע"ב מביא בשם כנה"ג אם בא לידו בתורת מכירה כדי להנצל מרבית והבטיח לו שכל זמן שיביא הלוה המעות ימכרם לו ונאבד המשכון אין ללוה על המלוה כלום וכ"מ בס' בכור שור דמה"ט מותר במטלטלין דהוי מכר גמור שהרי אם יאבד לא ישלם לו המותר רק אם יהיה בעין יחזור לו ונמצא דאף לגבי המוכר הוי מכר. וכ"כ בנ"ב מ"ת חי"ד סי' ע"ה ויש לה"ר מדברי הרמב"ם שכתב בפי"א מה' מכירה דין יו"ד גבי מטלטלין דהמכר קיים ויחזיר כשהתנה בזמן פלוני או כשיתן לו המעות. והלח"מ שם נדחק דמה חילוק בין קרקע למטלטלין ולפמ"ש הבכור שור והנ"ב א"ש:

(סעיף י') **אסור לקנות פרי הפרדס קודם שיגמור כו' נמצאת התוספת בשביל ההקפה.** כתב הכסף משנה פ"ח מהל' מלוה נ"ל שיש תקנה לזה שיקנה אילני הפרדס לפירותיהן

לשנה ויחזיק בגוף הקרקע עכ"ד. וכ"מ להדיא בתוס' (ריש דף ס"ד) ומרדכי ?והג"ה דהיכא שמחזיק בגוף הקרקע שרי דזהו היתר משכנתא דסורא ר"ס קס"ד וקע"ב וכ"מ בש"ס שם (דף ע"ג) וכמ"ש הט"ו סעיף שאח"ז גבי שבשי שבשי הפוכו בארעא כי היכא דתקני לכו גופא דארעא:

(ש"ע סעיף י"ג) **מותר להקדים מעות על חבית ידוע של יין ולהתנות עם המוכר שאם יוזיל יהיה ברשות לוקח ואם יחמיץ יהיה ברשות המוכר**. ואם יחמיץ ישלם לו כשער ששוה יין בשעת החימוץ בזול שהרי קבל עליו הלוקח אחריות דזולא ומש"ה א"צ לשלם לו רק כמו ששוה יין בזול בשעת החמיצה. וזהו לפ"ד י"א שהביא הג"ה סי' קע"ו ס"ג וד' וכן עיקר שהרי הוא דעת רוב פוסקים הרא"ש והטור ונמוק"י ורמב"ן ור' ירוחם ומ"ש הפ"י פא"נ דנוסחת הרא"ש שלפנינו כשעה שהשכירה נוסחא משובשת נזדמנה לו בדברי הרא"ש דעיקר הנוסחא כשעת השבירה והא ראיה דכ"כ שם גבי השם פרה כו' ע"ש:

סימן קעה

(סי' קע"ה בש"ע סעיף ד') **אם היה למוכר מאותו המין כו' מותר לפסוק עליו עד כדי השיעור שיש לו אע"פ שעדיין לא יצא השער**. דכי אין לו נמי אבק רבית הוא וביש לו לא גזור כ"כ רש"י ונמוק"י פ' א"נ (דף ע"ב) במשנה דיצאהשער פוסקין כו'. וכ"כ שם ריש (דף ע"ג) גבי המוליך פירות ממקום למקום שפסקו הט"ו סי' קע"ג סי"ז ע"ש ונלע"ד דכאן א"א לפרש טעם ההיתר משום שאם היה בא לחזור הוה קאי עלייהו במי שפרע ומש"ה כי מוקרי ברשותיה מוקרי וכדכתב רש"י בפא"נ (דף ס"ג) ומביאו ב"י ר"ס קס"ב גבי העמדת מלוה ע"ג פירות דשם שייך שפיר האי טעמא משא"כ כאן שנותן לו מעות מזומנים א"א לומר כן דהא איתא להדיא בש"ס פא"נ שם האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא פרש"י הפוסק על הפירות עד שלא יצא שער הברור כו' דאין פוסקין אלא למי שיש לו גורן צריך לאחזויי אבי דרא ומסיק דאי לא אפי' חוזר בו אינו מקבל מי שפרע דלא סמכה דעתיה דמוכר דמאן דיהיב זוזי אתרעא לבי תרי תלתא יהיב סבר אשכח פירי דשפירא מדידי ושקלית וכ"פ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם פכ"ב מהל' מכירה והטור ח"מ סי' ר"ט ע"ש וא"כ אמאי שרי לאקבולי הפירות כשלא אחזי אבי דרא הא אין מקבל בזה מי שפרע אלא מוכרח דאין מחמת מי שפרע אלא משום דלא גזור ביש לו ודלא כהריב"ש שמביא הב"י סי' קע"ג שהטעם מחמת מי שפרע ותימה דא"כ היכא דלא איתחזי אבי דרא היכא שרי וצ"ע בש"ס ובתוס' (דף ס"ב ע"ב) ד"ה אע"פ שאין לזה כו' ובס' פ"י:

סימן קעז

(סימן קע"ז סעיף ה' בהג"ה) **מיהו אם שינה ואמר לעצמי אני עושה ולא בתורת עיסקא הוי כגזלן**. ונראה דבעי' שיאמר כן לפני עדים וכמ"ש הג"ה בח"מ סי' רצ"ב ס"ז גבי משתמש בפקדון והטעם מבואר במ"ל פי"ב מהל' גזילה דין ח' משום דאין אדם משים א"ע רשע וא"כ ה"ה כאן וכ"מ בתשו' הרשב"א שמביא הבית יוסף בא"ע ס"ס צ"ה דהיכא דהוי גזלן ושולח יד במה שאינו שלו צריך שיאמר הרי אני עושה לעצמו בפני עדים ובזה נסתלק מ"ש בצ"ע הבאה"ג בח"מ שם. ומ"ש הט"ז דאם לא אמר כן בשעת השנוי אינו נאמן אח"כ לומר לעצמי שניתי דמוקמי' ליה בחזקת כשרות עד עכשיו. ונראה דכ"ש אם אומר ששלח בהם יד והוצאתי להוצאתה שאינו נאמן שאין אדם משים עצמו גזלן:
(סעיף י"ט) **ואם הנפקד רוצה לתת דבר מעצמו למפקיד אין בו משום רבית**. והמ"ל בספ"ז מהל' מלוה כתב דאפילו הוציא המעות בחובותיו שרי כיון שבא לידו בתורת פקדון. וק"ל מהירושלמי דשקלים דמשמע דדוקא גבי יתומים כשהפקיד שרי קרוב לשכר ורחוק להפסד משמע דבאחר אפילו בא לידו בפקדון אסור לתת מן הריוח. וצ"ל דהתם לענין לשלוח יד ולהשתמש קאמר ולא לענין איסור רבית ודלא כהמפרש שם. ועוד דהא בהלואה ג"כ שרי כשהתנה אח"כ שיתן לו ריוח ולא התנה מתחלה כך כמ"ש הש"ך בשם מהרש"ל וכ"מ בח"מ ס"ס פ"א אלא שבהלואה אינו מחויב לקיים התנאי. אלא ש"מ דבירושלמי לענין היתר שימוש קאמר דלא הוי שולח יד בפקדון בכה"ג ואפילו בשל יתמי:

סימן קפג

(סימן קפ"ג בש"ע סעיף א') **והוא שתרגיש ביציאתו כו'**. בס' כרו"פ כתב כיון שנודע לה שבא מגופה רק בלי הרגשה אפילו טיפת דם כחרדל טמאה משום כתם ודלא כהמ"י. וכ"מ בסי' ק"ץ גבי נמצא על בשרה ע"ש: **עוד** הוכיח שם כדעת הרמב"ם והתה"ד מגמ' דספ"ב דנדה ופ"ב דשבועות דבדיקה דהכנסת עד אף שלח הרגישה הוי ס"ד כי תולה ההרגש בעד:

סימן קפד

(סימן קפ"ד סעיף א') **אשה שיש לה וסת וכו' א"צ בדיקה לפני תשמיש וכו'**. נראה דדברי המחבר הללו הם לדעת רוב הפוסקים והיא דעה א' שהביא בסתם סי' קפ"ו. דמדסיים וכתב דשלא בשעת תשמיש כל המרבה לבדוק ה"ז משובחת משמע דאלו

בשעת תשמיש א"צ בדיקה כלל לא לפניו ולא לאחריו ואפי' משובחת אינה בזה והיינו כמ"ש הרמ"א וגם אין לה להחמיר לבדוק כו'. ובחנם פי' הש"ך דברי המחבר לדעת הרמב"ם שהביא סי' קפ"ו ועל כן הניח המ"י דברי הג"ה בצ"ע על שלא כתב בלשון י"א דהדבר פשוט כמ"ש ושוב ראיתי בהגה"ת בנו של המ"י שר"ל דעת הש"ך והמ"י שפי' דברי המחבר דכאן לדעת הרמב"ם משום דהמחבר הביאו שם באחרונה משמע דהכי ס"ל. ונעלם ממנו דברי אביו המ"י סי' קפ"ז סוף ס"ק ב' שכתב להדיח דהמחבר פסק דלא כהרמב"ם מדסתם תחילה דלא כוותיה. וזה ע"פ הכלל שכתב הש"ך ס"ס רמ"ב וא"כ יפה עשה הרמ"א שלא כ"כ בלשון י"א שהרי גם דברי המחבר מתפרשין כן:

(סעיף ב') **בשעת וסתה צריך לפרוש ממנה כו'**. בס' בינת אדם אוסר לטבול אשה שלא היה בעלה בעיר דלא רמיא אנפשה ודלמא ארגשה בשעת וסתה ולאו אדעתה. ונראה דלמאן דס"ל וסתות דרבנן שפיר דמי דהא בדרבנן לא אמר מילתא דלא רמיא עליה לאו אדעתיה כמ"ש בס' מ"י ס"ס ק"צ וכ"ה דעת הש"ע והש"ך בס"ס צ"ד: **ועיין** שם בס' ב"א שאוסר לטבול ולשמש בליל עונה משום שהיא ג"כ מוזהרת על האיסור ועל מצות פ"ו אינה מוזהרת. ולי צ"ע דאפשר דלא דמי למ"ש תוס' בגיטין (דף מ"א) גבי עבד שנושא שפחה דהכא היא גורמת לו שא"י לקיים פ"ו וא"כ אמרי' לה חטא בשביל שיזכה חברך משום מצות פ"ו כי היכי דאמרינן התם דכופין לרבו שישחררו אע"ג דעובר העשה כדי לקיים מצות פ"ו שהיא מצוה רבה כמ"ש תוס' בפסחים (דף פ"ח ע"ב) ונראה דטעמא דאדון גרע משפחה משום שהוא גורם. ועוד דגבי אדון איכא מצות פ"ו ממש משא"כ אם נשא שפחה לא מקיים מצות פ"ו רק שבת בעלמא ואם כן ה"נ דמיא להא דאדון שהיא גורמת לו שיבטל מפ"ו ואמרינן לה חטא בשביל שיזכה במצות פ"ו:

סימן קפה

(סי' קפ"ה סעיף א') **האשה שהיא בחזקת טמאה אסור לו לבוא עליה כו'**. עיין בבאה"ט בשם מהרי"ו הטוענת על בעלה ששכב עמה בנדותה והוא אומר להד"מ אין להאמינה. וכ"כ הרדב"ז ח"ג סימן ת"ז:

(סעיף ג' בהג"ה) **אמרה פלוני חכם טהר לי כתם זה והחכם מכחישה אינה נאמנת.** משמע דאם אין החכם בפנינו כלל ואין מי שיכחיש אותה נאמנת וכ"כ הש"ך סי' קפ"ח דנאמנת לומר דם זה התיר לי חכם. נראה שאצ"ל חכם פלוני התיר לי דהכי קיי"ל גבי בכור בסי' שי"ד סעיף ז' וח' ע"ש בט"ז ודלא כמ"ש וש"ך בס' בה"י והעתיקו האחרונים הנ"ל ולחה"פ דמשמע מדבריו שצ"ל חכם פלוני ע"ש וכל זה בכתם דאורייתא כגון דם

שעל העד כמ"ש סי' קפ"ג אבל בכתם ממש אפילו כשהחכם מכחישה נאמנת וכמ"ש הרב בתשוב' ובס' כרו"פ דלא כהמ"י:

סימן קפז

(סימן קפ"ז סעיף א') **אשה שראתה דם מחמת תשמיש כו' משמשת ג' פעמים כו'**. המ"י כתב דאשה שי"ל וסת פעם הראשון אינו מן המנין לדעת הפוסקים דא"צ בדיקה כלל דלא מחזקי' לה ברואה מחמת תשמיש בלא ריעותא מקודם. עוד כ' דאם הביאות היו שוות בזמן החודש ובזמן של הטבילה אינה חוששת רק לאותה לילה כדין וסת: **ובשו"ת** נודע ביהודה תי"ד סי' מ"ט ונ"א כתב דהא דאסרינן אשה שראתה דם מחמת תשמיש ג"פ שלא לשמש עוד ז"א אלא מדרבנן וכ"כ בתשו' הרשב"א דמה"ת לא חיישינן שתראה עוד דהוי וסת התלוי במעשה ולא מקרי קבוע מה"ת. ולפ"ז אם ראתה מ"ת בתוך מלאת של ימי לידה לא תבעה וסת ולא קאסרה לשמש אחר מלאת. וה"ר מנדה (דף י"א) דאמר התם דלא קבעה מימי טהרה לימי טומאה. ועיין בס' בית מאיר בא"ע סי' קי"ז שחלק על זה:

(סעיף ה' בהג"ה) **אם אין לה וסת קבוע והוא ספק אם הדם בא מן המקור או מן הצדדים תלינן במכה מכח ס"ס ספק מן הצדדין ואת"ל מן המקור שמא הוא מן המכה ואע"פ שא"י שמכתה מוציאה דם**. ונראה דבזה מתיר לגמרי וא"צ ז' נקיים ועדיפה מיש לה וסת קבוע ויודעת שבאה מהמקור שכתב הש"ך שאינו מתיר לגמרי רק לענין שאין להחזיקה ברואה דם מ"ת. דבכאן שיש ס"ס עדיף דהא מתירין ס"ס בכל איסורין וכ"מ בט"ז ר"ס ק"ץ: **והנה** האחרונים הרבו להקשות על הג"ה ולפי דעתי דברי הג"ה נכוני' כאשר אבאר. דמה שהקשה הש"ך דמדברי הגמיי' וסה"ת מוכח דאפי' אינה מרגשת שהדם נופל מהרחם אלא כשבדקה באותו מקום מצאה דם טמאה אם א"י שמכתה מוציאה דם. לק"מ לפמ"ש המ"י ר"ס ק"ץ דה"ט דהוה ס' שמא מן הצדדים ולא אמרינן רוב דמים מן המקור משום דאיתרע לה רובא כיון דרוב נשים אינן רואות מ"ת ממקור ע"ש א"כ לפ"ז לא התיר הרב אלא ברואה מחמת תשמיש משא"כ כשבודקת עצמה שלא בשעת תשמיש ומוצאת דם אין להקל מטעם ס' שמא מן הצדדים דרוב דמים מן המקור. ואי משום שי"ל מכה לא מהני לדעת המ"י לומר מחמת כן דאיתרע לה רובא דא"כ יהיה ב' הספקות משם א' כמש"ש המ"י וא"כ אין סתירה כלל מדברי הגהמ"יי דאיירי בבדיקה שבדקה עצמה שלא בשעת תשמיש לדברי הג"ה דאיירי ברואה מ"ת ויותר נראה דלק"מ קושיית הש"ך על הג"ה לפמ"ש הט"ז בר"ס ק"ץ דספק מן הצדדים שכתב הג"ה היינו

דאפשר שהמכה היא מן הצדדים עיי"ש ומה"ט נחשב זה לספק אעפ"י דרוב דמים מן המקור דהיינו באשה שאין לה מכה אבל בזה שיש לה מכה ואיכא לאסתפוקי שהוא מן הצדדים איתרע לה רובא וא"כ לא קשה מדברי הגמי"י וסה"ת הנז' דאסרי כל שבודקת ומוצאת אע"פ שאינה מרגשת שבא מן המקור די"ל דלא איירו בשמסופקת במכה אם היא מן הצדדים אלא במכה שהיא בודאי במקור עצמו. ובכה"ג מודה הג"ה דלא תלינן בדם שמא בא מן הצדדים משום דרוב דמים ודאי לאו מן הצדדים הם כל שאין לה מכה שם אבל כשהספק הוא אם יש מכה בצדדים שפיר יש להתיר וי"ל דמודו בזה הגהמ"יי וסה"ת ובמ"ש א"ש מה שהקשה בס' חוות דעת כאן ובסי' ק"ץ מדתנן נמצא בפרוזדור חזקתו מהמקור ואיך כתב ההג"ה ס' מן הצדדים. ועיין מה שתירץ כבר בנ"ב סי' נ"ה דבשבועות מוקי להך מתני' בסמוך לוסתה ולפמ"ש א"ש דש"ה דס' שמא המכה בצדדים: **ומה** שהקשה בס' מ"י שם ע"ד הט"ז דא"כ דס' מן הצדדים ג"כ מחמת המכה הוא הוי ב' ספיקות משם א' דאין ספק א' מתיר יותר מחבירו תירץ בס' סדרי טהרה סי' זה דס' מן הצדדים מתיר יותר אף הדם טהור משא"כ כשהוא מן המקור הדם טמא דהא פסק הרמב"ם בה' א"ב פ"י ובה' מטמא משכב ומושב דמקור מקומו טמא ולכאורה א"מ דהוא עצמו כתב בסי' קפ"ח דדוקא הדם שנברא במקור עצמו טמא אבל דם מכה שבמקור טהור וכמ"ש הרמב"ם עצמו בפ"ח דא"ב. ולפ"ז אין טומאה בדם מכה שבמקור טפי מבדם מכה שבצדדים ואכתי אין ס' אחד מתיר יותר מחבירו ואפשר דס"ל כמ"ש בשו"ת שמן רוקח סי' מ"א דמ"ש הרמב"ם דדם מכה שבמקור טהור היינו שאין בו טומאת דם נדה כשפירש אבל כשהוא במקומו במקור מטמא האשה טומאת ערב ולפ"ז הוי שפיר ס"ס מב' צדדים דס' דמן הצדדים מתיר יותר דאז הדם טהור אף כשהוא במקומו משא"כ בדם מכה שבמקור אך קיצר במקום שהי"ל להאריך וזה דלא כמ"ש בנודע ביהודה חי"ד סי' מ"א ובכ"ד דדם שבמכה שבמקור ודם שבצדדים שוים לטהר האשה והדם ועיין בס' בית אפרים סי' נ': **ועוד** יש לי ליישב דעת הג"ה דהוי שפיר ס"ס מב' שמות דנ"מ לענין הכשר דקיי"ל דם מכה מכשיר ואלו דם שבצדדים שבא שלא מחמת מכה אינו מכשיר וכ"כ מהרי"ל רוקח הובא בסוף ס' ס"ט ואע"פ שכתבתי דס' דצדדים ג"כ הוא מחמת מכה וגם הרא"ש כתב דדם שמצדדים ממכה הוא. לאו דוקא מכה ממש אלא כלומר שמסתמא אין דם בצדדים מצד הטבע אלא שיש איזה חבורה או פצע קטנה שמוציאה דם והרי כתב הרמב"ם להדיא בפ"י מה' ט"א דדם השחין ואבעבועות אינו מכשיר וכ"מ מפירוש הרע"ב בפ"ו דמכשירין וא"כ שפיר הוי ס"ס מב' צדדים ולפ"ז מה שהשיב מ' ברוך מפראג ע"ד מהרי"ל רוקח הנ"ל דדם שבצדדים ג"כ מכשיר משום שבא מחמת

איזה חבורה ואכתי דם מגפתה הוא ומכשיר ולפמ"ש ז"א די"ל דדם שבצדדים בא מחמת איזה שחין ואבעבוע שאינו מכשיר: **ושוב** ראיתי לבעל נודע ביהודה במ"ת חלק י"ד סי' ק"ז שנשאל בענין זה והשיב בתחלה כדברי מ' ברוך הנ"ל ואח"כ כתב דגם דם שחין ואבעבוע מכשיר וכן כל דם שהוקז שלא לרפואה ומ"ש הרמב"ם דדם שחין ואבעבוע אינו מכשיר היינו שהדם סרוח או יוצא מעורב עם ליחה סרוחה וכתב דה"ט דמתני' דמכשירין דקתני התם הליחה סרוחה והרעי והדם היוצא עמהם לא מטמא ולא מכשיר פי' משום שנסרח וקשה לי דא"כ אמאי לא השיג הראב"ד שם ע"ד הרמב"ם דלשיטתו שפסק בפ"ב מהל' ט"א דאוכל או משקה שנסרח ואינו ראוי לאכילת אדם מקבל טומאה כל שראוי לאכילת כלב ולמד זה מהת"כ ועוד דלפ"ד הנ"ב יהיה מתניתין דמכשירין נגד הת"כ ותקשי ע"ד הראב"ד שפסק כהת"כ נגד משנתנו ודוחק לומר דמתניתין איירי שהדם סרוח כל כך עד שא"ר לאכילת כלב אלא ודאי דטעמא דמתניתין דמכשירין אינו משום שנסרח אלא משום דדם היוצא עם ליחה ורעי לא מקרי דם מכה ולא הוקז לשתיי' ולכך אינו מכשיר דלא חשוב משקה רק כשהוקז לשתיי' או דם מכה ממש דהוי כדם חללים משא"כ דם שחין ואבעבוע לא הוי בכלל חלל וכל ראיותיו שכתב הנו"ב שם יש לדחות דמ"ש מדקתני דם היוצא עמהן אינו מכשיר משמע דבפ"ע מכשיר דאל"כ הל"ל דם היוצא משם אינו מכשיר י"ל דמשום ר"א נקט הכי דפליג בסיפא ואשמועינן דברישא מודה דא"מ כשיוצא עמהן משום שהוא סרוח אבל טעמא דת"ק לאו משום הכי הוא ועפ"ז י"ל ג"כ הא דנקט שם בדברי ת"ק דם הקזה לרפואה אינו מכשיר דלאו למימרא כל שלא לרפואה מכשיר וכמ"ש הנ"ב שם אלא משום רבותא דר"א נקט דפליג ואמר דטמא ומכשיר אף לרפואה אבל לת"ק אף שלא לרפואה אינו מכשיר רק כשהוקז לשתיי' או כדקתני שם לעיל מיניה א"נ דם מגפתו ממש ודם שחין אינו בכלל גם מ"ש הנ"ב ראיה דכל דם שיוצא מהאדם מכשיר כל שלא לרפואה אע"פ שאינו ממכה ממ"ש הרמב"ם פ"א מה' מטמא מו"מ דדם היוצא מפי האמה ושותת מפיו טמא והוא בכלל דם מגפתו ולדידי אין הנידון דומה לראיה די"ל דשאני דם היוצא מפי האמה ומפיו דקים להו שאינו אלא מחמת מכה וכדאיתא בגיטין פ' מ"ש האי דמא דאתא מפומא כו' ומש"ה הוי בכלל דם חללים וכמ"ש תוס' בחולין (דף ל"ה ע"ב) דדם מגפתו של אדם מכשיר משום דאמרינן מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא וא"כ כל שאינו ממכה שיהא בכלל קטלא פלגא אינו מכשיר אף שהוקז שלא לרפואה כגון דם שיוצא משחין ואבעבוע כנ"ל: **וע"פ** מ"ש ליישב דעת הג"ה דחשיב שפיר ס"ס משני צדדים כסברת מהרי"ל רוקח י"ל ג"כ מה שהקשה ע"ד הג"ה בסוף ס' תורת יקותיאל מסוגיא דרפ"ב דנדה (דף כ') גבי

המפלת חתיכה ולפי הנ"ל לק"מ דל"ד כלל דהתם ודאי הוי משם א' דספק שמא הדם מן החתיכה ג"כ אינו מכשיר כמו דם שמן הצדדים דלא גרע דם שבחתיכה שמפלת מאילו היה דם נפל בן ח' שאינו מכשיר ואינו דומה לדם מכה שבמקור שמכשיר: **וע"פ** מה שכתבתי יש להתיר ג"כ בנידון שכתב בתשו' הרב ר"ע אייגר סי' ע"ח באשה שנתהוה לה מכה בבית הרעי שקורין גאלדנער אדער ע"י קושי לידה ומצאה דם ובעת בדיקתה נגעה במכה ונראה דיש כאן ג"כ ס"ס מב' שמות דשמא מן הצדדים מחמת שחין ואבעבוע בעלמא שאינו מכשיר ושמא מן המכה דמכשיר וזה דלא כמ"ש בתשו' ר"ע שם דמכה שבבית הרעי הוי כמכה שבצדדים וליכא ס"ס: **ומה** שהקשה עוד הש"ך ע"ד הג"ה כאן דמאי ס"ס הוא זה הא איכא למימר מיד דלמא דם נדה הוא וכה"ג לא מקרי ס"ס כלל כמ"ש בדיני ס"ס סי' י' דין י"א וי"ג כבר תירצו בס' מ"י בסי' ק"ץ ס"ק ל"ז ובקונטרס הספיקות דכאן א"צ להתהפך וכ"כ בשו"ת שמן רוקח ח"א סי' מ' ובנו"ב סי' מ"א:

(שם בהג"ה) **וכתמים תולה בה בכל ענין**. ונראה דה"ה נמי ראייה דמגופה בלי הרגשה דלא הוי רק מדרבנן ואף שלא בשעת תשמיש דהוה נמי ס"ס דשמא מן הצדדים נחשב שפיר לספק דאע"ג דרוב דמים מן המקור מיהו כיון דרוב נשים מרגישין בעצמם כשרואות איתרע לה רובא דכה"ג כתב המ"י שם גבי כתמים דעלמא רק דהתם מחמירין מטעם שכתב הכ"מ דלא הוה רק ס' א' שמא מן העלייה אבל אין לומר שמא מעלמא כיון דאין דבר לתלות בו אבל היכא שיש מכה יש כאן ס"ס י"ל אף לבעל ושוב ראיתי שכ"כ להדיא בשו"ת נודע ביהודה סי' ע"א דמותר אף בשעת וסתה וא"י שמכתה מוציאה דם אם המכה במקור ואינה מרגשת משום דהוי ס"ס וטהורה לעולם עד שתרגיש בדם המקור: **ועיין** בספר נחלת עזריאל שמתיר באשה המוציאה בבדיקתה נקודות קטנות אדומות כמין חול ובשעת וסתה רואה דם ממש ואינה מרגשת כאב רק מקרוב בא לה כאב בכליות ומגבה והיינו כשאינה מרגשת ביציאת הקרטין. ואף שמרגשת אם יוצאה ג"כ מראה טהורה תולה ההרגשה בטהורה והאדום במכה שבכליות. ועוד דא"א לבדוק הקרטין ושמא לא ימחו במים ועוד דבדם משונה כזו לא אמר דרוב מהמקור:

(סעיף י' בהג"ה) **ואם ראתה ג"פ כל פעם בביאה ראשונה שאחר טבילתה אסורה כו'**. בפ' כו"פ כ' דאיירי בלא ביאת היתר בינתיים דאי היתה ביאת היתר בינתיים לא הוחזקה ברואה דם מחמת תשמיש:

(סעיף י"ד) **אשה שיש לה מכות ופצעים שא"י לטבול תצא מתחת בעלה**. וכתב בס' בה"י דדוקא קודם תקנת ר"ג אבל עכשיו שנתפשט חר"ג שאין מגרשין אשה בע"כ גם בדין זה אין מגרשין בע"כ ונראה דהבה"י אזיל לטעמיה שכתב כן ג"כ בא"ע סי' ע"ט גבי

לקתה חולי ארוך שיכול הבעל לומר לה הרי גיטך וכתובתך דלפי חר"ג א"י לומר כן ולגרשה בע"כ אבל לפמ"ש שם הב"ש דאפי' בזה"ז יכול לגרשה בע"כ וכ"כ הח"מ שם ה"ה כאן כשיש לה מכות וא"י לטבול יכול לגרשה בע"כ דלא גרע מחלתה דבאה"ע ועוד דכיון דא"י לטבול ויבטל מפ"ו וגם יעמוד בלא אשה אפשר דבמקוה מצוה כי האי כ"ע מודים דלא תיקן ר"ג ועיין בא"ע סי' א' וסי' קי"ט:

סימן קפח

(סימן קפ"ח סעיף ג' בשו"ע) **וכי אשה שנעקר מקור שלה כו'**. בס' תפארת ישראל מתיר אשה שרואה דם ממקור שנפל ונתפשט למטה מבית החיצון שאין דרך ראיה בכך ויש להתירה כשרואה בלי הרגשה וכה"ג כ' בס"ס תוי"ק בנידון מקור שנעקר להתיר כתמים דרבנן דתליה שבאו מן הדם שבבקעים אבל הדם ממש שרואה אינו מתיר גם כתב דלא חשוב מכה מה שנעקר המקור וניתק ממקומו עוד כתב שם דמה שקורין גרירט אין זה בא מן המקור רק בני מעיים יוצאין לחוץ וכשיוצא כעין כיס ויש להנקב יש לה דין מכה באותו מקום ועיין בזה בשו"ת צ"צ סי' פ"ו:

(סעיף ה' בהג"ה) **דאם בדקה ג"פ שאינן נמוחים שוב א"צ לבדוק כו' באשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה**. עיין בס' תורת יקותיאל שהקשה על הג"ה כאן מהא שכתב בסי' קפ"ז דבאשה שיש לה וסת תולין במכה וא"כ אפילו יש עליו דם נמי תטהר ואעפ"י שא"י שמכתה מוציאה דם וא"י מאי קשיא ליה דהא כבר כתב הש"ך שם דהרב לא הקיל שלא להצריכה ז' נקיים:

סימן קצ

(סימן ק"צ סעיף א') **אם הרגישה שנפתח מקורה כו' ולא מצאה כלום י"א שהיא טמאה.** עיין ברדב"ז ח"א סי' קע"ט שחלק על זה:

(שו"ע סעיף כ"ה) **שתי נשים שנתעסקו בצפור א' שאין בו דם אלא כסלע ונמצא על כל א' כסלע שתיהן טמאות**. מ"ש הט"ז לחלק בין כתמים לחמץ דהתם בספק נכנס דבית א' מקילין ליתא לדעת הרמב"ם דמחמיר בבית א' וע"כ טעמו של הרמב"ם דמיקל בב' בתים אע"ג דגבי ב' שבילין ברה"י אליבא דכ"ע אפילו בזא"ז שניהם טמאים דשאני התם בב' שבילין דבצד א' הוי ספק טומאה ברה"י דמדאורייתא טמא ע"כ יש לטמאות גם בשני שבילין ושני ב"א אבל גבי חמץ צד א' שהוא ספק נכנס דבית א' אינו אלא מדרבנן משום ספיקא דבדיקת חמץ דרבנן ע"כ לא מחמירין בב' בתים. וכן בכל מילי שהחמירו

בספיקו בא' מדרבנן מקילין בשנים בזא"ז ועוד י"ל דטעמו דהרמב"ם דמיקל בב' בתים הוא כמ"ש ה"ה פ"ב מה' חמץ דין י"ב דודאי א' מהן בדוק וע"כ דשבויה נמי ה"ט דמקילין במחבואה א' אע"ג דבלא"ה מחמירין בספיקה וא"כ ליתא לה"ט שכתב להחמיר בכתמים כיון דבלא תלייה ספיקא אסור דלא גרע מחמץ ושבויה אלא כמ"ש הדרישה דאפשר דשניהם טמאים וע"כ צ"ל כן לדעת הרמב"ם שמיקל בחמץ אפילו בב"א ואי אי' דכתמים שוה לחמץ וכמ"ש הנה"כ לא הוה לן לטמאות שניהם אפי' בב"א אלא ע"כ דכתמים גריעי ודלא כנה"כ ועיין בס' ס"ט:

(בש"ע סעיף ל"א) **מצאה כתם**. וא"י אם הוא דם או צבע יש לצדד ולהקל כיון דעכשיו א"א בבדיקה ולא מקרי ספק חסרון ידיעה בכה"ג כמו שמבואר מדברי האחרונים והוי ס' דרבנן ועיין במ"י:

(סעיף מ"ו בשו"ע) **חלוק שלבשתו בימי נדת' ונתכבס כו'**. בס' כרו"פ כתב דכ"ז דתיכף כשבא החלוק מהכובס סגרתו בארגז עד שלא אפשר לבוא עליו כתם כלל וחזקתו מהאשה וא"י לתלות רק בימי נדתה וכמבואר אבל אם לא היה מוסגר עד שלא יפול בו ספק אולי מעלמא אתא ליכא כאן חלוק בדוק ואינה מטמאה משום כתם וא"כ מצינו לב"י תקנה שרוב נשים אינן בודקות חלוקן וסדינן טרם לבישה רק כמו שבאו:

סימן רא

(סימן ר"א בשו"ע סעיף כ"ד) **כל שאר המשקין כו' אין פוסלין**. עיין בש"ך בשם הרמב"ם דשכר פוסל ואת מקורו לא הראה גם הכס"מ בהל' מקואות שתק בזה והוא מבואר בעירובין (דף כ"ט ע"ב) וע"ש בריטב"א שהוכיח דאיירי שהחמיץ ואע"ג דתנן דתמד שהחמיץ אינו פוסל את המקוה היינו שאין מצטרף היין והמים שבו ביחד לפסול בג' לוגין כמו תמד שלא החמיץ אבל אם יש בו ג' לוגין מים אפילו כשהחמיץ בג' לוגין מים שבו פוסל:

סימן רו

(סימן ר"ו סעיף ה') **הנודר שלא אוכל עמך כו' אפילו יד לא הוי דלשון זה לשון שבועה הוא ולא לשון נדר כו'**. ומיהו בנזירות שהוציאו בלשון שבועה לדברי הכל אסור. ועי' בש"ך שכ"מ בריש נדרים דנזירות דמי לשבועה בזה דמיתסר גברא וכ"מ בפירוש הרא"ש שם ולא זכר מ"ש בתשו' הרשד"ם חי"ד סי' ע"ה שדחה ראיה זו מדברי הרא"ש וע"ש שהוכיח בהיפך דנזירות דין נדר יש להם ול"מ בלשון שבועה והוא מדתנן דיש נדר בתוך

נדר כיצד אמר הריני נזיר כו' וכ"פ הרמב"ם והטור דיש נזיר בתוך נזיר כמו בנדר ולא כשבועה שא"ח על שבועה וכן מתפיס בנזיר הוי נזיר כמו מתפיס בנדר דהוי נדר ולא כשבועה שכתב הטור דאם שמע סבירו שנשבע ואמר ואני כמותך הוי שבועה ואלו בנזיר סגי כשאמר ואני לחוד. ולדעת הרי"ף ורא"ש גבי שבועה אף אני כמותך לאו שבועה ובנזיר מהני ש"מ דהוי כנדר. ומ"מ הרדב"ז בסי' ש"א רמ"ד כתב דנזירות אתפוסי גברא הוא כמו שבוע' ולא אתפוסי חפצא כמו נדר שהרי אומר הריני נזיר כאומר הריני נשבע נמצא שהנזיר אוסר עצמו על היין ועל התגלחת הלכך אם הוציאו בל' שבועה חל. ודלא כמקצת חכמים שטעו בזה ע"כ. והיינו כהש"ך וכפשטי' דהרא"ש בפירושו דריש נדרים וכן יש להוכיח דעת הרא"ש ממ"ש בפסקיו בס"פ ע"פ ובזה נסתלק מה שהקשה עליו שם בס' ק"נ:

סימן רח

(סימן ר"ח סעיף א') **ואם הוא אומר שדעתו כבשר מליח כו' ואפילו הוא עם הארץ.** עיין בש"ך ס"ק ב' מה שכתב בדעת הרמב"ם דע"כ אינו מחמיר בפ"ב דה"ש דין י"ג אלא בשאינו יודע אם מתפיס בדבר האסור חשוב נדר או לא אבל כאן יודע שהמתפיס בדבר האסור לא הוי נדר ואמר דעתי היה על ת"ע שלא יהא נאמן. ונראה לה"ר לדברי הש"ך בכוונת הרמב"ם דבזה תתיישב תמיהת הכס"מ מעל הרמב"ם שם מהסוגיא דר"פ ואלו מותרין דגרסינן התם רבינא אמר הכי קתני אלו מותרים כחולין כבשר חזיר כו' ואי לא תנא חולין ה"א בעי שאלה ומי איכא לאסוקי אדעתא הכי והא קתני סיפא האומר לאשתו הרי את עלי כאמי פותחין לו פתח ממקום אחר מכלל דרישא לא בעיא שאלה ע"כ. והשתא איך פסק הרמב"ם שם באומר כבשר חזיר אם הי' האומר ע"ה צריך שאלה ובגמרא אמרו דליכא לאסוקי אדעתא הכי וגם על הרא"ש תמה התם הכס"מ עיי"ש ולפי ד' הש"ך י"ל ודוק:

(שם סעיף ב') **הנודר נדר גמור דאורייתא ועבר עליו קונסין אותו ואין מתירין לו עד שינהוג איסור כו' וכתב בהג"ה שעבר עליו במזיד.** ודע דמדברי הרמב"ם ספ"ד דנזיר משמע דה"ה כשעבר בשוגג קונסין אותו וכן הוכיחו הלח"מ והמ"ל שם מסוגיא דגמ' דנדרים ונזיר ע"ש. וכן נראה דהא קיי"ל דקנסינן שוגג אטו מזיד בדאורייתא כדאית לי' ר' יהודה בגיטין (דף נ"ג):

סימן רי

(סימן ר"י סעיף ג') **הנודר וחוזר בו כו' תוך כדי דיבור לנדרו**. עיין בש"ך ס"ק ז' תוך כ"ד לנדרו אבל לא תכ"ד למחאתן וע' בתשובת הרשב"א הובא בח"מ סי' פ' ?דל"ע בתכ"ד של חבירו:

סימן ריג

(סי' ר"ג סעיף א') **אמר קונם שאיני מדבר עמך כו'**. עיין בש"ך שכתב בשם הר"ן דגרסינן בכלהו שאני בלא יו"ד משום דבנדרים מיתסר חפצא אנפשיה תני בלשון שאני כו' וכ"כ הכס"מ להגיה כן בדברי הרמב"ם בה' נדרים פ"ג הלכה י'. ולדידי אין צורך להגיה דהר"ן אזיל לטעמיה דס"ל דנדר שהוציאו בלשון שבוע' לא מהני כנראה מדבריו ריש נדרים. אבל הרמב"ם דס"ל דנדר שהוציאו בלשון שבועה מהני וכדעת הרמב"ן שהביא הר"ן שם והביאו הב"י בסי' ר"ו. וכ"כ הט"ז בסי' רל"ו ס"ק ז' לדעת הרמב"ם. א"כ א"ש לישנא דשאיני גבי נדרים נמי וכן נראין דברי הרמב"ם בספ"ו מהל' נדרים מי שנשבע או נדר שלא ידבר עם חבירו כו'. ובפ"ח כתב נשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים כו' נשבע או נדר שלא יכנס לביתו כו' וכן העתיק הש"ע לקמן סי' רי"ח. אלמא דנדר שאחר בלשון שבועה שאסר נפשו על החפץ מהני וגם דברי השעה"מ אינם מחוורין שכתב דא"צ להגיה בדברי הרמב"ם שאני משום דאיכא למימר דס"ל להרמב"ם דקונם שאיני הוי ג"כ לשון נדר ולא לשון שבוע' כמ"ש התוס' בפ"ק דנדרים דלשון שבוע' הוא שאוכל או שלא אוכל אבל שאני או שאיני שייך לנדרים ע"כ. ומשמע דאלו נדר שהוציאו בלשון שבועה ודאי לא מהני לדעת הרמב"ם וכבר הוכחנו דזה אינו:

סימן רטו

(סימן רט"ו סעיף א') **נדרים חלין ע"ד מצוה כיצד אמר קונם סוכה שאני יושב כו' אסור לישב**. וכתב הש"ך דאם אמר הנאת סוכה עלי מותר לישב בסוכה של מצוה דלאו ליהנות נתנו. ונראה דלאו דוקא כשאמר בפי' הנאת סוכה דה"ה כשאמר סתם קונם סוכה עלי דלא משמע רק הנאה. וכ"מ בר"ן בנדרים (סוף דף ט"ז) להדיא וכ"מ מהירושלמי שהביא שם בדף ל"ד גבי נדר מן הככר מהו לחמם בו ידיו פי' אי חשיבא הנאה ש"מ דאי לא הוי חשיבא זו הנאה ודאי דלא אסר עליו בנדר סתם. וכן י"ל מפרש"י ותוס' בעירובין (דף ל') גבי אמר ככר זו עלי למ"ד דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ל"נ מותר לערב בו. וכ"מ בר"ה (דף כ"ח) וכ"כ בס' אלי' זוטא בא"ח ועיין בק"נ בעירובין:

ובענין הנודר שלא לאכול בסעודת הרשות כתב בשו"ת חות יאיר סי' ע' דסעודת חינוך הבית יש להסתפק אע"ג דמדמה לה הכתוב ללוקח אשה וחלול כרם דהוו מצוה כדאיתא בת"י. מ"מ שתהיה הסעודה מצוה מנלן. ולא זכר הא דאי' בירושלמי דסוטה:
(שם סעיף ו') **שאם נדר מדברים האסורים כגון נו"ט כו'**. עיין בס' באר יעקב דנ"מ במ"ש דחל איסור נדר על נו"ט לענין דהוי דשיל"מ ולא בטל. ולי צ"ע דהא בנדרים (דף נ"ט) איתא דמש"ה הוי נדרים דשיל"מ משום דאיכא מצוה לאיתשולי עליו משום דר' נתן הנודר כאלו בנה במה והמקיימו כו' והיינו דוקא בדבר הרשות אבל כשנדר לקיים מצוה אין מצוה בשאלה דשפיר עביד דנדר וכמ"ש הרא"ש ר"פ קונם יין וא"כ לא הוי כה"ג דשיל"מ. ומיהו יש לקיים דברי בא"י לפי מה שכתוב להלן:

סימן ריז

(סי' ריז"ז סעיף י"ד) **הנודר מדבש מותר בדבש תמרים**. פי' מפני שיש לו שם לווי כדאי' במתני' דספ"ו דנדרים ולפ"ז נרא' דה"ה דמותר בדבש צרעי' וגזין למאן דמתיר לעיל בס"ס פ"א דהא לא מקרו דבש סתם אלא י"ל שם לווי כדתניא בבכורות (דף ז'):
(שם סעיף כ"ח) **הנודר מהבית אסור בעליה**. עי' בש"ך בשם הרא"ש דחדר ויציע לא הוי בכלל בית ומדמה לה להא דהמוכר את הבית לא מכר את החדר ולא את היציע. ובחבורי להרמב"ם פ"ט מהלכות נדרים כתבתי דרק לחומרא מדמינן מכירה לנדרים דהוי חומרא להלוקח בעל השטר שידו על התחתונה ובכה"ג הוא דהשוו בגמ' פ' הנודר מכירה לנדרים כמו גבי נדרים נאסר נמי בעליה ה"נ במכר כשמכר לו בית סתם אינו נותן לו רק עלייה דהוי חומרא ללוקח דיד בעל השטר על התחתונה וכמ"ש הרא"ש והר"ן שם ע"פ הסוגיא דמנחות. ולפ"ז ה"נ בחדר ויציע אין ראיה ממכירה דהוי חומרא ללוקח המוציא לנדרים להקל דלישרי בחדר ויציע. וראיה לדבר דעליה שאינה פתוחה לבית אינה מכורה בכלל בית לדעת הרמב"ם ושארי פוסקים בש"ע ח"מ ר"ס רי"ד. ואלו גבי נדרים הוי בכלל בית וא"כ ה"נ בחדר ויציע אע"פ דבמכר לא הוו בכלל בית לענין נדרים הוו בכלל בית והנה הרא"ש אזיל לטעמי' דס"ל גבי מכר את הבית דחדר ויציע לא הוו בכלל אפילו אם מצר לו מצרים החיצונים וכתב לו ג"כ ולא שיירות בזבינא אילן כלום כמ"ש הב"י בח"מ שם. וא"כ לדעתי' ליכא אינשי דקרי לי' בית כלל דאי איתא אפי' מיעוטא דקרי לי' בית היה מהני לשון זה כדאמרינן גבי מכר בית בבירה גדולה ומדלא מהני ש"מ שאין כלל מי שיקרא לחדר ויציע בית ומש"ה גבי נדרים נמי מתיר. אבל להפוסקים החולקין שהובאו בח"מ שם ס"ב וי"א ור"ס רט"ו שס"א דס"ל דאם כתב

לו כן הוו חדר ויציע בכלל וע"כ ס"ל דאיכא אינשי דקרו להו בית וא"כ גבי נדרים אין לנו להקל דלא גרע מעלייה ובחבורי להרמב"ם הארכתי:

(שם סעיף ל"ב) **נדר מיושבי העיר אסור במי שישב שם ל' יום**. ונראה דאדם שדעתו לישב שם ולהשתקע אסור ליהנות ממנו מיד דאז הוי בכלל יושבי העיר מיד כמ"ש בסי' רנ"ו גבי צדקה וה"ה לענין נדרים וכה"ג בסי' זה סעיף ל"ד דאזלינן בתר בסוף שעתידין להיות יושבי יבשה:

(שם סעיף ל"ו) **נדר מרואי החמה אסור אף בסומים שלא נתכוין אלא למי שהחמה רואה אותו**. וכתב הג"ה בשם הרא"ש ואפילו אמר לא נתכוונתי לכן לא מהני. ובס' תו"ח בפ"ג דשבועות הקשה על הרא"ש והג"ה כאן מהתוספתא דפ"ז דטהרות והביאה הכ"מ פ"ב דשבועות דקתני התם נאמן אדם ע"י עצמו כיצד אמרו לו נדרת ואמר תנאי היה בלבי שומעין לו משמע בהדיא שאדם נאמן לומר כך וכך נתכוונתי וטעיתי בלשוני. וגם הרמב"ם שם פסק כן שאם נשבע אחד בפנינו שלא יאכל היום ואכל והתרו בו ואמר אני לא היה בלבי אלא שלא אצא היום וטעה לשונו והוציא אכילה שלא היה בלבי ה"ז אינו לוקה. וכתב דעיקר כדעת הרמב"ם ודלא כהג"ה כאן. ואני אומר דאין דעת הרא"ש והג"ה כמו שהבין בעל תו"ח דלעולם אין אדם נאמן לומר שטעה בלשונו שהרי בפ"ג דשבועות מביא הרא"ש הא דנתכוין להוציא מפיו פת חטין והוציא פת שעורין מותר בשניהם שהרי לשעורים לא נתכוין אף שהוציא בפיו אלמא דמהמנינן לי' במה שאומר שטעה בלשונו לומר דבר שלא נתכוין וכ"פ בסי' ר"י ובסימן רל"ב סי"ב הביא בהג"ה דנאמן אדם לומר ששבועתו היתה באונס או בתנאי כך וכך הוא התוספתא הנ"ל. ולפ"ד התו"ח יהיו דברי הרא"ש והג"ה סותרים זא"ז. אבל באמת ליתנהו להני דיוקי דדייק התו"ח מדברי הרא"ש דלא ס"ל הך דינא דהתוספתא דאדם נאמן לומר שטעה דמה שדייק ממ"ש הרא"ש בנדרים (דף טז) דקאמר התם רב אשי שאוכל לך דשבועה שאי אוכל לך קאמר מאי למימרא מ"ד לישנא הוא דאתקיל לי' קמ"ל. ופי' הרא"ש וז"ל מהו דתימא דמהימנינן לי' אי אמר דהיה לו לומר שאוכל והיה מגמגם בלשונו ואמר שאי אוכל קמ"ל דכיון שהוציא בשפתיו שאי אוכל לא מהימנינן ליה במאי דקאמר בתר הכי. ואהא כתב התו"ח דמשמע דס"ל להרא"ש שאין אדם נאמן לומר כך וכך היה בלבי כשנדרתי ולא לכך נתכוונתי. ולדידי לכך דקדק הרא"ש בדבריו וסיים דלא מהימנינן ליה במאי דקאמר בתר הכי. שכוונתו בזה לומר דודאי אי מיד לנדרו ששאלו אמר הכי דגמגם בלשונו וטעה מהימן. רק אם מיד לנדרו כששאלו אותו לא אמר כן. אלא אח"כ לא מהימנינן ליה. וחילוק זה יש ללמוד מדברי הרמב"ם והג"ה בסי' רל"ב. ולפ"ז אין

מחלוקת בין הרמב"ם והרא"ש. ודלא כנראה מדברי הרב בעל ספר מחנה אפרים ה' נדרים סי' ה' דהרא"ש חולק על הרמב"ם:

גם מה שדייק התו"ח מדברי הרא"ש והג"ה כאן. אין הנדון דומה לראיה דשאני הכא דלא טעה בלשונו כלל והוציא בפיו מה שהיה בלבו להוציא. אלא שאומר שכוון בלשונו כוונ' אחרת שאין משמעות הלשון כך כלל אמטו להכי לא צייתינן ליה ולא מהני ולא משום דלא מהימנינן ליה אלא משום דקי"ל שהולכין אחר לשון ב"א. וכיון שהלשון ודאי כך הוא והוא הוציאו בכונה ובלא טעות אזלינן בתרי'. וקרוב לזה כתב בשו"ת חו"י. משא"כ כשטעה והוציא לשונו מה שלא נתכוין להוציא לא אזלינן בתר הלשון ומהמנינן ליה במה שאמר שטעה ולא נתכוין להוציא כן בלשונו כי עבידי אינשי למיטעי בלשונם. ודלא כמ"ש בשו"ת מבי"ט הובא בש"ך ס"ס רי"ח דאינו נאמן לומר תנאי היה בלבי והסכים לזה בשו"ת חו"י סי' ט"ו. וגם צידד שם לומר דלולי התוספתא הנ"ל י"ל דכל הפוסקים מודים דאינו נאמן לומר תנאי היה בלבי ולא קי"ל כהתוספתא שהוא נגד משמעות הש"ס שלנו וז"א:

סימן רכז

(סימן רכ"ז) **עיין** בביאור הגר"א שתמה ע"ד הרי"ף והרמב"ם דדבריהם סתרי אהדדי שפסקו דטובת הנאה אינה ממון ופסקו דמ"כ נקנין אגב קרקע. והנה קושיא זו לא עליהם סובבת דכבר תמה כן השאגת אריה בסי' ע"ז על התנא ר' יהושע אך א"ש לפמ"ש הש"ך בח"מ סי' ר"ג דטוה"נ מקני אגב קרקע אף למ"ד שאינה ממון. ושוב מצאתי שתירץ כן בס' אור חדש בפסחים וכבר כ"כ בס' מחנה אפרים. ואף דבעל קצה"ח השיג על הש"ך כתבתי ליישב בחי' לח"מ בס"ד:

סימן רכח

(סימן רכ"ח סעיף מ') **אב שהשביע את בנו שלא יוכל להלוות כי אם ברשות שמעון ולוי מותר להלוות ברשות א' מהם**. ועי' בט"ז שהקשה ממ"ש הטור וש"פ גבי נדר ע"ד רבים כגון שפרט אותם על דעת פלוני ופלוני כו' ואמאי לא נימא גם שם דאו פלוני קאמר ולא היה ע"ד רבים. עוד הקשה מהא דאי' בפ"ב דקידושין התקדשי לי בזו ובזו ובזו אם יש בכולן ש"פ מקודשת ואמאי לא נימא דאו בזו קאמר. ועי' בשו"ת חכם צבי סימן ד' שמיישב קושיית הט"ז. והעיקר דס"ל להרשב"א דכל זמן שלא פרט בה יחדיו עיקר משמעותו בין שניהם יחדיו בין כ"א בפ"ע. ובהכי א"ש גבי נדר ע"ד פלוני ופלוני כו'

וגבי התקדשי בזו ובזו ה"ט דאמרי' דוקא כולם יחד דהתם ליכא למימר שני המשמעות דהיינו בין כ"א בפ"ע בין כלם יחד. דא"כ יהיו סותרות זא"ז וא"י לקיים ב' הפירושים כמו באמר שלא ילוה כ"א ברשות שמעון ולוי דהיינו כשאחד מוחה בפי' אין בנתינת רשות השני כלום אבל כשאחד איננו סגי ברשות השני. ולפ"ז יש ליישב מה שתמה הט"ז ע"ד שמביא בהגה"ה לקמן בסי' רנ"ח סעי' ה' וכמ"ש שם. ומה שהקשה בתשו' מהר"ם ע"ד הרשב"א וש"ע כאן שפ' דא"צ או לחלק מדלעיל סי' כ"ח דמשמע שם דמצריכין או לחלק גבי כסוי חיה או עוף תי' בספר פאר הלכה דהתם צריך או להא דמר בר רב אשי בחולין (דף פ"ד):

סימן רלב

(סימן רל"ב סעיף ו' בהג"ה) **האומר אם היה פלוני אצל זה הדבר אתן אלף זוז לצדק' והיה שם פטור דהוי נדר בשוגג.** וכתב בס' בה"י בשם מ"ב שנים שהמרו זא"ז בקנס צדקה פטורים וכ"ה הלכה למעשה. וצריך לחלק בין זו לדין אסמכתא דקני בצדקה כמ"ש סי' רנ"ח ובח"מ סי' ר"ז. ומצאתי שהרגיש בזה בשו"ת מ"ב סי' ס' וחילק בזה בין שנים שהמרו לנדון אסמכתא דקני בצדקה דאסמכתא לאו טעות הוא אלא משום דלא גמר ומקני וצדקה א"צ קנין אבל ב' שהמרו הוי טעות שכל א' סבור שהדין עמו:

סימן רלד

(סי' רל"ד סעיף א' בהג"ה) **עד ששה חדשים אח"כ כו'**. ואף אם השנה מעוברת מ"א ס"ס תקע"א. ויש לה"ר מכתובות (דף ל"ט):

בענין חרם ונדוי בימים הקדמונים אי הוי מה"ת עי' בשו"ת נודע ביהודה חי"ד דמסיק דגם הר"ן חזר וכ' דאינו מה"ת וה"ה נדוי שכתב הרמב"ן שאינו אלא מד"ק וע"כ הולכין בספיקו להקל דד"ק לא עדיף מהל"מ דספיקו להקל. (אלא שמחלק בין חרם שב"ד היו גוזרין ובין מה שקיבל ע"ע בחרם דזה הוי ד"ת וכבר הקדימו הראנ"ח בתשו' מים עמוקים סי' נ"ה) וכ"כ גם בשו"ת טור האבן ס"ס ל"ה. וכ"מ בשבת פ"ג וברמב"ם פ"ו דאה"ט דאזיל לקולא בענין. טומאת עבודת כוכבים משום דהוי מדרבנן ומשמע דד"ק הוי כדברי סופרי' שהרי טומאת עבודת כוכבים ילפי' בפ' ר"ע מד"ק. אך דבר זה אינו לפמ"ש השאגת ארי' בספרו טורי אבן פ"א דמגילה דד"ק כד"ת הוו ואזלי' בספיקו לחומרא והביא ראי' מהא דאי' בפ"ד דפסחים דט"ב ספקו אסור. וכ"מ ממ"ש בח"ר בשבת (דף י"ד). וכן נ"ל לה"ר מהא דאמר במגילה קטן הייתי ואין מביאין ראיה מהקטן גבי קריאת מגילה ואי

איתא דד"ק הוו כד"ס אמאי אין מביאין ראיה מעדות קטן הא בדרבנן קיי"ל דנאמן להעי' בגדלו מה שראה בקטנו כדאי' בספ"ב דכתובות אלא ש"מ דד"ק הוו כד"ת וא"כ מחמירין בספיקו. וכן יש לה"ר מהא דבכמה דוכתי בש"ס קרי לקראי דד"ק דאורייתא כדאיתא בכתובות (דף נ"ב) וגיטין (דף ל"ו) וחולין (י"ז) וכ"מ בב"ב (דף ק"ס ע"ב). ונדרי' (דף ל"ז ע"ב) ובעבוד' כוכבים (דף נ"ב ע"ב) ור"ה (דף י"ט) ומה"ט מחמירין בספיקן ומיהו היינו דוקא המפורש בד"ק בהדיא ולא מאי דנלמד מדרשא. וההיא דשבת לא הוי רק אסמכתא ואינו מפורש בדברי קבלה. ומה שהקשה על זה הכ"מ בה' מגילה מדברי הרמב"ם שם בפ"ג שכתב דמצות קריאת מגיל' היא מדברי סופרי' והלא זה דברי קבלה מפורשים כבר יישבתי בתי' להרמב"ם שם דקריאת המגילה ג"כ אינו מפורש אלא מדרשא דנביאים גופייהו שתיקנוה ילפי לה בק"ו ומה מעבדות לחירות אמרו שירה ממיתה לחיים לא כ"ש כדאי' במגילה (דף י"ד) ודמי לכל מילתא דילפי' מדאורייתא בק"ו ומקרי ד"ס. וכן כל דבר הנלמד בי"ג מדות קרי להו ד"ס כדמבואר ברמב"ם ריש ה' אישות ולא עדיפא קריאת מגילה דילפי בק"ו משאר י"ג מדות. ועוד דאיכא למ"ד דלא ניתנה לכתוב. אבל הניתן לכתוב לכ"ע י"ל דהוי כד"ת. ועוד דאף השירה גופה שאמרו על הים משה בעצמו עלה בלבו וכפירש"י בחומש אבל לא מצינו שנצטוה ע"ז וא"כ לא עדיפא שירה משאר תקנות דמשה שלא נקראו ד"ת רק תקנות משה כדאי' שלהי מגילה ובס"פ מרובה. וכה"ג כתב ג"כ הרמב"ם בריש ה' אבל. וא"כ דיו לבא מה"ד להיות כנדון ולא עדיפא קריאת מגיל' משיר' דמשה. והא דקרי הרמב"ם ד"ס לעונג וכבוד שבת בה' שבת אעפ"י דמפורשין הן בנביא י"ל דמ"מ לא נתפרש מה הן הכבו' ועונג רק מד"ס:

ובענין נדרים או שבועו' אי חיילו ע"י שליח כגון שאמר לשליח דור או השבע בעבורי אי חל על המשלח. הנה בנ"ב מ"ק כתב שלא מצא מפורש אלא דמוכח דשפיר אמרי' בזה דשלוחו כמותו דאל"כ קשה אמאי מצינו תנאי בשבועה הא ממשפטי התנאים שיהי' המעשה ביכול ע"י שליח ואם א"א ע"י שליח בטל התנאי א"ו שיכול לאסור בשבועה ע"י שליח. ובס' בית מאיר על אה"ע סי' ק"כ השיג על הנ"ב שנעלם ממנו מ"ש הרמב"ן בב"ב בפשיטו' דנזירו' א"א ע"י שליח ואפ"ה שייך בו דין תנאי ואע"ג דל"ד לתנאי דב"ג וב"ר שאפשר ע"י שליח דהיינו דוקא בין אדם לחבירו משא"כ בדבר שבינו למקום בכל ענין הוי תנאי וא"כ ה"ה נדרים ושבועות אין ע"י שליח והטעם אי משום דהוי כמו שליח לד"ע דהא הנשבע והנודר נקרא חוטא והתוספות בפ"ק דב"מ כתבו דגבי שליח לד"ע בטל השליחות. א"נ הטעם דנדר ושבועה א"א ע"י שליח משום דכתיב מוצא שפתיך תשמור וכתיב לבטא בשפתים והוי כמצוה שעל גופו כמו הנחת תפילין שא"א ע"י

שליח. וגם בהגהת מרדכי דכתובות איתא דנדר אי אפשר ע"י שליח ותירץ שם הא דיש בו דין תנאי מט"א דלא בעינן דומיא דב"ג וב"ר אלא היכא דאיכא מעשה משא"כ נדר א"א דיבור בעלמא מתבטל ע"י תנאי אעפ"י שא"א ע"י שליח. זהו תוכן ד' הב"מ הנ"ל. ולא ראה דברי בעל נ"ב בעצמו במהדורא תניינא חי"ד סי' קמ"ז שהרגיש בעצמו מדברי הרמב"ן וגם הוכיח כן מדברי התוס' בפ"ק דנזיר שאינן ע"י שליח. ונראה דכן עיקר ודלא כבנו של הנ"ב שהביא ראי' נגד דעת התוס' והרמב"ן והוכיח דישנן ע"י שליח מסוגיא דשבועות (דף ל"ד ע"ב) דאמר שם אדגמר ר"ש שבועו' הפקדון ממעילה נגמר מעדות ומשני מסתברא ממעילה הל"ל כו' עד הנך נפישין. ואי איתא דאם אמר לשלוחו צא השבע בעבורי ל"ח עליו השבועה לחייבו בקרבן א"כ איכא חדא דל"ד שבועת הפקדון למעילה אלא דמיא לשבועת עדות. דהא מעילה איתא ע"י שליח לחייב המשלח בקרבן דגמרי' חט חט מתרומה דישנה ע"י שליח. ושבועת הפקדון ליתא ע"י שליח לחייב המשלח וא"כ אכתי קשה דה"ל לר"ש למילף פקדון מעדות א"ו דגם שבועה איסור ע"י שליח עכ"ד וא"מ:

סימן רלו

(סימן רל"ו סעיף ד' בהג"ה) **נשבע סתם כו' כאלו נשבע שלא יעשה לעולם**. עיי' לעיל סי' רי"ט:

סימן רלח

(סי' רל"ח סעיף כ"ג) **אם נשבע ליתן שום מתנה כו'** עיין בבאה"ט בשם ריב"ש הא דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה היינו כשמחזיר המקבל מדעתו ורצונו אבל כל שנאנס להחזיר לא קיים הנותן את שבועתו. וצ"ע בסמ"ע סי' רמ"א:

סימן רלט

(סי' רל"ט סעיף ט"ו) **יש מי שאומר שאם אמר קונם ככר זו עלי וכו'**. הר"ן בפירושו והרשב"א בתשובה סי' תרט"ו:

סימן רמ

(סי' ר"מ סעיף כ"ד בהג"ה) **י"א דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו מהרי"ק שורש מ"ד**. ט"ס וצ"ל שורש ל':

שם **ואינו נ"ל כו'**. ובס' אלי' זוטא בא"ח פסק דאין חייב בכבוד א"א. וה"ר מגמרא דסוטה (דף מ"ט) רב אחא ב"י אטפל בי' ברב יעקב בר ברתי' כי גדל א"ל אשקינן מיא א"ל לאו בריך אנא כו'. ואין ראי' משם דבן בנו א"ח בכבוד א"א דדילמא דוקא בן הבת א"ח דאפשר דרב יעקב ס"ל כמ"ד הובא במ"ר וישב דבן בתו לא חשוב כבנו רק בן בנו חשוב כבנו. אלא יש לה"ר דאף בן בנו א"ח בכבוד א"א ממ"ש תוס' ביבמות (דף כ"ב) ובב"ב (דף קט"ו) דהיכא דכתיב בנים ממעטין בני בנים והכי איתא בקדושין (דף ל') ולמדתם בניכם ולא ב"ב וה"נ גבי כבוד כתיב בן יכבד אב וא"כ ממעטינן בני בנים. וכן בפרש"י במכות (דף י"ב) מבואר דא"מ בכבוד אבי אביו וראיה זו מצאתי בס' בה"י אך י"ל דבתשו' ר"ע איגר סי' ס"ח מביא בשם ס' לוית חן דדוקא לאחר מיתת אביו א"ח אבל בחייו חייב כיון דאביו גופי' חייב. והתם איירי שנהרג האב:

סימן רמא

(סימן רמ"א סעיף ד') **היו אביו ואמו רשעים גמורים אפי' נגמר דינם להריגה ויוצאים ליהרג אסור לו להכותם כו'**. בס' ברכי יוסף הוכיח מדכתבו הט"ו וזה ש"מ דנוהג אף בזמן הזה.

(שם סעיף ט') **גר בימים הקדמונים אסור לקלל אביו עובד כוכבים ולהכותו ולא יבזהו שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקלה**. בס' בה"י הקשה דלא שייך לומר כן רק גבי ערוה דגם קודם גרו' היו אסורים משא"כ בכבוד דלא מצינו דב"נ מצווין ע"ז. וי"ל דאע"ג דל"ח בהדי ז' מצות שב"נ נהרג מ"מ מצינו שנענשו ב"ש על זה חם ובניו שלא כיבד לנח אביו כדאיתא ברבה פ' נח ופ' משפטים ובחי' להרמב"ם הארכתי:

סימן רמב

(סי' רמ"ב סעיף ט"ו בהג"ה) **אבל מותר לומר רבי מורי פלוני**. נראה דאף ר' פלוני שרי והכי מוכח בברכות (דף ס"ב) ועוד נראה דה"ה באב שרי ובזה א"ש הא דברכות (דף ה' ומ"ח) דאמר ר' אבא ברי' דרחב"א הכי אמר רחב"א אמר ר"י והקשה בס' תי"ע דאיך קרא ר' אבא לאביו בשמו ובגליון רצה להגיה (בדף ה') הכי אמר אבא. ולפ"ז צריך להגיה גם בדף מ"ח ולפמ"ש א"ש וא"צ להגיה בשום מקום:

(שם בש"ך) **בהנהגת הוראות איסור והיתר**. מה שחלק על הג"ה שמביא בשם מהרי"ק שורש מ"א דאפי' אין הרבים מסכימים מטעם אחד מקרו רבים וכתב שאין הפי' כן במהרי"ק שם. נעלם ממנו מ"ש מהרי"ק עצמו בשורש נ"ב ושם פי' כן בפירוש בשם

קבלת רבותי. והביא ראיה לזה מחולין (דף ל"ו) ובס' תפארת למשה כ' הראי' מדנפשי' וגם הוא לא זכר שכ"כ מהרי"ק. ושוב מצאתי שהשיג על הש"ך בשו"ת שער אפרים. ומ"מ הראי' מחולין י"ל דהתם איירי בהכשר דלעת של תרומ' ותרומת ירק דרבנן ומצאתי שכ"כ בשו"ת נ"ב מ"ת חלק ח"מ ואם כן בדאורייתא אפשר דא"מ וכדע' הש"ך. אמנם יש סתירה לדבר זה ממ"ש בס' המאור שם בשם יש מפרשים דמש"ה קאמר רב אשי שם כגון זאת תולין כו' משום דדלעת חולין הוא וה"ק דבתרומת דגן כה"ג דמדאוריי' תולין. אך רש"י שם כתב דגירסא דלא צריכה היא. אלא דק"ל דמפרש"י בב"ק (דקט"ז) מוכח דמב' טעמים לא הוי רוב כלל ואף בדרבנן. ומיהו בדיני ממונות לכ"ע מצרפינן לדעת רבים אף למחולקים בטעמם כמו עדות מיוחדת שכשרה בד"מ וכ"כ הנ"ב שם. והארכתי בזה בחיבורי להרמב"ם פ"ח מהל' תמידין ומוספין הלכה ט"ו. עוד כתבתי בזה בספרי משכיל לאיתן ריש יומא:

סימן רמג

(סימן רמ"ג סעיף ב' בהג"ה) **ואע"ג דאין בדורנו עכשיו חכם כו'**. אבל הרא"ש בתשו' כלל ט"ו כתב דגם בזמנינו יש ד"ז כמו במס וכ"ד מהר"י הביאו אחרונים בח"מ ס"ס א':

סימן רמד

(סימן רמ"ד סעיף א') **מ"ע לקום מפני כל חכם כו'**. ואפי' אינו רבו. וכתב בהג"ה רק שהוא גדול ממנו וראוי ללמד ממנו. ובפ' ע"פ היודע שחבירו גדול ממנו חייב לנהוג בו כבוד וכתב התוס' אף שלא למד ממנו כלום. וע"כ כבוד בעלמא אבל לקום א"מ רק כשגדל ג"כ משאר ב"א כמ"ש הש"ך:

סימן רמו

(סימן רמ"ו סעיף י"ג בהג"ה) **וי"א כששואלין דבר הלכה צריך לעמוד**. ועיין ש"ך שהניח בצ"ע דאיך למד כן מעובדא דר' צדוק ור"ג שעמד ושאל שר"ג קודם חורבן הבית היה ובימיו של ר"ג היו לומדים תורה מעומד כדאמרי' במגילה מימות משה עד ר"ג לא היו לומדים אלא מעומד ומשמת ר"ג בטל כבוד התורה וא"כ בזה"ז ליכא למ"ד שיהא צריך לעמוד. ובס' ק"נ שם מיישב קושיית הש"ך על הג"ה דהא דתנן בסוטה כשמת ר"ג בטל כה"ת הוא ר"ג הזקן וכן הא דאמר במגילה עד ימות ר"ג לא היו לומדי' אלא מעומ' הוא ר"ג הזקן ועובדא דר' צדוק ור"ג שעמד השואל היה לאחר שעת ר"ג והוא בן בנו של

ר"ג הזקן וכבר היו לומדי' מיושב ואפ"ה עמד כששאל ושפיר יש ראי' דכששואלין דבר הלכה צריך לעמוד אף בזה"ז ושוב מצאתי שכ"כ בעל יד אהרן בס' מרכבת המשנה. ובס' ברכי יוסף. אבל אין זה מוכרת דהא בר"ן ובתו' הרשב"א ברפ"ד דמגילה מוכח בהדיא דהא דעד ימות ר"ג היו לומדים מעומד הוא ר"ג דיבנ' וע"כ דלא גרסי' במתני' דסוטה משמת ר"ג הזקן בטל כה"ת אלא גרסי' ר"ג סתם וכמ"ש ש"ך ולאו היינו ר"ג הזקן דאין רגילות להזכירו בסתם ר"ג כמ"ש תוס' בנדה (ד' ו') וכ"מ מדמזכירו לבסוף במתני' דסוטה. ועוד דלגי' ר"ג הזקן קשיא מ"ש מהרש"א ע"ש. ולפ"ז קושיית הש"ך על הג"ה במקומה עומדת דאין ראי' דצריך לעמוד השואל בזה"ז מעובדא דר' צדוק ור"ג שהרי עדיין היו לומדי' מעומד אך י"ל דברי הג"ה ע"פ מאי דמוכח מדברי הר"ן ורשב"א שם דאף שהיו לומדים רק מעומד מימות משה עד ר"ג היינו רכות אבל קשות היו לומדים מיושב. ולפ"ז שפיר דייק הג"ה מהא דשאל השואל ועמד בימי ר"ג דמסתמא שאל דבר קשה וא"כ מה"ד אף בימי ר"ג שהיו לומדים מעומד לא היה צריך לעמוד בקשות אלא ש"מ דשואל שאני דצריך לעמו' אף בקשות וא"כ ה"ה דצריך לעמוד אף בזה"ז דלענין קשות אין לחלק בין זמן הזה לימות ר"ג. ועוד י"ל לפמ"ש הצל"ח בפ"ד דברכות דר' צדוק לאו תלמיד הוה ולא אמרינן דהיו לומדים מעומד עד ר"ג רק התלמידים וא"כ מדעמד ר' צדוק ושאל שפיר מוכח דשואל צריך לעמוד אף בזה"ז דלענין שואל אין לחלק כיון דאף בזמן שהיו עומדים לא היה עומד מי שאינו תלמיד. ובזה י"ל קושיי' הטורי אבן מהא דעירובין (דף נ"ד) דישבו אהרן ובניו דהם לא היו בגדר תלמיד. וכן א"ש הא דאי' במ"ק (דף ט"ז) גבי דוד וישב ע"ג קרקע:

(שם סעיף כ"ו) **בבאה"ט בשם באר שבע דהוי סעודת הרשות**. ובשם יש"ש דסעודת חנוך בית הוי סעודת מצוה. ובאמת לא כתב כן ביש"ש פ"ז דב"ק רק דהיכא שקובע תחלה מקום לתורה לדרוש בו הוי סעודת מצוה. ולפ"ז אין סתירה על המהרש"ל מהא דאיתא להדיא בירושלמי פ"ט דסוטה והובא בלח"מ ה' מלכי' דבחוצה לארץ לא הוי מצוה רק בא"י והבאה"ט עצמו הביא חלוק זה בשם ס' ב"ש ואינו כעת ת"י וראיתיו מפורש בירושלמי כמ"ש. ולפ"ד הבאה"ט יהיו ד' המהרש"ל נגד הירושלמי. אבל לפי מה שבאמת מחלק היש"ש דהוי סעודת מצוה רק בשקובע תחלה מקום לתורה א"ש:

סימן רמח

(סימן רמ"ח סעיף א') **כל אדם חייב ליתן צדקה וכו' ומי שנותן פחות ממה שראוי לו ליתן ב"ד כופין אותו**. מדברי המשנה למלך פ"ז מהלכות מתנות עניים משמע דאין בזה

חיוב על הב"ד לכוף ואע"ג דאיכא בזה לאו אינו אלא רשות לב"ד. ונראה דלא קי"ל הכי אלא היכא דאיכא לאו גמור מחוייבים ב"ד לכוף אפי' מ"ע שמתן שכרה בצדה. וראיה ממ"ש בח"מ סי' רל"א גבי מדות דאיכא חיוב על הב"ד והתם נמי הם מ"ע שמתן שכרה בצדה כדאיתא בירושלמי הביאו בהגמי"י שלהי הל' גנבה ואפ"ה אמר דב"ד מוזהרין עליו ש"מ דהיכא דאיכא לאו גמור מוזהרין ומחוייבין ב"ד. וההיא דח"מ סי' צ"ז גבי השבת העבוט שכ' דאינו אלא רשות היינו משום דאינו לאו גמור אלא לאו הניתק לעשה. ועיין בס' בה"י שכתב דאם רוצה ליתן צדקה לעני והוא אינו רוצה לקבל יצא כמ"ש גבי שלוח מנות באו"ח:

שם **ויורדין לנכסיו בפניו**. כתב הש"ך דאם אינו כאן אין יורדין לנכסיו עד דמודיעין לי' אם אפשר דלא גרע מחוב כו' ומשמע דאם א"א לאודיעי' יורדין לנכסיו שלא בפניו ולדידי ז"א דאין יורדין לנכסיו שלא בפניו להוציא צדקה אפי' היכא דא"א לאודועי דהכי משמע בכתובות (דף מ"ח) ושם (דף ק"ז) וגדולה מזו דאפי' בבניו ובנותיו שהן יתר על שש מבואר מדברי הרמב"ם בפי"ב מהלכות אישות דאין מפרנסין אותן מנכסיו אפי' הוא אמיד משום שהן ניזונין מתורת צדקה ואין יורדין שלא בפניו לצדקה וכ"כ הה"מ שם וכ"פ בש"ע אה"ע סי' ע"א. וכ"ש בשאר צדקה שהרי אפשר שהוא עושה צדקה באשר הוא שם וכמ"ש הכס"מ סוף הל' נחלות עיי"ש. ולפ"ז קושטא דצדקה לא דמי לחוב. ועיין בריב"ש הובא בח"מ סי' ר"ט:

שוב ראיתי שגם הש"ך חזר בו בספר נקודת הכסף והביא ראיות הנ"ל. ובחיבורי להרמב"ם הלכות מתנות עניים הארכתי עוד בזה:

(ש"ע סעיף ג' בהג"ה) **והיה להם קצבה מאביהם**. כתב הבאה"ט וכן אם נדר האב בחייו חייבים הבנים לשלם מעזבון אביהם. והוא נגד מ"ש הג"ה בח"מ פי' רנ"ב וצ"ע:

(שם סעיף ד') **אין מקבלים מהנשים**. וביש"ש בב"ק בשם ראב"ן כ' דהאידנא מקבלין מן הנשים אפי' דבר מרובה משום דרגילות לישא וליתן וכאלו מנו אותן בעליהן שלוחין. וכ"ה לענין שבועה. ותביעה בב"ד. וכה"ג בח"מ סי' צ"ו:

סימן רנב

(סימן רנ"ב סעיף י"ב בהג"ה) **הפודה חבירו מן השביה חייב לשלם לו כו'**. ודוקא בכדי דמיו אם לא על עסק נפשות רש"ל ביש"ש:

סימן רנח

(סימן רנ"ח סעיף ה' בהג"ה) **ואפי' היו אפוטרופסי' שנים ומת אחד מהן אין הקהל יכולים למנות אחר אלא הנשאר יעשה מה שירצה וכמו שצוה הנותן**. דין זה מתשו' הרשב"א. והט"ז תמה עליו דכיון דהמצווה מינה שנים אפשר שלא האמין לאחד מהם אם לא בצירוף חבירו ולמה יהיה נאמן עכשיו לבדו. ונר' דלק"מ דהרשב"א לשיטתו אזיל שכתב בתשו' אחרת דכ"מ שאמר פלוני ופלוני משמע אפי' אחד מהם עד שיפרוט שניהם ביחד. ומטעם זה פסק דאם השביע בנו או חבירו שלא ילוה מעותיו כ"א ברשות ראובן ושמעון ומת א' מהם מותר להלות ברשות האחד. וכמ"ש הג"ה לעיל בסי' רט"ז והמחבר בסי' רכ"ח כ' הדין ג"כ בששניהם חיים. אלא דהט"ז שם הקשה דמנ"ל להקל דנימא שנתכוין לפי' היותר פשוט דהיינו שניהם יחד ועוד הקשה שם ופירש שם דברי הרשב"א בע"א. אך אין דבריו מוכרחים כמש"ש והעיקר שדברי הרשב"א כפשטן דאף להקל פוסק כן דמשמע אפי' א' מהם וא"כ א"ש דברי הרשב"א דכאן:

(שם סעי' ו') **הנודר צדקה א"י לחזור בו אא"כ נשאל לחכם**. כ"מ בתשו" הרשב"א סי' תרנ"ו:

(שם סעיף י"ג בהג"ה) **דאם לא הוציא בפיו אינו כלום**. ומ"מ ירא שמים יקיים ודובר אמת בלבבו. וכ"ה בריטב"א וכ"מ בתענית (דף כ"ב):

סימן רס

(סימן ר"ס) **וגדולה מצוה זו משאר מצות עשה**. וכתב בס' בה"י דנראה דהיינו חוץ ממצות ציצית שהרי כתב הטור בא"ח סי' כ"ד ששקולה כנגד כל המצות. דהיינו תרי"ג מצות. וא"כ מ"ש כאן גבי מילה שהיא גדולה משאר מ"ע ע"כ היינו חוץ מציצית שגדולה יותר ולא ס"ל כהאיכא דאמרי דאיתא בנדרים (דף ל"ב) דמילה שקולה ככל המצות. ואין זה נכון דאיך אפשר דציצית גדולה ממילה שיש בה כרת ודוחה שבת משא"כ ציצית. ועוד דבספרי פ' שלח אי' בזה"ל וראיתם אותו וזכרתם מגיד שכל המקיים מצות ציצית מעלי' עליו כאלו קיים כל המצות וסיים דק"ו לכל מצות שבתורה וא"כ אדרבה משמע דציצית קילא משאר מ"ע. וכן איתא במנחות (דף מ"ד) וע"ש בצאן קדשי' אלא דמ"מ קיומא חשוב כאלו מקיים כל המצות ולאו דגדולה מהן קאמר. ולזה נתכוון הטור בא"ח. ולשון זה מצינו בב"ב גבי צדקה ששקולה כו' וגבי שבת בירושלמי. וכן גבי ת"ת:

סימן רסא

(סימן רס"א בשו"ע ס"א) **אם לא מל האב את בנו כו' חייב הוא כשיגדיל למול א"ע ואם לא מל חייב כרת.** וכ' בס' בה"י בשם הרא"מ דקודם כ' אין עונשין ב"ד של מעלה ואינו חייב כרת כשנעשה גדול מבן י"ג אלא מלקות בב"ד של מטה כמו כל ח"כ דקיי"ל שלוקין ונפטרין. אך בתשו' ח"צ סי' מ"ט לא כ"כ. ויש לה"ר להרא"מ מהתוס' דיבמות (דף פ'). אך קשה דמילה היא מ"ע ובלאו כרת קיי"ל בכל מ"ע דמכין אותו כו' על להבא וא"כ מאי נ"מ דנקט חיוב כרת מי"ג שנה גבי מילה. וי"ל דנ"מ כשמת דאז עונשין אותו אף קודם כ' כמ"ש בשו"ת נ"ב מ"ת. ומיהו בשאר מ"ע אינו לוקה על העבר גם בת"כ כמ"ש המ"ל רפי"ח מהל' סנהדרין:

סימן רסב

(סימן רס"ב בש"ך ס"ק ב') **הקשה דאי איתא דכשר תוך ח' אמאי דח שבת.** וראיתי בס' מצודת דוד שכ' ליישב דהא קיי"ל דעשה דוחה ל"ת וא"כ ל"ל קרא ביום השמיני אפי' בשבת דבלאו קרא דחי אלא מוכרח דהדין אמת דיוצא במל תוך ח' וא"כ ה"א דלא דחי שבת משום דיכול למולו מע"ש וקמ"ל דאפ"ה צרי' למולו דוקא בשבת. ואד"מ דודאי צריך קרא דמילה דוחה שבת אפי' נימא דא"א למולו קודם דאי משום דעשה דוחה ל"ת היינו ל"ת גרידא אבל שבת ל"ת שיש בו כרת ה"א דלא דחי וכמבואר בסוגיא דפ"ק דיבמות דאי מפסח ותמיד ה"א שכן צורך גבוה למזבח:

סימן רסד

(סי' רס"ד ס"א בהג"ה) **מומר לכה"ת או וכו' לערלות דינו כעובד כוכבים.** בס' אה"ע *) חולק על הג"ה ובחי' לאו"ח סי' קפ"ט כתבתי ליישב ולקיים פסק הג"ה:

שם **אם נתן המילה והסנדק לאחד אסור לחזור בו.** מיהו אם חזר בו הוי חזרה ואין מועיל בזה קבול על קנין דקנין דברים בעלמא הוא. ש"ך בשם תשו' הרא"ש כלל ב'. וכתב עוד בשם ד"מ דאפשר דהרא"ש לא קאמר אלא דהב"ד לא יוכלו לכופו אבל מ"מ מודה להר"ם דאית בי' משום שארית ישראל וגו' לא ידברו כזב ואסור לחזור בו ומותר לקרותו רשע ע"כ. ונראה שלא ראה תשובת הרא"ש הנוספות בדפוס שכ' בהדיא בכלל ק"ב דמותר לחזור ואין בזה משום מחוסר אמנה ואפשר שלא נדפסה עדיין בימי הש"ך ומבואר שם דה"ה בכל דבר דלא שייך ביה קנין כגון דבר שלב"ל אין בו משום מחוסר אמנה מיהו לענין זה עדיף דבר שב"ל דמהני בו קנין היכי דנהגו כגון גבי חכירות כמ"ש

בתשו' כלל י"ג דקנין חכירות לאו מד"ת הוא משום דהוו דבר שב"ל אלא שנהגו להקנות. ואלו בכאן לא מהני מנהג לדעת הרא"ש משום שהוא קנין דברים. א"נ דזהו דבר שאינו מצוי ובכה"ג ל"ש מנהג ונראה דגם המהרש"ל לזה נתכוון בפ' החובל דדוקא כאן ל"מ מנהג ודלא כבעל קצה"ח בסי' קכ"ו ור"א שהביא שם דברי המרדכי פ' הבונה בסתם דא"מ לקנות דשב"ל:

(ס"א בהג"ה) **אבל אם נשבע לו היו כופין אותו שיקיים**. כ' הט"ז מ"מ אם יש לו היתר על השבועה יכול להתיר ע"י ג'. ועי' בח"מ סי' ר"ט:

סימן רסח

(סימן רס"ח סעיף ג') **אבל בדיעבד כו'**. כ' בדגול מרבבה דדוקא בגר גדול המילה וטבילה סגי בלא שלשה ובלילה דאצלו הוא עיקר קבלת המצות אבל גר קטן דלא שייך בו קבלת המצות והטבילה היא עיקר שמטבילין אותו על דעת ב"ד לכ"ע צ"ל ביום ובג' ע"כ. ויש לה"ר לדעת הפוסקים דבדיעבד סגי בלא ב"ד הטבילה מהא דאיתא בירושלמי פ"ד דעירובין הלכה ד' ר' חונה בשם ר"נ בר יעקב בעא גר שטבל לאחר שהאיר המזרח מאחר שאלו היה ער הוה קונה לו שביתה כו' פי' ה"נ קונה שביתה אלו היה טבל מאתמול והקשה בק"ע דאין משכחת שיטבול גר בשבת הא קיי"ל דא"מ גר ביו"ט. ודוחק לומר דתבעיא לי' אם עבר וטבל דהא בעי' ב"ד ואיך יטעו ב"ד בכך ע"כ. ולפ"ד הפוסקים דסגי בלא ב"ד א"ש:

סימן רעד

(סימן רע"ד בשו"ע סעיף ו') **צריך ליזהר בתיקון האותיו' ובזיונן**. ועיין בט"ז דמשמע מדבריו דהטו' דס"ל דאם חיסר הזיוני"ן פוסל הוא מטעם דנקט רבא בגמ' עלה לישנא דצריך. ומקש' ע"ז מגיטין רפ"ב דמצינו התם דלישנא דצריך אינו מורה אלא לכתחלה. ומביא מזה סיוע להרמב"ם דלא פסל בדיעבד. ולכאורה יש לי עוד להה"ר לזה מדברי התוס' דזבחי' (דף ל"ד ע"ב) דהוכיחו שם דהא דאמרינן השוחט צריך שיקבל כל דמו של פר אינו אלא לכתחלה. הרי דלישנא דצריך נאמר אמילתא דאינו מעכב. אך האמת הוא כמ"ש הרדב"ז ובס' שערי אפרים סי' קי"ג ובס"ס חות יאיר דלישנא דצריך משמע הכי ומשמע הכי. וראי' לדבר דרב גופי' דהוא מרא דשמעתא דזבחים נקט במנחות (דף מ') לישנא דצריך אמילתא דמעכב דציצית צריכה להיות נוטפת על הקרן. וכ"מ בכמה דוכתי וע"כ גם הטור עצמו ס"ל כן דאי איתא דאמר דזיון מעכב מלשון וצריך א"כ יהיה

סותר א"ע דבאו"ח סי' רי"ט גבי ברכת הגומל דנקט בגמ' דברכות וצריך לאודויי קמי עשר' וכתב שם הטור דאינו רק לכתחילה. אלא ע"כ דלישנא דצריך לא דייק כלל רק מסברא הוא דמסתבר להטו' למימר הכי דהכא גבי זיון מעכב וגבי ברכות אינו מעכב. ובחיבורי להרמב"ם כתבתי דטעמו של הרמב"ם דס"ל דאינו מעכב הוא מכח משמעות סוגיא דשבת ס"פ הבונה:

סימן רעו

(סימן רע"ו בשו"ע סעיף ט') **אסור למחוק כו' כגון ך' של אלהיך כו'**. בשו"ת עה"ג פ' בס"ת שכתב הסופר על שם אלהים אלהיכם דרשאי למשוך הכ"ף כפופ' ולעשות' מ' סתומ' ואח"כ רשאי למחוק המ"ם כיון שא"צ תו ואינו מוחק וגורר שום אות ואע"פ שבכתיבתו גורם למ' אחרון שלא יהא נטפל לשם. ויש לה"ר ממ"ש בהגמי"י והובא בסימן זה גבי היה לו לכתוב ה' וכתב יהודה ע"ש. וכ"מ בשבת:

(סעיף י"א בהג"ה) **או לגרר הרגל ולתקנה**. בגן המלך פי' דיתחיל ממטה למעלה עד שלא ישאר כל הרגל ויכתבו דאם יתחיל ממעלה למטה מיד ניכר צורת ה' ואם יגרור את כולה הרי מוחק ה' ואם ל"י הוי חק תוכות ול"ג דאין בזה אי' מה"ד דכיון דאין כשר משום ח"ת מותר למחוק כולו כדי לתקנו:

סימן רפ

(סימן רפ ש"ך ס"ק ב') **בשם הב"ח אם לא נכנס הקרע בתוך השיטה אלא שהגליון לבדו נקרע למטה או למעלה יכולין לקרות בו לכתחלה אעפ"י שעדיין לא תפר**. וכ"מ בתשובת הרא"ש:

סימן רפב

(סימן רפ"ב סעיף ז' בהג"ה) **ולא יניח אדם ס"ת על ברכיו**. כ"ה במס' סופרים: **כתב** בס' בה"י דאסור לתלות ס"ת בתיק כמו שתולין תפילין רק צריך להניח וה"ר מגמ' דברכות (דף כ"ד) וכן אוסר לתלותה על הצואר. ולכאורה י"ל דעל זרועו מותר מהא דאי' בסנהדרין (דף כ"ב) גבי ס"ת של מלך דעושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו ומשמע מפרש"י דעל זרועו ממש קאמר מדיליף לה מקרא דמימיני בל אמוט. ודלא כמ"ש הלח"מ הל' מלכים דלאו ממש בזרועו קאמר. והרמב"ם השמיטה ובארתי טעמו בחי' שם:

סימן רפה

(סימן רפה סעיף א') **וכל הזהיר בה יאריכו ימיו ואם אינו זהיר בה יתקצרו**. ובטור מסיים דמכלל הן אתה שומע לאו. והקשה בס' בה"י מהא דאמרי' בקידושין (דף ס"א) בפלוגתא דר"מ ורבנן בתנאי כפול. בשלמא לר"מ היינו דכתיב אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב גו' אם בחוקותי תלכו גו' ואם בחוקותי תמאסו וגו' אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו וגו' אבל לרבנן ל"ל הכפולות ומשני סד"א אם תטיב אגרא ואם לא תיטיב לא אגרא ולא דינא. משמע דלכ"ע לא אמרינן עונש מכלל הן לחוד. ולק"מ דהא מסקינן בספ"ה דשבועות דכי לית ליה לר"מ מכלל הן אתה שומע לאו באיסורא דאית ביה ממונא אבל באיסורא גרידתא אית ליה. וע"ש בתוס' מ"ש דכל הני דסוגיא דקידושין אית בהן ממונא. וא"כ לא קשה כלל קושיית הבה"י גבי מזוזה דהתם ליכא ממונא כלל וכה"ג לכ"ע אמרי' דמכלל הן נשמע לאו ואף לענין עונש. ועפ"ז י"ל קושיית מהרש"א בח"א בשבת דאמאי ל"ק אליבא דרבי וכן רנב"י לא אמר טעמא דמלמען ירבו שמעינן מיתה גבי מזוזה ות"ת. ולפמ"ש י"ל דאינהו ס"ל כס"ד מעיקרא דגם גבי איסורא לא אמר מכללו עונש למאן דבעי כפלא ורבי ס"ל כפלא ביבמות (דף נ"ג):

סימן רצא

(סימן רצא סעיף ב') **וכשיצא לא יטלנה בידו**. בס' ברכי יוסף בא"ח סי' ט"ו כתב בשם הריטב"א שכ' בשם רב האי ורב אחא גאון שאם מצטרך לה בבית אחר שרי דומיא דציצית דמתירין מבגד לבגד. וכן כשמוכר לחבירו מתיר הציצית כשיתנם בבגד אחר ובלא"ה אסור:

סימן רצד

(סימן רצד סעיף א') **חייבין בערלה**. בס' בה"י הקשה דאמאי לא כתבו הטור וש"ע דערלה צריכה שריפה כדתנן סוף תמורה. וי"ל דהש"ע אזיל לטעמו דכתב לקמן ר"ס של"א דעכשיו תו"מ גם בא"י דרבנן ואם כן הוא הדין לערלה בזה"ז כמ"ש המ"ל:

סימן רצו

(סימן רצ"ו סעיף א') **וכן אם זרע שני מיני ירק וחרצן או זרע אחד ירק וזרע אחד מין תבואה כו' הרי זה לוקה**. הוא לשון הרמב"ם בפ"ה מהל' כלאים הלכה ב'. ונראה לו להכ"מ שם הלכה ג' דהתוס' במנחות והר"ן בפ' ראשית הגז פליגי על הרמב"ם בירק

בכרם דלא הוי כלאים מה"ת דנקטי בלשונם תבואה של ה' מינים הוו כלאים דאורייתא בכרם אבל ירק בכרם משמע דלא הוי דאורייתא ולדידי אין זה מוכרח דאפשר דלאו לאפוקי ירק אתו רק שאר זרעוני גינה שאינן נאכלין דומיא דקנבוס ולוף דאיירי התם. אולם מדברי התוס' בעירובין (דף צ"ב) נראה כמ"ש הכ"מ גבי דיורי גדולה בקטנה ואין דיורי קטנה בגדולה כו' גפנים בקטנה מותר לזרוע את הגדולה ופירש"י ואע"ג דדיורי גדולה בקטנה אין הזרעים שבגדולה אוסרין את הגפנים שבקטנה דאמר במנחות קנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים מדרבנן אסירי הך דלא עביד איסורא לא קנסו רבנן ה"נ הואיל וכשזרע הגדולה בהיתר זרע ליכא למיקנסי'. והקשו עליו התוס' דהיכי שרי להניח הזרעים כשיגדילו כיון דדיורי גדולה בקטנה דאפי' עלו מאליהן תנן במס' כלאים היה עובר בכרם וראה ירק בכרמו ואמר לכשאחזור אלקטנו אם הוסיף מאתים אסור כיון שמתייאש מללוקטו וע"כ ההיא דמנחות איירי שלא ידע בעל הכרם שהזרעים בכרמו עכ"ל ונראה דטעמייהו דלא ניחא להו לבעלי התוס' דזרעים הן מדרבנן דס"ל כמ"ש הכ"מ בדעת התוס' דמנחות דירק בכרם אינו כלאים מה"ת והיינו דקשיא להו לבעלי התוס' אפרש"י מדתנן גבי ירק בכרם דאסור אף מה שעלה מאליו דה"נ ה"ל לאסור כאן זרעים שבגדולה אע"פ שזרע בהיתר ואי משום דכלאי זרעים בכרם אינו אלא מדרבנן מש"ה לא קנסוהו הא ירק בכרם ג"כ אינו אלא מדרבנן ואפ"ה אסרו ואפילו עלו מאליהן ודעת רש"י ז"ל יש להוכיח מזה דס"ל כהרמב"ם דירק בכרם הוי כלאים דאורייתא. וכמ"ש המזרחי בפשיטות בפירש"י בחומש פ' תצא ולא זכר כלל דעת החולקים. ולק"מ תמיהת התוס' על רש"י מההיא דירק בכרם דאסור אפילו עלו מאליהן דש"ה דהוי כלאים דאורייתא משא"כ זרעים:

אולם ממ"ש התוס' ביבמות (דף פ"א) יש להוכיח לאידך גיסא דדעת התוס' הוא כהרמב"ם דירק בכרם הוי נמי כלאים דאורייתא שכתבו שם דתלתן בכרם הוי כלאים מה"ת ובסוכה (דף ל"ה) ס"ל להתוס' דתלתן הוא מין ירק וכן משמע דעת התוס' בזבחים (דף ע"ג) ודעת הר"ש פ"ג דערלה. ובזה סרה תלונת הצל"ח מעל המהר"ם שי"ף ריש ביצה שכתב דחבילי תלתן בכרם הוו כלאים מה"ת והא פרש"י שם תלתן מין קטנית ולא הוי כלאים מה"ת ואפי' לדעת הרמב"ם דירקות בכרם הוו כלאים מה"ת אבל קטניות לכ"ע לא הוו כלאים בכרם רק מדרבנן ולדברי התוס' דסוכה שהבאתי לק"מ דס"ל דתלתן הוא מין ירק וס"ל כהרמב"ם דירק בכרם הוי כלאים מה"ת. ויש לי להביא ראיה דתלתן לאו מין קטניות הוא כפי' התוס' מהא דתניא רפ"ק דעירובין (דף כ"ח) הפול והשעורה והתלתן שזרען לירק בטלה דעתו אצל כל אדם לפיכך זרען חייב וירקן פטור וקשה אמאי

תני הני הא בכלל תבואה וקטניות הם דתני בתוספתא התבואה והקטניות שזרען לירק בטלה דעתו אצל כל אדם והירק שלהן פטור והזרע חייב בתרומה ומעשרות. וכבר הקשה כן הכ"מ בפ"ב דתרומות הלכה ז' ותירץ דאפשר לומר דמשום תלתן תני לה. והנה זה אפשר רק אי אמרינן דתלתן לאו מין קטניות הוא וא"כ אין בכלל תבואה וקטניות דתני בתוספתא ומש"ה תני לה בברייתא בעירובין. אבל אי איתא דתלתן הוא מין קטניות אי אפשר כלל לומר דמשום תלתן תני להך ברייתא והקושיא במקומה עומדת דאמאי תני לה הא כבר תני לה קטניות בתוספתא וע"כ ש"מ דתלתן לא הוי מין קטניות:

ויש לי לה"ר לדעת הרמב"ם והש"ע דירק בכרם הוי כלאים מה"ת מהא דאי' בסוטה (דף מ"ג ע"ב) גבי הא דמוקי מתני' דקתני דחוזר המבריך והמרכיב איירי במרכיב אילן בירק ואתיא כמ"ד דמותר להרכיב אילן בירק וא"כ משמע דלמ"ד דאסור היינו מה"ת דאי אינו רק מדרבנן לדידי' נמי ה"ל להחזיר ואפילו לריה"ג כשעשה תשובה כדמוכח התם. ועיין בצל"ח שהוכיח כדעת הרמב"ם מהסוגיא דקידושין (דף לח):

(סעיף ג') **אסור לזרוע ירקות או תבואה בצד הגפנים כו'**. דעת הש"ע דהא דקיי"ל כר' יאשיה דבעי' שיזרע חטה ושעורה וחרצן היינו לענין מלקות אבל איסורא מיהא איכא אפי' בחד מינא וכ"ה דעת הראב"ן בסי' נ"ג. והר"ן פ' ראשית הגז חולק על זה. ונראה לי לה"ר לדעת השו"ע ממנחות (דף ט"ו) תניא מעשה באחד שזרע כרמו של חבירו סמדר ובא מעשה לפני חכמים ואסרו את הזרעים וכתבו התוס' היינו דלא כר' יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד והיינו משום דהתוס' ס"ל דהא דר' יאשיה איירי נמי לענין איסורא דעד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד ליכא אפי' איסורא דאורייתא אבל לדעת הש"ע שהיא דעת הרמב"ם דאיסור דאורייתא איכא נמי בחד מינא לפ"ז שפיר י"ל דאתיא ברייתא דמנחות נמי אליבא דר' יאשיה דנהי דלא לקי איסורא מיהא איכא וגם הפירות נאסרין וכן יש לה"ר לדעת הרמב"ם והש"ע דבזה תתיישב קושיית התוס' בשבת (קל"ט) דלא פריך התם ולישלח להו כר' יאשיה גבי כשותא בכרמי מהו ולפ"ד הרמב"ם לק"מ דכיון דלענין איסור מודה ר' יאשיה דאסור בחד מינא אין נפקותא בהך דר' יאשיה שם בההיא האיבעיא דאיירי לענין איסורא עיי"ש אך לא משמע כן בבכורות (דף נ"ד):

(שם סעיף ט"ו) **הקנים והורד והאטדין מיני אילן הן**. הבאה"ג ציין שהוא בירושלמי וה"נ איתא בבבלי עירובין (דף ל"ד ע"ב) אלא דבמקום הוורד אי' שם וההגין. וצ"ע דבש"ס שם מחלק בין קנים העוזרדין לשאינן עוזרדין:

סימן רצז

(סימן רצ"ז סעיף א') **ואחד הזורע או המנכש או המחפה כו' בעפר בין בידו בין ברגלו לוקה.** רמב"ם ריש ה' כלאים. ועי"ש בכ"מ שכתב דטעמא הוא משום דפסק כרב יוסף בריש מ"ק דמנכש חייב משום זורע וה"ה למחפה. אך הקשה ע"ז דבהל' שבת פסק הרמב"ם כרבה דמנכש הוי תולדה דחורש. ומסיק הכ"מ טעמא אחרינא דלקי הוא משום דמקיים כלאים ע"י מעשה והקשה ע"ז בס' שער המלך דא"כ איך מפרש הרמב"ם מתני' דמכות גבי חורש תלם בשביעית דלוקה הא איהו פסק דחורש בשביעית לא לקי ומחפה ס"ל דהוי חורש כיון דפסק כרבה ולדידי ודאי יש לקיים דברי הכ"מ הראשונים דמנכש ומתפה חייב משום זורע והכי דייק לישנא דכייל להו כחדא. והא דבשבת ס"ל דמנכש הוי תולדה דחורש הא כתב שם הכ"מ בכבודו ובעצמו דלא איירי הרמב"ם התם כההוא מנכש דמ"ק. וא"כ קושטא דבהך דמ"ק פסק כרב יוסף והא ראיה שהרי פסק כוותי' במשקה מים לזרעים דהוי תולדה דזורע ע"ש וה"נ פ' כוות' במנכש וכן במחפה. ושם ה"ר מהירושלמי וא"כ א"ש נמי גבי שביעית דחייב משום מחפה דסבר דזורע ממש הוא וכ"כ הרדב"ז לדעת הרמב"ם גבי שמיטה. והשער המלך עצמו בה' רוצח כתב דהרמב"ם ס"ל דמחפה הוא אב דזורע:

(שם סעיף ב') **ואסור לקיים בשדהו אלא עוקרן ואם קיימן אינו לוקה.** הכ"מ בפ"א מה' כלאים הלכ' ג' כתב דכן משמע מהירושלמי רפ"ח דכלאים דלרבנן דר"ע מקיים כלאים נמי איסורא איכא אף שלא ע"י מעשה אלא דלא לקי. והמשנה למלך הקשה ע"ז מסוגיין דע"ז (דף ס"ד) דמשמע דלרבנן מותר לקיים. וגם הטורי אבן פ"ק דמגילה כ"כ. ונדחק מחמת זה במתני' דמייתי התם שהיו יוצאין שלוחין על הכלאים לעקרן דלא אתיא רק כר"ע דאמר המקיים כלאים לוקה דלרבנן ליכא איסורא כלל. ואני אומר דגם תלמודא דידן לא פליג על הירושלמי דלרבנן נמי איכא איסו' לקיים כלאי' וא"כ אתיא מתני' דהיו יוצאין על הכלאים אליבא דכ"ע ומיהו היינו בכלאים שזרע הישראל עצמו בשדהו אבל בכלאים שזרע א"י בשדהו גם הירושלמי מודה דליכא בה משום מקיים כלאי'. ולפ"ז לא תקשה מסוגיא דע"ז דאיירי בכלאים דא"י וחילוק זה הובא בס' ברכי יוסף בשם הריטב"א ובס' שעה"מ בשם ס' בני דוד וכ"כ בספר מרכבת המשנה פ"ח דשבת. וכן יש ללמוד ממ"ש התוס' בב"ק (דף פ"א) דאף לרבנן דר"ע היכא דניחא לי' בכלאים חייבוהו חכמים לעקו' אף שעלו מאליהן שלא יחשדוהו שזרען ע"כ. ובשל א"י לא שייך חשד. ואפשר דגם התוס' בע"ז שם כוונו לחילוק זה. ובהכי תסתלק מעליהן קושיי' הט"א שם וכמ"ש בחידושי. וכה"ג פי' הרדב"ז בסוף ח"ב סי' קצ"ט מ"ש הרמב"ם דמותר לומר

לעובד כוכבים לזרוע לו כלאי זרעים דאיירי בשדה של עובד כוכבים אעפ"י שהזרעים של ישראל ורוצה בקיומן מותר דשדך כתי':

עוד י"ל דה"ט דהרמב"ם והש"ע שפסקו דאסור לקיים כלאי זרעים ולא חשו להסוגיא דע"ז משום דתוספתא מפורשת היא במכות וז"ל המאחר במוקדשין והמשייר חמץ בפסח והמקיים כלאים עובר בל"ת ואין לוקין עליהן לפי שאין בהן מעשה. זה הכלל כל ל"ת שיש בה מעשה חייב וכל שאין בה מעשה פטור ע"כ. ולפ"ז ע"כ הסוגיא דע"ז לא קאמר אלא דלהנהו רבנן דר"ע שרי לקיים ולאו דכ"ע הוא. ולא סמך הרמב"ם למיפסק הילכתא כוותייהו דהנהו רבנן כיון דאיכא נמי סתמא דתוספתא שאוסרת. ועוד דתני לה גבי הילכתא פסיקתא דמאחר במוקדשין ומשייר חמץ דליכא מאן דפליג בהו ובפרט שגם הירושלמי מסייע לה. ובזה א"ש נמי מה שהקשה הט"א מסוגיא דסוטה (דף מ"ג) דל"ק אברייתא דממעט מקרא שאינו חוזר המרכיב כלאים דלא אתיא כריה"ג דאמר דאינו חוזר הירא מעבירות שבידו ש"מ שאין בזה איסור. ולפמ"ש א"ש דנהי דהסוגיות מוכיחין דשרי לקיים מ"מ לא קיי"ל כוותייהו נגד סתמא דתוספתא והירושלמי דאוסרן לקיים אף שלא ע"י מעשה. ובתוס' הרא"ש הרגיש בקושיי' הט"א מסוטה ותירץ דש"ה דאין האיסור אלא משום מראית עין. ועוד כתב שם דאפשר דהרכבת כלאי אילן דאיירי התם מותר לקיים דילפינן הרכבת אילן מכלאי הרכבה דבהמה דתנן בהו דמותר לגדל ולקיים:

ומה שהקשה בשעה"מ דאמאי לא לקי במקיים אף שלא ע"י מעשה דכיון דאפשר לקיים ע"י מעשה נימא דילקה גם שלא ע"י מעשה כמ"ש הרב המגיד שלהי הל' שכירות. וכן הקשה על הרמב"ם דהל' חמץ כתבתי ליישב בחבורי להרמב"ם הל' חמץ ומצה ובהל' נזירות וכן יש ליישב כאן:

(סימן רצ"ז סעיף א') **בין בבהמה**. כתב הש"ך דמשמע דאפי' עם טהורה לוקה ודלא כהרמב"ם דס"ל דאינו אסור אלא מדרבנן. משמע מדבריו דבכלאי הרבעה נמי ס"ל להרמב"ם דפטור בטהורה עם טהורה ולא נהירא דלשון הש"ע היינו לשון הרמב"ם דבכלאי הרבעה להרמב"ם נמי לוקה אפי' טהורה עם טהורה ולא פליג רק בכלאי הנהגה וחרישה כמבואר בדבריו בפירוש המשנה הובא בכס"מ בהל' כלאים פ"ט:

סימן ש

(סימן ש' סעיף ו') **המנהיג בהמות ומכניס חבלים כו' אבל אם קשרם כולם נעשו כלאים ואסור לו לכרכם על ידו**. וכתב בה"ג דיש מתירין הואיל ואינו מתכוין. ונראה דהעיקר

כפסק המחבר דאסור משום דהוי פס"ר כמ"ש הש"ך דכן אתיא סתם מתני' דשבת (ד' נ"ד) דתנן ולבד שלא יכרוך כו' וגם אינה סותרת סתמא דמתני' דכלאים וסתמא דמתני' דנזיר דאתיין כר"ש אבל לדעת היש מתירין סתרי סתמי אהדדי. ועוד דאי איתא דאיכא סתמא בשבת כר' יהודה מאי פריך התם (דף פ"א ע"ב) א"ר יוחנן דאסר מסתמא דנזיר דאימא דפסק כסתמא דמחמיר וכן דעת הרמב"ם והתוספות והרא"ש והרשב"א והג"א בפ"ב דשבת (דף כ"ט) ופ"ב דפסחים (דף כ"ה) והר"ן בפ' שמונה שרצים. גם ק"ל מסוגיא דמנחות (דף ה') דקאמר דכלאים אישתרי לגבוה ואי איתא דאם אינו מכוין להנאה ליכא איסור מאי שריותא לגבוה הא איירי שא"מ להנאה. וכן קשה לפ"ז דאיך יליף מכלאים בציצית דעשה דוחה ל"ת:

סימן שג

(סימן ש"ג סעיף א' בהג"ה) **וי"א דאם היה הלובש שוגג אצ"ל לו בשוק דמשום כבוד הבריות ישתוק ואל יפרישנו משוגג.** בשו"ת נ"ב חלק או"ח סי' ל"ה הוכיח דהיכא דאם לא יפרישנו יעשה איסור כל ימיו לכ"ע אסור לשתוק משום כה"ב אף בשוגג. מיהו בשאגת ארי' סי' נ"ח פסק כהרמב"ם דלעולם אסור לשתוק משום כה"ב דחשי' מעשה מה שחבירו יעשה מעשה ע"י שישתוק ולא יפרישנו וכן הוכחתי בחי' לשבת (דף מ') ובחי' לסנהדרין (דף ע"ג) אך הרא"ש לשיטתו דלא ס"ל סברא זו כדמוכח ממ"ש בשבת (ריש דף ג'):

סימן שה

(סימן ש"ה סעיף ג') **אלו הה' סלעים נותנן לכהן בכסף כו' חוץ מקרקעות.** בספר שער המלך בהל' אישות ה"ר מתוס' דעירובין (דף ל"א ע"ב) דיכולין לפדות בתלוש ולבסוף חברו דחשוב כתלוש לענין זה:

(שו"ע סעיף י' בהג"ה) **ואין האב יכול לפדות ע"י שליח.** יש לה"ר דש"ד מהא דקיי"ל דמתנה ע"מ להחזיר בנו פדוי ומשמע דצריך לקיים התנאי וכ"מ בפ"ק דקידושין (דף ו') ואי איתא דפדיון הבן א"א ע"י שליח איך מצי תנאי לבטל המעשה הא קי"ל בפ' המדיר דכל דבר שא"א ע"י שליח אין תנאי מבטלו ואפי' בע"מ דמהני קיי"ל דאין תנאי בחלוצ' וכ"כ הריב"ש סי' קע"ה דאף בע"מ הדין כן. אלא ש"מ דמהני תנאי בפדיון הבן דאיתא ע"י שליח. ומצאתי שהקשה כן בס' שעה"מ בהל' אישות. שוב ראיתי שכתב ע"ז בסה"פ דנתינת המעות קושטא דיכול להיות ע"י שליח כדמוכח בבכורות (דף נ') רק האמירה

צ"ל בעצמו ובדבו' לא בעי' דיני תנאי דמה"ט מהני תנאי גבי נדרים ושבועות ונזירות ומיהו אשתו היכא דעשאה שליח בפי' לפדות אפשר דמהני אע"ג דאי פדה מעצמה אינו פדוי וכ"מ דנ"מ לא משוי שליח עלוה. אשתו שאני דכיד בעלה היא עכ"פ כשעשאה שליח בפירוש. ובס' ברכי יוסף כ' בשם שו"ת דבר משה דאם פדה אשה בכור מנכסי בעלה אינו פדוי וכשיבוא בעל' יפדנו בלא ברכ' אפשר דאיירי שלא עשאה שליח בפירו' ומש"ה לא אמר יד אשה כיד בעלה דלענין איסור לא אמרינן כמ"ש הש"ך סי' רכ"ב ומיהו במנחו' (דף צ"ג) מצריך קרא למעט גבי סמיכה שאין אשה סומכת בקרבן בעלה ואי לא"ה ה"א ידה כיד בעלה לגבי מצוה דלא שייך בה. וע"כ נראה דעכ"פ כשעשאה שליח בפירוש אפשר דמהני:

ואם פדה אחר בן חבירו בממונו כ' .ן בפסחים אלא דלכתחילה צריך דעת בעלים שלא להפקיע ממנו מצוה המוטלת עליו:

שם **וגם אין ב"ד פודין אותו בלא האב**. עיין בט"ז ועיין בנקודת הכסף שחולק על הט"ז שה"ר מתוס' דכתובות (דף י"א) דגבי זכיי' קטן ל"מ של"ב אלא בזכות גמור והביא ראי' מסוגיא דקדושין (מ"ג ע"ב) דע"י ב"ד מהני אף בדבר שאינו זכות גמור ויש בו קצת חוב. וכ"כ בספ"י. אך בקצה"ח סי' רמ"ג דחה ראיה זו דשאני חלוקה דיש לו בה חלק וא"א ג"מ אבל בעלמא א"י לעשות להן מצוה הצריך שליחות בלא דעתו ול"ש זכין של"ב רק אם עושה ממון שלו. וה"ה ב"ד א"י לעשות שליח לקטן. ול"מ הכי בההיא דסוטה דהתם נמי אין מזכה להן כלום רק נעשית שלוחה של"מ ולא מהני מאי דניחא לבעלים. ויש לה"ר להנקה"כ ממ"ש בתו' והעתיקה הרמב"ם פ"ח דתרומות חש"ו שקנו להם ב"ד עבדים אוכלין בתרומה וזה לא הוי זכות גמור כדמוכח בגיטין (נ"ב) וע"י אחר ל"מ של"ב אף בגדול דחשוב חוב כדאיתא בח"מ סי' קצ"ה. וכן חרש ושוטה ודאי לא עדיפי מקטן וזכין להם ב"ד לקנאות לנשותיהן אף שיש בזה חוב לאסור נשותיהן עליהן אמרי' דמסתמא ניחא להו משום זכות דמצוה להוציא פרוצה. וכן זכו להשיאו אשה כדאמר בר"פ חרש ואע"פ שיש בזה ג"כ חוב שאוסרים אותו בקרובותיה ונתחייב בשאר וכסות וכ"ש בזמנינו שנאסר בכל שאר הנשים כדמה"ט ל"מ בקטן שיקדש לו אחר אשה כמ"ש הנ"ב חלק אה"ע סי' ס"ב אלא ש"מ דבב"ד מהני. גם מ"ש הקצה"ח לדחות ראי' הנה"כ מהא דיש רשות לאפוטרופוס לתרום מנכסי יתומי' ולא אמרי' דאפשר דלא ניחא להו. דשאני תרומה דיש לכהן חלק בה וא"א כחלוקה דהוי ג"מ. מ"מ יש לה"ר ממ"ש תוס' גבי מעשר בהמה בשבת (נ"ג) דאפוטרופוס מעשר:

(שם סעיף י"ב) **אם נעשה טריפות קודם שעברו עליו ל' יום אינו חייב בפדיון**. וכתב הש"ך ס"ק ט"ז דהיינו בוודאי טרפה אבל בספק טריפה פטור מפדיון מיהו אם חי אח"כ י"ב חודש חייב דיצא מידי ספק טריפה כיון דחי י"ב חודש. ואין דבריו מוסכמים דיש פוסקים דס"ל דבאדם טריפה חי וכמ"ש תוס' בשם ר"ת שלהי זבחים וכ"כ בהגהת מרדכי רפ"ג דחולין בשם תוס' שאנץ ובחיבורי להרמב"ם בהל' א"ב פ"י הלכה י"א הוכחתי שכן הוא גם דעת הרמב"ם. וא"כ אף אם חי י"ב חודש פטור מפדיון דהמוציא מחבירו ע"ה ובספר מנחה חדשה חולק על הש"ך ופוטר מטעם אחר דמיעוט טריפות חיות רק רוב א"ח ובממון אין הולכין אחר הרוב. ז"א לפמ"ש בס' הפלאה והמקנה דאף בממון הולכין אחרי הרוב במידי דיש נ"מ לענין שאר דבר ומחזקינן בי' לילך אחר הרוב וממילא מהני ג"כ לגבי ממון ולפ"ז ה"נ רוב זה דאינן חיין מחזקינן לגבי איסור מהני ג"כ לגבי ממון:
(סעי' כ"ג בבאה"ט ס"ק י"ב) **בשם תשובת ח"צ שעברו מ' יום והפילה שפיר הבא אחריו פטור מפדיון**(*). ולא כתב דהח"צ שם ביאר דהיינו כשלא בדקו מה היה בשפיר אבל כשבדקו ומצאו בו מים וכה"ג הדין כמהרי"ק:

סימן שח

(סימן ש"ח שו"ע סעיף א') **עיין** באשל אברהם שהעתיק תשובת בית יעקב בענין מבכרת שהוציא הולד ראשו והחזירו דמתיר לעשות מלאכה באמו. ונעלם ממנו סוגיא דתמורה (דף י"א) והרמב"ם הל' מעילה דמוכח דאסורה אמו בעבודה מפני שמכחשת הולד. שוב מצאתי שהשיגו כבר בס' שבות יעקב:

סימן שכ

(סימן ש"כ בשו"ע סעיף ו') **והקנין יהיה שיקבל פרוטה מהעובד כוכבים ויקנה לו המקום**. בשו"ת אמונת שמואל סי' מ"ה מיישב המנהג גרוע שנוהגים לכתחילה בכסף משום דבדיניהם מעות קונות וא"י לחזור בו. ועוד דכמה פוסקים סוברים כן ויישב שם דברי מ"ב שהביאו בא"ח סי' תמ"ח ובשו"ת שער אפרים סי' ע"ט כתב להקל בס' בכור שנמכר אף בכסף לחוד משום שכתב הרמב"ם דבח"ל בכור דרבנן. וכ"כ החינוך פ' בא ועיין בהגהת מרדכי שלהי חולין דבכור בזה"ז דרבנן וא"כ הוי ספק דרבנן. וכ"ש כשחלוב' או מל"ת ואין לומר דהוי איתחזק איסורא דהעמד האם בחזקת שלא ילדה דאדרבה אזלינן טפי בתר חזקת היתר דולד גופיה קודם שנולד מדניזיל בתר חזקת האם. וכמ"ש בשו"ת זכרון יוסף חי"ד סי' י"ט וע"ש סי' כ' וכ"א. ועיין קצה"ח סי' ר"ד דאם

העובד כוכבים סייב לישראל הוי ככסף וסגי במשיכה לחוד:

ודע דקנין חליפין מהני נמי גבי בכור לר"ת כמ"ש בתה"ד סי' ר"ע וזה נעלם מבעל הש"ך בח"מ סי' קכ"ג שכתב דגבי בכור לא כתבו הפוס' היתר דחליפין וכבר כתבו בתה"ד. גם העיד בתה"ד שם שלא מצא גאון דפליג על ר"ת וא"כ יש לסמוך על זה עכ"פ בדיעבד. ושוב מצאתי שהרגיש בזה בשו"ת שער אפרים שם וכ"כ בס"ס צ"צ:

שאלה ראובן שהיה חייב לו עובד כוכבים עשרים רו"כ ובמרחשון העבר תבע ראובן החוב מהעובד כוכבים ואמר לו העובד כוכבים שאין לו במה לשלם רק אם חפץ אתה קח ממני פרה שלא ילדה עדיין מעולם ובחורף זה תלד בודאי במקח ט"ו רובל והשאר ישאר עלי. והלך ראובן לראות הפרה בלתי ידיעתו וראה אותה ואח"ז בא אליו וא"ל שיקבל הפרה במקח הנ"ל רק באופן שתהיה הפרה אצלו על מזונותיו עד שתלד ואז יקח אותה לביתו ואח"כ בהרחב הזמן היה ראובן בכפר וגמר בדעתו לקחת הפרה קודם לידתה בכדי שתלד בביתו ולא אצל העובד כוכבים והלך אל הרפת וקשר חבל בקרניה והוליך אותה מן הרפת דרך החצר ולא היה יכול להוליכה כי נתקה ממנו באמצע החצר וברחה אל הרפת והניחה שם וכל זה הי' בלתי ידיעת העובד כוכבים ואח"כ בעוד משך זמן מה היה ראובן עוד הפעם בכפר עם אברהם וישבו שם כמה ימים וראה גם אברהם את הפרה ויאמר אברהם לראובן ראיתי את הפרה והיא קרובה ללדת לכן עצתי שתקח הפרה מהנכרי ותוליכנה לביתך שתלד אצלך ובלכתם דרך הכפר ראו נכרי א' ושכר ראובו את הנכרי להוליך הפרה לביתו העירה ואמר לו לך אל נכרי פלוני וקח את הפרה והוליך אותה לביתי וכן עשה הנכרי והלך בעצמו ולקח בעצמו הפרה וזה אינו ידוע אם היה בידיעת העובד כוכבים בעל הפרה ובאמצע הדרך בשדה הרחק מהכפר השיגו ראובן ואברהם את העובד כוכבים עם הפרה והלכו כלם יחד ויאמר אברהם לראובן הנה הפרה קרובה ללילד ואולי תשכח למכרה כד"ת לפוטרה מן הבכורה ע"כ עצתי למכרה לנכרי הזה המוליך אותה. ויאמר אברהם להעובד כוכבים קנה הפרה הזו מראובן וייטב בעיני העובד כוכבים והשוה אברהם עמו במקח ויאמר אברהם להעובד כוכבים תן לראובן ערבון שקורין אוף גאב ועל מותר המעות אהיה ערב בעדך (כי אברהם היה חייב להעובד כוכבים הקונה כדי סך המכיר' ויותר) וכן עשה ונתן העובד כוכבים לראובן מטבע על ערבון ועל מותר הכסף נעשה אברהם ערב אבל לא היה ק"ס ע"ז והלכו יחד העירה וכשהביא העובד כוכבים הפרה לבית ראובן שלם לו ראובן בעד הולכת הפרה והעובד כוכבים הלך לו לדרכו ואחר זמן ילדה הפרה עגל זכר ושחטו אותו בלי שאלת חכם ונטלו העור לחוכר והבשר מלחו ובשלו ואכלו ממנו סעוד' אחת ואח"כ נתודע הדבר

לכמה אנשים ואמרו לו שצריך שאלת חכם והעור כבר נתערב עם הרבה עורות שאצל החוכר וא"א להכירה. ועתה יורנו מורינו בדין הבשר הנשאר וכלי המליח' והבישול והאכילה ומה לעשות עם העורות כל הנ"ל יורנו רבינו כיד ה' הטובה עליו ולפי רוב בקיאותו בש"ס וגדולי הראשונים והאחרונים. ע"כ לשון השואל:

תשובה גרסינן ברפ"ב דבכורו' אמר ריב"נ כו' ע"ש בכל הסוגיא דמשמע דלר"י דאמר דבר תורה מעו' קונות בישראל דרשינן לעמיתך בכסף ולעובד כוכבים במשיכה ולא מבעי' לדעת הר"ת שכתבו התוס' שם ובב"מ (דף מ"ח) דהלכה כר"י לגבי ר"ל ומסקי התם דרב אשי נמי הכי ס"ל כמסקנא דמסיק בעבודת כוכבים (דף ע"ב) דמשיכה בעובד כוכבים קונה אבל לא מעות וכ"מ שם בראש"ש ובהג"ה מא"ז ובמרדכי שם בשם הר"י מווינא ובתשו' מיי' לס' קנין סי' ה' וכ"פ הנמק"י שם בפ' הזהב וכן תפסו האחרוני' לעיקר בדיעבד כשמכר ישראל לעובד כוכבים משיכה מתיר שכ"ה דעת רוב הפוסקים עיי' ח"י סי' תמ"ח. וא"כ י"ל דה"ה להיפך כשקנה ישראל מעובד כוכבים ולא הי' משיכה רק מעות מותר וכ"כ הט"ז להדיא בשם תשו' רמ"א בי"ד סי' זה. וא"כ בנידון דידן נמי הרי לא משכה הישראל לרשותו או לסימטא כדין משיכה כלל. ואי משום שהוליכה באמצע החצר פ"א וגם מה שלקחה העובד כוכבים השליח מהעובד כוכבים אף אם היה בידיעת בעל הפרה אין כאן לא משיכה ולא מסירה עיין סי' קצ"ז ועוד דאין שליחות לעובד כוכבים כמ"ש ר"ס קפ"ח. וכיון שלא היה שום קנין לישראל מהעובד כוכבים בהפרה רק מעות. א"כ לשיטת ר"ת ודאי דיש לנו להתיר. אלא נראה דאף לשיטת רש"י שהביאו התוס' בעבודת כוכבים (ע"א א') והרא"ש פ"ק דבכירות והטי"ד סי' ש"ך דמשיכה אינה קונה בעובד כוכבים אלא כסף וכ"ה בח"מ סי' קצ"ד. וכן לדעת הרמב"ם פ"א מהל' זכיה קונה במשיכה או במעות וכ"פ בפי"ג מהל' מאכלו' אסורו' והעתיקו בש"ע י"ד סי' קל"ב ע"ש והש"ך כאן חשש לזה מ"מ בנידן דידן לא קנה הישראל את הפרה מהעובד כוכבים שהרי לא נתן לו מעות מזומן אלא שא"ל העובד כוכבים שיקח ממנו הפרה בעד החוב וכה"ג לא הוי קנין כמ"ש הש"ך בשם הב"ח כאן גבי קניית העובד כוכבים מישראל וה"ה איפכא תדע דהא קיי"ל דמלוה אינו קונה במקום שכסף קונה כגון לעניין שכירות קרקע בח"מ סי' קצ"ה ס"י או לענין מי שפרע במטלטלין סי' ר"ד ס"י וכן לענין מכירת קרקע בש"ך ר"ס ק"צ. וא"כ כיון שאינו קונה מישראל מהיכי תיתי שתקנה בעובד כוכבים ואדרבה י"ל דאף הרמב"ם דס"ל פ"ז מהל' מכירה דמלוה קונה ככסף היינו דוקא בישראל ולא בעובד כוכבים דאל"כ תקשי לי' לדידיה דאמאי בשדה ס"ל דקניא מלוה ככסף ובאשה אינה מקודשת במלוה הא קנין כסף דאשה מקנין כסף

דשדה עפרון גמרינן לה כגז"ש דקיחה קיחה וכבר הרגישו בזה. אבל אי אמרינן דשדה נמי בעובד כוכבים אינו קונה במלוה א"ש דהא שדה עפרון גופה לא הוה נקנית במלוה. וכה"ג כתבו תוס' בקדושין (דף ג' ע"א):

ועוד י"ל בנידון דידן שהישראל לא קנה הפרה מהעובד כוכבים דהא קיי"ל בכל הקנינים שאינו קונה אלא כשנתכוין הקונה לקנות בכך כמ"ש בי"ד סי' קל"ב ובבדק הבית בח"מ ס"ס קפ"ט ובט"ז בסי' ר' ובמ"ל ה"ב דהל' זכיה. ומה שהקשה המ"ל בהל' מ"א ובהל' מכירה דברי הטור אהדדי לק"מ דכוונת הטור הוא כמ"ש הט"ז שם. וכיון שכן אפילו את"ל דמלוה קונה היינו כשא"ל הקונ' מכור לי מטלטלין אלו בחוב שיש לי אצלך. וכמ"ש לשון זה הרמב"ם פ"ז מהל' מכירה ובח"מ סי' ר"ד ס"י ומשמעות לשון זה הוא שמכוין הקונה לקנותן בחוב שיש לו אצלו וכאן בנידן דידן לא א"ל הישראל כלום רק שהעובד כוכבים התחיל לומר שיקח ממנו פרה והישראל אחר שראה אותה אמר שיקבל אותה דמשמע להבא ועדיין אינו מקבלה ואין במשמעות הענין שהתכוון שהמעות של חובו יקנו לו הפרה ואדרבא אפשר שלא נתכוין כלל לקנותה בעת ההיא רק שיקבל אותה כשתלד דכה"ג מבואר ברמב"ם ובש"ע סי' קצ"ז סעיף ו' האומר לחבירו משוך ותקנה או חזק ותקנה וכיוצא בזה והלך ומשך או החזיק לא קנה דמשמע תקנה להבא ועדיין לא קנה לו. ועכ"פ יש בנדון דידן ספק טובא דשמא הלכה דמעות א"ק בעובד כוכבים ושמא מלוה א"ק כלל ושמא לא כוון לקנותה במעות החוב ואין לומר שהי' כאן מסירה דאפי' למ"ד דמסירה קונה בבהמה גסה ולא בעי' מיד ליד מ"מ בעינן שיאמר לך חזק וזקני והכא הרי לא א"ל העובד כוכבים כלום ואדרבה דשלא בידיעתו היה דמה שהוליכה הישראל בחצר העובד כוכבים לא הוי מסירה שא"ק אלא בר"ה. וגם מה ששלח לבסוף עובד כוכבים לקחתה אף אם היה בידיעת העובד כוכבים בעל הפרה הרי לא א"ל שיחזיק ויקנה אותה ועוד דאף אם היה אומר לו העובד כוכבים בעל הפרה להעובד כוכבים השליח שיחזיקנ' ויקנה לא היה מהני. דאע"ג שכתב בח"מ ס"ס ר' שאם אמר לאחר להגביה או למשוך לו או להחזיק לו או בשאר דרכי הקניות זכה לו היינו בישראל אבל בעובד כוכבים הא קיי"ל ר"ס קפ"ח דא"ש לעובד כוכבי' וכיון שכל קנינו של הישראל מהעובד כוכבים לא היה אלא בעד המעות שהיה חייב לו יש לדון להלכה שאינו בכור מכל הלין טעמים שכתבנו:

ובר מן דין שכתבנו נר' דאף אי אמרינן שהקנין דישראל מהעובד כוכבים דמעות קניין גמור היה. מ"מ כיון שכל קניינו לא היה אלא בכסף וא"כ כמו שקנה כך הקנה ג"כ לעובד כוכבים אחר באותו קנין גופי' דהרי מכר אח"כ הפרה ג"כ בקנין כזה לעובד כוכבים

השני במעות שנתן לו וא"כ ממ"נ יש לדון שאינו בכור בין למ"ד מעות קונות בעובד כוכבים ובין למ"ד שא"ק דאי מ"ק בעובד כוכבים וקנה הישראל הפרה מהעובד כוכבי' א"כ גם העובד כוכבים השני קנה מהישראל במעותיו. ואם אינן קונות א"כ הרי לא היתה שלו לעולם ולא היה צריך כלל למכרה ועדיין ברשותא דמרא קמא העובד כוכבים הראשון קיימא דאין לחלק ולומר דישראל מעובד כוכבים קונה במעות לחוד ועובד כוכבים מישראל א"ק אף שהט"ז כ' כן לדעת הטור בי"ד בסי' קל"ב ס"ק ח' והסמ"ע בח"מ סימן קצ"ד אבל כבר השיג על הסמ"ע הש"ך שם בח"מ דמוכח בפ"ב דבכורו' דאין חילוק בזה. וכ"פ הרמב"ם בפ"ד מהלכות בכורות וגם מדברי הט"ז גופי' בסימן ש"ך בשס תשו' רמ"א משמע דלמ"ד מעות א"ק גם ישראל מעובד כוכבים א"ק. וא"כ אף אאמרינן דהוי כס' בכור בקניית ישראל מעובד כוכבים או עובד כוכבים מישראל במעות לחוד מ"מ כאן דבקניית מעות שקנה הישראל מהעובד כוכבים הקנה ג"כ לעובד כוכבים השני מהני ממ"נ. ואף שהעובד כוכבים לא נתן לישראל רק (אויף גאב) מ"מ הרי נתן לו ערב על השאר וכל כה"ג ודאי סמכה דעתו ומשמע מדברי הב"ח שהביא הש"ך בי"ד שם דמהני ואף שלא קבל מהערב בקנין סודר מה בכך הא נעשה בשעת מכירה וה"ל כערב שבשעת מתן מעות דלא בעי' קנין. כמ"ש הסמ"ע והבאר הגולה בח"מ סי' קכ"ט ועוד כיון שהיה הישראל הערב חייב לעובד כוכבים הקונה ה"ל דין מעמד ג' המבואר בס"ס קכ"ו דקנה המקבל. וא"כ ודאי סמכה דעתו וה"ל קנין מעות מישראל לעובד כוכבים:

היוצא לנו מכל זה לדינא דודאי להלכה יש לדון שפיר שאינו בכור. ועכ"פ אף אי נדייני' כספק בכור מ"מ לענין כלי המליחה והבישול אותן שהיו אינן בני יומן בשעה שנודע לבעלים שהוא שאלת חכם. וכן תערובת העורות דמה"ת חד בב' בטל במין במינו וה"ל רק איסור דרבנן ואע"פ שהיה מתחילה דאורייתא וע"י גלגול נעשה ספק דרבנן מ"מ כיון שלא נודע הספק עד שנעשה דרבנן מתיר הפמ"ג במקום הפסד ואף שהיה אפשר להודע מקודם ורק מחמת חסרון ידיעת הבעלים לא נודע שיש בזה איסור מתיר וכ"כ גם הלבושי שרד ס"ב. וכ"ז יש להתיר כאן בכל ענין ואף בנודע קודם התערובות דבתערובות חד בתרי דהוי דרבנן סמכינן אהנך פוסקים שסוברים דמעות אינן קונו' ולא הי' בכור כלל וכמ"ש הג"ה סי' ס"ו גבי דם ביצים שנתערבו חד בתרי במין במינו בטל מה"ט. ואפי' בנודע התיר כמ"ש בס' לבושי שרד וע"ש שהאריך בפרטי דין זה בחידושי דינים ס"ב י"ב כ"ז:

סימן שכח

(סימן שכ"ח סעיף ג' בהג"ה) **אם ידעינן דזכות הוא לבעל העיסה כו' מותר ליטול חלה בלא רשותו כו'**. בקצה"ח סי' רמ"ג חולק ע"ז ממ"ש תוס' וח"ר בנדרים (דף ל"ו) דזכות ל"ש רק כשמפריש משלו על של חבירו אבל משל חבירו ודאי צריך דעת בעלים מגזה"כ מה אתם לדעתכם:

סימן של

(סימן ש"ל סעיף ד' בש"ע) **אם ספק חייב**. עיין בש"ך שהניח בצ"ע למה סתם ולא ביאר דהאידנא דחלה דרבנן פטור מספק ולפמ"ש המשנה למלך בפ"ז מהל' תרומות דמחמירין בספק תרומה בזה"ז אף בחזקת היתר ושאני ספק תרומה בזה"ז משאר איסורי דרבנן א"ש דה"ה חלה שדינה כתרומה ומש"ה מחמירין גם גבי ספיקא דגר שהי' לו עיסה ולא נודע אימת גלגלה אע"פ שהיה לה חזקה להיתר כמ"ש רש"י בחולין (דף קל"ד) וע"ש הטעם דמחמירין בדאורייתא משום שיש בה מיתה וה"נ מחמירין בה אף בזה"ז. ובחי' להרמב"ם בהל' תרומות פ"א ובה' בכורים פ"ו הוכחתי שכן הוא גם דעת הרמב"ם ויש ליתן טעם לזה ע"פ מ"ש המ"ל בפ"ח דמלוה גבי שמיט' בזה"ז דרבנן דלא מהני בה תנאי שלא תשמטנו כיון שעיקרה דאוריי' ואין חילוק בין דרבנן לדאורייתא אלא בזמן עשו בו חיזוק כשל תורה ע"כ. והך טעמא שייך נמי גבי תרומה וחלה בזה"ז שהחמירו בהו חכמים גבי ספק כמו בשל תורה. ועוד דמהרה יבנה ביהמ"ק ויקילו ג"כ כדהשתא כדאיתא בפ"ק דביצה ושארי דוכתי. ובזה נסתלקה קושיי' ס' מקום שמואל בנדה (דף ל"ג) וכה"ג כתב המ"ל בהל' בכורות בענין חזקה שליח עושה שליחותו. וזה דלא כס' מחנה אפרים הל' שלוחין סי' כ"א דלמ"ד תרומה בזה"ז מדרבנן אמרינן בהו חזקה שליח כו' ותמה על הש"ע שלא כ"כ. ולפ"ד אין תמיה:

סימן שלא

(סימן של"א ש"ע סעיף י"ג) **כל אוכל אדם הנשמר שגדוליו מן הארץ חייב בתרומה**. עיין בט"ז שהקשה דמשמע דמה"ת חייב ובפ' כיצד מברכין (דף ל"ו) אמרינן להדיא דמעשר אילן בארץ גופי' הוא מדרבנן ונמשך בזה אחר הכ"מ בפ"ב מהל' תרומות שהקשה כן וגם הפני יהושע והצל"ח נדחקו בישוב הסוגיא דברכות ונעלם מהם מה שתירץ הכ"מ בעצמו בריש הל' מעשר שני דהתם בפירות גרועים איירי דומיא דצלף ובפירות גרועים גם הרמב"ם מודה שאינן חייבין בתו"מ מה"ת ובס' עטרת ראש כתב מדנפשי' לחלק

כן ולא זכר שהקדימו הכ"מ. ומדברי התוס' פ"ק דחולין (דף ז') ובכורות (דף נ"ד) ור"ש שם מבואר דבהדיא גרסינן בברכות מעשר צלף. ובתנחומא פ' בראשית מבואר דצלף הוא פרי גרוע דקחשיב שם כמה דברים קשים יש בעולם כו' וכן חרדל וצלף. ובזה יש ליישב קושיית הר"ש בריש מעשרות מנדרים (דף נ"ד) דקאמר אקרא שנאמר בדה"י גבי חזקיה וכפרוץ הדבר הרבו ב"י ראשית דגן תירוש ויצהר וכל תבואת שדה לרוב דאתא לאתויי פירות האילן וירק ומשמע דלא מחייבי מה"ת ולפ"ד הכ"מ י"ל דהתם נמי פירות דאילנות גרועים קאמר דלכ"ע א"ח מה"ת. ואדרבה יש משם עוד סיוע דחייבים מה"ת דאי איתא דמה"ת א"ח בתו"מ רק דגן תירוש ויצהר ושאר פירות האילן דרבנן א"כ מאי איריא דפרט הכתוב בהדיא לדבש עם דגן תירוש ויצהר והך דבש היינו תמרים כדאי' בירושלמי ואי איתא דאינו אלא מדרבנן לא ה"ל למפרטי' בהדיא אלא ה"ל לאתויי בכנל דכל תבואת שדה כמו כל פירות האילן דרבנן דלא פרט להו בהדיא אלא מייתי להו מכללא. אלא ש"מ דדבש נמי הוי מה"ת כמו דת"ו דקחשיב. והא דחשיב ליה בהדיא טפי משאר פירות דג"כ חייבין מה"ת הוא משום דחשוב טפי דקיי"ל דתמרים קודמים לברכה משום דאקדמי' קרא בפסוק ארץ זית שמן ודבש. ובחיבורי להרמב"ם בהלכות תרומות הארכתי בזה:

(ש"ע סעיף ל"א) **התורם שלא ברשות כו' אם בא בעה"ב וא"ל כלך אצל יפות תרומתו תרומה**. עיין בט"ז שהאריך להקשות מהסוגיא דב"מ דמוקי התם בדשוייה שליח. ומסיק דכיון דבתרומה מצוה היא אמרינן כיון דהשתא ניחא לי' מסתמא מעיקרא נמי ניחא ליה וסגי בגלוי דעת. ובקצות החושן סי' רס"ב הקשה דאכתי תקשי אמאי ביורד לשד"ח כו' מהני הא התם ל"ש טעם זה דפירות חבירו אין המצוה מוטלת עליו לתרום. ע"כ נראה דמש"ה פסק דאפי' לא שוייה שליח מעיקרא סגי בגלוי דעת אח"כ דניחא ליה. משום דבריש פ"ב דקדושין פריך גם אתם למה לי ולא משני דאיצטריך להך היקשא ש"מ דליתא להך היקשא. וגם מדברי הר"ן והרא"ש בנדרים(דף ל"ו ע"ב) וחר"י בגטין (דף ס"ו) משמע דגלוי דעת מהני גבי תרומה בלא שליחות. ויש להוסיף קמחא ומיא דהנה הראב"ד בפ"ו מהלכות גרושין כ' דהא דאין קטן עושה שליח הוא משום דדרשינן גם אתם לרבות שלוחכם מה אתה בני דעת אף שלוחכם בני דעת. וכתב ע"ז בקצה"ח ס"ס קפ"ח דז"א רק למ"ד דמופלא הסמוך לאיש לאו דאורייתא ולדידיה הוא דבעינן דוקא גדול ובן דעת נמי גבי תרומה. אבל למ"ד דס"ל מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ולדידיה תרומתו תרומה מה"ת א"כ ליכא למעט קטן משליחות מגם אתם ע"כ. ולפ"ז הא דב"מ דבעינן דשוויו שליח מעיקרא ולא סגי בגלוי דעת בסוף דניחא לי' משום דכתיב גם

אתם מה אתם לדעתכם פי' מעיקרא אף שלוחכם לדעתכם מעיקרא. היינו דוקא למ"ד דמופלא הסמוך לאיש לאו דאורייתא. דלמ"ד דאורייתא לא דריש מה אתם לדעתכם ולא ממעט מאתם רק תורם שאינו שלו ולא גילה דעתו כלל דניחא לי' אבל כל שגילה דעתו דניחא לי' אפי' בסוף אתם קרינן בי'. וא"כ הרמב"ם דס"ל בהל' נדרים ונזירות ותרומות דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא ע"כ לא דריש כלל מה אתם לדעתכם אף שלוחכם. ומש"ה אזיל לטעמיה דתרומתו תרומה אף בדלא שוויו שליח מעיקרא אלא שגילה דעתו לבסוף דניחא לי':

סימן שלד

(סימן של"ד סעיף מ"ג) **המזלזל בדבר אחד מדברי סופרים**. עיין בש"ך ס"ק ע' שכתב בשם הר"ן לחלק בין דבר שעיקרו מדרבנן לבין דבר שעיקרו מדאורייתא. ועיין בפר"ח הל' יו"ט סי' תצ"ו ובקרבן נתנאל ר"פ מקום שנהגו שכתבו לדחות חילוק הר"ן. וישבתי דבריו בעז"ה בחיבורי להרמב"ם הל' ת"ת פ"ו הלכה י"ד:

סימן שלו

(סימן של"ו סעיף א') **נתנה התורה רשות לרופא לרפאות ומצוה היא**. ובלבד שיהא לבו לשמים וידע שאמיתת הרפואה ממנו וידרשנו ולא יכוון שהכל תלוי בסם פלוני ובאיש הרופא וכמ"ש גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים:

שם **ואם רופא ברשות ב"ד וטעה כו'**. ואם המית ונודע לו ששגג גולה על ידו. הקשה בס' מעשה רוקח מאי שנא מהרב המכה את תלמידו או שליח ב"ד שהכה את בעל הדין הנמנע לבוא לדין והמיתו בשגגה דפסק הרמב"ם בה' רוצח דכיון ששגג והרגו בשעת עשיית המצוה פטור מגלות. וי"ל דשאני הכא שלא עשה מצוה ברפואתו כשמת. משא"כ בכל הני דקחשיב הרמב"ם שם אף שמת מצוה קעביד במה שלמדו תורה או שהזמינו לדין. ואפשר שלזה נתכוון מ"ש הרשב"ץ בתשובה הובא בס' ברכי יוסף שכתב דאיכא לאפלוגי בין רופא להנך. אבל מ"ש בעל ברכי יוסף בזה רחוק ודחוק עי"ש:

סימן שלט

(סימן של"ט בש"ע סעיף ה') **מנהג לשפוך כל המים שאובים שבשכונת המת**. בס' ברכי יוסף אוסר המים אף של עובד כוכבים ואף שעבר ובישל בהם ויש ס' נגדם:

סימן שמא

(סי' שמ"א סעיף ב') **אבל תפלת הערב לא יתפלל כו' כיון שבלילה לא היה חייב להתפלל קודם קבורה**. והקשה בס' תפארת למשה דאיתא בירושלמי הביאו התוספות בחגיגה דוד מתו בעצרת והיו כל ישראל אוננים והקריבו למחר משמע שהיו להם תשלומים. ואי איתא דאונן איקרי גברא לא חזי לא היה לו תשלומין. ולק"מ דש"ה שכבר נתחייב בקרבנות משהאיר יום עצרת קודם שמת דוד שהרי מטעם זה לא נטמאו לדוד אע"פ שהיה נשיא כמ"ש בס' שעה"מ. וה"נ מטעם זה היה בני חיובא והיה להם תשלומים למחר משא"כ כשנעשה אונן קודם הלילה כדהכא כבר נפטר מהתפלה קודם ביאת זמנה בכה"ג שפיר דלא מקרי בר חיוב כשמגיע אח"כ זמן חיוב ומש"ה אין לו תשלומין:

סימן שמד

(סימן שד"מ שו"ע סעיף ב') **מספידין על הנשים**. עיין כתובות (דף ע"ב):

סימן שמה

(סימן שמ"ה סעיף א' שו"ע) **המאבד עצמו לדעת כו'**. עי' בבאה"ט ס"ס שס"ב מ"ש בשם ס' ערך לחם:

(שם ס"ב) **איזהו מאבד עצמו לדעת**. בס' ברכי יוסף כתב קטן או שוטה אין להם דין מאבד עצמו לדעת וכן אם ימית עצמו לכפר חטאיו. וכן אם ממית עצמו מחמת שירא מענוים גדולים:

סימן שמח

(סימן שמ"ח סעיף ב' שו"ע) **והוא שירשו ממון מאביהם**. עיין בשו"ת בל"י ואם הבעל מחויב לעשות מצבה לאשתו עיין בא"ע:

סימן שמט

(סימן שמ"ט שו"ע סעיף א') **עובד כוכבים כו' תכריכיו אסורים בהנאה**. עי' בנקה"כ ובבאר היטב שהביאו מתוס' ב"ק (דף י') דמשמע שמותר בהנאה ובשו"ת שבות יעקב מחלק דדוקא הקנוי לישראל מותר וכ"כ בס' בה"ז:

סימן שנז

(סימן שנ"ז שו"ע סעיף א') **אסור להלין המת**. כתב בס' בינת אדם דאיכא איסור אע"פ שאינו מלינו כל הלילה עד עלות השתר דהא לא כתיב לא תלין עד בקר. ולא ראה דכבר איפלגו האחרונים בזה כמ"ש בס' ברכי יוסף דבס' גנת ורדים הוא שכ"כ אבל בשו"ת חו"י כתב דאין עובר אא"כ הלינו כל הלילה וכן נ"ל עיקר דהא כתבו התוס' בב"מ (דף ק"י ע"ב) דאף היכא דלא כתיב בקר אלא לינה סתם היינו עלות השחר ובשלהי עבודת כוכבים (דף ע"ו) כתבו התוס' דמשמע בפ"ב דזבחים גבי קדוש דבעה"ש חשוב לינה. ושוב ראיתי שגם הרדב"ז בסימן שי"א ה"ר הללו ובס' החיים הל' יו"ט כ' ג"כ כס' בינת אדם וגם מיני' אשתמיט מ"ש:

סימן שסב

(סי' שס"ב שו"ע סעיף ג') **אין קוברין ב' מתים זה בצד זה אא"כ היה דופן הקבר מפסיק ביניהם**. היינו ששה טפחים ח"צ סימן קמ"ט:

סימן שסד

(סימן שס"ד בט"ז ס"ק א') **דאין איסור כשדורסין ע"ג הקברים**. ובתשו' רמ"ע סימן נ"ו מתיר משום דהוי שלא כדה"נ:

סימן שעב

(סימן שע"ב סעיף א' בהגה"ה) **כהן ששוכב ערום והוא באהל עם המת**. בש"ך ס"ק ב' משמע דסוף טומאה לצאת א"א מדרבנן והקשה בס' תפארת למשה דנהי דבפ"ק דביצה פירש"י כן אבל מש"ס דפרק בתרא דביצה מוכח שהוא דאורייתא כמ"ש בב"י בשם פסקי מהרא"י וכן פירש"י בפ' הדר שהוא הל"מ. וגם המ"א בא"ח סי' שי"א כתב דהש"ך לא דק. ולפמ"ש בס' שער המלך בהל' עירובין לק"מ ע"ש שכתב לדעת הרי"ף והרמב"ם דלכ"ע הוי דרבנן והא דבפ"ב דביצה אמר דמחמיר בי' ר' אושעיא לענין בירה כמו שמחמיר בדאורייתא היינו משום שעיקרו הוא דאורייתא. וס"ל דבדבר שיש לו עיקר בתורה מחמירים בו כמו בדאורייתא אבל ר' אושעיא ורבא בפ' הדר ס"ל דאמר בירה גבי סוף טומאה לצאת והיינו ע"כ משום דס"ל דהוא רק מדרבנן ואף שיש לטומאה עיקר בתורה אמרי' בירה כיון שהוא עצמו דרבנן ופסקו כן הרי"ף והרמב"ם וגם הפ"י בביצה כתב כן. ובחיבורי להרמב"ם הל' איסורי מזבח ישבתי עפ"ז דברי הרמב"ם דשם וגם

הוכחתי שכ"ד הרמב"ם משאר מקומות. ולפ"ז הדין עם הש"ך כאן ושוב מצאתי להפ"י רפ"ג דברכות שכתב בקונטרס ליישב דברי הש"ך וה"ר לדבריו ואפשר שנתכוין למ"ש ובחידושיו לסוכה (דף י') הוכיח שכ"ד רש"י שם (ובדף כ"א) הוכיח שכ"ד הרמב"ם דטומאה שמבית לבית דרך חלונות ופתח טפח אינו אלא מדרבנן. ובס' משכנות יעקב שנדפס מחדש העיר בדברי הש"ך מפירש"י דסוף ביצה וכתב ליישב דתליא אי אמרי' ברירה בדאורייתא או לא. ולא זכר שכבר העירו בזה ע"ד הש"ך ודבריו מיושבים עפ"ד ס' שעה"מ והפ"י:

שם **אסור להמתין עד שילביש עצמו.** נראה דהיינו דוקא כששכב מתחלה באיסור דהמת כבר היה בבית קודם שנכנס או שנכנס לבית הקברות דבכה"ג נחשב מעשה כההיא דכלאים שכתב הכ"מ דחייב כששוהה בהן וחשיב מעשה שהוא משום שלבש בתחלה באיסור ע"י מעשה. אבל אם בכניסתו לא היה עדיין מת בבית ושכב שם כהן ערום בבית בהיתר ואח"כ אירע שמת שם אחד בכה"ג לא מיחשב שהייה כמעשה וכמ"ש תוס' ביבמות (דף צ' ע"ב) וכן משמע דעת הרמב"ם בכמה מקומות ושרי לכהן לשהות עד שלבש א"ע דהא קי"ל דגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה בשב ואל תעשה כדאמרי' בברכות (דף כ') ובכה"ג אינו אלא שב ואל תעשה:

וראיתי בהגהות על ש"ע מהה"ג מוהר"ר עוזר זצ"ל שתמה על הג"ה מדברי התוס' והרשב"א ברכות (דף כ') שכתבו דילפינן ממת מצוה לדחות לאו דטומאת כהן מפני כבוד הבריות. אבל בספ"י כתב דאין ללמוד מהא דנדחה טומאת כהן מחמת מת מצוה דהתם מלבד כבוד הבריות איכא מ"ע להתעסק בקבורת מת. אלא שמ"ש בביאור הסוגיא דפריך וליגמר מיני' היינו מפסח דכיון דעשה שיש בו כרת הוא ואשכחן דדוחה כמה עשה ול"ת דשבת דאי' סקילה ואפ"ה מת מצוה דוחה פסח וא"כ ליגמר מיני' מיהא דכבוד הבריות בעלמא ידחה ל"ת גרידא ובאמת זה דחוק. אמנם י"ל ע"פ מ"ש הלח"מ פי"ב דאבל. ועפ"ז תתיישב דעת הרמב"ם בהל' כלאים ויתבאר בחי' בס"ד:

סימן שעג

(סימן שע"ג שו"ע סעיף ד') **ומיטמא לשומרת יבם.** בס' עצי אלמוגים תמה מיבמו' (כ"ט ב') ומתוס' שם (נ"ו) וכן ק"ל מדברי הרא"ש ביבמות (דף נ"ו) דמבואר דבלא ביאה אין מטמא לשומרת יבם וכ"מ בפרש"י בסוטה (כ"ד ב') וסנהדרין (ס"ט) ונדה (מ"ד ע"ב) וע"ק לי דאמאי גבי הפרת נדרים אינו מפר כמ"ש סימן רל"ד וגרע מארוסה וכאן עדיפא:

סימן שעח

(סי' שע"ח שו"ע סעיף ט') **בבשר ויין**. עיין בס' בה"י שמתיר לאבל שהוא נזיר לשתות מעט יין בתוך הסעודה שהוא מצוה שהרי אמרי' שלא נברא יין אלא לנחם אבלים. ומבואר מדבריו דדוקא יין של קידוש והבדלה אסור שאינן אלא מדרבנן אבל מצוה של תורה ש"ד והוא תמוה דודאי אף מצוה של תורה לא הותר הנזיר ביין כדאי' להדיא בפ' ג' מינין (דף מ"ד) דיוצא מן הגפן לא הותר מכללו כמו טומאה ותגלחת שהותרו במת מצוה ובתגלחת מצוה ויליף לה התם מקרא:

סימן שעט

(סימן שע"ט שו"ע סעיף ה') **ולזימון בין לג' בין לעשרה**. עי' בבאר הגולה שכתב מה שלא ראיתי נוהגין להוסיף ברכת אבלים בברכה רביעית הוא משום שסמכו אדה"ת כתובות (ה' רע"ב) דברכת אבלים אינה אלא בי'. וכ"מ סימן שס"א:

סימן שפא

(סימן שפ"א סעיף ו') **נערה אבלה אסורה אפילו בכיחול ופרקוס**. אבל קטנה וכן קטן אין דין אבלות נוהג בהם באה"ט ועי' ס"ס שפ"ד ובא"ח סי' תקל"א במ"א ס"ק ל"ח:

סימן שצא

(סי' שצ"א ס"ב בהג"ה) **אבל שהוא בעל ברית או מוהל ילבש בגדי שבת**. בס' ברכי יוסף מתיר לאבל להיות סנדק אף בתוך ז' רק שלא ילבוש בגדי שבת ולא יאכל עם המסובין:

סימן שצז

(סי' שצ"ז בט"ז סק"ב) **מי ששמע שמת לו מת וא"י אם בתוך ל' או לאחר ל' אם חייב להתאבל**. ובנה"כ ובתשו' ח"י סתרו ראיות הט"ז ופסקו דיש להתאבל. וכ"פ רדב"ז ח"א סי' ש"ב ובס' ברכי יוסף כתב דבכל ספק שמועה קרובה או רחוקה אזלינן להקל וכן בכל פלוגתא דפוסקים אף ביחיד נגד רבים:

סימן שצט

(סימן שצ"ט סעיף ב') **מונה השבעה מי"ט שני האחרון**. עיין בש"ך ס"ק ח' ועיין בט"ז סוף ס"ק ז':